

ΕΡ1

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΗ
ΕΝΟΣ ΜΑΡΚΙΩΝΟΣ

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΑΛΒΕΡΓΑΤΟΥ.
ΚΑΠΑΚΕΛΛΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

ΤΟΥΤ

ΚΥΡΑΒΒΑ ΚΟΜΠΑΓΝΩΝΟΥ

Αναστροφόμενης περί την όμοιότητα νεωστί
παρ' εκείνους ανακαλυφθεΐσαν. Αναμέσον

ΕΒΡΑΙΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΩΝ

Μεταπεφρασμένη εκ τής Γαλικής γλώσσης
εις τό απλο—έλλωικόν.

φβ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1802.

Παρά Πάνω Θεοδοσίε τῷ ἐξ Γωαννίνων.
CON LICENZA DE' SUPERIORI.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΗ

ΕΝΟΣ ΜΑΡΚΙΩΝΟΣ

ΦΡΑΚΚΙΣΚΟΥ ΑΛΒΕΡΤΑΤΟΥ

ΚΑΠΛΑΝΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

Vous ne trouverez dans les Juifs qu'un peuple ignorant & barbare, qui joint depuis long — tems la plus Sordide avarice à la plus detestable superstition & à la plus invincible haine pour tous les peuples qui les tolerent ou qui les enrichissent. "Il ne faut pourtant pas le brûler:"
Voltaire, Suite des Mel. de Liter. d' Hist. & de Philosoph. chap. 60.

Η Γ Ο Τ Ν.

Εσὺ δὲν θέλεις εὐρίσκη εἰς τὰς Ἰουδαίους εἰ μὴ ἓνα λαὸν ἀμαρῆ καὶ βάρβαρον, ὅσις, ἐκ χρόνου πολλῆ, ἐνόησε τὴν πλεον ῥυπαρὰν φιλαγυρίαν μὲ τὴν πλεον μισαχθῆ δεισιδαιμονίαν, καὶ μὲ τὴν πλεον ἀνυπέρβλητον ἔχθραν πρὸς πάντας τὰς λαὰς ὅπῃ τὰς ὑποφέρουσιν ἢ ὅπου τοὺς πλετίζουσι. „ Πλὴν δὲν πρέπει νὰ καύσῃ τις,“ Βολταίρ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

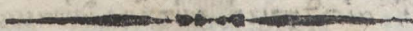

ΑΡΙΘ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Π Α Ρ Α Ι Ν Ε Σ Ι Σ

Πρὸς ἐκεῖνον ὅπῃ Ἀναγνώσκη ἀν' Ἑλλή-
 ση νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ἀκόλουθον
 Ἐπιστολὴν .

Πρὸ τοῦ νὰ διαλεχθῶμεν ἀναλυτικῶς περὶ τῆς Ἐ-
 πιστολῆς τῆ Κῦρ Α'ββᾶ (1) Κομποαγνώνης, εἰς
 τὴν ὁποίαν οὗτος ἰσοῖ τὸ γένος μας μὲ ἐκεῖνο τῶν
 Ἑβραίων, ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον νὰ θεωρήσωμεν καθόλου τὰς
 κριτάς ἡμῶν. Ἀν λοιπὸν οἱ κριταὶ ἡμῶν ἦσαν οἱ μόνου πε-
 παιδευμένοι ἦτον τελείως περιττὸν νὰ ἀποκριθώμεθα τῷ Α'β-
 βᾶ :

(1) Συμμά εἰς τὰς Ἰταλὰς καὶ τὰς Γάλλας συνηθᾶ νὰ δίδεται ὁ
 τίτλος τῆ Α'ββᾶ εἰς ὅλας τὰς κληρικὰς : καὶ ἐσινότε καὶ εἰς λαϊ-
 κὰς, ἐνδεδυμέναις ὁμως καὶ τὴν συνήθειαν τῶν κληρικῶν . Πλὴν ἔτος
 ὁ Κομποαγνώνης μὴτε εἶχε βαθμὸν ἐκκλησιαστικὸν, μὴτε ἔνδυμα :
 ἔφερον ὁμως τῆτον τὸν τίτλον .

βᾶ : διότι κάθε σοφὸς καὶ λόγιος ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἰξεύρει καὶ ἀποκρίνεται κάλλιον ἡμῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ κριταὶ τῶν τοιούτων καινοτήτων δὲν ἐνδέχεται νὰ εἶναι οἱ μόνοι λόγοι, καθότι ἡμπορεῖ νὰ ἐξαίρηται εἰς τὸ κρίνειν πᾶς ἄνθρωπος ἀγχιῖνος, ὅσις ἀνασκέπτεται τὴν ἐπισολὴν τῆς ῥηθέντος Ἀββᾶ : καὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀγχιῖνων παντὸς ἔθνους, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διεσπαρμένων μὴ ἔχοντων πάντων χρέος ἀπαραίτητον νὰ εἶναι ἐκ τῆς προφανῆς λόγιοι, ἐντεῦθεν ἀκολοθεῖ νὰ νομιζοσιν ἐκεῖνοι νὰ ἔχωσιν ἕνα δίκαιον τοῦ ἀποφασίζεω περὶ πραγμάτων ἔτινοςοῦν εἶδος, καὶ τοῦ ἀποφασίζεω, λέγουσιν, ὀρθῶς, κατὰ τὰς τύπας τὰς ὁποῖας λαμβάνει παρὰ τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἢ αἰσθητικῆς αὐτῶν δύναμις, μὲ ὅλον ὅπερ πρὸς τοῦτο ἀντίσταται ἢ ἀκρίβεια καὶ τὸ ἀληθές. Καὶ βέβαια ὅποσιν ἄγχινοῖαν ἔχει ἕνας ἄνθρωπος, ὅσις, ἀφ' ἑ ἐγεννήθη, εἶχε πρὸς αὐτοῦ καταδίκην καὶ κρατὴ ὀρθαλμυᾶλης πρασίνοῦς ἢ κοκκίνοῦς, δὲν ἠθελε διαλίπη νὰ διίσχυρίζηται πάντοτε μὲ ὀρθὸν λογισμόν, ὅτι τὰ ὑποκείμενα ἢ εἶναι βεβαμμένα μὲ χρωμα πρᾶσινον, ἢ βεβαμμένα μὲ κόκκινον : καὶ ἀκολοθεῖ δὲν διέλειπε νὰ κάμνη ἀληθινὴν κρίσιν ἐν αἰσθήματι, ἀλλὰ ψευδεσάτην ἐν φύσει.

Τοιούτων ὄντων τῶν περιστατικῶν, χρειάζεται νὰ διδάξω τὰς κριτάς μου, κάμνοντας πρῶτα πάντων δύο εἰκόνας ἰσορικὰς τὴν μίαν τῶν Ἑβραίων καὶ τὴν ἑτέραν τῶν Ἑλλήνων (1).

Ἀλλὰ διὰ νὰ ἀπαρτίσω ταύτας τὰς εἰκόνας, ἐγὼ δὲν θέλω κάμη πάρεξ ἐκεῖνο ὅπερ ἠθελε κάμνη ἕνας Ἰσοριογράφος

(1) Διὰ πάσης τῆς βίβλου δι' Ἑλλήνας νοῶ ἐκεῖνες τὴν γένος μας : καὶ διὰ " Ῥωμαίους " τὰς κοινῶς καλεμένους Ῥωμαίους.

φος τῆς φύσεως: ὁ ὁποῖος θέλωντας νὰ ἀποδείξῃ τὴν ὑπαρξίν των Γιγάντων καὶ τῶν Πυγμαίων, εἶχεν ἀνορύξῃ τὰς τάφους των, καὶ καταγράψῃ πολλὰ κόκαλα ἐκεῖ εὐρημένα, διὰ νὰ δεικνύῃ μὲ τοῦτον διάγραμμα τὸ μέγεθος τῶν Γιγάντων καὶ τὴν μικρότητα τῶν Πυγμαίων. Ἐγὼ δὲν προδέτω ἄλλο σχῆμα εἰ μὴ τῆτο μόνον.

Διὰ τῆτο ἐγὼ ἐλπίζω ὅτι ἡ πατρὶς μου δὲν θέλει δυσχεραίνῃ, ἂν ἐγὼ ἠναγκασμένος ἀπὸ τὰς περιστάσεις, παραβάλλω μὲ τὴν εἰκόνα της, τὴν ἱστορικὴν εἰκόνα τῆς Ἰσθαίας. Τῆς ἀρμονίας οἱ νόμοι δὲν ἀντιμάχονται εἰς τῆτο.

Ἡ Φύσις ἠθέλησε νὰ κάμῃ εἰς τὰς ἀμέτρους λόγκας τοῦ Ἄρκτου, ὅτι ἕνας θάμνος λεγόμενος " Βελό " παρὰ τῶν Γάλλων, καὶ " Βετέμα " παρὰ τῶν ἔθνῶν τῆς Ἰταλίας, νὰ θάλλῃ ὡς τὰ πολλὰ συμμα εἰς τὰς εὐρείας ρίζαν, καὶ ὑπὸ τὰς πλατυτάτας σκιάς τῆς ὑψικόμπυ Ἐλάτης.

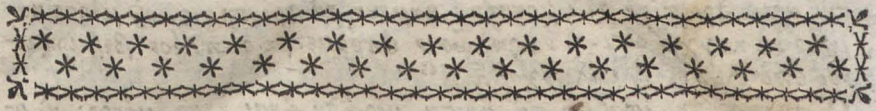
Ἡ δύναμις τῆς αἰσθήσεως ὅπῃ μὲ ἀρπάζει καὶ μὲ κάμνει ἐδικόν σου, ὦ Ἐλλάς, ἄς ἀναπληρώσῃ τὸ ὑσέρημα τέττε τῆ καλὰ μου ὅσις δὲν εἶναι ἄξιός σε. †

Προτεθεισῶν τέτων τῶν Εἰκόνων, ἐγὼ ἐπιχειρῶ τὴν ἀνάλυσιν τῆς ἐπιστολῆς τῆ Ἀββά, καὶ ἐλπίζω ὅτι ἡ κρίσις τῶν ἀγχινῶν ἀνθρώπων, χωρὶς ὀφθαλμιάλους πρασίνοους, θέλει ἦσθαι τόσῳ βεβαία, καὶ τόσον ἀσφαλῆς, ὅσον εἶναι ἐκεῖνη τῶν πεπαιδευμένων.

Πρὸς τέτοις ἐλπίζω ὅτι, ποιῶντός μου ἔτω: ἡ ἐκτιθέντος ἐν εἰκόνι τὰς πράξεις τὰς πλέον λαμπράς τῆ ἐνὸς καὶ τῆ ἑτέρας γένεος, θέλει χρεωσῆ νὰ λύηται τὸ πρόβλημα ὅπου ὁ Κύρ Κομπαγνώνης προδέτει διὰ τὴν πρώτην φοράν εἰς τὴν Φιλοσοφίαν: ἐκεῖνο δηλαδὴ τῆ ἀποφασίζεω " πότερον τὸ νὰ εἶναι τις περιβόητος, εἶναι ἔλεγχος τῆς ἀξίας, " καὶ " πότερου τὰ ἔθνη τὰ πλέον περίφημα, χρεωσῶν νὰ λογίζονται ὡς ἔθνη

Ἔσθη τὰ πλέον μεγάλα. Ἐλπίζω ὅτι τοῖστων πρόβλημά
 εἶναι λευμένον, ἢ εἶναι προσέτι λευμένον ἐν ἄλλο ὁποῦ
 προσέτω καὶ ἐγώ. τῆτο εἶναι τὸ ἀκόλαστον: ἢ πότερον ἢ
 ἢ καταφρόνησις ἢ ὁ ἐξευτελισμὸς εἶναι ἔλεγχος σμικροπρε-
 ἢ πείας ἢ μικρότητας. ἢ πότερον τὰ Ἐσθη τὰ πλέον
 ἢ καταπεφρονημένα χρεώσῃν νὰ εἶναι τὰ Ἐσθη τὰ πλέον
 ἢ μικρά. “

Κ Τ Ρ Α Β Β Α .

Εάν τις είχε τὸ ὄνομα καὶ τὴς τίτλης τῆ Αλβεργάτης Καπαπέλλης, καὶ καὶ συμβεβηκὸς μόνον τῆ ἤρχετο εἰς χεῖρας ἢ Ἐπιστολὴν σε ἐπιδεδωμένη μετὸς Βεγγετικῆς Τύπης, καὶ τῶρα, γεγενημένη χεῖρον δημοσία, εἰς τὴν ὁποίαν ἐσὺ ὀμιλεῖς περὶ τῶν Ἑλλήνων, τῶν Σιναίων, τῶν Ῥωμαίων, τῶν Τέρμων, καὶ τῶν Ἑβραίων, καὶ εἰς αὐτὴν ἔβλεπε πράγματα νέα καὶ κῆφα παντάπασι, ἀσύμφωνα, ὡς ἐκεῖνος ὑπολαμβάνει, μετὰ ὅσα διεσφάθησαν ἕως τῆς σήμερον κατὰ παράδοσιν, ἐκεῖνος ἠθέλην ἔχει τὸ δίκαιον νὰ ἀποκρίνηται πρὸς τοῦτο τὸ ἐλεύθερον καὶ παράτολμον σύγγραμμα, καὶ νὰ σε κοινολογήται τὰ εἰληρικῆ τε διαιοήματα, ὄν τρόπον ἐσὺ, ἀνδρὸν σφάλω, ζητεῖς ἀπὸ τὸν Αλβεργάτην; „ Ἡ εὐγένειά σε δὲν ἀμφιβάλλει τοῦτο.“

„ Τῶρα ἐγὼ εἶμαι ἕνας τοῖστος Αλβεργάτης, ἐκ ἀνελλιπῆς παντὸς τελῶς εἰς ὀνόματα, ἐπαυθυίας, καὶ τίτλης παντοῖς, μετὸς ὁποῖας κοσμεῖται ὁ φίλος τῆ Ταχιρόλλης, ὅστις θέλει ἠδαι, ὡς σὺ λέγεις, φίλος σε, εἰς καιρὸν ὅπῃ ἐγὼ δὲν σε γυαρίζω.“

Χρεώσει νὰ σε εἶναι πολὺ γνωρίμη ἠπερίφημος αἰρέσις τῶν Συγκρητισῶν, ἀνθρώπων ἀφρονεσάτων, ὅπῃ ἠθέλον νὰ κάμνωσιν ὁμοῦ σύμφωνα, τὰ πράγματα τὰ ἐναντία, καὶ τὰ διακεκριμένα νὰ συγχέωσιν εἰς τρόπον ὅπῃ, ἀνευδριάως νὰ καλῶσι μαῦρον τὸ ἄσπρον, καὶ ἄσπρον τὸ μαῦρον, „ τῆτο ἦτον συμμά εἰς ἐκεῖνους πράγμα ἐπαγωγέματος καὶ πάθους ματικῆ“. Ἐγὼ ἐνόμιζον, νὰ μὴν ἔχων πλέον ἐκεῖνοι οἱ χρόνοι νὰ ἀνακύπτωσι συγχύσεως ἔτι μωρᾶς καὶ ὅτι ὁποῖος ἠθέλε νὰ ἔχει μίαν ἰδέαν τοῖστων χρόνων, ἐχρεώσει νὰ ἀνατρέχη εἰς τὰς πλῆον μακρινὰς ἠλικίας, ὅτε ὁ Προκρέσης, διὰ νὰ ἐξισάζῃ μετὰ τὴν κλίην τε καθε ὁδοιπόρον ὅπῃ ἐκεῖθεν διέβαινον, ἔκοπτε τὴς πόδας τοῦ ὑψηλοῦ ἀνθρώπου: καὶ ἐτέντονον εἰς τρόπον τὰ μέλι τῆ κοντῆ, ὅπῃ διὰ νὰ τὸν μεγαλοῖη τὸν ἐτζάκιζεν.“

Ἐγὼ αἰδάτομαι μετὰ θάμβος, ὅτι ἡ Συγκρητικὴ φύσις ἠδη δὲν ἐξηλείφθη, καὶ ὅτι ὁ Προκρέσης ἔχει ἀκόμη μεταγεγεσέρης.

Κατὰ ἀλήθειαν ἡ σύγκρισις μεταξὺ Ἑβραίων καὶ Ἑλλήνων τὴν ὁποίαν σὺ κάμνεις, προσφιλέσατέ μοι Αββα, „ ἐνθυμίζει ἐκεῖνους τὴς χρόνους ἔτι παραδόξως καὶ ἐκτόπως, μέρος τῶν ὁποίων, διὰ

„ τὴν ἀπανθραπίαν καὶ ὠμότητα, κάμνεν γὰ φρίσῃ τις, καὶ μέρος κά-
 „ μων γὰ καγχάζωσι καὶ γὰ γελῶσιν ὑπέμετρα οἱ πλέον βεβαρημέ-
 „ νοι ὑπὸ λύπης καὶ μελαγχολίας.“

Οὗ τρόπος τὰ ἰσάζειν τὰ ἄνισα μεγέθη εἶναι ἓνας μόνος: καὶ ὁ-
 „ ποῖος εἶναι Μαθηματικὸς ἄριστος, ὡς ἡ Λογιστὴς σου, ἀφαιρῶντας
 „ ἀπὸ τὰ πλέον μεγάλα, προδέτει εἰς τὰ πλέον μικρά, καὶ εὐρίσκει
 „ παρευθὺς, τὸ ταξίδι ἀπὸ τῶν Σινῶν εἰς Ἰταλίαν, ἴσον μὲ τὸ ταξί-
 „ δι ὅπερ ἓνας ἔκαμνεν ἀπὸ τὴν Ἀραβίαν εἰς Αἴγυπτον. Οὗ Ταρκουί-
 „ νιος διδάσκωντας τὸν υἱὸν τῶν πολιτικά, ἔκοπτε τὰ ἀνδιςμένα φυ-
 „ τὰ ὅπερ ἦσαν „ ὑψηλά, διὰ γὰ τὰ ἐξισάζη μὲ τὰ χαμηλά: καὶ διὰ γὰ
 „ κάμνη τῆτο, τὰ ἀπεκεφάλιζε, καὶ ἀπέριπτε τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ
 „ ἄνθος, μὴν ἀφίονοντας πάρεξ τὸν καυλὸν παρακαμάζοντα.

„ Τῶρα τὸ Δημόσιον ἐμπίπτει εἰς μίαν ὑποψίαν ὅτι δὲν εὐδύνατο
 „ γὰ βασάζηται ὑπὸ σὲ τὸ φορτίον μίας συγκρίσεως μεταξὺ τεσσά-
 „ ρων αἰχμαλώτων τῶν Ἑλλήνων, καὶ τῶν τῶν Κυρίων τῆς γῆς,
 „ τῆς ὁποίας διὰ πολλῶν αἰῶνων ἐκυρίευσαν μὲ τὸ σπαδίον, καὶ ἕως
 „ τῶρα κρατῶσι τὰ πνεύματα ὑποταγμένα μὲ τὴν σοφίαν τῆς, μὲ
 „ τὰς κρίσεις τῶν, καὶ μὲ τὰ αὐτῶν προτερήματα, εἰ μὴ μὲ τὸν τρό-
 „ πον μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Προκρέσης προσήρμοξε τὰς ἰσότητας.“

„ Διὰ γὰ ἐμποδίσῃ τις λοιπὸν τὰς ἀταξίας: μᾶλλον καὶ διὰ γὰ ξη-
 „ ράνη τὰς πηγὰς τὸσῶν δικαίων ὑποψιῶν: ἂς γραφθῶσιν οἱ δύο
 „ γραμμαὶ συγκρίσεως μὲ παντὸς τῶν δικαίων αὐτῶν μέτρῶ: ἦγεν ἂς
 „ γενῆ μία βραχυτάτη εἰκὼν ἰστορικὴ τῶν καὶ ἐκείνων ἐπίσης: ὑ-
 „ ποχομένων ἡμῶν γὰ ἀποκρινάμεθα ὕστερον μὲ ἀπότομον ὑπερα-
 „ κρίβειαν πρὸς πάντα τὰ νέα πράγματα ὅπου ἐσὺ ἀνεκάλυψες,
 „ κάμνωντας ἐκείνην τὴν σύγκρισιν μὲ ἐκείνον τὸν μοναχὸν τρόπον μὲ
 „ τὸν ὁποῖον δὲν ἔχει οἰκειότητα, εἰ μὴ ἡ μοναχίση ἐμπειρία καὶ ἡ
 „ ἰκανότης.

„ Δι' ἐνὸς περιφήμου καλάμου ἀπεδείχθη, ὅτι αἱ ἀλήθειαι ὅποτε
 „ εἶναι μὲ σαφηνεῖαι ἐκτεθειμένα, πᾶς ἄνθρωπος ὁ πλέον μέτριος
 „ εἶναι ἀρμόδιος γὰ αἰθαίνηται τὰς ἀναφορὰς τῆς εὐρυσίας καὶ ἀναρ-
 „ μοσίας: ἐντεῦθεν φαίνεται μοι, ὅτι εἰάν οἱ Συγγραφεῖς ἔκαμνον
 „ περισσοτέρων χρήσιν διδασκαλίας τοιαύτης, δὲν ἦθελον ἐμπίπτῃ
 „ εἰς τὴν ἀτιμοποιὸν αἰτίαν γὰ ἔβαλον εἰς ἐμπόριον ἦτοι εἰς παζάρι,
 „ τὰς ἰδέας τῶν, καὶ γὰ τὰς ἔδωκαν τῶν πλειστηρίαζοντι, δηλαδὴ εἰς
 „ ἐκείνον ὅπερ ἔβανεν ἐπάνω περισσοτέρων.“

ΕΠΙΤΟΜΗ ΣΥΝΗΡΑΝΙΣΜΕΝΗ

Ἐκ τῶν χρονικῶν τῶν Ἑβραίων.

Οἱ Ἑβραῖοι δὲν ἀρχινῶσι γὰ συγκροτῆν ἓνα σύστημα γένεσ, εἰ μὴ ὅτε αὐτοὶ ἐξέρχονται ἐκ τῆ μικροῦ χαρὶς Γεσέν, κειμένε πρὸς τὸ Κάσιον ὄρος κὴ πρὸς τὴν λιμνὴν Σιρβών: ἔνθα πολλοὶ Ἀραβες βοσκοὶ εἴκωσι πάντοτε ἡσύχως, κὴ τὸν χειμῶνα ὑπάγωσι βοσκόντες τὰ θρέμματα αὐτῶν, διὰ πάσης τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου. Ἐνας Βραχίαν ὑφίλος κὴ δυνατὸς σπιόνεται ἀπὸ τῆτον τὸν τόπον: κὴ μὲ θαύματα ὑπερφυῆ, ἀγεί ἐκεῖνους διὰ τῶν ἐρήμων πέραν τῆς θαλάσσης.

Ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ τῆς ἐρήμου αὐτοὶ ὑποφέρωσι μέγαν ὄλεθρον: ὅσις ἦτον ὁ δίκαιος καρπὸς τῆς ἐκείνων ἀχαριστίας κὴ ἀπιστίας. Διέτριψαν ἐκεῖ ἔτη τεσσαράκοντα κὴ ἐπέκεινα, πλανώμενοι ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἔχοντες ὁδηγὸν αὐτῶν τῶν Μωσέα. Οἱ Χαναανιοὶ καὶ οἱ Φοίνικες πληροφοροῦνται περὶ τῆς ἐμβολῆς τῆτου τῆ ξένης λαῶ, κὴ πορεύονται γὰ τὸν πολεμῆσεν διὰ τῶν ἐρήμων Κάδης -- βαρῆ: ἐκεῖ οἱ Ἑβραῖοι ἐνικήθησαν, μὴ ὅλον ὅπου τὸ σράτευμα τῶν ἐχθρῶν τους, δὲν ἦτον πολυπληθές. Ἐσυγχάρησεν ὁ Θεὸς ὁ Κυβερνήτης τοῦ παντός γὰ συμβῆ τῆτο: διότι, μεταξὺ ἐυεργετῆντος αὐτῆ τὸν λαὸν ἐκεῖνον, ἦτοι ἀπίστῶσαν κὴ ἡμάρτανον εἰς ἐκεῖνον.

Οἱ Ἰσῆς τῆ Ναυῆ διαδέχεται, Μωσέα ἀποθανόντα: γ Τάτῃ ὄντος ἡγεμόνος τῶν Ἑβραίων, μὲ τὸν ἦχον τῶν σαλπύγγων πίπτεισι τὰ τεῖχι τῆς Γεριχῶ: κὴ γίνεται μεγάλη φθορὰ κὴ ὄλεθρος εἰς τὰς οἰκήτορας τῆς πόλεως. Ὄρμησαν πρὸς τριάκοντα κὴ μίαν κώμην ὅπου ἐκεῖ τριγύρω ἐκείντο: καὶ τὰς ἠφάνισαν ὅλας: καὶ ὁ Νικητῆς ἐπέμασε τὰς ἀρχηγὰς ἐκείνων, τὸν ἀριθμὸν τριάκοντα ἓνα: τοῦτο οἱ ἀρχηγοὶ καλεῦνται βασιλεῖς παρὰ τῶν Ἑβραίων.

Μετὰ ταύτας τὰς πράξεις οἱ Ἑβραῖοι, διὰ τὰς αὐτῶν ἀμαρτίας κατεπολεμήθησαν κὴ ἐνικήθησαν ἐν τῇ αὐτῇ Γεριχῶ: κὴ ἠχμαλωτεύθησαν παρὰ τῆ Χωσάρ βασιλείας τῆς Μεσοποταμίας. Μένωσι καταδεδωλωμένοι διὰ χρόνος οὐτῶ: καὶ διὰ ἐξήκοντα δύο χρόνος ἡσύχάζωσι: Οἱ δὲν διὰ τόσον καιρὸν ἐγκαταλείπτωσι ὀλοτελῶς ἐκείνην τὴν μεγάλην προαίρεσιν ὅτῃ εἶχον, γὰ ἀποκτίσεν τὰς ἐπαγγελθείσας

4
χαράς: ὅπῃ, ἂν ἐκείνοι ἦσαν ἐλεύθεροι, δὲν ἤθελον ἀφήσῃ τὸ
τὸ ἐγχείρημα. Πίπτουσιν ἔπειτα εἰς τὴν δελείαν τῶν Μωαβιτῶν
ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆ Ἐγγλῶμ, ὅσις ἐβασίλευε μεταξύ ἐκείνων, καὶ
ὅσις ἐφρονεύθη ἀπὸ τὸν Ἀῶδ.

Αὕτη ἡ Μωαβιτικὴ δελεία, τελειώνει μὴ δεκακοτῶ χρόνος: καὶ
μόλις ἐτελειώθη, ὅπῃ αὐτοὶ ἀπερῆν πάλιν εἰς ἄλλην δελείαν ἀπαν-
θραποτέραν ὑπὸ ἑνα Λαὸν Χαναάν, τὸ ὅποιον ἔτοι δὲν σημεῖσι τὸ ὄ-
νομα, διλῆντες μόνον διλῆσι τὸ ὄνομα τῆ βασιλείας ταν: καὶ σέργασε
ταύτην τὴν κατάστασιν ἀκόμῃ διὰ εἴκοσι χρόνος ὀλοκλήρης: εἰς τὸν
ποῖον καιρὸν ἡ Προφήτις Δεβόρα τὴς κατέστησεν ἐλευθέρως. Ἀλλὰ
πάλιν γίνονται δούλοι ἕως εἰς τὴς χρόνος τῆ Γεδεών: δοκιμάζουσι
προσέτι τὰ δεσμά τῶν Ἀμοφύλων (1): καὶ εἶναι ὁμοίως δούλοι δι' ἄλ-
λης δεκακοτῶ χρόνος: δηλαδὴ ἕως τῆ Γεφθάε. Μεταπίπτουσι πάλιν
εἰς τὴν δελείαν τῶν αὐτῶν Ἀμοφύλων διὰ τεσσαράκοντα χρόνων καὶ
ἐπέκεινα, ἕως εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Σαύλ. Οἱ Λυθένται τῶν τούς
μεταχειρίζονται μὲ τοιαύτην ὠμότητα εἰς ταύτην τὴν βραχεῖαν περίο-
δον τῶν τεσσαράκοντα χρόνων, ὅπῃ δὲν τὴς συχωρεῖται νὰ δελεύω-
σι τὸν σῖδηρον, νὰ τροχίζωσι τὰ ἄρματα τῶν, μίτε νὰ ὀξύνωσι τὸν
ἕνιν τῶν ἀρότρων τας: ἀλλὰ, διὰ τοιαύτας ἐργασίας χρεωσῆν νὰ
καταφεύγωσι πρὸς τὴς αὐθέντας ταν, καὶ παρὰ τῶν νὰ τὰ λαμβά-
νωσι κατεσκευασμένα καὶ τροχισμένα. Τοιαῦτα αὐτυχῆ συμβάντα δὲν
εἶναι τὰ πλέον ἀδιάφορα.

Οἱ Λευῖται, καθότι προσκινέχθη προσκύνουσι καὶ λατρεία εἰς τὸν
χρυσὸν μόχον, κεχωνευμένοι παρὰ τῆ ἀδελφῆ τῆ Μωσέως, σφάζου-
σιν ἐξ ἐκείνων εἰκοσιτρεῖς χιλιάδας.

Ἐπειδὴ ὁ Κορέ, ὁ Δαθάν καὶ ὁ Ἀβειρών ἐπανετίσαν τῷ Μωσῆϊ
καὶ τῷ Ἀαρῶν, σφάζονται ἐν ταύτῃ τῇ περιστάσει δεκατέσσαρες χιλιά-
δες καὶ ἑπτακόσιοι Ἐβραῖοι: καὶ οἱ ῥηθέντες ἀρχηγοὶ τῆς ἐπαναστάσεως,
μὲ διακοσίους καὶ τεσσαράκοντα ἑννέα, καταβιβράσκονται ἀπὸ τὰς
φλόγας.

Ἐπειδὴ αὐτοὶ οἱ Ἐβραῖοι ἔλαβον συνστάς πρὸς τὰς Μαδιανίτι-
δας γυναικας, σφάζονται χίλιοι καὶ εἰκοσιτέσσαρες.

Οἱ Βενιαμίται διὰ πολιτικὰς διαφορὰς ὅπῃ μὲ τὰς ἄλλας φυ-
λὰς εἶχον, σφάζουσι τεσσαράκοντα χιλιάδας: καὶ ἄλλαι φυλαὶ, τὰς
ὅποιας οἱ Βενιαμίται μετεχειρίθησαν ὀλίγη φιλανθρώπως, ἔδωκαν
ἕνα

(1) Ἀλλόφυλοι καλεῖνται ἐν τῇ μεταφράσει τῶν Ἐβδομήκοντα καὶ
νοῦνται οἱ Φιλιζαῖοι.

ενα τέλος εις το πρᾶγμα: φονευσῶν κη αυτων εκ των εχθρων αυτων τεσσαράκοντα πέντε χιλιάδας.

Αρπάζεται η Κιβωτός παρα των Φοινίκων. Αι ανεξερευνητοι κρισεις τα Δημιουργου των απαντων, κατατρυχεσι τους Εβραιους με αιμορροιδας. Η Κιβωτός επαναγεται εις Βαιθσαμώς. Ταυτα παντα συμβαινεσιν οτε οι Κριται εδοικεσαν. Ας διαβωμεν εις τους χρονους, εις τας οποιας τῆτοι εξῆσαν διοικεμενοι παρα των Βσιλιεων.

Σαυλ, ο πρωτος Βασιλευς οπῆ εξελεχθη παρα τῆτων, εμπιπτει εις τοιαυτας σενοχαριας, οπῆ φονευει τον εαυτον τε με τας ιδιας τε χειρας. Οι υοι εκεινς Γεβοσθε κη Μισιεβεθε, ακομι κη αυτοι φονευονται. Ο Δαβιδ εγχειριζει εις τας Γαβαωνιτας επτα απογονους τῆ Σαυλ, δια να σαυροθωσιν. Προς τῆτοις πρασασει τῶ Σολωμωντι υῶ αυτῆ να κημη να φονευσιν τον Αδωνιαν, ακον υον του αυτῆ πατρος, κη τον Ιωαβ Στρατηγον αυτῆ. Ο βασιλευς Ασα ερχει να κατασφᾶξη ενα μερος του λαου της Γερσαλημ. Ο Βασα φονευει τον Ναδαβ υον τῆ Γεβοσαμ κη παντας τας συγγενεις αυτῆ. Ο Γισῆ σφαττει τον Γωραμ κη Οχοζιαν, εβδομηκοντα υῆς του Αχαβ, τεσσαράκοντα δυο αδελφους του Οχοζις, κη παντας τους εκεινων φιλος. Η Γοθολια ομοιας φονοκτοει παντας τας εγγονους της, πλην τῆ Γωας: καθ' ομοιον τροπον φονευεται κη αυτη παρα τῆ μεγαλες Γερεας Γωαδαδ. Ο Γωας κατασφᾶζεται παρα των οικειακων αυτου. Ο Αμασις κατακοπτεται; ασαυτως κη ο Ζαχαρις παρα τῆ Σελλεμ, οσις καθ' ομοιον τροπον φονευεται παρα του Μαναημ: εκεινς τῆ Μαναημ τῆσον ασεβῆς κη απανθρωπε οπῆ διαχιζει τας κοιλιας των εγγασρωμενων γυναικων ολης της Ταψας. Ο Μανασσης ολιγω φιλος των Γεδαιων, κημνει να κατασφᾶζωσι πολλῆς εκ τῆτων. κη οι υποκειμενοι του Μαναση οπῆ εβλεπον να κατακοπτωνται, φονευεν κη αυτοι τον Αμων υον τῆ Μαναση.

Εν μεσω τοιῆτων αναιρεσεων κη σφαγων, δεκα φυλαι νικωνται κη καταδελωνται παρα Σαλαμαναωορ βασιλειας των Βαβυλωνιων: κη ειναι παντοτε διεσπαρμεναι. Σημειῶω, οτι αυται αι διεσπαρμεναι φυλαι ειχον ειδωλολατρηση. Ο Κυρ Πριελεϋς διοριζει τον χρονον της τοιαυτης καταστροφης τῶ 721. ετει προ της ελευσεως του Σωτηρος ημων, „ με την οποιαν ετεθη ενα τέλος εις την βασιλειαν του „ Ισραηλ.“

Κατα αληθειαν δεκα φυλαι απωλοντο αιωνιας: κη δῆν μας μενεσιν, ει μη δυο μοναι: εκεινη του Γεδα κη των Βενιαμιτων. Δυσυχῆς υπολειμμα τῆσου λαῶ. Και ιδῆ τῆτο το υπολειμμα, προς κορωνιδα κη ακρον δυσυχιας, μετεπεσεν εις δελειαν υπο τῆς Δυνασας της Ασιας δια εβδομηκοντα χρονων ολοκληρων: των οποιων πληρωθεντων,

αἱ δύο φυλαὶ ἐπιτυχάνουσι παρά τῶν Κυρίων αὐτῶν, τῆς ἀδείας
 νὰ στραφῶσιν εἰς Ἱερουσαλήμ, τῆ Ζοροβάβελ ἡγουμένου αὐτῶν: ἀλλ'
 ὑποταταγμένοι καὶ πάντοτε ὑποκείμενοι εἰς Βασιλεῖς ἄλλοεθνεῖς. Τέ-
 λος πάντων ὁ Ἀλέξανδρος ἐμφανίζεται εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον. Ἡ Ἱε-
 ρουσαλήμ ἀνοίγει τὰς θύρας της, ὡς γράφει ὁ Φλάβιος: ἐξέρχονται
 μὲ πομπὴν πολὺ λαμπρὰν οἱ Ἱερεῖς καὶ ὁ Σαδδὼ Ἀρχιερεὺς ἐνδεδυ-
 μένοι μὲ ἱερατικὴν στολὴν, ὡσάν νὰ εἶχον νὰ ἐμφανίζονται εἰς ἕνα
 Θεόν: τῆ λέγαν, ὅτι ὁ Θεὸς τὸν εἶχεν ἐκλέξῃ διὰ τὴν σπικώσῃ ἀπὸ
 τὸν ἡγαπημένον τῆ λαὸν πᾶσαν ἐλπίδα, νὰ μέλλῃ αὐτὸς νὰ βασιλεύ-
 σῃ εἰς τὴν γῆν τὴν ἐπαγγελείσαν: ὃν τρόπον ἐξέλεξε πρότερον τὸν
 Ναβεχοδοноσορ καὶ τὸν Κύρον: καὶ ἰδὲ ἔφθασεν ἡ ἄρα εἰς τὴν ὁποίαν
 ἡ Ἰσραὴλ εἶπεν ἐπαρχία, ὑποκείμενὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα: ἐπαρχία εἰς
 τὴν ὁποίαν, ἡ μεγαλοφυχία τῆ Ἑλληνος Μονάρχου, τῆς ἔδωκεν ἀπόμ-
 ῃ προνομίας.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆτε τῆ Διοπότῃ τῆς γῆς, μένουσιν οἱ Ἰσραῖτοι
 ὑποταταγμένοι, πλὴν πάντοτε μὲ τὰς προνομίας δεδομένας παρά τῆ
 Μονάρχου τῆ κόσμου: πότε ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἑλλήνων Σελευκίδων,
 διαδόχων ἐκεῖνου ἐν Συρίᾳ: πότε ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Πτολεμαίων
 διαδόχων ἐκεῖνου ἐν Αἰγύπτῳ: ὑποκείμενοι ὅμως πάντοτε: ζῶντες
 μὲ τὸ ἐπάγγελμα τῶν προξενιτῶν ὅπου αὐτοὶ ἤσκουν ἐν τῇ Ἀσίᾳ.
 Ἐπιτυχάνουσι νέων εὐεργεσιῶν παρά τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Πτολεμαῖος
 ὁ ἐπιφανὴς, βασιλεὺς Αἰγύπτου, κάμνει Τελώνην γενικὴν εἰς πάσας
 τὰς δημοσίας φορολογίας τῆς Ἰσραὴλ καὶ τῆς κατωτέρας Συρίας ἕνα
 Ἑβραῖον Ἰωσήφ ὀνομαζόμενον: καὶ ἰδὲ ἡ κατάστασις ἡ πλέον εὐτυχῆς
 τῶν Ἑβραίων, ὅταν ἔτοι ἀναικοδομῶσι τὸ τρίτον μέρος τῆς Σιών.
 Ἐκ τῆ ζυγῆ τῶν Πτολεμαίων ἀπερῶν πάλιν οἱ Ἰσραῖτοι εἰς τὸν ζυ-
 γὸν τῆ Ἀντιόχου βασιλείου. Καὶ τῶρα, πεπλητισμένοι ἐκ τῆ ἐπαγ-
 γέλματος τοῦ προξενιτῆ, γίνονται εὐθὺς μεγαλότολμοι, καὶ σφίρον-
 ται καὶ τῆ Ἀντιόχου, αὐτῶν. Καὶ τοῦτος εἶναι ὁ εὐτυχῆς καιρὸς τῶν
 Μακκαβαίων.

Οἱ Μακκαβαῖοι ὅμως δὲν ἐδύναντο νὰ ἐμποδίσουν νὰ μὴ καθαρῇ
 καὶ νὰ κατασκάπτῃ, Ἀντιόχου ὁ Εὐπάτωρ, τὸν ναὸν ἐν Σεμελίῳν:
 ἀφίωντας νὰ σώζῃται μονώτατον τὸ Ἁγίασῆριον, καὶ νὰ μὴ φονεύῃ
 τὸν Οὐνιαν μέγαν Ἱερέα, ὅστις ἐνομίζετο νὰ εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀπο-
 στασίας. Τὸ ἀπὸ τῆτε, οἱ Βασιλεῖς τῆς Συρίας, ὄντες ἀχολοὶ πρὸς
 πολέμοις ἐμφυλίοις, ἀφίενον ἡσύχους τοὺς Ἰσραῖτους καὶ διαναπαυομέ-
 νους. Δὲν καταδυναστεύονται πλέον μήτε φοροκτονῶνται ὑπὸ ἀλλογενῶν
 οἱ ὅποιοι εἶχον ἄλλας φροντίδας πραγμάτων πλέον ἀξιολόγων: ἀρ-
 ματῶνονται οἱ Ἑβραῖοι ὁ ἕνας ἐναντίον τῆ ἄλλου, ἐξολοθρευόμενοι ἀ-
 ναμεταξίτων. Μὴ ἐχόντων πλέον βασιλεῖς, καὶ τῆ ἀξιώματος τοῦ

Μεγάλε Γερέας ὄντος τῶ πλέον λαμπρῶ καὶ περιβλέπτε, ἐκινῶσαν πάντα λίθον διὰ τὴ ἐπιτυχάνωσι: διαιρέμενοι εἰς αἰρέσεις βιαιοτάτας. Οὐδεὶς ἐγένετο Μέγας Γερέυς, εἰ μὴ μὲ τὰ ἄρματα εἰς τὰς χεῖρας: καὶ οἱ ἀντιποιεῖμενοι τοῦ Ἀγίαςηρίε, διέβαινον ἐπάνω τῶν νεκρῶν σωμάτων τῶν ἀντιζήλων.

Ὁ Ἰρκανός, ἀπόγονος τῶν Μακκαβαίων, καταστὰς Μέγας Γερέυς, ὑποκείμενος ὅμως εἰς τὸ σκῆπτρον τῶν Ἑλλήνων τῆς Συρίας, ἐπέτευχε παρά τῶν τῶν Ἑλλήνων, δηλαδὴ παρά τοῦ Ἀντίοχε, τῆς ἀδείας τοῦ κόπτειν νομίσματα, ἦγεν τὰ τυπῶνι μονέδαν: ἐπειδὴ εὐρῆκε μέσα εἰς τὸν τάφον τοῦ Δαυὶδ χρυσίον ἐκεῖ τεταμμένον βέβαια διὰ τὴ μὴ ἀνεγερθῆ ζηλοτυπία τῶν κραταιοτάτων βασιλέων, οἵτινες μὲ κάθε πρόφασιν τὴς κατεδάμαζον. Πλὴν ὁ ἀριθμὸς τῶ χρυσίε φαίνεται δεδεινωμένος παρά τῶ Γασηπτε, (ἢ διὰ τὴ τὸ εἰπῶ σαφέστερον, ἔτος ὁ Ἱστορικός φαίνεται τὴ ὑπεραυξάνη τὸν ἀριθμὸν.) Ἐλεγχος τῆς δεινώσεως ἦτοι αὐξήσεως, εἶναι, ὅτι, μὲ ὄλην τὴν ἀδειαν, νόμισμα Ἰεδαϊκόν, ὡς λέγασι, δὲν εὐρέθη πάποτε.

Ὁ Ἰρκανός Μέγας Γερέυς, εἶναι Σαδουκαῖος: καὶ δὲν πιστεύει μήτε τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, μήτε τὰς Ἀγγέλους: νέα πηγὴ ταραχῆς ὅπως ἀρχινᾷ τὴ διαιρῆ καὶ τὴ προξενῆ χίσιμα μεταξὺ Σαδουκαίων καὶ Φαρισαίων. Κάμνεισι συναμοσίαν ἐναντίον τῶ Ἰρκανῶ: καὶ πειρῶνται τὴ κατακρίνωσι τῆτε, μάστιγας καὶ φυλακὴν. Αὐτὸς κάμνει ἐκδίκησιν κατ' ἐκείνους: καὶ κυβερνᾷ μὲ αυστηρότητα τοὺς Ἑβραῖους.

Δύο Ἑλληνικαὶ βασιλειαὶ τῆ Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου εἶναι εἰς ταραχὰς καὶ θορύβους. Ὁ Ἀρισόβελος υἱὸς τῶ Ἰρκανῶ δὲν ἔχει παρέξ τὴ ἀφελῆται ἐκ τῶν περιστάσεων: ἀφελῆται τῶν ὄντι: καὶ ἀποτολμᾷ τὴ κάμνῆ τὴ ἀναγορευθῆ Βασιλεύς. Ἐστᾷ ἔτος ὁ πλέον ἀπηνῆς καὶ ἀπάνθρωπος τύραννος πάντων ἐκείνων ὅπως ἕως ἐκείνης τῆς ἡμέρας εἶχον τρυχώση καὶ βασανίσῃ τῆς Ἰεδαίε: κάμνει τὴ ἀποθάνῃ ἀπὸ πείναν ἢ αὐτῆ μήτηρ: καὶ διὰ τὴ μὴν εἶχέτις τὴ τὸν ὄνειδίζῃ, ὅτι ἐκεῖνος ἦτον καλλιάτερος ἀδελφός, σφάζει προσέτι τὸν Ἀντίγονον ἀδελφόν τῶ. Ὁ αὐτῆ διάδοχος Ἰανναῖος ἐγένεν ἀκόμι χειρότερος τοῦ προκατόχε τῶ: καὶ τὴ τελευταῖον γεμάτος ἀπὸ κακουργιῶν καὶ πλημμελημάτων, ξερᾷ καὶ τῆτος τὴν πλέον μιανὴν ψυχὴν δι' ὑπερβολὴν κραυγῆς. Αὐτὸς ἀφίνει δύο υἱῶς: κινδυνεύει τὴ σβεσθῆ ἢ μνήμη τῆς πατρικῆς ἀγαθότητος. Οἱ υἱοὶ προνοῶνται φρονίμως: ἀρματούονται καὶ οἱ δύο, καὶ κάμνει πόλεμον ὁ εἰς ἐναντίον τῶ ἄλλῶ: ὁ ἕνας ἀπὸ τῆτε ἐχρεώσῃ τέλος πάντων τὴ θριαμβεύῃ: ὁ νικημένος φεύγει, καὶ ἐγκαταλείπει τὴν πατρίδα: καὶ ὁ νικητῆς Ἀρισόβελος, γίνετα Βασιλεύς. Οἱ Ῥωμαῖοι τότε ἤπλωναν πολὺ τὰς δυνάμεις τῶν διὰ τὴν Ἀσίαν: καὶ μιμῆμενοι τὸ παράδειγμα τῶν Ἑλλήνων, ἔτεινον εἰς τὸν κυριότητα ὄλης

ὅλης τῆς οἰκουμένης. Ὁ Πομπήϊος ἀπερνῶντας ἀπὸ τὴν Ἰεδαίαν, καὶ θέλωντας νὰ καλῶσῃ τὰς Ἰεδαίικας εὐλογίσεις τρόπον τινα, καταλαμβάνει τὸν Ναόν: κρεμᾷ τὰς τσασιῶδεις εἰς τὰς θύρας: καὶ φορτόνει ἀπὸ δεσμὰ τὸν Βασιλέα Ἀρισόβελον τὸν ὁποῖον εἶχε πιάσει.

Τῆτος ἔχει ἕνα ἴδον, ὅσις φέρει τὴν ἀλογισίαν καὶ θρασύτητα εἰς μέτρον τοσούτον ὅπως κάμνει νὰ καλῆται Ἀλέξανδρος: ὁρμᾷ εἰς ἀποσασίαν: συναίγει ὀλίγον λαόν: καὶ τελειώνει καὶ αὐτὸς κρεμασμένος διὰ προσάγματος τοῦ Πομπήϊου.

Τελευταῖον ὁ Μάρκος Ἀντάτιος προάγει εἰς τὸν χολάζοντα θρόνον τῶν Ἑβραίων, ἕνα Ἀραβα Ἰδεμαῖον ἐκ τῆς χώρας ἐκείνων τῶν Ἀμαληκιτῶν ὅπως τόσον ἐμισῶντο παρὰ τῶν Ἰουδαίων. Τῆτος εἶναι ἐκεῖνος ὁ Ἡρώδης ὅσις κατασφάττει πάντα τὰ βρέφη τῶν περιχώρων τῆς Βηθλεὲμ, ἀφ' οὗ ἔμαθεν ὅτι εἶχε γεννηθῆ ἐκεῖ ἕνας Βασιλεὺς τῶν Ἑβραίων: καὶ ὅτι τρεῖς Μάγοι, ἀδηνημένοι ἀπὸ ἕνα Ἀστὶρα ἐπορεύοντο νὰ τὴ προσφέρουν τὰ δῶρά των.

Ἔως ἐδῶ οἱ Ἰεδαῖοι ἦσαν κεδὸν πάντοτε δέλοι καὶ ὑποχείριοι. Εἶναι πρὸς τέτοις γνώριμον, ὅτι ὑπ' ἀβελίας καὶ ἀφροσύνης, ἐσράφησαν ἐναντίον τῶν Ῥωμαίων, ἐξήκοντα καὶ πέντε χρόνος μετὰ τὴν χριστιανικὴν Ἐποχὴν: διὰ τὸ ὁποῖον ἐφορεύθησαν ἕνα καὶ ἡμισυ μιλίαν παρὰ τῶν δύο Τίταν: καὶ, ὅσοι ἔμειναν ζῶντες, ἐπαλήθησαν διὰ ἕνα σολδίδιον ὁ καθ' ἕνα: καὶ ἀκόμι, εἰς τὴν τιμὴν τῆς ζωῆς, ὅπως, πλέον τῶν ἄλλων, αὐτοὶ ἐμισάπτοντο καὶ ἐβδελύσσοντο.

Εἰς τὸν καιρὸν τῆ Τραιανῆ καὶ τῆ Ἀδριανῆ αὐτοὶ ἦσαν διεσπαρμένοι εἰς ἀλλογενεῖς χώρας. Ἀνέμενον ἀκόμι μίαν τύχην ὅχι ὀλιγώτερον εὐτυχῆ τῶν προηγεμένων. Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Τραιανῆ γίνεται ἕνας σεισμός.

Τῆ λαὸν ἡ εὐσέβεια, ἐξηγεῖ εὐθύς τὰς αἰτίας τέττε τῆ φαινομένης. τῆτος ἐσάθη σημεῖον τῆς τοῦ Θεοῦ ὀργῆς πρὸς τὰς Ῥωμαίικας. Οἱ Ἑβραῖοι συγκροτεῦνται καὶ ἀθροίζονται ὁπόθεν ἦσαν διεσπαρμένοι: διηλαθῆ, ἀπὸ Ἀφρικὴν καὶ ἀπὸ Κύπρον: φορτόνονται ἀπὸ ἄρματα ἀπὸ τὰς σημαίας τῆ Ἑβραϊκῆ Ἀρείος: τοῖςτος εἶναι ὁ θυμὸς ὁ ἐπερχόμενος τὴν ψυχὴν αὐτῶν, ὅπως κατατρώγουσι τὰ μέλη τῶν Ῥωμαίων, ὅταν, εὐρεθέντες ἔτοι χωρὶς ἄρματα, δὲν δύνανται νὰ ἐκφεύγωσι τὴν σφαγὴν. Ἀλλ' ὁ Ἄρης, μετ' ἕ πολὺν χρόνον ἀναχαρεῖ: μετ' ἕ πολὺν χρόνον τὸ πολιτικὸν αὐτῶν παραλλήλιζεται. ὅλα τὰς ἐγκαταλείπουσιν. μετὰ τὸν ἠχώδη κεραυνὸν ἐπιφαίνεται ἡ γαλήνη ἡ πλέον μεγάλη: καὶ ἰδὲ ὅλοι οἱ πταῖσαι, πέμπονται εἰς τὰς κολάσεις καὶ τιμωρίας.

Τὸ ὑπόλοιπον ταύτης τῆς γενεᾶς: εἰς τὸν καιρὸν ἀκόμι τοῦ Ἀδριανῆ, δὲν ἰξεύρει νὰ ἀντισέκηται εἰς μίαν καταβολὴν ματίας Ἰσῆς τῆς προτέρας. Ὁ Βαρκοχεβάς νεομισμένος παρ' ἐκείνων νὰ εἶναι ὁ Μεσασίας,

9
σίας, ἐξελίττει τὰς αὐτὰ σημαίας: τοὺς ἀθροίζει: δὲν ἔχουσιν ἄλλο εἰ μὴ ἐνθουσιασμόν, ὅσιν ὀγλήγορα ψυχραίνεται, ὑποκάτω εἰς εὐρεῖς ποταμούς τοῦ αἵματος ἐκείνων.

Αὐτοὶ δὲν ἔχουσι πλέον χάραν: ἀλλ' ὑπάγουσι πλανώμενοι ὡς οἱ ἀγύρται διὰ χωρῶν ἀλλογενῶν: φέρει ὁ Οὐεσπασιανὸς ποσσὸς χιλιάδας εἰς Ρώμην, τοὺς ὁποῖους μετεχειρίσθη διὰ τὴν μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομὴν τῆ Ἀμφιθεάτρου ὅπου αὐτὸς ἀνήγειρε: τῶν ὁποῖων οἱ ἀπόγονοι διὰ ἀνηκέστες κακουργίας, ἐξωστρακίδισαν τέλος πάντων ἀπὸ τὴν Ρώμην, ἠναγκασμένοι νὰ ζῶσιν εἰς τὰς θανατηφόρας λίμνας τῆς Σαρδινίας. Τοιοῦτοτρόπως ἀπώκησεν ἐν τῶν χωρῶν τῶν ἐπιηγγελμένων τέττη ἡ γενεά, ἀπεχθὴς εἰς τὸν Θεόν, εἰς τὴν Φύσιν, καὶ εἰς τὰ Ἐθνη τῆ κόσμου. Ἄν δὲν ἐξαιρῶνται ὀλίγοι ἐκ καμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐζῶσαν, χεδὸν μονήρεις, διὰ τῶν ἐρήμων τῆς Ἀραβίας πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν: τοῦ ὁποῖου ὁ Μωάμεθ κατ' ἀρχὰς μετεχειρίσατο μὲ εὐσπλαγχνίαν: ἀλλ' ἔπειτα καὶ αὐτὸς τὰς ἠφάνισε: καὶ κατ' ἀλήθειαν ἀπὸ τότε κυρίως αὐτοὶ ἔπαυσαν νὰ συνισῶσιν ἕνα λαὸν ἠνωμένον.

Ἔως ἐδῶ ἐγὼ μετέγραψα τὰ κατορθώματα τῶν Ἐβραίων τὰ κατ' ἡγῆσιν: ἀλλὰ δὲν τελειόνα ἀκόμη: ἂν δὲν ὁμιλήσω ὀλίγον τι καὶ περὶ τῶν κατ' Ἐρυθρὰν Θάλασσαν. Ἔως τώρα τὰς εἶδομεν, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτζι, χερσαίως: ἀς τοὺς εἰδῶμεν τὸ ἀπὸ τέττη Ἐβραίως Θαλασσίως.

Ὁ Δαυὶδ ἐκπορθεῖ ὀλίγως τόπως περὶ τὴν Ἰουδαίαν: καὶ μὲ τὰ λάφυρα πλετίζεται ὁ θρόνος. Ὁ Σολομὼν μένει κληρονόμος τῆ πλετῆ τῆ πατρός τε. Μελετᾷ αὐτὸς νὰ τὸν διασκορπίσῃ εἰς τὰ ἔσωθεν: διότι σκορπίζωντάς τον εἰς τὰ ἔξωθεν, ἐβλεπεν ὅτι ἀναμφιβόλως ἐμελλε νὰ κατακνημνίζηται ἀπὸ τὸν θρόνον. Καλεῖ λοιπὸν τὰς Τυρίως Ἀρχιτέκτονας: τοῦ ἀνεγείρουσιν οὗτοι τέττον τὸν μέγαν Ναόν: καὶ τὰ ἀφαιρῶσι τὰ ἀργύρια πρὸς ἀνταμοιβὴν τοῦ κόπτε των καὶ τῆς ἐπιστρεφείας των, ἀφ' οὗ τὸν ἔκαμαν νὰ μεταχειριθῆ τὸ πλεῖστον μέρος ἐκείνων εἰς ὕλην ἀναγκαίαν διὰ τὴν οἰκοδομὴν: τὸν ἀφίνουσιν ἐν ἀπορίᾳ. Χρεῖαι εἰς ἕνα βασιλεῖον! Ἀργύρια! Δὲν εἶναι πλέον! Φάρμακα! Τίνα; χρειάζεται νὰ δοθῶσι εἰς πραγματείας τὰς κατ' Ἐρυθρὰν Θαλάσσης, ἕνθα εἶναι ὁ λιμὴν Ἀνσιόνγαβερ. Ὁ λιμὴν ὑπάρχει, ἀλλὰ μᾶς λείπει ἕνας σόλος: νὰ τὸν κάμωμεν: Οἱ Τύριοι ἰξεύρουσι νὰ οἰκοδομῶσι Ναὸς καὶ Πλοῖα: προβάλλεται εἰς τὸν Βασιλεῖα τῆς Τύρου νὰ ἐτοιμάσῃ ἕνα σόλον εἰς Ἀνσιόνγαβερ διὰ λογαριασμόν τῆ Σολομῶντος, καὶ δι' ἔλλειψιν ἀργυρίων ἠθέλε τε δοθῆ τὸ καλλιώτερον μέρος τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας, ἐκεῖνο δηλαδὴ ὅπε βλέπει ἡ μεσόγειος Θάλασσα.

Τῆτο τὸ ναυτικὸν ἔχει νὰ διαβαίνει ἀπ' ἐκεῖθεν διὰ τῶν χωρῶν

τῶ χρυσίῳ. Κερδαλέα εἶναι ἡ ἀμοιβὴ διὰ τῆς Τυρίας. Ὁ σόλος ἐτοιμάζεται εἰς Ἀνσιόνγαβερ, καὶ ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσῃ μία Ἰσραηλιτικὴ σημαία, ὅπου ποτὲ δὲν ἐφάνη: Τέρας μέγα! Ὁ σόλος ὑπάγει γυρεύοντας χρυσίον διὰ τῶ βορείῳ μέρους τῆς Ἀραβίας, καὶ διὰ τῆς Ἀφρικῆς ἕως σχεδὸν εἰς τὸ σενὸν τῆ Βαβήλ -- Μανδὲλ. Χίμαιραι! Ὀνειροί! Φαντάσματα. Ἡ Θάλασσα δὲν ἐπηγγέλθη εἰς τῆς Ἑβραίας. Ἀρχαὶ τοιαῦται, ἀφανίζονται εὐθὺς ὅπῃ γεννηθῶσι: καὶ ὁ Ροβοὰμ βλέπει τὸ βασίλειον, εἰς δύο πολιτεύματα διηρημένον, ἐν βραχεῖ διαστήματι χρόνου· τὰ ὅποια ἀμοιβαδὸν σβύνονται καὶ καθαιρῶνται, ὡς λέγουσιν, ἀπὸ τὸν μοναρχίαν τῶν Ἀσυρίων καὶ Βαβυλωνίων.

Ἐξέτασις, πότερον τὰ Ἐ΄θνη ἐδύναντο νὰ ἔχουν ἓνα συμβόλαιον παιδείας ἢ γραμμάτων πρὸς τὰς Ἐβραϊαίς διὰ νὰ βλέπη τις, πότερον αὐτοὶ συνετέλεσαν τι, μὲ τὸ πνεῦμα, πρὸς τὴν εὐρεσιν, ἢ διάχυσιν τῶν γνώσεων ἢ ἐπισημῶν.

Ενας Ἐβραῖος, ὁ πλέον πεπαιδευμένος ἀνάμεσα εἰς τὰς :
 ἢ ἐκεῖνο ὅπου εἶναι τὸ πλέον σημειῶδες, τοιαῦτος ὅπῃ, ὁ
 ἐνθεσιασμός ὑπὲρ τῆ ἰδίου τῆ γένεος, τὸν διακρίνει, δι-
 λονέτι ὁ Γιώσηππος ὁ Φλάβιος, ἃς μὰς ὑπηρετήσῃ δίκην ὀ-
 δηγῆ. Οὗτος ἀπλοικῶς ὁμολογεῖ, βιβλ. α. κεφ. 5. „ Ὅτι τὸ Γέ-
 „ νος τῆ δὲν εἶχε κανένα συμβόλαιον, διὰ πολλῆ χρόνου πρὸς τοὺς
 „ ἄλλους λαοὺς τῆς γῆς : καὶ ἐκεῖνο ὅπου μάλιστα χρεωσθεῖ τις νὰ ση-
 „ μαιοῖ, ἐσάθῃ ἀγνώρισον εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὁπότε εἶτοι ἐγνώριζον
 „ τὰς Σκύθας καὶ τὰς Ταρτάρους. Χρεωσθῆμεν “ λέγει προσέτι „ νὰ ἐκ-
 „ πλητῶμεθα, ὅτι τὸ γένος, ὄντας μακρὰν ἀπὸ τὰς θαλάσσας : καὶ μὴ
 „ φιλοτιμώμενον “ ἃς σημειωθῆ τῆτο, „ μὴ φιλοτιμώμενον νὰ γραφῆ
 „ εἰδέν, ἐσάθῃ ὀλίγω γνώρισον. “ Αὐτὸ λοιπὸν, ὡς ὁ Γιώσηππος ὀ-
 μολογεῖ, ἦτον ἀγνώρισον εἰς τὰς γραμματισμένους : καὶ δὲν ἐφιλοτιμεί-
 το νὰ γράφῃ κανένα πρᾶγμα.

Αὐτὸς προδέτει ἀκόμη, ὅτι δὲν ἦτον μίτη δυνατόν, ἀτιμωρητὶ νὰ
 μεταλαμβάνῃ τις τῶν Βιβλίων τις. Ἰδὲ ἐκεῖνο ὅπῃ αὐτὸς διηγείται,
 Βιβλ. ιβ'. κεφ. 2. „ Δημήτριος ὁ Φαλιρεὺς κάμνει νὰ μεταφραθῆν,
 „ διὰ τὴν Βιβλιοθήκην τῆ Βασιλείας του, τὰ Βιβλία τῶν Ἰουδαίων.
 „ Ἐρωτᾷ ἔτος ἓνα τῶν ἑρμηνέων, πόθεν συνέβαινεν ὅτι εἰς Ἰσορι-
 „ κὸς, εἰς ποιητῆς τῶν ἀλλοεθνῶν δὲν μνημονεύει τινὸς τῶν νόμων
 „ τῆς Ἰουδαίας; Ἀποκρίνεται ὁ ἑρμηνεύς, ὅτι, ὄντων τοιούτων νόμων
 „ τελέως θείων, κανεὶς δὲν ἐτόλμα νὰ ὀμιλῆ περὶ τέτων, καὶ ὁποῖος
 „ ὀμίλει, ἐτιμωρεῖτο παρὰ τῆ Θεοῦ. Ὁ Θεόπομπος θέλωντας νὰ
 „ ἐνθέσῃ τι εἰς τὴν Ἱστορίαν, παρ' αὐτῆ συγγεγραμμένην, ἔγινε μανι-
 „ κὸς (ἐξερλάθῃ) διὰ ἡμερῶν τριάκοντα ἀδιακόπως : βλέπει ἓνα ὀ-
 „ νεῖρον ὅπῃ τὸν νοουθετεῖ τῆ λέγει ὅτι εἶχε πέσῃ εἰς μανίαν, διότι
 „ ἠθέλε νὰ ἐνορᾷ, καὶ νὰ περισκοπῆ τὰ θεία πρᾶγματα, καὶ νὰ τὰ
 „ μεταδίδῃ εἰς τὰς βεβήλους καὶ ἀμύητους. Ἐαρματῶνει εὐθύς τὸν θυ-

» μὴν τῷ Θεῷ μὴ τὰς προσευχάς· τὸν καταπαύει· καὶ ἀναλαμβάνει
 » τὸν ὕμνον τὸν. Ὁ Θεόδεικτος πρὸς τέτοις Ποιητῆς Ἑλλήνων, ἐπειδὴ
 » εἰσήγαγεν εἰς μίαν Τραγωδίαν χωρίατινά ἐιλημμένα ἐκ τῶν ἡμετέ-
 » ρων Βιβλίων, παραχρῆμα ἐτυφλώθη καὶ αὐτός· καὶ δὲν ἀνέλαβε τὴν
 » ὄψιν τε, εἰ μὴ ἀφ' ἑωμολόγησε τὸ σφάλμα του.

Τὰ Βιβλία λοιπὸν τῶν Ἑβραίων ἀντὶς νὰ φωτίζωσι τὰς πεπαιδευ-
 μένους, ἐξεναντίας τοὺς ἑκαμμον φρενοβλαβεῖς ἢ τυφλούς· καὶ ἐδῶ ἕνας
 ὀλιγώτερόν μου περισκεμμένος ἤθελεν εἰπῆ, ἐγὼ τελειόνα, δὲν θέ-
 λω πλέον θελήσῃ νὰ φυλάσσω τὸν λόγον μου. Ἀφίνα τοὺς Ἑλληνας,
 ἐγκαταλείπω τὴν ἀπάντησιν, ὅπου ἐγὼ, ὡς εἶπα, ἐχρεώσων νὰ
 κάμνω εἰς ὅλα τὰ νέα πράγματα, μὴ τὰ ὅποια, σὺ Κυρ Ἀββα, κατέπληξας
 καὶ ἐξετάραξας τὴν φαντασίαν τῶν ἀπλῶν, διότι δὲν θέ-
 λει ἡδῶαι πᾶποτε μίτε γένος μίτε λαὸς ὅσω κακεντρεχῆς καὶ ἄδλιος
 αὐτός εἶναι, ὅπῃ νὰ μὴ παριστῇ καὶ νὰ μὴ παρατίθεται πάνποτε μίαν
 εἰκόνα ὀλιγώτερα καταφρονητικὴν ταύτης καὶ πολὺ ὀλιγώτερον σμικρο-
 πρεπῆ. Ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ ὁ ἰδιάζων χαρακτήρ μου εἶναι, νὰ εἶναι
 καλὸς καγαθός· ἐγὼ θέλω νὰ φυλάσσω τὸ λόγον μου, ὡς πρέπει ἀν-
 δρὶ εὐγενεῖ καὶ Μαρκίονι· καὶ θέλω νὰ ὀμιλήσω ὀλίγον τι περὶ τῶν
 Αὐθεντῶν καὶ Εὐεργετῶν τῶν Ἑβραίων, τουτέστι περὶ τῶν Ἑλλήνων.

Ε Π Ι Τ Ο Μ Η

Βραχυτάτη τῆς ἰσορροπικῆς περιόδου τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ ἀρχὴ τῶν Ἑλλήνων εἶναι βαθείως κεκρυμμένη ἔνδον τῆς μελαίνης νυκτὸς τῶν χρόνων: καὶ δὲν ἰξεύρομεν διελημμένως μῆτε πόθεν αὐτοὶ ἦλθον καὶ διεσπάρησαν διὰ τῆς Ἑλλάδος: μῆτε πότε. Ἐγὼ ἀφίνω τὴν φροντίδα εἰς τὴς πεπαιδευμένους νὰ οἰκίζωσι τὰς ἑλληνικὰς χώρας ἀπὸ τὸν βορρῆαν, ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν ἢ ἀπὸ τὴν Δύσιν, ἢ ἀπὸ ἑντιναῶν τόπων τῆς ἡρσκειν. Ἐγὼ δὲν ἀναβαίνω εἰς ἐκεῖνας τὰς ἀπατάτας ἐποχάς, ὅτε οἱ Ἕλληνες λαμπροὶ καὶ κραταιοὶ ἀνείχοντο καὶ ὑπέφερον ὀλεθριωτάτους πολέμους μετὰ Ἀτλαντίδας, ἕως ἔαυτοὶ ἔφθασαν νὰ χειρῶσι πανταχῆ καὶ νὰ δαμάζωσι τόσῳ δυνατὰς καὶ φαερέας ἀντιπάλους. Ἐγὼ δὲν ὀμιλῶ περὶ τῆς γαιολογικῆς καταστροφῆς, διὰ τῆς ὁποίας κατεποντίθησαν αἱ χώραι ἐκεῖνης τῆς περιφήμου γενεᾶς Ἀτλαντείου: καὶ ἀνετράπη ἡ Ἑλλάς σχεδὸν ὅλη. Πράγματα ἔτι γινώριμα, ἀλλ' ἔτι μακρηνὰ ἐγὼ τ' ἀφίνω: ἀγκαλὰ ταῦτα ἐμαρτυρήθησαν παρὰ τῶν πλεον ὀνομασῶν καλῶν καὶ θε ἡλικίας, καὶ γενῶν πολλοτάτων· παρὰ τῶν πολυπληθῶν νήσων τῶν ἑλληνικῶν θαλασσῶν, τὰς ὁποίας νήσους περικυκλεῖσι συνεχεῖς σκόπελοι, παρὰ τὰ βάθους πολὺ ὀλίγου ὑπὲρ τοιούτων θαλασσῶν, παρὰ τῶν ριζῶν καὶ χόρτων ὅπῃ αὐξάνουσιν ὑπὸ τὰ αὐτῶν ὕδατα, καὶ παρὰ τῶν κόλπων Εὐβοίας, Κορίνθου, Χαλκίδος, Ἀργεῶν, Ἀκτίων, καὶ Μεσσηνίας, οἱ ὅποιοι θέλουσιν ὑπομνήσκῃ πάντοτε τὸν ὀλιγώτερον ἀγχίνου, ὅτι ἐκεῖναί εἰσι χώραι ἀπεσπασμέναί, μίαν φοράν ἀπὸ τῆς ἡπείρου, καὶ περικεκυκλωμέναί ἀπὸ τὰ ὕδατα ὅπῃ ἐκεῖ ἀνέδραμον εἰς εἰσβολῆς, ὅτε αἱ χώραι ἐκεῖ ἀνατετραμμέναί, ἐκάθισαν ὑποκάτω εἰς τὰς θαλάσσας. Ἐγὼ δὲν λέγω, ὅτι μία τοιαύτη φυσικὴ πόρθησις ἔθαψεν ὑπὸ τὰ ἐρείπια ἐκείνων τῶν χωρῶν πᾶσαν τὴν ἡθικὴν ἐνέργειαν τοῦ γένους καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ αὐτῆς μνημεῖα: μῆτε μνημονεύω, ὅτι μία τοιαύτη ἐνέργεια δύο φοραῖς κεκαυμένη, καὶ ἀναμμένη πάλιν δύο φοραῖς, ἐσβέθη πάλιν ἀπὸ τὰ ὕδατα τῶν κατακλυσμῶν Ὠγύγῃ καὶ Δευκαλίωνος. Ἄς λέγει ὅ, τι θέλει ὁ Θεὸς Πλάτων, καὶ

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης· ἐγὼ θέλω φυλάξῃ σιωπὴν. Ἄς μὴν εἶναι ὑπόθεσις ἐμὴ, μίτε ἡ ἄφιξις τῶν Τιτάνων ἀπὸ τὸν Καύκασον, ἣτις συνέβη εἰς τὸ διάστημα τέτων τῶν δύο κατακλυσμῶν· μίτε τὰ διάφορα ὀνόματα ὅπερ εἶχον οἱ λαοὶ τότε τῆς Ἑλλάδος, καθὼς εἶναι, μὲ τὴν Λήθην, σχεδὸν συγκεκαλυμμένα τὰ ὀνόματα τῶν Ἀδων, τῶν Γαίτων, τῶν Ἀμάντων, τῶν Δελέγων, τῶν Πελασγῶν, τῶν Τηλεβῶν· μίτε ἡ ἐδραΐωσις τῆ Ἀραιοπάγῃ πολλῶ πρότερον τῆ ὑσέρε κατακλυσμῆ τῆ Δευκαλίωνος· εἰς τοῦ ὁποίου τὴν σεβασὴν ἀπόφασιν ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Ἄρης, οἱ δύο βασιλεῖς Θετταλίας εἶχον ἀφίστητας διαφορὰς τῶν· μίτε ἡ ἀναίρεσις τῶν Τιτάνων, μίτε κάμνῃ, ἄλλῃ ἀπ' ἐκείνας τὰς διμολαλήτες ἀνδραγαθίας, τῶν ὁποίων εἶναι πληρέσταται αἱ ἰσορίαι. Θέλω προσέτι ἄσμενος παραλείψῃ τὰς δυσκολίας πολὺ δυνατὰς, διὰ τὰς ὁποίας, ἐνιοὶ νομίζουσιν, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ φυγάδες, καὶ ἐκεῖνοι οἱ Αἰγύπτιοι Νομοθέται, ὡς εἶναι λόγος, δὲν ἔχον ποτὲ μίαν τοιαύτην ἀρχὴν, μίτε ἴσως μίαν ὑπαρξιν· ζιτηντες οὗτοι οἱ δύσπιστοι καὶ ὑπερακριβεῖς ἐξετασαί, πῶς τοῖσδε ἀνδραποὶ εἶχον ἐγκαταλίπη ἑαυτὰς εἰς τὰ κύματα καὶ εἰς τὰς ἀνέμους, ὅτε ἐξήρχοντο ἐκ μιᾶς χάρας δεδεμένης μὲ εὐρυτάτας ὑπείρους, αἱ τινες παρῆχον αὐτοῖς ὁδὸς διὰ ξηρᾶς, καὶ ὁδὸς προχείρας πλέον φυσικᾶς, διὰ τῶν ὁποίων νὰ ἀπερνῶσιν ὅπερ αὐτοὶ ἠθέλον, χωρὶς νὰ προσβάλλωσιν εἰς τὴν λύσσαν τόσον ἀδάμασον ἐνὸς φρικτῆ σοιχείῃ ὅπερ οἱ Αἰγύπτιοι ἐφοβῶντο· λέγοντες πρὸς τέτοις, ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲν συνειδίξαντο ὁλοτελῶς τὰ πλοῖα, ὑπ' ἀφορίας ξύλων· τόπος καὶ ἀλήθειαν, ἐνθα δὲν θάλλει, εἰ μὴ ἡ εὐδραυος φοινίκη· καὶ ἐνθα διὰ νὰ διαπορθμεύωσι τὸν μόνον Νεῖλον, μεταχειρίζοντο ἐκεῖνοι οἱ λαοὶ βάρκαις καμωμέναις ἀπὸ πλίνθους κεκονιαμένας μὲ χοίνες· θαυμάζοντες προσέτι, πῶς ἀπὸ κλίματα ἔτζι θερμὰ, ἔτοι οἱ Αἰγύπτιοι δὲν ἐπορεύοντο πρὸς χάρας προσφόρας εἰς τὴν φύσιν τῶν· ἀλλ' εἰς τόπους, ἐνθα ὁ Ὠρέας καὶ τὸ χιόνι ὅπερ ποτὲ δὲν πίπτει εἰς Αἴγυπτον, ἐχρεῶσαι νὰ κάμνῃ μὲ τέτους ἕνα πολὺ χαλεπὸν συμβόλαιον· ὅμοιον μὲ ἐκεῖνο ὅπερ ἐκάμναι οἱ Γάλλοι μὲ τὰς ἀνέμους τῆς Ἀρκτῆς, καὶ μὲ τὰ χιόνια τῆς Λαγιάνας· διὰ τὸ ὁποῖον ἠναγκάσθησαν οἱ Γάλλοι νὰ βδελύσσωνται τὸν τόπον, καὶ νὰ ἐπανακάμπτωσι εἰς πατρίδα· ἢ νὰ σπεύρωσιν εἰς ἐκεῖνον τὰ κοκκαλάτων. Πάντα ταῦτα ἐγὼ παραιτῆμαι, καὶ τὰ παραιτῆμαι ἄσμενος, χωρὶς ὑδεμίαν δυσἀρέσῃσιν· Μόλις ἄπτομαι ἀπροδιγῶς καὶ ἐν παρόδῳ, ἐκείνης τῆς μόνης ἐποχῆς, τόσῳ γνωρισμένης, καὶ τόσῳ περιφήμῃ, ἣτις ὑσέρον δὲν ἐφάνη πλέον ἐπάνω εἰς τὴν σφαιραν τῆς γῆς, ὅται οἱ Ἕλληνες ἀναίρῶσι πανταχῆ τὰ θηρία, καὶ τὰς τυράνους τῆς γῆς· καὶ ἀποκαθίσωσιν ἐλευθέρους ἀναμῆσον αὐτῶν, καὶ διὰ πασῶν τῶν χωρῶν τότε ἐγνωσμένων, πάντας τοὺς λαὸς. Ἔως καὶ ἡ Ἰο-

σανία, καὶ αἱ Γαλλίαι χρεώσῃν νὰ ἐνθυμῶνται ἀκόμι ἐκείνον τὸν Ἡρακλῆν ευεργέτην, καὶ τὰς συντρόφους· οἱ βαμοὶ ἕως ἐκεῖ ἀνεξηγημένοι εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν τῶν Ἑλλήνων σωτῆρων: ἡ λατρεία ὅπῃ, χεδὸν ἕως χθές, οἱ Δρυΐδαι ἐκεῖ προσέφερον, μᾶς ἐνθυμίζουσιν ἐκείνας τὰς περιφήμους ἡμέρας τῆ ἀσυνήθους ἡρώσεως τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ἄπτομαι, ἐγὼ εἶπον, ταύτης τῆς ἐποχῆς, εἰ μὴ κατ' ἐκείνον τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον συνηθούσιν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἄπτανται τῶν μυσηρίων: καὶ προποδίζω περαιτέρω. Ἐὼς ἐδῶ ἄς μᾶς φθάσῃ ἡ τοσαύτη ἀναλγησία καὶ ἀδιαφορία μὲ ὑπὲρ παντός πράγματος ἀπερασμένου: καὶ τελευταῖον, περὶ τῶν ἀνδραγαθιμάτων τῶν Ἑλλήνων ἄς κρατήσωμεν μίαν μέθοδον ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν.

Ἐλευρωθείσης τῆς Δύσεως ἀπὸ τυράννων καὶ ἀπὸ θηρίων, ἕως ἐκεῖ ὅπῃ μὲ ἀβρόχους πόδας οἱ Ἕλληνες ἐδύναντο νὰ προποδίζωσιν: ὁ ἡρωϊσμός αὐτῶν ἐκπυρεται πῶς νὰ διαχέηται διὰ τῶν ἐσχάτων ὀρίων: καὶ καθὼς βαμοὶ ἀναδίδουσι καπνὸν εἰς τιμὴν τῆς πατρίδος τῶν διὰ τῆς ἐσχάτης δύσεως, τοιχοτρόπως νὰ ἔχωσι νὰ ἀναδίδου ἀκόμι εἰς Ἀνατολὴν καὶ ἀλαχοῦ. Ἡ φύσις, ζιλότυπος πάντοτε τῶν περιφήμων ἔργων τῶν ἀνθρώπων, δέτει ἕνα χαράκωμα εἰς τὰς ἀνδραγαθίας τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ μέρης τοῦ βορείου, μὲ πάγους: καὶ ἀπὸ μέρους τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Νότου, μὲ θαλάσσης μεγάλας. Ἡ εὐφυΐα εἶναι ἀνήσυχος! Δὲν τζακίζονται κατ' ἀλήθειαν ἐτζι εὐκολα τὰ λελιθωμένα ὕδατα ἐπάνω εἰς τὰ ὄρη τοῦ Βορείου: ἀλλ' αἱ θαλάσσαι αἰ πρὸς τὴν Ἀνατολὴν, ἀγκαλὰ νὰ ἀνασρέφονται πάντοτε ὑπὸ τῶν ἀνέμων εἰς τρόπον φρικῶδη, μ' ὅλον τῆτο εἰς ῥυταί. Τὸ ξύλον ἐπάνω εἰς ταύτας ἐπιπολάζειν. Τὸ ὄρος Πήλιον ἔχει πεύκας, πετεῖας καὶ δρύας ἀγρίας: ἡ εὐφυΐα ἀνήσυχος ἐξευρίσκει εὐθὺς τὴν κατασκευὴν παραβίων καὶ σενῶν καὶ μακρῶν, τῶν πλείον ἐπιτηδείων πρὸς ὑπερησίαν ναυτικὴν: καὶ ἔσσης τότε φήμης διεσπαρμένης, ὅτι μία θαλάσσα εἰδέποτε κύλακισμένη, καὶ τὴν ὁποῖαν καθε κυβερνήτης ἐφοβήθη, ἐχρεώσεται νὰ εἶναι μία θαλάσσα ἀμετρος, ἥτις ἠπλόνετο πανταχῶς γῆς, διὰ τὸ ὁποῖον τὴν ἐκάλει Πόντον, ἢ κατ' ἐξοχὴν θαλάσσαν, εὐδαρσας ἐκείνοι ἀποφασίζουσι νὰ τὴν ταξιδεύωσι: καὶ οἱ Γάσων, ὄν τρόπον ὁ κατ' ἡμᾶς Κολόμβος, εὐτολμος τὴν ταξιδεὺν διὰ νὰ καταλάβῃ τὰ ἄκρα ὄρια, καὶ τὰς πλείον ἀγνώστας καὶ ἀπρωτάτας χώρας. Ἀπερὰ τὴν Αἴγειον θαλάσσαν, τὸν Προποντιδα, τὸν Βόσπορον: καὶ μὲ ὀλίγους συντρόφους, ἐμβαίνει αὐτὸς εἰς τὸν ἀγνωστον καὶ φοβερόν Πόντον. Ἀνακαλύπτει ἐκεῖ τὰς χώρας τῶν Τιναδῶν, τῶν Μαριανδίνων, τῶν Παφλαγόνων, τῶν Ἐνετῶν, τῶν Τιβαρηνῶν, τῶν Χαλύβων: καὶ ἐμβαίνει εἰς τὴν φάσιν: ἐνθα ὑβρίζωντας τὸν τύραννον τῆς Κολχίδος, ὄν τρόπον συνευθίζετο συμμα εἰς τὸ γένος, σπικόνει τὴν θυγατέρα τε ἐραθεῖσαν τῆ κυβερνήτη

νῆτου ἔτος εὐτόλμου τῆς Εἰλλάδος, καὶ τὴν φέρει ἐπάνω εἰς ἐκεῖνο τὸ μέλαν σοιχεῖον, τὸ ὁποῖον, ἂν πρότερον ἐφόβιζε τὴν Μήδειαν, δὲν φοβίζει πλέον τὴν ὕμφν ἐνὸς Ἑλλῆνος. Εὐρίσκει ἐπὶ τῆς Φάσεως τὰ ὄρια τῆς ἀγνώστου θαλάσσης, γυρίζει ἀπὸ τὸ μέρος τῆ Βορέα, καὶ γνωρίζει ἀπὸ συμμά τὲς τόσους λαοὺς ὅπῃ κατοικοῦσι τὰς βορείους καὶ δυτικὰς ἐχατίας ἐκείνης: Ἀρετιάδας, Μάκρωνα, Βυζύρας, Κιμμερίους, Σκύθας καὶ τ. τ. τ. Πρὸς τούτοις τεσσαράκοντα καὶ περισσότεροι ποταμοὶ ἐξετάζονται καὶ ἐπιτηροῦνται. Ἐξέρχεται ἐκ τῆ ἀξέου Πόντου: καὶ διερχόμενος τὰς θαλάσσης τῆς Τρωάδος: ἐφορμίζεται μὲ τούτους συντρόφους εἰς τὰ ἀποκλίματα τῆς Ἰδης. Τὸ σιδηρουν σκῆπτρον τοῦ Λαομέδοντος πλέον δὲν ἐβάρει εἰς τὰς χεῖρας τοῦ βασιλέως: ἀλλ' ἐβάρει ἐπὶ τὸν ὤμον τοῦ γένους. Οἱ Πρίαμος υἱὸς ἐκείνου δείχνει νὰ μέλλῃ νὰ εἶναι εὐφυῆς πρὸς ἀρετὴν καὶ ἀνδρείαν, εἰς τρόπον ὅπου νὰ εἶχε νὰ εἶναι ἀφέλιμος εἰς τοὺς λαοὺς του: τούτο ἀρκεῖ! Ἐκεῖνοι οἱ ὀλίγοι ἥρωες ξεχίζουσι τὰς σημαίας τῆς τυραννίδος τῆ Λαομέδοντος, ἀναβιβάζουσιν εἰς τὸν θρόνον τὸν υἱὸν του: πέρνουσι μαζί τῶν διὰ ὕμφν τὴν Ἡσιόνην τὴν πλέον ὡραίαν ἀδελφὴν τῆ Πριάμου, ὅπῃ καὶ αὐτὴ ἠράθη ἐνὸς ἥρωος τοῦ πλέον λαμπρῆ ἐκείνη τῆ τάγματος, ἀφίνουσιν ἑυτυχεῖς τὰς Τρωαδίτας, καὶ ἐμβαίνουσι πάλιν εἰς τὰς λιμένας τῶν.

Εἶναι διὰ τῆς Εἰλλάδος ἐσπαρμένη ἡ Τοπογραφικὴ ἱστορία τῆς ἀγνώστου θαλάσσης καὶ παντὸς τῆ λαῶ, ὅσις περιώριζε τὰς αἰγιαλὸς τῆς. Οἱ γάμοι τῆς Ἡσιόνης ὑπολαμβάνονται ἴσως μία τιμὴ παρὰ τῶν βαρβάρων, ἐχὶ ὅμως παρ' ἐνὸς μέρους τῆς βασιλικῆς φιλίας τοῦ Λαομέδοντος, εἰς τὸ ὁποῖον αὐτοὶ ἐνομίζοντο μία καταδυναστεία, μία ὕβρις. Ἐνας ἐκγονὸς τῆς Ἡσιόνης μελετᾷ μίαν ἐκδίκησιν. Οἱ Πάρις ὁδοιπορεῖ διὰ τῶν χωρῶν τῶν εὐεργετῶν τῆ πατρός του καὶ τῶν ἐξαδέλφων τῶ. ἔτοι τὸν ὑποδέχονται ἐχ' ὡς βάρβαρον καὶ κακότροπον, ἀλλ' ὡς συγγενῆ: πλανᾷ ἐκεῖ μίαν γυναῖκα ὀνομασθῆν διὰ τὸ διαπρεπὲς καὶ εὐμορφίαν ὅπῃ εἶχεν: ἐκ ἐλευθέραν ὡσάν ἦτον ἡ θεία τῆς, ἀλλὰ ὕμφν μίας φιλίας τῆς πλέον περιβλέπτου τῆς Εἰλλάδος. Ἡ καρδία μίας ὡραίας νεάνιδος, συχνὰ δὲν αἰσθάνεται τὰ κοινὰ συμφέροντα ἐνὸς ἔθνους. Ἡ Ἑλένη βέβαια δὲν ἦτον μίτε μία Θαρρηλία, μίτε μία Ἀσπασία. Οἱ Ἐπιδυθριάδης χαρακτήρ τῆ ἐκγόνου τῆ Λαομέδοντος, δὲν εὐρίσκει ἐν αὐτῇ μίαν μεγάλην ψυχὴν, μὲ τὴν ὁποῖαν νὰ ἀντισταθῆ εἰς τὰς πληγὰς τόσῳ δυνατὰς τῆς ἀπάτης: ἡ Ἑλένη, παραδεδομένη τέλος πάντων εἰς τὰς φλόγας ὅπῃ εἰς τὴν καρδίαν τῆς εἶχεν ἀνάφῃ ὁ Αἰνεΐας, ὁ πλέον ἀχρεῖος καὶ ἀβέλτερος τῶν Δαρδανιδῶν, μὴ ποιουμένη ἐν ἑδενὶ λόγῳ τὰ ὅσα, ἐπάνω εἰς τὸν βαμὸν, εἶχεν ὁμόση, διεκπερᾷ τὰς θαλάσσης μὲ ἐκεῖνον τὸν φρεναπάτην: καὶ πορεύεται νὰ σβέσῃ τοιαύτας φλόγας εἰς ἓνα Παλάτιον, τὸ ὁποῖον ἂν ἀπὴν

λαυε μεγάλης ευμερίας, τῆτο ἔπρεπε νὰ ἀποδίδεται εἰς τοὺς Ἑλληνας: οἱ ὁποῖοι αὐτῆς νὰ ἐξαλείψωσιν ἐν αὐτῷ τὴν γενεάν τὴν Βασιλικὴν, ἔδοσαν τὰ σκῆπτρα εἰς τοὺς λαμπρὸς ἀπογόνους. Οἱ βάρβαροι φέρονται μὲ ἀχαρισίαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα εὐεργέτιδα αὐτῶν: χρειάζεται αὐτοὶ νὰ ἀλλάξωσι βουλὴν, ἢ νὰ προσφερῶσι πρὸς ἐκείνους μὲ ἄλλον τρόπον. Ἡ διάθεσις τῆ εὐεργετῆν ἢ χαρίζεσθαι, αἰφνιδίως μετεβλήθη: ἢ τοῦτο, ὡς φαίνεται, δικαίως. Ἰδὲ σοι ἢ ἄρα εἰς τὴν ὁποίαν οἱ εὐεργέται τῶν ἔθνων πιάνωσι τὰ ἄρματα διὰ νὰ ὑποτάξωσι τὰ ἔθνη. Αἰαπτύσσωσιν ἀνδρωδῶς ἢ μεγαλοφύχως τὰς σημαῖα τῆς εὐφύας ἢ τῆς ἀνδρείας: σκεπάζωσιν εὐθὺς τὰς αἰγιαλὸς τῆς Ἀσίας μὲ πλοία: καθαιρῶσι ἢ ἀνατρέπουσι τὰ κάστρα ἢ τὰς πόλεις: τῆς Τρωάδος: ἢ Τρωὰς καίεται: ἢ μεταχειρίζονται ὡς ἐχθρὸς ὀλεθριωτάτης, τὰς συμμάχους τῶν Δαρδανιδῶν, πεφονευμένους ἐν ταῖς συχναῖς ἐκείνων μάχαις.

Ἡ Εἰμαρμένη τῶν Τρωαδιδῶν κάμνει κακὰς προμαντείας διὰ τὴν τύχην καθὲ βασιλείας, ἣτις συνέθετο συμμαχίαν μὲ τὸν βασιλεῖα Δαρδανον. Οἱ Κάρες, οἱ Λύκιοι, οἱ Φρύγες, οἱ Μύσιοι, οἱ Παφλαγόνες, οἱ Ἐνετοί, ὅλοι ἀναμένωσι μίαν καταστροφὴν ὀλίγω διάφορον ἐκείνης. Ὅλοι καὶ ἀλήθειαν σερῶνται μὲ ταῦτα τῆς καταχρέσεως, τῆς αὐτῶν δεσποτείας ἢ δουλοκρατοῦνται. Ἀναμέσον αὐτῶν ἐσάθη τις, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχεν ἐν ἄσυλον εἰ μὴ ἀναμέσον λιμνῶν καὶ βορβόρων: καὶ ἕνα μέρος, τελευταῖον ἠναγκάσθη νὰ ἀπομόσῃ τὴν ἰδίαν του πατρῖδα, νὰ συγχέηται μὲ ἄλλους λαὸς, καὶ νὰ ἀποβαίη, τέλος πάντων, γένος Καππαδόκειον.

Καιομένης τῆς Τρωάδος, ἢ ἀναγγελθείσης πανταχοῦ τὴν καταστροφὴν ἢ τὴν ἐρήμωσιν, οἱ ἄνεμοι ἀμοιβαίως διασπείρουσι τὰς εἰδήσεις: Καίουσιν οἱ Θεσσαλοὶ πολλὰς παραθαλασσίους πόλεις, καὶ ἄλλας τόσας καταδαφίζωσιν εὐρισκομένας ἀναμέσον τῶν χωρῶν τῆς Ἀσίας. Ὁ Μενέλαος ἐκπορθεῖ ἢ ἐρημόνει παντῆρασι τὴν Μυσίαν ἢ τὴν Ἰωνίαν: προποδίζει διὰ τῆς Φοινίκης: ἢ πορεύεται νὰ φέρῃ τὴν φρίκην ἢ τὸν φόβον ἕως εἰς Αἴγυπτον. Ὁ Διομῆδης, μὲ τὴν σφαγὴν ἢ τὴν ἀνασάτωσιν, καταπίπτει ἐπάνω εἰς τὰς Ἰταλικὰς τόπους: καὶ καθαιρεῖ ἢ ἀφανίζει, ὡς λέγει ὁ Πλίνιος Βιβλ. γ'. κεφ. 2. πᾶν τὸ γένος τῶν Δαρδανιδῶν: γένος πολυπληθές, τὸ ὁποῖον προσήκει εἰς τὰς Τρωαδίτας.

Ἄλλοι ἤρωες καταπορθεῖν τὴν Λυδίαν, Καρίαν, Κιλικίαν, Πισιδίαν, Παμφυλίαν, ἢ καθὲ τόπον, ὅπῃ φέρει ἐκείνους τὸ κύμα ἢ ἀνδρία, ἢ ὁ ἄνεμος. Ρίπτει ὁ Νεοπτόλεμος ἕνα σόλον εἰς τὴν μαύρην θάλασσαν: περεύεται εἰς τὰς ἐμβολὰς τῆ Ἰσθμοῦ: κυριεύει τῆς χώρας τῆς Τόμου: θῆτει ἐκεῖ ἐνοικίσματα: ἀνεγείρει κασέλλια εἰς τὰ εἶσμα

τῆ Τύρα: ἀνισὰ βωμούς ἐπιτομβίαις, εἰς μνημόσυνον ἑνὸς πατρὸς, ἐπὶ τὰς εἰσβολὰς τοῦ Βορυσθέου, ἐν μέσῳ λόγγων φοβερῶν κ' ἑρῶν: κ' ἠθέλησεν, ἕως κ' ὁ μανικὸς δρόμος τῶν ὑδάτων τῆ ποταμῆ, νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα τῆ „ Δρόμος Ἀχιλλέως.

Ἰδὲ αἰφνιδίως διασπείρονται οἱ Ἕλληνας, κ' σκορπίζονται διὰ τῶν εὐρυτάτων παραθαλασίων παντὸς τῆ Ἀξέου Πόντε. Ἐκεῖ ἐξάνιστανται ἔνδοξοι ἀποικίαι: κ' ἄπειροι πόλεις Ἑλληνίδες, αἰτινες ἕως ἐκεῖ εἰς Κολχίδα τὰ πάντα ἤδη ὑπετάχθησαν, πλέον καὶ πλέον πολλαπλασιάζονται, ἕως εἰς τὰς ἐχατιάς τοῦ βόλγα κ' τῆς Κασπίου θαλάσσης. Ἐδῶ διάφορα ἐνοικίσματα Ἑλλήνων, κ' διαδοχὴν ἐξηλωμένων ἕως εἰς τὴς Ζίγας Ταρτάρους, οἱ ὁποῖοι κατοικῶσιν ἐπὶ τῶν φοβερῶν ἀποκλίσεων τοῦ Καυκάσου. Ἐκεῖ ἄλλοι Ἕλληνας, λεγόμενοι Ἡνίοιοι, προποδίζουσιν ἐνδοτέρω, κ' δίδουσι νόμους εἰς τὴς Βαρβάρους, Κερκέτας κ' Μόχους. Οἱ Ἡνίοχοι ἰδρύουσι τὴν τόσον ὀνομαστὴν Σεβασόπολιν: ἀνοικοδομῶσι τὴν κεχειρωμένην μητρόπολιν τῆς Κολχίδος: κ' τῆς δίδουσι τὸ ὄνομα πάντοτε περιβόητον Φασάνην. Ἡ Τραπεζοῦς, ἡ Ἐρμάνασα, ἡ Κερασοῦς, κ' τ. ἕως εἰς Ἀμάσειαν, εἰσὶ Μητροπόλεις κ' διαδοχὴν ἐκεῖ ἐγνηγεμέναι παρὰ τῶν αὐτῶν Νικητῶν: δύο ἀκραι τοῦ Νοτίου μέρους ἀφιερώνονται εἰς τὸν Ἡρακλῆν καὶ Ἰάσονα: κ' ἐκεῖ ὁμοίως ἀνεγείρονται ναοὶ εἰς τιμὴν τῶν ἡμιθέων ἕως εἰς τὸν Ἀράξην κ' Κῦρον, ὡς ἀκόμη πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἀρμενίας κ' ἐνδοτέρω, τῶν ὁποίων ναῶν ἤδη καθιέρηθι τις παρὰ τῶν μετέπειτα βασιλέων, οἱ ὁποῖοι ναοὶ δὲν ἦσαν τίποτε ὀλιγώτερον μεγαλοπρεπεῖς τῶν πλέον φημισμένων ὅπῃ εἶχον ἀνεγερθῆ εἰς τὴς Ἑλλήνας διὰ τῆ εὐμεγέθους διασημάτων τῆς Δύσεως: ἐκείνου, λέγω, τῆ ναῶ ὅσις ἦτον ἐπὶ τοῦ Ροδάου εἰς τιμὴν τοῦ Ἡρακλέος, ἐκείνου τῆ ἄλλου, καλουμένου Λιβέρνου ἐν τῷ λιμένι τῆς περιφήμου Λιβόρνου: τῆ ὁποῖα, ἕως κ' τὸ ὄνομα σώζεται μέχρι τοῦδε εἰς ἐκείνην τὴν χώραν: κ' ἐκείνου προσέτι τῆ Διομήδους, τὸν ὁποῖον οἱ Ἐνετοὶ ἐλάτρευον ἀκόμη καὶ κ' τὴς χρόνους τοῦ Κωνσταντίνου, ὅσις, διαυθεντεύωντας μὲ ζῆλον τὸν νόμον τοῦ ΘΕΟΥ ΛΟΓΟΥ, ἔβαλεν ἕνα τέλος εἰς τὴν δεισιδαίμονα λατρείαν ὅπου, ἕως τότε, προσεφέρετο παρὰ τῶν Ἐνετῶν εἰς ἕνα Ἕλληνα. Διασπείρονται οἱ Ἕλληνας διὰ τῆς Παφλαγονίας κ' Βιθυνίας, κ' ἐντὸς τῆς Ἀλγους ἕως εἰς Χαλκηδόνα, αὐτοὶ ἰδρύουσι τὰς περιβοήτας Μητροπόλεις Σινώπην κ' Ἡράκλειαν, καὶ πολλὰς πόλεις ὑποκειμένας εἰς ταύτας. Ἐπὶ τῆς Χερσονήσου τῶν Ταύρων, ὅπῃ τῶρα καλεῖται Κρίμι, ἐγείρουν οἱ Μιλήσιοι τὰς πόλεις καλεμένας Ὀλβίαν, Θεοδοσίαν, τὸ Παντικάπεον: κ' ἐπειδὴ ἔτοι προάγεισιν ἐν παντὶ ἔργῳ πολὺ ὀγλύγορα, σκεπάζουσι τὴν Μαιώτιδα μὲ μακρὰ κ' δυνατὰ κατέργα: ὅλα τὰ νησία τῆς μεγάλης λίμνης κ' τῶν ποταμῶν, οἱ τινες

εἰς ἐκεῖνα εἰσρέουσι, τοῦ Ὑπάνειος τῆ Τάναϊ ἢ τ, ἀπέβρισαν κάστρα: ἢ οἱ Θρασύπλαγχοι ἢ ὑτόλμοι πολεμισαὶ Σαρμάται, οἱ ὅποιοι κατέχουσι τὰς ἐχατιάς ἐκεῖνας, νικῶνται ἢ αὐτοὶ ἢ καταβυθίζονται ὑπὸ τοιαύτων θαλασσιῶν δυνάμεων: ὃν τρόπον οἱ Μεξικανοὶ ὑπὸ τῶν μονοζύλων τῆ Κόρτιος. Ἰδέσσοι οἱ Ἕλληες, εἰς τὰ ὕψη τῆ Τάναϊ, καταβάλλονται τὰ θεμέλια τῆς ἔτιως ὀνομαστῆς Πόλεως Ταναΐδος, μεγαλητέρας ἢ δυνατωτέρας πασῶν ἐκεῖνων ὅπου ἀνοδομήθησαν εἰς ἐκεῖνα τὰ εὐρύχωρα περίγυρα, ἥτις ἔπειτα εἶχεν ἀποβῆ τὸ ἐργασήριον τῶν προσόδων ἢ τῶν πολυτίμων μετάλλων, τὰ ὅποια κατεῖχον ἐκεῖνα αἱ χῶραι. Οἱ Ἕλληες μεταχειριζόμενοι πάντοτε, ἐχθρωδῶς ἢ πολεμίως πάντοτε τὰς βαρβάρους, γίνονται φοβεροὶ εἰς τὰς Φοίνικας ἢ εἰς τὰς Τυρρήνας: ταράττεσι τὴν Μεσόγειον, κურσεύοντες ὅ,τι εὕρισκον νὰ εἶναι ἐδιδόντες: ἢ τὰ θαλάσσια τέτων ἀνδραγαθίματα, μὲ ἤχον ὀργάνων, ἐβάλλοντο ἐδῶ ἢ ἐκεῖ εἰς τὴν Ἑλλάδα παρὰ τῆς Μέσης τῶν κορυφαίων ἢ ἀκρῶν Ποιητῶν τους. Νεαὶ ἀποκτήσεις πόλεων ἀναφαίνονται εἰς Σικελίαν: ἢ διὰ τῆς Ἰταλίας τρόπαια παντοῖα, ἢ νεαὶ ἀποικίαι: διὰ τῶν ὁποίων ἡ Ἰταλία λαμβάνει τὸ ὄνομα ἔτι ἀξιωματικώτερον τῆ „Μεγάλῃ Ἑλλάδι.“ Ἀσμένως ἀσπάζομενος τὴν βραχυλογίαν ἀφίνα κάθε πρᾶγμα ὅπερ χρεωστὴ νὰ σᾶς εἶναι ἄγαν γνώριμον: ἢ πετῶ πρὸς τὴν Ανατολὴν, Νικονίαν ἢ Ὀφφίισαν, πόλεις ἀνοδομημένας ἔδον τῶν ἐχατιῶν τοῦ Νίεσερ. Τὰ κάστρα Ἀλωπέκια, Τάνα, Μιμέρκιον: αἱ διεσπαρμέναι ἀποικίαι τῆ Παρθενίς, τῆς Φαναγορίας, ἢ τοῦ Ἀχιλλεῖς διὰ τῶν περιχώρων τῆς λίμνης: ἢ ἀπόκτησις τῆ Κέβαν, ἢ τῆ Τάμαν, ἢ τῆς Κιμμερίας, ἢ Κιμβρίας, ἔνθα ἀνήγειραν οἱ νικηταὶ τὴν Κορικονδάμν: αἱ περιωπαὶ τῶν Κλαζομενίων, τὸ μέγα κάστρον Ἀκρας ἀντικρῦ ἐκεῖνου τῆς Κορικονδάμης, τὰ ἐνοικίσματα τῶν Κεπῶν καὶ τῆς Ἑρμωνάσσης ἀσφαλίζουσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν ἄγραν πάσης ἐκεῖνης τῆς θαλάσσης, καὶ τοὺς σπλάβους, ἢ τὰ γενερικὰ, ἢ τὸν σῖτον, ἢ κάθε πρᾶγμα ὅπου τὰ ἔθνη τὰ Σαρματικά φέρουσιν ἐκεῖ πρὸς συνάλλαγμα: λαμβάνοντες ἀντὶ τῆτων, τὰ κρασία, τὰ ἐνδύματα, ἢ τὰ μαλακὰ χειρουργήματα τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ὀλβίᾳ, τῶρα καλεμένη χερσῶνι, αὐτοὶ αγοράζουσιν τὰς σπλάβους ἐκεῖ μετεπινηγμένους παρὰ τῶν βαρβάρων: ἢ πωλιμένους εἰς ἐκεῖνην τὴν τιμὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Ἀφρικὴ σήμερον πωλεῖ τοὺς Μάρους εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἐπειδὴ ἐν ταῖς μεγάλαις ἐπικρατείαις εἰς τὰς ὁποίας τὸ συνάλλαγμα ἦν φει, ἦτον συνήθεια νὰ ἀνεγείρωνται μεγάλα τείχη καὶ τὰ ὄχλη τῆς μεγάλης Ταρταρίας: ἀνεγείρουσιν ἐκεῖ ὡσαύτως τὸ μέγα ἢ ὑπερμετρον τείχος ἐπάνω εἰς τὰ ἀχανῆ λαγκάδια τῆ Κανκάσου, διὰ νὰ ἔχη ἀσφαλέτερον τὸ συνάλλαγμα πρὸς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βορείων

λησάν, ὡς σημεῖοι ὁ Στράβων Βιβλ. γ'. Ἐγχείρημα τῆτο, ὅμοιον με τὸ μέγα ἔργον τῶν Σιναιῶν, ἀλλ' ὅπου ὁ χρόνος ἦδη καθεῖλε, σήμερον μὴ σωζομένου ἄλλου ἢ τῶν ἀπλῶν ἰχνῶν κεκρυμμένων καὶ τεθαμνίων μέσα εἰς λόγγυς ἀδιαβάτους, ὃν τρόπον παρατηρεῖ ὁ Χαρδίνος, ἀν δὲν ἐξαίρηται τὸ μόνον τείχος ὅπερ κλείει τὸν Ἰθμὸν ἀπὸ τῆς Κριμίας: τὸ ὅποιον τείχος σώζεται ἕως τῶρα καὶ δυνατώτατον καὶ ἀβλαβές: Ἐνθα ἡ Φάσις, πεπαχυνμένη ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῆς Γλάυκας καὶ τοῦ Ἰππου, παύει νὰ εἶναι πλωτὴ, ἰδρύουσιν οἱ Ἕλληνας τὸ εὐρύχωρον κάστρον τῶν Σαραπάνων: ἐνόησαν ἔτοι τὸν Ἀράξην ποταμὸν καὶ τὸν ποταμὸν Κυρον: κάνουν νὰ συρρέωσι καὶ οἱ δύο δι' ἐνὸς μοινατάτου σωλήνος εἰς τὴν Κάσπιον, καὶ ἀπλόνουσι διάφορα ἐνοικίσματα ἕως εἰς πάσας τὰς δυτικὰς ἐχαιτίας ταύτης τῆς θαλάσσης, τῶν ὁποίων τὰ ἐρείπια, καὶ τὰ ὀνόματα εἰλημμένα ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν εἶχον σωθῆναι εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους ἕως χεδὸν εἰς τὰς χρόνους τῶν Ῥωμαίων, ὡς ὁ Στράβων γράφει Βιβλ. ιβ'. ἰδρύουσι νεώριον (ἦγον ἀρσενάλε) ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἐχαιτίας ταύτης τῆς Κασπίου, ρίπτουσι εἰς ταύτην πλοῖα κάθε εἶδος, καὶ διεκπερῶντες διὰ τῶν ὑδάτων τῆς, ἐμβαίονουσι αὐτοὶ εἰς τὸν Ὄχον, καὶ εἰς τὸν Ὄξον: φθάνει τῆτο τὸ ἀσύγκριτον γένος ἕως ἐκεῖ ὅπερ ἡ φύσις κατέθετο τὰς αὐτῆς πολυτίμης λίθους, φθάνει εἰς τὰ Βίκτρα, εἰς τὴν Σακακηνὴν, εἰς τὴν Σηρικὴν διὰ τῆς Ἰνδίας, ὅθεν διὰ συναλλάγματος σηκόνουσι οἱ Ἕλληνας τὰ μετὰξια καὶ τὰς λίθους ἐκείνων τῶν λαμπρῶν περιχώρων, καὶ πλατίζουσι περιφανῶς τὴν πατρίδα των μὲ τὰς πραγματείας τὰς πλέον ὑπερηφάνους τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τῆς Γάγγης. Εἰς τῆς Κολχίδος ἕως εἰς τὴν Συρίαν, ὡσάν νὰ ἐπολιορκεῖτο χεδὸν πάντα ἡ Ἀσία, μῶς ἀναφαίνεται τῶρα ἕνας περίβολος πόλεων μὲ τὰ ἄρματα ὑποτεταγμένων, καὶ ἀποικιῶν ἑλληνικῶν, αἵ τινες φαίνονται νὰ εἶναι ἰδρυμένοι ὑπὲρ τοιαύτης πολιορκήσεως, ὡσάν ἀκόμη ἕνα ὅμοιον ἀπὸ τῆς ἄλλου μέρας παρὶς ἢ Ἀφρικὴ καὶ ἢ Εὐρώπη, εἰς τὰς ὁποίας αὐτοὶ ἐπίσης ἐπέβαλον. Ἔως καὶ εἰς τὴν Ἀραβίαν δὲν ἦτον πλέον συγχωρημένον τοῖς λαοῖς Δίβας, ὡς λέγει ὁ Διόδωρος βιβλ. γ'. νὰ κάμνωσι συναλλάγματα πρὸς ἄλλους εἰ μὴ πρὸς Ἕλληνας Βοιωτὰς καὶ Ποσειποννησίους.

Περὶ τῆς τύχης τῆς Ἰταλίας, ἐγὼ ἦδη ἐμνημόνευσα ὀλίγον τι: πλὴν δὲν ἐπρόσθεσα, ὅτι μίαν τύχην τίποτε διαφέρουσαν εἶχον παῖσαι αἱ νῆσοι ὡσαύτως, καὶ πάσαι τῆς Ἀδριατικῆς αἰ ἐχαιταί.

Αἱ Γαλλίαι (κοινῶς λεγόμεναι Φράντζα), καὶ αἱ Ἰσπανίαι, ἀπὸ τὸν Ῥοδανὸν ἕως εἰς τὴν Ἰβηρον αἰσθάνονται ὅλην τὴν ἰσχὺν τοῦ σπαθῆος καὶ τῆς ἀνδρικής φύσεως τῶν Ἑλλήνων. Ὅλοι ἐκεῖ θέλωσι τὴν φιλιαν των, καὶ δὲν παραιτῆται νὰ ὑπακύνουσι εἰς ἐκείνους: καὶ τὰ μεταλλὰ τοῦ Χρυσίου τῆς Ἀλβερνίας μέσα εἰς τὴν καρδίαν τῶν Γαλλίων

(1) δὲν κυριεύονται καὶ κατέχονται εἰ μὴ παρὰ τῶν φοβερῶν καὶ εὐσχωτάτων Ἑλλήνων. Τὰ πλούσια ἀκόμι μέταλλα τῆ ἀσημίας τῶν Ἰσπανιῶν κατέχονται ἀπ' ἐκείνους τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὅποιοι ἤδη εἰσέβαλον εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐσχατίας τῶν.

Τότε δὲν ταραττεῖ τίποτε δυνατώτερα τῆς Θρόνου, τίποτε δὲν τῆς ἀνασείει καὶ τινάσσει περισσώτερον: τίποτε δὲν τῆς ταπεινοῖ, τοὺς μεταβάλλει καὶ τῆς κατατσακίζει, εἰ μὴ τὰ μόνα συμφέροντα, ἢ ἀνδρία, καὶ αἱ πολιτικαὶ βουλαι καὶ τὰ τέλη τῆς Ἑλλάδος. Ἐγὼ δὲν λέγω πᾶς οἱ Ἑλλήνες τότε μετέβαλον ὅπερ ἤθελον τὰς ἀρχάς: ἐξάριζον τοὺς τυράννους, καὶ τῆς ἔκαμνεν νὰ φεύγῃ πλανώμενοι καὶ δυσυχῆντες, ἐνθρονίζοντες ἐκείνους ὅπερ ἤθελον: Ἐγὼ δὲν ἀπτομαι τῶν καταστροφῶν τῶν τυραννικῶν ἀρχῶν, τῆς Σικελίας καμωμένων παρὰ τῆτων: Ἀλλὰ τόσῳ μεγάλων συμβεβηκότων καὶ τόσῳ περιφήμων θέλω μόνον μνημοεύσῃ ὀλίγων τινῶν: Ὅταν, θέλοντες οἱ Ἑλλήνες νὰ σείσωσι τὸν μέγαν Κολοσσὸν τῆς ὑπερφυῆς τῶν Περσῶν μοναρχίας, βοηθῶσι τὰ ἀδενῆ ἄρματα τῆ Κροίσου καὶ τῆ μεγάλου Κύρου, διασαλεύουσι τὴν Περσίαν: καὶ εὐτόλμως προκαλῆνται κατ' αὐτῶν τὰς τόσῳ περιφήμους καὶ φοβερὰς στρατείας, ὅπου ἐκείνοι οἱ Μονάρχαι, Δαρεῖος, Ξέρξης, καὶ Ἀρταξέρξης πέμπουσι πρὸς ἐκδίησιν μὲ ὀρμὴν ἀσυνήθην καὶ τῆς Ἑλλάδος. Στρατεῖαι φρικώδεις, ἔνθα οἱ πολεμῆντες δὲν εἶναι πλέον χίλιοι, ἀλλ' ὀλόκληροι μυριάδες πολεμῆντων, αἵτινες δὲν χρησιμεύουσι εἰς ἄλλο, εἰ μὴ εἰς τὸ νὰ θέσων εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν Πελασγῶν Ἡρώων νέας δάφνας καὶ νέας δόξας. Αἱ θάλασαι τῆς Ἑλλάδος κοκκινίζουσι ἕως εἰς τὸν πάτον ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν Περσῶν ἀνάμεσα εἰς τὰ ἐσκορπισμένα θραύσματα τῶν σόλων τῶν πλέον ὑπερμεγεθῶν

(1) Εἰς τὰ περίχωρα τῆ Δίε εὐρέθη ἕνας ἐντάφιος ἔνθα ἀναγινώσκειται

Μήθρης ἐν ὀργάδι χῶμα
 Τὸ σῶμα καλύπτει
 Χυρδάνακτος ἱερέων
 Ἀρχηγῶ: δυσσεβῆς ἀπέχε
 Λύσιοι κόνιν ὀράσι.

Εἰς τὸν κάμπον τῆ Θεῆ τῆς Μίθρης ἡ γῆ σκεπάζει τὸ σῶμα τῆ χυρδάνακτος πρώτου τῶν ἱερέων.

Ἦ ἀσεβῆς ἀπέχε: οἱ Θεοὶ φυλάσσωσι τὴν εὐακτὴν.

Ἐλεγχοσ ὅτι κατ' ἐκείνους τῆς χρόνης ἡ ἐξουσία τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς Γαλλίαις ἔ μόνον ἀπλάνητο εἰς τὸ πολιτικόν, ἀλλ' εἰς τὰ ἱερά προσέτι.

σα γεδῶν τῶν βασιλέων τῆς Ἀσίας: καὶ ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει κάρακας μίτε σκυλία ἀρετὰ, διὰ τὰ καταφάγωσι τόσα νεκρὰ σώματα καταβεβλημένα ὑπὸ τὴν εἰδήμονα μάχαιραν ὅπῃ τὴν διαυφεντεῖται.

Τί λέγει ὁ Κύρ Ἀββάς; Μεγαλόνα ἐγὼ τὰ πράγματα μὲ τὴν φαντασίαν; Κατὰ ἀλήθειαν, πλέον παρὰ ἓνα μιλιοῦνι νεκρῶν σωμάτων χρειάζεται νὰ προσξένησαν ἀπεψίαν ἢ κακοσομαχίαν εἰς πάμπόλλα κρωφάγα ζῶα ἐκάστῃ τῶν σοικείων ὅπου εὐποροῦσι ζῶαν, τῆς γῆς διπλαδὴ ἢ τῆς θαλάσσης. Τεταπεινωμένοι ἢ φορτωμένοι ἀπὸ ἐντροπῆν, μισεύουσιν οἱ Μονάρχαι οἱ τινες, διὰ γεφυρῶν, εἶχον δέση τὴν Ἀσίαν μὲ τὴν Εὐρώπην, ἢ τζακίτη τὰ ὄρη διὰ νὰ περάσουν οἱ σόλοι τῶν: Φεύγν οἱ Δαρεῖοι ἢ οἱ Ξέρξαι ἀπὸ τὰ λαμπρὰ στρατοπέδα Πλατείων ἢ Μαραθῶνος: ἢ οἱ Μιλτιάδαι, οἱ Πausανίαι, ἢ οἱ Ἀρισεῖδαι ἔχουσι τὴν δόξαν τῶν καταδιώκειν ἐκείνους ἕως ἂν αὐτοὶ νὰ χωθῶσιν εἰς τὰς τόπους τῆς ἐπικρατείας τῶν. Ἐξέρχεται ἕκ πολλῶν ὕπερον ἀπὸ τὴν Πειραιᾶ ὁ ἀσύγκριτος Κίμων μὲ ἓνα σόλον: ἀπαντὰ διακόσια καράβια τῶν Ἀρταξέρξου Μακρόχειρος εἰς τὰ ὕψη τῆς Κύπρου: καταποντίζει ἓνα μέρος ἐκείνων: ἢ τὰ ὑπόλοιπα τὰ κυριεύει. Τῇ ἐσπέρα ἐκείνης τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὑπάγει ἢ καταπλέει περὶ τὰς ἐσχατίας τῆς Παμφυλίας, ἔνθα εἶχον οἱ Πέρσαι συνάξῃ ἓνα φοβερόν στρατεύμα: τὸ κτυπᾷ: τὸ ἐξολοθρεύει. ἢ ἐμβαίνει πάλιν εἰς τὸν Πειραιᾶ, φορτωμένος ἀπὸ ἓνα πολυπληθῆ ἀριθμὸν αἰχμαλώτων, ἢ λαφύρων πλεσιωτάτων, τὰ ὅποια ἀφιερόνει εἰς τὴν λαμπρότητα τῆς περιφήμης πόλεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη. Οὗτος εἶναι ἐκεῖνος ὁ Κίμων, ὅστις τρέχει εἰς βοήθειαν τῶν Ἰνάρκ εἰς Αἴγυπτον: ἀταβαίνει ἐπὶ τὸν Νεῖλον μὲ τὸν συνεζευγμένον σόλον τῶν Ἑλλήνων, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπὲρέβαινε τὰ διακόσια καράβια: κτυπᾷ τριακοσίας χιλιάδας Περσῶν: τῶν ὁποίων τὸ τρίτον μένει ἀποθαιμμένον ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου: κυριεύει τὴν Μέμφιν, ἢ διασώζει ἐκεῖ τὴν ταραχὴν καὶ τὸν φόρυβον διὰ ἕξ χρόνων. Σβύνει εἰς ὀλίγον καιρὸν τὰς ἔχθρας τῶν Πολιτειῶν τῶν Γένους: πετᾷ πάλιν καὶ τῶν Ἀρταξέρξου, ἢ ἀναγκάζει τὸν Μονάρχην ἐπὶ τὰς θαλάσσης τὰς Ἀσιακάς, νὰ ζητῇ μίαν εἰρήνην τὴν πλέον ἀδοξον ἢ τὴν πλέον ἐπονείδισον ὅπῃ ποτὲ εἶχε κάμη ὁ μέγας Βασιλεὺς. Λέγεται παρὰ τῶν Πολιτικῶν, ὅτι ἐκεῖνος αὐτὸς δὲν ἠθέλε μεταχειρισθῆν περιωστέραν ἀποτομίαν ἢ αὐσηρότητα, ἂν εἶχεν ἐπιθέσῃ συνθήκας εἰς ἓνα λαὸν λησῶν ὅστις εἶχε ταραττῆ τὰ ἐκείνη μεθόρια. Πρὸς τῆτοις εἰς τὴν σύμβασιν προσεκυρώθη παρὰ τῶν Μονάρχῃ ἡ παντέλειος ἐλευθερία τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, τῆς Ἰωνίας: συκφανήθη προσέτι, εἰς τὸ μέλλον νὰ μὴν ἠμπορῶν τὰ πολεμικὰ τῶν καράβια νὰ ἐβαίνωσιν εἰς τὰς θαλάσσης τῆς Ἑλλάδος μίτε τὰ ἐκείνη στρατεύματα νὰ συμμαίνωσιν εἰς τοὺς τόπους τῶν Ἑλληνικῶν

κῶν ἐπικρατειῶν, εἰ μὴ εἰς τὸ διάστημα δύο ἡμερῶν δρόμου. Διόδωρ.
βιβλ. ιβ'.

Ὁ Κύρος ἀμφισβητεῖ περὶ τῆς βασιλείας μὲ τὸν ἀδελφόν του Ἀρταξέρξην. Ὁ Μνήμων ἐπικαλεῖ εἰς βοήθειαν ὀλίγους Ἑλλήνας: τῶν πολιτικῶν τελῶν τῶν Ἑλλήνων, ὄντων πάντοτε νὰ ἐξαδενίζωσι καὶ νὰ διαιρῶσι τὰς ἀλλογενεῖς δυνάμεις, ἔτοι πέμπωσι πρὸς τὸν Κύρον τὴν βοήθειαν ὅπῃ ἐζήτει. Ὁ Μνήμων πολεμεῖ τὸν ἀδελφόν μὲ πλεόν παρά ἓνα μιλλιῶνι λαὸν τὸν πλεόν ἐκλεκτὸν ὅπῃ ἐκεῖνος εἶχεν: ὁ μικρὸς σὺλλογος τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῶν πεδιάδων τῆς Βαβυλωνος διαφθείρει τελέως τὸ ἀρισερὸν κέρας τῶν Περσῶν: καὶ ἐκ τῆς ὁ Κύρος τόσῳ πλεόν κατεθάρρησεν ὅπῃ μὲ ἐκείνο τὸ ὀλίγον σθένος, τὸ δεξιὸν κέρας τοῦ στρατοῦ: καὶ τῆς ψυχῆς ἐκείνου γενομένης ὅλης θάρσεως καὶ εὐτολμίας, διὰ τὴν ἀνδρίαν ὅπῃ ἐκεῖ βλέπει εἰς τὰς Ἑλλήνας, αὐτὸς διέρχεται ἕως ἐκεῖ ὅπῃ ὁ Βασιλεὺς ἦτον: καὶ τὴν ἀνασρέφει καὶ ρίπτει ἀπὸ τὸ ἄλογον: καὶ ἂν ἐκεῖνος ἔπειτα δὲν ἐφονεύετο ἀπὸ ἓνα στρατιώτην ὅστις ἐδοκίμασε νὰ τὸν πλήξῃ, ἤθελον οἱ Ἕλληνες ἔχει μίαν νέαν λαμπρὰν καὶ περιφανῆ νίκη ἀξίαν νὰ ἐνῆται μὲ τὰς ἄλλας τόσας ὅπῃ σεφανῶσι τὴν ἀθάνατον ἀνδρίαν ἐνός τοσούτου γένους. Ἀλλ' ὄχι. Τῆτι ἡ νίκη ἤθελεν ἦδαι ὀλιγώτερον δημοκράτης ὡς πρὸς ἐκεῖνο ὅπῃ εἰς ἀφορμὴν παρόμοιον τῆτοι ἔκαμαν. Ὁ Μνήμων ὕστερον ἀπὸ ἓνα συμβάν τοιοῦτον ἐπαγγέλλει εἰς τὰς Ἑλλήνας νὰ εἶχον νὰ ἐκδοθῶσιν. Αὐτοὶ δὲν ἦσαν εἰς τὸ ὀλοκλήρον, εἰ μὴ δέκα χιλιάδες τὸν ἀριθμόν. Καθ' ἓνας ἤθελεν εἰπῆ, δέκα χιλιάδες πρὸς ἑπτακοσίους ἢ οὐτακοσίους χιλιάδας Βαρβάρων ὅπῃ ἔμειναν ζῶντες τόσῳ μακρὰν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ μέσα εἰς τὰς τόπας τῆς ἐπικρατείας τὰ ἐχθρῆ, ἔτοι βέβαια ἐκδίδονται εἰς τὸν ἐχθρόν: καὶ τὸ αἷμα τῆτων τῶν ταλαιπῶρων θέλει ἦσθαι διὰ παντός ἐκκεχυμένον ἐπὶ τὰς φρικτὰς βωμοὺς τῆς ἐκδικήσεως ἕως εἰς τὴν ὕστερον σαλαματιάν. Ὁχι! Αἱ τολμικαὶ καὶ φρικτῶδεις ἀποκρίσεις ὅπου αὐτοὶ δίδωσιν εἰς τὸν Μνήμονα, ἦταν ἐπαγγέλλη τὴν ἐκδοσιν, τοῦ ἐμποῖσι τοσοῦτον φόβον, ὅπῃ ἐκεῖνοι, χωρὶς ἀναβολὴν, ἐπιτυγχάνωσι τῆς ἐκείνης συγκαταθέσεως, δηλαδὴ, νὰ στραφῶσιν εἰς τὴν πατρίδα των: ἐπιτυγχάνωσι προσέτι τῶν ἐφοδίων ἀναγκαίων διὰ νὰ κάμωσι τὴν μακρὰν ὁδόν: ἀρχινῶσιν ἔπειτα τὴν ὁδοιπορίαν: καὶ τὰ πολοπληθῆ τῶν Περσῶν στρατεύματα ὅπου τὰς συμποδηθῶσιν, ἕως εἰς τὰ μεθόρια, προσιστῶσι καὶ τὴν ὁδὸν τὰς προδεδομένους ἀρχηγὸς ἐκείνων, καὶ τὰς κατασφάζωσι. Νομίζωσιν ἔτοι νὰ μὴν εἶναι πρᾶγμα τόσῳ δύσκολον νὰ κάμουν νὰ ἀπολεθῶσιν οἱ Ἕλληνες, ὄντες ἐσερημένοι ἡγεμόνος: πολλὰ σφάζονται. Οἱ Ἕλληνες ἐκλέγωσι παρευθὺς Στρατηγὸς νέος, ἀναμέσον τῶν ὁποίων ὁ Ξενοφῶν εἶχε τὸν πρῶτον τόπον, καὶ ἀνδρικώτατα ἐξακολουθεῖσι τὴν ἀνα-

χαίρῃσιν: καὶ καθὼς ἐκείνοι κατάγχι θριάμβες ἐπιφανεσάτες ἐν τῶν συιεχῶν ἐπιβολῶν ὅπῃ ὁ ἐχθρὸς τὰς ἔκαμνε, κατάγχι ὁμοίως θριάμβες καὶ ἐκ τῶν χιόνων, ὅπου ἔδω καὶ ἐκεῖ τὰς κρατῆσιν εἰς κάθε βάδισμα, καὶ ἐκ τῶν γενῶν διαβάσεων καὶ ἐκ τῶν ποταμῶν, ἕως οὗ, τελειωθέντων τῶν 2500. μιλίων ἰταλικῶν, φθάσει τέλος πάντων ἐπὶ τὰς εὐδαίμονας ὄχθας τοῦ Ἑλλησπόντε. Ταῦτα καὶ ἄλλα συμβάντα ὁμοίως πολυδρόμητα δεικνύσιν ἐναργῶς, ὅτι δὲν λείπει ἄλλο εἰς τὰς Ἑλλήνας, εἰ μὴ νὰ ἐκβάλωσιν ἀπὸ τὸν θρόνον τὸν μέγαν Βασιλέα: καὶ τῶντι ὁ Ἀγνοσίλαος κτυπᾷ πολλαίς εἰς τὴν Ἀσίαν τὰς Στρατηγὰς ἐκείνας: καὶ πλέκων μηχανὰς μεγαλωτάτας, ἀναλόγως πρὸς τὴν αὐξήσιν καὶ ἐπίδοσιν τῶν ἀνδραγαθιμάτων του, βάλλεται εἰς νοῦν νὰ τὸν κτυπήσῃ ἐπὶ τὸν ἰδίον του θρόνον. Μήτε ἄλλο ἐχρειάζετο εἰ μὴ τῆς Περσίας τὸ ἀμετρον χρυσίον ἀρειδῶς ἐκκεχυμένον εἰς τοὺς ταχυπόπτες ἀνταγωνιστὰς τῆς Λακεδαιμονίου ὑπεροχῆς, διὰ νὰ ἀνακαλεσθῇ ὁ Λακεδαιμῶν Στρατηγὸς εἰς βοήθειαν τῆς πατρίδος τε, καὶ νὰ διακοφῇ τὰς περιφίμους ἐπιδόσεις καὶ τῆς ὑπεριφανοῦ Βασιλείας τῶν Ἀσιανῶν.

Οὗτος ὁ Ἀγνοσίλαος εἶναι ἐκεῖνος, ὅπου ἤδη ἄντας ὀδοικοντῆτης πορεύεται εἰς βοήθειαν τῆ Τάκχε βασιλέως τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν δυνάμεων τῆς Ἀσίας αἰτινες πολὺ αὐτὸν προσεβιάζον: ἡ αὐτὴ Σπαρτιατικὴ ἀπλότης δὲν εἶναι ἀρετὴ εἰς ἐκείνην τὴν Αἰγύπτειον αὐλήν, ἔνθα ἡ ἀκρασία καὶ ἡ πολυτέλεια εἶχε τὸν τόπον ἀρετῆς καὶ εὐφύας. Ὁ Σπαρτιάτης κατ' ἀρχὰς ὑποφέρει ἐκεῖ καρτερικῶς ἐκείνας τὰς πικρίας, τὰς ὁποίας ἡ ἀλαζονικὴ πολυτέλεια κάμνει συχνὰ νὰ αἰδῶνται ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους αὐτὴ δὲν ἐχρεῶσει εἰ μὴ νὰ αἰδῆται καὶ νὰ σέβηται: ἀλλ' ἔτος μετ' ὀλίγον ἰξυύρει νὰ τὰς ἐνδικῇ κατ' ἀξίαν, ἀνατρέπωντας τὸν θρόνον τοῦ Τάκχε: καὶ δίδει εἰς τὴν Αἰγύπτου ἕνα ἄλλον βασιλέα: ἔτος δίδει τὸν Νεκτάνεβον, μήτε μισεῖται ἀπὸ τὴν Βασιλείαν, φορτωμένος ἀπὸ 230 τάλαντα ὅπῃ ὁ Νεκτάνεβος τῆ ἐχάρισεν ἂν πρῶτα δὲν ἔχη σερραμένην τὴν ἐξουσίαν ἐκείνης τοῦ Βασιλέως, τὸν ἐποίησεν ἐκεῖ αὐτὸς εἶχεν ἰδρύσῃ.

Τοικτοτρόπως οἱ Ἕλληνες ἀφ' ἧ ἔβαλον εἰς δοκιμὴν τὰς δυνάμεις τῶν μετὰ τὴν πλέον ῥωμαλέα γένῃ, κατ' ὄραν καταλαμβάνουσιν ὅτι ὑπερέχουσιν τῶν ἄλλων εἰς τὰς τέχνας, εἰς τὴν ἀνδρίαν, εἰς τὴν εὐφύαν: καὶ ἤδη ἐφθάσαμεν εἰς ἐκείνην τὴν περίφημον σιγμὴν, κατ' ἣν ἔτος ὁ ἐκλαμπρὸς λαὸς διανοεῖται καὶ μελετᾷ, χωρὶς νὰ εἶναι ἀπερίσκεπτος καὶ ἀλόγιστος, τὴν χαλεπὴν καὶ δυσκατόρθωτον ἀπόκτησιν ὅλας τῆς κόσμου.

Ἡ Ἑλλὰς ἐτήρει πάντοτε ἀναμέσον της τὴν διαίρεσιν, διὰ νὰ τρέφῃ πανταχῶ τὸν ζῆλον, καὶ νὰ κάμῃ νὰ ἀναθάλλωσιν πανταχῶ γῆς ἐξ ἐκείνης μεγάλαι φύσεις, καὶ πάντοτε ἀφ' ὀνόμας καὶ θαφιλῶς: κἀντεῦθεν
ἐδαί-

ἐθαύμαζε μὲ ἄκραν χαρὰν πότε ἔδω ἓνα Θεμιστοκλῆν, πότε ἓνα Πελοπίδαν, καὶ ἓνα Ἀριστίδην, καὶ ἓνα Πausανίαν; ἔδω ἓνα Κίμωνα, ἐκεῖ ἓνα Ἀγισίλαον, ἔδω ἓνα Μιλτιάδην, ἀλλαχοῦ ἓνα Ἐπαμινώδαν, ἓνα Ἀλέξανδρον, ἓνα Πύρρον καὶ τ. πράγμα ὅπου τραυῶς ἀναφαίνεται, ὅταν ἓνας φοβερός ἀνατρέπη τὴν χώραν Σπάρτης καὶ Λακωνίας, καὶ τὰς πόλεις ὅπου ἐν ταύταις ὑπῆρχον. Ἐνας ρήτωρ Ἀθηναῖος προβάλλει, ὅτι συμφέρεי νὰ ἐπιλάβωνται εὐθύς τῆς εὐκαιρίας νὰ μὴ δώσων εἰς τὰς Σπαρτιάτας τὰς βοηθείας ὅπῃ ἐζήταν, καὶ νὰ καταλύσωσιν εἰς τὸν αἰῶνα τὸν μόνον δύναμιν καὶ τὴν μόνην Ἀρχὴν, ἣτις ἐφιλονεῖκει περὶ ὑπεροχῆς μὲ τὴν ἀντίζηλον πολιτείαν τῶν Ἀθηναίων. Ὁ μέγας Κίμων ἀποκρίνεται, ὅτι ἂν εἰς τὴν πατρίδα τῆ, ἓνας ζῆλος ἔτζι φανερός, ἤθελεν εἰς αὐτὴν σβεδῆ ὁ γόνιμος τοῦ ἠρωϊσμοῦ βλασός; καὶ κάμνει νὰ ἀπορρίψῃ παραυτίκα ἡ βελή ὀλίγον ἐμβαδυνὴ τοῦ ρήτορος. Εἰς ταύτας τὰς ἀσυνήθεις μεγάλας φύσεις, αἰτινές, πότε εἰς ἄλλην ἀνεφαίνοντο: γεννήματα πᾶσαι τῶν φυσικῶν ἐκείνης τῆς γῆς, ἠνωμένων μὲ τὰς δυνάμεις τῶν ἠθικῶν ἀναγωγῶν ἐκείνων τῶν ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι, ἤθελεν εἰπῆ τις κατεσκόπευον καὶ παρεφύλαττον ἡ μία τὴν ἄλλην προσεχῶς, πᾶ αὐταὶ ἦσαν ἐλλιπεῖς, διὰ νὰ δίδωσιν ἡ μία εἰς τὴν ἄλλην παραίνεσιν ἀμοιβαίαν, μὲ μίαν ζημίαν ἀνάλογον πρὸς τὴν ἔλλειψιν: καὶ τῆτο διὰ νὰ γίνεται ἐτοιμῶς ἡ προσήκουσα προμήθεια, καὶ νὰ πληρῆται τὸ κενὸν ὅπῃ ἐν αὐταῖς ταῖς ἀρχαῖς ὑπῆρχεν: εἰς ταύτας λέγω τὰς μεγάλας φύσεις ἐνεπίστεύοντο πολλάκις παρὰ τῶν Ἑλλήνων αἱ συνεζευγμέναι δυνάμεις τῆ γένεος: καὶ ἐτύγχανον τῆς τιμῆς τῆ διδοῦναι ὅλη τῇ Ἑλλάδι ἓνα Ἀρχιστράτηγον, πότε οἱ Ἀθηναῖοι, πότε οἱ Σπαρτιάται, πότε ἀμφότεροι ὁμῶς, καὶ πότε ἄλλοι. Τῆτο ἄς εἶναι εἰς ἀπόκρισιν πρὸς τὸν Ἀββᾶν Κομπανιόνην περὶ τῆς ξένης ιδέας, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἔδωκε ποδοκάκην τῇ Ἑλλάδι.

Ὁ Κάρανος Ἀργεῖος τὸ γένος καὶ ἔκγονος τῆ Ἡρακλέος, εἶχεν ἰδρύσῃ μίαν δεσποτείαν ἐπὶ τῆς χώρας τῆς Μακεδονίας. Οἱ τούτου μεταγενέστεροι ἠπλώθησαν γενόμενοι κύριοι πολλῶν πόλεων τῶν Βαρβάρων εἰς χρῆσιν τῆ γένεος: καὶ ἀναμέσον τῆτων, τέλος πάντων, πολὺ ὑπρέβη ὁ μέγας Φίλιππος ἄξιος μαθητῆς τῆ Ἐπαμινώδου, καὶ εὐτυχῆς πατὴρ τῆ Ἀλεξάνδρου (1). Φαίνεται ὅτι οἱ ὀνομαστοὶ Θεοὶ Ὑ-

πο-

(1) Ὁ Πελοπίδας καταπαύσας τὰς θορύβους τῆς Μακεδονίας, ἔλαβεν (α) ὄμιρον παρὰ τῶν Μακεδόνων τὸν Φίλιππον, ὅστις ἦτον ἐτῶν 18, καὶ 30 νέος τῶν ἐγρητίων τῆς Βασιλείας. Πλάτ. ἐν Πελοτ. Γ' β. βιβλ. ζ'. κεφ. 5. Διόδ. βιβλ. ιε'. Οἱ Θεβαῖοι ἐνεπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εἰς

ποχθόνιοι, ἐκείνων τῶν φονευθέντων, προστάσουσιν καὶ ὄραν εἰς τὰς Ἑλλήνας νὰ τιμῶσιν ἀπαύτως τὰς ζῶντας μεγάλους ἀνθρώπους. Ὁ Φίλιππος πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ποιεῖται ἐπιδείξεις φύσεως μεγάλης καὶ ἀξιώματος: καὶ ἕως εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας, ἐνώπιον πάσης τῆς Ἑλλάδος αἱρεται ἄθλα ἔνδοξα. Ἐκείνοι οἱ αὐτοὶ λαοὶ προσέτι, οἱ ὅποιοι πρότερον εἶχον τιμῆσιν τὸν Κίμωνά καὶ τὸν Ἐπαμινώνδαν, δὲν ἐδύναντο νὰ ἀντίστανται πρὸς τὰς ἠχώδεις φωνὰς τοῦ μεγάλου ὑπολόγου ὅσιν ἐχρεωεῖτο εἰς τὸν μέγαν Φίλιππον. Ὁ Δημοθένης ἔλεγεν, ὅποτε, εἰς τὰς Ἀθήνας, ἤθελον νὰ ἐρωτῶσι τὴν Πυθίαν: ὅτι ἡ Πυθία ἐφιλιππίζεν: ἀλλὰ, μὲ τὴν ὀλόκληρον συμφωνίαν τῶν συμβάντων, ἐδύνατο νὰ λέγῃ, ὅτι ἡ ὀλόκληρος Ἑλὰς ἐφιλιππίζε: καὶ καὶ ἀλήθειαν, ἡ Πυθία, ἐρωτηθεῖσα παρὰ τῶν Ἀθηναίων, ἀπεκρίνατο, ὅτι ἀναμέσον αὐτῶν πάντες ὁμογενῶν, πλὴν ἐνὸς μόνου. Πειπεισμένος ὁ Φίλιππος περὶ τῆ ὑπολόγου τῶν ὁμογενῶν, συνέτεινεν εἰς τὴν ὑπεροχὴν ἐπάνω εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοιαύτη ὑπεροχὴ εἶναι ἐκείνη αὐτῇ, πρὸς τὴν ὁποίαν ἀμοιβαίως συνέτεινον πότε οἱ Ἀθηναῖοι, πότε οἱ Θεβαῖοι, καὶ τ. Αἰνῆκαί τὰς ὁποίας ὁ ἐνομασώτατος Φωκίων ἄρεται κατὰ τοῦ Φιλίππου ἐν Εὐβοίᾳ καὶ ἐν Βυζαντίῳ, καὶ ἐκείνη ἡ περίφημος τῆς Κορωνείας ὑπὲρ τῆ Φιλίππου, εἶναι ἐκείνη τῆ αὐτῆ εἶδος, ἐπὶ ταῖς ὁποίαις σεμνύεται ἡ Ἑλὰς, διὰ τῶν ἐφημερίδων τοῦ Θιστίως καὶ τῆ Κρέωνος Θεβῶν, τῆ Πελοπίδου καὶ Λακεδαιμονίων ἐν Βοιωτίᾳ, τῆ Πελοπίδου ἠνωμένη μετὰ τὸν Ἐπαμινώνδαν καὶ ὅλης τῆς Πελοποννήσου, τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Βοιωτῶν ἐν τῇ μάχῃ τῆ Διλιβί: τῆ Ἀγισιλίας ἐν Κορωνείᾳ, τῆ Βρασίδου καὶ τῆ Κλέωνος ἐν Ἀμφιπόλει, τοῦ Λυσάνδρου ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς, τῆ Θρασυβέλου καὶ τῶν τυράννων Ἀθηναίων, ὡσαύτως τῆ Πελοπίδου κατ' ἐκείνων ὅπῃ ἐτρύχεν τὴν πατρίδα τῆ: τῆ Χαβρίας καὶ τῶν φοβερῶν
Λακε-

τὸν Πόλυμνον, πατέρα τῆ ἀσυγκρίτου Ἐπαμινώνδου. Διόδ. βιβλ. 15'. Ὁ Πυθαγόρειος Ναυσίδου ἐξελέχθη παρὰ τῆ Πολύμνου πρὸς ἀγωγὴν περὶ τὰ γράμματα. Ὁ Ἐπαμινώνδου ὑπὸς Πολύμνου ἦτον μία μεγάλη φύσις, καὶ μία βιβλιοθήκη ἀκένωτος, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Φίλιππος ἐσπένδαζε πάντοτε, καὶ κατηρτίζετο εἰς τελειότητα, συναγων μετὰ μίαν ἐκτένεια ἀπαυσον τοὺς λόγους ἐκοίνου καὶ τὰ παραδείγματα: ὅθεν ὑψώθη ἀκόμη εἰς τὸν ἐπίφθονον βαθμὸν τοῦ μιμεῖσθαι τὸν διδάσκαλον. Πλάτ. ἐν Πελοπ. Τόμ. 1.

(α) „Ὀμηρος“ λέγεται ἐκείνος ὁ εἰς ἀνθρώπος ὅσιν δίδεται ἕνα ἄλλον, πρὸς πῖσιν ὑπὲρ τῆς τηρήσεως τῶν συμφωνηθέντων.

Λακεδαιμόνων ἐν τῇ ναυμαχίᾳ Νάξῃ: τῷ Τιμοθέῳ Στρατηγοῦ Ἀθηναίων καὶ τῶν Κερκυραίων καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Λευκάδι: τῶν Θηβαίων, ὅτε ἠφάνισαν τὰς Πλατείας, τῷ Ἐπαμινώδῃ εἰς τὰ Λεῦκτρα καὶ εἰς τὴν Μαρτίνειαν: τῷ Πύρρῃ καὶ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Λακωνίας καὶ τ. τ. (1)

Ἐκλέγεται ὁ Φίλιππος παρὰ τῶν Ἑλλήνων, Ἀρχιστράτηγος τῷ Ἀμφικτυονικῷ πολέμῳ καὶ τῶν ἱεροσύλων: ἔνθα ἀκόμι πολλῶ πλεονεξία καὶ ἐσφιγξέ με χρυσᾶς ἀλύσεις τὸν ὑπόλογον ἐκείνων τῶν καρδιῶν, αἰτινες ἐλάτρευον τὴν ἀρετὴν. Προβάλλεται ἡ διηνεκὴς εἰρήνη ἀναμίσειον τῶν Πολιτειῶν καὶ τῶν Ἀρχῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡ ἐχάτη κατασκαφὴ τῆς Περσίας, διὰ τὰ δοθῆ ἀρχὴ εἰς τὴν μεγάλην βαλὴν, τὴν ἐποίησαν τὸ γένος, ἃς μοῦ συγχαρηθῆ τὰ εἰπῶ, ἀνελογίζετο, δηλαδὴ, τὰ ἐξαπλώσῃ τὴν ῥοπήν τῶν δυνάμεων τε ἐφ' ὅλην τὴν οἰκωμένην. Γίνεται ἡ γενικὴ Συνέλευσις τῶν ἐπισιτῶν ἢ πρέσβων πασης τῆς Ἑλλάδος, εἰς Κόρινθον. Παρὰ τῆτων ἐκλέγεται ὁ Φίλιππος Ἀρχιστράτηγος τῶν συναξευμένων στρατευμάτων. Διαρίζεται προσέτι ἡ συνεισφορά καθε μέρους, τὴν ὁποίαν ἐχρεῶσαι τὰ εἰσφέρει ἐκάστη τῶν ὁμοσπόνδων ἐπικρατιῶν, ὅτε, μεταξὺ τῶν προετοιμασιῶν, ἐφρονεῦθη ἔτος ὑπὸ ἐνὸς Μακεδόνα: καὶ ὁ τάφος ὅπου κατατράγει τὸν Φίλιππον ἐμελλε χεδὸν τὰ καταφάγῃ ἀκόμι τὴν μεγάλην ἀπόφασιν τοῦ γένους.

Φαίνεται τὰ μὴν ἐχάνετο εἰς τὴν Ἑλλάδα ἕνας μέγας Ἄνδρας, εἰ μὴ διὰ τὰ κάμην τόπον εἰς ἕνα ἄλλον: διὰ τὰ ἔχη ἔτος τὰ ἀναφαίνεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ὁ Ἀλέξανδρος διαδέχεται τὸν Φίλιππον. Ὁ Θάνατος καὶ ἡ φοβερὰ λήθη ἀρχινῶσαν τὰ ἐνεδρεύουσι τὸ ψήφισμα τῆς Κορινθίων συνάξεως: καὶ μέσα εἰς τὸν τάφον τῷ Στρατηγοῦ ὅπου τὸ ἐφύλαττε, ἐπειρῶντο χεδὸν ἀμφοτέρω τὰ ἀναλαῶσασιν. Ἀνοίγει ἀδελφὸς ὁ Ἀλέξανδρος τὸ μνήμα: ἀποσπᾷ τὸ ψήφισμα ἀπὸ τῶν χειρῶν τῷ πατρὸς σχεδὸν ἀνηλωμένον, καὶ μόλις δυνάμενον τὰ ἀναγινώσκηται: ἴσως καὶ τὸ αὐτὸ κάμνει τὰ γνωρίζεται καὶ τὰ θαυμάζεται: δίδει μέγαν ἔλεγχον εἰς τὰς Ἑλληνας μιᾶς ἀνδρίας ἀσυνήθους, καὶ εὐφύας ἄκρας, εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν καθ' ὃν αὐτοὶ διηπόρουν περὶ τῆτος: ἀποικτᾷ ὡσαύτως τὸν πολῦτιμον ὑπόλογον τοῦ πλεονεξίας τῶν λαῶν: σπρεοῖ τὰς ἐλπίδας ἡδὴ παρειμένας: πορεύεται εἰς Κόρινθον: γίνε-

(1) ἡ ἐπίπλατος ποδοκᾶκη τῷ Κυρίῳ Ἀββα, τὴν ὁποίαν ὁ Φίλιππος ἔδωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι ἐκείνη αὐτὴ τὴν ὁποίαν ποδᾶκις ἀμοιβαίως ἔδωσαν οἱ Ἕλληνες ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον.

γίνεται Συνέλευσις τὴν δευτέραν φοράν: δείχνει εἰς τὰς Ἑλληνας τὸ ψήφισμα ὅπου ἔτοι ἕνα μαν ζῶντος τῶ πατρός τε: ὑπόσχεται νὰ τὸ πληρῶσῃ, ἢ νὰ ἀποκαταστήσῃ ἐν αὐτῷ τὸν πατέρα: ἢ ἀπαγορεύεται εὐθύς Ἀρχισράτῃος πασῶν τῶν δυνάμεων τας, συγχαρύνταν αὐτῶν ἐκείνῳ καθε ἄλλο πρᾶγμα χρειαζόμενον διὰ τὸν σκοπόν. Ἐκεῖ συνίβη ὡσαύτως ὅτι ὁ πρῶτος τοῦ κόσμου εὔρε τὸν δεύτερον ἄνδρῶπαν, ἔμπροσθεν τῶ ὁποῖα ἐκεῖνος ἀπεφῆνατο, ὅτι ἂν ἐκεῖνος δὲν ἦτον Ἀλέξανδρος, ἤθελε νὰ εἶναι ἕνας Διογένης.

Ἡ τὸν ἦδη ἡ Ἀσία ἢ ἡ Ἀφρικὴ, ἀκόμη καὶ ἡ Εὐρώπη περικεκυκλωμέναί πανταχόθεν, ὡς προεῖπα, ὑπὸ λαῶν ἢ Πολιτειῶν Ἑλληνικῶν: εἰς τρόπον ὅπου πρὸ τῶν χρόνων τῶ Ἀλεξάνδρου ἐφαίνετο, ὅτι οἱ Ἑλληνες ἐπολιόρκων τὸν κόσμον. Πρὸς τέτοις τὰ γένη ἦσαν τοιαυτοτρόπως προειλημμένα περὶ τῆς ὑπεροχῆς Ἑλλήνων, ὅπῃ ὅλα ἐφθβῆντο τὸν σιγμῆν ἢ ὁποῖα πολὺ ἐσύμμανεν, ὅτε ἔμελλον νὰ βλέπωσι τέττες παντελεῖς κυρίας τῆς Οἰκουμένης. Πολλοὺς χρόνους πρότερον ὁ Δανιὴλ, ἕνας ἀπὸ τῶ Προφήτας, προφητεύωντας ἄφησε γραμμένον, ὅτι ἕνας Ἑλληνας μίαν ἡμέραν ἤθελεν ἐξολοθρεύσῃ τῶν Περσῶν τὴν βασιλείαν.

Ἑλληνες, εἶπε πρὸς τέτους ὁ Ἀλέξανδρος, Ἐγὼ σᾶς φέρω εἰς τὸν Ὑδάσπην (α) καὶ εἰς τὸν Γάγγην (β), ἔνθα, ἐκ παραδόσεως εἶδεις ἄλλος ἔφθασε μὲ ἕνα σπαθί καὶ μὲ ἕνα σικτάρι, εἰ μὴ ὁ παλαιὸς Ἡρακλῆς ἡμῶν: καὶ ἐκεῖνος ὁ Θεὸς, ὅστις ἀπέρασεν ἀβρόχως τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἔγραφε νόμους ἐπάνω εἰς δύο πέτρας, καὶ ἐφύτευσε τὴν πρώτην ἀμπελον, τῶ ὁποῖα, ὁ Ὀρφεὺς, συμμα εἰς ἡμᾶς εἰσήγαγε τὰ μυσῆρια, ὁ Θεὸς ὁ Διόνυσος. Χαρίζει εἰς τῶς ἐγκρίτες τῆς Αὐλῆς αὐτῆ, τὰ ἀγαθὰ τῆς βασιλείας τε, μισεύει, προποδίζει, καὶ ὅπου ἐν αὐτὸς φθάει, βλέπει, νικᾷ καὶ χαρίζει, καὶ τὸ δοκῆν τῆ ἐκείνη γενναϊότητι, τὰς πλέον εὐμεγέθεις Ἐπικρατείας. Ἄς μοι συγχαρήσῃ ὁ Κεῖντος Κέρτιος ἂν δὲν ἐγχειρεῖ εἰς διηγήματα ἀξιόλογα ἀληθῶς ἀλλὰ ὅπου ἤθελον ἐνεδρεύῃ τὴν βραχυλογίαν τῆς Ἐπιτομῆς τὴν ὁ ποῖαν ἐγὼ προειλόμην.

Οἱ ἀλαζόνες βασιλεῖς τῆς Ἀνατολῆς, ἐπειλημένοι μὲ τὴν πορφύραν, καὶ κρατῆντες εἰς τὴν χεῖρα τὰ σέμματα τζακισμένα, περιδεεῖς φιλοῦσι τὸν φοβερὸν πόδα τῶ Ἑλλήνος περὶ τῶ ὁποῖα ὁ Δανιὴλ ἐπροφήτευ-

(α) Ὑδάσπης, ποταμὸς εἰς Ἰνδίαν.

(β) Γάγγης ποταμὸς εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὅπῃ διαίρει τὰς Ἰνδίας εἰς δύο μέρη.

φήτευσεν, ὅταν ἔτος ἀναλογίζηται τὸ χῆμα ἐνὸς σὸλε φρικώδους, μὲ τὸν ὁποῖον νὰ ἀπεργά τῆν Ἐκλειπτικὴν γραμμὴν: νὰ ἐνώη μὲ τὰς κεχειρωμένας Δυνασεῖας τὸ λοιπὸν τῆς Ἀφρικῆς: νὰ ἐμβαίη εἰς τὴν Μεσόγειον, ἐν μέσῳ τῶν Ἡρακλείων Στιλῶν: καὶ νὰ τελειῶνι τοὺς πολέμους: προδέιαντας εἰς ὅλα, τὸ λοιπὸν τῶν Ἰσπανιῶν καὶ τῶν Γαλλιῶν, ἢ διη πεπολιορκημένων (ὡς εἶπομεν) παρὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ὀλοκλήρης Εὐρώπης. Δὲν ἔλειπεν ἄλλο εἰ μὴ τὰ ἐκεῖνε προσάγματα πρὸς πλήρωσιν τέτε. Ἡ φύσις, οἱ σκοποὶ τῆς ὁποίας δὲν εἶναι οἱ σκοποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ προσεχῆς κατ' ἄραν εἰς τὰς ἀλάλους καὶ φοβεράς ἐργασίας τῆς, δὲν φροντίζει τῶν ἐκυσίων κινήσεων τῆς αἰδήσεως ἐγκεχυμένης εἰς τὰς ζῶντας, ἀποτέμνει τὰς περιβοήτους ἡμέρας τοῦ πλέον μεγάλου ἀνδρὸς ὅπῃ ποτὲ ἀνεφάνη ἀναμέσον τῶν ἔθνων, καὶ τὰ πλέον ἐπιφανῆς Βασιλείας τῆς γῆς. Διαίρειται ὅλη ἡ βασιλεία παρὰ τῶν γενναιοτάτων Στρατηγῶν τε ἐπάνω εἰς τὰς εὐθαλεῖς πεδιάδας τῆς Βαβυλωνῶς, καὶ διαμένει τριακοσίους χρόνους καὶ ἐπέκεινα. Δὲν θέλω εἶπῃ περὶ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν, πῶν συνακολέθων τῆ Ἑλληνικῆ σπαθίς, αἵτινες ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διέχυθησαν: ἀλλὰ θέλω εἶπῃ, ὅσον χρεῶσει νὰ εἶπῃ τις περὶ συναλλάγματος, ὅτι ὁ Ἰνδικὸς Ωκεανὸς, καὶ ὁ Περσικὸς: ὁ Ἐρυθραῖος καὶ ὁ Μεσόγειος ἐγένισαν εὐθύς Ἑλληνικῶν παραβίων καὶ Ἑλληνικῶν σημαίων, εἰς τρόπον ὅπῃ καὶ σύγκρισιν εὐδεῖς ἤθελεν εἶπῃ πλέον νὰ ὑπῆρχεν ἄλλη πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς σημαίας.

Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐγένετο τὸ ἐργασήριον τῶν λαμπρῶν καὶ πολυτελεῶν προσόδων πασῶν τῶν Ἰνδιῶν καὶ πάσης ὄχθης γνωρίμης εἰς τὰς Ναύτας. Τὸ χάλκωμα, ὁ σίδηρος, ὁ ὀρείχαλκος, τὰ πανία, τὰ κρασία τῆς Ἰταλίας, τὸ χρυσάφι, τὸ ἀσημι, ὁ μόλιβδος τῶν Ἰσπανιῶν καὶ τῶν Γαλλιῶν, ὁ σάγγος τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Κελτιβηρίας, τὸ ἤλεκτρον τῆς Γερμανίας, τὰ χειρουργήματα τὰ λαμπρά καὶ τρυφηλά τῆς Ἑλλάδος, ἡ μασίχη, τὸ θειάφι, ἡ σύψι, καὶ τόσαι ἄλλαι πρόσοδοι τῶν Δυτικῶν τόπων, ὁ ἐλέφας, τὰ μαργαριτάρια, αἱ πολύτιμοι λίθοι, τὰ μύρα, τὰ φίλα πανία, τὰ μετὰξια, τὰ ἀρώματα καὶ κάθε ἄλλο εἶδος συναλλάγματος τῶν Ἀνατολικῶν χωρῶν, πάντα μετεφέροντο εἰς Αἴγυπτον ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῶν Ἑλλήνων καὶ ὑπὸ τὴν τῶν διοίκησιν: καὶ διὰ νὰ εὐκολύνωσι τὸ συναλλάγμα, πειρῶνται ἔτοι οἱ ἥρωες τῶν πλέον δυσκόλων ἐπιβολῶν παντὸς ἐγχειρήματος: καὶ φθάνουσιν ἕως νὰ διανοηθῶσι νὰ χωρίσιν μὲ ἓνα σωλῆνα τὰς ἠπειροὺς συνεζευγμένας παρὰ τῆς φύσεως, νὰ διαίρῃσωσι τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆν Ἀφρικὴν: καὶ ἐπάνω εἰς τὸν σωλῆνα νὰ ἐνώσωσι τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν μὲ τὴν μεσόγειον. Οἱ πεπαιδευμένοι τῆ γένεος ἀποδεικνύουσιν, εἰς τὰς Πτολεμαίαις, ὅτι τὸ ἐπίπεδον τὸ καὶ τὸν ὀρίζοντα

τῆς πρώτης, εἶναι ὑψιλότερον τῆ ἐπιπέδῳ τῆς δευτέρας τρεῖς πῆχεις : καὶ ὅτι ἐκ τῆς ἠθέλε γεννῶνται ἀτάξιαι χωρὶς κάμμιαν ἐλπίδα διορθώσεως : καὶ εὐλόγως ἀφίενσι τὴν μεγάλην ἰδέαν ἣτις ἐμφαίνει, τὴν ἁλίαν ὡς πρὸς τὸ συνάλλαγμα, τὴν ἑκτασιν τῶν βελῶν τες, καὶ τὴν ἰχθὺν τὴν ὁποῖαν εἶχεν ἕτος ὁ κλάδος τῆς ἐταιρικῆς κινήσεως συμμα εἰς τὰς Ἑλλίνας. Καὶ καὶ ἀλήθειαν, δικαίως ἐκρίνον ἐκεῖνοι οἱ λόγιοι, κηδοῖ, ὁ ἠλιακὸς ἐκυσμὸς ἐπὶ τὰ ὕδατα τῆ Ἰσασῆ (1) δὲν ἠμπορεῖ πάρεξ νὰ ἔχη ἐν ἀποτέλεσμα ἕ μικρὸν ἐπὶ τὸν ἐκυσμὸν τὸν ἐν τῷ κέντρῳ : πολλῶ πλείον, ἂν προσεθῆ ἡ διηνεκὴς κίνησις τῆ κατατροχασμῆ τῆ περὶ τὸν ἄξονα τῆ συστήματος. Αἱ θεωρίαι τῶν Ἀγγλων ἴσως δὲν χρεωσῶσι νὰ εἶναι τὸσῳ νέαι. Ἄν εἶναι ἀληθινόν, ὅτι τὰ σώματα ὅπῃ εὐξάνωνται ἐν Λαππία εἰσὶν ἐν ἀντιτάξει πρὸς τὴν αὐξήσιν ὅπῃ λαμβάνωνται τὰ σώματα εἰς τὰς χώρας τῶν Παταγόνων, σώματα μεγάλα πέρα τῆ μέτρῃ : χωρὶς νὰ ἀποβλέψωμεν παντάπασιν εἰς τὰς πολεμικὰς δεινώσεις : ἂν εἰς τὸ ὑπόλοιπον τῆς μεσημερινῆς Ἀμερικῆς, αἱ ἀνθρώπινοι γενεαί, καὶ ἐκεῖναι προσέτι τῶν τετραπόδων, εἶναι ἀδενεῖς καὶ ἄστονοι τὸσῳ καὶ τὸ σῶμα, ὅσῳ κατὰ τὸ πνεῦμα : ἂν τὸ κλίμα τῆς Ἀνθούλλης προβάλλῃ σημερον ἀκόμη ἀνθρώπων, κατ' ἕδῃ διαφέροντας τῶν πλείον ἀναισθητῶν ζώων, ὁποῖοι, εἶναι οἱ Καραβιοί, οἱ τινες ὄντες κατ' ἕδῃ προνοητικοί, ἀπὸ τὴν αὐγὴν ἕως τὸ βράδυ, πῶλῶσι τὴν κλίνην εἰς ὅποιον ἠθέλε νὰ τὴν ἀποκτήσῃ : καὶ ὅταν συμμόνη ὁ ὕπνος γυρεύωσιν ἀνωφελῶς μίαν ἄλλην : ἂν οἱ Οὐρανὸς ἀκόμη τες διακρίνωσι χεδὸν διὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα : ἂν τὰ πετεινὰ ἐκεῖνων τῶν νέων χωρῶν εἶναι ἐξεναντίας πολυπληθέστερα, ἀγχινέστερα καὶ δυνατώτερα τῶν ἐδικῶν μας : καὶ ὁ Κόνδωρ ὅπου ἐν ἐκείναις γεννᾶται, ὑπερβαίνει ἀκόμη τοὺς ἀετὺς μας : Ἄν ἡ Φύσις ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν τῇ βορείῳ Ἀσίᾳ ἀνδίξῃ τὴν τάξιν τῶν φυτικῶν ὄντων, ζωγραφίσῃ αὐτὴν μὲ καθε χρώμα ὡς πρὸς καὶ τὴν τάξιν τῶν Ζωϊκῶν ὄντων τὸσῳ τετραπόδων, ὅσῳ καὶ πετεινῶν, αὐτὴ κάμνη νὰ γεννῶνται ἅπαντα χρώματος χεδὸν γεῶδες : ὅταν αὐτὴ ἐξεναντίας σερῆ τὰ φυτὰ ἐν τῇ Ἀφρικῇ παντὸς ἀσειῆς καὶ γλαφυρῆ χρώματος, καὶ πολυτρόπως ζωγραφῆ τὰ πελῖα καὶ τὰ τετράποδα : ἂν τὰ θηρία, καὶ τὰ φυτικά καὶ τὰ ἐξωτικά, ὅπως ἔν σωζόμενα ἐν Εὐρώπῃ, καὶ ὅπως ἔν ἡμεῖς ἐπιμιλέμεθα τῆ Ἀναῆς, καὶ τῆ Ἐλέφαντος : ταῦτα πάντοτε παρεκβαίνωσι καὶ χεδὸν νοθεύωνται, πρέπει ἐγὼ νὰ συνάξω ὅτι αἱ ἰδιότησαι

(1) Ἰσασῆς εἶναι ἕνας μέγας κύκλος ἐν τῇ γῆ καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ τῆ ὁποῖα οἱ πόλοι, εἰσὶν οἱ πόλοι τῆ κόσμου.

ζῆσαι ποιότητες, τῶν ζῶντων, καὶ μάλιστα τῶν ἀνθρώπων, ὁποῖαι
 εἰσὶν ἡ ἀκμὴ τῆς ἰνός, καὶ τὸ ἐνεργὲς τῶν ἡμετέρων νεύρων εἰσὶν ἐγγε-
 νῆ καὶ συνεξευγμένα μετὰ τὴν γῆν, μετὰ τὸν αἶρα καὶ τὸ ὕδωρ, ἀναμείστον
 τῶν ὁποίων τοιαῦτα ὄντα καὶ γεννῶνται καὶ αὐξάνουσι. Ταύτης τῆς ἀ-
 ληθείας μίαν φοράν παγιωθεῖσης παρὰ τῶν μνημονευθειῶν, σκέ-
 ψων, καὶ ἐξηρπασμένης ἀπὸ τὰς φαινομένας προσβολὰς ὅπως ἀπετόλ-
 μησε νὰ τῆς φέρῃ ὁ διαλογισμὸς ἐνίων, εἶναι εὐκολὸν νὰ εἰδῇ τις, ὅ-
 τι οἱ Ἕλληνες γενόμενοι κύριοι μιᾶς ὑπερμεγέθους ἐπικρατείας ἢ τις
 διηρέθη εἰς πλεον ἢ δεκαπέντε, καὶ εἰς αὐτὴν ἐνοικισθέντες, πολὺ μα-
 κρὰν ἀπ' ἐκείνην τὴν γῆν, ἢ τις κεκοσμημένη ἦτον μετὰ τοιαύτας προνομίας,
 ἐχρεώσεν νὰ παρεκβαίνουσι: καὶ ἐξ Ἑλλήνων ὅπως ἦσαν πρότερον νὰ ἀ-
 ποβαίνουσι κατ' ἀκολουθίαν Πέρσαι, Πάρθοι, Ἀραβες, Αἰγύπτιοι,
 Μῆδοι, Σύροι, Μεσαγέται καὶ τ. καὶ ἰδῆ σοι οἱ σπόροι τῆς ἐκπτώσεως
 τῶν γενῶν τὰ ὁποῖα ὑπῆρχον ἐν τῷ κόλπῳ ἀκόμι τοῦ μεγέθους των.
 Ὁ Ἐλέφας, φερμένος ἀπὸ τῆς λόγγης τῆς ἐμπύρου Ζώνης εἰς τὰ δάση
 τῆς Πολωνίας, ἀρχινᾷ νὰ ἐκλύπται, καὶ νὰ χάσῃ ἐκείνην τὴν ἀκμὴν
 ἢ τις τὸν διέκριεν ἐν τῷ ἐμφύτῳ αὐτῆ κλίματι, καὶ τὸν ἔκαμει νὰ προ-
 καλῆται καὶ τῆς Λεόντας καὶ τὰς Τίγρις. Οἱ Ῥωμαῖοι τρώντι ἐλάμ-
 βανον τὴν κατάχρῃσιν τῶν ἐπικρατειῶν τῶν Ἑλλήνων: ἀλλ' ἐκεῖνοι διὰ
 τῆτο τὸ τέλος, μεταχειρίζονται ἔχι μίαν, ἀλλὰ περισσοτέρας διαφό-
 ρους δυνάμεις καὶ πάντη ἐναντίας. Μετὰ τῆς Ἑλλήνας ὁποῦ ἐκυρίευσεν τὰ
 αἰθοδαπὰ γένη, μεταχειρίζονται ἐπεῖνα τὰ μέσα ὅπως δυνατόι μετα-
 χειρίζονται πάντοτε, δηλαδὴ τὴν βίαν: μετὰ τῆς Ἑλλήνας τῆς αὐτόχ-
 θονας μεταχειρίζονται ἔτοι ἐπεῖνα τὰ μέσα ὅπως οἱ ἀδελφεοὶ μεταχει-
 ρίζονται, δηλαδὴ τὸ πολιτικὸν καὶ τὴν ἀπάτην. Ἄν ἡ Ἑλλάς δίδῃ ἕνα
 χαρακτῆρ εἰς τὴν Ῥώμην αὐτὴ δὲν τὸ δίδει εἰς τὰς δυνάμεις καὶ εἰς τὸ
 σπαθίδιον τῆς Ῥώμης, ἀλλ' εἰς τὴν αἰχρὰν ἐξαπάτην, καὶ εἰς τὴν πα-
 νεργίαν καὶ εἰς τὸ τέχνασμα τῆς Ῥώμης.

Ἀλλ' ὅμως ὁ Ἀββᾶς θελεῖ εὐμενῶς μοι συγχαρήσῃ νὰ ἀναμνήσω
 τῆς πεπαιδευμένους ὅτι, ἂν οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον νὰ γίνωνται διδάσκα-
 λοι ἐν ἐκείνῃ τῇ φρικῶδει τέχνῃ, ἢ τις κάμει τοὺς λαοὺς νὰ κλίνουσι
 μετὰ τὴν βίαν τὸν αὐχένα, ἦτον χρεια ἕνας Ἑλληνας, ἕνας Πύρρος, ἕ-
 νας Ἀλέξανδρος Δεύτερος, ὁμολογῶντος τῆτο τῆ Ἀννίβε, νὰ ἀπερῆ
 εἰς Ἰταλίαν: νὰ τοὺς πολεμῇ πολλαίς ἕως ὑπὸ τὰ δειμαλέα τείχη
 τῆς φοβεραῆς Ῥώμης, καὶ νὰ δίδῃ ἕτος εἰς τῆς Ῥωμαῖους τὰς πλεον ἐν-
 τελεῖς ἰδέας τῆς πολέμου, καὶ τὰ πλεον ἀκριβῆ μαθήματα τῶν στρατιω-
 τικῶν ἀνελιξεῶν (1) καὶ τῶν συμβολῶν. Ὁ Πύρρος διδάσκει τῆς Ῥω-
 μαῖας

(1) ἀνελιξις evoluzione. λέξις πολεμική: εἶναι ἡ κίνησις καὶ τὸ

μαίης πῶς αὐτοὶ ἐχρεώσεν νὰ κάμνωσι διὰ νὰ ἀποκτῶσι μὲ τὸν πόλεμον τὴν οἰκωμένην, ὃν τρόπον ὁ Ἀγαθοκλῆς Συρακουσῶν μὲ ὀλίγης Ἑλληνικῆς διδάσκει πρῶτον ἐν Ἀφρικῇ, πολεμῶντας καὶ ὑποτάττωντας τὰς Καρχηδονίους, πῶς ἔτοι ὡσαύτως ἐχρεώσεν νὰ πολεμῶσι τὰς παντόλμους τῶν ἀντιζήλων οἵ τινες ἦσαν ἐπὶ τῆ Θύβρεως. Μαθήματα τὰ ὅποια ἀκόμι πρότερον τὰς ἔδωκεν ὁ Ξάντιππος ὁ Λακεδαιμόν, ὅταν ἐπλεχθεὶς Ἀρχιστράτηγος παρ' ἐκείνων, τζακίση τὰ πάντολμα ἄρματα τῆς Ρώμης: αἰχμαλωτίση τὸν Ρήγελον Στρατηγὸν μὲ πολὺ μέρος τῆ στρατεύματός τε: διασώζη τὴν Καρθαγίνην, ἀπωθῶν τὸν ἐπικείμενον αὐτῇ ὄλεθρον πολὺ μακρὰν εἰς ἄλλας καιρὸς: καὶ ὡς ἐμβαθυνὸς Πολιτικὸς, διὰ νὰ μὴ κασασήσῃ ζηλότυπον ἕνα λαόν, τοῦ ὁποῖου ἐχρεώσεν τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὑπαρξιν, τὴν ἐγκαταλείπει ἡσυχον: καὶ πορεύεται, φορτωμένος ἀπὸ δῶρα, νὰ εὕρῃ τὰς συγγενεῖς τε.

Αἱ Ἐπικρατεῖαι τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὑποτελεῖς εἰς τὸ Καπιτώλιον: ὅμως ἕνα μέρος τούτων τῶν Ἐπικρατειῶν γίνεται ὑποτελεῖς εἰς ἕνα τρόπον ἔτι νέον καὶ ξένον, ὅπου κανένα ἄλλο ἔθνος εἰ μὴ Ἑλληνες ἢ ἀπόγονοι Ἑλλήνων εἶχον νὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ πολιτεύωνται μὲ φρόνησιν οὕτως εὐσαθεῖ καὶ ἰχυράν, καὶ χεδὸν εἶπειν ἀνήκωσον. Ἐπειδὴ οἱ Ρωμαῖοι ἐδῶ μετεχειρίζοντο τὴν πανουργίαν καὶ τὰς σμικροπρεπεῖς τέχνας τῆς πλέον ἀπεχθῆς πολιτικῆς: ἐκεῖ ἐποίησαν χρῆσιν τῶν ἐρωτικῶν διὰ νὰ ἀντιποιοῦνται ἐπικρατειῶν μεγάλων: καὶ ἐκεῖ ὡσαύτως μετεχειρίζοντο τὴν βίαν, ἔβλεπον οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων τὸ τέλος τῶν μεγάλων κινήσεων: τὸ ὅποιον δὲν εἶδον νὰ εἶναι ἄλλως εἰ μὴ, ὅτι ὅπε ποτὲ γῆς, τὰ ξένα τεχνάσματα τῆς Ρώμης ἐχρεώσεν νὰ ὑπαγορεύωσι νόμους, καὶ νὰ καθιστῶσι κάθε λαὸν ὑποτελεῖ εἰς αὐτὴς. Ὁ δὲν ἕνα μέρος τῶν Ἑλλήνων Βασιλέων, ἔ μόνον δὲν παρέβαλον τῇ σφαγῇ τὰς ὑποκειμένους τῶν μὲ ἐκείνων τὴν ἀκραν ἀφροσύνην καὶ ἀναιδιησίαν ἀνήκωσον μὲ τὴν ὅποιαν παρεβλήθησαν πολυλάκις οἱ ἐλευθεροὶ οἰκῆτορες ἐκ ὀλίγων πόλεων: ἀλλὰ μᾶλλον σάξωσε τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀταραξίαν τῶν ὑποκειμένων τὰς μὲ χαρτίαι καὶ μὲ διαθήκας: ὅταν, ἀποθνήσκοντες, γράφωσι κληρονόμους τῆς Ἀρχῆς αὐτῶν τὰς Ρωμαίους. Ἐτὶ ἔκαμιν ὁ Νικομήδης Βασιλεὺς Βιθυνίας, καὶ Ἄτταλος Βασιλεὺς Περγάμης καὶ ἐνὸς μέρος τῆς Ἀσίας, καὶ δὲν ἰξεύρα τίς ἄλλος.

Αἴν

ἄσκημα ὅπε ἔπροσάσσονται νὰ κάμνωσιν οἱ στρατιῶται διὰ νὰ παιδεύωνται καὶ νὰ διδασκωνται τὴν τέχνην τῆς πολέμου, καὶ νὰ πληρῶσι τὰ αὐτοῖς καθήκοντα ἐν καιρῷ.

Ἄν κάθε σῶμα πολιτικὸν ἔχῃ μίαν ἡλικίαν, ἢ ἓνα γῆρας: μίαν
 περίοδον προσέτι, γῆρας ἐσχάτα, ὀλίγω διάφορον τῆς ἡλικίας τῶν
 φυσικῶν σωμάτων: ἂν πολλαὶ χώραι τῆς γεώδους σφαίρας, πολλαὶ
 πόλεις, ἢ πολλοὶ κάμποι ἀνδρῶν ἢ γεωργημένοι ἐξηρπάθησαν ἢ ἐ-
 σκεπάθησαν ἀπὸ τῶν ὕδατα, διὰ τὰ μὴ ἔχουσι τὰ εἶναι πλέον, εἰ μὴ
 μία μεγάλη χαράδρα θαλάσσης: ἂν αἱ ὑπέρογκοι βασιλείαι τῶν Περ-
 σῶν, τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Τρωαδιτῶν, τῶν Καρχηδονίων, τῶν Χαλ-
 δαίων, τῶν Βαβυλωνίων, τῶν Ἀράβων, τῶν Ῥωμαίων ἢ τ. ἔσχον,
 τέλος πάντων, μίαν καταστροφὴν ἢ ἓνα θάνατον: ἂν ἡ γῆινος σφαῖρα
 προσέτι ἀλλάσσεται ἢ αὐτὴ, ὡς πρὸς θέσει κλιμάτων, ἀποχωρῶσα
 τραυῶς, καὶ συνεχῶς πρὸς τὴν Ἄρκτον: ἂν ἡ Φύσις σβεννῆ τοὺς αὐ-
 τὰς Ἡλίας τὸ σεριώματος, καὶ πλέον καὶ πλέον σφαῖραι ἐράνιοι, αἴ-
 ττινες πρότερον ἦσαν οὕτω περίοπτοι, εἶναι τῶρα βεβυθισμένοι εἰς
 μίαν παντοτινὴν νύκτα: ἢ ἂν πολλαῖς φοραῖς μετήλλαξαν ἢ κυρίως
 καὶ κινήσας οἱ Οὐρανοὶ ἀκόμι: αἱ Βασιλείαι τῆς Ἑλλάδος ἐχρεώσαν
 ἀσάυτως τὰ παραχωρῶσιν εἰς τὰς αἰωνίους νόμους τῶν ὄντων, καὶ τὰ
 ὑπακῶσιν εἰς τὴν κοινὴν τύχην τῆς κτίσεως. Τὸ θαυμαστὸν εἶναι ὅτι
 ἡ Ἑλλὰς, ἂν παραχωρῇ τὸ σπαθίδιον εἰς τὰς Ῥωμαίους, αὐτὴ κυριεύει
 τὸ πνεῦμα τῶν Ῥωμαίων, ἢ ἔχει τὴν τιμὴν τὴν ἀσύγκριτον τῆς γεωρ-
 γεῖν ἢ ἐξασκεῖν τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς τῆ Ῥώμης, ἢ τὸ πλάσσειν
 εἰς αὐτὴν Βιργιλίους, Τακίτους, Κικερώνας, Κατέλλους, Οῤατίους, Τί-
 τες, Διβίους, Πλινίους, ἢ εἰς ἓνα λόγον, ὅλους ἐκεῖνους τὰς θεῖας Ἄν-
 δρας, διὰ τὰς ὁποίας ζῆ ἀκόμι ἡ Ῥώμη, ἢ ὅλον ἓνα ὁμιλεῖ εὐφραδῶς
 ἢ ἐλλογίμας. Τὸ θαυμαστὸν εἶναι, ὅτι ἡ Ἑλλὰς σώζει ἕως ἢ ἀγαῶ-
 νας, οἱ ὁποιοὶ ἐγέρουσι τὴν φιλοτιμίαν τῶν κραταιῶν Αὐτοκρατόρων,
 οἱ τινες μισεύου ἀπὸ τὴν Ῥώμην, ἢ ὑπάγου τὰ ἀποκτήσωσιν ἀνα-
 μέσον τῶν Ἀθλητῶν τῆς Ἑλλάδος ἓνα σέφανον δάφνης ἢ ἐλαίας, εἴ-
 καταλείποντες, καὶ νομίζοντες ὀλιγώτερον ἀξιώλογον κάθε ὑπόθε-
 σιν τῆς βασιλείας: ὃν τρόπον ἐσυνιδεῶσαν τὰ κάμνωσι πολὺ πρότε-
 ρον οἱ Στρατηγοὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων, οἱ ὁποιοὶ καθ' ὁ-
 μοιον τρόπον ἐγκατέλιπον τὰς θριάμβους ἢ τὰς νίκας: ἢ ἐπορεύοντο
 τὰ παριστῶνται μετ' ἐκπλήξεως εἰς τὰς θαυμασίους πανηγύρεις, τὰς
 ὁποίας ἴξευρε τὰ κάμη ἢ τέχνη εἰς ἐκείνην τὴν Ἑλλάδα. Τὸ θαυ-
 μαστὸν εἶναι προσέτι, ὅτι, θέλοντες οἱ Ῥωμαῖοι τὰ κάμνωσι τὰ τα-
 ξιδεύσασιν οἱ σόλοι τῶν εἰς Ἰνδιάν, διὰ τὰ σερεῶσιν καὶ αὐτοὶ ἐκείνο
 τὸ αὐτὸ συναλλαγμὰ ὅπῃ πρότερον ἐκεῖ ἐγίνετο παρὰ τῶν Ἑλλήνων,
 δὲν εὐρίσκουσιν ἀνά μέσον ἐαυτῶν ἓνα ἐμπερότατον Ναύαρχον, μίτη
 ἀλλαχθ' τὸν βλέπουσιν, εἰ μὴ ἀναμέσον τῶν Ἑλλήνων: ὃν τρόπον ἀκόμι
 ἢ Περσικὴ Μοναρχία ἐπὶ Δαρείῳ Ὑδάσπεως, θέλουσα τὰ ταξιδεύσῃ
 τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν Ὠκεανὸν μετ' ἓνα σόλον, ἠναγκάσθη καὶ αὐτὴ
 τὰ

να ἐκλέξῃ διὰ ἄκρον Νάυαρχον ἕνα Ἕλληνα. Σεύλαξ εἶναι ὁ περίφημος Νάυαρχος τῆς Στόλες, τὸν ὁποῖον ἡ Περσία πέμπει τὴν πρώτην φοράν ἐπὶ τὰς Νοτίους Θαλάσσιας, καὶ Ὑππαλος εἶναι ὁ Νάυαρχος τῆς πρώτης στόλες τῶν Ῥωμαίων, τὸν ὁποῖον σέλλασι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν Θαλάσσαν εἰς τὴς ἐσχάτας αἰγιαλάς τῆς Ἰνδίας. Τὸ θαυμαστόν εἶναι πρὸς τέτοις, ὅτι, ἂν ἤθελον νὰ ἐπικουμήσαν τὴν Μητρόπολιν τῆς κόσμου: ἂν ἤθελον νὰ καλωπίσκειν τὴν Ῥώμην, καὶ νὰ τὴν καταστήσκειν μεγάλην εἰς κόσμον καὶ εἰς εὐπρέπειαν, καθὼς αὐτὴ ἦτον εἰς τὰς πολιτικάς αὐτῆς, οἱ Ῥωμαῖοι καταφρονῶντες τῶν καλωπισμῶν τῶσαν λαῶν καὶ τῶσαν διαφόρων βασιλείων, δὲν κατέφυγον εἰς ἄλλον τόπον, εἰ μὴ εἰς τὰς εὐδαλεῖς χώρας τῆς λαῶν τῆς πλέον περιβοῆς, ἔνθα ἐκ παλαιῆς ἐβασίλευεν ἡ ὀρθὴ γεῦσις, δηλαδή ἡ ἀκριβὴς κρίσις ἐν τοῖς πράγμασιν. Οἱ καλωπισμοὶ Κορίνθου, Ἀθηνῶν, Θηβῶν καὶ τ. εἶναι τὰ μονώτατα ἐπιχειρησμένα ἔργα, διὰ τῶν ὁποίων κατέστη μεγαλοπρεπὴς ἡ παλαιὰ Ῥώμη: καὶ ἡ ταριχὴ ἀποβαίνει θαυμάσιος διὰ τὰ λείψανα ἐκείνων τὰ ὁποῖα αὐτὴ σώζει.

Ἀλλὰ ἀς ἐξακολουθήσωμεν τὸν λόγον. Τὰ πράγματα τῆς Ῥώμης ἤδη ἐφθασαν εἰς ἐσχάτην ἀταξίαν: καὶ ἡ κακοῦθεια, ἡ ἀπαιθροπία, ἡ κακεντρέχεια, τὸ τυραννικόν, ἐτήρην, ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, τὸν τόπον τῶν ἡθῶν, τῆς δικαίης, τῆς καθήκοντος, καὶ τῆς εὐνομίας: Δὲν ἔμενε πλέον ἐν Ῥώμῃ μίτε ἀρετὴ, μίτε δικαιοσύνη, μίτε ἐπιείκεια, ἀλλ' ἀρπαγαὶ καὶ φονοκτονίαι: ἀλλὰ λεηλασίαι καὶ ἔργα φρικώδη. Ἀφ' ἧς τὰ πράγματα ἐφθασαν εἰς ὑπερβολὴν, τυραννεύοντες τὴν Δομετιανῆ, ἡ Ῥώμη συγκροτεῖ συνομοσίαν καὶ φονεῖ τὸ τέρας. Τίς ἐσάθῃ ὁ γενναϊόφρων; τίς ὁ φιλάνθρωπος; τίς ὁ θεῖος ἀνὴρ; ἡ εἰκὴν ἡ ἀντίθετος εἰς ἐκείνα τὰ τέρατα ἤδη ἐσβεσμένα, ὅσις ἐξελέχθη παρὰ τῶν συνομοτῶν διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὰς τῶσαν ὑβρεῖς, μὲ τὰς ὁποίας οἱ ἐναγεῖς Ἀρχοντες τῆς Καπιτωλίου εἶχον ὑβρίσῃ τὰς Ῥωμαϊκὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἱερά δίκαια τῆς ἀνθρωπίνης γένους; τίς ἐσάθῃ; ἐσάθῃ ἕτος ἕνας Ἕλληνας: ὁ Νέρβας, (1) τοῦ ὁποῖου οἱ συγγενεῖς ἐκ Κρήτης εἶχον μετακομιδῆ, πρότερον εἰς Οὐμβρίαν καλεσμένην τὰρὰ Σπολέτο: ἐσάθῃ ὁ γενναῖος, ὁ πεπαιδευμένος, ὁ ὁποῖος συντείνει πρὸς μίαν ἀμει-
τρον

(1) Νέρβας αὐτοκράτωρ Ῥωμαῖος ὅσις διεδέξατο τὸν Δομετιανόν: ἀλλὰ τῆς ἐσάθῃ πολὺ ἀνόμοιος: ὄντας ἐκεῖνος ἀγαθὸς ἄνθρωπος: ἀγαθὸς πολιτικός, καὶ ἀγαθὸς Στατιώτης: ἕτος ὄντας ἀτεκνος ὑπόθε-
τησε τὸν Ἀἴλιον Τραιανόν, ἄνδρα κεκοσμημένον σοφίᾳ πολλῇ καὶ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ.

τρον Ἀρχὴν: καὶ ἐξελέχθη παρὰ τῶν Ρωμαίων, διὰ τὰ ἀναγεν-
νήση τὴν ἡδίκην κατάστασιν Ρώμης, καὶ σχεδὸν τὰ κατασπευάσῃ
μίαν ἄλλην. Καὶ κατὰ ἀληθείαν ἐκεῖνος ἴξουρε, λέγει ὁ Τάκι-
τος, τὰ ἐγκεντρίξῃ τὴν Μοναρχίαν εἰς τὴν ἐλευθερίαν, αἱ τινὲς εἰ-
σι μαχόμεναι ἀλλήλαις, ὑποκάτω εἰς τὴν διοίκησιν ἐκείνων τῶν ἀνο-
σίων καὶ παμπονήρων Δυναστῶν, οἱ ὅποιοι πρὸ ἐκείνων εἶχον σχεδὸν
κατάσῃ τὴν Ρώμην τὰ εἶναι χυμῶ μέλανος καὶ νεκροτικῆς. Ἡ ἀρχὴ
τῆς Βασιλείας τῶ Νέρβα, λέγει ὁ Πλίνιος, ἐσάθη ἡ ἐποχὴ τῆς ἐ-
πανακάμψεως τῆς ἐλευθερίας. Ὁ Νέρβας κάμνει εὐεργεσίας εἰς ὅλους
ἡσιστοῦν Θρησκείας ἔτοι ἦσαν. Ὁ Νέρβας, τὸς ἐξοριζόμενος Χριστιαν-
οὺς καὶ τὸς χρόνος τῶ προηγούμενος Αυτοκράτορος κάμνει εὐθύς τὰ ἀ-
νακαλεθῶσιν: Ὁ Νέρβας κάμνει τὰ τρέφονται ἐξ ἀναλωμάτων δη-
μοσίων οἱ ὕοι τῆς ἀπορίας: Ὁ Νέρβας κάμνει τὰ εἰσέλθῃ πάλιν εἰς
Ρώμην ἡ Φιλία: καὶ τὰ ἀναφανῆ πάλιν: Κατὰ τὸς χρόνος τῶ Νέρβα
τὸ αἷμα τῶν βελευτῶν δὲν ἀνέδωκε πλέον καπνὸν ἐπὶ τοῦ τελεί-
κως: Ὁ Νέρβας τέλος πάντων ὑπόθετε τὸν Τραιανόν, καὶ ἀποθνή-
σκωντας ἀφίνει εἰς τὴν βασιλείαν ἕνα μέγαν Ἄνδρα ὅπου εἰς ἀρετὴν
ἀνελόγει πρὸς ἐκεῖνον, καὶ τῶ ὁμοίως: Ἐχρειάζετο ἕνας Νέρβας διὰ
τὰ γνωρίζῃ ἕνα Θεῖον ἄνδρα γεγεννημένον, ἐν μιᾷ ἀγεννεῖ φαμι-
λία, διὰ τὰ τὸν τιμᾶ καὶ τὰ τὸν ὑπόθετε: Ὁ Τραιανὸς ὑπόθετε τὸν
Ἀδριανόν: Ὁ Ἀδριανὸς τὴν Ἀντωνίνον: καὶ ὁ Ἀντωνίνος τὸν Ἄννιον:
ὅσις ἔπειτα ἀφίνει μεταγενεστέρος καὶ ἀποτροπιάζεται τὴν βαρβαρότη-
τα τῶ μισεῖν τὴν γενεάν: δὲν ἐξέλεξε πλέον τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ ἄξιον,
ἀλλὰ τὸν Κόμμοδον ὕον τῶ: καὶ εἰς τὸ τέλος σχεδὸν εἰς αἰῶνος ἡδὴ
παύσιν αἱ χρυσαὶ ἡμέραι, τῶς ὁποίας ὁ Νέρβας ἴξουρε τὰ πλάσῃ,
καὶ τὰ κάμνη τὰ ἐγείρωνται ἐκ τῆς πυκνῆς ὀμίχλης καὶ ἐκ τῶ σιδήρου
σκότης τὸ ὅποῖον ἐκάλυπτε τὴν οἰκωμένην: ἡ συγγένεια ἀκόμη ἰδρύει
εἰς τῶς Ρωμαίους, Αυτοκράτορας κκοκοτρόπως: καὶ ἡ πλημμέλεια ἐν-
δύεται πάλιν τὴν πορφύραν.

Πίπτει ἡ Βασιλεία εἰς ἐκλυσιν καὶ ἀτονίαν, καὶ ἡγγίζεν ἡ παντελής
αὐτῆς ἀνασάτωσις καὶ φοβῶδης πτώσις. Ἡ Ἑλλάς ἐκτείνει μίαν χεῖ-
ρα: ὑποδέχεται τὸν Κωνσταντίνον καὶ τῶς νόμους τῆς Ρώμης: δίδει μίαν
τοποθεσίαν πλέον τρυφερὰν καὶ εὐτυχή εἰς τὴν μετενεχθεῖσαν Μη-
τρόπολιν: μεταβάλλει τὴν γλῶσσαν: ἀνατρέπει τὴν πρώτην λατρείαν:
ἐμπροσθὶ καὶ σερεώνει μίαν ἄλλην, τὴν ὅποιαν ὁ Κωνσταντίνος ἐτίμισε
διαφερόντως: ἀσφαλίζει τὴν βασιλείαν ἐκλελυμένην καὶ ἡμιθανῆ: καὶ
κάμνει τὰ διαμένη διὰ χιλίων ἑκατὸν ἑτῶν καὶ περισσότερον: περιόδῳ
σχεδὸν ἴσης μετὰ ἐκείνην ὅπως ἐπέρασεν ἕως εἰς τῶς ἡμέρας τῶ Κωνσταν-
τίνου, γενομένης τῆς Ἐπισημύσεως ἀπὸ τῶς πρώτης χρόνος τῶ Εὐ-
άνδρου, ὅσις 964 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, εἶχεν οἰκοδομήσῃ εἰς τὸ Λάτιον
τὴν

τὴν μικρὰν πόλιν Παλλαντίαν, ἣτις ἐσάθη ἡ πρώτη ἐξάκυστος πέτρα
τῆς μεγάλης θεάτρῳ, τὸ ὁποῖον ἡ Ἰταλία ἴδρυσεν ἐπὶ τὸν ὄμιον τῆς γῆς.
Τεκμήριον τῆτος εἶναι, ὅτι παρὰ τῆς γενεᾶς τῆς Κωνσταντίνου διαμετρή-
σεως τῆς Βασιλείας εἰς Ἀνατολικὴν καὶ εἰς Δυτικὴν, τὸ μέρος ὅπερ ἐ-
νεπισεύθη τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν αὐτοχθόνων Ῥωμαίων ἠτόνησε καὶ ἀπέ-
καμε πλέον οὐλήγορα, καὶ τελευταῖον ἐσβέθη μετ' ἑπολὺν χρόνον ἐ-
πὸ τὰς πληγὰς τῶν ἀπαιδευτῶν βαρβάρων: ὅτε τὸ μέρος ὅπερ ἐνεπι-
σεύθη εἰς τὰς Ἑλληνας, ἀγκαλὰ ἐπαγγελλόμενον μίαν θρησκείαν
καθαρωτάτην ἥτις φανερὰ μισεῖ τὸν τύπον καὶ τὴν καταδυναστείαν: ἥτις
κηρύττει πάντοτε τὴν ταπεινώσιν, τὴν ὑποταγὴν καὶ τὸ ἀμνησίκαιον:
μὴ ὄλον τῆτος διαρκεῖ, μένει σερεθὸν ἐν μέσῳ ἀπείρων ταραχῶν, τῶν
ὁποίων οἱ σπόροι μετήχθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁμῶς μετὰ τὸ αἶμα τῶν
Ῥωμαίων.

Μόλις ὁ Σιδιρυγὸς ἐπάνω εἰς τὰ ὄρη Ἀλταῖ ἐτελείωσε τὴν ἐργα-
σίαν τῶν ἀλύσεων τῶς μέρες τῆς Ευρώπης: καὶ οἱ ἀπόγονοι τῆς Ὀ-
σμάνης τὰς ἔσυρον, φοβήσας διὰ τῆς πατρίδος τῆς Πύρρας, ὅπερ, ὑπὸ
τῆς ἡγεσίας, ἐξυπνὰ ἕνας μέγας ἄνδρας, ἕνας ἥρωας ἐκείνων τῶν τόπων,
ἕνας Σκανδερβῆν, ὅστις μετὰ ὀλίγης Ἡπειρώτας εἰσβάλλει πολλάκις
εἰς τὰς πολυκλιθεῖς Τυρρικὰς εὐχάς, τῶν ὁποίων αὐτὸς τζακίζων-
τας τὴν εὐμεγέθη δύναμιν, ὄν τρόπον τὰ κύματα μίαν πολὺν μεγά-
λην πέτραν ἐν μέσῳ τῆς Ὠκεανῆς, θριαμβεύει ἀπ' ἐκείνων, καὶ βα-
σιλεύει τῶν ἐπικρατειῶν τῶν πατέρων τῶν. Ὁ ἥρωας ἀποθνήσκει ἐ-
σεφαινωμένος μετὰ διαδήμα: καὶ ἡ Ἡπειρος δὲν παύει νὰ ἀκοῖα τὰ σπα-
θία τῆς ἐπάνω εἰς τὸν τάφον τοῦ Νεοπτολέμου, εἰ μὴ ὅποτε ὁ μέγας
ἀνδραποδὸς ἐσκεπάθη ὑπὸ ἐνὸς λίθου. Ἐπειτα ἀνακαλύπτουσιν οἱ Ὀ-
σμάνοι τὴν δυσκολίαν, τῇ ὁποίᾳ περιτυγχάνει τις εἰς τὸ νὰ δεσπόζη
τῶν Ἑλλήνων, ἀναμέσον τῶν ὁποίων καθ' ἅραν ἀναπνέει ζῶσα ἡ ἐ-
λευθερία. Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον μεταχειρισθῆ τὰς Ἑλληνας εὐγενέσα-
τα, καὶ μετὰ τῆς τρόπος τῆς πλέον γλυκεῖς ὅπερ μετεχειρίσθη ποτὲ ἕ-
νας λαὸς σύμμαχος καὶ ἐχθρὸς ὑποκείμενος. Ἔτοι πολὺ ἐσέβοντο τοὺς
διδασκάλους τῶν: καὶ πρὸς τὰς Θειοτάτας ἄνδρας τῆς Ἑλλάδος ἀπέβλε-
πον ὡς πρὸς Θεὸς. Ὁ ζυγὸς τῶν Ῥωμαίων δὲν ἐβράχη ποτὲ ὑπὸ
Ἑλληνικῶν δαιρῶν, ὄν τρόπον ἐβρέχετο πάντοτε ὑπὸ κλαυθμῶν,
ἀμέτρων πολλῶν γενῶν. Μετὰ ταῦτα ἡ Ἀρχὴ ἐνεπισεύθη εἰς τὴν
Ἑλλάδα, ὅθεν συνέβη νὰ μὴν ἐπανέστη ἐδὲν εἶδος ταραχῆς καὶ θορύ-
βου. Τέντευθεν καὶ τὰς χρόνος τῶν Τέρκων ἠμφισβητεῖτο πότερον νὰ
ἐχρεώσεν. Ἔτοι νὰ παραιτῶνται διὰ παντὸς τῆς χρόνου τὴν δεσποτείαν
εἰς τὰς Ἑλληνας, ἢ νὰ ὑποφέρωσιν ἠδῶς νὰ μετέχωσι καὶ αὐτοὶ τῶν
πολιτικῶν δυνάμεων τῆς Βασιλείας.

Ἡ δεσποτεία μετὰξὺ ἐκείνων εἶναι Θεοκρατικὴ: καὶ ὁ Μονάρχης τε-
λεῖ

λεῖ τὸ ἱερὸν ἐπάγγελμα τῶ προφήτῃ, ὡς ἔτοι ἀντιποῦνται. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη, συμμα εἰς αὐτὰς, οἱ δυνατοὶ νὰ εἶναι Θρησκείας Μωαμεθιανῆς. Πρὸς τὰς λατρευτὰς τῶ Διὸς, τῶ Ἄρεως, τῶ Ποσειδῶνος, τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ τῶ Μεσσῖε, προσφέρουσιν οἱ Ὀσμανοὶ ἀπὸ τῶ ἐνὸς μέρους τὰς Σφραγίδας τὰς βασιλικὰς, ἕνα Σπαδίον, καὶ τὸν Ἀλκοράνον: καὶ ἀπὸ τῶ ἐτέρου ἕνα Εὐαγγέλιον ἐνειλημμένον μὲ σίδηρα καὶ ἀλύσεις.

Ἡ Ἑλλὰς σήμερον δὲν ἔχει εἰ μὴ Βιζύριδας καὶ Πασαδάδας ἐκ τοῦ γένους τῆς, τῶν ὁποίων ἡ πίσις εἰς τὸν Ἀλκοράνον δὲν ἀφαιρεῖ οὐδὲν τῆς γεωγραφικῆς τῶν γεννήσεως καὶ τῆς γεωγραφικῆς τῶν αὐξήσεως: καὶ εἶναι ἕνα σφάλμα ὑπερφυῆς εἰς τὸ ὅποιον πολλοὶ ἐπέπεσον ὑπ' ἀλογισίας ἢ ὑπ' ἑλλείψεως γνώσεων τὸ ἐπιγινώσκειν τὰς Ἑλλήνας ὄχι διὰ γεωγραφίας, ἀλλὰ διὰ Θρησκείας: νομίζοντες Ἑλλήνας ἐπεῖνο τὸ μέρος αὐτῶν ὅπερ εἶναι Χριστιανοὶ τὴν πίσιν: ὑπολαμβάνοντες ἴσως οἰκίτορας τῶν Κασπίων ὀρέων, τὰς ἄλλας Μωαμεθιανὰς Ἑλλήνας.

Ὁ Ἀπόστολος ἴξευρε νὰ γνωρίζῃ τὰς Ἑλλήνας ἐκ χαρακτήρων πολὺ διαφόρων, ὅτε ἔγραψεν, „ Ἰεδαῖοι σημεῖον αἰτῶσιν, Ἑλλήνες σοφίαν ζητῶσιν, ἡμεῖς δὲν κηρύττομεν Χριστὸν ἐσαυραμένον.“

Ἄν ἕνα σφάλμα τοιαῦτον τὸ ὑπέθετέ τις, διὰ μίαν στιγμήν, συγκεχωρημένον, ἢ ὀλοκλήρος Εὐρώπη, καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν μεγάλης Ρωσσίας δὲν ἤθελον ἦδαι πλέον ὠμισμένοι εἰ μὴ παρὰ μόνων τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλὰ ἄς ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὸ προκείμενον. Οἱ φόβοι τῆς Πόρτας μ' ὄλον τῆτο δὲν ἐσβέσθησαν, μήτε ἐκοιμίσθησαν: καὶ οἱ Ὀσμανοὶ ποιῆμενοι ὕπερον τῆς πολιτικῆς τὸν ψευδοπροφήτην τῆς Ἀραβίας, παρέβισαν τὸ σέβας τῶ Οὐραῦν, καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν: καὶ ἔδοσαν ἀκομι εἰς τὰς Ἑλλήνας Χριστιανὰς τὸ Σπαδίον, καὶ τὰς βασιλικὰς σημαίας, ἀναδεικνύοντες αὐτὰς Πρίγκιπας Βυγδανίας, καὶ Βλαχίας, εἰς τὰς ὁποίας πόλεις αὐτοὶ κυβερνᾶν ὡς Δυνάσαι: καὶ εἰς ἐκείνας τὰς Ἑλληνικὰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας προσκυεῖται τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ Πόρτα δὲν ἀναδεικνύει Κυβερνήτας Χριστιανικῆς Θρησκείας ἀλλὰ Μωαμεθιανῆς, ἔτοι καταφρονῶσι τοιαῦτες δυνάσας, καὶ σανικῶς ἐκείνων, αὐτοὶ ζῶσιν ἐλεύθεροι, καὶ συνηγμένοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς μικρὰς Πολιτείας, ὁποῖαι εἰσιν ἐκείναι τῶν ὀρέων Σπάρτης, Ἀκαρνανίας, τῶν παραθαλασσιῶν Ἡπείρου, καὶ τῆς ὀλοκλήρου Ἀκροκεραυνίας, τῶν ὁποίων, διὰ νὰ συλλαμβάνωμεν ἐντελῆ ἰδέαν, ἄς φύγῃ ἀπὸ ἡμᾶς τὸ παιδαριῶδες καὶ ἡ ἀγνοία: ἄς σιωπήσῃ κάθε πνεῦμα ἐκτραυματιαῖον: ἀλλ' ἄς λάβωμεν τὴν εἰδησιν ἀπὸ ἕνα ἀνδρα πολὺ περιβόητον, ὁ ὁποῖος ἐξεπίτηδες ὠδοιπόρησε μὲ κίνδυνον τῆς ἰδίας τῆς ζωῆς, διὰ νὰ θεωρήσῃ τὰς κάμπυς Πλατειῶν καὶ Μαραθῶνος, καὶ οὕτω νὰ κατασκευάτῃ, ὡς ἕνας ζωγράφος, τὴν εἰκόνα τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ

αὐξήσῃ τὰς γνώσεις τῆ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος. Οὗτος ἀς εἶναι ὁ Κύρ Χοί-
 σευλος δὲ Γαφφιέρ. „ Δὲν πρέπει, ὡς τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὀδοιπό-
 „ ρων ἐσυνήθει νὰ κάμνῃ, δὲν πρέπει, λέγω, νὰ κρίνῃ τις πάντας
 „ τὰς Ἑλληνας.“ (νοεῖ αὐτὸς τὰς Ἑλληνας Χριστιανὰς) „ ἐξ ἐκείνων τῆς
 „ Βασιλευσύης, ἢ τῶν ἄλλων μεγάλων πόλεων, οἱ τινες εἶναι προσε-
 „ θεϊμένοι, εἰς πολλὰς μεγάλας Αὐθέντας, παρὰ τῶν ὁποίων ἐλπί-
 „ ζοσι μίαν μεγάλην τύχην, ἀναζωπυρᾶντες τοὺς ἐπιρρασμοὺς καὶ
 „ τὰς κακώσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἔτοι μίλλοσι νὰ καρπῶνται κέρδη:
 „ εἰς τὰς κάμπες, καὶ μακρὰν ἀπὸ τῆς καθέδρας τῆς Βασιλείας εἶναι
 „ χρεῖα νὰ ὑπάγῃ τις διὰ νὰ τοὺς γνώρισῃ. Τὸ φιλελεύθερον ἀκόμι
 „ δὲν ἐσβέθη ἐν πάσαις ταῖς καρδίαις: τοιςτοτρόπως αὐτοὶ ἐνθύμως
 „ ἐγκρατεῖς γίνονται παντὸς πράγματος ὅπῃ τὰς κολακεύει τῆτο τὸ
 „ εἶδος τῆς ἐλπίδος. τόσαι πείραι ἀνωφελεῖς, ἢ μᾶλλον ὀλέθριοι, καὶ
 „ ἔτιω ἀπηνῶς τιτιμωρημένα, δὲν ἐδάμασαν ὀλοτελῶς τὸ ἀνένδοτον
 „ τῆς εὐτολμίας τῶν: καὶ αἱ αἰλύσεις τῶν ἔτιω συχρὰ ἐσφιγμένα, ἔτιω
 „ συχρὰ βεβαρημένα δὲν ἤμπορεσιν ἀκόμι σήμερον νὰ τὰς κρατῶν
 „ εἰς τὴν ἀκινήσιαν, τὴν ὁποίαν τὰς προσάγει ὁ ταχύποπτος ὀφθαλ-
 „ μὸς τῶν τυράννων τὰς: διότι εἰς περισπιτὰ πλεόν εὐάντητα, μὲ ἀρ-
 „ χηγὺς πλεόν ἐμπείρας, καὶ μέτρα πλεόν συγκεροτημένα, τὰ ἐκείνων
 „ ἐγχειρήματα δὲν ἤθελον ἤδαι τέως πλερωμένα μὲ μίαν ἐκβασιν
 „ εὐτυχεσέραν; Ἐκεῖνα τὰ κλίματα ἤμπορεσι νὰ προβάλλωσιν ἀ-
 „ κόμι πράξεις φιλοπατρίας, καὶ ἀρετὰς ἱκανὰς νὰ ἐκπλήττωσι τὰ
 „ γένη τὰ πλεόν πεφιλανθρωπευμένα τῆς Εὐρώπης. Ἀς τὸ εἰπῶμεν
 „ εὐτόλμως: ἔτι σώζονται εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνθρωποι, ἱκανοὶ νὰ ἀ-
 „ νακαλῶσιν εἰς τὴν μνήμην τοὺς αὐτῶν προγόνους: τῆτοι εἶναι οἱ οἰ-
 „ κήτορες τῶν ὀρέων, ἐνθα σώζεται προσέτι τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθε-
 „ ρίας, τὸ ὁποῖον ἐζωπύρησε τὰς παλαιοὺς Ἑλληνας: Αὐτὴ ἡ ἐλευ-
 „ θερία πνέει ἀκόμι ἀναμέσον τῆτων τῶν λαῶν ὑπὸ τὸ ἐπιτείχισμα
 „ ἐκείνων τῶν σκοπέλων, οἱ ὁποῖοι ἀπώθεσι μακρὰν ἀπ' ἐκείνων
 „ καὶ τὰς κακίας καὶ τὰς τυράννας. Διὰ πάντων τῶν αἰῶνων καὶ καὶ πά-
 „ σας τὰς χώρας, ὡς πάμπολλαις φοραῖς ἐπετηρήθη, τὰ ὀρη εἶναι
 „ τὸ ἄσυλον τῆς ἐλευθερίας. Ταῦτά εἰσι τὰ χαρακώματα καὶ τὰ ὀχυ-
 „ ρώματα, τὰ ὁποῖα διετάζατο ἡ φύσις κατ' ἐκείνων ὅπῃ ἐνοχλῶσι
 „ τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἐκεῖ ἐπλάσσαντο ἐκεῖνοι οἱ πολεμικοὶ Ἀν-
 „ δρες, νικηταὶ τῆς Ἰταλίας καὶ τὰς χρόνας τῆ Πύρρης, καὶ φοβεροὶ
 „ τῆ Ρώμῃ ἐκείνη αὐτῇ ἕως ἀκόμι εἰς τὰς χρόνας τῆ ἀληθινῆς κράτης
 „ αὐτῆς, δηλαδὴ, τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ἠδῶν τῆς, πρὸ τῆ νὰ διαφθα-
 „ ρῇ ὑπὸ τῶν εὐτυχιῶν τῆς, καὶ πρὸ τῆ νὰ ἀδενωθῇ ὑπὸ τῆ μεγέθους
 „ τῆς. Ἐκεῖ ἡ Ρώμη ἐκείνη αὐτῇ, ὑποτεταγμένη τέλος πάντων εἰς
 „ αὐθέντας, ἔπορευέτο ζιτῶσα ἐκείνης τὰς στρατιώτας, οἱ ὁποῖοι ὑ-

„ πὸ τῷ ὀνόματι στρατιωτῶν Ἰλλυρίᾳ, καθίσταν τῶν ἰχθύν τῶν ἰδίων
 „ τῆς σόλων, καὶ οἱ ὅποιοι ἔχον, πλέον παρὰ μίαν φοράν, πολλὴν
 „ πρὸς τὴν αὐτῶν Βασιλείαν.“ (Ἀς σημειωθῆ ἀκριβῶς τοῦτο τὸ
 „ χωρίον). „ Τελευταῖον, ἐκεῖ εἶναι, ὅπερ, κατὰ τοικετῶν σκοπέλων,
 „ ἐνίκηθη κατὰ κράτος ἡ Ὀθωμανικὴ Δύναμις ἐν τῇ ἐποχῇ, καθ' ἣν
 „ αὕτη ἦτον φοβερωτέρα. Ἐκεῖ καὶ τὸν ἰε αἰῶνα ὁ μέγας Σκανδερβέγ,
 „ ἐκεῖνος ὁ Ἡρώας τοῦ χριστιανισμοῦ, νικητὴς τῆ Ἀμυράδ, καὶ τοῦ
 „ Μωάμεθ, ἀνενέωσε μὲ μικρὸν ἀριθμὸν Ἀνδρῶν πολεμικῶν. τὰ
 „ τέρατα ὅπερ, δεκαοκτῶ αἰῶνας πρότερον, ἐτελέθησαν ἐν τοῖς πε-
 „ δίοις τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας: καὶ τοιαύτη εὐσαθῶς εἶναι ἡ
 „ μάχιμος φύσις ἐκείνων τῶν λαῶν, ὅπερ ζητῶντες πανταχοῦ τὸν
 „ πόλεμον, ἔχουσιν αὐτοὶ ἀκόμη ἓνα τόπον, ἕως ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ἡμῶν:
 „ καὶ οἱ ὅποιοι ὑπὸ τῷ ὀνόματι Ἀρβανιτῶν εὐρίσκονται συχνὰ εἰς τὸν
 „ δέκατον ἕκτον αἰῶνα, τόσον ἐν Θράκῃ, ὅσον ἐν Ἰταλίᾳ, μετέχον-
 „ τες τῆς δόξης ἢ τῆς δυσυχίας τῶν ἡμετέρων σόλων. Σώζεται ἐν τῇ
 „ Ἐλλάδι ἐν ἄλλο γένος ὡσαύτως ἀξιόλογοι, καὶ τὰ ὅποια ἡ ἀρχὴ ἀνε-
 „ γείρει τὰς πλέον μεγάλας ἰδέας. Τῆτοι εἶναι οἱ ἀπόγονοι τῶν πα-
 „ λαιῶν Σπαρτιατῶν γνωρισμένων σήμερον ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὑπὸ τῷ
 „ ὀνόματι Μανιάτων. Ἐκεῖ ἐπὶ τὰ ὄρη Ταυγέτου, ἀρματωμέ-
 „ νοι πρὸς κοινὴν αὐτῶν διαυθέντευσιν, ῥωμαλέοι, υἱφάλιοι, ἀνίκη-
 „ τοι, ἐλεύθεροι, ὡσάν, εἰς τὰς χρόνας τῆ Λυκάργῃ, αἱτοὶ ἐδιαυθέν-
 „ τευσαν καὶ τῶν Τέρκων ἐκείνην τὴν ἐλευθερίαν, ὅπερ αὐτοὶ εἶχον φυ-
 „ λάξῃ κατὰ πασῶν τῶν ἐπιβολῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως. Οἱ Τέρ-
 „ κοι ματαίως ἐπεμφαν συχνὰ πολυπληθεῖ τάγματα καὶ φοβερούς
 „ σόλους: ἓνας μικρὸς ἀριθμὸς ἀνθρώπων ἐνίκησε χιλιάδας αἰχμα-
 „ λώτων. Ἐκεῖ κατέφυγον μετ' τὸν ὀλεθρον τῆς Κωνσταντινῆ πόλεως οἱ
 „ Κομνηνοὶ, οἱ Παλαιολόγοι, οἱ Φωκάδες, οἱ Λάσκαρεις, Δυνασταὶ
 „ ἐνός λαοῦ καταβεβλημένῃ, καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἴσων μὲ ἓνα λαὸν ἐ-
 „ λεύθερον. Ἐκεῖ εἰσι τεθαμμένα αἱ ἠρωϊκαὶ πράξεις, ἀξιαὶ νὰ
 „ παραδοθῶν γραφῇ ἀπὸ τὸν κάλαμον Θεκυδίδος καὶ Ξενοφῶντος. Ἐ-
 „ κει σώζεται ἀκόμη, καὶ ἐγὼ τὸν εἶδα, ἓνας ἀπ' ἐκείνας τὰς ἐγκρί-
 „ τες Μανιάτας, ὅσις, λαβὼν τὰ ἄρματα, ὅτε ἐφθασαν οἱ Ῥῆσοι,
 „ κλεισμένοι εἰς ἓνα πύργον μὲ πεντήκοντα ἀνθρώπους, ὑπέστη μίαν
 „ πολιορκίαν κατὰ ἕξ Χιλιάδων Τέρκων: ἐδιαυθεντεύθη ἐκεῖ διὰ πολ-
 „ λῶν ἡμερῶν: ἀλλ' οἱ πολιορκηταί, ἀφ' ἧ τέως ἐφθασαν νὰ βάλω-
 „ σι φωτίαν εἰς τὸ ἄσυλόν τε, εἶδον αὐτοὶ νὰ ἐξέρχωνται αἱματωμέ-
 „ νοι καὶ κεκαλυμμένοι ἀπὸ λαβωματιαῖς δύο ἀνδρωποὶ: εἰς γέρον,
 „ μὲ τὸν υἱόν του. „ . . . Καὶ ἄλλα καὶ. „ Τίνα ἀποτελέσματα, λέ-
 „ γει ἐκεῖνος, δὲν ἐδύνατο νὰ προβάλλῃ ἡ Ἐλευθερία ἐν τῇ Ἐλ-
 „ λάδι συμμα εἰς ἓνα λαόν, εἰς τὸν ὅποιον ἔτι σώζονται Ὅντα κε-
 „ „ κόσ.

„ κοσμημένα με τὴν δεξιότητα τὴν πλέον σαφερὰν, με τὴν εὐσυνε-
 „ σίαν τὴν πλέον ἐτοιμίην, καὶ με τὴν πλέον εὐτολμίαν δαιμόντητα περὶ
 „ τὰς πράξεις; Τίνας βλαστοὶ εὐφυΐας πεπνυγμένοι καὶ τεταμμένοι,
 „ Καὶ ἂν ἦσαν συνηγμένοι καὶ γεωργημένοι, τίνας καρπὸς δὲν ἐχρεώ-
 „ σει τις νὰ ἀναμείνῃ;“

Ἐγὼ δὲ λέω εἰς τὴν προσδέσῃ ἐκεῖνα, ὅτῃ ἐγὼ αὐτὸς εἶδα, τα-
 ξιδεύοντας εἰς Αἴγυπτον καὶ διὰ τῶν Συριακῶν Ἐπαρχιῶν: κατὰ τὰς
 ὁποίας, τὰ λείψανα Παλμύρας με ἔκαμνον νὰ παραίνα πλαυώματος.
 Ἐγὼ δὲν ἴξευρα νὰ λέγω, τίς ἐν ἐμοὶ ἦτον ἡ ἐκπληξίς εἰς τοὺς λι-
 μένας Συρίας καὶ Ἀλεξανδρείας: ὅτε, βλέπωντας πλοῖα Γαλλικὰ, ἐκ
 τῶν ὁποίων ἐξεφορέντο ἄνθρωποι πολεμικοὶ, οἱ τινες ἐζήταν αἷμα καὶ
 χρυσίον (χρυσίον ὅτῃ αὐτοὶ ἤθελον ν' ἀποκτάσι ἀπὸ τὰς Βεΐδας ἐκεῖ-
 νων τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας πόλεμοι ἐμφύλιοι διηνεκῶς κατατρόγου-
 σιν), ἠρώτησα τίνας γένος ἐκεῖνοι ἦσαν, καὶ ποθεν ἤρχοντο: καὶ μοῦ
 εἶπαν ὅτι αὐτοὶ ἦσαν Ἡπειρώται: καὶ ὅτι ἤρχοντο δι' ἐκεῖνο τὸ τέλος:
 προσδέτοντες ἀκόμι, ὅτι συνηθᾶται νὰ γίνεταί διάβασις αὐτῶν ἀ-
 διάκοπος, ἔτοι ὑπάγουσι καὶ ἔρχονται διὰ νὰ διαλύωσι με τὴν μάχην
 τὰς διαφορὰς ἐκείνων τῶν χωρῶν, ὡσὰν νὰ ἐπέμποντο εἰς Ὀρχήστραν,
 ἢ εἰς θέατρον. Ταξιδεύοντας, ἐγὼ εἶδα τινὰ ἐκ τῶν ἀκόμι εἰς τὴν
 γῆν ἀναμέσον τῶν λόχων τῶν ἰδίων Βεΐδων: καὶ τὰς ἐγνώρισα ἀπὸ τὸ
 μακρὺ ὅτῃ φέρουσιν ἀπ' ἐξω, ὡς σοιχάρη: ὃν τρόπον τὸ ἔφερον ἐ-
 κείνοι οἱ ἄλλοι, τὰς ὁποίας εἶχα εἰδῆ εἰς τὰς λιμένας τῆς θαλάσσης.
 Τέττε τῶ εἶδος προσέτι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ στρατιῶται οἱ Ἀπροκεραυνοὶ,
 οἱ ὁποῖοι σήμερον διαβαίνουσιν εἰς Ἰταλίαν ὑπόμισθοι τῷ Βασιλεῖ
 Ἰσπανιῶν: καὶ ἐκεῖ νομίζουσιν αὐτὰς τὰς πλέον ἐκλεκτὰς ποσσῶν μυριά-
 δων λόχων Ἰταλικῶν καὶ Σικελικῶν, τῶ τότε καὶ ἀκόμι ἀλλοδαπῶν ἐκ
 ὀλίγων.

Ἦσενον, ταξιδεύοντας με μίαν φριγάδαν Γαλλικὴν: καὶ περιερχό-
 μενος τὰς αἰγιαλάδεις ἑχατίας τῆς Ἀκαρνανίας, ἐγὼ δὲν ἴξευρα νὰ
 λέγω τίνα ὑπόλυφιν ἔχον ἐκείνων τῶν Ἀκαρνανῶν λαῶν, συντρόφων
 γενναίων τῶν ἀνδραγαθῶν τῶ Ἀλεξάνδρου. οἱ τινες κατα πάσαν θῆραν
 φαίνονται ἀξιοὶ τῶ αὐτῶ ὑπολόγου, ὁ ὁποῖος ἐγένετο τῶν πατέρων
 τες. Ἐκεῖ μὲ ἔγινε μία διήγησις ἀξία νὰ παραδίδεται τῇ διαδοχῇ
 τῶ χρόνε, ὑπὸ τὸν κάλαμον Ὀμήρου καὶ Ὀσίου, καὶ νὰ ἐνόηται μετὰς
 ἐφημερίδας τῶν Θεσσαλῶν κεκομισμένων παρὰ τῶ Ἀχιλλέως, ἢ τῶν
 Καλχηδονίων τῶν ὁποίων μίαν ἡμέραν ὁ Φίγαλ ἠγεῖτο. Ἐκεῖ, μοῦ
 εἶπαν, δεικνύοντές μοι με τὸν δάκτυλον τὰ ὄρη τῆς Ἀμβρανίας, κεί-
 ται σὺν μίᾳ Πολιτείᾳ λεγομένη Σέλλη, ἐνθα οἱ οἰκήτορες ἐν ταύ-
 ταις ταῖς ἡμέραις εἶναι ἐν μάχῃ με τὸν Τερκρον Ἡγεμόνα, χεδὸν παν-
 τεξούσιον δεσπότην τῆς ἐπαρχίας Ἡπειρωτῶν. Οὗτος προσέβαλε

εἰς ἐκεῖνας μὲ πλεονὴν εἴκοσι χιλιάδας αἰθράτων, καὶ οἱ ἐλεύθεροι Πολῖται, ὄντες μόνον δύο χιλιάδες τὸν ἀριθμὸν, ἐδιδουθεντεύθησαν μὲ γενναϊότητα ἀκραν, ἠγεμένους τῶ Βότζαρι Καπιτάκι ἀνδρειοτάτοι: ἐξωλόθρευσαν τὸν ἐχθρὸν παντάπασιν, καὶ τὸν ἠνάγκασαν νὰ φύγη φορτωμένος ἀπὸ ἐντροπὴν καὶ αἰχμήν, καταδιώκοντες αὐτὸν ἕως εἰς τὴν μητρόπολιν Ἰωαννίνων, ἐνθα ἐκεῖνος ἔχει τὴν ἔμμονον καὶ πεπηγυῖαν αὐτῶ καθέδραν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ κοινὸς ἀγὼν ἐφαίνετο νὰ τὸ ἀπῆτει, αἱ μητέρες ὡσαύτως, ὑπὲρ τὰς Σπαρτιατίδας γυναῖκας καὶ τὰς Ἀμαζόνας, θύσασαι εἰς τὸ γλυκὺ ὄνομα ἐλευθερίας καὶ Πατρίδος τὰ ποθεῖνά αὐτῶν τέκνα, ἦσαν καὶ αὐταὶ εἰς τὸν πόλεμον μὲ τοὺς συζύγους τῶν: εἰς καιρὸν ὅπως τὰ βρέφη τῶν διὰ πέντε ἡμερῶν ἐφώναζον ζητῶντα ὀλίγας σταγόνας γάλακτος, καὶ ἐξακολουθοῦσαν διὰ πέντε ἡμερῶν νὰ ἀποθνήσκωσι πεινασμένα, ὑπ' ἐκεῖνε τῶ γάλακτος ὅπως αἱ μητέρες ἔχασαν δι' Ἰδρώτος καὶ διαπνεύσεως ὑπὸ τὴν δεινὴν ταλαιπωρίαν τῆς σφαγῆς καὶ τῶ φόβου. Τῶ φοβερῶ Παυσᾶ τοιζτοτρόπως ἀποκρησθέντος, καὶ φορτισθέντος ἀπὸ προκλησίαις ὑβριστικῆς ἕως ὑποκάτω εἰς τὰ κασέλλια τῆς Βασιλευσίας, ὁ ὁποῖος Παυσᾶς ἔζηρε νὰ καθιστᾶ ζηλότυπον τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκεῖνοι ἐπανακάμπτουσιν εἰς τὰ ὄρη τῶν: αἱ ἐνδοξοὶ μητέρες μὲ τὸ πρόσωπον ἀκόμι αἱματωμένοι, καὶ μὲ ὀφθαλμοὺς ἀκτινοβολοῦντας ὑπὸ χαρᾶς, ὡσαν ἡρώιδες ἀνήκεσοι, δὲν ἔδωσαν εἰ μὴ ἕνα μονάτατον φίλημα ἐπὶ τὸ ὤχρον πρόσωπον ἐκείνων τῶν ἀποθαμμένων παιδιῶν, θυμάτων ἀνυθύνων τῶ ἀγῶνος τῶν γονέων τούς: καὶ ἐκεῖναι αὐταὶ πορεύονται νὰ σκάψωσι τῶ τάφους, καὶ νὰ καταθέσωσιν αὐτὰ, τὸν ἀριθμὸν ὀγδοήκοντα, ἀναμέσον τῶν ἀνηλωμένων κοκκάλων τῶν προπάπτων τῶν. Ἀλλὰ μετὰ τῶν μητέρων τοιούτων, ὑπάρχει μία ἕτις ἐπίσημος ἡ ὁποία διὰ τὴν ἐξαίρετον ψυχὴν θέξει ἐκπλήξην τὰς ἡμέρας ὅπως θέλων πλάσῃ οἱ νέοι αἰῶνες, θέλει ἐκπλήξῃ τὸν Δουκῆρον ἀναμέσον τῶν βασιλειῶν τῶ θανάτου: καὶ ἐν ἐκείνῳ θέλει γεννηθῆν φόβου, μὴ ἐκ τούτου πάθῃ τὸ λαμπρὸν τῆς ἐκείνου νομοθεσίας, ὅταν φαίηται ἔτι δὲν ἐσάθῃ ἐκεῖνος, ὅστις ἐπλασεν ἐν Σπάρτῃ Λακεδαιμόνας, ἀλλ' ὅτι τῶτο ἦτον ἔργον τῶ Ἑλληνικῶ κλίματος καὶ τῶ Ἑλληνικῶ ἐδάφους. Αὐτὴ ἡ γυνὴ ἡ ἐπίλεκτος εἶναι ἡ μήτηρ τῶ ἀνδρώπε τῶ πλεονὸν ἀνδρείου ὅπως ὑπῆρχεν ἐν τῇ Πολιτείᾳ: ἐμεινεν ἕτος θυμὰ τῆς ὑπερασπίσεως τῆς αὐτῶ πατρίδος, καὶ τὸ συμβᾶν ἦτον ἄγνωστον. Ὁ τεθνηκὼς ἐκεῖτο ἀναμέσον πετρῶν τζακισμένων ἀπὸ τὸ ὄρος, ἐξηπλωμένος εἰς τόσον διάστημα, εἰς ὅσον τὸν εἶχεν ἀπόσῃ τὸ θράσος τῆς ἐδικήσεως, ἕως ἢ ἡ ψυχὴ τὸν ἐγκατέλιπεν. Οἱ ἐχθροὶ μὲν ἐλπίζοντες νὰ ἡμπορῶν πλεονὸν νὰ ἀντισέκωσιν ἐπιμόνας, ἐκδύοντες τῶ ἀποθαμμένους συντρόφους, ἤδη ἀρχινῶσαν νὰ ἀναχωρῶσι, καὶ ὁ Βότζαρις τῶ ἀνδρώπε τῶ τούς

κατεδίωκεν. Ἐν τῇ ὁδῷ ἀπύνησε τὸ ἔνδοξον σῶμα, τοῦ ὁποίου ὁ θάνατος ἐκρυσάλλουε τὸ αἷμα, καὶ ἀπεσκλήρυνε τὰς ὀφθαλμῆς. Εἰς τοιαύτην δεινὴν ὄψιν, εἰς τόσῃν ἀποβολὴν ἀπροσδόκητον τῆ ἡοῦ τοῦ πλέον γενναίου τῆς Πολιτείας, ὁ Βότζαρις φοβεῖται καὶ καὶ τὸ αὐτὸ οἰκτερεῖ: καὶ διὰ νὰ σκεπάσῃ τὸ πρόσωπόν τε μὲ ἐκείνῃ τὴν ῥαμαλέαν χεῖρα μὲ τὴν ὁποίαν ἐδιαυθέντευε τὴν πατρίδα, ἀφίνει νὰ πῆσῃ ἀπ' αὐτὴν τὸ σπαδίον ὅπῃ τὴν κατελαμβάνεν, ὡσάν νὰ εἶχε νὰ εἶναι μὴ ταῦτα ὄχι πλέον μία φοβερὰ μάχαιρα, ἀλλὰ φορτίον καὶ βάρους. Ἡ μεγαλόφυχος μήτηρ τῆ θανόντος παρῆσα εἰς τὴν μεγάλην πράξιν τοῦ Καπιτάνη, ἀκῆσασα τὸν ἦχον τοῦ ἀτζαλίη, σφῆρει τὴν ὄψιν εἰς τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον πρὸ τῆ, περιελάμβανε τὰς πλέον χρυσὰς ἐλπίδας τῶν ἡμερῶν τῆς: μίτε ἄλλο φροντίζει ἢ γυνὴ ἢ διαπρεπεσάτη, εἰ μὴ νὰ σκεπάσῃ τὸ πεσὸν σπαδίον, νὰ τὸ πῆσῃ εἰς τὴν χεῖρα τῆ ἐπιφανῆς Ἡγεμόνος: καὶ, ἀγανακτῶσα, νὰ τῆ λέγῃ ὅτι ὁ Ἐχθρὸς φεύγει: καὶ χαρὶς νὰ τῆς φαίνεται μεταβολὴ εἰς τὸ πρόσωπον, λύει παραχρῆμα τὴν ποδίαν: σκεπάζει μὲ τῆτην τὸν ἦχον, καὶ πάσας ὁμῆ τὰς βασάνους τῆς καρδίας τῆς: ῥαννύει καὶ ἐνδυναμοῖ ἔπειτα τὰς καρδίας τῶν πολεμῶντων, καὶ μὲ αὐτὰς τρέχει εἰς τῆς νίκης τὸ τέρμα.

Καὶ τελευταῖον ἔτει 1800 καὶ 801 ὁ αὐτὸς Ἰωαννίνων ἡγεμὼν διὰ νὰ ὑποτάξῃ τὰς τοιάτας ἐλευθέρους πολίτας, τίμηχανέυεται; Κερδίζει τὸν Βότζαριν μὲ χρήματα: τὸν κάμνει ἐδικόντη καὶ τῷ τάξει βινὰ μαλάγματος. Τὴν ἐπιβελὴν καὶ προδοσίαν μαθεῖσα ἡ συμβία τῆ Βότζαρι, προκρίνει τὴν πατρίδος ἐλευθερίαν ὑπὲρ τὸν ἄνδρα καὶ τέκνα, καὶ ὑπάτει ἐπαγγέλλουσα τοῖς συμπολίταις, ὅτι ὁ ἄνδρας αὐτῆς ὑποχέθη νὰ παραδώσῃ τὸν τόπον τῷ τυραννικῷ ἡγεμόνι, τὸν ὁποῖον οἱ ὀμοπάτριοι εὐθύς ἐξωσραρίζουσιν ὁμῆ μὴ τῶν ἡῶν τε. Ὁ Πασαῶς συνάζει παμπληθεῖ στρατεύματα, κηρύττει μάχην καὶ ἐκστρατεύει κατ' αὐτῶν μὲ ἕνα πλῆθος στρατευμάτων, ὡς ἐφαίνετο νὰ καταφάγῃν οἱ τῆ πασιὰ στρατιῶτα τὰς περίπῃ 1200. μαχομένους, Σηλιῶτας ὁμῆ μὴ τῶν γυναικῶν αὐτῶν. οἱ δὲ Σηλιῶται δὲν φρίττεσιν οὔτε φοβῶνται, ἀλλ' ἀνδρείως μάχονται καὶ τῆ ἐχθρῶτων ὡς οἱ ποτε πρόγονοι αὐτῶν, λέγω ἐκεῖνοι οἱ περίφημοι Ἡρωεῖς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων: καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ πιάσῃ καὶ αὐτὸν τὸν πασαν ἂν δὲν τὸν εἰδοποιῶσεν ἕνας παππᾶς διὰ νὰ τραβιχθῇ ὀπίσω. Εἰς τὴν αὐτὴν μάχην ἐφάνη, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἕνα ἄξιον σημειώσεως: ἕνας ἄνδρας ὁμῆ μὴ τῆς γυναικὸς τῆ μαχομένου ἐσκοτώθη ἀπὸ τῆς ἐχθρῆς. ἡ γυναῖκα τε, ἀφίσασα τὸ τεφέκι ἐπῆρα τὸν νεκρὸν εἰς τὰς πλατεῖς καὶ τὸν ἀνέβασεν εἰς τὴν Χάραν: καὶ ἐκεῖ ἀφίσασα τὸ λείψανον, κατῆλθε ἐπὶ τὸν τόπον τῆς μάχης, καὶ λαβῆσα τὸ Τεφέκιον ἐσκοτώσε τὸν φονέα τῆ ἀνδρός τῆς. Ἰδὲ ἀνδρεία, θαυροτής καὶ ἀφοβία διὰ τῆτο ἕως καὶ αὐτὰ ἰτὰ σοιχεῖα πλέκῃσι σφάνης νίκης

διὰ τῆς τῆς ἐλευθέρου πολίτας ἢ τῆς σεφανώνου! Ὁ Θεὸς ὁ Κύριος Ἀβραῆς ἄς φράξῃ τὸ σῶμα τε μὲ τὴν χεῖρα τε ἢ ἄς ὑπάγῃ.

Τὰ ἀνδραγαθήματα ἄξια τῆ καλαμῆ τῆ Ροβερτσῶνου, ἢ τῆ Βελταιρίου (1), ὅπῃ οἱ Ἕλληνας ἠνδραγάθησαν ἐν ταῖς ἐσχάταις μάχαις μεταξύ τῆ Σουλτάνου, τῆ Αυτοκράτορος Γερμανίας, καὶ τῆς Αυτοκρατορίας Ρωσίας, ἠγχιμένων τῶν ἀνδρειοτάτων Λακεδαιμόνων, οἱ ὅποιοι ἔκαμαν νὰ φρακτώσῃ τὰ ὕδατα τῆ Αἰγείας πελάγους, ὡς ἐγὼ ἐδυνήθην νὰ μάθω διαλεγόμενος μὲ ἀνδρώπης ὅπῃ ἔχον αὐτοφεί τὴν εἰδησίην τῶν πραγμάτων, (αἱτοὶ ἦσαν ἐκ τῆ ναυτικῆς τῶν Ἑλλήνων, τὸ ὅποιον ναυτικὸν εἶχε ῥίψῃ σίδηρον εἰς τὴν νῆσον Ζακύνθου) Ταῦτα, λέγω, τὰ ἀνδραγαθήματα εἰσὶν ἤδη πολὺ γνώριμα εἰς τὰς βασιλικὰς Αὐλὰς ἢ εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ὅσον ἐγὼ ἔπειτα ἔμαθον: ἢ διὰ τῆτο θέλω τὰ παρασιωπήσῃ: ἢ θέλω τελειώσῃ ταύτην τὴν εἰκόνα, προδίδωντας ἕνα διήγημα ὅπῃ εἰς τῆτο αὐτὸ τό ταξίδι με ἔχον τὴν τύχην νὰ με κοινολογηθῆ ἀπὸ ἕνα Ὀφφικιάλον φίλον με, καὶ τὸ ὅποιον εἶναι ἀξιωματικόν. Ἐπειδὴ εἰςκαίθη τὸ τιμῶνι ἐνὸς καραβίου ἐμπολέμου. (†) Ῥέσσε εἰς τὴν μαύρην θάλασσαν, γεμάτῃ ἀπὸ στρατιώτας Ῥέσσης ἢ ναύτας, τῆτο ἀπώθειτο ἀπὸ τὸν δρόμον τῶν ὕδατων ἢ ἀπὸ τὸν ἀνεμον πρὸς τὴν ἐσχάτην Σινάπην. Ἐκεῖ οἱ Ὀθωμανοὶ ἀνέμενον νὰ τὸ εἶδῃν νὰ προσκρῆσῃ διὰ νὰ κάμωσι βλακικῶς ἢ ἀνάνδρως ἕνα κέρσευμα ὅπῃ τὰ σοιχεῖα ἐφαίνετο νὰ ἐδιώρισαν. Ἐνα Ἕλληρικὸν πλοῖαριον ὅπῃ συνεποδήγει τὸ μέγα καράβι τῶν Ῥέσσαν, ἐτοιμότητα ἐρρίψῃ γόμεναις ἐπάνω εἰς τὸ πλοῖον ὅπου ἦτον ἐν κινδύνῳ, ἢ κάλλιστα ἀσφαλίζωντάς το, ἤδη ἄρχιζε νὰ τὸ ῥυμελεθῆ, ὅτε εἶδε νὰ ἔρχηται ἀπὸ τῆς αἰγιαλῆς διὰ κολύμβου πολὺ πλῆθος ἀνδρώπων μὲ τὰ σπαθία γυμνά εἰς τὰς χεῖρας, διὰ νὰ κόψῃν τὰ χοινία ἢ νὰ χωρίσωσι τὰ καράβια: ἢ τῆτο ὅπως τὸ κύμα τελειώσῃ τὸ ἔργον τε ἢ ῥίψῃ εἰς τὰς ἐσχάτιας τὰ ἀποκόμματα τῆ καραβίου. Στιγμὴ φοβερὰ ἢ κρίσιμος! Πῶς εἶναι ἐκεῖνη ἡ Ἕλληρικὴ ψυχὴ, ἢ τις μὲ τὴν χεῖρα ἐπελάβετο ἐνὸς πλοίου τῆ Ζέρξου διὰ νὰ μὴν ἀφήσῃ νὰ χωρισθῆ τῆτο ἀπὸ τὸν αἰγιαλόν, καὶ διὰ τῆτο τῆς ἀπειμῆθῃ ὁ πρῶτος βραχίων: ἐπελάβετο τῆ πλοῖου μὲ τὸν δεύτερον, ἀπειμῆθῃ ὁ δεύτερος: ἢ παραυτίκα ῥωμαλέως ἐπεχειρήσῃ νὰ κρατήσῃ τὸ πλοῖον μὲ τῆς ὀδόν-

(1) Ροβερτσῶνος ἢ Βελταιρίου περίφημοι Συγγραφεῖς ὁ πρῶτος εἶναι Ἀγγλὸς, ὁ δεύτερος Γάλλος.

(†) καράβι ἐμπολέμον ἦγεν ἐπιτήθειον πρὸς πόλεμον εἶναι ἐκεῖνο ὅπῃ ἰταλικά καλεῖσι nave di guerra, o di linea.

δόντας: μήτε ἤθελε νὰ ἀποσπαθῇ πλέον ἀπ' ἐκεῖνε, ἀντὸ σπαθίον
 δὲν τῷ ἐκοπτε καὶ τὴν κεφαλὴν. Φυχὴ περιβόητος! ἰδὲ ὅπῃ ἔχεις συν-
 τρώφεις. Τρέχουσιν οἱ Ἕλληνας ὅπῃ ἦσαν εἰς τὴν ἑταιρείαν ἤγουν κον-
 σέρβαν τῶν Ρωσικῶν καραβίων, χωρὶς νὰ τῷ δοθῇ κανένα πρόσαγ-
 μα, καὶ χωρὶς κανμίαν παρόρμησιν τινός, εἰ μὴ τῆς ἀνδρίας καὶ τῆς
 δόξης: καὶ ἔτσι, μὲ τὰ σπαθία ἀσαύτως γεγυμνωμένα, κολυμβῶντες
 ὑπάγασιν νὰ πολεμήσιν τῷ Μωχαλμάνε μεταξὺ τῶ ἀφρῶ καὶ τῶν κυ-
 μάτων: καὶ μὴ μίαν μάχην σφοδροτάτην πλέον ἢ ἡμῶν ὥρας, ἐπέρα-
 σαν ὅλως ἀπὸ σπαθίε, καὶ ἠλευθέρωσαν τὸ καράβι ἀπὸ τόσῳ μέγαν
 κίνδυνον, καὶ ἀπὸ τὸν ἐμισάμενον ὄλεθρον: καὶ τὸ κύμα ἀντὶ τῶ Ρωσι-
 κῶ καραβίε, ἔφερεν εἰς τὸν αἰγιαλὸν τὸ αἷμα, τὰ ἀποτετμημένα σώ-
 ματα, καὶ τὰς ἐσβεσμένας ἐλπίδας τῶν μανιωδῶν ἐχθρῶν τῆς Αἰ-
 κατερίνης.

Ἐξέτασις βραχυτάτη, πόσον οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν αὐτῶν ἀγχινοίαν συνετέλεσαν εἰς τὴν εὐρεσιν καὶ διάχυσιν τῆς μαθησεως.

Τ Ε Χ Ν Α Ι.

 ΠΟλλὰκις ἡ κακὴ γεῦσις (1), ἡ ἀχαριστία, καὶ ὁ φθόρος ὁ πλέον φαῦλος συμφάνως ἐξεμάνησαν διὰ νὰ ἀναπέισωσι τὰς οὐχ ἰκανῶς πεπαιδευμένους, ὅτι αἱ μέσαι δὲν ἐξέλεξαν τὸν Παρνασσὸν ὡς καθέδραν εὐσαφῆ καὶ αἰώνιον, ἀλλὰ πολυτάτας τοποθεσίας εἰς τὰς ὁποίας ἐνίοτε εὐρέθη ἀγαλμά τι ἐκείνων. Τὸ ἀγαλμα ἐξηπάτησε, καὶ ἡ φιλαυτία ἐνεποίησε τυφλότητα. Ἐγένετο ἔπειτα χρῆσις παντός πράγματος εἰς τόσον, ὅπῃ παρά τινος, ὁ ὁποῖος ἐπιχειρεῖ νὰ ἐκδίδῃ εἰς φῶς μεταφράσεις, ἐλέχθη παιδικῶς, ὅτι τῆς Βοιωτίας τὸ κλίμα εἶναι λιμνωδὲς καὶ ἐπίνοσον, καὶ αἱ μέσαι ὡσὰν νὰ ἐφοβῶντο τὰ περιοδικὰ πάθη, δὲν χρεωσῶσι νὰ ἴδρυσαν ἐκεῖ μόνην, μίτε ἐκεῖ νὰ ἔχωσι τὸ μεγαλοπρεπέστερον παλάτιον. Μὲ ὅλης τὰς πόνους καὶ τὰς χαλεπὰς ἀπεχθείας τοιούτων νόθων τῆς καλῆς γεύσεως, ἔτι ὁ Ὀμηρος ἀναμέσον τῶν ποιητῶν ὅπῃ ἀκριβέστατα ἐζαγράφησαν τὴν φύσιν εἶναι ἐκεῖνο ὅπῃ ὁ Ζεὺς νομίζεται ἀναμέσον τῶν θεῶν τῶν σοιχείων: εἶναι εἰς τῶν θεῶν ἀνδρῶν τῆ αἰωνός μας τοῦ ὁποῖου ἡ αὐθεντία καὶ τὸ ἀξιόπιστον θέλει ταλαντεύσῃ πλέον καὶ πλέον τέτων. Διδέρωτος ὁ μέγας ἐπαναλαμβάνει, ὅτι ὁ Βιργίλιος, μόνος ἰκανὸς νὰ μεταγράψῃ ἐντέχνως τὰς θαυμασὰς εἰκόνας τῆ Ὀμήρου,

χ^ε

(1) „Γεῦσις“ συμμα εἰς τὰς νεωτέρους, τροπικῶς οὕτως ἢ μπορεῖ νὰ ὀρίζηται: „εὐκολία τῆ αἰδάνεσθαι τὸ καλόν, τὸ κακόν, τὸ μέτριον, καὶ τὴ διακρίνειν βεβαίως ταῦτα.“ „Ἀνθρώπος καλῆς γεύσεως“ σημαίνει ἄνθρωπον ὀρθῆς καὶ ἀκριβέως-κρίσεως, „Ἀνθρώπος κακῆς γεύσεως,“ ἐκείνον ὅπῃ κακῶς κρίνει περὶ τῶν πραγμάτων.

χε τοσαύτην ὑπόληψιν τοιαῦτα θαυμασίᾳ ἀνδράπευ, ὅπῃ καὶ ἔλεγε περὶ τῶν ἐκείνου σίχων, ὅτι εἶναι γεμάτοι ἀπὸ τόσας φράσεις ἱερογλυφικᾶς, ἢτοι πλεσίας ἰδεῶν, ὅπου τὸ νὰ ἀφαιρῇ τις ἕνα μόνον σίχον ἀπὸ τὰ τόσα ἐκείνη φιλοπονήματα, εἶναι ἐγχείρημα τὸ νὰ ἀνασπᾷ ἕνα καρφίον ἀπὸ τὸ ρόπαλον τῆ Ἡρακλέος. (*)

Ὁ Δημοθένης εἶναι ὁ Ρήτωρ ὁ ὑψηλότερος καὶ δεινότερος ἐκείνων οἱ τινες ἀνεφάνισαν ἀναμέσον τῶν ἔθνων: καὶ οἱ αὐτουργοὶ τῶν εἰκότων τῶν λαμρῶν καὶ εὐδοκίμων ἀνδράπων ἐπαναλαμβάνουσιν ὁμοῦ μὲ τὰς Παλαιᾶς, „ὅτι μία ἐνέργεια ἢ δύναμις ἰδίᾳ ἐκείνη, τῆ δίδει „ἕνα χαρακτήρα ἰδιάζοντα, καὶ τὸν καθίστα ἀσύγκριτον.“ (1) προδύτοντες ἀκόμι: „ἐκεῖνο ὅπῃ κατ' εἶδος θέλει χρεωσῆ τις ἐν αὐτῷ νὰ „θαυμάσῃ, εἰσὶν ἐκεῖνα τὰ χρώματα ἕως ἔμβια, ἐκεῖναι αἱ πλη- „γαὶ ἔτω δῆκνσαι, ἐκεῖναι αἱ φοβεραὶ εἰκόνες ὅπῃ διαταράσσουσι „καὶ κάμνῃσι νὰ φρυάσῃ τις, ἐκεῖνη ἢ μεγαλοπρέπεια ἢ ἐμπνέουσα „σέβας, καὶ ἐκεῖναι αἱ σφοδραὶ κινήσεις ὅπῃ ἐπισύρῃσιν.

Ὁ Συγγραφεὺς τῆς πραγματείας περὶ ὑψηλῆς χαρακτήρος προδύ- τει, ὅτι „εἶναι εὐκολώτερον νὰ ἀτενίσῃ τις μὲ τὰς οφθαλμῶς ἀπεω- „μένες εἰς τὰς ἀσπρατὰς ὅπῃ πίπτουσιν ἐκ τῆ ἕραν ἢ νὰ μὴ κινήται „ὑπὸ τῶν βιαίων παθῶν, ὅπῃ ἀδρώσας βασιλεύουσιν εἰς τὰ συγγράμ- „ματα τῆ Δημοθένης.

Τίς εἶναι ὁ τολμητίας, ὅσις χρίζοντας τὰ περιπετάσματα τῆς αἰ- δῆς καὶ τῆς ἐντροπῆς ἐμφανίζεται μὲ ἀντιποίσεις αἰοήτας ἐμπροσθεν τῆ γονιματάτη Πινδαρος;

„Ὁ Πίνδαρος“ λέγουσιν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς αὐτῆς εἰκότος, „ἐτέθη ἐν „ὑψηλοτέρῳ τόπῳ τῶν ἄλλων λυρικῶν ποιητῶν: καὶ τὸ ὄνομά τε ἀ- „πέβηχεδὸν τὸ ὄνομα ἐκεῖνο αὐτὸ τῆ ἐνδοξασμῆ.“

Ἐκεῖ-

(*) C'est la connoissance ou plutôt le sentiment vif de ces expressions hieroglyphiques de la poesie, perdues pour les lecteurs ordinaires, qui decourage les imitateurs de genie c'est là ce qui faisoit dire à Virgile, qu'il étoit difficile d'enlever un vers à Homere, que d'arracher un clou à la massue d'Hercule. P. 86. T. 2. ἦγεν. Ἡ γνῶσις, ἢ μᾶλλον τὸ ἔμβιον νόημα τῶν τῶν ἱερογλυφικῶν φράσεων, ἀποβεβλημένων διὰ τὰς ἀγελαίας ἀναγνώσας, σηκῶνει τὴν εὐτολμίαν τῶν μιμητῶν τῶν εὐφροεσάτων; τῆτο εἶναι ἐκεῖνο ὅπῃ ἔκαμνε νὰ λέγῃ ὁ Βιργίλιος, ὅτι ἦτον ἔτω δύσκολον νὰ ἀφαιρῇ τις ἕνα σίχον ἀπὸ τὸν Ὀμηρον, ὡσανὺ τὸ νὰ ἀποσπᾷ ἕνα καρφίον ἀπὸ τὸ ρόπαλον τῆ Ἡρακλέος.

(1) Une energie, qui lui est propre, le caractérise, & le tire hors de pair.

Εκείνος ὅπῃ εἰς τοῦτον εἶδος ποιήσεως ἤθελεν ἔχει δίκαιον νὰ ἀναπτύσῃ ἀντιποιήσεις εἶναι ὁ Ὀράτιος (1), καὶ ὁ Ὀράτιος μᾶς βεβαίονε, ὅτι, „ ὁ Πίνδαρος εἶναι ἕνας ποταμὸς ὅπῃ αὐξάνεται ἀπὸ τὴν „ μεγάλην συνδρομὴν τῶν ὑδάτων: καὶ μὲ τὴν ὀρμὴν τῆς δρόμῃ του πε- „ ριάγει κάθε πρᾶγμα ὅπῃ τῆ ἀνδίσταται: ἔτος εἶναι ἕνας κύκλος ὅ- „ πῃ ἡ βούθεια τῶν ἀέμων ὠθεῖ ἕως εἰς τὰ νέφη, καὶ ἀνωτέρω τῶν „ μετεώρων: “ Ἀν καὶ δώσωμεν τῷ Ὀρατίῳ ἐκείνῃν τὴν ἀκραν ὑπόλη- „ ψιν, τῆς ὁποίας εἶναι ἀξία μία μεγάλη φύσις, ὅμως ὁ ἀλιθῆς εἰδή- „ μων καὶ δὲν θέλει ποτέ εἰπῆ περὶ αὐτῆ, τὰ ὅσα ἐκεῖνος λέγει περὶ τῆ Πινδάρου.

Ὁ Ἀπελλῆς προσέτι εἶναι ὁ Θεὸς τῆς ζωγραφίας: καὶ τὰ σαφύλια ἐ- ζωγραφημένα παρὰ τῶν μεταγενεστέρων δὲν ἐλήφθισαν ποτὲ μὲ τὸ ράμπος ἀπὸ τὰ πελῖα, ὃν τρόπον ἐλήφθισαν τὰ ἐδικὰ τῆ. Ὁ Πραξίτελης καὶ Φειδίας εἰσὶ διὰ παντὸς ὡσαύτως οἱ Θεοὶ τῆς γλυφῆς: καὶ ἂν ἐσινότε ἡ ἄσυνεσία ἔλεγεν, ὅτι ἔτοι δὲν ἴξουρον ἄλλο εἰ μὴ νὰ μεταχειρίζονται μάρμαρα, χωρὶς νὰ προσέχωσι τὸν νῦν εἰς τὴν ἐπι- σήμην ἔτως ἀμετρον καὶ φαντασιώδη, ὅθεν αὐτοὶ τρόπον τινὰ ἔφερον χεῖδόν μίαν ζῶν εἰς τὰ μάρμαρα, ἤθελε λέγει ὅτι ὁ Δειβνίτιος καὶ ὁ Νηϋτῶνος (†) δὲν ἴξουρον νὰ μεταχειρίζονται εἰ μὴ γράμματα τῆς ἀλφαβήτης ἠνωμένα μὲ δέκα ἀριθμοὺς ἀραβικῆς: μὲ ὀλίγας γραμμάς (Α) παραλλήλως σαυροειδῶς τεθειμένως ἢ καὶ γωνίαν.

Ὁ Καλλιπέδης ὡσαύτως θέλει ἔχει τὸ καύχημα νὰ εἶναι πάντοτε ὁ κορυφαῖος εἰς τὴν χορείαν καὶ εἰς τὰς ξένας τερατουργίας ὅπῃ συν- θεῖνται εἰς τοιαύτην τέχνην.

Πρὸς τέτοις πᾶ εἶναι ἡ χώρα, ὅπῃ ὑπάρχει ἡ ἀντιπαραβολὴ ἐκεί- νης τῆς θαυμασίης μουσικῆς, ἣτις ἐμάλασε μὲ ἦχος τὴν πλέον σκλη- ρὰν καρδίαν: ἠγρίαινε τὴν πλέον μαλακὴν, καὶ τὴν ἀπώθει εἰς ἄρμα- τα καὶ εἰς σφαγὴν: ἠρέμιζε τὰς νευρίνας θορυβας, καὶ κατέπαυε τοὺς σπασμούς: ἐνέπνεε σωφροσύνην, καὶ ἔσβυσε τὰς οἴσρας τὰς πλέον ἀφροδισίαις, καὶ ἐτέλει τόσα ἄλλα γοητεύματα, τὰ ὅποια εἶναι ἤδη γνώ- ριμα εἰς τὰς πλέον ἐκδότας εἰς τὴν οὐκηνρίαν.

Εκεί-

(1) Ὀράτιος ὁ κορυφαῖος τῶν λυρικῶν ποιητῶν Λατίων.

(†) Δειβνίτιος καὶ Νηϋτῶνος, ὁ πρῶτος Γερμανὸς, ὁ δεύτερος Ἀγγλὸς πολυμαθῆσατο ἄνδρες καὶ Μαθηματικοὶ ἄριστοι.

(Α) αἱ παράλληλοι γραμμαὶ = σημαίνουσι τὴν ἰσότητα, αἱ γραμ- μαὶ σαυροειδῶς + σημαίνουσι τὴν προδήκην, αἱ κατὰ γωνίαν X τὸν πολυπλασιασμόν.

Εκείνη ἡ τέχνη, ἣτις διὰ κινήσεως ὑποτυπᾶται τὰ ἐνδυμήματα μὲ ὄλην τὴν δυνατὴν ἰχὺν, καὶ ἐνέργειαν, ἠθέλησε μᾶλλον ἢ ἀποθνήσκει, ἢ νὰ ἐξέρχεται ποτὲ ἐκ τῆς Ἑλλάδος. Εκκεῖ, βεβαρημένη ἀπὸ τὸν ὕπνον τῶ θανάτου, ἀπρακτος κεῖται καὶ ἀλαλος, ὅχι πλέον προσασόντων τῶτο τῶν ἀρχόντων Ἀθηνῶν, ἀλλὰ διὰ προσάγματος τῆς εἰμαρμένης.

Ἀγκαλιὰ τὰ γένη συνεχῶς ἀπογράφουσι, καὶ πάλιν ἀπογράφουσι, ἥδη ἐκ δύο χιλιάδων χρόνων καὶ ἐπέκεινα, τὰ σπεδαῖα ἀπεικονίσματα (†) τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν Ἑλλήνων, πλὴν τὰ λείψανα τῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος δὲν παύουσι νὰ ἐκπλήττουν πάντοτε, ὃν τρόπον ἐκπλήττουν ἀκόμη οἱ ἐγκεχαραγμένοι λίθοι, καὶ τὰ διάφορα ἀγγεῖα τὰ ὁποῖα εἶναι ἔργα τελείως ἀμίμητα.

Ἡ Βραχυλογία μὲ ἐπιθέτει μίαν ἄγαν χαλεπὴν σιωπὴν. Αἰφίνω τὰς μύσας καὶ τὸν Παρνασσὸν, διὰ νὰ σρέψω τὴς ὀφθαλμὸς εἰς τὰς ἐπισήμας τῶν Ἑλλήνων.

Ε΄ Π Ι Σ Τ Η Μ Α Ι.

Ὁ Πυθαγόρας, ὁ Ζήνων, ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ὁ Πλάτων ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Σωκράτης, ὁ Ἀριστοτέλης, εἰσὶ διὰ παντὸς ὀνόματα ἱερά: καὶ ὁ χρόνος ἐν τέτοις θέλει συμμόνει μὲ φόβου. Δὲν ἐσάθη εἰς ποτὲ ἔτιος ἀλόγιστος ὅστις σπεδαίως νὰ ἀντιπαρέθηκε τὸν ἱερόν. Ἰπποκράτην εἰς τὴς μεγάλας ἀνδρας, οἵτινες ἴσαστον ἐτίμησαν τὴν Ἰατρικὴν τέχνην ἐν Ὀλλανδία, ἐν Γερμανία, ἐν Γαλλία, ἐν Ἰταλία, ἐν Ἀραβία, καὶ ἐν ἄλλοις τόποις. Ἀσύγκριτε Ἀρχιμήδην, πᾶ εἶναι αἱ φοβεραῖ σου τέχναι, μὲ τὰς ὁποίας ἐκαίεις τὰ μεγάλα καράβια τῶν ἐχθρῶν, ἢ τὰ ἔρριπτες εἰς τὰ ὕδατα διὰ τὰ νὰ τζακίζης καὶ καταποντίζης. Ἄνθρωπε, τὸν ὁποῖον κλαίουσιν πάντοτε αἱ τέχναι, καὶ αἱ ἐπισήμαι, ζύγνα διὰ νὰ ἀποτίης τόσας ζημίας ὅπῃ αὐταὶ συνεχῶς ὑποφέρουσιν, καὶ νὰ παράγης ἀκόμη ἄλλας νέας: σὺ ἐκακοποιήθης καὶ ἐφρονεύθης ὑπὸ πληγῶν τῶν πλέον εὐτελῶν ἀνθρώπων, τὴς ὁποίας αἱ τέχναι καὶ ἡ εὐφυΐα μεταχειρίζεται διὰ νὰ βλάπῃ ἢ νὰ διαυθεντεύῃ τὰς πόλεις καὶ τὰς ἐπικρατείας: τὸν αὐτὸν τρόπον ὑποφέρουσιν ἐμπαιγμὸς καὶ χλευάσματα οἱ μεταγενέστεροί σου.

Με-

(†) ἀπεικονίσματα νοῶ ἐκεῖνο ὅπου ἰταλικά καλεῖται δισέγια.

Μέχρι τῆς σήμερον δὲν ἀναφάνη εἰ μὴ ἕνας Ἰπποκράτης, ἕνας Ἀρχιμήδης, ἕνας Ὀμηρος, ἢ ἕνας Δημοθένης: ἔτσι δὲν μέλλοσι ἴσως νὰ εὐρεθῶσι πάποτε, μήτε θέλει ἀπαντηθῶσιν, εἰ μὴ ἀναμέσον τῶν Ἑλλήνων, ἂν πληρωθῇ μίαν φοράν τὸ exoriare aliquis &c. ἤγειν, „ἀναφάνηθί τις,“ ἢ τ. τῆ Χοισεύλε δε - Δεφφιέρ. Ἀλλὰ διὰ τὰ ἐκφύζω, ὅσον δύταμαι, τὴν μακρολογίαν, ἣτις χεδὸν τρέχει διὰ τὰ μέπολιορκῆ, δὲν ἵμπορῶ νὰ διαυθευτευθῶ ἀπὸ τέτην (*) κατ' ἄλλον τρόπον, εἰ μὴ κάμνωνας νὰ συλλάβη τις τὰς πλέον ὑψηλὰς ἰδέας περὶ τῶν ἐπισημῶν τῶν Ἑλλήνων, μὲ τὸ νὰ ἀπολεθῶσω τὰ ἴχνη τῶν λαμπρῶν ἢ περιβοήτων Συγγραφέων Κυρίων δε - Φοντενέλλε, Τέμπλε Περράυλτε, Δέτεντος Ασμερέκεν, Πολυδώρε, Βιργιλίε, Βόττατος, Παχίε, Ρηνάυλτε ἢ τ, ἢ ἀποδεικνύοντας μὲ τέτων, ὅτι αἱ ἀνακαλύψεις αἱ πλέον δημολάλητοι εἰσὶ πᾶσαι πράγματα χεδὸν κατειλημμένα ἐκ τῶν Ἑλλήνων. Ὅμως θέλω περιορίση ἑμαυτὸν εἰς τὰ πράγματα τὰ πλέον περίβλεπτα ἢ κεκροτημένα. Ἀναφέρων ἐγὼ τὸ γένος εἰς Ἑλλήνας: ἢ μὲ ἕνα δρόμον γενεῶν διατετριμμένον παρὰ τῶν προγόνων με ἐν ἀλλοδαπαῖς χώραις, ἰδρύσας κατοικίαν ἀναμέσον τέτων τῶν συγγενῶν με ὅπῃ ἐγὼ ἔχω εἰς Ἀθήνας, ἢ μὲ τὲς ὁποῖε διαίω συνεχῶς βίον ἡσυχον, ἔχον τὴν τύχην νὰ μάθω παρὰ τέτων τὴν γλῶσσαν τῶν γονέων με, ἢ ταύτην τῶν συγγενῶν με. Ὅθεν ὑπόχομαι νὰ ἐκδέσω τὰ χωρία ὅπῃ προσβάλοιο οἱ ἀναειρημέιοι συγγραφεῖς, ὅχι καθὰς αὐτὰ ἐξηγῶνται παρὰ τῶν Λατίνων, οἱ ὅποιοι δὲν εἰσὶν αὐτὰ κάλλισα: ἀλλὰ καθὰς ἀναγινώσκονται εἰς τὴν πολύτιμον διάλεκτον εἰς τὴν ὁποῖαν ἐγράφησαν.

Διεδόθη φήμη, ὅτι αἱ ἰδέαι τῆ Λοκκίε (†) εἶναι πρωτογενεῖς:
καὶ

(*) Ἀγκαλὰ μακρολόγος, νὰ μὴ χρεωσῆ νὰ λέγηται εἰ μὴ ἐκεῖνος ὅσις, ὄντας ἐσηρημένος ἰδεῶν, δὲν εἶχε νὰ ἐκδίδῃ εἰς τὸ δημοσίον εἰ μὴ ἕνα μόνον λόγον. Διελύθη τέτο τὸ ζήτημα παρ' ἐνὸς πεπαιδευμένου Ἑλλήνου, ὁ ὁποῖος κρίνωνας ὡς πρέπει ἀνδρὶ μεγάλῳ, τὴν βραχυλογίαν τῆ Ἀντίμαχε, ἢ τὸ μακρολόγον τῆ Ὀμήρε: ὅτι, κατ' αὐτὸν, ὁ Ὀμηρος εἶναι βραχυλόγος, ὁ δὲ Ἀντίμαχος, μακρολόγος, „Ἐγὼ δὲν λέγω βραχύν τὸν Ὀμηρον, ἢ πολύν τὸν Ἀντίμαχον.“ Καὶ ὄντων ἐκεῖνος μετὴν μακρολογίαν ἔχει ἕνα πέλαγος ἰδεῶν νέων ἢ μεγάλων: ἢ ἔτος δὲν ἔχει εἰ μὴ ὀλίγα πράγματα κακὰ ἢ εὐδαμινά.

(†) Ἀνάγνωθε τὴν ἐπιτομὴν τοῦ Συγγραμματος τῆ περιβοήτου τέτη Ἀγγλῆ Φιλοσόφου περὶ ἀνθρωπίνης διανοίας νεωσὶ μεταπεφρασμέ-

ἢ τὸ σύστημα τῶν αἰδημάτων ἢ τοὶ τῶν καταλήψεων διὰ τῶν αἰδη-
σεων, ἐκ τῶν ὁποίων διαρθρῶνται αἱ ἔννοιαι τῆς ψυχῆς, ἐφάνη εἰς τὴν
Εὐράπην πρᾶγμα νέον ἢ ὀλοτελῶς ἀνήκον. Καὶ ὄντως δὲν εἶναι,
ἔθνος, δὲν εἶναι λαὸς ὅπως νὰ ἴξενε τοιοῦτον σύστημα, πλὴν τῶν Ἑλλη-
νων μόνων, συμμὰ εἰς τὰς ὁποίας ἐκ παλαιᾶ ἐγεννήθη ἢ ἀπέχθη.

Οἱ Στωϊκοί, τῶν ὁποίων αἱ μεγάλαί Βίβλοι ἀπόλοντο, ἐδίδα-
σκον τῆτο δημοσίως, ὡς μᾶς γράφει ὁ Πλάταρχος, ὁμιλῶντας τοις-
τοτρόπως.

„ Τὸ πνεῦμα τῆ ἀνθρώπου, λέγουσιν οἱ Στωϊκοί (1), φαίνεται
„ κατ' ἀρχὰς ἕως ἐκ τῆς γεννήσεως, ὁμοιον μὲ τὸ λευκὸν χαρτί: πάν-
„ τότε ἔτοιμον νὰ δέχεται κάθε πρᾶγμα ὅπως ἡθελέ τις νὰ γράφῃ ἐν
„ ἐκείνῳ. Οἱ πρῶτοι τύποι, τὰς ὁποίας τῆτο λαμβάνει παρεισδύον-
„ ται εἰς αὐτὸ ὑπὸ τῶν αἰδησεων. Ὅταν ὁ ἀνθρώπος λαμβάνῃ,
„ θετόν, τὸν τύπον τῆς λευκῆς χοιᾶς, ἀναχωρησάσης αὐτῆς ἀπ'
„ ἐμπροσθέν τε, διασάξει ὁμως ἐκείνῳ ἐν τῇ μνήμῃ: ἢ ὅταν πλείο-
„ νες ἢ πλείονες μνήμαι ἐπιλαμβάνουσιν ἀλλήλας, τότε λέγεται,
„ ὅτι ἐκεῖνος ὁ ἀνθρώπος ἔχει ἐμπειρίαν: ὀνομαζομένη „ πείρας „ τῆ
„ πλήθους τῶν αὐτῶν τύπων.... Πρὸς τῆτοις „ Γνώσις „ δὲν εἶναι
„ εἰ μὴ ἀπλή εἰκὼν τῆ λογικῆ νῆ τῆ ζῶε.“

Ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος ὡσαύτως μᾶς διέσωσε τὴν κληρονομίαν
τοιαύτης διδασκαλίας τῶν Στωϊκῶν, γράφωντας μετ' ἐνεργείας (*)

„ Ὅτι κάθε λόγος ἀπαρτᾶται τῶν αἰδησεων.“

Ὁ Ὠριγένης προσέτι μὲ τὴν αὐτὴν ἐνεργείαν ἢ σαφήνειαν μᾶς λέ-
γει: „ Ὅτι διὰ τῶν αἰδησεων καταλαμβάνονται, τὰ καταλαμβανόμε-
„ να: ἢ ὅτι πᾶσα κατάληψις κρέμαται ἀπὸ μόνῃν τὴν αἰσθήσιν“

(+)

σμένῃν ἐκ τῆς Ἀγγλικῆς διαλέκτου εἰς τὴν ἡμετέραν τυπωμένην εἰς Βε-
νετίαν ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῆ Γλυκῆ.

(1) „ Οἱ Στωϊκοί φασιν, ὅταν γεννηθῇ ὁ Ἄνθρωπος, ἔχει τὸ
„ ἡγεμονικὸν μέρος τῆς ψυχῆς ὡσπερ χαρτὴς ἐνεργῶν εἰς ἀπογραφὴν.
„ Εἰς τῆτο μίαν ἐκάστην τῶν ἐννοιῶν ἐναπογράφεται. Πρῶτος δὲ ὁ
„ τῆς ἀναγραφῆς τρόπος, ὁ διὰ τῶν αἰδησεων. Αἰδανόμενοι γάρ τι-
„ νεις, οἷον, λευκῆ, ἀπελθόντος αὐτῆ, μνήμην ἔχουσιν. ὅταν δὲ,
„ ὁμοειδεῖς πολλαὶ μνήμαι γένωνται τότε, φασίν, ἔχειν ἐμπειρίαν:
„ ἐμπειρία γάρ ἐστὶ τὸ τῶν ὁμοειδῶν πλήθος..... Ἔστι δὲ νόημα,
„ φάντασμα διανοίας λογικῆ ζῶε.“ πλ. περὶ τῶν ἀρεσκτοῖς Φιλοσ.

(*) „ Πᾶς γὰρ λόγος ἀπὸ αἰσθήσεων ἦρτηται.“ Διογ. Λαέρτ.
βιβλ. 10.

(†) Μετὰ ταῦτα πάντα ἐγὼ θέλω παραλείψῃ τὸν Ἀριστοτέλη, ὅστις ἄσπαστως ἐπέχαιρεν ἐπὶ ταύτῃ τῇ διδασκαλίᾳ.

Τὸ σύστημα τῶν αἰσθητῶν ποιότητων τὸ ὁποῖον ἐξέθετο ὁ Μαλεβράγγιος ἢ Καρτήσιος, ἐνομίθη ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ὡς νέον πρᾶγμα φερμένον ἐκ Παρισίων. Ὅμως οἱ πεπαιδευμένοι ἀναγνώσκουσιν ἐν τοῖς βιβλίοις τῆ Σέξτε Εὐμειρικῆ, ὅτι τοιαυτὴ διδασκαλία ἦτον ἐκείνη τῆ Δημοκρίτου ἢ ἰδέσθαι ἐνταῦθα ἀπογεγραμμένη.

„ Ὁ Δημοκρίτος ἀρνεῖται τὴν πραγματιώδη ὑπαρξιν (††) τῶν φαινομένων: ἢ λέγει ὅτι ἔδεν τέτων εἶναι τοῖστον ἐν φύσει, ἢ ἐν ἀληθείᾳ: ἀλλὰ μόνον ἐν τῷ ἡμετέρῳ τρόπῳ τῆ αἰσθάνεσθαι, μὴ ὑπάρχοντός τινος πραγματικῆ μεταξὺ τῶν ὄντων, εἰ μὴ τῶν ἀτόμων ἢ τῆ κενῆ. Ὅθεν, λέγει ὁ Δημοκρίτος, νόμῳ γεννᾶται τὸ γλυκὺ: νόμῳ τὸ πικρὸν: νόμῳ τὸ θερμὸν νόμῳ τὸ ψυχρὸν: νόμῳ ἡ χροῶ. τῶν ἀτόμων ἢ τῆ κενῆ ὄντων αἰτίων πάντων ὅμῃ τῶν φαινομένων. Καὶ ἐκείνα τὰ πρᾶγματα ὅπῃ συνίστανται ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων, ἢ φαίνονται πρᾶγματα πίπτοντα ὑπὸ τὰς αἰσθήσεις τῶντι ἔδεν ἔχουσι πραγματιώδες, τῆ πραγματιώδες, μὴ ὑπάρχοντος ἐν τῇ ὕλη διακριτῇ εἰς ἄτομα ἢ εἰς τὸ κενόν: Καὶ ὅταν ἕνας βεβαιοῖ ἕνα πρᾶγμα, ἀγκαλὰ νὰ θέτῃ πᾶσαν τὴν δύναμιν τῆς πίσεώς του ἐπὶ τὰς αἰσθήσεις, ὅμως ὡς πρὸς τὸ πραγματικόν, αὐτὸς ἐξαπατᾶται ἐν τέτῳ, ἢ κατηγορεῖ αὐτῆς ἀπισίαν. Ἐπειδὴ, αὐτὸς ἐπιφέρει, ἔδεν πρᾶγμα εἶναι ἀληθινόν ἐξ ἐκείνων ὅπου εἰσέρχονται εἰς διάνοιαν:

(†) „ Αἰσθῆσει καταλαμβάνεσθαι τὰ καταλαμβανόμενα: ἢ πᾶσαν κατάληψιν ἠρτῆσθαι τῶν αἰσθήσεων.

(††) Δημοκρίτος δ' ὅτι μὲν ἀναιρεῖ τὰ φαινόμενα ταῖς αἰσθήσεσι: ἢ τέτων, λέγει, μηδὲν φαίνεσθαι καὶ ἀλήθειαν, ἀλλὰ μόνον καὶ δόξαν: ἀληθές δὲ ἐν τοῖς εἶσιν ὑπάρχειν, τὸ ἀτόμους εἶναι καὶ κενόν. Νόμῳ γὰρ, φησὶ, γλυκὺ, καὶ νόμῳ πικρὸν, νόμῳ θερμὸν, νόμῳ ψυχρὸν, νόμῳ χροῶ: ἐτεῖν δὲ ἄτομα καὶ κενόν: ἄπερ νομίζεται μὲν εἶναι καὶ δοξάζεται τὰ αἰσθητά: ἐκ ἑστὶ δὲ καὶ ἀλήθειαν ταῦτα: ἀλλὰ τὰ ἄτομα μόνον καὶ τὸ κενόν. Ἐν δὲν τοῖς κρατυτηρίοις, καίπερ ὑπεχημένος ταῖς αἰσθήσεσι τὸ κράτος τῆς πίσεως ἀναθεῖναι, ἔδεν ἦτον εὐρίσκειται τῆτο καταδικάζων. Φησὶ γὰρ, ἡμεῖς δὲ τῶ μὲν εἶσιν, ἔδεν ἀτρεκέως συνίμεν: μεταπίπτον δὲν κατὰ τε σώματος διαθήκην, καὶ τῶν ἐπεισιόντων, ἢ τῶν ἀντισηρίζοντων. Καὶ πάλιν φησὶν: ἐτεῖν μὲν νυν ὅτι οἶον ἕκασόν ἐστιν ἢ ἐκ ἑστὶν ἔ συνίμεν, πολλαχὲ δειδήλαται. Σέκτ. Εὐμειρ. σελ. 399.

„ νοιαί: ἀλλὰ πάντοτε τροποποιούμενοι ὑπὸ τῆς διαθέσεως τῶν ἡ-
 „ μετέρων ὀργάνων, ὑπὸ τῶν πραγμάτων τῶν ἐπείσερχομένων, καὶ
 „ ὑπὸ τῶν συναγωνίσεων. Λέγω πρὸς τούτους, ὅτι πολλάκις ἀπε-
 „ δείχθη σαφῶς“ (σημειῶδω) „ ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν δὲν κα-
 „ ταλαμβάνομεν, μεταξύ τῶν φαινομένων, ἢ τί δὲν εἶναι ἕκαστον
 „ αὐτῶν.“

Τὸ σύστημα τῆς ἀνυπαρξίας τῶν σωμάτων τὸ ὁποῖον ἐξέπληξε τὴν Εὐρώπην, ἀπεριγὰ ὑπὸ τῷ λαμπρῷ ὀνόματι τῆ Βαρκλέυος: ἀλλ' ὅμως ἀναγιγνώσκομεν ἐν τῷ αὐτῷ Σέξτῳ Εμπειρικῷ, ὅτι τῆτο ἦτον τὸ σύστημα τῆ Πρωταγόρα.

„ Ο Πρωταγόρας δι΄ ἑχρήζεται (1) ὅτι τὸ μέτρον πάντων τῶν
 „ πραγμάτων εἶναι ὁ ἄνθρωπος: ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ μέτρον τῆς
 „ ὑπάρξεως τῶν πραγμάτων τῶν ὑπαρχόντων, καὶ τῆς ἀνυπαρξίας τῶν
 „ πραγμάτων τῶν μὴ ὑπαρχόντων: νοῶντας ἐκεῖνο μέτρον, τὴν δύ-
 „ ναμιν τῆ αἰσθάνεσθαι καὶ τῆ διακρίνειν τὰ ἴδια αἰσθήματα: ἐ-
 „ πιφέρωντας αὐτὸς πρὸς τέτοις „ (2)

„ Ο ἄνθρωπος λοιπὸν γίνεται τὸ ἀρχεῖον καὶ ἡ πηγὴ τῶν ὄντων:
 „ διότι ἐκεῖνο ὅπῃ ἀναφαίνεται εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὑπάρχει: καὶ τὰ
 „ πράγματα ὅπῃ δὲν ἀναφαίνονται εἰς ἑδὲνα τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἔ-
 „ χουσι μῆτε ὑπαρξιν.“

Τὸ βάθος τῆς διδασκαλίας τοῦ σοφοῦ Βερκλέυος, εἶναι τὸ ἀκό-
 λουθον (3)

„ Τα διάφορα σώματα ἐκ τῶν ὁποίων συνίσταται ἡ κατασκευὴ τῆ
 „ παντός, δὲν ἔχουσι ποτὲ ὑπαρξιν, εἰ μὴ ἔνδον τῆς ἡμῶν διανοίας:
 „ Τὰ γὰ ὑπάρχωσιν, σέκει εἰς τὸ γὰ καταλαμβάνονται ἢ γὰ γινώ-
 „ σκωνται: καὶ εἰς ἑ αὐτὰ δὲν καταλαμβάνονται ὑπ' ἐμῶ, μηδὲ ὅπ'
 „ ἑδενός ἄλλε νοῶντος, αὐτὰ δὲν ἔχουσι πώποτε ἑ μόνον μίαν ὑπαρ-
 „ ξιν, ἀλλὰ μῆτε τὴν σκιὰν τῆς ὑπάρξεως.“ Οἱ

(1) Ο Πρωταγόρας δὲ βέλεται πάντων χρημάτων εἶναι μέτρον τὸν ἄνθρωπον, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔσι: τῶν δὲ ἐκ ὄντων, ὡς ἐκ ἔσι, μέτρον μὲν λέγων τὸ κριτήριον. „ Σέξτ. Εμπειρ. Ὑποτυπ. βιβλ. 1.

(2) Γίνεται τοίνυν, κατ' αὐτὸν, τῶν ὄντων κριτήριον, ὁ ἄνθρωπος: πάντα γὰ τὰ φαινόμενα τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἔσι: τὰ δὲ μηδεμίαν τῶν ἀνθρώπων φαινόμενα, ἑδὲ ἔσι.) Ο αὐτός. αὐτόθ.

(3) The several bodies... that compose the frame of the World have not any subsistence Without mind: their “ esse „ is to be perceived or Known; and as long as they arenot perceived by me or any other thinking Being theyhave no shadow of existence at all — Principle of hum. Knowledge.

Οἱ πεπαιδευμένοι δικαίως θέλωσιν λέγει πάντοτε, ὅτι αὕτη εἶναι μία ἀπλή μετάφρασις ἀπὸ τὸ Ἑλληνικόν.

Ἦθελεν ἦδαι μακρολογία νὰ ἐξετάζη τις τὰς ἀρχὰς τῆς φυσικῆς τῆ Καρτησίης, ἢ νὰ ἀποδεικνύη ὅτι πᾶσαι σχεδὸν ἐσηκώθησαν μὲ τὸ ῥάμφος ἐκ τῶν Συγγραμμάτων τῆ Ἰπποκράτους, τῆ Πυθαγόρου, τοῦ Στράτωνος τῆ Λαμφανε, τῆ Δημοκρίτου, τῆ Ἀλκμαίωνος, τῆ Ἡρακλείτου, τῆ Πλάτωνος, τῆ Ἐπικούρου ἢ πολλῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Ὁποῖος εἶναι περιέργος ἀς προσφεύγῃ εἰς τὸν Κύριον Φίβριον, εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν πραγματείαν τῆς πείρας τῆ Ζιμμενμάνου, εἰς τὴν Ἐδμινδον Δυνκίνσωνα, φυσικ. παλ. ἢ ἀληθῆς, εἰς Κικέρανα περὶ Φύσεως Θεῶν, εἰς Βαύλιον ἄρθρον Δημόκριτος ἢ Ἐπίκουρος: εἰς Σέξτον Ἐμπειρικὸν Πυρρών. Ἰποτυπώσ, ἢ καὶ τῶν φυσικῶν, εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν σπαθὴν τῆ Καρδ. Γερδίλ, εἰς Βεδδαίον, Ἐπιτομ. Ἰσορ. Φιλοσοφίας, εἰς Βρεχέριον, Στροβαῖον, Ἐρμῖαν, Μαρσίαν, Φικινον, Πλῆτ. περὶ τῶν Ἀρεσκόντ. τοῖς Φιλοσόφοις. Βιβλ. 1. κεφ. 15, ἢ περὶ Θάλιτος ἢ τῶν Πυθαγορικῶν.

Τὸ σύστημα τῆ Βεφφάνου περὶ τῆς καθόλου ὕλης, τῆς γεννήσεως ἢ τῆς θρέψεως κάμνει νὰ αἰθάνονται οἱ Ἕλληνες τὴν ἰδούνην, ὅτι αὐτὸ ἦτον τῆ μεγάλῃ τῶν Ἀναξαγόρου, ἢ τῆ Ἐμπεδοκλέος, τὸ ὁποῖον μᾶς διέσωσεν ὁ Λακρήτιος, ἢ ὁ Πλάταρχος.

Ἄλλ' εἶναι καιρὸς νὰ ζυγιάσωμεν μὲ τρυτάνην δικαίαν τὴν ὁμοιομέρειαν ἀκόμι τῆ Ἀναξαγόρου Μνημονευομένην παρὰ τῶν Ἑλλήνων, ἢ ὅπῃ δὲν ἴμπορεῖ Νὰ ἐκφέρηται παρ' ἡμῶν εἰς τὴν πατρίον διάλεκτον Μὲ μίαν μόνην λέξιν: ἀλλ' ὅμως Θέλει ἦδαι εὐκολον, αὐτὴ διὰ πολλῶν νὰ ἐξηγηται. Ἐκεῖνος λοιπὸν δοξάζει, ὅτι ἡ πρώτη ἀρχή, Ἦ τις καλεῖται παρ' ἐκείνου Ὁμοιομέρεια, Ἄλλο δὲν ἦτον, εἰ μὴ μία σύγχυσις, Ἔνας ὄγκος, μία συμφόρησις παντὸς σώματος, Κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὅπῃ τὸ γενεῖν τὰ πράγματα Νὰ σέκη μόνον εἰς τὸ χωρίζειν ταῦτα Ἀπὸ τῆ κοινῆ χάρις, ἢ νὰ τὰ συζευγύη ὁμῶς. Καὶ ἔτω τὰ ὅσα ἐκ τῶν λεπτῶν ἢ μικρῶν Ὅσῶν νὰ γίνωνται: ἢ ἐκ τῶν λεπτῶν ἢ μικρῶν Σπλάγχχνων νὰ διαρθρῶνται ἀκόμι τὰ σπλάγχχνα: Ἐκ πολλῶν τεμμαχίων χρυσίς νὰ γενῆται τὸ χρυσίον, Ἦ γῆ ἢ αὐξάνῃ ἐκ λεπτῶν γαιῶν, Ἐκ φωτιῶν ἢ φωτία, ἐξ ὑδάτων τὸ ὕδωρ, ἢ ὑποθέτει Ὅτι κάθε ἄλλο πρᾶγμα γένηται τοιοῦτοτρόπως, καὶ τ.

Ληκρήτ. μετάφρασι δια σίχων ἰταλικῶν Παρκεττίς, καὶ ἐκ ταύτης ἐγένε γραικισί ἢ ἀνωθεν μετάφρασις. τὸ Πρωτότυπον εἶναι εἰς διάλεκτον Λατινικὴν. Nunc & Anaxagore &c.

Ὡσαύτως καὶ ὁ Πλάταρχος, ἀναπτύσσων τὴν αὐτὴν διδασκαλίαν τῷ Ἀναξαγόρῃ, ὁμιλεῖ σαφέστερα.

„ Ποιούμεθα, λέγει (1), χρῆσιν τροφῶν ἀπλῶν, ἐνὸς μόνου εἶδους
 „ ἀλεύρου μεμαγμένου, ὁποῖος εἶναι ὁ ἄρτος κατωμένος ἀπὸ σίτον:
 „ καὶ πίνομεν ὕδωρ. Ὅμως ἐκ μιᾶς τοιαύτης τροφῆς τρέφονται αἱ τρί-
 „ χες, αἱ φλέβες, αἱ ἀρτηρίαι, τὰ νεῦρα, τὰ κόκκαλα, καὶ ἔτι πάν-
 „ τα τὰ ἄλλα μέρη, τὰ ὅποια δὲν εἶναι ὄρατά, εἰ μὴ μὲ μόνον
 „ τὸν λογισμὸν. Ἐπειδὴ δὲν εἶναι πάντα ὄρατά διὰ τῶν αἰσθήσεων,
 „ ὅσα διαφθρῆνται ὑπὸ τῶν ἄρτων καὶ τῶν ὑδάτων“ (ὡς σημειωθῆ αὐτὴ
 „ ἡ μεγάλη καὶ νέα ἰδέα), „ ἀλλ' εἶναι ὡσαύτως μέρη, τὰ ὅποια χρεω-
 „ ζοῦσι νὰ εὐρίσκωνται μὲ τὸν λογισμὸν. Ἐντεῦθεν τὰ πράγματα
 „ ὅτι ἐγγενῶνται, ἔχοντα εἰς τὴν ὕλην ἐκ τῆς ὁποίας τρέφονται,
 „ μέρη ὅμοια τῆς φύσεως τῶν: ταῦτα ὁ Ἀναξαγόρας ὠνόμασε μέρη
 „ ὅμοια: καὶ ἀπεφῆνατο νὰ εἶναι ἀρχαὶ τῶν ὄντων: καὶ εἶπεν ὕλην τὰ
 „ ὅμοια μέρη: καὶ ἐκάλεσε ποιητικὴν αἰτίαν τὸν νῦν, ὅσις ἔδωκε μίαν
 „ τάξιν εἰς τὰ πράγματα.“

Ὁ Ἐμπεδοκλῆς δὲν ἐδίδασκεν (2), ὅτι „ τὰ ζῶα τρέφονται ἐξ ὑ-
 „ ποστάσεως ζωῶδου καὶ οἰκείας αὐτοῖς: ἢ ὁποῖα συγκεχυμένη, ὑ-
 „ πάρ-

(1) Τροφήν ἔνν προσφερόμεθα ἀπλῆν καὶ μονοειδῆ οἷον Ἰὼν Δημήτριον ἄρτον, τὸ ὕδωρ πίνοντες. καὶ ἐκ ταύτης τῆς τροφῆς τρέφεται θρίξ, φλέψ, ἀρτηρία, νεῦρα, ὅσα καὶ τὰ λοιπὰ μόρια. Τούτων ἔνν γινόμενων ὁμολογητέον εἶναι, ὅτι ἐν τῇ τροφῇ τῇ προσφερομένῃ πάντα εἰς τὰ ὄντα, καὶ ἐκ τῶν ὄντων πάντα αὐξεται, καὶ ἐν ἐκείνῃ εἰς τῇ τροφῇ μόρια αἵματος γεννητικὰ καὶ νεύρων καὶ ὀστέων καὶ ἄλλων τινῶν ἃ ἦν λόγῳ θεωρητὰ μόρια. Οὐ γὰρ δεῖ πάντα ἐπὶ τὴν αἰσθησιν ἀνάγειν ὅτι ἄρτος καὶ τὸ ὕδωρ ταῦτα κατασκευάζει, ἀλλ' ἐν τέτοις εἰς Λόγῳ θεωρητὰ μόρια. Ἀπὸ τῶν ἔνν ὅμοια τὰ μέρη εἶναι ἐν τῇ τροφῇ τοῖς γεννωμένοις, ὁμοιομερείας (Ἀναξαγόρας) αὐτὰς ἐκάλεσε, καὶ ἀρχὰς τῶν ὄντων ἀπεφῆνατο, καὶ τὰς μὲν ὁμοιομερείας ὕλην, τὸ δὲ ποιῆν αἰτίον, τὸν νῦν τὸν τὰ πάντα διαταξάμενον. „ Περὶ τῶν ἀρεσκ. τοῖς Φιλοσ. βιβλ. 1.

(2) Ἐμπεδοκλῆς τρέφεται μὲν τὰ ζῶα, διὰ τὴν ὑπόστασιν τῶν οἰκείων: αὐξοῦνται δὲ διὰ τὴν παρεσίαν τῶν θερμῶν. „ Πλουτ. περὶ τῶν Ἀρεσκ. βιβλ. 5. κ. 27

„ πάρχει ἀναμέσον τῶν τροφῶν: καὶ ἐκεῖνα αὐξάνονται δυνάμει τῆς
 „ θερμότητος.“ Ἀλλά καὶ δὲ (1)

„ Τὰ πράγματα τὰ θνητὰ δὲν ἔχουσι μίτε γέννησιν, μίτε θάνα-
 „ τον: ἀλλὰ μόνον μίξιν καὶ ἀλλαγὴν τῶν πραγμάτων ἢ διημεριζμέ-
 „ νων: ἐκεῖνο ὅπερ καλεῖται παρὰ τῶν ἀνθρώπων“ παραγωγὴ.

Τὸ μέγα σύστημα τῶ Νενδάμω, ὅτι τὰ ζῶα πλάσσονται ἐξ ἄλλων
 ζῶων, καὶ ἀναλύονται ὡσαύτως εἰς ζῶα, καὶ τὰ φυτὰ εἰς φυτὰ καὶ τ, δίδει
 ἓνα δίκαιον εἰς τὸς πεπαιδευμένους νὰ ἀναβαίνοσι πάλιν εἰς τὰς πρῶ-
 τας πηγὰς, καὶ νὰ ἀνακαλῶσι τὴν Ἐλλάδα εἰς τὴν νόμιμον κατάχεσιν
 τῆς δόξης τῆς.

Διδάσκουσι, λέγει ὁ Πλάταρχος, οἱ ὀπαδοὶ τῶ Ἐπικούρου, (2)
 „ ὅτι τὰ ζῶα γεννῶνται ἐκ τῆς ἀμοιβαίας μεταβολῆς τῶ ἐνὸς εἰς τὸ
 „ ἄλλο, καθὼς ἀκόμη ὁ Ἀναξαγόρας καὶ Εὐριπίδης λέγουσιν, ὅτι δὲν
 „ ἀποθνήσκει εὐδὲν ζῶον: ἀλλὰ τὸ ἐνὸς μεταβαλλομένον εἰς ἓν ἄλλο,
 „ δεικνύουσι καὶ διαδοχὴν τὰς μορφὰς αὐτῶν.“

Ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, καὶ τῆς ἡρεμίας, τὴν ὁποίαν ὁ Νενδάμος
 διιχυρίζεται ὅτι ὅλη κατέχει, εἶναι αἱ δύο ἐνεργητικαὶ δυνάμεις, τὰς
 ὁποίας ὁ Πυθαγόρας καὶ Πλάτων ἵδρυσαν ἐν ἐκείνῃ λέγοντες (*), „ εἰς
 „ τὴν ὁποίαν ὕλην (ἢ φύσιν) προσέθετο δύο δυνάμεις, ἀρχὰς πᾶ-
 „ σης κινήσεως.“

Ὡσαύτως ἡ ἰδέα τῶ Κυρίου Νενδάμω, ὅτι πᾶσα φυσικὴ σύγκρισις ἡμ-
 πορεῖ νὰ ἀνάγῃ εἰς ἕνατον λόγον πρὸς ἀπλᾶ ἐνεργήντα, λαχόν-
 τα ἀντιτυπίας καὶ κινήσεως: συμπίπτει μὲ τὴν διδασκαλίαν τῶ Πλά-
 τῶνος μνημονευομένην παρὰ Στοβαίου. Ἐκλογ. Φυσικ. βιβλ. 1. κ. 14:
 ἔνθα ἀνακαλύπτεται ὡσαύτως ἡ διασολὴ ὅπερ κάμνει ὁ Νενδάμος ἀνα-
 μέσον τῆς ὕλης καὶ τῶν σωμάτων, ἐκφερομένη μὲ τὴν Φράσιν τὴν πλέον
 ἔμβιον. (3)

„ Δὲν

(1) Φύσις εὐδὲν ἐστὶν ἀπάντων θνητῶν, εὐδὲ τις ἐλομένοιο θανάτοιο
 τελετή. Ἀλλὰ μόνον μίξις τε, διαλλαγὴ τε μιγέντων: φύσις δὲ
 βροτοῖς ὀνομάζεται ἀνθρώποισις.

(2) Οἱ περὶ Ἐπίκουρον ἐκ μεταβολῆς τῆς ἀλλήλων, γεννᾶσθαι τὰ
 ζῶα, ὡς καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Εὐριπίδης: θνήσκει μὲν „ (λέγουσι):
 „ μεταμειβομένα δὲ ἄλλο πρὸς ἄλλο, μορφὰς ἔδειξε.“ Πλατ. περὶ
 τῶν Ἀρεσκ. βιβλ. 5. κ. 19.

(*) Ὡ (φύσις) ποτέμιξε δύο δυνάμεις, ἀρχὰς κινήσεων. „ Τιμ.
 Δοκρ. Πλάτ.“

(3) Οὐ σώματα δὲ τὴν ὕλην φασὶν, ἐχ ὅτι, μόνον ὑπερεῖσθαι
 δοκεῖ,

„ Δὲν λέγεται ὅτι ἡ ὕλη εἶναι σῶμα: ἔ μόνον, καθότι αὐτὴ φαί-
 „ νεται ἐσερημένη τῶν διαστάσεων τῶν σωμάτων, ἀλλὰ καθότι ἐλλεί-
 „ πει πολλῶν ἄλλων, ἅτινα προσήκει μόνον εἰς τὰ σώματα: ὅ-
 „ ποῖα εἶναι τὸ χῆμα, ἡ χροιά, τὸ βάρος, ἡ κηφότης: καὶ καὶ τ' αὐ-
 „ τὸ, εἶναι αὐτὴ ἐσερημένη προσέτι πάσης ποιότητος καὶ ποσότητος. “

Ὡς αὐτὸς Σέξτος ὁ Ἐμπειρικός μᾶς λέγει, ὅτι ὁ Ἐπίκυρος ἐπε-
 γίνωσκε τὰ σώματα ἐκ τῶν αὐτῶν τίτλων, διὰ τῶν ὁποίων τὰ Διέκρι-
 νεν ὁ νέος φιλόσοφος τῆς Εὐρώπης. (1)

„ Ὅθεν ἐκεῖνος λέγει, ὅταν ὁ Ἐπίκυρος διδάσκη, ὅτι χρεωσῆ νὰ
 „ συλλάβῃ τις τὸ σῶμα ἐκ τῆς καὶ ταυτὸ ἐνώσεως μεγέθους, χῆμα-
 „ τος, ἀντιτυπίας, βάρους, ἀναγκάζει νὰ συλλάβῃ τις τὸ σῶμα ὑ-
 „ πάρχον, οἷον διηρθρωμένον ἐκ σωμάτων μὴ ὑπαρχόντων. “

Καὶ ὡς πρὸς τὸ γόνιμον σπέρμα τῶν ζώων, ἡ Ἐλλάς εὐρίσκει ἐν
 τῷ Βυφφῶνᾳ ἕνα ἄνδρα, ὅσις δὲν δοξάζει διαφοράς τῆ Ἰπποκράτους
 αὐτῆς, Ἀριστοτέλους, Γαλινῆ, Δημοκρίτε, καὶ τ. (2)

„ Εἶναι σαφές, ὅτι τὸ σπέρμα εἶναι τὸ περιττὸν μέρος τῆς τε-
 „ λευταίας αἱματικῆς τροφῆς, ἥτις διαδίδεται εἰς τὰ σωματικὰ
 „ μέρη. “

Ὁ Ἰπποκράτης καὶ ὁ Γαλινὸς μνημονεύοντες τῆς δόξης τῆ Δημοκρί-
 τε μᾶς λέγουσιν (3), „ ὅτι ἔτος διΐχυρίζετο ὅτι τὸ σπέρμα ἀπεσπᾶ-
 „ το ἀφ' ἐκάστου τῶν σωματικῶν μερῶν, ὁποῖα εἶναι τὰ κόκαλα καὶ
 „ αἱ φλέβες. “

Ὁ Πλάταρχος λέγει, „ ὅτι μία τοιαύτη διδασκαλία ἦτον ὡσαύ-
 „ τως

δοκεῖ, τῶν περὶ σῶμα διαστάσεων, ἀλλ' ὅτι πολλῶν ἀπολείπεται καὶ
 τὸν ἴδιον λόγον ἂ τοῖς σώμασιν ὑπάρχοι χηματισμῶ, βαρύτητος, κη-
 φότητος, ὅλας πάσης ποιότητος καὶ ποσότητος. „ Στοβ. ἐκλογ. φυσικ. “
 βιβλ. 1. κ. 14.

(1) Ὅθεν καὶ ἐπειδὴν λέγη ὁ Ἐπίκυρος τὸ σῶμα νοεῖν κατ' ἐπι-
 σύνθεσιν μεγέθους, καὶ χημάτων, καὶ ἀντιτυπίας, καὶ βάρους, ἐκ μὴ ὄν-
 των σωμάτων βιάζεται τὸ ὄν σῶμα νοεῖν. „ Σεξτ. Ἐμπειρ. καὶ Φυ-
 σικ. βιβλ. “ 10.

(2) Φανερόν ὅτι τῆς αἱματικῆς ἂν εἴη περίττωμα τροφῆς τὸ σπέρ-
 μα τῆς ἐπὶ τὰ μέρη διδομένης τελευταίας. Aristot. de Generat. Anim.
 Lib. 1. cap. 19.

(3) Δημοκρίτος ἀφ' ὅλων τῶν σωμάτων καὶ τῶν κυριωτάτων μερῶν,
 οἷον τῶν σαρκικῶν ὀσῶν καὶ ἰνῶν. Galen. hist Phil. de semine Ult.
 Hippocr. de Genitura.

„ τως ἐκείνη τοῦ Πυθαγόρου, ὁ ὁποῖος ἔλεγε νὰ μὴν εἶναι ἄλλο τὸ
 „ σπέρμα, εἰ μὴ ἡ περιττότης τῆς ὕλης τῆς τρεφῆσις “ (†)

Τὸ σύστημα τῆς ἐπειξέως τῆς κινήσεως, ἀκόμι τῆτο εἶναι παραγα-
 γῆ τῶν πεπαιδευμένων Ἑλλήνων: καὶ ἀναγινώσκουσιν ἐν Ἀριστοτέλει
 (1), „ ὅτι πᾶσα μεταβολὴ ἔχει βαθμῆς, πεπερασμέναι: ὅποια εἶ-
 „ ναι ἐκείνη τῆ σώματος, τὸ ὁποῖον, ἐκ τῆς εἰσεως τῆς νοσημα-
 „ τώδους διαβαίνει εἰς ἐκείνην τῆ ἀναρραΐσμε καὶ τῆς ὑγείας:
 „ τῆ σώματος τὸ ὁποῖον αὐξάνει, καὶ διαβαίνει ἐκ τῆς μικρότητος εἰς
 „ τῆς ποικίλης βαθμῆς μεγέθους: καὶ τῆ σώματος ἀκόμι τὸ ὁποῖον εὐ-
 „ ρίσκεται ἐν κινήσει: διότι ἔτι καὶ τῆτο ἐκ μιᾶς τοποθεσίας φέρεται
 „ εἰς μίαν ἄλλην.“

Καὶ ἀλλαχῆ (2), „ ἕνας μέγας ὄγκος πυρὸς τρέχει πάντοτε μὲ
 „ μίαν ἐπειγομένην κίνησιν: καὶ ἕνας μέγας ὄγκος γῆς τρέχει ἐπίσης
 „ μὲ μίαν κίνησιν ἐπειγομένην καὶ αὐτός. ἐκεῖνο πρὸς τὸν αἰθέρα, καὶ
 „ αὐτὴ πρὸς τὴν σφαῖραν τῆς γῆς, μὴτε μὲ μίαν κίνησιν ἐπειγομένην
 „ ἠθέλον τρέχει ἀμφοτέρω εἰς τὸ τέλος, εἰς τὸ ὁποῖον ταῦτα τεί-
 „ νουσιν, ἂν ὁ ἕνας, ἢ τὸ τεμμάχιον τῆς γῆς τὸ πίπτει, δὲν ἐσυνα-
 „ δεύειτο ὑπὸ τῆς ἐκθλίψεως, καὶ ὁ ἄλλος διηλεκτῶς ἦγεν τὸ πῦρ τὸ
 „ ἀναβαῖνον, δὲν ἐσυνωδεύειτο ἀπὸ τὴν σύψιν λαμβανομένην πάντοτε
 „ παρὰ τῆ αἰερίσ ροώδους ὅπῃ τὸ περικυκλῶναι καὶ πανταχόθεν τὸ σφίγ-
 „ γει: διότι κάθε πρᾶγμα τεθειμένον ἐν κινήσει, τὸ ὁποῖον πλέον καὶ
 „ πλέον ἀφίσταται ἀπὸ τῆς δυνάμεως ὅπῃ ἡ κίνησις τῆ ἐνεχάραξεν,
 „ (ἂν μία ἄλλη αἰτία δὲν ἐνεργεῖ πλέον ἐν ἐκείνῃ συνεχῶς) ἀρχι-
 „ νᾶ εὐθύς ὁ δρόμος τῆ νὰ ἀνιέται.“

Καὶ βιβλ. 3 Φυσικ. Ἀκροᾶσ. ἡ αὐτὸς συγγραφεὺς λέγει ρητῶς, „ ὅ-
 „ τι τὸ σῶμα κινεῖται μὲ πλέον καὶ πλέον ταχύτητα παρὰ τὴν ἀπό-
 „ στασιν ἀπὸ τῆς τοποθεσίας, ἐκ τῆς ὁποίας τῆτο ἀρχισε νὰ πί-
 „ πτη.“

Ἀλλα-

(†) Περίπτωση τῆς τροφῆς. „ Πλούτ. περὶ τῶν Ἀριστ. βιβλ. 5.
 κ. 3. Hippocrat. de Genitura & de Dieta.

(1) Πᾶσα δὲ πεπερασμένη μεταβολὴ οἷον τὸ ἐκ νόσε εἰς ὑγείαν,
 καὶ τὸ αὐξανόμενον ἐκ μικρότητος εἰς μέγεθος, καὶ τὸ φερόμενον ἄρα.
 Καὶ ἡδὲ τῆτο γίνεται. Aristot. de Caelo l. 1: c. 8.

(2) Ἀεὶ τὸ πλέον πῦρ θάπτει φέρεται, καὶ ἡ πλείων γῆ εἰς τὸν
 αὐτῆς τόπον, ὅδῃ θάπτει ἂν πρὸς τῶ τέλει ἐφέρετο εἰ τῆ βία καὶ τῆ
 ἐκθλίψει. Πάντα γὰρ τῆ βιασαμένε πορρώτερῶ γιγνόμενα, βρα-
 δύτερον φέρεται. Idem. lib. 1. c. 8.

Ἀλλαχῆ δὲ ὁ Ἀριστοτέλης λέγει ἔτω (1): „ Τὸ Σῶμα τὸ βαρὺ
 „ λαμβάνει πᾶσαν τὴν ὀρμὴν τῆ βάρους, πλέον ὅποτε εἶναι ἐν κινή-
 „ σει, ἢ ὅτε εἶναι ἐν ἡρεμίῃσει.“ Θέλωντας νὰ μᾶς εἰπῇ, ὅτι ἄν τις
 ἐξυγιάζεν ἓνα σῶμα ἐν κινήσει, θέλει τὸ εὐρίσκη βαρύτερον, ἢ ὅτε
 τὸ ἐξυγιάζεν ἐν πλήρει ἡρεμίῃσει. Καὶ ἀλλαχῆ εἶπε προσέτι (ὁ Ἀ-
 λέξανδρος) (2): “ Εἰὰν τὸ βάρος φύσει τείνει εἰς τὰ κάτω... „
 „ εἶναι πρᾶγμα πολὺ φυσικόν, παρὰ τὴν κατάβασιν νὰ ἀποικτῆ ἀ-
 „ κόμι τὸ βαρὺ προδήκας βάρους.“

Καὶ ἀλλαχοῦ προσέτι (3) „ Τὸ σῶμα καταβαίνει εἰς τὰ κάτω
 „ πάντοτε πλέον κὶ πλέον ταχύ... Ὅθεν εἶναι φανερόν ὅτι τοιαύ-
 „ τη ὀρμὴ ταχύτητος εἶναι ἐν αὐτῷ μίᾳ συνεχῆς προσδήκη βάρους.“
 Ἡ μεγάλη ἀλήθεια, ὅτι ἀφαιρεθείσης τῆς ἀντιτυπίας τῆ περιέχον-
 τος, πάντα τὰ σώματα χρεωσῶν νὰ πίπτωσι μετὰς αὐτὰς βαθμῆς τα-
 χύτητος, δι᾽ ἡχρῖζεται ἡ Ἑλλάς νὰ εἶναι ἐδική της, μαρτυρῶντος τῆ-
 το τῆ Λεκρητίου, ὅσις ἐξηγεῖ τὴν διδασκαλίαν τῆ μεγάλης Δημοκρίτης
 κὶ τῆ Ἐπικύρου.

- „ Ἀλλ᾽ ἐξεναντίας εἰδὲν δύναται νὰ ἐμποδίζεται
- „ Κατ᾽ εἰδὲνα χρόνον, παρὰ τῆ κενῆ, κατ᾽ εἰδὲν μέρος
- „ Εἰς τρόπον ὅπε τῆτο νὰ μὴν ἀκολουθῆ
- „ Τὸν δρόμον εἰς τὸν ὅποιον ἡ Φύσις τὸ φέρει:
- „ Ὅθεν ὅλα τὰ πρᾶγματα, ἀγκαλὰ κινέμενα
- „ Ἀπὸ βάρη ἄνισα, θέλωσι χρωσῆ νὰ ἔχωσι
- „ Διὰ τῆ ἡσύχης κενῆ ἴσην ταχύτητα.“

Λεκρητ. βιβλ. 2. σίχ. 238 κὶ ἀκολ.

*Omnia quapropter debent per inane quietum
 Atque ponderibus non Equis concita ferri.*

Ἡ ποικιλία τῆς ἀντιτυπίας εἰς τὰ πίπτοντα, κὶ τὴν διαφορὰν τῶν
 περιεχόντων εἰς τὰ ὅποια πίπτωσιν, εἶναι ὡσαύτως διδασκαλία τῶν
 αὐτῶν εὐφυῶν Ἑλλήνων, ὡς μαρτυρεῖ ὁ αὐτὸς Λεκρητίου.

*Propterea quia corpus aquæ, natura que tenuis
 Aeris haud possunt æque rem quamque morari.*

Ἐπει-

(1) Τὸ βαρὺ τὴν τῆ βάρους κίνησιν λαμβάνει μᾶλλον κινέμενον ἢ ἡρεμοῦν.

(2) Ἐτι δέ φησιν (Ἀλέξανδρος) κὶ εἰ τῆ βαρύτητι κὶ φύσιν εἰσὶν
 εἶναι κάτω... εὐλογον προσδήκην τινὰ κὶ βάρος λαμβάνειν. „ Σιμ-
 πλίη. περὶ Οὐρανῆ βιβλ. 1.“

(3) Ταχύτερον φέρεται ἐπὶ τὸ κάτω. —. δῆλον ὅτι διὰ προσ-
 δήκην βάρους ταχύτερον φέρεται. „ Ἀλέξανδ. Ἀφροδ.

Ἐπειδὴ τὸ σῶμα τῆ ὕδατος καὶ ἡ λεπτή
Φύσις τῆ ἀέρος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐπέχη
Κάθε πρᾶγμα ἐπίσης.

Ληκρῆτ. βιβλ. 2. σίχ. 232.

Τί θέλομεν ποτε εἶπῃ περὶ τῆ καθόλου βάρους τῆς τὸ κέντρον τει-
νύσης, καὶ τὸ κέντρον φευγουσῆς τοῦ μεγάλου Νηυτώνου, ὅσις κα-
τέστησεν ἐπίφθορον τὴν μεγάλην Βρεττανίαν; Ἄς μὴ κάμωμεν κανένα
λογαριασμόν μῆτε τῶν σκέψεων τῆ Κυρίας Φρερετίως, μῆτε τῆ Ἀρι-
σείδας Καίλας, οἵτινες διιχυρίζονται ὅτι τοιαύτη διδασκαλία εἶναι
ἐκείνη τῆ Ἐμπειδοκλέως: ἀλλὰ ἄς δράμωμεν εἰς πηγὰς βεβαίως καὶ
ἀσφαλέςατας, ἀρκυμένης τῆς Ἑλλάδος, ἃν τοιαῦται ἰδέαι δὲν εἶναι
ἐκείναι τῆτε τῆ Ἑλλῆνος, νὰ εἶναι ἐκείνη τῆ ἄλλης ἢ περίσασις δὲν
εἶναι ἕτως ἀνδῆς.

Ὁ Τιμαῖος Λοκρὸς (1) λέγει, „ὅτι ἡ φύσις διαρθρῶσα τὴν ψυ-
„χὴν τῆ κόσμῳ προσέμιξε δύο δυνάμεις, αἰτινὲς εἰσιν ἀρχαὶ τῶν
„κινήσεων, καὶ ὅμοιαι ἐν τῷ καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ σώματι ὥτιναι. Τοι-
„αύτας δυνάμεις, ἐπιφέρει ἐκεῖνος, αὐτὴ τὰς συνεκράσεε καὶ ἀριθμὸς
„ἀρμονικὸς.“ Πρὸς τῆτοις, λέγει: „ὁ ἀνθρώπινος νῆς ἀναλύει καὶ δια-
„κρίνει εἰς μέρη τὴν ἐπιστήμην τῆς κτίσεως, διὰ νὰ μὴν ἀγνοῖται ἐκ
„τίνος καὶ πόθεν συνέστη ἡ ψυχὴ τῆ παντός.“

Καὶ αὐτόθι σελ. 34. λέγει τὸ αὐτὸ ὁ Τιμαῖος (2), „Ὅτι ὁ
„Θεὸς ἐνεχάραξε εἰς ἠντινακὴν σφαῖραν, ἐκείνην τὴν κίνησιν οἰκείαν
„τῆ σώματος, ἢ τὴν εὐθύγραμμον κίνησιν“ ... καὶ ἐπολλῶ ὕπερον....
„ἐπειτα καὶ ταῦτὸ, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ περιάγων ἐκᾶσῃν, τὴν ἔκαμε
„νὰ σφρέφῃται κύκλῳ.“ (Ἰδὲ τὴν ὁμολογίαν προσέτι τῆ Γαλιλαίως).

Ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος βιβλ. 2. λέγει (3) „Ὅτι ὁ Ἀναξαγόρας
„ἐδόξαζεν, ὅτι τὰ ἑράνια σώματα σέκυσιν ἐν τάξει, διὰ τὴν καὶ κύ-
„κλον κίνησιν ὑπεράγων ταχείαν ἥτις τὰ μετακομίζει: ἢ ὅποια ἂν
„δι' ὀλίγην ὥραν ἀνίστο, αὐτὰ κατεκρημνίζοντο.“

Ὁ Πλέ-

(1) Ὁ ποτέμιξε δύο δυνάμεις, ἀρχὰς κινήσεων, τὰς τε ταῦτῳ
καὶ τὰς τῷ ἑτέρῳ: λόγοι δὲ οἵδε πάντες ἐντι κατ' ἀριθμὸς ἀρμονικὸς
συγκεκριαμμένοι, ὡς λόγος καὶ μοῖραν, ὡς μὴ ἀγνοεῖν ἐξ ὧν ἡ ψυχὴ
καὶ δι' ὧν συνεσᾶκει. Plato in Timæo.

(2) Κίνησιν ἧ ἀπέριεμεν αὐτῷ τὴν τῆ σώματος οἰκείαν... Διὸ
δι' καὶ ταῦτῳ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐν αὐτῷ περιπατῶν αὐτὸ κύκλῳ σφρέφόμενον.

(3) Τῇ σφύδρᾳ δὲ περιδινησῆσι συνεσᾶναι καὶ ἀνεθέντα κατενεχθῆ-
σεσθαι „Διογ. Λαέρτ, ἐν Ἀναξαγόρᾳ.“

Ὁ Πλάταρχος, ὅστις ἐγνώρισε πάσας τὰς λαμπροτάτας ἀληθείας τῆς Ἀστρονομίας μᾶς γράφει, ὅτι (1)

„ Ἄν κάθε σῶμα βαρὺ εἴη πάντοτε συνασπόμενον εἰς ἑαυτόν: καὶ μὲ ὅλα τε τὰ μέρη ἀντερείδει εἰ τὸ κέντρον τε: ἕως ἢ γῆ, ἔχει ὡς τὸ κέντρον τῆ παντός, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἐν πᾶν σωματικόν θέλει προσελκύει εἰς ἑαυτὴν πάντα τὰ βαρῆα, διὰ τὰ εἴκειν ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἐνεργείας τῆς: καὶ τεκμήριον τῆς, ὡς εἶναι.... τὰ σώματα τὰ πίπτοντα ἔχει δι' αἰτίαν τῆ προσελκύντος κέντρου, ἀλλὰ διὰ τὴν κοινωσίαν ὅπῃ αὐτὰ ἔχουσι πρὸς τὴν γῆν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀποσπασμένα καὶ ἀποσάντα ὑπὸ μιᾶς διαφορῆς δυνάμεως, πίπτουσιν εἰς αὐτὴν πάλιν. Παραπλησίως τῷ ἡλίῳ, ὁ ὁποῖος ἐπιστρέφει εἰς ἑαυτὸν τὰ μέρη ἐκ τῶν ὁποίων συνίσταται: ἕως ἢ γῆ κἀκεῖνη εἰς ἑαυτὴν εἰς αὐτὴν ὁ λίθος ὡσάν ὅπῃ τῆς προσήκει.... καὶ αὐτὴ προσέτι φέρεται πρὸς τὸν λίθον ἐκεῖνον αὐτόν “ — Τί διδασκαλία θαυμάσιος! „ καὶ αὐτὴ ὡσαύτως φέρεται πρὸς τὸν λίθον ἐκεῖνον αὐτόν “ ! Ὅθεν ὁ προσελκυσμὸς θέλει ἔχει χρεῖαν τῆς μαθηματικῆς διὰ τὰ πολυπλοσάζονται ὁ ἐκεῖνος ἔλεγχος. Ἀλλὰ δὲν εἶναι χρεῖα τὰ ἐξευρεθῆ ἕως, τὸ Πλάταρχε ζωγραφίσαντος αὐτόν.

Καὶ ἄλιγῳ πρότερον λέγει: (2)

„ Ἀλλ' ἢ σελήνη, διὰ τὰ μὴν ἔχει ποτὲ τὰ πίπτῃ τὴν κρατεῖ ἐκκρεμῆ ἐκεῖνη ἢ κίνησις καὶ ἢ ῥίζα τῶν περιαγωγῶν τῆς, ἂν τρόπον τὰ σώματα τεθειμένα εἰς τὰς σφειδόναις δὲν κρημνίζονται κατὰ γῆς, διότι ἀποσπρίζονται ὑπὸ τῆς δυνάμεως, ἣτις τὰ διασώζει ἐν κινήσει περιδινήσεως.“

Ὁ Πλάτ.

(1) Καὶ τοιγε, εἰ πᾶν σῶμα ἐμβριθεὶς εἰς τὸ αὐτὸ συννεύει καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ μέσον ἀντερείδει πᾶσι τοῖς μορίοις: ἔχει ὡς μέσον ἕσα τε παντός ἢ γῆ μᾶλλον ἢ ὡς ὅλον οἰκειώσεται: μέρη αὐτῆς ὄντα τὰ βάρη: καὶ τεκμήριον... ἔσαι τῶν ῥεπόντων ἐ τῆ τῆς μεσότητος πρὸς τὸν κόσμον, ἀλλὰ πρὸς τὴν γῆν, κοινωσίας πρὸς, καὶ συμφυῖας τοῖς ἀποσπασμένοις αὐτῆς: εἴτα πάλιν καταφερομένοις. Ὡς γὰρ ὁ ἡλῖος εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφει τὰ μέρη ἐξ ἧν συνέστηκε: καὶ ἢ γῆ τὸν λίθον, ὡσπερ προσήκοντα δέχεται.... καὶ φέρει πρὸς ἐκεῖνον. Plut. „ περὶ τῆ ἐμφαινομένη προσώπ. σελ. 921.

(2) Καίτοι τῆ καὶ Σελήνη βοήθεια πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν ἢ κίνησις αὐτῆ καὶ τὸ ῥιζῶδες τῆς περιαγωγῆς, ὅσα ταῖς σφειδόναις ἐπιθέοντα, τῆς καταφορᾶς κώλυσιν ἔχει τὴν κύκλῳ περιδίνεσιν. „ Πλάτ. περὶ τῆ ἐμφαινομ. προσώπ. σελ. 923.

Ὁ Πλέταρχος, ἔτος ὁ γελατοποιὸς τῶν Ῥωμαίων, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆ Κομπαγιῶνα, μετεχειρίσθη τὸ παράδειγμα τῆς σφενδόνης, πρὸ τῆ Κορίνθου Νηυτῶνα, διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὰς αὐτὰς ιδέας.

Καὶ αὐτόθι, σελ. 926, διΐχυριζόμενος ὅτι ἡ δύναμις τῆ κέντρου τῆς γῆς δὲν εἶναι ἀσώματος, ἀλλὰ σωματώδης, λέγει (1):

Ὅτι ἂν ἦτον ἀσώματος ἐκεῖνο τὸ κεντρικὸν σημεῖον, ἔ μόνον ἐχρεώ-
 „ σει νὰ γεννᾶται τὸ ἄτοπον, αὐτὸ νὰ ἐργάζεται καὶ τὰ ἐναντία, καὶ
 „ νὰ ἀνδίσταται πρὸς τοσῶτον σωματώδη ὄγκον ὅστις τὸ περικυκλό-
 „ νει: ἀλλ' ἔτι τὰ βάρη ἤθελον χάσῃ τὴν αἰτίαν, διὰ τῆς ὁποίας κά-
 „ τω φέρονται, μὴ ὑπάρχοντος ὑποκάτω αὐτῶν ἐδενὸς εἶδους σώμα-
 „ τος πρὸς τὸ ὁποῖον νὰ κινῶνται. ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα τὸ ἀσώματος,
 „ μίτε εἶναι δυνατὸν, μίτε θέλωσιν οἱ Φυσικοὶ νὰ ἔχη τόσην δύνα-
 „ μιν, διὰ νὰ προσελκύῃ πάντα πρὸς ἑαυτὸ, καὶ νὰ τὰ κρατῇ περὶ
 „ ἑαυτό.“

Ὡς πρὸς τὸν εἰς τὸ ἀνάπαλιν λόγον τῶν τετραγῶνων τῶν διαση-
 μάτων, ἐπειδὴ ἤθελεν ἦθαι μακρολογία νὰ μνημεύσῃ τις τοιαύτας
 διδασκαλίας πολὺ γνωρίμας εἰς τὰς Ἑλληνας, ὅστις ἐν εἶναι περίεργος
 θέλει προσρέχῃ εἰς τὰς πηγὰς ὅπῃ ἀπολεθῶσι: Πλίν. βιβλ. 2. κεφ.
 22. Μακρόβ. ἐν ὄν. Συμπύων. βιβλ. 2. κεφ. 1. καὶ βιβλ. 1. κ. 19.
 Κινσωρικ. περὶ γενεθλίας ἡμέρας. κεφ. 10, 11, καὶ 12. Ὅμως ἐδῶ
 προβάλλομαι ἕνα μόνον χωρίον τὸ ὁποῖον μοῦ συγχωρεῖ ἡ βραχυ-
 λογία. (2)

„ Τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας ἀναλογίας ἔνιοι ὑπάγασιν ἀναζη-
 „ τῆντες εἰς τὴν ταχύτητα τῶν πλανητῶν: ἔνιοι μᾶλλον εἰς τὰ δια-
 „ σήματα: ἄλλοι δὲ ἐν τοῖς μεγέθεσι τῶν ὄγκων αὐτῶν. καὶ ἐκεῖνοι
 „ ὅπῃ μὲ περισσοτέραν ἀκρίβειαν φαίνονται νὰ παρατηρῶσιν, ὑπά-
 „ γασιν νὰ ἀνιχνεύωσιν ἐν ταῖς διαμέτροις τῶν Ἐπικυκλίων.

Ἡ Ἑλλὰς εὐχαρισεῖ Γαλιλαίω τῶ πάνυ: καὶ αὐταὶ αἰ εὐχαρισταὶ

δέ-

(1) Καὶ ἔ τῆτο μόνον τὸ ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν ἀπόλλυσσι
 τὰ βάρη, δι' ἣν δεῦρο καταρρέπει καὶ φέρεται. σῶμα μὲν ὅδ' ἐθέν ἐσι
 κάτω πρὸς ὃ κινεῖται: τὸ δὲ ἀσώματος, ἔτε εἰκὸς, ἔτε βέλονται το-
 σαύτην ἔχειν δύναμιν, ὡσεὶ πάντα κατατείνειν ἐφ' ἑαυτὸ, καὶ περὶ
 αὐτὸ συνέχειν.

(2) Καὶ τοι τινὲς μὲν ἐν τῶν πλαναμένων σφαιρῶν: τινὲς δὲ μᾶλλον
 ἐν τοῖς ἀποσήμασιν: ἔνιοι δὲν ἐν τοῖς μεγέθεσι τῶν ἀσέρων: οἱ
 δὲ ἄγαν ἀκρίβην δοκῶντες ἐν ταῖς τῶν ἐπικύκλων διαμέτροις ζητῶσι
 τὰς εἰρημένας ἀναλογίας.

θέλωσι συνισᾶν τὸ μεγαλήτερον ἐγκώμιον, τὲ ὁποίου αὐτὸς εἶναι ἄξιος: καθότι αὐτὸς ἔκαμε τὴν ἐξομολόγησιν τὴν ὁποίαν εἰς αὐτὲ δόξαν ἐγὼ ἀντιγράψω.

„Οἱ Πλάτων, λέγει ἔτος, ἐπειδὴ εἶδεν ὅτι κἀνένα κινητὸν δὲν ἡμ-
 „πορεῖ νὰ διαβαίῃ ἐν τῆς ἡρεμίσσεως εἰς ὄρισμένον τινὰ βαθμὸν τά-
 „χως, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ χρεωσῆ ἔπειτα διπνεκῶς νὰ μένη, εἰ μὴ μὲ
 „τὸ νὰ διαβαίῃ διὰ πάντων τῶν ἄλλων βαθμῶν μικροτέρων ταχύτη-
 „τος, ἢ μεγαλιτέρων βραδύτητος οἱ τινες μετολαβῶσιν ἀναμέσον τῶ
 „παρατεθειμένω βαθμῶ, καὶ τῶ ὑφιλοτάτω βραδύτητος, ἢ γεν τῆς ἡ-
 „ρεμίσσεως, εἶπεν, ὅτι ὁ Θεὸς, ἀφ' ἧ ἔκτισε τὰ ἐράνια κινητὰ σώ-
 „ματα, διὰ νὰ προσκέρη εἰς ταῦτα ἐκείνῃ τὴν ταχύτητα, μὲ τὴν
 „ὁποίαν νὰ εἶχον διπνεκῶς νὰ κινῶνται μὲ κίνησιν κυκλικὴν ἴσην,
 „ἔκαμεν, ὅτι αὐτὰ, μεθιστάμενα ἀπὸ τῆς ἡρεμίσσεως,“ νὰ κινῶνται
 „διὰ χαρῶν ὄρισμένων, μὲ ἐκείνῃ τὴν φυσικὴν κίνησιν, καὶ διὰ γραμ-
 „μῆς εὐθείας, „καὶ τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ἐναργῶς βλέπομεν τὰ κινητὰ ἡ-
 „μῶν νὰ κινῶνται ἐκ τῆς εἰσσεως τῆς ἡρεμίσσεως, ἐπειγόμενα ἐξῆς.
 „Καὶ ἐπήνεγκεν, ὅτι ἀφ' ἧ τὰ ἔκαμε ν' ἀποκτήσῃ ἐκείνον τὸν βαθ-
 „μὸν, εἰς τὸν ὁποῖον ἠθέλησε νὰ εἶχον νὰ μένωσι διπνεκῶς, μετέ-
 „στρεφε“ τὴν εὐθεῖαν ἐκείνων κίνησιν εἰς κυκλικὴν: „ἦτις μόνη εἶ-
 „ναι ἐπιτηδεία νὰ σώζηται ἴση, περιαγομένων πάντοτε χωρὶς νὰ
 „ἀφισῶνται ἢ νὰ πλησιάζωσιν εἰς ὄρισμένον τέρμα, τὸ ὁποῖον αὐτὰ
 „νὰ ἐπιθυμῶσι.“ Γαλ. Γαλ. λόγοι καὶ ἀποδείξεις μαθηματικάι .
 σελ. 254.

Πρὸς τῶτοις φαίνεται εἰς τὰς πεπαιδευμένους, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐφρόνει
 περὶ τῆ Γαλαξίας, ὃν τρόπον οἱ νεώτεροι Φιλόσοφοι φροῦν ἐπὶ τοῦ
 παρόντος: διότι ὁ Δημόκριτος αὐτῆς ἐδόξαζεν, (1)

„Ὅτι ὁ Γαλαξίας γεννᾶται ἐν μιᾷς πυκνῆς συνδρομῆς φωτὸς ἀπε-
 „ωσμένω ὑπὸ πολλῶν πυκνῶν καὶ μικρῶν ἀσερίσκων, κειμένων εἰς τρό-
 „πον ὅπῃ χεδὸν ἄπτονται ἀλλήλων.“

Ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν κόσμων, ἡ Ἑλλάς ἀκόμη δύναται νὰ ἀν-
 τιποιῆται ὅτι αὐτὴ ἡ διδασκαλία εἶναι ἰδική της. (2)

„Ἐγὼ

(1) Δημόκριτος, πολλῶν καὶ μικρῶν καὶ συνεχῶν ἀσέρων συμφωτι-
 ζομένων ἀλλήλοις συναυγασμῶν διὰ τὴν πύκνωσιν.“ Πλατ. περὶ τῶν
 Ἀρεσκ. βιβλ. 3. κεφ. 1.

(2) Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν ἀριθμῶ κόσμων ἐκ ἂν ποτε διῃχουρισαίμην
 ὅτι τοσῶτοι τὴν δὲ πλείονας ἐνός, καὶ μὴν ἀπείρους, ἀλλ' ὠριμένους πλή-
 θει τιθεμένην δόξαν, ὑδετέραν ἐκείνων ἀλογωτέραν ἠγῶμαι. „Πλατ.
 „Περὶ τῶν ἐκτελοιοπύτων χρησιρίων.“

Σημ
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

„Εγὼ δὲν διορίζω,“ λέγει ὁ Πλάταρχος, „τὴν ποσότητα τῶν κόσμων: ἀλλ’ ὅτε εἶχέ τις νὰ ἀποφαίνηται ὅτι ἔτοι εἶναι διωρισμένοι, ἢ ἄπειροι, ἐγὼ δὲν θέλω εἰπῆ πάποτε ὅτι τοιαῦται δόξαι ἢμποροῦσι νὰ εἶναι ἀτοποι.“ Καὶ ἀλλὰχθ (1)

„Καὶ ἐν ἐκείνῳ τοιούτων κόσμων θέλει ἦδαι μία γῆ, ἢ μία θάλασσα, ἢ, ὡς εἶναι πρέπον, θέλει ἦδαι ὡσαύτως ἓνας ἔρανος.“ Ὁ Στοβαίος λέγει, ὅτι

„Ὁ Ἀναξιμένης ἠθέλεν, ὅτι ἡ φύσις τῶν ἄσρων ἦτον φωτία, ὅτι ἔκασον εἶχον ἐγγύτατα αὐτῆ σφαίρας γεῶδεις, αἵτινες συμπεριφέρονται περὶ αὐτῶν, ἢ εἶναι παντάπασιν ἀόρατοι (2).

Ὁ Ἡρακλείδης ἢ οἱ Πυθαγόροι ἐδίδασκον, „ὅτι ἕκασον τῶν ἄσρων εἶναι ἓνας κόσμος: ὅτι τριγύρω θέλει ἦσθαι μία γῆ καὶ ἄσρα, καὶ ἓνας αἰθέρ προσέτι συγκεχυμένος μὲ τὸν αἰθέρα τὸν ἀμετρον.“

(3) Προδέτει ἔτος (4) „ὅτι τοιαύτη διδασκαλία ἦτον ἐκείνῃ τῆ Ὀρφείας: διότι οἱ ὀπαδοὶ τέττε ὑπολαμβάνουσι κάθε ἄσρον, ὡς ἓνα κόσμον. Ὁ Ἐπίκροσ δὲν ἀποδοκιμάζει ἐδὲν τοιούτων πραγμάτων, πισεύωντας ἢ αὐτὸς ταῦτα, ὡς δυνατά.“ Ὁ Δημόκριτος λέγει (5)

„Εἶναι ἄπειροι οἱ κόσμοι ἢ διάφοροι εἰς μέγεθος: ἐνίοι θέλου ἔ-
„ χη

(1) Ἡ δὲ ἐν ἐκείνῳ γῆ ἢ θάλασσα, καὶ ἔρανος κείσεται καὶ φύσιν ὡς προσήκει. „Αὐτόθι.

(2) Ἀναξιμένησ πυρίνην μὲν τὴν φύσιν τῶν ἄσρων: παρέχειν δέ τινα ἢ γεῶδη σώματα, συμπεριφερόμενα τέτοις ἀόρατα. Stob. Eclog. Physic. lib. 1. p. 53.

(3) Ἡρακλείδης ἢ οἱ Πυθαγόρειοι ἕκασον τῶν ἄσρων κόσμοι ὑπάρχειν, γῆν περιέχοντα, ἄσρα τε καὶ αἰθέρα ἐν τῷ ἀπείρῳ αἰθέρι. „ Πλατ. περὶ τῶν Ἀριστ. βιβλ. 2. κεφ. 13.

(4) Ταῦτα δὲ τὰ δόγματα ἐν τοῖς Ὀρφικοῖσ φέρεται: κοσμοποιεῖσιν ἢ ἕκασον τῶν ἄσρων. Ἐπίκροσ ἐδὲν ἀπογινώσκει τέτων, ἐχόμενος τῆ ἐνδεχομένῃ. „Αὐτόθι.“

(5) Ἀπίκροσ δὲ εἶναι κόσμοσ ἢ μεγέθει διαφέροντας, ἐν τισὶ δὲ μείζω τῶν παρ ἡμῖν, ἢ ἐντισὶ πλείω, εἶναι δὲ τῶν κόσμων ἄνισα τὰ διαστήματι: τῇ μὲν πλείωσ, τῇ δὲ ἐλάττωσ: ἢ τῆσ μὲν αὖξασθαι τῆσ δὲ λείπειν: φθείρεσθαι δὲ αὐτῆσ ἐπ’ ἀλλήλων προσπίπτοντας: εἶναι ἐνίεσ κόσμοσ ἐρήμωσ ζώων ἢ φυτῶν καὶ παντὸσ ὕγρῃ. „ Ὀργ. ἐν Φιλοσοφημένοισ.“

„ χη ὄγκως μεγαλιτέρως τῶν ἐδικῶν μας: καὶ ἄλλοι τινὲς θέλουν ἔχει
 „ ἓνα μεγαλιτέρον ἀριθμὸν τέτων . . . Τὰ ἐκείνων διαστήματα εἶναι
 „ ἄνισα: καὶ ἐδῶ εἶναι πολλοί: ἐκεῖ ὀλιγώτεροι: ἄλλοι μεταξὺ αὐτῶν
 „ αὐξάνονται ὅταν ἄλλοι μειῶνται: καθαιρῶνται ἔνιοι πίπτοντες ἀ-
 „ μοιβαίως ἐπάνω ἑαυτῶν: καὶ ἄλλοι εἶναι ἔρημοι παντός πράγματος
 „ ἔχοντος ζωὴν ζῶων, λέγω, φυτῶν, καὶ ἕως ἀκόμι ὑγρότητος.“ κτ.

Πρὸς τούτοις ἡ Εὐκλῆς ὑπέροκτος θέλει θέλη νὰ εἶναι ἐδικόν της
 τὸ μέγρ ἐγκώμιον ὅπῃ ὁ Κύριος Θωμᾶς κάμνει εἰς τὸν Καρτήσιον,
 ὅταν τελειόνη τὴν ἐκδεσιν τῆ συστήματος τῶν τόσῳ περιφήμων διῶν:
 Λέγει ὁ Θωμᾶς ὅτι ὁ Καρτήσιος ἦτον τόσῳ ὑπερφύης, ὅπῃ διὰ τὰ
 διαρθεροὶ κόσμους δὲν ἐζήτει ἀπὸ τὴν φύσιν, εἰ μὴ μόνον ὕλην. Τέτο
 τὸ ἐγκώμιον ἔτῳς ὑψηλόν, οἱ Εὐκλῆνες λέγουν, προσήκει πλέον εἰς
 τὸν Λεύκιππον ἀληθινὸν εὐρετὴν τοιῆτε συστήματος ἢ εἰς τὴν Καρτή-
 σιον, ὅσιν τὸ ἔλαβε παρ' ἐκείνης, χεδὸν ἐν δάνει. Ἀς ἀναγνώθῃ (1)

„ Οἱ δὲ κόσμοι γίνονται ἔτῳς: ἀποσπῶνται ἀπὸ τῆ ἀπείρης ὄγκως
 „ τῆς ὕλης πλέον καὶ πλέον κομμάτια χήματος διαφορωτάτα, καὶ πε-
 „ ριφέρονται αὐτὰ διὰ τῆ μεγάλης κενῆ. Ταῦτα ἐκεῖ ἀθροισθέντα πε-
 „ ριγράφει μίαν τοιαύτην κίνησιν περιδινη, ὅπῃ δυνάμει ἐκείνου προ-
 „ κρῶντα παντοίῳ τρόπῳ, καὶ κυκλόμενα χωρίζονται ἔπειτα τὰ ὁ-
 „ μοια μὲ τὰ ὅμοια. καὶ μηδέποτε ὄντος δυνατῆ ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς πο-
 „ σότητος διαφορῶν πραγμάτων, νὰ περιφέρωνται αὐτὰ ἰσοχρόνως,
 „ ἢ μὲ τὸ αὐτὸ τάχος, συμβαίνει νὰ ἀπωθῆται εἰς τὸ ἔξωθεν κενὸν
 „ ἢ ὕλη

(1) Γίνεσθαι δὲ τὰς κόσμους ἔτῳς: φέρεσθαι κατ' ἀποτομὴν ἐκ τῆς
 ἀπείρης πολλὰ σώματα παντοῖα τοῖς χήμασιν εἰς μέγα κενόν: ἀπερ
 ἀθροισθέντα δίνην ἀπεργάζεσθαι μίαν, κατ' ἣν προσκρῶντα, καὶ
 παντοδαπῶς κυκλόμενα διακρίνεσθαι χωρὶς τὰ ὅμοια πρὸς τὰ ὅμοια,
 ἰσορρόπως δὲ διὰ τὸ πλῆθος μικέτι δυναμένων πως περιφέρεισθαι: τὰ
 μὲν λεπτὰ χωρεῖν εἰς τὸ ἔξω κενόν, ὥσπερ: τὰ δὲ λοιπὰ συμμένειν,
 καὶ περιπλεκόμενα συγκατατρέχειν ἀλλήλα, καὶ ποιεῖν τε πρῶτον σύ-
 σθημα σφαιροειδές, τῆ οἷον ὑμέσασθαι, περιέχοντα ἐν αὐτῷ παντοῖα
 σώματα, ὧν καὶ τὴν τῆ μέσῃ ἀντέρεισιν περιδιναμένων, λεπτόν γί-
 νεσθαι τὸν περίξ. ὑμένα, συρρέοντων ἀεὶ τῶν κατ' ἐπίφασιν τῆς
 δίνης: καὶ ἔτῳ γενέσθαι γῆν, συμμερόντων τῶν ἐνεχθέντων ἐπὶ τὸ μέ-
 σον, αὐτόν τε πάλιν τὸν περιέχοντα οἷον ὑμένα αὐξεσθαι καὶ τὴν
 ἐπίκρισιν τῶν ἔξωθεν σωμάτων: δίνητε φερόμενον αὐτόν, ὧν ἂν ἐ-
 πιφάουση ταῦτα ἐπικταῶσθαι. Diogen Laert. lib. 9. sect. 31. & 44.
 Vide Hesychium in Leucippo. Ἴδὲ Βαῦλον Ἀρθρῶ „ Λεύκιππος.“

„ ἡ ὕλη ἢ λεπτοτέρα, ἢν τρόπον ἀποθεῖται ἔξω ἢ λεπτοτέρα ὕλη
 „ ἀπὸ τὰ κόσμια. Ἐκείναι δὲ αἱ ὕλαι ὅπῃ ἀναμέσον αὐτῶν οὐοῦ
 „ μένεσιν, ἐνόονται ἀναμέσον ἐκείνων ὡς αἱ κλωσαὶ ἐνὸς πανίος: καὶ
 „ ὅμῃ πάσαι συλλέχουσι νὰ διαφθράσων πρῶτον ἓνα σύστημα σφαιροει-
 „ δές, τὸ ὁποῖον φαίνεται νὰ εἶναι ἐν εἶδος μεμβράνας ἐξηπλωμένης
 „ καὶ φρεσκαμένης, περιεχούσης ἐν αὐτῇ πᾶν εἶδος σωμάτων, τῶν ὁ-
 „ ποίων περιδιναμένων διηλεκτῶς περὶ τὸ κέντρον τὸ ἀντερεῖδον“ (λέ-
 „ γει ἐκεῖνο „ ἀντερεῖδον“, καθότι λαμβάνει ἀπὸ κάθε μέρος τῆ συ-
 „ στήματος ὡς μὲς ἴσως καὶ ἰσοχρόνος), „ αὐτὴ ἢ μεμβράνα λεπτύνεται
 „ ὑπὸ τῆς συνεχῆς συρρέουσας διαβάσεως τῆς ὕλης ἐκ τῆς ἐπιφανείας
 „ αὐτῆς, ἣτις πλέον ὑπόκειται εἰς τὴν ὠθεσάν δύναμιν τῆς κινήσεως
 „ τῆς περιδιναμένης. Ὅθεν ἐκ τῆς μονῆς πάντων τῶν πραγμάτων ὅπῃ
 „ συντρέχουσιν εἰς τὸ μέσον, γίνεται ἢ γῆ. Αὐτὴ δὲ ἔσα, ἀκόμι
 „ ἐκ μέρος αὐτῆς, μία μεμβράνα περιέχουσα, καὶ ἐπίσης λεπτύνε-
 „ ται: ἀλλὰ μᾶλλον ἀρχεται νὰ αὐξάνη καὶ νὰ παχύνεται διὰ τῆς συ-
 „ νεχῆς ἐκκρίσεως τῶν σωμάτων ὅπῃ ὑπαρχουσιν ἔξω τῆς πυκνότη-
 „ τος αὐτῆς, ἥτοι τῶν ἔξωθεν σωμάτων: καὶ αὐτὴ διηλεκτῶς περιδιναμέ-
 „ νη, ἀποκτᾷ καθεὶν πρᾶγμα ὅπῃ τῆς πλησιάζει καὶ τῆς συμμορεῖ.“

Ἄν ἡ δημοκάλπιτος θεωρία τῶν χρωμάτων, ὅτι αὐτὰ εἶναι φῶς
 τῶν φεγγαδῶν σωμάτων, εἶναι ἐν ὑποκείμενον θαυμάσιον, θέλει ἢ
 Ἀγγλία συγχωρήσῃ, νὰ ἀνακαλέσῃ εἰς ἑαυτὴν ἢ Ἐλλάς τὰ μεγάλα
 δόγματα τῆ αὐτῆς Πυθαγόρου, τῆ αὐτῆς Πλάτωνος, καὶ παμπόλλων
 ἄλλων εὐφυῶν Ἀνδρῶν ἐν ἐκείνῃ γεγεννημένων.

„ Ἄλλοι δὲ (ἦγον οἱ Πυθαγόρειοι) λέγει ὁ Πλάταρχος (1), εἶναι
 „ πεπεισμένοι ὅτι ἡμεῖς δὲν βλέπομεν, εἰ μὴ διὰ μίξεως τινῶν ἀκ-
 „ τίνων, αἰτίνες, ἀφ' ἧ ἡμεῖς περιετύχομεν εἰς ἐν ὑποκείμενον,
 „ ἐπιστρέφουσιν ὀπίσω, καὶ διαδύνουσι διὰ τῆ ὀργάνου τῆς ὄψεως.“

Ὁ Στοβαῖος, Ἐκλογ. Φυσ. σελ. 35, λέγει, „ Ὅτι ὁ Ἀρίσταρχος
 „ ἐδίδασκεν ὅτι αἱ χροαὶ δὲν εἶναι ἄλλο, εἰ μὴ ἐκεῖνο τὸ φῶς ὅπου
 „ πίπτει ἐπὶ τὰ ὑποκείμενα.

„ Αἱ διαφοραὶ τῶν χρωμάτων, λέγει ὁ Πλάταρχος (2), γεννῶνται
 „ καὶ

(1) Ἐτεροι (Πυθαγόρειοι) κατὰ τινῶν ἀκτίνων εἴσκρισιν, μὲν
 τὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἔνεασιν, πάλιν ὑποσφρασσῶν πρὸς τὴν ὄψιν.

„ Πλάτ. περὶ τῶν Ἀρεσκ. βιβλ. 4. κ. 15.

(2) Τὰς δὲ διαφορὰς τῶν χρωμάτων παρὰ τὰς ποιάς μίξεις τῶν
 σοικείων. „ Πλάτ. περὶ τῶν Ἀρεσκ. βιβλ. 1. κ. 15.“ Gassenedi
 Philosoph. Syntagm. cap. 15. Arist. Lib. de Gen., & corrupt. cap. 2.

„ καὶ τὰς αὐτὰς Πυθαγορεῖας, ἐκ τῶν ποιικίλων μίξεων τῶν φεγγῶν
 „ σοικείων.“

Οἱ Πλάτων εἶπεν: (1) „ ὅτι τὰ χρώματα εἶναι φωτῖα, ἧτις ἀπέρ-
 „ χεται ἀπὸ τῶν σωμάτων, καὶ ἔχει μέρη σύμμετρα μὲ τὴν ὄψιν μας
 „ (2). Πᾶν ἐκεῖνο, ὅπῃ παρ' ἡμῶν ὀνομάσθῃ χρῶμα, εἶναι φωτῖα,
 „ ὅπῃ ἐκ παντός σώματος διάφορα διάφορος ῥεῖ ἀκόμι αὐτῇ, καὶ δια-
 „ σάξει μέρη σύμμετρα μὲ τὴν αἴσθησιν τῆς ὄψεως.“ Καὶ ἀλαχοῦ
 „ λέγει ὁ Πλάτων (3), „ Ἡ σφοδρῶτάτη φορά μίας φωτῖας διαφέρει εἰ-
 „ δως, ἧτις πάντοτε πίπτει ἐπὶ τὰς ὀφθαλμῶς, καὶ ἧτις κομίζει τὰ
 „ ὑποκείμενα διακεκριμένα καὶ σαφῆ ἕως διὰ τῆς ὄψεως, διαδύνει μὴ
 „ πάσης τῆς δυνάμεως τὰς πόρας τῶν ὀφθαλμῶν: καὶ ἐποτρύνουσα τὴν
 „ μετ' ἐνεργείας, τὸν κάμνει νὰ ἐκθλίβῃ ἐκεῖθεν πῦρ μεμιγμένον“
 „ (ὡς προσέχωμεν εἰς πράγματα ἀληθῆ, καὶ τὰ ὁποῖα δὲν παρετηρήθη-
 „ σαν), „ μὲ ὕδωρ, παρ' ἡμῶν λεγόμενον δάκρυον: πῦρ καὶ ὕδωρ, εἰς τὰ ὁ-
 „ ποῖα ἀμφοτέρωτερον περιτυγχάνει τις ἐκ τῆς τοιαύτης ἡδὴ μνημονευθεῖ-
 „ σης φοράς. Ἐκ τοιούτων φωτιῶν, ἐξερχομένης τῆς μίας ἐκ τῶν ὀμ-
 „ ματος, οἷον φωτῖας ἀσραπῆς: καὶ τῆς ἄλλης εἰσερχομένης εἰς αὐτὸ
 „ μεμαλαγμένης: ἐπειδὴ αὐτὴ ἀναμιγνύεται μὲ τὰ ὑγρά τῶν ὀφθαλ-
 „ μῶν“ (ὡς προσέχη τις ὡσαύτως εἰς τὴν ἰδέαν τὴν ὀψω μεγάλην, ὅ-
 „ πῃ μὴτε αὐτὴ ἐξητάσθῃ πάποτε), „ γίνονται ἐκ τῆς διαφορᾶς χρώμα-
 „ τα, τὰ ὁποῖα ὡς πράγματα τῶν ὀπῶν, ἢ αἰσθησῶν ἡμῶν τῆς ὄψεως
 „ ἦδ' ἐτο, ἦδη τὰ ὀνομάσαμεν λαμπρότητας: καὶ τὸ πρᾶγμα ὅπῃ μᾶς
 „ τὰ κάμνει λαμπρὰ, παρ' ἡμῶν λέγεται, εἶναι διαυγάζον.“

Οἱ

(1) Πλάτων φλόγα ἀπὸ τῶν σωμάτων (τὰ χρώματα) σύμμετρα
 μῦρια ἔχουσαν πρὸς τὴν ὄψιν. „ Πλάτ. περὶ τῶν Ἀρεσκ. βιβλ. 1. κ. 15.

(2) Ἄξιόπαντα μὲν χροῶς ἐκαλέσαμεν, φλόγα τῶν σωμάτων ἐ-
 κάσων ἀπορρέουσαν, ὅφει σύμμετρα μῦρια ἔχουσαν πρὸς τὴν αἴσθησιν.
 Platonis Timaeus. 1. 3.

(3) Τὴν δ' ὀξυτέραν φοράν, καὶ γένεσιν πῦρ εἰς ἑτέρας προσπίπτουσαν καὶ
 διακρίνουσαν τὴν ὄψιν μέχρι τῶν ὀμμάτων, αὐτὰς τε τῶν ὀφθαλμῶν
 τὰς διεξόδους βίᾳ ἐξωθῶσαν καὶ ἦκουσαν: πῦρ μὲν καὶ ὕδωρ ἀθρόον, ὃ
 δάκρυον καλεῖται ἐκεῖθεν ἐκχέουσαν, αὐτὴν δὲ ἔσαν πῦρ ἐξ ἐναντίας
 ἀπαντῶσαν, καὶ τῶν μὲν ἐκπιδῶντος πῦρ, οἷον ἐπ' ἀσραπῆς, τῶν δ'
 εἰσιόντος καὶ περὶ τὸ νοτερόν κατασβεννυμένης, παντοδαπῶν ἐν τῇ κί-
 νήσει ταύτῃ γιγνομένων χρωμάτων, μαρμαρυγὰς μὲν τὸ πάθος προ-
 σείπωμεν: τὸ δὲ τῶν ἀπεργαζόμενον λαμπρόν τε καὶ εἰλβον ἐπὶ ὀνο-
 μάσαμεν. „ Πλάτ. ἐν Τιμαίῳ.“

Οἱ πεπαιδευμένοι, ἀποδεξάμενοι μὴ ἀρεσκείας τῆτο τὸ νόημα τῆ Πλάτωνος, καθ' ὅσον ἔχει τῆτο μίαν χέσιν πρὸς τὰς ἰδέας τῆ Κυρίας Νηϊτώνης, πλὴν ἐχί μὴ τοσαύτης, τὸ ἀπεδέξαντο ὅσης εἶναι ἄξιον, διὰ δύο μεγάλας ἀληθείας τὰς ὁποίας ἐγὼ ἐν τῆτω ἀνακαλύπτω: καὶ ἀνενεγκόντες ἐκεῖνοι τὸ χωρίον, παρέλιπον ταύτας παντάπασι, ὅταν δὲν ἔπρεπε νὰ τὰς παραλείπωσι; ἀναπληρῶντες εἰς τὰ λόγια μὲ τὰς σιγμάς..... Ὁθεν μὲ συγχωρεῖται νὰ ἐπιβραδύνω μικρὸν εἰς τοιαύτην ὑπόθεσιν, χωρὶς νὰ ἀποβαίνω ἀπεχθὴς εἰς τὴς ἐπισήμονας, καὶ ἀγνώμων εἰς τὴν ἐμὴν παλαιοτάτην πατρίδα.

Πρῶτον, ὁ Πλάτων ὁμιλῶντας περὶ τῆ χρωματικῆ φωτὸς τὸ ὁποῖον διαδύει ἐνδὸν τῆς σφαίρας τῆ ὀφθαλμοῦ, λέγει: ὅτι τῆτο ἀναμεμιγμένον μὲ τὰ ὑγρά τῆ αὐτῆ ὀφθαλμοῦ γλυκαίνεται πλέον ἀπ' ἐκεῖνο ὅπῃ, φύσει, ἦτον μεμαλαγμένον πρότερον: μᾶλλον δὲ, μὴ πλείονος ἐνεργείας, λέγει ὅτι σβέννυται (1). Καὶ ὄντως ἔνα νεῦρον τόσω γυμνὸν, ὡς εἶναι τὸ νεῦρον τὸ ὀπτικόν, ἦθελεν ἐκλύηται, καὶ μαραινῆται ὑπὸ τῆ καυσικῆ κεντήματος τῆ φωτὸς, ἂν ἡ φύσις προνοημένη τῆτω, μὲ τὸ νὰ διαρθροῖ φακὴς ὑαλίνης εἰς τῆτο τὸ νεῦρον, διὰ νὰ γίνωνται εἰς τῆτω αἱ ποικίλαι ἀνταντακλάσεις: δὲν προεισοῖτο προσέτι τῆς διατηρήσεως τῆ νεύρω, διαρθρῶσα τοιαύτης φακὴς πλέον ἢ ἦττον ῥυτούς; διὰ τῶν ὁποίων νὰ ἤμπορῆ νὰ σβέννυται εἰς αὐτὰς τὸ ἀκτινώδες πῦρ τῆ σοιχεῖς τῆ πλέον σφοδρῆ καὶ τῆ πλέον καυσικῆ. Βραχυλογία! καλῶς: θέλω παραλείψῃ, χάριν ταύτης, τὰ πλέον ἰχυρὰ καὶ ἀρμόδια νοήματα πρὸς τὸ ἐπιχείρημα.

Λέγει ἔπειτα ὁ Πλάτων αὐτόθι (2), „ὅτι τὸ πῦρ τῶν φεγγαδῶν, σαμάτων, ἐν τῶ ὀφθαλμῶ, περιτυγχάνει εἰς ἕν ἄλλο εἶδος πυρὸς, ἔξερχομένη ἐκ τῆ ὀφθαλμοῦ.“ Καὶ δὲν εἶναι αὕτη ἡ διδασκαλία τῆς σημερινῆς Ευρώπης, ὅτι τρέχει, ἦγεν διὰ τῶν νεύρων ἔνα γλυκὺ πῦρ ἠλεκτρικόν, ἢ ἔνα ῥυτὸν μαγνητικόν, ὅπῃ καὶ τῆτο συγχεῖται τὴν σήμερον παρὰ πάντων τῶν φυσικῶν μὲ τὸ ἠλεκτρικόν πῦρ, διὰ πάσας τὰς ὁμοιοτάτας ἰδιότητας ὅπῃ φυλάττου ἀμφοτέρα; Τὰ ὀπτικά νεῦρα, ὄντα προσέτι τὰ πλέον γυμνά πάντων τῶν νεύρων τῆ ζώωδες συστήματος, δὲν χρεωσθῶν νὰ ἐκβρῦωσιν ἀκαταπαύτως ἐν τοιαύτῳ πῦρ, καὶ νὰ εἶναι, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτζι, διηνεκῶς ἀρματωμένα μὲ αὐτό; Καὶ ἐπειδὴ, νόμῳ χυμικῆς συγγενείας, ἢ προσελυκισμῆ φυσικῆ, αἱ ὁμογενεῖς ὕλαι ὅπῃ,

(1) Τῆ δ' εἰσιόντος (πυρὸς) καὶ περὶ τὸ νοτερόν κατασβεννυμένης.

(2) Πῦρ μὲν ἐκεῖθεν ἐκχέουσαν... καὶ τῆ μὲν ἐκπιδῶντος πυρὸς, πυρὸς, ὅσον ἀπ' ἀστραπῆς, τῆ δὲ εἰσιόντος καὶ περὶ τὸ νοτερόν. κ. τ. λ.

ἵπῃ, εἶναι ἐν ἐπαφῇ τῆς σφαίρας τῆς ἐνεργείας τῶν, προσελκύνουσιν πάντοτε ἀλλήλας: ὡσαύτως δὲν χρεωσθῶσιν αὐταὶ αἱ φαταὶ ἔνδον τῷ ὀφθαλμοῦ νὰ διαδύνασιν ἢ μία πρὸς τὴν ἄλλην: καὶ τῆς μίας προσελκύνουσιν μὲ βίαν τὸ χρωματικὸν φῶς, νὰ πάμνη τῆτο νὰ διαδύνη μετ' ἐνεργείας πᾶσαν τὴν ὑπόστασιν τῶ ὀπτικῶν νεύρων: καὶ τῆς ἑτέρας προσελκύνουσιν ἐξίσου τὸ ἠλεκτρικόν, ἢ τὸν μαγνητισμὸν αὐτῶ τῶ νεύρων, νὰ ἀνεγείρῃ σφοδρότερον τὴν αἰσθητικὴν ζωὴν τῶ αὐτῶ νεύρων.

Ὁ Ἐπίκουρος μὲ καταπλήττει, πῶς ἔτος, δυνάμει εὐφυΐας, διέδου εἰς τὰς πλέον βαθεῖς μυχὰς τῆς φύσεως: καὶ ἕως ἀπὸ τότε ἀφίσην εἰς τὰς Ἑλληνας διὰ κληρονομίαν δόγματα ἔτις ὑψηλά, τὰ ὅποια διὰ νὰ στερεώσῃ, ἢ πείρα παρέχε πολὺν ἰδρῶτα εἰς τοὺς παλαιούς, καὶ παρέχει ἀκόμη εἰς τὰς νεωτέρας. Ἀλλὰ ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

Ἐντεῦθεν διαβαίνει ὁ Πλάτων εἰς τὸ νὰ ἐμπεδοῖ τὴν σύνθεσιν τῶν χρωμάτων, καὶ λέγει (1): „Ἐξ ἑνὸς τοιούτου γένους πυρός πολλὰ πλεῖστα, τὸ ὅποιον διαβαίνει τὰς ὑγρὰς φακὰς τῶ ὀφθαλμοῦ, ὅτε εἶναι μεμιγμένον τὸ ἐρυθρὸν πῦρ μὲ τὸ λευκὸν καὶ μὲ τὸ μέλαν, γεννᾶται τὸ χρῶμα πορφύρας: γεννᾶται δὲ τὸ σποτεινόν, ἂν μὲ ταῦτα, διαδύονται πολὺ εἰς ἀλλήλα, ὡσάν νὰ ἐκαίοντο ἀμοιβαίως ἀναμείκτοντες, ἐνόηται ἀκόμη ἕνα ἄλλο μέρος μέλανος: γεννᾶται δὲ τὸ πυρρὸν ἐκ τῆς μίξεως τῶ ξανθοῦ καὶ τῶ λευκοφαίει: καὶ τὸ λευκοφαῖον ἐξ ἐκείνης τῶ λευκῆ καὶ τῶ μέλανος: τὸ ἄχρῶν δὲ ἐξ ἐκείνης τῶ λευκῆ καὶ τῶ ξανθοῦ: τὸ κυάνεον ἐκ τῶ λαμπροῦ μὲ τὸ λευκόν: τὸ πρᾶσινον ἐκ τῶ πυρροῦ καὶ μέλανος: καὶ τὰ ἄλλα χεῖδὸν πάντα εἶναι ἐκ τῶν τῶτων φαυερώτατα.“

Ἄν δὲν εἶναι τέτη ἢ κατ' ἀκολουθίαν διάβασις τῶν χρωματικῶν μίξεων τὰς ὁποίας ἢ πείρα προσήνεγκε τῷ μεγάλῳ Νηυτῶν, ὅμως τῆτο δείχνει, ὅτι ὁ Πλάτων ἀφίσην ἀπογεγραμμένην τὴν ἐσίαν τοιαύτης διδασκαλίας, καὶ ἠτοίμασεν εἰς τὸν Ἀγγλὸν τοὺς τίτλους τοὺς πλέον ἐπιφθόνους, μὲ τὰς ὁποίας αὐτὸς κατεποσμήθη. Ἐῶς ἢ ἰδέα

(1) Τὸ δὲ τῶτων αὐτῶ μεταξὺ πυρός γένος, πρὸς μὲν τὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑγρὸν ἀφικνέμενον... ἐρυθρὸν δὲ δὴ μέλανι λευκῶ τε κραθὲν, ἀλεργούν: ὄφθινον, δὲ ὅταν τῶτοις μεμιγμένοις, καυθεῖσιν τε μᾶλλον συκραθῆ ἢ μέλαν. πυρρὸν δὲ ξανθοῦ τε καὶ φαίει κράσει γίγνεται: φαῖον δὲ λευκῆ τε καὶ μέλανος: τὸ δὲ ἄχρῶν, λευκῆ ξανθοῦ μεμιγμένον: λαμπρὸν δὲ, λευκῶ κεραυνυμένον, γλαυκόν: πυρρὸν δὲ μέλανι πράσινον. Τὰ δὲ ἄλλα ἀπὸ τῶτων χεῖδὸν διήλα. Plato in Timæo.

δέα ἢ λεγομένη τῷ Καρτησίῳ, ὅτι αἱ ἀκτῖνες εἰσέρχονται εἰς τὸ ὄμμα, καὶ ἐνεργῶσιν ἐν τῷ ὡς μία ῥάβδος, ἦτον ἐκείνη τῷ Χρυσίππῳ, ὃν τρόπον μᾶς παραινεῖ Διογένης ὁ Λαέρτιος. (1)

Καὶ ὁ Σιμπλίκιος ὑπομνηματίζωντας τὴν Ἀριστοτέλη ὡσαύτως λέγει: „ὅτι ὁ Ἥλιος θλίβει τὸ φῶς ὅπως ἐνεργεῖ εἰς τὸ ὄμμα, ὡς ἂν εἰς ἑθλίβε μία ῥάβδος.“ (2)

Τὸ σύστημα τῷ Κοπερνικῷ ἐλήφθη ἐκ τῶν πλεσιωτάτων Ἑλληνικῶν πηγῶν: καὶ ἡ Ἑλλάς εἶναι ὑπόχρεως εἰς τὰς πεπαιδευμένους οἷτινες τῆς τὸ ἀποδίδωσιν ὡς πρᾶγμα ἐδικόν της.

„Οἱ Πυθαγόρειοι διδάσκασι,“ λέγει ὁ Πλάταρχος, (3) ὅτι ἡ γῆ „μῆτε σέκει ἀκίνητος, μῆτε κεῖται ἐν μέσῳ τῷ συστήματος τῶν ἄστρων κινήσεων: ἀλλὰ περιφέρεται κυκλιδὸν περὶ τὸ πῦρ,“ ἦτοι τὸν ἥλιον, καὶ ὅτι αὐτὴ δὲν εἶναι μῆτε ἐκ τῶν εὐγενεστέρων μερῶν τῷ κόσμῳ, μῆτε ἐκ τῶν πρώτων.

Ὁσαύτως λέγει ὁ Ἀριστοτέλης (4), „ὅτι ὁ Ἀναξίμανδρος εἶχεν ἀνακαλύψῃ ὅτι ἡ γῆ σέκει ἐκκεντρικῶς ὑψιλά, καὶ κινεῖται περὶ τὸ μέσον σημεῖον τῷ κόσμῳ.

Ὁ Φιλόλαος λέγει (5): „ὅτι ἡ γῆ περιφέρεται περὶ τὸ πῦρ μὲ κίνησιν ἐλλειπτικὴν.“ Μὲ κίνησιν ἐλλειπτικὴν! Τί πλέον ἐχρειάζετο εἰς τὴν λέγῃ; „Χρεωσθῆμεν εἰς ἡμεῖς πεπεισμένοι“ λέγει ὁ Τιμαῖος, (6) ὅτι ἡ γῆ εἰλημένη περὶ τὸν ἄξονα τῷ κόσμῳ, δὲν

„σε-

(1) Ὡς διὰ βακτηρίας τῷ τεθέντος ἀέρος τὸ βλεπόμενον ἀναγγέλλεται „Διογ. Λαέρτ. βιβλ. 7, καὶ Πλάτ. περὶ τῶν Ἀρεσκ. βιβλ. 4. κεφ. κεφ. 15.“

(2) Καθάπερ ὁ μοχλὸς τὸν λίθον ὑπὸ τῆς χειρὸς κινῶμενος. „Σιμπλ. περὶ ψυχῆς. βιβλ. 2.“

(3) Οἱ Πυθαγόρειοι τὴν δὲ γῆν, ἕτε ἀκίνητον, ἕτε ἐν μέσῳ τῆς περιφορᾶς ἔσαν, ἀλλὰ κύκλῳ περὶ τὸ πῦρ αἰωραμένην: ἕτε τῶν τιμωτάτων εἰδὲν τῶν πρώτων τοῦ κόσμου μοριῶν ὑπάρχειν. „Πλάτ. περὶ τῶν Ἀρεσκ. βιβλ. 3. κ. 13 καὶ ἐν Νέμα.“

(4) Ὅτι ἐστὶ γῆ μετέωρος, καὶ κινεῖται περὶ τὸ τοῦ κόσμου μέσον. Aristot. de Ceelo.

(5) Φιλόλαος γῆν κύκλῳ περιφέρεσθαι περὶ τὸ πῦρ καὶ κύκλῳ λοξῶ. „Πλάτ. περὶ τῶν Ἀρεσκ. βιβλ. 3. κ. 11 καὶ 13. Διογ. Λαέρτ. βιβ. 8.

(6) Καὶ ἔδει τὴν γῆν δομένην περὶ τὸν διὰ πάντων πόλον τεταγμένον, μὴ μεμιχαιῆσθαι συνεχομένην καὶ μένυσαν: ἀλλὰ σφρομένην καὶ ἐνελεμένην νοεῖν, ὡς ὕπερον Ἀρίσταρχος καὶ Σέλευκος ἀπεδείκυσαν. „Πλάτ. τ. 2. σελ. 1006.

„ σέκει παρισφιγμένη εἰς αὐτὸν καὶ ἀκίνητος : ἀλλὰ περιφέρεται καὶ ἐνειλεῖται, ὃν τρόπον ἀπέδειξαν ὕστερον ὁ Ἀρίσταρχος καὶ ὁ Σέλευκος.“

Ὁ Ἀρχιμήδης, ὁμιλῶντας περὶ τῶ Ἀρίσταρχου, λέγει : ὅτι οὗτος εἶχε τὴν αὐτὴν γνώμην : καὶ ἰδὲ τὰ ἴδια αὐτῆ λόγια (1). „ Ὑποθέτει ὁ Ἀρίσταρχος, ὅτι τὰ ἄστρα καὶ ὁ ἥλιος σέκων ἀκίνητα ; καὶ ὅτι ἡ γῆ περιφέρεται περὶ τὸν ἥλιον, ὡσάν αὐτὴ νὰ διήρχετο τὴν περιφέρειαν εἰς ὅσον κύκλῳ, ἐν μέσῳ τῶ ὁποῖα νὰ σέκη ὁ ἥλιος.“

„ Εἰκῆνοι ἀκόμη ὅπῃ ἀφείλον τὴν κίνησιν ἀπὸ τῶ συστήματος τοῦ κόσμου,“ λέγει Σέξτος ὁ Ἐμπειρικός, „ καὶ δοξάζουσιν ὅτι ἡ γῆ κινεῖται, ὡς ὁ Μαθηματικὸς Ἀρίσταρχος, δὲν ἐμποδίζονται νὰ νοῶσι τὸν Χρόνον. (2)

„ Φθάνει ὦ φίλε,“ λέγει ὁ Πλάταρχος, (3) „ νὰ μὴν ἔχῃς ἐστὺ νὰ ὑπολαμβάνῃς ἡμᾶς διὰ ἀσεβεῖς, ὡς ἐδόξαζεν ὁ Ἀρίσταρχος, ὅτι Κλεάνδης ὁ Σάμιος ἐνομιζέτο παρὰ τῶν Ἑλλήνων, καθότι ἐκίνει τὸν οἶκον τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν, ἦτοι τὴν γῆν : καὶ καθότι ἐπειράτο νὰ διασώζῃ τὰ ἐράνια φαινόμενα, ὑποθέτωντας, ὅτι ὁ ἐρανος ἔσκε πάντοτε ἀκινήτου : καὶ ἡ γῆ ἦτον ἐκείνη ὅπῃ κινεῖται μὲ κύκλον ἐλλειπτικόν, καὶ ὅμῃ κινεῖται περὶ τὸν ἴδιον αὐτῆς ἄξονα.“

Ἄλλος Ἕλληνας ἐκ τῶν περιχάρων τῆς μαύρης Θαλάσσης, καὶ ἐκ τῆς Πυθαγορικῆς αἰρέσεως διιχυρίζεται καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ δόγμα. Ἡρακλείδης ὁ ἐκ Πόντου,“ λέγει ὁ Πρόκλος,“ ἐδόξαζε καὶ ἔτος, ὅτι ἡ γῆ κινεῖται πάντοτε κυκλιδόν. (4)

Ἡ με-

(1) Ὑποτίθεται ὅδ τα μὲν τῶν ἄστων τὸν ἥλιον μένειν ἀκίνητον : τὴν γῆν περιφέρεσθαι περὶ τὸν ἥλιον, καὶ κύκλῳ περιφέρειαν, ὅς ἐστιν ἐν μέσῳ δρόμῳ κείμενος. „ Αρχιμ. ἐν Φαινήτῃ.“

(2) Οἶγε μὴν τὴν τοῦ κόσμου κίνησιν ἀνελόντες, τὴν δὲ γῆν κινεῖσθαι δοξάσαντες, ὡς οἱ περὶ Ἀρίσταρχον τὸν Μαθηματικόν, ἐκωλύονται νοεῖν χρόνον. „ Σέξτ. Ἐμπειρ.“

(3) Μόνον εἶπεν, ὡ τῶν, μὴ κρίσιν ἡμῖν ἀσεβείας ἐπαγγείλω, ὡσπερ Ἀρίσταρχος ᾤετο Κλεάνθη τὸν Σάμιον ἀσεβείας προκαλεῖσθαι τὰς Ἑλληνας, ὡς κινεῖντα τῶ κόσμῳ τὴν ἐσίαν : ὅτι φαινόμενα σώζειν ἀνὴρ ἐπειράτο, τὸν ἐρανον ὑποτιθέμενος, ἐξελίττεσθαι δὲ καὶ λοξῶ κύκλῳ τὴν γῆν, ἅμα καὶ περὶ τὸν αὐτῆς ἄξονα δινεμένην. Plutarc. de Fracie in orbe Lunæ.

(4) Ἡρακλείδης μὲν ἐν ὁ Ποντικὸς ταύτην εἶχετο τὴν δόξαν, κινῶν κύκλῳ τὴν γῆν. Procl. in Timæo,

Ἡ μεγάλη ἰδέα ὅτῃ ἀνέπεισε τὸν Κολόμβον νὰ προάγῃ ἕτως εὐτολμος πρὸς τὸ ἄγνωστον ἡμισφαίριον, δεικνύουσιν οἱ πεπαιδευμένοι, ὅτι ἦτον ἢ αὐτὴ Ἑλληνικὴ ἰδέα: ἐκείνη, λέγω, ὅτι εἶναι ἀντίποδες ἐπὶ τῆς σφαίρας.

Οἱ Πλάτων ἀμίλισέ περὶ τῶν ἀντιπόδων: ἀναγνωσθήτω Διογ. Λαέρτιος βιβλ. 3. κ. 24. Ὡσαύτως ὁ Πυθαγόρας πρὸ τῆς Πλάτωνος καὶ τὸν αὐτὸν Διογένη, εἶπεν (1): „ὅτι εἶναι ἀντίποδες, καὶ κείμενοι „ τοιστοτρόπως, ὅτῃ τὰ πράγματα ὅτῃ εἰς ἡμᾶς εἶναι κάτω, χρεω- „ σῶν εἰς τέρας νὰ εἶναι ἄνω.“ Ἀν εἶναι ἀντίποδες “ (2), λέγει ὁ Πλάταρχος, „ ἐνιοὶ λέγουσιν, οἱ ὁποῖοι νὰ κατοικοῦσι τὸ ἀντικείμενον „ τῆς σφαίρας μέρος: ἐγὼ νομίζω, ὅτι μήτε ἐκεῖνοι ἔμειναν, χωρὶς „ νὰ ἤκεσαν μίαν φοράν τὸ περιβόητον ὄνομα τῆς Θεμισοκλῆς.“

Οἱ Ῥωμαῖοι ἐπειράσαντο νὰ ἀναίρῳσι ταύτην τὴν δόξαν, ὃν τρόπον τρανῶς πολεμεῖται ἀπὸ τὸν Λεκηρίτιον Βιβλ. 1. σίχ. 1062: καὶ ἀπὸ τὸν Πλίνιον βιβλ. 2. σίχ. 25. ἀλλὰ τῆτο ἄς μᾶς κάμῃ νὰ καταλαμβάνωμεν μόνον, ὅτι τοιστον δόγμα κατ' ἐκείνης τῆς χρόνης εἶχεν ἐπικρατήσῃ ἀναμέσον τῶ γένους, ὅτῃ τὸ εἶχεν ἐξεύρη.

Οἱ πεπαιδευμένοι ἐδύναντο νὰ προβάλλωνται πολλὰ χαρῖα τῶν Ἑλλήνων, ὃθεν συνάγεται ὅτι αὐτοὶ κατεῖχον Τηλεσκοπία, ἐπὶ τῇ εὐρέσει τῶν ὁποίων καυχᾶται ἢ ἡ Ὀλανδία καὶ ἡ Ἰταλία.

„Οἱ στρατιῶται,“ λέγει ὁ Πλάταρχος (3), ἐγένευσαν τὴν Ἀρχι- „ μῆδιν, ὅτε ἐκεῖνος ἔφερε πρὸς τὸν Μάρκελλον πολλὰ μαθηματικὰ „ ὄργανα, ἧγεν ἐκεῖνα τῶν ὁποίων ἢ χρῆσις εἶναι πρὸς ἀναμέτρησιν „ τῶν σκιῶν, τῶν γωνιῶν, καὶ σφαιρῶν διαφόρων, διὰ τῶν ὁποίων „ προσπελάζεται εἰς τὴν ὄψιν τὸ μέγεθος τῶ ἡλίος.“

Οἱ Γάμβλιος λέγει, ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἐπειράτο νὰ εὕρισκῃ μὲ τὰς μαθηματικὰς γνώσεις βοηθήματα πρὸς αὐξήσιν τῆς ακοῆς, ὅμοια τῶν βοηθημάτων τῆς ὄψεως, ἢ ὁποῖα, λέγει ἐκεῖνος, ἔχει τηλεσκοπία (4).

(1) Πυθαγόρας φησὶν, εἶναι ἀντίποδες: καὶ τὰ ἡμῖν κάτω, ἐκεῖνοις ἄνω.

(2) Εἰ γὰρ εἰσιν Ἀντίποδες ἡμῶν, ὥσπερ ἐνιοὶ λέγουσι, τῆς γῆς τὰ κάτω περιοικῆντες, εἶμαι, μὴδὲ ἐκεῖνες ἀνηκόες εἶναι Θεμισοκλῆς. Plut. de Herod. malign.

(3) Κομίζοντι πρὸς Μάρκελλον αὐτῶ τῶν μαθηματικῶν ὀργάνων, σκιοθήρα, καὶ σφαίρας, καὶ γωνίας, αἷς ἐναρμόσει τὸ τῶ ἡλίος μέγεθος πρὸς τὴν ὄψιν στρατιῶται... ἀπέκτειναν. Plut. in vita Marcelli.

(4) Οἷον ἢ μὲν ὄψις... ἢ καὶ Δία Διόπτρας ἔχει, Famblicus in vita Pythagoræ.

Ὡσαύτως ὁ Στράβων, ὁμιλῶντας περὶ τῆ μεγάθους τῆ ἡλίου, μεγαλιτέρη ὅταν ἀνω φέριται, ἢ ἐμβαπτίζηται, ἢ ὅτε φαίνεται νὰ εἶναι εἰς μεγαλωτάτην ἕξαρσιν, αἰτιάται τέτε τῆς ἀτμῆς, οἱ τινες ἀνω φέρονται ἐκ τῆ ἀκεανῆ: ἐπιφύροντας (1), „ ὅτι διὰ μίση τοιούτων ἀτμῶν, ἀπαρακλαθεῖσθαι τῆς ὄψεως ἢ τῆ ἀντιπροβολέντος φωτός, ὡσάν νὰ ἐκλάτο διὰ σωλήνων, λαμβάνει αὐτὴ τὰς ἐμφανείας τῶν ὑποκειμένων πλέον ἐκτεταμένης καὶ πλατυτέρας.“

Ἡ περίοδος τῶν πλανητῶν ἢ γινομένη ἐφ' ἑαυτῶν, ἦτον γνωρίμη εἰς τὴν Ἑλλάδα: καὶ ὁ Πλάτων διεπόρθημευσεν αὐτὴν εἰς τοὺς μεταγενεστέρας, ὡς ἀκολοθεῖ. (2)

„ Πρὸς τέτοις ὁ Πλάτων εἰς τὴν κοινὴν κίνησιν τῶν ἄσρων, διὰ τῆς ὁποίας, ταῦτα παρεσφιγμένα εἰς τὴν δρόμον τῶν σφαιρῶν τῆς, διηκεῶς κινῶνται, προσθέτει ἀκόμη μίαν ἄλλην κίνησιν, τόσον εἰς τῆς πλαγίτας, ὅσον καὶ εἰς τῆς ἀπλανεῖς ἀσέρας. . . πολὺ ἀνάλογον πρὸς τὴν φύσιν τῶν σωμάτων τῆς: διότι, ὅταν τέτων σφαιρικῶν, εἶναι ἀνάγκη νὰ σφίρηται ἕκασον σφαιρικῶς ἐφ' ἑαυτῆ.“ Καὶ ὁ Πλωτῖνος λέγει (3), „ ὅτι ὁ Πλάτων εἰ μόνον δίδει εἰς κάθε ἄστρον μίαν σφαιρικὴν περίοδον ὁμῆ μετὰ τὸ πᾶν: ἀλλὰ δίδει προσέτι ἕκασῳ τέτων μίαν ἰδέαν περίοδον περὶ τὸ ἴδιον αὐτῆ κέντρον.“

Ἡ διδασκαλία πρὸς τέτοις τῶν κομητῶν, μᾶς λέγουσιν οἱ πεπειδευμένοι, ὅτι ἦτον καὶ αὐτὴ πολὺ γνωρίμη εἰς τὴν Ἑλλάδα, προβαλλόμενοι τὸν Ἀριστοτέλη, ὅσις λέγει, ὅτι (4)

» Ο

(1) Διὰ δὲ τέτων τῶν ἀτμῶν ὡς δι' αὐλῶν κλωμένην τὴν ὄψιν, πλατυτέρας δέχεσθαι τὰς φαντασίας. Strabo. lib. 3. cap. 138.

(2) Ἐτι ὁ μὲν πρὸς τῆ κοινῇ κινήσει τῶν ἄσρων, καθ' ἣν ἐν ταῖς σφαίραις ἐνδεδεμένοι κινῶνται πάντες οἱ ἀσέρες, οἷτε ἀπλανεῖς καὶ οἱ πλανώμενοι: καὶ ἑτέραν αὐτοῖς κίνησιν ἀποδίδωσιν ἣν δὴ καὶ ἄλλως. . . καὶ προσήκωσαν αὐτῶν τῆ φύσει τῆ σώματος. Σφαιρικοὶ γὰρ ὄντες, εἰκότως σφαιρικὴν τινα κίνησιν ἕκαστος κινεῖτο περιδιδόμενος. Euseb. preparat. lib. 11. c. 8.

(3) Καὶ Πλάτων δὲ τοῖς ἄστροις, εἰ μόνον τὴν μῆ τῆ ὅλη σφαιρικὴν κίνησιν, ἀλλὰ καὶ ἕκασῳ δίδωσι τὸ περὶ τὸ κέντρον αὐτῶν. Plotinus. Lib. 2.

(4) Ἀναξαγόρας μὲν ἐν καὶ Δημόκριτος, φασὶν εἶναι τῆς Κομήτας σύμφασιν τῶν πλανητῶν ἀσέρων, ὅταν διὰ τὸ πλησίον ἐλθεῖν δόξωσι διγγάνειν ἀλλήλων. Τῶν δ' ἰταλικῶν τινες καὶ καλεσμένων Πυθαγορείων, εἶνα λέγουσιν αὐτῶν εἶναι τῶν πλανητῶν ἀσέρων, ἀλλὰ διὰ

πολ-

„ Ο Ἀναξαγόρας καὶ ὁ Δημόκριτος λέγουσιν: ὅτι οἱ Κομήται εἶναι
 „ μία ἐμφύτευσις πλανητῶν μεταξύ ἑαυτῶν, ὅταν ἔτοι πλησιάζον-
 „ τες ἀπτῶνται ἀλλήλων: ἀλλ' οἱ Πυθαγόρειοι τῆς Ἰταλίας λέγουσιν,
 „ ὅτι ὁ κομήτης εἶναι εἷς τῶν πλανητῶν, τὸ ὅποιον ἢ ἐπιφάνεια γεν-
 „ νᾶται δι' ἐνὸς χρόνου πολὺ μακρῆ, καὶ τὸ ὅποιον τὸ ἐκκεντρικὸν εἶ-
 „ ναι πολὺ μικρὸν: ὃν τρόπον συμβαίνει εἰς τὸ ἄστρον τὸ Ἑρμῆ, τὸ
 „ ὅποιον, διὰ τὴν βραδυτάτην αὐτῆ ὁδοπορίαν, εἶναι ἐκλείπες πολ-
 „ λῶν φάσεων: ὅθεν δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ὁρατὸν διὰ πολλῆ χρόνου.
 „ Παραπλησίως τέτοις ἐδόξασαν ἀκομί οἱ ὄπαδοι τῆ Ἰπποκράτους
 „ χίσι, καὶ οἱ τῆ Αἰσχύλου μαθητῆ ἐκεῖνοι.“

„ Ἐνιοι τῶν Πυθαγορείων,“ λέγει ὁ Στοβαῖος (1); „ λέγουσιν
 „ ὅτι ὁ Κομήτης εἶναι ἐν ἄστρον ἀπ' ἐκεῖνα ὅπῃ δὲν ἐμφαίνονται πάν-
 „ τοτε, ἀλλ' ἐξέρχονται ὡς ἐκ τῆς ἀνατολῆς αὐτῶν, μὲ μίαν διω-
 „ ρισμένην περίοδον μακρῆ χρόνου.

Διδάσκει ἡ Φυσικὴ τῶν νεωτέρων, ὅτι ἡ λαμπρότης τῆς σελήνης
 „ λαμβάνεται ἐν δάνει. „ Ὅσαύτως ἐδίδασκεν ὁ Ἐμπεδοκλῆς (2),
 „ ὅτι ἡ λαμπρότης τῆς σελήνης γεννᾶται ἐν αὐτῇ ἐκ τῆς ἀνακλάσεως
 „ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων: ὅθεν συμβαίνει, ἐπιφέρει ἐκεῖνος, ὅτι ἐ-
 „ κείνο τὸ φῶς δὲν φθάνει εἰς ἡμᾶς μῆτε θερμὸν, μῆτε λαμπρὸν,
 „ ὡς ἔπρεπε πάντοτε, ἀν' ἐκεῖ ἐγένετο μία ἐξάφισ ἢ μία μίξις φλο-
 „ γῶν.“

Ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος λέγει: (3) „ ὅτι ὁ Ἀναξίμανδρος δοξά-
 „ ζει, ὅτι ἡ Σελήνη εἶναι ψευδοφανῆς ἢ τοι λάμπουσα μὲ φῶς διεφω-
 „ σμένον, καὶ ὅτι αὐτὴ φωτίζεται παρὰ τῆ ἡλίου.“

Πρὸς

πολλῆ τε χρόνου τὴν φαντασίαν αὐτῆ εἶναι, καὶ τὴν ὑπερβολὴν ἐπὶ μι-
 κρὸν: ὅπερ συμβαίνει καὶ περὶ τὸν τῆ Ἑρμῆ ἀστέρα. Διὰ τοῦ μικροῦ
 ἐπαναβαίνειν, πολλὰς ἐκλείπει φάσεις, ὡς διὰ χρόνου φαίνεσθαι πολ-
 λῆ: παραπλησίως δὲ τέτοις καὶ οἱ περὶ τὸν Ἰπποκράτην τὸν χίσιον, καὶ τὸν
 μαθητὴν αὐτῆ Αἰσχύλον ἀπεφώνησαντο. Ἀριστοτ. βιβ. 1. Μετεωρολ. κ. 6.

(1) Τῶν Πυθαγορείων, τινὲς μὲν, ἀστέρα φασὶν εἶναι τὸν Κομή-
 την, τῶν ἐκ αἰεὶ φαινομένων, διὰ δὲ τινος διαρισμένην χρόνου περιоди-
 κῶς ἀνατελλόντων. Stobaeus Eclog. Phys. lib. 1.

(2) Ἀνακλάσει τινὶ τῆ ἡλίου (Ἐμπεδοκλῆς) πρὸς τὴν Σελήνην
 γίνεσθαι τὸν ἐνταῦθα φωτισμὸν ἀπ' αὐτῆς: ὅθεν εἰδὲ θερμὸν, εἰδὲ
 λαμπρὸν ἀφικνεῖται πρὸς ἡμᾶς, ὡς περ ἦν εἰδὸς, ἐξάφως καὶ μίξεως
 φάτων γεγενημένης. Plutarch. de Facie in orbe Luna.

(3) Τὴν τε Σελήνην ψευδοφανῆ καὶ ἀπὸ τοῦ Ἡλίου φωτίζεσθαι.
 Diog. Laert. in Anaxim. lib. 2 καὶ ἄλλαχῆ.

Πρὸς τούτοις ἡ ἰδέα, ὅτι αὐτὴ εἶναι κατωκημένη, ἢ ἦτον ἐκεῖνη τοῦ
 „ Ὀρφείως καὶ τῶν Πυθαγορείων (1).“ Κατεσκευάσεν ἀπόμνη ἡ Φύ-
 „ σις, λέγει ὁ Ὀρφεὺς καὶ Πρόκλον, μίαν ἄλλην γῆν ἄμετρον καλε-
 „ μένην παρὰ τῶν Θεῶν Σελήνην: παρὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων, Μήνην ὀ-
 „ νομαζομένην: ἣτις ἔχει πολλὰ ὄρη, πολλὰς πόλεις, πολλὰ ὄσπρτια.
 „ Οἱ Πυθαγόρειοι δοξάζουσι, λέγει ὁ Πλάταρχος (2), ὅτι ἡ Σε-
 „ λήνη εἶναι γεωδὴς, διότι αὐτὴ εἶναι πανταχῆ κατωκημένη, ὃν τρό-
 „ πον βλέπομεν νὰ εἶναι κατωκημένη ἡ ἡμετέρα γῆ, ἀπὸ καλλιώτερα
 „ ζῶα καὶ ἀπὸ φυτὰ ὠραιότερα: ἐπιφέροντες ὅτι τοιαῦτα σεληνιακὰ ζῶα
 „ εἶναι ἀνώτερα εἰς δύναμιν, τῶν ἐδικῶν μας, δεκαπέντε φοραῖς τόσον.
 „ Ὁ Στοβαῖος ὡσαύτως λέγει (3) ὅτι ὁ Ἀναξαγόρας ἐδίδασκει, ὅ-
 „ τι ἡ Σελήνη ἔχει καὶ κατοικίας, καὶ λόφους, καὶ ὅτι ὁ Δημόκριτος ἔλε-
 „ γεν (4): ὅτι οἱ σπιλοὶ τῆς Σελήνης εἶναι σκιαὶ τῶν ὑψηλῶν μερῶν
 „ αὐτῆς. διότι χρειάζεται νὰ ἔχη αὐτὴ καὶ λαγκαθία καὶ ὄρη.“

Ὁ Πλάταρχος προέβη περαιτέρω, λέγωντας (5): „ ὅτι ἐκεῖνο τὸ
 „ μέρος τῆς Σελήνης λεγόμενον πρόσωπον, εἶναι καὶ τὸ αἶμα
 „ ἡ ἡ εἰκὼν μιᾶς μεγάλης θαλάσσης.“ Καὶ ἄλλα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ συγ-
 γραφῆι ἀναγινώσκωμεν ἀπικριβωμένως τὰς πλέον περιέργους θεωρίας
 καὶ παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας οἱ Νεώτεροι μᾶς λέγου νὰ ἔκαμαν ἐπὶ
 τὴν Σελήνην.

Περὶ τῆς βάρους, καὶ τῆς ἐλασικῆς τῆς ἀέρος ὡς καὶ περὶ τῆς αἰθερίου
 ὕλης, ὅποιοι εἶναι περίεργος ἄς ἀναγνώσῃ τὸν Ἀριστοτέλη βιβλ. 1.
 Μετέωρ. κ. 3. καὶ περὶ Κόσμου. Κλήμ. Ἀλεξάνδρ. βιβλ. 5. Πλά-
 τωνα ἐν φαίδωνι, καὶ Στοβ. Ἐκλογ. Φυσικ.

Ὡσαύτως καὶ περὶ τῆς βροντῆς, περὶ τῶν σεισμῶν, περὶ τῆς μαγ-
 νητικῆς δυνάμεως, περὶ τῆς ἀναρρόιας καὶ παλιρρόιας τῆς θαλάσσης,
 καὶ

(1) Μήσατο δ' ἄλλην γαῖαν ἀπείροτον ἢν τε Σελήνην ἀθάνα-
 τοῖουσιν.

(2) Οἱ Πυθαγόρειοι γεωδὴ φαίεσθαι τὴν Σελήνην διὰ τὸ περοι-
 κεῖσθαι ταύτην, καθάπερ τὴν περὶ γῆν, μείζουσι ζώοις, καὶ φυτοῖς
 καλλίουσιν: εἶναι γὰρ πεντεκαίδεκαπλασίονα τὰ ἐπ' αὐτῆς ζῶα τῇ
 δυνάμει. „ Πλάτ. περὶ τῶν Ἄρεσκ. βιβ. 2. κεφ. 30.

(3) Ἀναξαγόρας ἔλεγε τὴν δὲ Σελήνην εἰ μόνον οἰκήσεις ἔχειν,
 ἀλλὰ καὶ λόφους καὶ φάραγγας. Stobæus Eclog. Physic. lib. 1.

(4) Δημόκριτος ἀποσκιάσματοι τῶν ὑψηλῶν ἐν αὐτῇ μερῶν: ἀνάγ-
 κη γὰρ αὐτὴν ἔχειν καὶ νάπας. „ ὁ αὐτὸς αὐτόφει:

(5) De Facie in orbe Lunæ.

ἢ περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ποταμῶν, ὡς ἀναγινώσκει τὴν Πλέταρχον περὶ τῶν Ἀρεσκ. βιβλ. 3: κεφ. 3. ἢ 17. Λαέρτ. βιβλ. 2. Ὠριγίν ἐν Ἀναξαγ. Ἀριστοτέλ. ἐν Νεφέλαις. Ἀριστοτ. Μετεωρ. βιβλ. 2. κεφ. 8. Τὸ χάριεν εὕρημα τῷ κατευαῖζειν τὰ κύματα τῆς θαλάσσης μὲ τὸ ἔλαιον, ἀνανευαμένον σήμερον παρὰ τοῦ ὀνομασοτάτε Κυρίε φραγκλίνο, οἱ πεπαιδευμένοι δεικνύουσιν ὅτι τὸ εὕρημα εἶναι Ἑλληνικόν. Ὁ Ἀριστοτέλης ἀνέπτυξεν ὑπερφυῶς ἢ παγκάλως τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν μὲ τῷτο, τὸ κύμα γαλινίζεται.

„ Διότι, λέγει ὁ Πλέταρχος, (1) ὅταν ἡ θάλασσα ραντιθῇ μὲ ἔλαιον γίνονται διαυγῆ τὰ ὕδατα αὐτῆς, ἢ παύεται ἐν τέτοις ἢ δό- νησις: ἴσως, καθὼς, ὁ Ἀριστοτέλης λέγει, ὁ ἀνεμος γλυσρῶντας ἐπὶ τὴν λείανσιν τῶ ἐλαίω, δὲν κάμνει πληγὴν εἰς τὸ ὕδωρ, μίτε δύναται νὰ τὸ κινήσῃ.

Αὕτη ἡ διδασκαλία, τὴν ὁποίαν ἐγὼ μετ' ἐκπλήξεως καὶ θαύματος εἶδον νὰ μεταχειρίζονται ἔτοι οἱ ἀλιεῖς τῆς ποσεινῆς μοι Ἐλλάδος, ἐγὼ ἐβεβαιώθην, ὅτι ἐκ παλαιῆ ἦτον ἐν χρήσει, χωρὶς ποτὲ νὰ τὴν εἰσαγάγῃ εἰς αὐτὴν, μίτε νὰ τὴν διδάξῃ ὁ Κύριος φραγκλῖνος, ἔκα- με νὰ γεννηθῇ ἐν ἐμοὶ μία ἰδέα ὅπῃ ἐγὼ ἀποτολμῶ νὰ προσφέρω εἰς τὰς εἰδήμονας.

Ἡ θαυμασὴ διδασκαλία τῷ Ἀριστοτέλει, τὴν ὁποίαν, ὡς λέγεται, προήγαγε πάλιν ὁ φραγκλῖνος, δὲν μὲ ἐφάνη ἰκανὴ διὰ νὰ νοῶ ἀμφο- τέρα τὰ φαινόμενα, τὰ ὁποῖα προβάλλει τὸ ἔλαιον ἐκκεχυμένον ἐπὶ τὴν θάλασσαν. Ὁ ἀνεμος γλυσρῶ: παγκάλως! Οὕτω μὴ διαδύοντος αὐτῆ πρὸς τὸ πορῶδες τῶ ὕδατος ἤδη ἀποπεφραγμένον ὑπὸ τῶ ἐλαίω, αὕτη μένει γαλίνιος, καὶ δὲν μετεωρίζει ἐαυτὴν εἰς κύμα. Ἀλλὰ πῶς γεννᾶται τόση διαύγεια ἐν τῷ κατωτάτῳ μέρει τῶν αὐτῶν, ὡς ἐγὼ πολλὰκις εἶδον; Τὸ γαλίνιον τῶν ὕδατων μὲ φαίνεται ἀνάρμοςον διὰ νὰ ἀναπτύσῃ τὸ φαινόμενον. Ἐχρεῶσαι ἐκεῖ νὰ γεννᾶται, διὰ χρόνῃ ἢ τὸσσῆτον βραχέος, τὸ ἀναγκαῖον ἴζημα τῶν ἑτερογενῶν ὑλῶν με- μιγμένων μὲ τὴν δεδονημένην θάλασσαν, διὰ νὰ ἀποδίδῃ τις εἰς ταύτην τὴν αἰτίαν, ἕνα τοῖστον ἀποτελέσμα. Ἀλλ' ἐγὼ εἶδα τοιαύτην λαμ- πρότητα ἣτις εἶχε γεννηθῇ ἐν τῇ θαλάσῃ κατ' ἐκείνην τὴν αὐτὴν σι- γμὴν, ὅπῃ εἶχεν εἰς αὐτὴν ραντιθῇ τὸ ἔλαιον: πρὸς τέτοις ἐγὼ τὴν εἶδα νὰ γεννᾶται ἀκόμι, ὅτε τὰ ὕδατα, σιωπῶντων τῶν ἀνέμων, ἦσαν
ἐν

(1) Διατὶ τῆς θαλάττης ἐλαίω καταρραϊνομένης, γίνεται κατα- φάνεια καὶ γαλίνη; πότερον, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶ, τὸ πνεῦμα τῆς λειότητος ἀπολισθαῖνον, ἢ ποιεῖ πληγὴν ἐδὲ σάλον.

ἐν τελειοτάτῃ γαλήνῃ, καὶ τὰ ὕδατα ἐφαίνοντο ζοφερά. Ὅθεν ἐφάνη
 μοι νὰ χρωσῶ νὰ καταφεύγω εἰς κἀνένα ἄλλον τρόπον: καὶ νὰ διαλο-
 γίζωμαι, ὅτι, ἐπειδὴ τὸ ἔλαιον ἐξαπλάττει: πᾶν σφαιρίδιον ἐκείνου,
 ἢ πᾶν ἄτομον ἐλαιῶδες ὅπῃ παρεισδύεται, καὶ ἐπιπολάζει καθότι τὰ
 ὕδατα εἶναι πορώδη, κάμνει τὸ ἔργον ἐνὸς φακῆ διοπτρικῆς; ἐν ᾧ, τὸ
 φῶς συνηγμένον ἀντανεκλάται θαφιλέστερον ἀπ' ἐκεῖνο ὅπῃ πρότερον ἀν-
 τανεκλάτο, ὅτε δὲν ὑπῆρχε διὰ παντός πόρος τῆς αὐτῆς θαλάσσης ἐνας
 φακίσκος τοιοῦτος, ἀλλὰ κατ' εὐθείαν παρεισδύετο ἢ ἀκτὴν ἀνακλα-
 μένη μόνον εἰς τὸν ζοφερόν πάτον τῆς θαλαρᾶς ἄμμου. Εἰς πάντα θέ-
 λει προσεθῆ ἢ συνάντησις τόσων πολλῶν ἀκτίνων ἀντανεκλασειῶν
 ἐκ τῆς ἐργασίας ἕκ ἐνός, μῆτε δύο φακῶν, ἀλλὰ τόσων καὶ τόσων χι-
 λιάδων, εἰς τὰς ὁποίας διαιρεῖται τὸ ἔλαιον. Θέλει προσεθῆ ἀκόμη
 ἐκεῖνο ὅπῃ φαίνεται μοι ἀξιολογώτερον, ὅτι τόση μεγαλιτέρα θαφι-
 λεια φωτὸς ἀντανεκλασμένη εἰς μεγαλιτέρας γωνίας, καὶ ἀνακλα-
 σμένη: ἐπανακάμπτεσα ἀπὸ τῆς ἐπιπέδου πάτος τῆς θαλάσσης, ἀπαν-
 τᾶ τὰς αὐτὰς φακὰς ὑποκάτω: ὅθεν γεννηθειῶν νέων ἀντανεκλάσεων
 καὶ νέων συναντήσεων, ὡς ἐρρέθη, τὸ ὕδωρ πλέον ἐπιφορτίζεται ἀπὸ
 φῶς: καὶ πολλαὶ γωνίαι ἀντανεκλάσεως ἀποβαίνουσι μεγαλιτέρας πρὸς
 ἄλλας τόσας γωνίας ἐμπτώσεως πολὺ μεγαλιτέρας, μὴ τὴν δεξιέραν συ-
 νάντησιν ἐνὸς ρεύματος τόσῃ συνεσπῆκτός καὶ ἠνωμένης, ὁποῖον εἶναι τὸ
 ἔλαιον (1). Καὶ ἰδὲ, ὡς μοι φαίνεται ἢ τόση λαμπρότης ὅπῃ ἐπιφαί-
 νεται εἰς τὴν θαλάσσαν μὲ τὸ μέσον τῆ αὐτῆς ἐλαίας: καὶ πρὸς τέτοις τὸ
 μείζον μέγεθος καὶ ἡ διασολὴ τῶν ὑποκειμένων ὅπῃ ἐναπερείδονται εἰς
 τὸν πάτον τῆς. Ἄν ἐγὼ εἶμαι εἰς σφάλμα, ἄσμενος θέλω ὑποφέρειν
 τὰς ἀνειδισμὰς τῆς φυσικῆς, καὶ θέλει ὑποφέρειν μὲ εὐλάβειαν τὴν ἀγα-
 κάτησιν παντός αἰδρός τρώοντι σοφῆ. Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ προ-
 κείμενον.

Δικαίως δὲν θέλωσιν ὑποφέρειν οἱ πεπαιδευμένοι νὰ ἰδιοποιῆται ὁ
 Ἄρβεϋς ἐν εὐρημα πολλῶν πρότερον γνώριμον εἰς τὰς Ἑλλήνας, καὶ ἐκ-
 τεθειμένον ἐν πολλοῖς χωρίοις παρὰ τῆς μεγάλης Ἰπποκράτους καὶ ἄλ-
 λων προσέτι.

Ἰ. Ο' Ἰπ-

(1) Τὰ μόρια ὅπῃ συνδέτῃσι τὸ ὅλον τῆ ἐλαίας, ἀγκαλὰ νὰ ἐπι-
 πολάζεν ἐπάνω εἰς ἐκεῖνα τὰ ὕδατος: πλὴ ὄντων ἐκείνων κυσειδῶν,
 καὶ περιεχόντων ἐν ἑαυτοῖς κεκλεισμένον ἕνα ρεῦμα ἀερόμορφον, φλο-
 γισόν, οἱ αὐτῶν ὑμέτες οἱ περιέχοντες θέλωσιν χρωσῆν νὰ εἶναι συμ-
 πικτότεροι ὑπὸ τῆς ὑδατώδους ὕλης: καὶ ἰδὲ ἢ ἰκανοτάτη πικρότης ὅ-
 πῃ ἐπζητεῖται διὰ τὸ ἀπατέλεσμα.

Ο Ἴπποκράτης λέγει: (1) „ ὅτι αἱ φλέβες κοινωνῶσι πᾶσαι ἢ
 „ μίᾳ μὲ τὴν ἄλλην, καὶ διαρρέουσι διὰ τέτων τὰ αὐτῶν ρεύματα ἐκ
 „ τῆς μίᾳς εἰς τὴν ἄλλην.“ Καὶ ἀλλαχῆ (2)

„ Αἱ φλέβες “ (νοεῖ ἔτος μὲ ὅλες τὰς παλαιὰς πᾶν τὸ σύστημα τῶν
 „ ἀγγείων), ἐξηπλωμέναι διὰ παντός τὸ σώματος, διαιρέμεναι ἀπὸ
 „ μίᾳς εἰς πολλοτάτας ἄλλας, φέρουσι πανταχῆ τὴν κίνησιν, τὸν αἴ-
 „ ρα καὶ τὰ ρεύματα τὰ διαφοριτῶντα.“ Πρὸς τούτοις, λέγει ἀλλαχοῦ
 (3), „ ὅτι ἡ ρίζα τῶν ἀρτηριῶν εἶναι ἡ καρδία, ὅτι, διὰ τέτων, τὸ
 „ πνεῦμα καὶ τὸ αἷμα ὑπάγει πανταχῆ πλανώμενον: καὶ, διὰ τέτων,
 „ γεννᾶται προσέτι ἡ θερμότης.“ (Ἰδὲ ὡσαύτως τὸ ἐπίσημον σύ-
 „ σθημα τῆ Κυρίας Κρανοφόρου), ἐπιφέρων ἀλλαχῆ (4).

„ Ὅτι αὐταὶ αἱ ἀρτηρίαι εἶναι αἱ πηγαὶ τῆς φύσεως τῆ ἀνθρώπου,
 „ καὶ αὐταὶ εἶναι οἱ ποταμοὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας ποτίζεται τὸ σῶμα
 „ ποταμοὶ ὅπῃ διακομίζουσι προσέτι εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον σῶμα
 τὴν αὐτὴν ζωὴν.“

Καὶ ὁμιλῶντας ἔτος περὶ τῆς ἀπαύσεως κινήσεως τῆς καρδίας καὶ τῶν
 ἀγγείων, λέγει (5):

„ Ἡ καρδία καὶ αἱ κοῖλαι φλέβες, ἢ, ὡς προεῖπον, πάντα τὰ ἀγ-
 „ γεῖα εἶναι εἰς κίνησιν ἀπαυσον.“ Πρὸς τούτοις ἀλλαχῆ, παραβάλλ-
 „ ῶν τὰς ὀπισθοπόρους ποταμὸς ὅπῃ διηνεκῶς ἀποκτῶσι τὴν ἰδίαν αὐ-
 τῶν πηγὴν διὰ πλαγίων ὁδῶν, λέγει: „ ὅτι ἔτσι εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς
 περιόδου τῆ αἵματος. (6)

„ Ἐκεῖνοι οἱ ποταμοὶ ὅπου πλαγίως πορεύονται, πληρῆντες τὸν
 „ δρόμον τῆς, μᾶς δίδου ἓνα παράδειγμα τῆς περιόδου τῆ αἵματος.“

Ὅτι

(1) Κοινωνῶσι δὲ πᾶσαι αἱ φλέβες καὶ διαρρέουσιν ἐς ἑαυτάς. Hippocr. de locis in homin.

(2) Αἱ φλέβες διὰ τὸ σώματος κεχυμέναι, πνεῦμα καὶ ρεῦμα, καὶ κίνησιν παρέχονται, ἀπὸ μίᾳς πολλὰ διαβλασάνουσι. Hippocr. lib. de venis.

(3) Ριζώσεις ἀρτηριῶν καρδίῃ, ἐκ τέτων ἀποπλανᾶται ἐς πάντα αἷμα καὶ πνεῦμα, καὶ θερμασίῃ διὰ τέτων φοιτῇ. Hippocr. de Alim.

(4) Αὐταὶ πηγαὶ φύσιος ἀνθρώπου, καὶ οἱ ποταμοὶ ἐνταῦθα ἀνα τὸ σῶμα τοῖσιν ἀρδεταὶ τὸ σκῆνος: ἔτσι δὲ καὶ ζωὴν φέρουσι τῷ ἀνθρώπῳ. Hippocr. de Corde.

(5) Ἡ καρδία καὶ αἱ κοῖλαι φλέβες κινεῖνται αἰεὶ. Hippocr. de Principiis.

(6) Ποταμοὶ δὲ μὴ κατὰ τρόπον γενομένοι αἵματος περίουδον σημαίνουσι. Hippocr. de Insomniis.

Ὅτι τὸ αἷμα ἐπανέρχεται ὄφεν ἀπύρχето, τὸ λέγει ἀκόμι εἰς ἄλλα χωρία: ἕνα τῶν ὁποίων ἄς εἶναι τῆτο. (1)

„ Ἡ περίοδος τῆ αἵματος ἡμῶν εἶναι τοιαύτη, ὅπῃ, ὅπόθεν ἄρχεται ἐκεῖ ἢ τελειοῖται.“

Πρὸς τέτοις ὁμιλῶντας ἐκείνος περὶ περίοδος τῆ αἵματος τῶν σωμάτων, ἐκείνων ὅπῃ εἶναι νέοι τὴν ἡλικίαν, λέγει (2): „ ὅτι αὐτὴ εἶναι ταχεῖα ἐν τέτοις πλέον ἀπ' ἐκείνο ὅπῃ εἶναι ἐν ἡλικίᾳ διαφόρῃ, ἕως τῆς περιφορᾶς τῶν χυλῶν ταχυτέρας“ ἢ τ.

Ἐν δὲν τῷ βιβλίῳ περὶ τροφῶν, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ ὅπῃ ἀρχινᾷ „ Περίοδος ἐς πολλὰ σύμφωνοι“ καὶ τ. δεικνύει ὅτι ἐγνώριζε καλῶς τὴν περίοδον τῆ αἵματος ἐκ τῆς μήτρος ἐνδον τῆς γονῆς, ἢ ἐκ τῆς γονῆς εἰς τὴν μητέρα. Τοιαῦται Ἱπποκρατικαὶ διδασκαλίαι συνάγονται προσέτι ἐκ τῆ βιβλ. 1. περὶ Νόσων, ἢ ἐξ ἄλλων: ἀλλὰ βραχυλογίας χάριν παραλείπονται.

Πρὸς τέτοις ὁ Πλάτων ὁμιλεῖ μὲ περισσότεραν ἐνέργειαν περὶ τῆς αὐτῆς περίοδος, λέγωντας (3): „ ἡ καρδία εἶναι ἡ ρίζα τῶν ἀγγείων ἢ ἡ πηγὴ τῆ αἵματος, σφοδρῶς περιφέρεται διὰ τῆ σώματος.“ Ἐπιφέρωντας ὡσαύτως (4)

„ Ὅταν τὸ αἷμα ὀλίγον παχύνηται: ἐκ τέτῳ ἀποβᾶν ἦτον ἐπιτήδειον πρὸς τὸν δρόμον, ἐπανακάπτει μὲ δυσκολίαν διὰ τῶν φλεβῶν ὅπῃ τὸ φυλάττεσιν.“

„ Ὁ αὐτὸς Πλάτων, (5) τὸν ὅποιον ὁ Λογγίνος προβάλλεται, καλεῖ τὴν καρδίαν „ πηγὴν τῆ περιφερομένη αἵματος μὲ κίνησιν ταχυτάτην.“

Πρὸς τέτοις ὁ Ἀριστοτέλης, γνωρίζωντας ἐν βιάθει τὴν ἰατρικὴν τέχνην, διότι ἦτον ἰατρός ἀπὸ γενεᾶς ἢ ἐπαγγέλματος, λέγει περὶ τῆς ἀγγειολογίας, (6)

ὅπῃ,

(1) Τῆτο περίοδος ἐν τῷ σώματι, ὅπόθεν ἄρχεται ἐπὶ τῆτο τελευτᾷ. Hippocrat. de Dieta.

(2) Ταχεῖς ἐέσης τῆς περιφορᾶς. κ. τ. λ., Περὶ τροφ.

(3) Τὴν δὲ δὴ καρδίαν ἅμα τῶν φλεβῶν, ἢ πηγὴν τῆ περιφερομένης ἢ πάντα τὰ μέρη σφοδρῶς αἵματος.

(4) Νυκτὶ ἐν πυκνότερον (αἷμα) δυσκίνητον ὄν, μόλις ἀντιστρέφοιτο ἐν ταῖς φλεβί. „ Πλάτ. ἐν Τιμαίῳ.“

(5) Πηγὴν τῆ περιφερομένης σφοδρῶς αἵματος.

(6) Ἀποτείνει γὰρ ἐκ τῶν πλαγίων φλεβῶν, φλέβια λεπτὰ ἐκ τῆς μεγάλης φλεβὸς ἢ τῆς ἀρτηρίας παρ' ἐκάστην πλευρὰν ἢ φλέβα,

„ Ὅτι ἀπὸ τῶν κλάδων τῆς μεγάλης φλέβος ἀποτείνονται φλέβια
 „ πολὺ λεπτά: καὶ ἀπὸ τῶν κλάδων τῆς μεγάλης ἀρτηρίας, μικραὶ
 „ ἀρτηρίαι ὁμοιοτάται: καὶ δι' ἐκάστης πλευρᾶς τῆς σώματος παρακείν-
 „ ται συμμότατα αἱ ἀρτηρίαι μετὰ τὰς φλέβας τῶν: καὶ συζευγνύονται
 „ τέλος πάντων ἐκείναι μετὰ ταύτας δι' ἀνασομάσεως. “

Ἄς χαριθῆ εἰς τὴν μνημονευθεῖσαν βραχυλογίαν ὁλος ὁ Γαλινός, καὶ
 ἃς εἶναι ὀλοτελῶς ἐξηλειμμένους, ὡσάν ἐγὼ νὰ ἤθελον νὰ ἀπήλλατ-
 τον τὸν Κύριον Ἀρβεῦν τῆ πλέον δεινῶν ὀνειδῶν.

Καὶ ὡς πρὸς ἀναίδητον διαπνοὴν, δὲν ἐδίδασκεν ὁ Ἰπποκράτης
 (1), „ ὅτι ὅλον τὸ σῶμα εἶναι ἔκπνοον καὶ εἴσπνοον; “ Καὶ πᾶσα ἡ
 αὐτὴ πρᾶξις δὲν διιθύνετο ἀπὸ ἀρχῆν τοιαύτην, τὸσας αἰῶνας πρὸ
 τῆ Σαντωρίας, ὅσας τὴν ἰδιοποιήθη;

Ἄς μὴν ἐγχειρήσωμεν νὰ ἐξετάζωμεν τὰς ἀληθείας τὸσον ὠφελί-
 μως τῆς Ἰατρικῆς: καὶ ἃς μὴν εἰπῶμεν λόγον περὶ τῆς χειρουργίας,
 Ἀνατομίας, Χυμικῆς, ὅτι ἤθελεν ἦθαι κακὸν νὰ θέλη τις νὰ ἀγριαί-
 νηται πρὸς λαὸς ἴσως ἀγνώμονας διὰ πολλατάτας αἰτίας, οἵτινες ἐυερ-
 γηθέντες μεγάλως, φαίνονται ἀχάριστοι πρὸς τὰς πατέρας τῶν. Ἡ
 Ἐλῆας ἀπεχομένη τοῦ ὀνειδίζειν, φυλάττει ἐν ἑαυτῇ θυμυδίας ἐν-
 δομύχους.

Χρεωθεῖ νὰ φαίνηται θαυμαστὸν καὶ ξέρον ὅτι ἐν εὐρημα δημολόγη-
 τον, ὡς εἶναι ἡ θειώδης κόνις, ἦγεν, τὸ βαρῆτι, ἦτον καὶ αὐτὴ γνωρί-
 μις εἰς τὰς Ἐλλήνας. Τῆτο ὅμως ἀναγινώσκωμεν περὶ τῆ Σαλμανεύς,
 ὅτι ἔτος εἶχε τὴν γνώσιν τῆς κόνως, ὅτε ἀνταποκρινόμενος πρὸς τὰς
 βροντὰς καὶ τὰς κεραυνὸς τοῦ μεγάλου Διὸς, μετεχειρίζετο καὶ αὐτὸς
 ἄλλας κεραυνὸς, καὶ ἄλλας βροντὰς ἀπειργασμένας παρ' αὐτῆ.

„ Πρέπει νὰ ἰξεύρωμεν, “ λέγει ὁ Εὐστάθιος, „ (2) ὅτι ἂν ὁ Σαλ-
 „ μανεύς ἀντεβρόντα καὶ ἀντέσραπτεν εἰς τὸν Δία, ὄχι διὰ τῆτο ἦτον
 „ αὐ-

καὶ ἀρτηρίαν παρακείσθαι, τὰς δὲ φλέβας καὶ τὰς ἀρτηρίας συνάπτειν.
 Hippocr. Epidem. lib. 6.

(1) Ἐκπνοον καὶ εἴσπνοον εἰσιν ὅλον τὸ σῶμα. Hippocr. Epid. lib. 6.

(2) Ἰστέον δὲ ὡς καὶ ἀντιβροντᾶν καὶ ἀντασράπτειν ὁ Σαλμανεύς τῶ
 Διὶ λέγοιτο ἐκ ἂν θεομαχοίη: Διὸς νοημένῃ τῆ ἀέρος. ἀλλὰ σοφὸς
 ἦν μηχανικὸς: καθ' ἣν σοφίαν καὶ ἄλλοι ἐποίησαν ὅμοια. τὸ τε γὰρ βρόν-
 τειον παρὰ τοῖς παλαιοῖς, σκευὸς ἦν ἀποτελεσικὸν μυκήματος βροντῆς
 διὰ ψιφιδῶν ἐνισμένων.... Ἰσορεῖται δὲ καὶ σοφὸς τις, ὅς σεισμὸν τῆ
 οἴκου τινὰ διὰ μηχανῆς: καὶ ἀσραπηβόλος δὲ ἀκτίνας τεχνισάμενός.
 κατὰ ἐχθρῶν. „ Εὐστάθ. Ὀδυσ.

„ αὐτὴ μία θεομαχία: καθότι διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ζεὺς, νοεῖται τὸ ἀέ-
 „ ρισοιχεῖον: ἀλλὰ χρεώσῃμεν νὰ ἡμεῖς πεπεισμένοι ὅτι αὐτὸς ἦτον
 „ ἕνας μέγας μηχανικός, ὃθεν καὶ ἄλλοι ἔκαμαν πολλαῖς φοραῖς πρά-
 „ γματα παρόμοια: διότι ἡ βρόντης μηχανὴ ἦτον συμμαχία εἰς τοὺς
 „ παλαιούς, ἕνα ὄργανον, τὸ ὁποῖον διὰ μέσου σφαιρῶν ὅπως ἐρίπ-
 „ τονται εἰς τὸν αἶρα, ἔκαμνε νὰ γεννᾶται μία μακρὰ καὶ διαπεχυμένη
 „ βροντὴ.... Ἰξεύρομεν ἐξ ἰστορίας, ἐπιφέρει ἐκεῖνος, ὅτι ἕνας σο-
 „ φὸς ἀνιτρέψεν ἐν ἐσπίτιον διὰ σεισμῶν μηχανικῶν: καὶ ἐξεῦρε προσέτι
 „ καὶ τὴν ἐχθρῶν φωτίας ἀσραπιβόλης.“

Ὁ Ἀγαθίας ὁ Ἱστορικός διηγείται περὶ Ἀνδρέα ἐν Τράλλεσιν
 (1), „ ὅτι αὐτὸς ἔκαυσε τὸν οἶκον τῶν Ζήνωνος μὲ βροντὰς καὶ ἀ-
 „ σραπὰς.“

Ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπως εἶναι σημειώδες αὐτῶν πάντων, εἶναι τὸ ἀνεκδοτὸν
 Σύγγραμμα Μάρκου τοῦ Ἑλλήνου τῶν ὁποῖων σώζεται ἐν ἀπόγραφον χει-
 ρόγραφον εἰς τὴν Βασιλικὴν βιβλιοθήκην Παρισίων, καὶ ἐν αὐτῶν
 εἶχεν ἐν Λόνδρῳ ὁ σοφὸς Ἰατρός Μείαδος, τὸν ὁποῖον ἐθεώρησεν ὁ Κύ-
 ριος Δέσπης καὶ ἐπιγράφεται „ Βιβλίον τῶν φωτιῶν.“

Ἐν τῷ προθέτῳ τῶν Ἑλλήνων πολλὰς διαφορὰς τρόπων τῶν πολε-
 μῶν τὴν ἐχθρῶν, προθέτει ἀκόμη ἀναμύσον τῶν ἄλλων „ νὰ ἀνα-
 „ κατώσῃ τις μίαν λίτραν θειάφει ζωντος, δύο λίτρας κάρβου-
 „ νου ἰτέας, καὶ ἕξ λίτρας ἀλινίτρου, καὶ νὰ ἀναγάγῃ τὸ πᾶν εἰς μίαν
 „ κόβην λεπτοτάτην μέσα εἰς ἕνα μορτάρι μαρμαρέϊνον.“ Προσθέτει
 οὗτος, „ ὅτι τεθείσης μιᾶς ποσότητος ἐκ ταύτης τῆς κόβου εἰς ἕνα
 „ σωλῆνα μακρὸν, σειὸν, καὶ καλὰ σοβασμένον, τὸν κάμνει νὰ πε-
 „ τίσῃ εἰς τὸν αἶρα: καὶ ὅτι τὸ ἐνεῖλημα ἐξεναντίας μὲ τὸ ὁποῖον θέ-
 „ λει τις νὰ μιμηθῇ τὴν βροντὴν, χρεώσῃ νὰ εἶναι κοντὸν, καὶ χον-
 „ δρὸν: γεμάτον ἕως εἰς τὴν μέσην, καὶ σφικτὰ δεμένον μὲ ἕνα νῆμα “
 „ ἤγαν σπάγον. ἐν τῷ ῥηθέντι βιβλ. σελ. 9.

Δὲν ἔχομεν εἰδῆσιν ἀπικριβωμένην ἀν' ἑτοῦς ὁ Ἑλληὴν εἶναι ἐκεῖνος
 περὶ τῶν ὁποῖων ὁ Γαλιλῆος ὁμιλεῖ: ἢ ἐκεῖνος ὁ ἄλλος τῶν ὁποῖων, ὁ Μεσ-
 σῆς μνημονεύει σελ. 85 τῶν συγραμμάτων τῶν: ἕσω ὁ εἷς ἢ ὁ ἕτερος,
 ἕσωσαν ἑτοὶ διάφοροι, ἢ εἷς μόνος: ἀρκεῖ, ἀναμύσον λαῶν ἕτως ε-
 δαμινῶν, ὡς εἶναι οἱ Ἕλληνας, νὰ ἐξευρέθῃ ἕως καὶ ἡ θειώδης κόβη.

Ἡ αἰθῆσις τῶν φωτῶν εἶναι καὶ αὐτὴ πρᾶγμα Ἑλληνικόν, ὡς ἀ-
 ναγινώσκωμεν ἐν Θεοφράστῳ, ἐν Ἀριστοτέλει, καὶ ἐν ἄλλοις, καὶ ὅχι τῶ
 Ζαβη-

(1) Κατήσραψέ γε αὐτὴν κατεβρόντησε τὸ δωματίον: Agathias
 Myrinæus de rebus gestis Justiniani lib. 5. p. 151.

Ζαβεριάνσκη καὶ τῆ Διναίε, οἵτινες φαίνονται οἱ πρῶτοι νόμιμοι πα-
ρατιρηταί.

„ Πάντων τῶν φυτῶν, λέγει ὁ Θεόφρασος (1), διὰ τὰ νοῶμεν
„ τὰ τέτων γένη, εἶναι ποικίλαι αἱ διαφοραί: ἀλλ' ἡ κοινὴ πᾶσιν εἶ-
„ ναι τὰ εἶναι διαιρητὰ εἰς φυτὰ θήλεα, καὶ φυτὰ ἄρσενα (2). Ἐκεῖ-
„ νο ὅπῃ μάλιστα χρῶσασθαι τὰ ζητῶμεν, λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, ἐν
„ τῇ ἰσορίᾳ τῶν φυτῶν, εἶναι ἐκεῖνο ὅπῃ ὁ Ἐμπεδοκλῆς εἶπεν: ἦγεν,
„ πότερον εὐρίσκονται ἐν τοῖς φυτοῖς τὸ γένος τὸ θήλυ, καὶ τὸ γένος
„ τὸ ἄρρην: καὶ πότερον εἰρίσκεται μεταξύ τέτων εἶδος τι ὅπῃ τὰ με-
„ τέχη τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἐτέρας φύσεως, (ἦτοι εἶδος ἔρμαφροδίτη).
Ἀλλαχῆ δὲ λέγει ἕτος (3):

„ Καὶ ἐπειδὴ παρατιρεῖται μεταξύ τῶν φυτῶν, ὅτι ταῦτα ἔχουν
„ γένος ἄρσεν καὶ θήλυ: τὸ ἀρσενικὸν εἶναι εὐσαθῶς γλισχρότερον,
„ τραχύτερον καὶ σκληρότερον: καὶ τὸ θήλυκὸν ἀδενέστερον καὶ πλεον καρ-
„ ποφόρον.“ Προσθέτει ἀκόμη ὁ αὐτὸς (4):

„ Τὸ ἄρσεν τῶν φυτῶν ἔχει τὸ ξύλον πλεον συνεσηκός, τραχύτε-
„ ρον καὶ πλεον πολυκλωνον, ὅταν τὸ θήλυ δὲν κατέχη τὰ αὐτὰ, εἰ
„ μὴ ἐν βαθμῶ μικροτέρῳ.“

Ὁ Θεόφρασος, ὡς ζωγράφος ἄριστος, ὑποτυπᾶται τὴν γονιμότητα
τῆ φοίνικος, λέγωντας (5) „ Τοιαύτη ἐργασία (ἢ ἡ γονιμότης τῶν
„ φοι-

(1) Πάντων δὲ, ὡσπερ ἐλέχθη, τῶν δένδρων, ὡς καθ' ἕκαστον
γένος λαβεῖν, διαφορὰς πλείους εἰσὶν: ἡ μὲν κοινὴ, ἢ διαιρησὶ τὸ θή-
λυ καὶ τὸ ἄρρην. „ Θεόφρασ. Ἰσορ. φυτ. βιβλ. 3. κεφ. 9.“

(2) Ὁ δὴ μάλιστα καὶ κυρίως ἐστὶ ζητιτέον ἐν ταύτῃ τῇ ἐπισήμῃ
τέττό ἐστιν, ὅπερ εἶπεν ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ἦγεν εἰ εὐρίσκεται ἐν τοῖς φυ-
τοῖς γένος θήλυ, καὶ γένος ἄρρην: καὶ εἴεστιν εἶδος κειραμμένον ἐκ τέτων
τῶν δύο γενῶν. „ Ἀριστοτ. περὶ φυτῶν βιβλ. 1. κεφ. 2.“

(3) Ἐπεὶ γὰρ εὐρίσκεται ἐν τοῖς φυτοῖς, ὅτι ἔχει τὰ φυτὰ ἄρρην
καὶ θήλυ, καὶ πάντως τὸ μὲν ἄρρην ἐστὶ τραχύτερον καὶ σκληρότερον καὶ
μᾶλλον φρίσσον: τὸ δὲ θήλυ ἀδενέστερον καὶ καρποφόρον πλεον. „ Ἀρι-
„ στοτ. περὶ φυτῶν. βιβλ. 1. κεφ. 1.“

(4) Ὅτι τὸ μὲν ἄρρην ἐστὶ πυκνότερον καὶ πολυκλωνότερον, ἢ τὸν
ἄρρην, καὶ τραχύτερον εἰς πέπανσι καὶ φύλλα: τὸ δὲ θήλυ ἐπὶ ἑλαττον
ἔχει ταῦτα. Idem. lib. cap. 7.

(5) Τοῖς δὲ φοίνικιν αἱ ἀπὸ τῶν ἄρρηναν πρὸς τὰς θήλεις, γίνε-
ται δὲ τούτῳ τὸν τρόπον: ὅταν ἀνθῇ τὸ ἄρρην, ἀποτεμόντες τὴν σπά-
θην ἀπ' ἧς τὸ ἀνθος: εὐθὺς ὡσπερ ἔχει τὸν τὲ χυλὸν καὶ τὸ ἀνθος καὶ
τὸν

„ φοινίκων ἐξεργασμένη παρά τῷ ἀνθρώπῳ) γίνεται τοιαυτοτρόπως.
 „ Ὄταν ἀνθῆ τὸ ἄρσεν, ἀποτέμνοντες τὴν σπάδην, ἣτις προβάλλει
 „ τὰ ἀνθῆ, εὐθύς ἢ χεὶρ τῷ ἐργάτῃ τὴν σείει ἐδῶ ἢ ἐκεῖ ἐπάνω
 „ εἰς τὰς καρπὰς τῷ θήλειος: κἀντεῦθεν ἐκχεῖται ἐπ' αὐτὸ ὅλος ὁ
 „ χυρῆς, ὅλον τὸ ἀνθος, ἢ ὅλος ὁ κοινορτὸς ὅπῃ αὐτὴ σῶζει: ἢ ὅταν
 „ τῆτο συμβαίῃ, οἱ καρποὶ τῷ θήλειος φυλάττωσι τοιαύτης κοινορτῆς,
 „ χωρὶς νὰ τὰς ἀφίνεν νὰ πίπτωσι. Φαίνεται λοιπὸν ἐν αὐτοῖς δύο
 „ φύσεις: ὅτι τὸ ἄρσεν βοηθεῖ τὸ θῆλυ: καθότι θῆλυ καλεῖται τὸ
 „ καρποφόρον.“

Πρὸς τῆτοις τὸ σύστημα τῷ περιφῆμα „ καλλιτισμῆ,“ τὸ ὁποῖον
 ἐξεδόθη πάλιν παρά τῷ Λειβνιτίῃ, ἢ λέγεται ἐδικόν τε: εἶναι καὶ
 τῆτο πρᾶγμα τῆς καταπεφρονημένης Ἑλλάδος, πάντοτε πατρίδος τῶν
 τεχνῶν ἢ τῶν ἐπισημῶν τῶν πλέον θαυμασῶν.

Ὁ Τιμαῖος Δοκρὸς λέγει (1): „ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν καλ-
 „ λίσων πραγμάτων, ἢ ὁ δημιουργὸς τῶν καλλιωτέρων πάντων: “ ἐπι-
 „ φέρωντας προσέτι (2) „ ὅτι ὁ Θεὸς, θέλωντας νὰ κτίσῃ ἕνα πρᾶγ-
 „ μα κάλλισον, ἐκτίσεν τὸν παρόντα κόσμον: “ προδέτωντας ἀκόμι,
 „ (3) “ ὅτι ὁ κόσμος, ὄντας τοιαύτος διαμένει ἀφθαρτος, ἀνώλεθρος
 „ ἢ εὐτυχῆς. Οὗτος εἶναι κάλλισος ἀναμέσον τῶν δυνατῶν: διότι
 „ ἐγινε καὶ τὸ διάγραμμα τῆς πλέον καλλίστης αἰτίας, ἢ ὁποῖα ποιῆ-
 „ σα τῆτον ἀπίδεν ἐκ εἰς παραδείγματα χειροποίητα, ἀλλ' εἰς
 „ ἰδέας ἢ ἐσίας τελείως μεταφυσικᾶς, μὲ τὰς ὁποίας, ὅτε εἶναι τε-
 „ τελεσμένον ἐν ἔργον ὅπῃ ἐπεχειρήσῃ τις, γίνεται ἀπικριβωμένως
 „ ἀραιόν, καὶ εὐδέποτε ὑπόκειται εἰς φθοράν. Ἐπρεπε, “ λέγει ὁ
 „ Πλά-

τὸν κοινορτὸν κατασεῖσσι καὶ τῶν καρπῶν τῆς θηλείας: κἀν τῆτο πάθῃ,
 διατηρεῖ ἢ ἐκ ἀποβάλλει: φαίνεται δὲ ἀμφοῖν ἀπὸ τοῦ ἄρρενος τοῖς
 θήλεσι βοήθειαν γίνεσθαι: θῆλυ γὰρ καλοῦμεν τὸ καρποφόρον.
 „ Θεόφ. Ἰσορ. Φυτ. βιβλ. 2. κεφ. 9.

(1) Ἀρχὴν τε τῶν ἀρίστων... δημιουργὸς τῶν βελτίονος, „ Πλάτ.
 „ ἐν Τιμαίῳ.“

(2) Βελλόμενος ἐν ἀρίστον γέννημα ποιῆν, τῆτον ἐποίησεν. “ Αὐτὸς
 „ αὐτόθι.“

(3) Διαμένει ἄρα τοῖος δεῶν, ἀφθαρτος ἢ ἀνώλεθρος ἢ μακά-
 ριος. κράτιστος δὲ ἐπὶ γεννατῶν, ἐπεὶ ὑπὸ τῷ κράτιστῳ αἰτίῳ ἐγένε-
 το, ἀφορῶντος, ἐκ εἰς χειρόκμητα παραδείγματα, ἀλλ' εἰς τὴν ἰδέαν ἢ
 εἰς τὴν νοητὴν ἐσίαν, ποθ' ἂν περ τὸ γεννώμενον ἀπακριβωθῆν, κάλ-
 λιστόν τε καὶ ἀπαρεχέριτον γίγνεται. „ Ὁ αὐτ. αὐτόθι.“

„ Πλάτων: “ τὸ καλλιώτερον τῶν πραγμάτων, καὶ τὸ πλέον κάλλισον
 „ νὰ μὴν ἔχρῳσαι νὰ κτίζῃ εἰ μὴ τὸ πρᾶγμα τὸ πλέον κάλλισον. ” (1)
 Οἱ Ἰπποκράτης ὁ Θεῖος Ἰατρός ὅσιν εἰς κάθε ὑπόθεσιν ὁμιλεῖ ὑ-
 περφυῶς ἕως ἀποφαίνεται περὶ τῆς. (2).

„ Οἱ Θεοὶ, ” λέγει, “ ἀπειργάσαντο ἐντελέσματα τὴν φύσιν παντός
 „ πράγματος... πᾶν ὅτι ὁ Θεὸς ἐκτίσεν εἶναι διὰ παντός κάλλισον.
 „ Οἱ νόμος καὶ ἡ φύσις δὲν συμφωνῶσι: καθότι ὁ νόμος ἐτέθη παρὰ
 „ τῶν ἀνθρώπων εἰς αὐτές: μὴ γνωρίζοντων τῶν τὰς αἰτίας διὰ
 „ τὰς ὁποίας ἔκαμαν τὸν νόμον... Ἐντυθεῖν ἢ συνεχῆς πάλιν μετα-
 „ ξὺ τῶ νόμου καὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ἀνθρώπων. ”

Πρὸς τέτοις πάμπολλα πράγματα ἐξετάζουσιν οἱ πεπαιδευμένοι καὶ
 εὐρίσκουσιν, ὅτι οἱ Ἕλληνες τὰ διεπὸρθμισαν εἰς ἡμᾶς μὴ ἐκείνῃ
 τὴν ἀκρίβειαν ὅπῃ ἡ σημερινὴ φιλοσοφία τὰ διαπορθμεύει εἰς τὰς ἐ-
 ξῆς αἰῶνας. Ἐμβαίνουσιν ἔτοι ἕως μέσα εἰς τὰς ναυσάθμους τῆς Ἑλ-
 λάδος, καὶ εὐρίσκουσιν ἔργα πλωϊμα θαυμασία, καὶ πλοῖα μεγέθους ὑ-
 περμέτρου καὶ θαυμαστῆ. Ἀλλ' ἐγὼ θύω ἅπαντα εἰς τὴν παρ' ἐμῆ μνη-
 μοευθεῖσαν βραχυλογίαν.

Ἐδῶ μὲ ἀφίνουσιν οἱ πεπαιδευμένοι: μένω ἐγκαταλειμμένος πα-
 ρὰ τῶν ἐγὼ εἶμι μόνος. Ζῶ εἰς ἡμέρας ὅπῃ ἡ Εὐρώπη ἀφιερωμέ-
 νη εἰς τὴν παρατήρησιν καὶ θεωρίαν τῆς φύσεως, ἀναγινώσκουσα διηνε-
 κῶς ἐν ταύτῃ μὲ τὸ πῦρ καὶ μὲ τὸ σίδηρον, παρέθετο εἰς ἡμᾶς νέα
 πράγματα, ὡσὰν νὰ ἦσαν ταῦτα πρωτογενῆ παντάπασιν καὶ ἀνήκεσα.
 Βλέπω ἕνα πέλαγος τῶν ἀμετρον: τὸ θάρος ἐκείνο αὐτὸ μὲ
 ἐγκαταλείπει καὶ μὲ φεύγει: πλὴν ὀλιγοῦντες τῶν ἦτον ἀξιολόγων,
 ἄς ἐπιβάλωμεν τὰς ὀψεις εἰς τὰ πλέον λαμπρὰ καὶ περίφημα.

Τὰ μεγαλύτερα κεφάλαια καὶ πλέον περιβόητα τῆς ἱστορίας τῆς φύ-
 σεως τὰ ὁποῖα μὲ παντός τῆ προχήματος τῆς καινότητος ἐξέθετο
 οἱ σημερινοὶ Χυμικοὶ, καὶ οἱ ἔμπειροὶ τῆς φυσικῆς ἱστορίας, εἶναι τὰ
 ἀκόλουθα: „ ὅτι τὸ ὕδωρ μεταμορφῶται εἰς αἶρα: ” διδασκαλία, τὴν
 ὁποῖαν, ὅτε ἐγὼ διέτριβον ἐν Φλωρεντία, ἀνελογίζοντο οἱ πλὸν ἐκ-
 κριτοὶ παρατηρηταὶ τῶν Γαλλῶν, τῆς Ἀγγλίας, τῆ Βορρασίας, τῆς
 Σουεβίας καὶ τῆς Ἰταλίας, Λαβσιέριος, ὁ Λα- μέτρις, ὁ Κιρβανος,
 ὁ Πριέ-

(1) Θεμῖς δ' ἔτ' ἦν, ἔτ' ἐστὶ τῶ ἀρίστῳ δρᾶν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλισον.

(2) Φύσιν δὲ παντός Θεοὶ διεκόσμησαν... ὁκόσα δὲ Θεοὶ ἔθεσαν,
 αἰεὶ ὀρθῶς ἔχει... Νόμος καὶ φύσις ἐχ' ὁμολογεῖται: Νόμον γὰρ ἔθεσαν
 ἄνθρωποι, αὐτοὶ ἐωυτοῖσιν, καὶ γινώσκοντες περὶ ὧν ἔθεσαν... ὕπεν-
 αντίον ὁ τρόπος ἐκάσων. Hippocr. de Vict. ratione lib. 1.

ὁ Πρίεστρεὺς, ὁ Βερρυμᾶνος, ὁ Σχηλας, ὁ Ἀΰχανδος, ὁ Σκόπολις, ὁ Φοντάνας, καὶ τ. τῶν μὲν διαυφεντευόντων ταύτην, τῶν δὲ ἀρνημένων αὐτὴν καὶ καταδικάζοντων.

Αὐτοὶ ἔτοι διδάσκουσι προσέτι, ὅτι ὁ αἶρ εἶναι ἡ τροφή τῆ πυρός : καὶ τὸ πῦρ δὲν εἶναι εἰ μὴ αἶρ (1).

Πρὸς τῆτοις ὁ Φραγκλῖνος, ὁ Βεκκαρίας, ὁ Καβάλλος, καὶ πολλοὶ ἄλλοι προήγαγον εἰς φῶς τὰς μεγίστας ἀληθείας, ὅτι τὰ νέφη εἶναι γεμάτα ἀπὸ φωτῶν: „ μετὰ τὸ ὅποιον αὐτοὶ ἐξήγησαν τὰ φαινόμενα τῶν ἀσραπῶν καὶ τῶν βροντῶν. Ὁ Κύριος Πάλλας ἐμπειρότατος τῆς φυσικῆς Ἱστορίας, ἐν ἐκείνῳ τῷ αὐτῷ συγγράμματι, ἐνθα διαλαμβάνει τὴν κατασκευὴν τῶν ὀρέων, ἐκθέτει, ὡς πρᾶγμα παρατηρημένον παρ' ἐκείνων μόνον, καὶ τὸ ὅποιον εἰδὲς ἀνελογίστατο πώποτε. „ ὅτι ἡ „ γῆ δὲν εἶναι εἰ μὴ ὕδωρ ξηρὸν. “ Ζήτησις, ἀλήθεια, ἢ καὶ σφάλματα ἔτω θαυμάσια, δὲν εἶναι νέον ὀλοτελῶς: μήτε οὗτος εἶναι ὁ πρῶτος χρόνος, καθ' ὃν ταῦτα εἶδον τὴν αὐγὴν. Ἐν τοῖς θείοις συγγράμμασι τῆ Πλάτωνος ἀναγινώσκωμεν, ὅτι (2)

„ Ἐκείνο ὅπῃ ἡμεῖς ὠνομάσωμεν ὕδωρ, ὅτε, καθ' ὅσον φαίνεται, „ ἀπέβη ἔτω τραχύ καὶ ξηρὸν, βλέπομεν ὅτι μεταμορφῶνται εἰς λίθους, „ καὶ εἰς γῆν, ἐκτετικὸς καὶ διαλελυμένον τῆς αὐτῆς γλισχρότητος ὑ- „ πὸ τῆς θερμότητος, αὐτὸ τῆτο τὸ ὕδωρ μεταμορφῶνται εἰς αἶρα „ ἑλαστικὸν καὶ ἀνεμώδη: ὁ δὲ αἶρ κενκαυμένος, γίνεται πῦρ: τὸ ὅ- „ ποιον ἔπειτα σβεδῆν ὑφ' ἐνὸς ἄλλου πράγματος ὅπῃ νὰ τῆ δίδῃ ἡ- „ δέαν

(1) αἶρ ὠνομαζόμενος καθαρὸς, ἢ ὅπῃ ἐξέστη τῆ εἶναι φλογιστός, ἢ αἶρ τῆ πυρός,

(2) Πρῶτον ὃ δὴ ὕδωρ ὠνομάκαμεν πηγνύμενον, ὡς δοκῶμεν, λίθους καὶ γῆν γιγνόμενον ὁρῶμεν: τηκόμενον δ' αὐτὸ καὶ διακρινόμενον, ταῦτὸν τῆτο πνεῦμα καὶ αἶρα. συγκαυθέντα δὲ τὸν αἶρα καὶ πῦρ, ἀνάπαλιν δὲ συγκριθῆν καὶ κατασβεσθῆν: εἰς ἰδέαντε ἀπὸν αὐτῆς αἶρος, πῦρ καὶ πάλιν αἶρα ξυδιόντα καὶ πυκνόμενον νέφος καὶ ὀμίχλην: ἐκ δὲ τῆτων ἔτι μᾶλλον ξυμπλεγμένων, ῥέων ὕδωρ, ἐξ ὕδατος δὲ γῆν καὶ λίθους αὐτῆς.... ἔτω δὴ τῆτων, εἰδέποτε τῶν αὐτῶν ἐκάσων φανταζομένων, ποῖον αὐτῶν ὡς ὃν ὁ, τῆν τῆτο καὶ ἐκ ἄλλου παγίως διιχυριζόμενος, ἐκ αἰχυνεῖ γε τις αὐτὸν, ἐκ ἔσιν. Ἀλλ' ἀσφαλέςατον ἀν μακρῷ περὶ τῆτων τιθεμένης ἄδε λέγειν. αἰεὶ ὁ καθορῶμεν ἄλλοτε ἄλλη γιγνόμενον ὡς πῦρ μὴ τῆτο, ἀλλὰ τὸ τοῖετο ἐκάσote προσαγορεύειν πῦρ: μηδὲ ὕδωρ τῆτο, ἀλλὰ τὸ τοῖετον αἰεὶ, μηδὲ ἄλλοτε μηδὲν ὡς ἦν ἔχον βεβαιότητα. κ. τ. λ. „ Πλάτ. ἐν Τιμαίῳ.

„ δὲ ἀέρος, ἀναπνεύται ἀκόμι. τὸ δὲ πῦρ καὶ ἐκεῖνο τὸ ἀερόμορφον
 „ ὕδωρ ἀναμειγμένα ὄμῃ καὶ πεπικνωμένα ἀναμέσον αὐτῶν, γίνον-
 „ ται νέφη καὶ ὀμίχλη. Ταῦτα προσέτι ἀποβάντα συνεσπικτότα καὶ
 „ πεπιγρότα, μεταμορφῶνται εἰς ὕδωρ ραῶδες εἶδος: ἐν δὲ τῷ ὕδα-
 „ τος πάλιν, γίνεται ὁ λίθος, καὶ ἡ γῆ. Τοιαυτοτρόπως φαινόμενων
 „ ἡμῖν τέτων τῶν ἔντων ἐπιφέρει ὁ Ἕλλην, ἐδέποτε, διπλαδὴ εὐσα-
 „ θῶς ὁμογενῶν ἑαυτοῖς, ἐρωτᾷ ἐγὼ, τίς φιλόσοφος θέλει δυνηθῆ-
 „ νά διιχυρίζηται βεβαίως, χωρὶς νὰ αἰχύνηται, ὅτι ἓνα τῶν τοιαύ-
 „ των πραγμάτων, δι' ἡσιν οὐκ ἐμφανείας, παρόντων, εἶναι ἐκεῖνο
 „ παγίως, καὶ μετὰξὺ αὐτῶν νὰ μὴ εἶναι ἐν ἄλλο; Ἐντροπή μεγα-
 „ λατάτη ἀναμφιβόλως: καὶ εἰδὲς δὲν θέλει ἦσθαι ὅπως νὰ ὑποφέρῃ
 „ νὰ τὴν ἐπιδέτη ἐπάνω τῆς. Ὁθεν, ὅποιος ἤθελε νὰ ἀκριβοῖ περὶ
 „ τὸ διαλογίζεσθαι περὶ τοιαύτων πραγμάτων, χρεωστὴ νὰ ἀποφαί-
 „ νηται ὡς ἀκολουθεῖ: ἢ γιν: ἐκεῖνο ὅπως βλέπομεν καὶ διαφόρος χρό-
 „ νος νὰ μεταμορφῶται εὐσαθῶς εἰς ἄλλο πρᾶγμα, παραδείγματος
 „ χάριν, τὸ πῦρ: δὲν χρεωστῆμεν νὰ ὀνομάζωμεν βεβαίως πῦρ: ἀλλ-
 „ λά μᾶλλον νὰ λέγωμεν, ὅτι τὸ πῦρ εἶναι ἓνα πρᾶγμα τέτε τοῦ
 „ εἶδους, καὶ τέτε τῆς προχήματος ἢ τῆς ἐμφανείας, μήτε τέτο, πα-
 „ ραδείγμ. χάριν, ὕδωρ: ἀλλ' ὅτι τὸ ὕδωρ εἶναι πάντοτε ταύτης τῆς
 „ φύσεως: καὶ ἔτω νὰ μὴ διαβεβαιώμεθα περὶ εἰδένος ἄλλου πράγμα-
 „ τος ὅτι εἶναι διὰ παντὸς ἐκεῖνο αὐτὸ εὐσαθῶς.“

Πάντες βλέψωσιν, ὅτι τοιαῦται ἰδίαι τῶν πλέον ἐξόχων φυσικῶν
 τῶν κατ' ἡμᾶς, εἶναι ὀλοτελῶς Ἑλληνικαί: καὶ ἂν αὐταί εἶναι ὁ καρ-
 πὸς τῆς φυσικῆς παρατηρήσεως καὶ τῶν χημικῶν ἐργασιῶν τῶν Ἑλλη-
 νων, χρεωστῆμεν νὰ ἀνοδύρωμεθα κατ' ἡμέραν τοσαῦτα Ἑλληνικά συγ-
 γράμματα, καὶ τοσαύτας Ἑλληνικὰς Βιβλιοθήκας, αἵτινες παντάπα-
 σιν ἀπώλοντο διὰ τὰς διαφόρους ἀμοιβὰς τῆς φύσεως, καὶ εἶναι τεταμ-
 μέναι εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀλλὰ ἂν εἶναι αὐταί ὁ καρπὸς τῆς μόνης ευ-
 φυίας ἐνὸς τοιαύτου γένους, τίνες, τίτλοι ἐντιμότεροι καὶ ἐπρεπέστεροι;
 καὶ τίνες κλάδοι αἰεταλεῖς καὶ ἀνθροῖ δὲν χρεωστῆσι νὰ ἀποσπῶνται
 ἀπὸ κάθε τῆς γῆς μέρος, διὰ νὰ κατασκευάζωσι τὸν μέγαν αἰώνιον
 σέφανον, ὅσας ἡμέρας καὶ νυκτὸς νὰ ἀναδῆ ἀπάσας τὰς Ἑλληνικὰς
 ἄμμους καὶ τὰς Ἑλληνικὰς αἰγιαλούς;

Θέλει συμπερασθῆ ἕκ τῶν παρόντων κεφαλαιῶν, ὅτι οἱ Ἕλληνες δὴνυ-
 γασαν καὶ ἐφώτισαν τὰς χρόνας τῶν: ἐφώτισαν τὰς ἀκολούθους: καὶ
 θέλωσιν ἐκπαιδεύη ἀκόμι τὰς μελλέσας ἡμέρας.

Τώρα τί θέλει εἶπῃ τις περὶ τῆς τοσαύτης θρασυτύτου, μὲ τὴν
 ὁποῖαν ὁ Κύρ Ἀββᾶς ἐνόμισεν (ὡς μοι συγχαρηθῆ νὰ ὀμιλήσω μὲ
 σὲ εἰς τρίτον πρόσωπον, ὃν τρόπον ἔκαμα ὅτε ἐγὼ ὀμίλειν εἰς τὸ
 δημόσιον) νὰ θέσῃ τὴν πρότασιν, ἔτω ξένην εἰς χαρακτῆρα, „ ὅτι „
 διπλα-

διπλαδὴ, "εὐρίσκειται μία τελεία ὁμοιότης" (λόγια τῆ Α'ββᾶ), ,, ἀ-
 ,, ναμίεσον τέτων τῶν δύο λαῶν, Εβραίων καὶ Ἑλλήνων, ὅτε τις τῆς
 ,, ἠκολούθει μὲ τῆς προσηκῆσης ἀναλογίας τῶν χρόνων, τῶν τό-
 ,, πων, καὶ ἄλλων περιστατικῶν ἐν πάσαις ταῖς ἐποχαῖς ἀρχῆς, προό-
 ,, δε, καὶ ἐκπτώσεως;"

Προδέτοντας αὐτὸς ἀκόμι, μὲ πάσης τῆς ἰδέας τῆς πλέον ἀνα-
 χύτης: ὅτι, ,, ἀν ἕνας λαὸς ἐξ αὐτῶν ἔχη τὴν ὑπεροχὴν ὡς πρὸς τὸν
 ,, ἄλλον: αὕτη βέβαια δὲν εἶναι ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Ἑλλήνων."

Τὴν ὁμοιότητα, ἐγὼ ζητῶ, καὶ τὴν ἀναλογίαν ἐγὼ γυρεύω μεταξὺ
 λαῶν τόσῳ διαφόρων εἰς ἀρχὴν καὶ γένεσιν: ὁ ἕνας τῶν ὁποίων ἐξέρ-
 χεται ἐκ τῶν λιμνῶν τῆ Νείλε κερσεύοντας: καὶ ὁ ἄλλος ἐκ τῆς Ἑλ-
 λάδος εὐεργετῶντας: ὁ ἕνας τῶν ὁποίων ὑπάγει πλανώμενος εἰς ζο-
 φερὰς, ἀξένος καὶ φρικώδεις ἐρήμους διὰ τὰ ἀπαντὰ οὐκ ἄλλο, ἢ τὸν
 φοβερὸν θυμὸν ἐνὸς Θεοῦ ὅπε ἔτος παρῶργισε, καὶ ταυρεύεται νὰ πα-
 ρορμίζῃ (1): καὶ ὁ ἄλλος ὑπάγει εἰς τὰ ἔχματα πέρατα τῆς οἰκμε-
 νης, ἔνθα νομιζόμενος ἔχει ἕνας λαὸς ἀνθρώπων, ἀλλὰ Θεῶν, εἰς
 τιμὴν τῆ ἀνεγείρονται βωμοὶ καὶ θυσιαστήρια, ἐπάνω τῶν ὁποίων ἀ-
 ναδίδει καπνὸν ὁ λίβανος, καὶ ἐκπνέει ὁ ταύρος: ὁ ἕνας τῶν ὁποίων
 ὑπάγει νὰ ὀρρώδῃ καὶ νὰ τρέμῃ διηνεκῶς, ὑπάγει νὰ ζῆ ἐλεύθερος,
 πλερόνοντας πάντοτε ἕνα χαράττι: ὑπάγει νὰ ἐγκαταλείπηται εἰς
 τόσας καὶ τόσας αἰχμαλωσίας ἀπανθρωποτάτας; ὅπε χεδὸν ἡ μία
 ἀρχὴνα, πρὸ τῆ ἡ ἄλλη νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέλος τῆς (2). καὶ ὁ ἄλ-
 λος, ἀφ' ἧ ἡ σιγμὴ ἡ ἔνθεος τῆ ἡλλαξέ τὴν σπεδὴν περὶ τὸ ἀγα-
 θοποιεῖν καὶ εὐεργετεῖν, εἰς σπεδὴν περὶ τὸ χερῆν καὶ ὑποτάτσειν,
 δὲν βλέπει εἰς τὰς ἐφημερίδας τε, εἰ μὴ νίκας ἐπάνω εἰς νίκας, καὶ
 θρίαμ-

(1) Ἀποφαίνονται οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὸ βιβλίον τῆ Σαμειλ: ὅτι,
 πρὸ τῶν χρόνων τῆ Σαβλ, ἔτοι ἐξῆσαν, ὡς ὁ πλανώμενος ὄχλος τῶν
 Ἀράβων ἐν τῇ ἐρήμῳ, καταπεφρονημένοι καὶ ἐκπεφουλισμένοι παρὰ
 πάντων: καὶ ὅτι, τετραχωμένοι ὑπὸ τῆς ἀδιδάγτου πείνης, ἀνέμενον
 μὲ πολλῆς φροντίδος τὴν εὐτυχὴ σιγμὴν νὰ συμμαῶσεν εἰς τὰ σαφύ-
 λια, εἰς τὸ γάλα, καὶ εἰς τὸ μέλι ὅπε ἐξ ἐκείνης τῆς γῆς τῆς ἐπηγ-
 γελμένης.

(2) Τὸν αὐτὸν λόγον ὅπε λέγεται νὰ ἔχεν ὁ Θεὸς νὰ μεταχειριδῇ
 κακῶς τῆς Ἑβραίας καὶ νὰ τῆς ἐχθραῖνῃ καὶ νὰ τῆς τιμαρῇ, ὡς ἀνα-
 γινώσκομεν: ἔχον, τρόπον τινὰ καὶ οἱ Ἕλληνες, ἔτε ἠτοιμάθησαν νὰ
 κακοποιῶν τῆς βαρβάρους: καὶ ἐξ εὐεργετῶν ὅπε ἦσαν πρότερον, νὰ γί-
 νωνται χερῶται αὐτῶν: τίς ἦν ἔτος; ἡ ἀχαριστία.

θριάμβους ἐπάνω εἰς θριάμβους: ὁ ἕνας τῶν ὁποίων ἔχει τόσον μέγεθος χάρας, ὅσον ἡ Γάζα ἀπέχει τῆς Σιδῶνος: καὶ ὁ ἄλλος ὑπάγει καταλαμβάνοντας ὅλον ἐκείνον τὸν κόσμον ὅπῃ ἡ Ἱστορία ἐκείνη τῷ κόσμῳ, καὶ ἐκείνοι οἱ αἰῶνες ἐγνώριζον. Οἱ ἕνας ἀφίνει νὰ ἐκβάλλεται ἐκ τῆς πατρίδος παρ' ἐκείνη ὅπῃ ἠθέλε νὰ τὸν φέρῃ εἰς κατάσασιν ἔτω πανάθλιον: καὶ ὁ ἄλλος ἐκβάλλει τῆς πατρίδος ἔθνη ὀλοκλήρα: ὁ ἕνας λαμβάνει νόμους καὶ ἡθῆ, ὑπακύνοντας εἰς τὴν θέλῃσιν τῶν ἀλλογενῶν: ὁ ἕτερος μεταχειρίζεται ὡς τὴν φαίνεται τὰς ἀλλοδαπὰς ἐπικρατείας: τζακίζει τὰς θρόνους: καὶ ἀναγκάζει τὰς τυράννους πλανωμένους, νὰ ζητῆν ἄρτον: ὁ ἕνας διὰ νὰ ἀποπῆ ἕνα μικρὸν σόλον, καθίσταται εἰς τοιαύτην φοβερὰν ταλαιπωρίαν, ὅπῃ ἀναγκάζεται νὰ πωλῇ τὰς χάρας καὶ τὴν παρακαταθήκην ὅπῃ ἔλαβε παρὰ τῶν ὑφίστα Θεῶν: ὁ ἕτερος ἐκ παλαιῆ γεμίζει ἀπὸ καράβια καὶ ἀπὸ κάτεργα τὴν μαύρην θάλασσαν, τὴν Κασπίον θάλασσαν, τὸν Ὀχρον, τὸν Ἀράξην, τὸν Νεῖλον, τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, τὸν Ὠκεανόν, καὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν: ἔτος καταποντίζει τοὺς ἀμέτρος σόλους τῶν Μοναρχῶν τῷ κόσμῳ: νικά καὶ γίνεται ἐγκρατὴς τῶν Μοναρχιῶν: καὶ ἐκεῖνος ἀναγκάζεται νὰ σέργῃ νὰ ἔχῃ προφίτας, διὰ τῶν ὁποίων νὰ προλέγῃ εἰς τὰς μεταγενεσέρους, ὅτι μίαν ἡμέραν ἡ Ἐλλάς θέλει ἐξολοθρευθῆ τῶν Περσῶν τὰς βασιλείας.

Οὐδέποτε ἐσάθη Ἐλλήνας ὅπῃ νὰ εἶδε περιεσπασμένον τὸ σκοριασμένον σπαδίον τῆς Σαμαρείας: ὅτε, τὸ θηκάρι τῆς Ἑλληνικῆς μαχαίρας, μόλις φαινόμενον ἐν τῇ Γεδαιᾷ, ἐμποιεῖ εὐθύς εἰς τὰς Ἐβραϊκὰς τρόμον ἔτω τρικώδη, ὅπῃ αὐτοὶ μὲ ἱερὰν πομπὴν, ἐξέρχονται, διὰ νὰ ζητῆν μὲ ταπεινώσιν παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς μεγαλοφυχίας ἐκεῖνο τὸ ἔλεος ὅπῃ οἱ σμικροπρεπεῖς καὶ εὐτελεῖς ζητῶσι: καὶ ἐκείνην τὴν προσασίαν ὅπῃ οἱ δῆλοι γυρεύουσιν. Οὗτοι τέλος πάντων ἀπέβησαν ὑποχείριοι καὶ δῆλοι τῆς Ἑλλάδος: καὶ οἱ Ἕλληνες ἔ μόνον ἐγένοντο δεσπότες τῶν, ἀλλὰ εὐεργέται προσέτι.

Ἡ Ῥώμη βλέπει τὰ Ἑλληνικὰ ἄρματα καὶ τὰς ἐλέφαντας ὅπῃ φέρουσιν οἱ Ἡπειρώται ἕως εἰς τὰς φοβερὰς ἐπάλξεις ὅπῃ τὴν ἐζώννουσιν: θειλιά, τρέμει, καὶ διδάσκειται τὰ πλέον ἀσφαλῆ μαθήματα, διὰ νὰ ἀνατρέπῃ (1) τὰ βασίλεια, καὶ νὰ δεσπόζῃ αὐτῶν.

Ἡ Ῥώ-

(1) Ἄς εἰπῶμεν ἐν παρόδῳ, ὅτι ἂν ὁ Πύρρος δὲν εἶχε συνοδευθῆ ἀπὸ ἕνα σύμβουλον φιλόσοφον μέγαν ἐχθρὸν τῷ Ἄρειος, ὁποῖος ἦτον ὁ Κινέας, τίς οἶδεν ἕως πᾶ ἠθέλον φθάσῃ τὰ τοιαῦτα μαθήματα: καὶ τίνα συμβεβηκότα διὰ τὴν τύχην τῆς γῆς ἠθέλον συμβαίη;

Ἡ Ρώμη, χωρὶς τὰ ἀναμῆνη ἔδεν ὅμοιον παρὰ τῶν Ἰνδαίων, τὰς διδάσκει, μὲ τὴν παγίδα καὶ μὲ τὴν φέριαν, τὰ πλέον ἀσφαλι μαθήματα διὰ τὰ εἶναι ὑπήκοοι καὶ τὰ σέκωνται ἤσυχοι.

Τίνες εἶναι, τέλος πάντων, οἱ χαρακτῆρες ὅπως διακρίνῃσι τὰς Ἑβραίους, ἀφ' ἧσιν οἱ Ρωμαῖοι ἤδη κερασμένοι ὑπὸ βλακείας καὶ ἀνανδρίας τόσο προπετεῖς, κάμνεν τὰ σφραῶσιν εἰς τὰς τάφρους τῶν αἰ πέτραι τῶν Ἰνδαίων τειχῶν, καὶ διασκορπίζεν τὰς Ἰεσααίους διὰ τῶν διαφορῶν χωρῶν, ἔνθα σήμερον τὸ συμβεμικὸς τὰς παριστᾷ εἰς ἡμᾶς; Οἱ χαρακτῆρες εἶναι οἱ ἀκόλαθοι: ὄχι στρατιῶται, ὄχι στρατηγοὶ, ὄχι σολάρχαι, ὄχι πεπαυμένοι, ἀλλὰ ὑλιεργοὶ εἰς τὴν Ρώμην διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῶν οἰκοδομῶν: πλανώμενοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ δεισιδαίμονες πολὺ χειρότεροι ἀπὸ τὰς Γαύρους ἢ Γαέβρους τῆς Ἰνδίας, καὶ ἀπὸ τὰς ἀγύρτας τὰς αἰγυπτίους, (τῶν ὁποίων ὁ κόσμος ἀνέχεται ἢ τὰς ἐξορίζει) ἐσφαγμένοι ἢ κεκαυμένοι. Εὐθύς ὅπως, τελευταῖον, ἐνεφανίθη νεωστὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἕνας ἀναίδητος Μεισίας τῶν, ὀνομαζόμενος Σαββαθαῖς Λευῖς, αὐτοὶ ἐγκατέλιπον τὰ ἀτάραχα ἄσυλα, ὅπως ἡ ἀγοχὴ τὰς ἐχάρισεν ἐν πολλαῖς χώραις, ἰδὼ ἔτοι συνηγμένοι ἐν ἑ μικρῷ ἀριθμῷ πρὸς τὰς ἐχάτιας, νομιζόμενας ἐνθάδε παρὰ τῶν, τῆς παλαιολάτης Σμύρνης. Ἐκεῖ ὁ πλάνος ψευδοπροφήτης ἤδη ἰδρυσεν ἀφυσῶς τὴν ὑψηλὴν κλίμακα τῆ Γακάβ. Ἐκεῖ ἔτοι ἐβλεπον ἐν αὐτῷ ἀναμφιβόλως ἕνα Κομφάνιον, ἕνα Οὐίσουον, ἕνα Μωάμεθ, ἕνα Οὐδινον. Ἐκεῖ ἔτοι κάμνεσι μίαν πρόσκλησιν εἰς τὴν οἰκημένην, τὰ καταδεχθῆναι τὰ συνάξῃ τὰς ἄκρας ἐλέγχους τῆς αἰωνίης ἀναιδησίας τῶν. Ἐκεῖ ἔτοι οἱ ἔλεγχοι ἐτέθησαν εἰς μεγαλητέραν σαφήνειαν παρ' ἐνὸς εὐφυοῦς Σελτάνου, ὅστις κάμνει τὰ μεταβιβάσασιν τὸν Σαββαθαῖν εἰς Κωνσταντινῆπολιν. τὸν ἐξετάζει μὲ ἕνα σπαδίον γεγυμνωμένον: τὸν βλέπει ἀναίδητον καὶ ἠλίδον: τὸν κάμνει τὰ θέσῃ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τε ἕνα κάλυπτακι καὶ τὸ τερχικὸν ἔθος: τὸν διάχρει ἀπὸ τὸ Παλάτιον, ὡς ἕνα ἀναιδῆ μωρὸν ὅστις κατεχράτο τῇ παιδαριώδει ταχυπειθεῖα τῶν Ἰεσαίων: καὶ τζακίζει εἰς τέττας τὰς ἐξορίσεις τῆς γῆς, τὴν κλίμακα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς σωτηρίας ἢ ὅποια ἤδη ἰδρῦετο ἐν Σμύρῃ, διὰ τὰ ἔχασιν αὐτοὶ τὰ εὐρίσκασιν ἐν ἄσυλον ἀνερόκλητον, μὴν εὐρίσκοντες αὐτὸ ἀλλάξῃ, ἐν τῷ αὐτῷ Ἄδῃ.

Ἀπὸ τῆ ἄλλης μέρας τίνες εἶναι οἱ χαρακτῆρες ὅπως οἱ Ἕλληνας παριστῶσιν ἐξ ἐκείνης τῆς σιγμῆς θανατηφόρος, καθ' ἣν ὁ νόμος ἐν Κόρινθῳ ἐλάλησε τὴν διάλεκτον τῶν Λατίνων;

Παντοτινὴ σαθρότης ἐν τῇ καταχέσει τῶν λαμπρῶν χωρῶν τῶν προπάππωντας. Στατεύματα ἐν Ρώμῃ διὰ τὰ τὴν φυλάσασιν καὶ διαυθεντεύσιν. Στολάρχαι διὰ τὰ φέρωσι τὰς εὐλογίας τῆς εἰς τὰς ὑψηλὰς θαλάσας τῶν Ἰνδῶν. Φιλόσοφοι, οἵτινες διὰ τὰ εἰσέρχονται

εἰς τὰς αὐτῶν οἴκας οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἐπ' ἀξιώμασι, τῆς Ρώμης, ἔκαμνον τὰς λίκτωρας νὰ ἀπερῆιδωσιν εἰς γῆν τὰς ράβδωχίας. Ἐπὶ τὸν ἑνῆρατος καὶ πεπαιδευμένον Αυτοκράτωρ, ὅσις, γενόμενος Καῖσαρ, ἐγέλασεν ἢ τύχη τῶ κόσμου: ἡ φιλία καὶ ἡ εὐτυχία, τὰς ὁποίας αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων ἐμίσων μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἐνεφάνισαν πάλιν εἰς αὐτὰς διὰ τῆς περιόδου ἐνὸς αἰῶνος. Ἡ βασιλεία τῆς Ρώμης, πωλημένη πάμπολλαις φοραῖς εἰς ἐκεῖνον ὅπῃ πλέον προσέφερον (1). Ἐκτασις ἐν τῇ Δύσει τῶν φλογωδῶν φάτων, τὰ ὁποία διδύοντα, πρὸς τὰς ἐξῆς αἰῶνας, ἐδυήθησαν νὰ τζακίσαν τὸσω τραχυτάτην νύκτα, ἣτις ἐφοβήριζε μίαν ἀναισθησίαν ἐδὲν ἦττον ἐπίμονον τῆς αὐτῆς αἰδιότητος. Εὐγένεια, ἀπαρτισμός, γλαφυρία εἰς τὰς γεύσεις καὶ εἰς τὰ νοήματα, τὰ ὁποία διαμένωσιν ἕως τῶρα. Ἡ Ρώμη εἰς τὸ ἄκρον τῶν ἀταξιῶν τῆς ὑπάγει νὰ καταφεύγῃ ἐπ' αὐτὰς, ὡς ἐπὶ λαὸν τὸν ἀξιώτερον ταύτης τῆς τιμῆς τῆς ἀσυγκρίτου. Νέοι Θεμιστοκλείς, καὶ Μιλτιάδαι ἐν τοῖς προσώποις τῶ Σκανδερβέγ, καὶ ἐκείτων, τῶν ὁποίων ὁ χοῖσσευλος μνημονεύει. Ἀπειροὶ ψυχαί, τέλος πάντων, εὐτολμοὶ καὶ γενναῖαι, αἵτινες πορεύονται νὰ διακωδεϊτώσιν τὰς Γάλλους καὶ τὰς Ἰταλὸς ἀμοιβαίως: καὶ νὰ διαλύσιν προσέτι τὰς ἀξιολόγους διαφορὰς τῶν Δυνατῶν τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Συρίας.

Μένωσιν ἀκόμη ἄλλα τινὰ, προτεθειμένα παρὰ τῆ Αἰββᾶ: τὰ ὁποία λύονται κάλλιστα διὰ πάντων ἐκείνων ὅπου ἐγὼ εἶπα: ἀλλ' ἴσως χρειάζεται νὰ ἀπαντήσω πρὸς ταῦτα ἕνα πρὸς ἕνα: καὶ ἰδὲ ὅπῃ ἀπαντῶ πρὸς αὐτὰ.

„Εἶναι ἕνα πρόβλημα“, λέγει ὁ Αἰββᾶς, “τὸ ὁποῖον ἡ μόνη Φιλοσοφία δύναται νὰ λύῃ: τὸτο τῶρα προτίθεται παρ' ἐμᾶ, ἴσως διὰ τὴν πρῶτην φοράν. Πότερον ἡ εὐδοξία, εἶναι ἕνας ἔλεγχος ἀξίας: καὶ πότερον τὸ γένος τὸ πλέον ὀνομαστὸν, χρεωσθεὶ δικαίως νὰ νομίζηται μεγαλύτερον;“ Διὰ νὰ ἀποκρίνωμαι πρὸς τὸ τοιοῦτον ἐπιχείρημα, δὲν ἐπεζητεῖτο ἐδὲν ἦττον, ἢ ἡ ἐκθεσις πασῶν τῶν πράξεων τῶν σημειωδεύεσθαι τῶ ἐνὸς καὶ τῶ ἐτέρου λαῶ, ὅν τρόπον ἐπειρασάμεθα νὰ κάμωμεν εἰς τὰς ἐπιτομάς ὅπου ἕως τῶρα μᾶς ἐκράτησαν ἀχόλως. Μετὰ τὴν πειρὴν ἐκθεσῶν λοιπὸν τούτων πράξεων ἀναμφιβόλων, φαίνεται νὰ εἶναι τὸ πρόβλημα λελυμένον, καὶ λελυμένον ἐντελέστατα, καθ' ὅσον ἀποβλέπει τελάχισον πρὸς τὰς μόνους Ἑλλήνας. Ὁ ἀγων ὅμως, δοθείσης τῆς ἐφέσεως, ἀς διαλύηται ὑφ' ἐνὸς συλλόγου ἀνδρῶν ὅπῃ νὰ ἔχωσι ἕνα καὶ φρένας.

Οἱ Αἰβ-

(1) Τοιοτρόπως ἄλλοι ἠθέλον κάμῃ, ἀν εἶχον ἐκεῖνο τὸ ἀξίωμα δι' ἀρετὴν ἐν μιᾷ βασιλείᾳ ἕως ἀναρμόσῳ καὶ ἀναρχικῇ.

Ο Ἀββᾶς ὑποθέτει ἐν τῇ Ἀσίᾳ λαὸς οἵτινες νὰ εἶχον σώσῃ τὰ μνημεῖα τῆς Ἑβραϊκῆς εὐδοξίας, καὶ αὐτὰ νὰ ἐχάθησαν: παγκάλως καὶ ὑπερφυῶς: Ἀλλὰ τίς ποτε εἶναι ἐκεῖνος ὁ λαὸς, τὸ ὁποῖον τῆς εὐδοξίας τὰ σημεῖα δὲν σώζονται ἐν τῇ αὐτῇ ἀγκάλῃ ἔνδον τῆς αὐτῆς ἐπικρατείας, ἐν τοῖς αὐτῆς βιβλίοις ἐν τοῖς ὁρίοις τῶν χωρῶν αὐτῆ, ἀλλ' εἶναι ἐμπειπιστευμένα καὶ ἐναποτεθειμένα εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ φροντίδα τῶν ἀλλογενῶν; Ὑποτιθέμενος ἀκόμη, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἐπραττον καὶ τὰ ἐναντία τῆς ὑπολοίπου τῆς ἀνθρωπίνης γένεως, καὶ τὰ ἀπολωλότα γέννη, καὶ τὴν γνώμην τῆς Ἀββᾶ, ἐσώζον ἐν ἑαυτοῖς τὰ σημεῖα τοιαύτης ἀνηκέστη εὐδοξίας, πῶς καὶ διατι εἰ Ἑβραῖοι μνημονεύσιν, ἐν τοῖς αὐτῶν βιβλίοις, διαφόρων λαῶν, ἔνθα ἐσώζοντο τὰ μνημεῖα τῆς αὐτῶν αἰχύνης, οἱ ὁποῖοι τὰς ἐκόμεζον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μὲ σίδηρα καὶ ποδοκάκκας: καὶ δὲν μᾶς λέγουν εἰδὲν περὶ ἐκείνων τῶν ἄλλων, ἔνθα σώζονται τὰ μνημεῖα τοιαύτων ἀντιποιήσεων, αἵτινες κάμνουν νὰ γελᾷ τις μάλιστα;

„ Ἀνδραγαθήματα ἕως ἡχῶδῃ ” λέγει ὁ Ἀββᾶς, “ πῶς ἐδύναντο νὰ μένωσι τεθαμμένα εἰς τὴν σιωπὴν; ” Πρὸς θεῶν, τίνα εἰσὶ ταῦτα τὰ ἡχῶδῃ ἀνδραγαθήματα ὅπῃ αὐτὸς μνημονεύει; Ἀκούσατε, καὶ ἐκπλαγῆτε τόσον ἐπὶ τῷ ἀριθμῷ, ὅσον καὶ ἐπὶ τῷ ποιῶ τῶν τῶν ἀνδραγαθημάτων. Ὁ ἀριθμὸς δὲν ὑπερβαίνει δύο μονάδας ὁμῶς τεθειμένας, ἦτοι δύο: καὶ τὸ ποιὸν εἶναι τέτοιο: Μία γυναῖκα φονεύει τὸν Ὀλοφέρην στρατηγόν, ὅστις ἐποίησεν μὲ ὀλίγον πλῆθος μίαν ἀκρόπολιν ὁμορον μὲ τὴν Ἰερουσαλήμ: καὶ ἐπειδὴ τὸ στρατεύματι εἶχε μείνη χωρὶς ἡγεμόνα, δὲν εἰσβάλλει πλέον εἰς τὴν ἀκρόπολιν: ὅθεν συνέβη νὰ ἔχεν ἡ ἐκστράτευσις κακὴν ἔκβασιν: ἀνδραγαθία πρῶτον

Ἀνδραγαθία δεύτερον: Ἐνας λαμπρὸς νικητὴς πόλεων καὶ χωρῶν ἐξεστράτευσεν ὡσαύτως πρὸς Σαμάρειαν: ὑπ' ἀπειρίας τῆς Συναχερίβ, ἡ Σαμάρεια ἐδελάθη.

Ἰδῆσοι τὰ ἡχῶδῃ ἀνδραγαθήματα, διὰ τὰ ὁποῖα ἀκόμη καὶ ὁ Ἀββᾶς ἡχισεν.

„ Ἐνας ἀριθμὸς πολυπληθὴς, ” λέγει ὁ Ἀββᾶς πρὸς τέτοις, ” ἐρχεται ἐνοικίζεται ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Ἀσίας, ἔνθα σταθερῶς φυλάττει... πάντα τὰ παλαιὰ τῆς ἔθνης, καὶ τὰ αὐτῆς ὑπομνήματα, καὶ τὰς συγγενείας τῆς, χωρὶς νὰ ἀναμίσγεται πώποτε μὲ τὰς αὐτόχθονας. ” ὁ Ἀββᾶς λέγει ἐτι: Ἀλλ' ἡμεῖς, ἐξῶ ὅπῃ ἦδη ἐσημειώσαμεν ὅτι τὰ πέντε ἕκτα τῶν Ἑβραίων εἰδωλολάτρησαν, ὅτε ἐκομιθῆσαν εἰς Ἀσίαν, ἕνας τῶν μεγάλων προφητῶν, ὁ Ἐσδρας, μᾶς λέγει καὶ τὰ ἐναντία τῆς Ἀββᾶ ὅτι ὁπότε ἐφθασεν εἰς Ἰερουσαλήμ, τῷ 467, πρὸ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, εὗρεκεν ἀκόμη τὰς δύο

φυλάς ὅπως ἐκεῖ ἔμειναν, ταῦτις τὸ ἔκτον ὄλε τῆ γένεος, τὸ ὁποῖον, παρὰ τὸν θεῖον νόμον, εἶχε λάβη γυναῖκας εἰδωλολατρίσας: καὶ αὐτὸς, ἀναγινώσκωντας ἐνώπιον τῆ λαῶ τὸ βιβλίον τῆ νόμου, ἀνέπεισε τὰς ὁμογενεῖς τῆ νὰ τὰς διώξωσι.

Πολλοὶ συγγραφεῖς, καὶ ὅλοι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μᾶς διδάσκουσιν, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι εἶχον χάσιν ἕως καὶ τὴν Ἁγίαν Γραφήν: καὶ ὁ Ἐσδρας ἐσάθη ἐκεῖνος αὐτὸς ὅσιν θεοπνεύσως τὴν μετέγραφε, καὶ τὸν ἐξανάχυσε, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτι μετὸν αὐτῆ χαρακτῆρα. Ἐγὼ δὲν ἐναντιῶμαι τῷ Κυρίῳ Πεταβίῳ, ὅσιν περᾶται νὰ ἀνασῶτη τὸν Γραφήν ἐκ τῆς ἀποβολῆς: ἀλλὰ χρεωσῶ νὰ σέβωμαι τὰς σοφῆς τῆ Χριστιανισμὸς Πατέρας, οἱ τινες ἦσαν ἐγγυτέρω τοιούτων ἀτυχημάτων. πλεον πεπαιδευμένοι καὶ πλεον ζητῶται τοῦ Κυρίου Πεταβίῳ, διὰ νὰ μὴν ὁμιλῶ διαφόρας. Τί θέλει ἦθαι περὶ τῶν Γενεαλογιῶν; δοθεισῶν ἀκόμι τέτων, ἐγὼ ἐρωτῶ, τί εἶναι τὸ ἄξιον αὐτῶν;

„ Δὲν εἶναι πράγμα γατριμώτερον, ” λέγει ὁ Ἀββᾶς, “ τῶν συχρῶν παραινίξεων ὅπως εὐρίσκονται εἰς τὸν Ἀλκοράνον, περὶ τῶν τῶν Ἀρχαιοτήτων τῶν Ἑβραίων. “ Ἀλλὰ θέλομεν ἐρωτήσῃ, τίνες εἶναι αὐταὶ αἱ παραινίξεις; μᾶς ἀποκρίνεται ἐτοίμως καὶ ἀκριβῶς ὁ Ἀββᾶς, καὶ μᾶς ἀπαλλάττει τῆ κόπῃ. “ Ὁ Μωάμεθ, ” λέγει, “ ὁμιλεῖ ἐναργῶς, καὶ περὶ τῶν πρώτων Πατριαρχῶν, καὶ περὶ τῶν Βασιλέων τῆ Ἰσραὴλ. “ Παραινίξεις περίφημοι, τὰς ὁποίας καὶ ἀλήθειαν δὲν ἐδύνατο νὰ ἀνακαλύπτῃ εἰ μὴ ἡ ὀξυδερκεστάτη εὐφυΐα τῆ Ἀββᾶ: Μὲτ’ ἐκ ὀλίγων ματαιολογιῶν, συμπεραίνει ἔτος, λέγωντας: Χρεάζεται λοιπὸν νὰ συμπερανῶμεν, ὅτι ἐκεῖνος (ἦγουν ὁ Μωάμεθ) ἐσύναξε τὰς παραδόσεις τὰς ἐπιχωριαζούσας συμμα εἰς τὰς Ἀραβας καὶ εἰς τὰς λαῶς ὅπως ἦτον ἐκεῖ συμμα: καὶ αὐταὶ αἱ παραδόσεις δεικνύουσι τὴν εὐδοξίαν τῆς ὁποίας εἶχον ἀπολαύσῃ οἱ Ἑβραῖοι. Ἐκεῖνος ὅπως ζυγιάζει μετ’ ἐπιστασίας τὰς εἰκόνας ὅπως ἡμεῖς ἐκάμαμεν, ἐξηγεῖ εὐκόλα τὸ φαινόμενον τὸ ὁποῖον ἐνοχλεῖ καὶ ταραττεῖ τὸν Ἀββᾶν: καὶ παιδευθεῖς, πλεον τῆ Ἀββᾶ, ἐξεύρει νὰ λέγῃ πεπαρρησιασμένως καὶ εὐτόλμως, ὅτι, ἀφεθείσης εἰς τελειοτάτην ἡσυχίαν τῆς μνημονευθείσης εὐδοξίας, ἐπὶ τὴν ὁποίαν ἔτος καταφεύγει, ὁ Μωάμεθ ἔμαθε τὸν σκελετὸν τῆς Ἱστορίας τῶν Ἑβραίων παρ’ ἐκείνων τῶν ὀλίγων Ἰερασαίων ὅπως καὶ αὐτὸς ἔχεν ὑποκειμένους: τὰς ὁποίας, τὴν ἀρχὴν, ἐκεῖνος μετεχειρίσατο μετ’ ἐπιμέλειαν: Ἀλλ’ ὕστερον ἐκεῖνος αὐτὸς τὰς ἐξαλώδρευσε καὶ ἠφάνισεν. Ἀπὸ ἐνὸς ἔτω γενναῖς, ὁποῖος εἶναι ὁ Ἀββᾶς, μετ’ δυσκολίαν ἠμπορεῖτε νὰ ἐκφέυγῃ τὰ πλήγματα: διότι αὐτὸς μᾶς ρίπτει ἐξ ἐκείνων τῆς Λογικῆς τῆς ἀλόγου, καὶ ἐξ ἐκείνων ἀκόμι τῆς ἀγνοίας.

τὰ ἴσχυρα ἐρχόμενα φαίνονται νὰ ρίπτανται πάντοτε ὑπὸ τῆς αὐτῆς εὐήθειας: ὅπῃ ἂν αὐτὰ ἤρχοντο ἀπὸ κανένα ἐπιτήδειον κάλαμον, ἤθελον φαίνονται πλήγματα ἐπιβλητότατα.

„ Ἐν τοῖς ψαλμοῖς ἐσὺ θέλεις εὖρη, ” λέγει ὁ Ἀββᾶς, “ μίαν ποίησιν, πότε ὑψιλοτέραν ἐκείνης τῆ Πινδάρου, πότε ἐμφαντικωτέραν ἐκείνης τῆ Ομήρου, πότε τερπνοτέραν ἐκείνης τῆς Σαπφῆς καὶ τῆ Θεοκρίτου. ”

Δὲν φθάνει, ἐγὼ λέγω πρὸς τὸν Ἀββᾶν, ὅτι, ὅποιος ἔχει δύναμιν τὰ δεικνύειν τι ἢ ἀποδοιμάζειν, νὰ ἐξερευγῆται μόνον προτάσεις ἀσάτες καὶ πλανωμένας, χωρὶς νὰ προβάλλῃ τὰ πράγματα ἐν τῶν ὁποίων οἱ ἔλεγχοι χρεωσῶσι νὰ συναγῶνται. Διὰ τὸ ὅποιον, ἐκεῖνος ἐχρεῶσαι νὰ προβάλλῃται τὰ χωρία τὰ ἐμφαντικώτερα, καὶ τὰ τερπνοτέρα καὶ τὰ ἀβρότερα τῶν Ψαλμῶν, καὶ τὰ παραδέτη πρὸς ἄλλα χωρία ἀνάλογα, ἀπεσπασμένα ἀπὸ τῶν ἀσυγκρίτων ποιήσεων τῆ Ομήρου, τῆς Σαπφῆς, τῆ Πινδάρου καὶ ττ, διὰ νὰ χρεωσῆ ἕκαστος νὰ πισυῆ ὅτι μία διάλεκτος τῆς ὁποίας ἢ χηρῆσι εἶναι νὰ ἐπαίγῃ τὸν Μέγαν Θεόν, ἢ νὰ κλαίῃ τὰ ἴδια ατυχήματα, καὶ ἐκεῖνα ἐνὸς γένους ταιλαιπάρου, εἶναι φύσεως ἀνάλογα πρὸς τὴν δικαίην ἐλευθερίαν ὀνομάτων ευφραδῶν καὶ ὑψηλῶν τῆς πλέον γλαφυρᾶς γλώσσης ὅπῃ ὠμιλήθη ἐπὶ τῆς γῆς, πρὸς τὰς ζωγραφικὰς ἰδέας τῶν εἰκονῶν τῶν πλέον λαμπρῶν τῆς φύσεως παρατετηρημένης πολλῆς αἰδήσεως, καὶ τῶν παδῶν τῶν τερπινοτέρων καὶ εὐγενεσέρων, ἢ τῶν πλέον ἀπηνῶν καὶ βαρβαρικῶν τῆς ἀνδραπίνης καρδίας. Τὸ φορτίον ὅπῃ ὁ Ἀββᾶς ἤθελεν ἀναδέχεται διὰ τῆτο, ἤθελεν ἡσθαι βαρύτατον, καὶ δικαίως ἐχρεωσῆμεν νὰ φοβώμεθα νὰ μὴν εἶχεν αὐτὸς νὰ μένῃ καταπεπισμένος.

„ Ἐν ταῖς βιβλίαις τῆς Σοφίας, ” λέγει ὁ Ἀββᾶς προσέτι, παρὶ πάντων ἀρχαῖ μίας Φιλοσοφίας βέβαια ἔσπερμολόγος καὶ φλυαριῶδης, ὁποία εἶναι ἐκεῖνη τῆ Πλάτωνος, καὶ ἀσφαλεσέρας ἐκείνης τῆ Σωκράτους. ”

Ἐδῶ αἰσαύτως τὸ σύμπτωμα, μεταβαλλομένη τῆ ὀνόματος, εἶναι ἴσον μὲ τὸ προηγούμενον. Ἀλλ' ὅμως, τῶν πραγμάτων τῶν θεόθεν ἐμπεινευσμένων πρὸς κανόνα τῆς ζωῆς ἡμῶν, μὴ χρεωσέντων ποτὲ νὰ εἶναι, εἰ μὴ ἀρχαῖ φιλοσοφίας ἀσφαλεσάτης, ἂν ἡ φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος εἶναι σπερμολόγος, ἂς ἀποφασίσεν ἐκεῖναί αἱ μεγάλαι φύσεις ὅπῃ ἰξεύρην νὰ τὸν ἀναγινώσκωσι. Θεῖε Πλάτων, Διάνοια παμμεγέθης καὶ ὑψηλή, ἀναλελυμένα τάρτα τὰ ὠτά σε εἰς πηλὸν, δὲν εἶναι πλέον ἀνεωγμένα, μήτε πλέον ὑποκείμενα εἰς τὰς ἀκρωσικὰς νόμους, διὰ τῶν ὁποίων ἐσὺ νὰ εἶχες νὰ ἀκῆς μὲ ἐκπληξιν, ὅτι εἰς τὸ βάθος τῆ Ἀδριατικῆ ἐσὺ καλεῖσαι σπερμολόγος: ὦ ἐκπληξῆεις ἀνα-

χαρήσατε! τὸ ἀδυσώπητον θάνατον, ἀναγγέλλωντας εἰς τὴν φύσιν τὸ τέλος τῆ μεγάλης ἀνδρός, ἐκινήθη ἴσως ἡ φύσις ἐκείνη αὐτή: ἀλλ' ὅμως αἱ μυσαρὰ μῆαι καὶ τὰ σκαλήνια τὰ πλέον μικρὰ, ἔδραμον ἐφαμίλλως, διὰ νὰ μιάνωσιν αἰχρῶς τὸν εὐγενῆ νεκρόν τε! Ἄς προχωρῶμεν! Ἄν ὁ Πλάτων δὲν εἶχε κάμῃ νὰ γνωριθῇ εἰ μὴ διὰ τῶν πραγμάτων ἀνωτέρω ἐκτεθειμένων ἐν τοῖς φιλοσοφικοῖς συστήμασιν, ὑπερεκπερισσὸν δεικνύεται πῶσον ὁ ὑπερφυῖς καὶ ὑπέροχος ἄνθρωπος εἶναι φλύαρος.

„Ὅτε οἱ Πτολεμαῖοι ἐβασίλευον ἐν Αἰγύπτῳ” λέγει ὁ Ἀββᾶς, „καὶ οἱ Σελευκίδαι ἐν Συρίᾳ, οἱ Ἕλληνας ἐδυνήθησαν ἀναμφιβόλως νὰ ἀφελήθωσιν ἐκ τῶν εἰδήσεων τῶν Ἑβραίων, οἱ ὁποῖοι ἀρχιεῖσαν κατ' ἐπίνευς τῆς χρόνης νὰ κάμνωσι νὰ γνωρίζωνται, καὶ νὰ κοινοῦσι τὰς αὐτῶν βίβλους.“

Ἐδῶ, ἀντ' ἐμῆ, ἄς ἀποκριθῇ ὁ Γιώσηπος ὁ φλάβιος, ὃν τρόπον ἀναγινώσκομεν ἐν τῇ εἰκόνι, ὁμολογῶντος ἐκεῖνε αὐτῶ, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι μὴ φιλοτιμύμενοι νὰ ἰξεύρωσι τίποτε, μίτε μέχρι ἐκείνων τῶν χρόνων ἰξευρον νὰ διδάσκωσι τῆς ἄλλης πραγμα εἰδοτιν.

Κατὰ δὲ τῆς χρόνης τῶν Πτολεμαίων, ἀντὶς οἱ Ἑβραῖοι νὰ κοινώσωσιν εἰς τῆς Ἑλλήνας πράγμα τι ἐδικόν τῆς ἐξεναντίας ἢ Ἰστορία λέγει, ὅτι αὐτοὶ δραμόντες εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὡς ὑποκείμενοι τῇ Ἑλληνικῇ Δυναστείᾳ, ἐκεῖ ἤκωσαν τὰ μαθήματα τῶν Ἑλλήνων Πυθαγορείων, καὶ ἀφελήθησαν ἀκόμι ἐκ διανοιῶν κοσμηρῶν καὶ ἀδερῶν. „Πρασεδέξαντο,” λέγει ὁ Κύρ Κονδύλλακος καὶ ὁ Κύρ Βρεχχιρος, „τὸν πλέον ἀτιμον Συγκρητισμὸν: ἐπισημῆ, τῆς ὁποίας ὁ Ἀββᾶς, κάμνει μεγαλωτάτην χρῆσιν, διὰ τῶ ὅποιε, τῶν διαφορῶν Συγκρητιστῶν συμβιβαζόντων τὸν Ζορόαστρον, Ἑρμῆν, Πλάτωνα καὶ Πυθαγόραν: οἱ Ἑβραῖοι κατ' ὅμοιον τρόπον ἐπειράσαντο νὰ συμβιβάσωσι τὸν Μωσῆν μὲ τῆς τοιούτης φιλοσόφης, μεταχειριζόμενοι ἀλληγορίας καὶ ὀνειράτα ποικίλα. „Τοιαύτης ἀναλογίας,” (1) λέγει ὁ περιβόητος Κονδύλλακος, „διὰ νὰ εὐρίσκων τὸν ἔλεγχον, οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰᾶδα κατέφυγον ἐπὶ τὸν Συγκρητισμὸν, ὅσις συμβιβάσει κάθε πρᾶγμα: καὶ διὰ τῆτο, ἐπιφέρει ἐκεῖνος, „οἱ Ἑβραῖοι ἐγένοντο οἱ πλέον ἐνθεαστικοὶ σπεδασαὶ μίας μεθόδου ἔτω γελοίας:“ μεθόδου πρὸς τέτοις, ἢ ὁποία διαχυθεῖσα διὰ τῆς Ἰεδαίας μὲ τὴν εὐτυχῆ ἐπάνοδον τῆτων τῶν μαθητῶν πεφωτισμένων, ἐβοήθησεν εἰς τὸ νὰ διαιρῆ

(1) Ils en chercherent la preuve dans le Sincretisme qui concilioit tout; c'est ainsi qu'ils devinrent partisans outrés de cette methode ridicule. &c.

διαίρη μειζώνας τὸ γένος τῶν Ἰερασίων εἰς πικίλας αἰρέσεις ἀμορφοτάτας, ἐδέποτε φιλοσοφικὰς ἀλλὰ θρησκείδεις, ὑπὸ διαφόροις ὀνόμασιν Ἑσενίων, Θεραπέυτων, Φαρισαίων, Σαδουκαίων, Καραϊτῶν, αἱ διαφοραὶ τῶν ὁποίων ἔσεκον εἰς τὸ νὰ σιτῶνται μὲ ταύτας τὰς τροφάς, ἢ ἐδέποτε μὲ ἐκείνας, ἢ νὰ υπάγωσι συχνὰ ἢ νὰ μὴν υπάγωσι διὰ τὴν χρόνου τῆς ζωῆς αὐτῶν εἰς τὸν Ναόν: παραδεχομένων ἀπὸ μι τιῶν ἐξ αὐτῶν τὴν μετεμφύχωσιν διὰ τὰς ἀγαθὰς, ἢ τὰς σποτεινὰς φυλακὰς διὰ τὰς ποιηρὰς. Ταῦτα ἐσάθισαν τὰ ὠφελήματα, καὶ ἢ πλέον πολῦτοιοι προκοπὴ ὅτῃ ἴξευραν αὐτοὶ νὰ καρπῶνται ἐκ τῆς φιλοσοφίας, εἰς τὴν ὁποίαν, διὰ κακὴν τύχην μίαν φοράν αὐτοὶ ἐπλησίασαν διὰ νὰ τῆς αὐξήσῃ μόνον τὸ κακὸν ὄνομα, καὶ νὰ δάσωσιν ἀφορμὴν νὰ σατυρίζηται.

Πᾶ ἔγιναν, ἢ πᾶ ὑπῆγαν αἱ Ἰουδαϊκαὶ διδασκαλαί, τὰς ἐποίας, ὁ Ἀββᾶς φρουαττόμενος, πειράται χεδὸν νὰ ἀμύνηται ἢ νὰ τὰς κάμνη νὰ κερδαίνωσι πάλιν, ἀν ἦτον δυνατὸν, τὴν πηγὴν τὴν τόσῳ περιφθιμον; Σκότος, ἀγνοία, ἀναισθησία!

Ὁ Ἀββᾶς εὐρίσκει διὰ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἰουδαίας χεδὸν πάσας τὰς τέχνας τὰς πλέον λαμπρὰς, ἢ τὸν πλέον τὸν πλέον θαυμαστὸν εἰς τὰ βασιλικὰ ταμεῖα, τὰ μνημανευόμενα παρ' ἐκείνου εἶναι τὰ ἀνόλθα: τὸ Μοχαρίον τὸ χρυσαῖν, ὁ Ὄφις, αἱ Λυχνίαι, καὶ τὰ ἐνδύματα τῶν Ἱερέων. Τώρα χρεώσασμεν νὰ δάσωμεν ὑπερεκπερισσῶν, ὅτι καθε δυσυχὴς γωνία ὅτῃ ἔχει ἓνα χρυσοχόον ἀγεῖν, ὅποσον αὐτὸς εἶναι ἰδιώτης ἢ ἀμσος, ἴξεύρει νὰ χύνη τὸ χρυσίον, καὶ νὰ τὴν δίδῃ μίαν μορφήν ὠρισμένην, ἔχουσα πρὸς τέτοις ἓνα ράπτῃν ὅπου ἴξεύρει νὰ κάμνη ἐνδύματα, εἶναι μία γωνία πλοσίως κεκοσμημένη μὲ ὅλας τὰς τέχνας, ἢ αὐταὶ ἐκεῖ νὰ ἐνοικῶσιν ἐδεμίς ἐξαιρημένης. παγκάλως! Ἐγὼ ὅμως δὲν ἴξεύρω νὰ λέγω τίποτε περὶ τῶν μόχθων καὶ περὶ τῶν ὄψεως (1): ἀλλ' εὐρισκόμενος ἐγὼ εἰς τὴν Ρώμην, ὑπο-

(1) Πράγματα ἀμορφα ἢ κακῶς κατεσκευασμένα ἦσαν ταῦτα ἀναμφιβόλως, διότι αὐτὰ κατεσκευάθησαν ἀκοντος τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων εὐεργέτων ἀποφαινομένης τῆς Γραφῆς, ὅτι πᾶν πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐπαρίστατο βοηθὸς εἰς τὰς Ἑβραίας, ἔτοι ἦσαν ἀνεπιτήδαιοι νὰ τὸ φέρωσιν εἰς ἀπαρτισμὸν τέλειον: ὅθεν ἐλλειπέσης τῆς τέτι βοηθείας, πᾶν πρᾶγμα κακῶς ἐξέβαινον. Ἐπιχείρημα ὅτῃ πολλὰ ἰχῦει πρὸς ἐκεῖνο ὅτῃ ἤθελε συνάγῃται ἐκ τῶν ἀλχυρικῶν ἐιδήσεων, τὰς ὁποίας μόλις ἐξερχόμενοι ἐξ Αἰγύπτου, ἐχρεώσασθαι ἐκεῖθεν νὰ μετεκόμισαν ἔνθα αἱ τέχναι πολὺ ἀνθῆσαν.

ὑποκάτω εἰς τὴν ἀψίδα, ἦτοι καμάραν τῆς Τίτης, ἔνθα ὁ λαὸς ὑπὸ περιεργίας, ὑπάγει νὰ θεωρῇ τὸν Τίτον θριαμβεύοντα, καὶ τὴν Ἰουδαίαν ὠλοθρευμένην, εἶδα ἐκεῖ ὑποκάτω εἰς τὴν αὐτὴν ἀψίδα τὸ πῖσον ἀπεικόνισμα τῶν Λυχνιῶν τῆς Ἀββᾶ, καὶ εὐθύς ἔτρεψα τὰς ὄψεις μὴν ὑποφάραντας τὸ ἀνάρμοσον καὶ τὸ ἀμορφον μῆτε τῆς ὄλου, μῆτε τῶν μερῶν ἐνὸς γελοιώδους ἔργου. ἀπεικόνισμα χειρότερον καὶ ἀειδέστερον καδέποτε ἔχον τὴν κακὴν τύχην νὰ εἰδῶ. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποτέμνω ριζόθεν τὸτο τὸ ἀηδὲς εἶδος τῆς φλυαρίας, λαμβάνω τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐνθυμίσω τῆς Ἀββᾶ, ὅτι ἡ Ἰουδαία ἦτον πολὺ ἐγγυτέρω τῆς Περσίας ἢ ἡ Ἑλλάς: ὅτι ἡ Ἰουδαία, ὡς ἐκεῖνος ἰξεύρει, ἐχειράθη παρὰ τῶν Περσῶν, καὶ ἡ Ἑλλάς ἐξηκολούθει νὰ ὑπάρχη ὁμοίως ἀπωτέρω, διηρημένη ὑπὸ πολλῶν τόπων καὶ πολλῶν θαλασσῶν. Μ' ὅλον τὸτο ἡ Περσία ὁπότε ἐπεθύμησε νὰ ἔχη κατασκευὰς πολυτιμοτάτων πανίων καὶ σοφῶν ὑφασμένων μὲ χρυσάφι καὶ ἀσῆμι, πρὸς χρῆσιν τῆς αὐλῆς τῆς Δαρείου, δὲν ἰξεύρομεν νὰ κατέφυγεν ἐκεῖνη ἐπὶ τὴν ὑποκειμένην αὐτῇ Ἰουδαίαν, τὴν ὁποίαν ἐχρεώσκει κάλλιστα νὰ γνωρίζῃ, καὶ ἐχρεώσκει κάλλιστα νὰ ἰξεύρῃ ἂν ἐν ταύτῃ ὑφαίνοντο περίφημα ἐνδύματα: ἀλλὰ παρὰ συγγραφέων ἀξιοπίστων, καὶ μάλιστα παρὰ τῆς Νικήτης ἰξεύρομεν, ὅτι αὐτὴ κατέφυγεν ἐπὶ Ἡρετριάν πόλιν τῆς Ἑλλάδος: ἐπισρεφῆ καὶ εὐμήχανον: καὶ ἐκεῖθεν μετεκόμισε τοὺς τεχνίτας τῶν ὁποίων ἐχρειάζετο, διὰ νὰ κάμῃ εἰς τὴν ἰδίαν τῆς ἐπικράτειαν κατασκευὰς Ἑλληνικὰς τοιαύτας εἶδους, καὶ ἔτσι νὰ πληροῖ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς, καὶ μοναρχικὸν αὐτῆς τύπον καὶ ἀλαζονείαν.

Ὁ Ἀββᾶς διὰ νὰ ἀνερευῆ τὸν πλέον ὑψηλὸν βαθμὸν τῶν Ἰουδαϊκῶν εἰδήσεων, ξανοίγει, ὡς ὀξυδερκέστατος τὸ σημεῖον τῆς ὀφθῆς τὸ πλέον ἀρμόδιον ἔνθα ὑπάγουσι νὰ συζευγνύωνται πᾶσαι αἱ δυναταὶ εἰδήσεις, καὶ διὰ νὰ εἰπῶ ἔτσι νὰ συναρμολογῶνται εἰς μίαν δέσμην.

Ὡς πρὸς τὰ γενεαλογικὰ ὑπομνήματα, ἐδῶ ὁ Ὀράτιος ἀποκρίνεται πολὺ καὶ τρόπον, risum teneatis amici ἤγειν "κρατήσατε ᾧ φίλοι τὸν γέλωτα: " Ὡς δὲ πρὸς τὴν Ἐφημερίδα, αὕτη ἐθεμελιώθη ἐπὶ τὸ σεληνουσιακὸν ἔτος τῶν ἀλλοθενῶν: καὶ ὁ Γῶσηππος ὁ φλάβιος ἐκεῖνος αὐτός, ὁ ὁποῖος προβάλλεται τὰς ἐγγυτὰς ὁμοίαν παρατηρήσεων, μῆτε ὀνειροπολεῖ νὰ προβάλλεται ἀναμέσον τῆτων ἕνα Ἑβραῖον, ἀλλὰ πάντας Ἑλληνας, καὶ κἀνένα Αἰγύπτιον, Βαβυλωνίον, ἢ Χαλδαῖον. Τὰς ἐγγυτὰς ὅπως ἐπαριθμεῖ ἔτος, εἶναι ὁ Μανέθαν, ὁ Βαρῶσος, ὁ Μόκως, ὁ Ἐσιαῖος, ὁ Γεράνυμος ὁ Αἰγύπτιος, ὁ Ἡσίοδος, ὁ Ἐκαταῖος καὶ τ. τῶν ὁποίων τὰ συγγράμματα, ἐπειδὴ ἐχάθησαν, ἐχάθη ἀκόμη ἢ βάσις ἐκείνων τῶν παλαιῶν ἐφημερίδων, ἢ ὁποῖα ὅλη ἀπηρείδετο εἰς τὴν χρονικὴν ἀκρίβειαν τῆς μεγάλου σεληνουσιακῆς ἔτους. Τί ἐσάθη ποτὲ τὸ ἄξιον ὅπως οἱ Ἑβραῖοι σώζουσιν

ἐν τῷ τῷ εἶδει τῆς διδασκαλίας, ἥτις ἄλλοις θινὲς ἔσα παντάπασιν, ὡς δεικνύει ὁ Κασίνης, ὁ Μαϊράνος, καὶ ὁ Βεσφάνος, ἔτοι δὲν ἔπαυαν ἄλλο ἢ νὰ τὴν μεταχειρίζωσιν: ὁν τρόπον σήμερον ἠθελε μεταχειρίζεται τὴν ναυτικὴν πύξιν, ἕνας οἰκήτωρας τῆς νήσου Ταίτε, ἀφ' ἧς εὐρέθη καὶ ἐλαμπρύνθη παρὰ τῆς Εὐρώπης; Ἡ ὁν τρόπον σήμερον ἐξέρχεται εἰς κυνήγι μὲ κόνιν θειωδῆ, καὶ μὲ ἕνα τορφέκι ἕνας Μαυρος τῆς Ἀβισινίας, ἢ ἐκ τῆς ἐπικρατείας τῆ Γαβάνος ἀφ' ἧς πράγματα τοιαῦτα ἀνεκαλύφθησαν παρὰ τῶν ἐθίων τῶν Λευκῶν, οἱ ὅποιοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διὰ τῆς Εὐρώπης σχολάζουσι τῆ σκέφει καὶ τῆ μελέτη.

Πρωθεῖ ὁ Κύρ Ἀββάς, τὴν παράτολμον ἀνεσιν ἕως εἰς τὸ νὰ μνημονεύη τῆς Ἰατρικῆς καὶ τῆς Μυσικῆς τῶν Ἑβραίων: καὶ κομφῶς νὰ τὴν παραδέτη μὲ τὰς θαυμασίας τέχνας τῆς τῆς εἶδος σχεδὸν ἐκτισμένας καὶ γενομένας, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτσι, γιγαντεῖας ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ἐδῶ ἡ Μυσικὴ θυμόνεται, μενέσις ἡσύχε τῆς Ἰατρικῆς, καὶ γελᾷ ἴσως καὶ αὐτὴ ἐπὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ ἀδυναμίᾳ, γνωρίζουσα κάλλιστα τὰς ἀμέσους χεῖρας ὅπῃ ὁ σόμαχος ἔχει πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ τὰ κακὰ ἀποτελέσματα ὅπου ὁ σόμαχος πάντοτε προβάλλει εἰς τὰς ἴνας τῆς ἐγκεφαλῆς ὅταν βασανίζηται ὑπὸ τῆς ὀξείας αἰδησίως τῆς πείνης. Ὅπως εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἐπιζητῶ παρὰ τῆς Κύρ Ἀββά τὰ συγγράμματα, ἐκ τῶν ὁποίων συναγονταί τοιαῦται εἰδήσεις; Ἡ Ἰατρικὴ ἐν Ἰερουσαλὴμ δὲν ἐξησκύθη εἰ μὴ παρὰ τῶν Βασιλέων: καὶ ὁ Σολωμῶν, ὡς ἡ ἱστορία διαβεβαιῶται, ἐσάθη ἀναμέσον ἐκείνων ὁ πλεον δεινός καὶ ὁ πλεον περιβότος: ἀλλὰ, λέγεται, ὅτι ὁ Ἐζεκίας ἠφάνισεν τὰς βίβλους, ὅπῃ ἔτος ὁ Βασιλεὺς εἶχε συνδέσει καθότι αὐταὶ ἦσαν γεμάται ἀπὸ πραγμάτων ἀπεσπασμένων ἀπὸ τῶν Ἑθνικῶν. Τώρα ἂν τὰ πρᾶγματα ἦσαν τῶν Ἑθνικῶν, τί ἄξιον ποτὲ εἶχον οἱ Ἰερουσαλιῖται; καὶ ἂν ὅμοια πρᾶγματα ἦσαν ἀφέλιμα, πῶς ὁ Προφήτης Ἐζεκίας, ἀφανίζοντας τοιαύτας βίβλους, δὲν ἐβάλετο εἰς νῦν ὀλοτελῶς, ὅτι καὶ τὸ αὐτὸ ἠφάνισε τὸ δημόσιον ὄφελος; Ἰξεύρομεν πρὸς τέτοις, ὅτι οἱ οἰμεγέθεις λαοὶ, μεθόριοι τῆς Ἰερουσαλὴμ, ἐξέδετον τὰς ἀδυναμίας διὰ τῶν πλατειῶν καὶ τῶν βασιλικῶν ὁδῶν, διὰ νὰ ἠμποροῦν οἱ ὁδοιπόροι, μὴ τὴν ἐκθεσιν τῶν διαφορῶν παθῶν ὅπῃ κατέτρυχον ἐκείνας τὰς τάλαιπῶρας, νὰ τὰς προβάλλωσιν ἐκείνας τὰς θεραπείας ὅπῃ, ἐξ ἀκοῆς εἶχον μάθη, ἢ ὑπὸ πείρας, ἔτοι ἐδύνατο νὰ γνωρίζωσιν. Ἡ οἱ Ἰερουσαλιῖται ἐμάνθανον τὴν Ἰατρικὴν τῶν γειτόνων τῶν, ἢ ὅποια δὲν ἦτον εἰ μὴ αὕτη, ἢ ἔτοι ἐχρεώσαν νὰ μεταχειρίζονται τὴν Ἰατρικὴν τέχνην τῶν Ἰερουσαλιῖται, καὶ νὰ μὴ εἶναι εἰς κατάστασιν ἔτιως ἀθλίαν ὅπῃ νὰ ἐκδέτεν τοὺς ἀθλίους εἰς τὸ δημόσιον, καὶ εἰς τὴν Ἰατρικὴν τὴν ἐπιβίβουον. Ὅπως ἦσαν

ἦσαν τὰ πράγματα, ἐχρεώσεται ἀναμφιβόλως νὰ εἶναι δυσυχῆς μία τέ-
χνη ἥτις προήρχετο ἐκ πηγῆς ὁμοίας, ἢ ἥτις δὲν εἶδύνατο νὰ ἀντικα-
θιστᾶται ταύτῃ, ἢ νὰ τὴν διαδέχεται.

Ἐπρὸς τέτοις ὁ Ἀββᾶς διὰ νὰ ἡμπορῇ νὰ δεικνύῃ τραυῶς, ὅτι οἱ
Ἑβραῖοι κατεῖχον ἕως καὶ τὴν καλὴν γεύσιν, λέγει: „ Ὅτι ἡ φύσις,
„ ἐπίσης ἐπιτρεφῆς εἰς τὴν κατασκευὴν τῆ Ἀλόγῃ καὶ τῆ Πάρδῃ, ἰ-
„ ξεύρει νὰ διαποικίλῃ τὰς ἀναφορὰς, καὶ νὰ τὰς διιθύνῃ πάσας εἰς
„ τὸ κεντρικὸν σημεῖον, ἐκ τῆ ὁποῖα ἀρχεται καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἀνα-
„ λύεται πᾶσα τάξις.“ Ἀλλὰ πῶς ἀγνοεῖ ὁ Ἀββᾶς, ὅτι ἕνας ὡ-
ραῖος ὀφθαλμὸς εἰλημμένος καὶ μέρος, χρησιμεύει πλεον εἰς τὴν ὠραιό-
τητα εἰὸς προσώπων, ἢ ἔν ὧτιον καλῶς κατεσκευασμένον; πλεον ἔν ὀ-
δόντιον ἀποτέμνον, καὶ ἕνα σκυλόδοντον ἢ ἕνα μυλόδοντον, σχεδὸν πάν-
τοτε ἀάρατον; Πῶς ἀγνοεῖ ἐκεῖνος, ὅτι μία κεφαλὴ καλῶς διεχημα-
τισμένη εἰς ἕνα σῶμα, πλεον χρησιμεύει εἰς τὴν τῆτε ὠραιότητα,
ἢ ἕνας εὐμορφος βραχίον, ἢ ἔν εὐμορφον μῆριον; Καὶ τίς διαφορὰ
ἀναμέσον τῆς ὠραιότητος ὅπῃ διακρίνει τὸ παβαῶνι, καὶ τῆς ὠραιότητος
ἀκόμι τῆς φύσεως ὅπῃ διακρίνει τὸ πετεινὸν τῆ σκότης, λεγόμενον
„ νυκτερίδα;“ ὁμοίως τίς διαφορὰ ἀναμέσον τῆς ὠραιότητος τῆ Ἀ-
λόγῃ καὶ τῆς Καμύλῃ; καὶ δὲν βάλλει εἰς νῦν ὁ Ἀββᾶς, ὅτι, ἀγκαλὰ
τὸ σῶμα τὸ ἀνθρώπινον, λαμβανόμενον ὅλον ἐν συνθήσει, παρὶς
πάντοτε τὴν μηχανὴν τῆς μεγαλιτέρας γεύσεως, δηλαδὴ τὴν πλεον
θαυμάσιον ὅπῃ κατέχει ἡ κτίσις, πλὴν, ὅταν ἐρευνώμεν τὸν ὁσώδη
σκελετὸν ἢ γεύσις ἀνατρέπεται καὶ ἀκόμι πληρῆται φόβῃ; Λοιπὸν
ἢ ὠραιότης τῆ ὄλε, ἔδὲν συμπεραίνει ὑπὲρ ἐκεῖνης τῶν μερῶν; καὶ ἢ
ὠραιότης ἢ αἰχρότης τῆς μερῶν ἔδὲν ὁμοίως συμπεραίνει ὑπὲρ τῆς αἰ-
χρότης ἢ ὠραιότητος τῆ ὄλε. Ἡ Εὐρώπη θέλει φωνάζῃ ὅσον αὐ-
τῇ θελήσῃ, ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα ἐν τῷ αἰῶνι τῷ φιλοσοφικῷ καὶ πεφωτισ-
μένῳ; ὁ Δ' Ἀλέμβερτος τὸ ἀρνείται; καὶ ἢ ἀλήθεια εἶναι ἀπὸ μέ-
ρες τῆ Δ' Ἀλεμβέρτε. Καὶ ὄντως, ἂν ἡμεῖς ἡμεθα ἐν αἰῶνι τοῦ-
τω, ἢ ἀγνοία ἢ θελεν ἢ θαι τιμῆματος πάμπολυ ὑψηλῆ, καὶ ἀκριβῆς,
ὅταν βλέπωμεν μετ' ἐκπλήξεως, ὅτι αὕτη εἶναι ἀκόμι τιμῆς πά-
μπολυ ταπεινῆς: ἐξω ἂν ὁ Ἀββᾶς ἐφύλαττεν ἐν ἑαυτῷ ἐλέγχους
πάντη ἐναντίως! Ἐπειδὴ ἐσινότε ἀγοράζεται ἀκόμι ἢ ἀγνοία με πο-
σότητας ἐκ ἀδιαφόρος.

Διὰ νὰ κλείῃ τὸ ἐπιχείρημα, ἐπιφέρει ὁ Κύριος Ἀββᾶς, „ ὅτι ὁ
„ Πρωτεύς, ὅπῃσ' ἂν μεταμορφῆται, προτείπει πάντοτε τὴν δύναμιν
„ καὶ τὴν ἰχὺν εἰὸς Θεῷ.“ πολὺ καὶ τρόπον! Ἀλλ' ὁ Ἀββᾶς ἰξεύρει,
ὅτι ὁ Πρωτεύς μετεμορφῆτο εἰς πράγματα πάντη ἐναντιώτατα καὶ ἀ-
κοινώνητα τὸ ἕνα μετ' ὁ ἄλλο: ὅτι ὁ Πρωτεύς ἔπαχεν ἀμοιβαδὸν με-
ταμορφώσεις μεγίστης ἐνεργείας, ὅσον εἰς γῆν καὶ εἰς ὕδωρ, εἰς ἀνε-
μον

μον ἢ εἰς πῦρ. Ὁ Πρωτεύς γῆ ἐν Ἀφρικῇ, ἄνεμος ἐν Ἀσία, ὕδωρ ἀλλάχε: αὐτὸς δὲν ἔγινε πῦρ εἰ μὴ ἐν τῇ Ἑλλάδι: ἐκεῖ, ὁ Θεὸς εἶπεν: ὁ Πρωτεύς ἀς ἐμφανίσθῃ, καὶ ἐνεφανίσθη τὸ πύρινον σοιχεῖον.

„ Ἐν τῆς ἀλώσεως Κορίνθου καὶ ἔπειτα, ” λέγει ὁ Ἀββᾶς, ” τίνα περιφρονητικὴν ὄψιν δὲν προτείνουσιν οἱ Ἕλληνες; ” Βέβαια ἔχει τὸσον περιφρονητικὴν ὡς ἡ Ἰταλία μὲτ' τὴν ἄλωσιν τῆς Ρώμης, καὶ ἐκείνην τῶν διαφορῶν τῆς ἀκροπόλεως, παρὰ τῶν Οὐμβρων, παρὰ τῶν Γότθων, καὶ παρὰ Βανδάλων: ὄχι τὸσω περιφρονητικὴν, ὡς ἡ Καρθαγένῃ μὲτ' τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως ἀποδομημένης παρὰ τῆς Διδάως: ὄχι σω περιφρονητικὴν, ὡς ἡ Ἀραβία μὲτ' τὴν ὀλοκλήρον καταστροφὴν τῆς Δυναστείας τῶν Καλίφφων. Ὁ Ρωμαῖος, ἀμνημονήσας χεδὸν παντάσῃ τῶν ἀπερασμμένων χρόνων, δαλευεῖ ἐκ πολλῶν χρόνων εἰς τὸ σκαλισῆρι, εἰς τὸ κοπάδι, καὶ εἰς τὸ μαγειρεῖον τῶ Βανδάλου καὶ τῶ Νορμάνου: ἀναπαύεται δι' ὀλίγους χρόνους ἐπάνω εἰς τὰ σεβασὰ ἐρείπια ἐκείνης τῆς Γερμανίας, ἐνθα ὁ Γάλιος Καῖσαρ ἐξέπνευσε, καὶ ἐκεῖ σφοδρῶνεται τὰς αἱματώδεις ἰδρῶτας, μὴ βαλλόμενος τελείας εἰς νῦν, ὅτι κυκλοφορεῖ ἐν αὐτῷ τὸ αἷμα τῶ Κάτωνος καὶ τῶ Βρέττου: Ὁ Ἕλλην, ὁ μόνος Ἕλλην, μὴν ὑποφέρωντας Δυναστας, ἡδὴ ἐρρέθη παρὰ τῶ Χοισεύλου δὲ Γομφιέρου, πῶς ἔτος πράττει μετ' αὐτῶν καθ' ἡμέραν.

„ Εὐρισκόμενοι οἱ Ἕλληνες ἐν εἰρήνῃ, ” ἐπιφέρει ὁ Ἀββᾶς, ” καὶ ἐν ὑπολόγῳ συμμά εἰς τὰς κυρίους τῶν, δὲν εἶχον δυνατῆν, ἀν εἶχον εὐφυΐαν τοσαύτην, ὅποση τὰς ἀπονέμεται, δι' ἐκείνης τῆς περιόδου, δὲ νὰ ἐξαντλώσι πᾶσαν τὴν αὐτῶν παιδείαν καὶ νόσον, νὰ δίδουν εἰς τὰς πεπαιδευμένους νέα συγγράμματα κομψὰ καὶ πεφιλοπονημένα: καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν, τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ἀκριβείαν τῶν ὀποιῶν ἐνέλειπον; ” Ἐπιχείρημα, ζῆ ὁ Θεὸς, ἐνεργὲς καὶ ἄξιον τῶ Ἀββᾶ! Ἡμεῖς θέλει ἀποκρινώμεθα μετ' τὴν φύσιν, καὶ μετ' τὴν παρατήρησιν τὴν φιλοσοφικὴν: ὅτι αἱ σπάνεις καὶ αἱ ἀπορίαι εἰσὶν ἐκεῖναι, αἰτινες προβάλλουσιν νέα πράγματα ἀναμέσον τῶν εὐφυῶν γεγῶν. Τὰ συγγράμματα τὰ πεφιλοπονημένα καὶ ἀκριβῆ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, ὁμολογούντων τὸ τῶν λαμπρῶν Σοφῶν παντὸς γένους ἔφθασαν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς τελειώσεως, καὶ ἀπαλλάττουσι τὰς μεταγενεσέρας τῶν μίας φροντίδος ἡδὴ ἀπληρτισμένης παρὰ τῶ Ὀμήρου, παρὰ τῶ Ἡσιόδου, παρὰ τῶ Θεοκρίτου, παρὰ τῶ Πινδάρου, παρὰ τῶν Σίμφων, παρὰ τῶν Ἀνακρεόντων, παρὰ τῶν Δημοσθένων, παρὰ τῶν Θεοκιδυδῶν, παρὰ τῶν Φειδιῶν, παρὰ τῶν Ἀπελλῶν καὶ τ. Τὸ τῶ ἄλογον ὄνειδος καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀνεφέρετο εἰς τὴν φύσιν ἐκείνην αὐτὴν καὶ εἰς τὸν αὐτὸν Κτίστην, ὁ ὅποιος ἀφ' ἑ ἐντελῶς ἔκτισε τὰ πάντα μὲτ' ὅσους αἰῶνας ἡσυχίας, δὲν ἐφρόντισε πλέον νὰ τὰ καθίσῃ ἀκόμι ἐντελέστερα. Ἄν ἡ τελειότης εἶναι ὁ ἔχματος ὅρος εἰς ἐργά-

τες, ὅταν κτίζονται ἔναι πρᾶγμα, οἱ Ἕλληνας δὲν ἐχρεώσεν πάποτε νὰ ἀμνημονώσιν, ὅτι τὰ φιλοπονήματα τῶν πατέρων τες εἶχον φθάσει, ἕως ἃ εἶχε φθάσει ἡ φύσις τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ἀπέγραφον: καὶ ἂν ἔτοι τὸ ἔκαμνον, ἤθελον ἦσθαι ὑπόδομοι ὀλίγης εὐφύιας. Τὸ κωμικὸν εἶδος ἐνέλειπεν εἰς τες Ἕλληνας ἐνός ἀπαρτισμῆ τελείῃ, καὶ ἰδὲ ἡ Ἑλλάς μὲ τὴν ἀλωσιν τῆς Κορίνθου, δίδει, ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆ κόσμου τὸν ἔκκριτον Λυκιανόν, καὶ Κωμικὸν τὸν πλέον ὑπέροχον, τὸν ἀμίμητον Διδάσκαλον τῶν Μομιέρων, τῶν Δεσπρόξων, τῶν Σείφων καὶ τ. (1). Ἔως καὶ τὸ φυσικὸν ὑλικὸν τῆς ἐκείνου φράσεως ἐς ἄθῃ ἐν ἐμπόδιον ἀνυπερέβλητον εἰς τὸν περιβόητον Κύριον Σείφον, ὅσις ἐπειράσατο νὰ τὸν μιμηται, ἀλλὰ τῶντι δὲν ἔκαμεν εἰ μὴ τραυῶς νὰ δεικνύῃ τὸ πρωτογενὲς καὶ τὸ ὑπέροχον τῆ Ἑλλήνων.

Καὶ ταῦτα ὡς πρὸς τὰς ἐλευθέρους τέχνας. Ἀλλὰ ἂν ἡμεῖς ἀπίδωμεν εἰς τὰς ἐπιστήμας, βλέπομεν τὸν μέγαν Πλέταρχον ὅστις γράφει εἰς Ἀγγλίαν πρὸς τὸν μέγαν Νηϋτῶνον. „ Ἡ γῆ προσελκύει τὸν „ λίθον τὸν τύπτοντα, καὶ ὁ λίθος ὁ πίπτων, προσελκύει τὴν γῆν „ ὡσαύτως,“ ὡς ἀνωτέρω προεβαλόμεθα τὸ χωρίον. Ὁμοίως τοῦ γράφει, ὅτι τὰ χράματα δὲν εἶναι ἄλλο ἢ ἀκτίνες σωμάτων φεγγαδῶν: καὶ ὅτι ἡ διαφορὰ τῶν σέκει εἰς τὴν πολύμορφον μίξιν τῶν φεγγαδῶν σοιχείων: καὶ κάμνει νὰ ἀποβῇ ἄξιος ὁ Ἀγγλὸς, τῆ ἐγκωμῆς τῆ πλέον ἐνδόξου καὶ ὑψηλῆ, ἄξιου μόνον ἐνός Θεοῦ: τὸ ὁποῖον ἐγκώμιον, διὰ τῆ καλᾶς τῆ Πόπε, ἐγίνετο παρὰ τῆς πατρίδος τῆ.

„ Ἡ φύσις καὶ οἱ νόμοι τῆς ἦσαν τεθειμένοι ἐν τῶ σκοτει: εἶπεν ὁ „ Θεός: ἀναστήτω ὁ Νηϋτῶνος, καὶ εὐθύς ἀνέλαμψε πανταχοῦ τὸ „ φῶς.“ (2)

„ Οὗτος ὁ Πλέταρχος,“ λέγει ὁ Ἀββαῶς, „ δεικνύει μετὰ τῆ Πο- „ λυβίς, καὶ Δίωνος Κασίς, ὅτι οἱ Ἕλληνας ἐκ τῆς ἀλώσεως Κορίν- „ θου καὶ ἔπειτα, κάμνεσι νὰ οἰκτείρῃ.“ Ἐκεῖνοι οἱ Ἕλληνας, ἐκ τῶν ὁποίων γεννῶνται ἀκόμι ἄνθρωποι πρωτογενεῖς, ὁποῖοι εἶναι ἔτοι, καὶ ἄλλοι πολλοὶ, τες ὁποῖς αἱ χρεῖαι (διότι πάντοτε εἶναι ἀναγκαιαί

(1) Ὁ κωμικὸς χαρακτήρ δὲν σέκει εἰς τὸ ὑλικὸν τῆ σίχου, μήτε εἰς τὴν μορφήν ἢ τοῖς εἶδος τῆς κωμωδίας, ἀλλὰ εἰς τὸ νὰ εὐρίσκηται εἰς τὰ πρᾶγματα τὴν πλευρὰν τὴν πλέον γελοίαν, καὶ νὰ τὰ θέτῃ εἰς ἐκεῖνο τὰ ὀπτικὸν σημεῖον: ὅπῃ νὰ χάνωσιν ὀλοτελῶς τὸ σπυδαῖον καὶ νὰ ἀνεγείρωσιν αἰσθήματα γέλατος.

(2) Nature and nature's laws lay hid in a night, Said God let Newton be and all was light.

καὶ αἱ αἰ χρεῖαι) τῆς Ρώμης πλεσίας καὶ βασιλευσῆς μεγαλοπρεπῆς, ἀλλὰ χεδὸν ἔδεν ἐξηρητημένης τῶν ἐπισημῶν, ἔκαμον νὰ ἀνίστανται, ὡσπερ τὸν μέγαν Γαλινόν (1), τὸν Ἰπποκρατικὸν Ἀρσταιὸν καὶ ἄλλης πρὸς τέτοις ἄλλης εἶδης, τὰς ὁποίας ἐγὼ ἐδυναμῆν νὰ ἐπαριθμῶ, ἐπιφανεσάτης εἰς παιδείαν εὐμεγέθη, ἢ λαμπρὸς εἰς Ἀστρονομίαν, ὁποῖοι εἶναι οἱ Πλωτῖοι, οἱ Πορφύριοι, οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Πτολεμαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἤθελον συνθέτη ἓνα κατάλογον μακρότατον. Ἀλλὰ ἄς προχωρῶμεν: „Οἱ Ρωμαῖοι,“ λέγει ὁ Ἀββᾶς, „ἀπέσπασαν ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων ὁμοῦ μὲ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δόξαν, ἀκόμι τῶν ἐλευθέρων παιδείων.“ Ἐτζι λέγει ἐκεῖνος: ἀλλ' ὁ Κύριος Κονδύλλακος, ἓνα τῶν πλεσίων καλλωπισμάτων τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος, μετὰ μίαν μακρὰν σκέψιν, ἀποφάξει ὡς δι' ἀφορισμῶν: ὅτι οἱ Ρωμαῖοι μαθόντες ἅπαντα παρὰ τῶν Ἑλλήνων, καθ' ἑαυτὸς ἔδεν ἐξεῦρον, καὶ αὐτοὶ δὲν ἐσάθησαν ἱκανοὶ νὰ εὐρίσκωσιν ἕ μόνον μίαν νέαν ἀλήθειαν, ἀλλ' οὐδὲ ἓνα νέον σφάλμα (2). Μνημονεύει πρὸς τέτοις, ὅτι ἡ παιδεία τῶν Ρωμαίων εἶναι ἐν ἀδενὲς ἀπόγραφον τῶν γραμμάτων τῶν Ἑλλήνων, ὡς συναγεται ἐκ τῶν παρατηρήσεων

(1) Ἄν οἱ βασιλεῖς δὲν ἐπροσάτευον εἰς τὴν Εὐρώπην τὰς ἐπισήμας καὶ δὲν τὰς προῆγον, αἱ ἐπισήμαι ἤθελον μένη ἐκεῖ ὅπερ οἱ Ἕλληνες τὰς εἶχον συνοδεύση. Ἄν οἱ Ρωμαῖοι ἦσαν ἐρασαὶ τῶν ἐπισημῶν, οἱ Ἕλληνες ἤθελον φειδῶνται πολλοτάτων ἀναλύσεων, τὰς ὁποίας ἔκαμαν οἱ νεώτεροι ἐπὶ τῶν εὐμεγεθῶν ἰδεῶν τῶν πατέρων τας. ἡ ἀσωτία, καὶ ἡ μαλακία τῆς Ρώμης δὲν εἶχε χρεῖαν εἰ μὴ Ἰατρῶν: καὶ ἡ Ἑλλάς ἔδωκεν εἰς τὴν Ρώμην Ἰατρὸς ἀσυγκρίτους. Ὁ λαμπρὸς Ἰατρὸς Μαρτιανὸς ἀπήνησεν, ἀνδρὲν σφάλλω, ἐν ταῖς πλατείαις τῆς Ρώμης τὸν Γαλινόν: μὲ τὰς πρώτους ἀσπασμᾶς, εἶπεν ὁ Ἰατρὸς τῆς Ρώμης πρὸς τὸν Ἕλληνα: ἀναγινώστω καὶ ἐγὼ τὸν Ἰπποκράτη, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἰξεύρω νὰ κάμνω προγνώσεις, ἕτως ἀσφαλεῖς.

(2) Je me suis borné à faire voir comment les opinions philosophiques se sont introduites parmi les Romains, parce que c' est tout ce qu' on peut dire d' eux à ce sujet. Bien loin de découvrir une verité, ils n' ont pas seulement trouvé une erreur nouvelle. Histoire Ancienne. lib. II. chap. 5. ἤγαν ἐγὼ περιάρισσα ἑμαυτὸν εἰς τὸ νὰ ἐμφαίνω πῶς αἱ φιλοσοφικαὶ δόξαι εἰσῆχθησαν συμμα εἰς τὰς Ρωμαίους: διότι τέτο εἶναι ὅλον ἐκεῖνο ὅπερ ἡμπορεῖ τις νὰ λέγη περὶ αὐτῶν ὡς πρὸς τῆτο. τοσάτε. τοσάτε δέουσι νὰ ἀνακαλύπτων μίαν ἀλήθειαν, ὅπου εὐρηκαν ἓνα σφάλμα νέον μόνον. Ἱστορία Ἀρχαία. βιβ. 2. κεφ. 5.

σεων τῶν Λογίων, καὶ ἐκ τῶν σημειώσεων Εὐγενίε τοῦ Βελγάρως Ἑλληνοσ Ἀρχιεπισκόπου, διατρίβοντος σήμερον ἐν Πετραπόλει, ἐν τῇ ἀκριβεῖ αὐτῆ μεταφράσει εἰς τὴν Ἑλληνίδα διάλεκτον, τῶν ποιημάτων τῆ Βιργιλίε.

„Οἱ Ἑβραῖοι, λέγει ὁ Ἀββᾶς, τιμῶνται μὲ μίαν βασιλεύουσαν πρὸς τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ ἀμιλλᾶται ἕδεμία Ἑλληνικὴ Πόλις.“ Δὲν φθάνει.

Ὁ Ἀββᾶς ἐχρεώσεται νὰ ἐκθέτῃ τὰς τίτλους, διὰ τὰς ὁποίας ἡ Ἰσραϊκὴ βασιλεύουσα ἀποβαίνει, ἐν τῇ αὐτῆ διανοίᾳ, ἀνωτέρα ἡσινουσὺν πόλεως Ἑλληνικῆς, καὶ νὰ ἐπαριθμῇ ἀκόμ ἐκεῖνα τὰ κατώτερα καλλωπίσματα ὅπῃ κατεῖχον αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις, πρὸς τὰ ὁποία ἡ Ἰσραϊκὴ βασιλεύουσα, ὡς αὐτὸς λέγει, πλέον ἀναλάμπει, καὶ πλέον διακρίνεται. Ἄν αἱ μεγαλοπρέπειαι τῶν πόλεων σέκωσιν εἰς τὰς οἰκοδομὰς, εἰς τὸν πλῆτον, εἰς τὸ συνάλλαγμα, ποῦ ποτε ὑπάρχωσιν αἱ υπερήφανοι καμάραι, αἱ εὐμεγέθεις οἰκοδομαὶ, οἱ μαρμάρειοι σύλοι, οἱ λιμένες τῆς θαλάσσης, τὰ γεῶρια, ἤτοι ἀρσενάλια, ἠφανισμέναι καὶ τ, ταύτης τῆς περιβοήτε βασιλευσῆς; ἐγὼ δὲν φιλοτιμῶμαι νὰ ἀναλύω τὴν ὑπερβολικὴν ἀναιδείαν, καὶ ἀπὸ τῆ ἄλλε μέρες, καλῶς ἐνθυμῶμαι τὴν οἰκονομίαν τὴν καθεσῶσαν τῆ αἰῶνός με, διπλαθὴ τὴν βραχυλογίαν: καὶ διὰ τῆτο θύω τὰ πλέον ἰχυρὰ, ἀλλὰ τὰ πλέον διεξοδικὰ ἐπιχειρήματα.

„Μῆτε οἱ Ἕλληνες,“ ἐξακολοθεῖ ὁ Ἀββᾶς, “ἐσάθησαν διὰ τοὺς Ῥωμαίους, εἰ μὴ οἱ αὐτῶν ὑλοφόροι, καὶ οἱ αὐτῶν γελατοποιοί.“

Δεδιδασχόμενος ὁ Ἀββᾶς ἐκ τῆς προηγεμένης ἱστορικῆς εἰκόνας, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἔχοντες χρεῖαν ὑλοφόραν, μετεκόμισαν ἐπιταυτῆ Ἑβραῖους εἰς Ῥώμην, ἄσμενος πλέον δὲν θέλει ἐπιχειρῆ ἐντόνωσ νὰ ὑποκρίνται ἄγνοιαν: ἀλλὰ θέλει ἦσθαι πλέον περισκεμμένος καὶ πλέον ἐπιμελής τῶν ἰδίων τε πραγμάτων, ὃν τρόπον θέλει ἦσθαι ἀκόμ εὐχάριστος εἰς ἐκεῖνον ὅπῃ τὸν ἀγαπᾷ καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ τοῦ δεικνύῃ τὸν κρημνὸν τὸν ὀλέθριον.

Περὶ τὸν φαίνεται μοι νὰ ἀχολῶμαι πολὺ περὶ τὸ νὰ ἀραιῶ τὰς ζοφῶδεις σκιάς, τὰς ὁποίας τὸ λέγει τῆ Κυρ Ἀββᾶ τόσῳ γεμᾶτον ομίχλης πειράται νὰ διαχρῆ πάντοτε ἐπὶ τὴν λαμπρότητα τῆς ἀληθείας: καθότι ὁ ἀγχινης ἄνθρωπος, ἀφ' ἐαυτῆ ἰξεύρει νὰ ἀραιῶ ταύτας, ἀφ' οὗ διὰ μνήμης ἔχει τὰς ἱστορικὰς εἰκόνας ἀνωτέρω ἐκτεθειμένας.

Ἡ συγχώρησις ὅπῃ ὁ Κύρος δίδει εἰς τὰς Ἑβραῖους αἰχμαλώτους τε τῆ πορεύεσθαι νὰ εἶδῃν πάλιν τὴν αὐτῶν ἄγονον καὶ ἀμμάδη πατρίδα: αὐτὴ ἡ συγχώρησις ἔτω περιφρονητικὴ διὰ ἐκεῖνον ὅπου τῆς εἶχεν ἐπιτύχη, δὲν ἰξεύρω τίνα ἰδέαν ἀνεγείρει εἰς τοῦ Ἀββᾶ τὸν

ἔιν, ὅσιν ἀναβοῶν καὶ ἀνακραζῶν μᾶς λέγει: „ Ἄς εἶδῃμεν τὰς Ἐ-
 „ βραῖας, ἐβδομήκοντα δύο ἔτη μὲν τὴν αὐτῶν αἰχμαλωσίαν: ἄς λογι-
 „ σάμεθα πρῶτον τὸ βαρὺ ἀτύχημα μῆς μεταναστάσεως, ὅποια ἐ-
 „ σάθη ἐκείνη μὲ τὴν ὅποιαν κατεβιάζοντο ὑπὸ τῷ Βασιλέως Βα-
 „ βυλῶτος. Ἐἷας ἄλλος εἶχεν ἤδη καταλάβῃ τὴν Παλαιστίνην: αὐ-
 „ τη ἡ χάρα δὲν ἐπαράσενε πλέον εἰδὲν ἴχνος τῆς βασιλείας τῶν Ἰ-
 „ ερσαίων: μὲ ὅλον τῆτο, ὀλίγα χιλιάδες Ἰεραίων ἔχουσι τὴν εὐτολ-
 „ μίαν νὰ ὑπάγῃν νὰ βλέπωσι τὴν γῆν τῶν πατέρων τας: “ καὶ τὴν
 εὐτολμίαν ἐκείνην αὐτὴν ὅπῃ ἔχει ἕνας πταίσις κερρατημένος μὲ ἀ-
 λύσεις σιδηρᾶς παρὰ τῷ Βασιλέως τε, ὅταν ὁ Βασιλεὺς τὸν λύῃ, καὶ
 τὸν ἀφίη νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτῆ ἡσύχως. Ἄς ἀπέσωμεν τὸν
 Ἀββᾶν πῶς ἐξαπολεθεῖ.

„ Ἀνοικοδομοῦσι τὴν Ἰερουσαλήμ καὶ τὸν Ναὸν μὲ μίαν χεῖρα, καὶ δια-
 „ φεντεύονται μὲ τὴν ἄλλην ἀπὸ τὰς ἐνέδρας τῶν αυτοχθόνων, δι-
 „ αῖμα καὶ διὰ κέρδος, ἐχθρῶν αὐτῶν φανερωτάτων. “

Τίς δὲν βλέπει, ὅτι οἱ ἄνθρωποι χρεωσῶσι νὰ σέβονται τὰ ψι-
 φίσματα ἑνὸς βασιλέως εἰς τὴν αὐτῆ ἐπικρατείαν: καὶ τίς δὲν βλέ-
 πει ἐπίσης, ὅτι τοιαῦται ἐνέδραι, ἂν ποτὲ κάμμία ἐγένετο, ἐ-
 χρεώσῃν νὰ εἶναι πολὺ μικρᾷ, πεποιημένα χωρὶς ἰχὺν καὶ χωρὶς
 οὐγαμιν, συγασυμένα πάντοτε ὑπὸ τῷ φόβῳ τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ
 Μονάρχη, ὅσιν εἶχε προσάξῃ ἕτως: Ὡς εἰδαμνὴ ἀνδρία διὰ νὰ νι-
 καὶ τίς ἐνέδρας τοιαύτης τάξεως:

Πλὴν ὁ Ἀββᾶς ἐξαπολεθεῖ νὰ λέγῃ „ ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ περιόδῳ
 „ μάλιστα, οἱ Ἐβραῖοι μιμῶνται τὰς ἀραιὰς ἡμέρας τῶν Ἑλλήνων:
 „ καὶ παρισῶσιν αἰδητὸν σημεῖον ἀντιπαραθέσεως. “ Τοιοτρόπως
 ὁ Ἀββᾶς, ἀλλ' ὁ Ἰσορικὸς, ὁ Ἐπικριτὴς, ὁ Φιλόσοφος δὲν βλέπει
 ἐν ταύτῃ τῇ περιστάσει, εἰ μὴ πᾶν τὸ ἐναντίον παντὸς ἐκείνου ὅπου
 ὁ Ἀββᾶς γενναίως ἐφαντάσθη. Αὐτὸς εἰδῶ ἀνακαλύπτει προσέτι
 ἕνα σημεῖον ἀντιπαραθέσεως μεταξὺ Ἐβραίων καὶ Ἑλλήνων: ἀλλ',
 ὡς πρὸς τῆτας, αὐτὸς ἀποπηδᾷ πρὸς τὸ μέρος τὸ ἐναντίον. Πότε
 οἱ Ἑλλήνες ἐξεβλήθησαν τῆς αὐτῶν πατρίδος ὡς δουράλωτοι, καὶ ἐ-
 κρατήθησαν εἰς τὰς πέδας καὶ εἰς τὰ σιδηρὰ δι' ἀλλοδαπῶν τόπων;
 Πότε οἱ Ἑλλήνες ἔλαβον παρά τινος Βασιλέως τὴν συγχώρησιν τοῦ
 ἐπανέρχεσθαι πάλιν εἰς τὸν ἰδιόν τε οἶκον; Πότε σφαιρέντες εἰς
 τὴν Ἑλλάδα εὗρηκαν ἐκεῖ ἀλλογενεῖς λαὸς ὅπῃ τὴν κατελαμβάνον καὶ
 διὰ τῆτο ἦσαν εἰς τὴν αὐτὴν τῶν Ἰεραίων περιστάσει, νὰ ανοικοδο-
 μῶσι τὴν Σπάρτην, τὰς Θήβας, τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Κόρινθον; Ἡ
 πότε οἱ Ἐβραῖοι προεκαλίσαντο καθ' ἑαυτῶν, ὅχι πολλαῖς φοραῖς,
 ἐγὼ λέγω, ἀλλὰ μίαν μόνην, πολλὰς μυριάδας Ἀσιατῆς, διὰ νὰ
 τοὺς κάμουν ἔπειτα νὰ μισέωσι καταβεβλημένοι καὶ ἠφανισμένοι;

Τοιαῦτα ἐχρεώσεν νὰ εἶναι τὰ περισσινὰ τῶν Ἑλλήνων, διὰ νὰ ἔ-
 χη ὄντος Συγκρητισμὸς μίαν σκιὰν τελευτήσῃ εὐπροσώπῃ καὶ νομί-
 μῃς ἀντιπαραθέσεως: ἀλλὰ περισσινὰν τοιούτων μὴ βλεπομένων
 ἐν ταῖς ἐφημερίσι τῶν Ἑλλήνων, τίς εἶναι ὁ τόσῳ φλεγματοῦδος ὅ-
 περ νὰ μὴ προέρχεται εἰς γέλωτα χάριν τῆς ἐπιστροφείας καὶ τῆς βα-
 θείας νοήσεως τῆς Ἀββαῖ;

„Ἡ Σπάρτη,“ λέγει ὁ Ἀββαῖς, ἐπιγινώσκει τὰς Ἑβραίας ὡς ἐ-
 „ξιδέλφους τῆς:“ ... Οὐκ ἄλλως: Ἀλλ' ἡ Σπάρτη ἐπέμπευ εἰς
 Ἀσίαν καὶ εἰς Αἴγυπτον στρατεύματα, διὰ νὰ ἀνασρέφῃ ἐν ταύταις
 τὰς πλέον μεγάλης θρόνης: Ἀλλ' ἡ Σπάρτη ἐν σόλοις τοιούτοις, εἶ-
 χε χρεῖαν σιτίων, καὶ βοηθειῶν, ὅσον μικραὶ καὶ ἂν εἶχον νὰ εἶναι
 αὐταί: Ἀλλ' ἡ Σπάρτη εἶχε χρεῖαν τόπων συμμοτερῶν διὰ μίαν
 ἀναχώρησιν ἥτις καὶ τύχην εὐδύνατο νὰ εἶναι ἀναγκαῖα: ὅθεν τὸ νὰ
 γαργαλίξῃ τὴν φιλοτιμίαν καὶ φιλοδοξίαν ἑνὸς λαοῦ, ἀγκαλὰ χυ-
 δαίει, πλὴν, φιλοτιμωμένε, τὲτο ὑπισχεῖτο μίαν εὐμένειαν καὶ
 σπυδρὴν δυνατὴν ἀναμέσον τῶν συμβάντων τῶ χρόνῳ πρὸς πλήρωσιν
 τῶν Σπάρτιατικῶν βελῶν, ὀλίγον ἐξάδευον οἱ Λακεδαιμόνες μὲ τὸ
 νὰ τιμῶσι τὰς Ἑβραίας μὲ λόγια, τὰ ὅποια ὀλίγον ἰσχύουσι, καὶ
 νὰ ἀσφαλίζωσιν ἐν ἑαυτοῖς ἐλπίδας ἐ τόσον εὐκαταφρονήτης. Ἀν
 ἕνας ὄχλος ληστῶν Ἀράβων, εἶχε γράφῃ εἰς Σπάρτην, ζητῶντας
 νὰ εἶναι ἐξιδέλφος τῆς, ἡ Σπάρτη διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας ἠθέλε φι-
 λοφρόνως προσδέχεται τὴν πρεσβείαν, καὶ ἐτοίμως ἠθέλε κτίξῃ διὰ
 τὸν ἑαυτὸν τῆς ἐξιδέλφους, εἰς τὰς ὁποίας νὰ μὴ λείπῃ ἕδεν τὸ πα-
 ράπαν.

„Οἱ Μακκαβαῖοι καὶ οἱ Ἀσσημοναῖοι,“ λέγει ὁ Ἀββαῖς, ἀμιλ-
 „λῶνται πρὸς τὰς Θεμισοκλεῖς καὶ τὰς Μιλτιάδας.“ Τρόντι ἔ-
 τως ἔχει τὸ πρᾶγμα: Πολλαὶ μυριάδες Περσῶν ὤρμησαν ἐπὶ τὰς
 Ἑβραίας, διὰ τὴν θαλάσσης καὶ διὰ ξηρᾶς: Οἱ Μακκαβαῖοι καὶ οἱ Ἀσ-
 σαμοναῖοι τὰς ἐξωλόθρευσαν, ὅθεν παρῖσσι μίαν παράθεσιν ἀ-
 κριβεσάτην πρὸς ἑαυτὰς καὶ πρὸς τὰς Θεμισοκλεῖς καὶ τὰς Μιλτιάδας:
 ἡ μνήμη μόνη τῶν πραγμάτων ἐκτεθειμένων ἐν τῇ εἰκόνι ἐμπλέκει
 καὶ συγχέει δι' ὀλίγῳ χρόνῳ τὸ ἐπιχείρημα: καὶ πειράται σχεδὸν νὰ
 τὸ τρίπῃ εἰς εἶδος πλασματώδες. Τοιαῦτα συμβάντα μαρτυροῦσιν
 ὅτι οἱ Σελευκίδαι εἶχον ταραχὰς ἐμφυλίας καὶ δεινοτάτης πολέμου
 μὲ τὰς Πτολεμαῖας, ὅθεν συνέβη, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι λιπανθέντες ὑπὸ
 τῶν μνημονοθέντων προξεντικῶν, ἀπετόλμησαν νὰ σηκώσῃ κεφα-
 λὴν, ἀφελόμενοι ἐκ τῶν παρόντων τυφλῶν περισσινὰν: πρᾶγμα
 ὅμως ὅπερ ἕδεν ἐμπόδισε τὸν Στρατηγὸν Ἀντίοχον νὰ ἀποκεφαλί-
 σῃ Οὐρίαν τὸν μέγαν ἱερεῖα ἀρχηγὸν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ νὰ κατασ-
 κάψῃ ἀκόμη τὸν ναόν τῆς:

„Οἱ Ἡρώδαι, λέγει ὁ Ἀββᾶς, εἶναι πρὸς τὰς Ἑβραίους ἀντι-
 „ τῶν Περικλέων “ Ναὶ: ὁ Περικλῆς κατανοσμεῖ τὰς Ἀθήνας,
 μαλάσσει τὰ ἤθη, ἀπαρτίζει τὰ πάθη τῆ Ἑλληνικῆ γένεος, προ-
 σατεῖ τὴν γεύσιν καὶ τὰς τέχνας, καὶ κάμνει νὰ ἀποβαίνωσιν αἱ Ἀ-
 θῆναι, κατὰ πᾶν νόημα, τὸ πλεόν ὠραῖον θεάτρον τῆς οἰκουμένης.
 Ο Ἡρώδης μισεῖ τὰς Ἑβραίους μόνον, καὶ εὕρισκεν κάθε πρόφασιν
 διὰ νὰ τὰς ἐκρίζωνει μὲ τὸ νὰ τὰς κατασφάτῃ, καὶ νὰ κάμνῃ νὰ
 θρῆνῇ πᾶσα ἡ Ἰουδαία ἕως καὶ τὴν ἀπάνθρωπον σφαγὴν τῆς ἡλικίας
 τε πλεόν ἀνευδύνα. Ο Περικλῆς εἶναι Ἑλληγ, ὁ Ἡρώδης ποτὲ
 δὲν ἐσάθη Ἑβραῖος, ἀλλ' Ἀραφ Ἰδαμαῖος, ἐξ ἐκείνων τῶν ἀγρίων
 Ἀμαλκιπιτῶν ἐχθρῶν ἐξ αἵματος καὶ καταφρονιτῶν τῶν Ἑβραίων.
 Εἰς τρόπον ὅπε, ἂν ὁ Ἡρώδης εἶχε κάμῃ ἐν Ἰουδαία πράγματα ἀ-
 ξία τῆ Περικλέος, τὸ καύχημα ἤθελεν ἦσθαι πάιποτε τῆς Ἀρα-
 βίας. καὶ ἡ Ἰουδαία δὲν ἤθελε μὲ τῆτο καταπαλῦνται, εἰ μὴ ὡς
 ἐγκρατῆς τῆς ἐπικαρπίας διὰ νὰ εἰπῶ ἔτσι, ἐκὸς ἀξίε πάντοτε ἀλ-
 λογενῆς: ἐπικαρπία προσέτι, τὴν ὁποῖαν οἱ Ἑβραῖοι δὲν ἤθελον
 ποτὲ τὸ χρεῶσῃ εἰς τὴν αὐτῶν ἀγαθότητα ἀλλ' ἐξεναντίας σύμ-
 πασαν εἰς τὴν ἀπλὴν ἐκείνων ποιηρίαν. Ἡ Ἰουδαία ἐδόθη εἰς τὸν
 Ἡρώδην παρὰ τῆ Μάρκε Ἀντωνίε, ὁπότε ἔτος ἦτον πρὸς ἐκείνον
 ὠργισμένος.

„Οἱ Φαρισαῖοι, οἱ Σαδουκαῖοι, οἱ Ἑσένιοι, ἤμπορῶν νὰ θεω-
 „ ρῶνται, „ λέγει ὁ Ἀββᾶς, “ ὡς οἱ Σακρατικοί, οἱ Περιπατιτι-
 „ τικοί, οἱ Ἐπικέραιοι, οἱ Σταῖκοί τῆτε τῆ γένεος: Βεβαίότα-
 „ τα: Οἱ Καλβινισαί, οἱ Ἀρμινιανοί, οἱ Λεθθρανοί, οἱ Λατινοκα-
 „ θολικοί, αἰρέσεις διάφοροι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς θρησκείας, δύναται
 νὰ θεωρῶνται, ὡς οἱ Νηϋτωνιανοί, οἱ Καρθησιανοί, οἱ ὀπαδοὶ τῆ
 Πτολεμαίε, τῆ Κοπερνίκε καὶ τ. αἰρέσεις διάφοροι φιλοσοφικῶν συ-
 στημάτων, καὶ ἐπισημονικῶν γνώσεων. Ο Ἀββᾶς προχωρεῖ πολὺ
 κατὰ τρόπον: Οὗτος δὲν ἐνθυμεῖται νὰ εἶναι ἄνθρωπος!

„ Τὸ Συνέδριον, “ λέγει ὁ Ἀββᾶς, “ δὲν εἶναι μικρότερον ὑπολό-
 „ γῃ, ἢ ὁ Ἀρειοπάγος. “ Ναὶ δὲν εἶναι ἀμφιβολία: Ἡ Γερμανία,
 ἂν κάμνῃ εἶναι εἰς τὸν πολιτείαν τῆ Ραγισίε, δὲν εἶναι μικρο-
 τέρε ὑπολόγου ἢ ἡ σεβασὴ Γερμανία τῆς παλαιᾶς Ρώμης, ὅτε ὁ
 Κινέας πρέσβυς ἀπεπέμφθη εἰς αὐτὴν παρὰ τῆ Πύρρε, καὶ ἐκεῖ
 εὔρεν ἕνα σύλλογον ἐχθρῶν ἀνθρώπων, ὡς λέγεται, ἀλλὰ Θεῶν.

„ Οἱ Ἑβραῖοι, “ λέγει ὁ Ἀββᾶς, “ ἐν τῇ αὐτῶν πτώσει, δεικνύου-
 „ σι μίαν ἰσχύν, μίαν μεγαλειότητα, ἐπὶ τῇ ὁποῖα ἤθελον
 „ μεγαλαυχῶνται οἱ Ἑλληγες. Οὔτοι ἔπεσον πλεόν παρὰ μίαν
 „ φοράν, ὡς ἀναγινώσκειται ἐν τῇ αὐτῶν εἰκόνι: καὶ ἡ μεγίστη τῆτων
 „ πτώσις, ἐσάθη τὸ τέλος καὶ ἡ ἀίασκευὴ τῆς βασιλείας Ἰσραὴλ,

ἢ τῆ ἐπτακόσια καὶ ἐπέκεινα πρὸ τῆ Χριστοῦ: Ἀλλ' ὁ Ἀββαῦς ἐδῶ ἀναμφιβόλως ὀμιλεῖ περὶ τῶ ἔσχατε ὀλεθρου, ὅπῃ ὁ Οὐεσπασιανὸς τῆς ἔκαμε. Καθ' ἕνας βλέπει ὅτι ὁ ὀλεθρος, ἡ ἐρήσις τῆς πατρίδος, καὶ ἡ διασπορὰ σημαίνει πλέον ἢ πῶσιν: ἀλλὰ ἄς τὴν λάβωμεν ὡς πῶσιν, καὶ ἕως ἀκόμι ὡς πῶσιν μόνῃ: καὶ ἄς εἰπούμεν τι διὰ βραχείων περὶ τῶν ἐντίμων πτώσεων. Μέχρι τῆς σήμερον ἡ ἐντίμος πῶσις ἐλογίσθη ὑπὲρ τῶν ὀλίγων μόνον, ὅταν αὐτοὶ νικῶνται μὲ γειναιότητα, πολεμῆμενοι ὑφ' ἐνὸς πολυπληθεῶς ἀριθμοῦ: ὅποια εἶναι ἡ πῶσις τῶν τριακοσίων Σπαρτιατῶν, ἀσάυτως ἐκείνη τῶν Μανιάτων ἀπογόρων ἐκείνων, τῆς ὁποίας, ὡς εἶδομεν, μνημονεύει ὁ Χοίσευλος, καὶ ὅλλαι ὅμοιαι. ἀλλ' οἱ Ἐβραῖοι ἀφίνεν νὰ κατασφάττωνται παντάπασιν, ὄντες τὸν ἀριθμὸν ἕνα καὶ ἡμισυ μιλίων, παρὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων, τὰ ὅποια, ὡς πρὸς ἐκείνους, ἐχρεώσεν νὰ εἶναι ὀλιγώτατα. Τὸ ἐπιχείρημα λοιπὸν φαίνεται νὰ εἶναι εἰς τὸ ἀνάπαλι: καὶ ἀντὶ πτώσεως ἐντίμου, φαίνεται νὰ εἶναι ἀξία πάντοτε τῆ περιφρονητικῆ τίτλε τῆς ἀτίμου καὶ ἀνάνδρου πτώσεως. Τώρα τίς δὲν βλέπει ἐν τοιαύτῃ πτώσει, τὴν ἀναίσθητον προπέτειαν καὶ θρασυτητα κεκμημένην μόνον ὑπὸ τῆς θιοφορήτου μανίας ἐνὸς γένους ἐπαρχικοῦ, ἕως εἰς τὸ νὰ ἀνδίσταται πρὸς τῆς Ῥωμαίους, πρὸς τῆς μαθητὰς τῶν Ἐλλήνων ἐν τῇ τέχνῃ τῆ μεταχειρίζεσθαι τὰ ἄρματα, διὰ νὰ κερδαίνουσι τί; τὸ ὄνειδος τὸ πλέον παρὰ βέβαιον, τὴν πλέον ἀσφαλῆ ἀναίρεσιν, τὸν ἀφαικτον θάνατον, καὶ τὸν ἀναμφίβολον ὀλεθρον: Τί εἶδος ποτὲ ἀνδρίας εἶναι τῆτο;

„Οἱ Ἐλληνες,“ λέγει ὁ Ἀββαῦς, „δὲν ἔσχοι τὴν βασιλείαν, εἰ μὴ διὰ νὰ τὴν ἀτιμάζωσι μὲ κάθε εἶδος ευτελείας.“ Ἐκείνοι οἱ Ἐλληνες ὅπῃ τὴν κάμνωσι νὰ διαμῆνῃ τόσον χρόνον, ὅσον αὐτὴ εἶχε διαμῆνῃ ἕως εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐξ ἧ ἔσχεν αὐτὴ μίαν ἀρχὴν: ἐκείνοι οἱ Ἐλληνες, οἵτινες, διὰ νὰ τελειώουσι ἕνα τοῖστον ἔργον, ἐχρεώσεν αὐτοὶ νὰ νικῶσι, καὶ τῆς ἐνίκησαν, οὐ μόνον τοὺς ἐχθρούς βασιλείας τοσαύτης, ἀλλὰ καὶ τὰς ταραχὰς καὶ τὰς προλήψεις ἀκόμι, ὅπῃ μετεκομίσθησαν εἰς Κωνσταντινέπολιν ὁμῆ μὲ τὸ αἷμα τῆς αὐλῆς, καὶ τῆς γερουσίας τῆς Ῥώμης ἤδη διεφθαρμένης, καθὼς ἀκόμι τὰ σεβασὰ ἐντάλματα τῆς θρησκείας διαυθεντευμένης ὑπ' ἐκείνου τῶ θρόνου, ἡ ὅποια θρησκεία φίλη τῶ ἀνθρώπῳ καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῶν κτισμάτων καθόλε, εἶναι φανερά ἀντίπαλος πάσης πολιτικῆς καταστάσεως, ἥτις πειράται νὰ ἰδρύνται ἐπὶ τὰ εἰρήσια τῶν ἄλλων, καὶ ἐπὶ τὰς ἀτυχίας τῶ ἀνθρωπίνου γένους: ἔτσι οἱ Ἐλληνες, λέγω, ἀποτολμᾷ ἔτος νὰ λέγη ὅτι ἔσχοι τὴν βασιλείαν διὰ νὰ τὴν ἀτιμάζωσι.

Ἐγὼ ἐλπίζω, ὅτι, ἐν τῇ ἱστορικῇ εἰκόνι τῆς Ἑλλάδος, ἐπῆρξα ὄσον ἐσάθῃ ἀναγκαῖον τῇ ἐπαινετῇ περιεργίᾳ τοῦ Ἀββᾶ: ὅσις σελ. 27 καὶ 28 τῆς ἐπιστολῆς τῆ, ἐρωτᾷ, τί ἐκαμαν οἱ Ἕλληνες ὑποκείμενοι εἰς τὰς Τέρκας. Ἐκεῖ εἶναι ἐκτεθειμένα τὰ μνημεῖα ἐν Ἰσορία, τὰ ὅποια διελέγχουσι τὴν ἀγνοίαν, καὶ καὶ τὸ αὐτὸ πληροῦσι τὴν περιεργίαν: ἡ μακρολογία δὲν συγχωρεῖ νὰ ἐπαναλάβω τὴν ἀνακεφαλαιώσιν.

Ἄλλὰ, συμμα εἰς τὰ πράγματα ἐκεῖ ἀπογεγραμμένα, τὰ ὅποια δεικνύουσι, πῶς οἱ Ἕλληνες τὸν σήμερον ἡμέραν, μέρος, μετέχευσι τῆς λαμπρότητος τῆ θρόνου: καὶ μέρος, φαυλίζουσι τὸν θρόνον καὶ τὰ δισμὰ τῶν Τέρκων, ζῶντες τελείως ἐλεύθεροι ὑπὸ τὰς ἐρανεῖς σημαίας τῆ Εὐαγγελίης, ἐγγελῶντες διηνεκῶς τοῖς φαινομένοις αὐτῶν Δυναταῖς, ἀς προσθέσωμεν ἀκόμη, διὰ νὰ ἔχωμεν τὸν ἀκριβῆ λογισμόν καὶ τὸ κεφάλαιον τοιούτων ἀνευδότων, ἕνα πρᾶγμα βρίθους μεγαλωτάτε, τραυῶς ἀνακεκαλυμμένον παρὰ τῆ περιφήμῃ Χοισεύλῃ, ἐν τῷ αὐτῷ Συγγράμματι.

„Τὸ νὰ μυσάττωνται“ (λέγει ὁ φιλόσοφος καὶ πολιτικός λειτουργός „Γαλλιῶν“) τὸ νὰ μυσάττωνται ἐξ ἡδὴ τεσσάρων αἰῶνων τὰς κηκῆσαντας αὐτὰς, ὡσάν νὰ ἦτον ἡ πρώτη ἡμέρα, δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ὡσάν εἶτοι νὰ ἄρμων εἰς ἀπόσασιν χίλιας φεραῖς, καὶ ὡσαύτως εἶτοιμοι νὰ ὀρμῶσιν ἀκόμη;“

„Ὀδοιπόροι φιλόσοφοι,“ λέγει ὁ Ἀββᾶς, “ἐσεῖς ὅπῃ ἀπολαύετε τῆς λαμπρᾶς ὄψεως ὅπῃ σᾶς προσφέρει ἡ παλαιὰ Ἰστορία“. ἔάν προσορμίζετε εἰς ἐκείνας τὰς αἰγιαλὰς, ἐσεῖς θέλετε ἐγκαλῆ βέβαια τῷ κυβερνήτῃ, ὡσάν εἶτος νὰ σᾶς εἶχε σχεδὸν καταπροδώσῃ. Θέλετε ἐσεῖς πεισθῆναι νὰ ἦσθε ἀναμῆσοι τῶν ἀπογόνων Δημοσθένους, Ἀλκιβιάδους, καὶ Ἐπαμινώδους;“ Ἐῖνας ὀδοιπόρος τοιοῦτος, ὡς Ἀββᾶς τὸν γυρεύει, λέγω δὴ ὁ περιβόητος Χοισεύλος καλὸς κἀγαθὸς ἀς τῆ ἀποκρίνηται: καὶ ὁ Ἀββᾶς ἀς προσέχη.

„Ἐκεῖνα τὰ κλίματα,“ λέγει ὁ Φιλόσοφος, “ἡμπορεῖσι νὰ προβάλωσιν ἀκόμη πράξεις φιλοπατρίας, καὶ ἀρετὰς ἱκανὰς νὰ ἐκπλήττωσι τὰς πλέον πεφιλανθραπημένας καὶ τὰς πλέον ἀσεΐας τῆς Εὐρώπης. Ἀς τὸ εἰπῆμεν εὐτόλμως,“ προσθέτει ἐκεῖνος, “Σῶζονται σήμερον ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἄνθρωποι ἱκανοὶ νὰ ἀνακαλῶν τὴν μνήμην τῶν αὐτῶν προγόνων“ καὶ τ. Καὶ ἀλλαχῆ: “Ἐκεῖ ἐπὶ τῆ ὄρεσ Ταυγέτης, ὅπῃ ἀρματαμῆνοι ὑπὲρ τῆ κοιτῆ ἀγῶνος, ῥωμαλέοι, νηφάλιοι, ἀήττητοι, ἐλεύθεροι ὄν τρόπον ἦσαν καὶ τὰς χρόνας τῆ Λυκέρης, αὐτοὶ προχωρῶντες ἐδιαυθέντευσαν καὶ τῶν Τέρκων ἐκείνην τὴν ἐλευθερίαν ἀπεσηριζμένην καὶ πάσης τῆς σπῆ-

„ δῆς καὶ τῆς πείρας τῆς Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας.“ Ἰδὲ καὶ ἀκριβῆ σάφην, οἱ ἀπόγονοι τῶ Λυκέρου, τῶ Λυσάνδρου, τοῦ Ξαντίππου, τῶ Ἀγισιλᾶς.

„ Τίνα ἀποτελέσματα, “ ἀλλὰ καὶ ἐπιφέρει, ὃν τρόπον ἀναγινώσκωμεν ἐν τῇ εἰκόνι, “ δὲν ἔμελλε νὰ προβάλλῃ ἡ ἐλευθερία συμμαχία εἰς ἓνα λαόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἔτι σώζονται ὄντα κεκοσμημένα μὲν τὸ δραστήριον τὸ πλέον εὐσαδέες, μὲ τὴν ἀγχινοίαν τὴν πλέον ἐταίμην; καὶ μὲ τὴν πλέον ἔμβιον ἐνέργειαν;“ Ἐπειδὴ ἀποκρίνεται ὁ ὁδοιπόρος ὅπως καλεῖ ὁ Κύρ Ἀββᾶς, ἀποκλεισμένοι χεδὸν ὑπνοσάν ἄλλω, διὰ τῆτο ἐγὼ γίνομαι ἄφωτος. Κυβερνήτα, ἐγὼ θέλω εἰπῆ μόνον, σὺ ὅπου διιθύνεις τὴν πρῶραν πρὸς τὰς ἐσχατιαὶς ἀξένας, ἐρήμους καὶ μονήρεις τῆς κατεσκαμμένης Ἰουδαίας, σαμάτησαι: σράφα πρὸς τὰς αἰγιαλὰς πάντοτε περιβοήτας τῆς Ἑλλάδος, καὶ κάμει με νὰ θαυμάσω σήμερον μεγάλας ἀνδρας, ὁμοίους μὲ ἐκείνας ὅπως μὲ ζωγραφεῖ ἡ ἐκείνης ἱστορία.

Ὁ Ἀββᾶς ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι πάντοτε πεπαιδευμένος καὶ συλλογιζόμενος ἔτιω ὀρθῶς, ὅπως σελ. 30 τῆς ἐπιστολῆς τῆς, διαρρήδην μᾶς λέγει, „ ὅτι οἱ Ἑβραῖοι μάλιστα πάντων συνεβάλλοντο εἰς τὸ νὰ κάμνουν νὰ ἀνεγείρωται ἐν Εὐρώπῃ αἱ τέχναι, καὶ τὸ συναλλάγμα, “ τὸ ὁποῖον εἶχε χαθῆ παντάπασι ἐν τῇ γαικῇ συγχύσει ὅπου ἤφεραν οἱ Βάρβαροι.

Ἐγὼ δὲν ἰξεύρω ἂν οἱ Ἀγγλοὶ, οἱ Γάλλοι, οἱ Ἰσπανοὶ, οἱ Λασιτανοὶ, ἤγεν Πορτογάλου, οἱ Ἰταλοὶ, οἱ Ὀλλανδοὶ καὶ τ. εἶναι τόσον ἀναίσθητοι καὶ ἄπειροι ταύτης τῆς τέχνης, ὅπως νὰ μὴν εἶναι ἱκανοὶ νὰ κάμνουν νὰ ἀνεγείρωται τὸ συναλλάγμα διὰ τῆς μονωτάτης ἐπιμελείας τῶν, καὶ ἂν διὰ τῆτο ἐχρεώσων νὰ καταφεύγωσιν ἐπὶ τὸ ἄσυλον τῶν Ἑβραίων: πλὴν ἰξεύρω, ὅτι εἰς τὰς ἀποστολάς τῶν Λασιτανῶν, Ἰσπανῶν καὶ τ. κατωμένης διὰ τῆς Ἀφρικῆς, Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς, πρὸς ἕκτασιν καὶ αὐξήσιν τῶ συναλλάγματος καὶ τῶ Εὐρωπαϊέου πλάτους, δὲν ἠκέσθη ἓνας Ἑβραῖος νὰ εἶχε συντελέσῃ παντάπασι. Ἀναγινώσκωμεν πρὸς τῆτοις ἐν ταῖς βίβλοις ταῖς πλέον ἀκριβέστιν, ὅτι τὸ συναλλάγμα ὅπως εἶχε ἐν Εὐρώπῃ ἐκ τῆς συγχύσεως τῶν Βαρβάρων: ἀνεκῶδη καὶ ἐκρατύνθη παρὰ τῶ ἀκρῆς Ἀυτοκράτορος Καρόλου τῶ Μεγάλου, ὅσις διὰ νὰ τὸ ἀναζωπυρήσῃ καὶ νὰ τῶ δώσῃ τὴν μεγίστην κίνησιν, εἰσήγαγεν εἰς τῆτο, τὸ ἐπάγγελμα ἑνὸς Βασιλέως τῶν Πραγματευτῶν: ὀφφίκιον ὅπως ἦτον μετ’ αὐθεντίας καὶ ἐξουσίας: τὸ ὁποῖον ἐπηγρύπτει εἰς πάντα ἐκεῖνα ὅπου ἀπέβλεπον εἰς τὸ συναλλάγμα τῆς ἐυμεγέθους ἐπικρατείας του: ἐπάγγελμα τῆτο, δὲν ἠκυρώθη, εἰ μὴ νεώσι, τῶ ἔτει 1597 παρὰ Ἐνρίκου Δ. Ὁ Ἀββᾶς ἰσῶς ὑποθέτει ὅτι ὁ Μέγας Καρόλος ἦτον Ἑβραῖος.

Τώρα πᾶ είναι αἱ τέχναι ὅπῃ ὁ Ἀββᾶς μᾶς λέγει, ὅτι ἀνηγέρθησαν παρά τῶν αὐτῶν Ἑβραίων; Ὅποτε οὗτος δὲν ἐνδοεῖ τὰς τέχνας τῶν τόκων, ἤγειν ἕξερῶν, τὰς ὁποίας οἱ Ἰεδαῖοι εἶχον κατασῆση εἰς ἕνα ἀτιμότερον κέρδος, ὅπῃ τελευταῖον ἠνάγκασαν πολλὰς λαῖς τῆς Εὐρώπης νὰ προσφέρωσι φάρμακα διὰ τοῖστον κακόν, ἰδρύοντες τὰ ὀνομαζόμενα "ὄρη εὐσεβείας" ἢ "ἐλέες," διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἐσχάτην δυσυχίαν. Αὐταὶ εἰσιν αἱ ἀνεγερθεῖσαι τέχναι ὑπὸ τῆς ἐπιπροφείας τῶν Ἑβραίων, οἱ ὁποῖοι πάντοτε ἐπειράσαντο νὰ τρέφωται καὶ νὰ πλετίζωται ὑπὸ τῶν κακιῶν καὶ ἐλαττωμάτων διαφόρων γενῶν, καὶ ὑπὸ τῆ ἐσχάτῃ ὀλέθρῃ πάσης φαρμιλίας.

„ Εἰγὼ δὲν θέλω ἐπαριθμῆ, " λέγει ὁ Ἀββᾶς, " καὶ μέρος, πόσον ἡμεῖς " (οἱ Εὐρωπαῖοι) " χρεωσῶμεν εἰς αὐτὰς " (τοὺς Ἑβραίους). (Ναι! ἀλλ' ὁ Ἀββᾶς μόνος δὲν σοιςᾶ ὅλην τὴν Εὐρώπην). „ Θέλω μνημονεύσῃ μόνον, " ἔξακολουθεῖ ἐκεῖνος, " τῆς ἀξιοθαύμαστου εὐρέσεως τῶν Ἐπιστολῶν τῆς ἀλλαγῆς " delle lettere di cambio, ἡ ὁποία ὅλη χρεωσθεῖται εἰς τὴν μελέτην καὶ θεωρίαν τῶν Ἑβραίων. " Ἀν τοιαυτῇ εὐρεσίῃ εἶναι ἀξιοθαύματος, ἀς τὸ εἰπῆ ἕνας ἄνδρας εὐφυῆς, ὁ διδάσκαλος ὁ ὀνομασθὸς τῆ Πρίγκιπος Πάρμης ἐν τῇ αὐτῇ Πραγματεία περὶ Συναλλάγματος, λέγει, ὅτι ὁμοία θεωρία εἶναι μία ἐκ τῶν κοινῶν ιδεῶν, ὀλοτελῶς γελοία, καὶ ἀξία μόνον τῶν ἀγροικικῶν διοικητῶν, μὴ φαινομένη, κατ' αὐτὸν, ἐδενὸς ἴχνους εὐφυΐας. Ἀλλ' ὅμως ὅπως ἐν εἶναι τὸ πρᾶγμα, δὲν εἶναι οἱ Ἑβραῖοι οἱ πρῶτοι εὐρεταὶ τοιούτων ἐπιστολῶν: ἀλλ' ἀναγινώσκωμεν περὶ τῆ Φριδερίκου Β', ὅτι κατὰ τὸ 1243 στρατοπεδεύσας ἐν Φλαμινίᾳ in Romagna, καὶ ἐλλείπων ἀργυρίας, ἐνεχάραξε τὴν σφραγιδά τῆ ἐν μεμβρᾷ, καὶ ἔπειτα μετεχειρίσθη τὸ χαρτίον ἀντὶ νεκμίσματος. Ἀναγινώσκωμεν ὡσαύτως ἐν Σανέδῳ, ὅτι ἔτι πρὸ τοῦ Φριδερίκου, δηλαδὴ καὶ τὸ 1171, ἐπὶ τῆ τριακοστῆ δευτέρῃ Δεκτῆς Ἑνετιῶν, οἱ Ἑνετοὶ ἔδοσαν τὴν πρῶτην ιδεῶν εἰς τὴν Εὐρώπην τῆ νεκματισμένης χαρτίς, ἰδρύοντες ἕνα Ταμείον δανείσμε Camera di prestito, ἐνθα οἱ διάφοροι πολυχρήματοι ἔφερον τὰ αὐτῶν ἀργύρια, λαμβάνοντες ἀντὶ τῆτων παρά τῆς Αὐθεντίας, χαρτίον παριστῶν τὸ ἰσοδυναμῶν, τὸ ὁποῖον καὶ ἀκριβῆ σάθμην ἐδύνατο νὰ πραγματοποιῆται: καὶ ἕτος ἐσάθη ὁ τύπος, καὶ τὸν ὁποῖον ἔπειτα ἀνηγέρθησαν οἱ βάρχοι τῆς Γαλιίας, τῆς Οὐλανδίας, τῆς Ρώμης, τῶν Παρισίων καὶ τῆ Λονδινίᾳ καὶ τ.

„ Ἡμεῖς οὐκ ἐκδίδωμεν εἰς τὰς Ἑβραίους, " λέγει ὁ Ἀββᾶς, " ἀγνοίαν καὶ ἀμαθίαν: ἐρωτήσατε τὸν πλέον εὐτελῆ τῶν Ἑβραίων περὶ τοῦ νόμου αὐτῆ. Εἰγὼ δὲν σᾶς ἐσυμβέλευα νὰ ἀντιπαραθέσητε εἰς

„ ἐκεῖ-

„ ἐκεῖνον, ἓνα Καλόγηρον, ἢ ἓνα Ἱερέα Ἑλληνα τῆς Αἰγείας Θαλάσσης, ἢ τῆς Πελοποννήσου.“ Πολὺ ἀσεβείας καὶ ἀλήθειαν! ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ὁ κατώτερος καὶ ταπεινότερος τῶν Ἑλληνικῶν δήμου, καὶ ὅσον μέχρι τῶν νῦν ἡμεῖς ἐμάθομεν ὄχι παρὰ ναυτῶν καὶ ἀβελτέρων ἀνδράπων, ἀλλὰ παρὰ πολὺ πεπαιδευμένων ὁδοιπόρων, οὐ μόνον εἶναι πάντοτε κατηχημένος καὶ πεπαιδευμένος περὶ τὰς γιγλόμεναι, εἰς τὰς ὁποίας ἐπερείδονται αἱ διάφοροι θρησκεῖαι μεταξὺ αὐτῶν, πρὸς τοῦτοις περὶ πάσας τὰς λεπτοτάτας διαλέξεις περὶ τῶν δογμάτων, τῶν ἐθῶν, καὶ τῶν μυστηρίων τῶν πλείον ὑψηλῶν, τὰ ὅποια οἱ σοφοὶ ἐκεῖνων ἱεροκήρυκες μὴ πολλῆς δεινότητος ἀναλύει ἐπὶ ἀμβάνων· ἀλλ' ἐκ διδασκείας καὶ φιλομαθείας εἶναι ἔμπειροι τῶν πολιτικῶν πραγμάτων εἰς τρόπον, ὅπῃ ἓνας ἰδιώτης γεωργὸς ἐρωτᾷ τὸν ξένον ὁδοιπόρον, μόλις ὅπῃ εἰς αὐτὸν φθάσῃ, περὶ τῆς διοικήσεως τῶν ἀρχόντων, περὶ τῶν εὐσῶν καὶ τῶν στρατευμάτων, περὶ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πολέμου, περὶ τῶν διαφορῶν Βασιλείων, καὶ τὰ κάμνει τόσας παρομοίας ἐρωτήσεις, ὅπῃ καὶ λόγον ὁ ὁδοιπόρος ἐξίσταται ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ περιεργίᾳ. Ἐὰν δέ τις ἐρευνᾷ τὰς σεβασμίαις Κληρικῆς τῶν Ἑλλήνων, ἢ μπορῶ ἐγὼ εὐτόλμως νὰ λέγω πρὸς τὸν παιδευμένον φιλόσοφον, καὶ ἐχέ πρὸς τὸν προπετιῆ παιδαγωγόν, “ ἔρχε καὶ ἴδε.“ Ἐγὼ θέλω μαρτυρῆ μὴ πάσης τῆς ἀπαθείας καὶ εἰλικρινείας, καὶ θέλω ἦσθαι πάντοτε ἔτοιμος νὰ δίδω ἐλέγχους, ὅτι διὰ νὰ συνομιλῇ τις μὲ τήνδε τῆς Ἱερεῖς Ἑλληνας, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι ἐγκρατὴς ἐπιστηφείας καὶ παιδείας. Πρὸ τοῦ νὰ ἐμβαίνομεν εἰς πολλὰς διηγήσεις, ἐγὼ θέλω ζητῆ τὴν συγχάρισιν τῆ ταράκτειν τὴν ἡσυχίαν τῶν Κυρ Ἀββᾶ μὲ κἀνίνα θέματα ὀνομασῶν συγγραφέων, οἵτινες ἐγγυτέρω ἐγνώρισαν τήνδε τῆς Ἱερεῖς ὅπῃ αὐτὸς ἔτιω ἀποφασίζει. Ἀλλὰ ἂν ἐγὼ ὑπάγω ἐρευνῶντας τὰς ἐλέγχους, θέλει βυθίζωμαι εἰς τὰς μαρτυρίας εἰς τρόπον, ὅπῃ τὸ παρὸν ἄρθρον θέλει δυναθῆ νὰ φαίηται ὀλίγω μακρόν. Λοιπὸν ἐγὼ ἀρκῶμαι εἰς τὸ νὰ προβάλωμαι ἐδῶ εἰς τὸν Ἀββᾶ ἓνα χωρίον μονώτατον δύο ὁδοιπόρων ἐκ τῶν πέραν τῶν Ἀλπεῶν, Γακῶβε Σπῶνος, καὶ Γεωργίου Οὐέλλερου: οἱ ὅποιοι νομίζουσι τήνδε τῆς Ἱερεῖς πεπαιδευμενεσάτης καὶ σοφωτάτης. Μόλις ἔτοι ἐμβαίνομεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀπαντοῦν εἰς τὴν Νῆσον Κερκύρας, ἀναμέσον τῶσων ἄλλων Εὐπατριδῶν πεπαιδευμενεσάτων, τῶν ἐπείων αὐτοὶ μνημονεύουσι, τὰς ἀκολούθως Ἱερεῖς προσέτι.

„ Ἐν τῷ τέλει τῆς προαείας τῆς Γαρίτζας, κεῖται ἡ ἐκκλησία τῶν Ἀγίων πάντων, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπορεύθημεν διὰ νὰ χαιρετήσωμεν ἓνα Ἱερέα Ἑλληνα: ἔτος εἶναι Ἱερομόναχος, καὶ καλεῖται Ἀρσένιος Καλαίτης: εἶναι σοφὸς τὴν Θεολογίαν, καὶ τὴν Ἑλληνικήν.

„ δα διάλεκτον, καὶ ἰκανὸς ἱεροκήρυξ, καὶ εἶχε σπυδαίω ἐν Παταύω.
 „ Αὐτὸς μᾶς ἔκαμε νὰ εἰδῶμεν, ἀναμέσον τῶν τόσων αὐτῆ βιβλίων
 „ χειρογράφα τινὰ Ἑλληνικὰ πολὺ περιεργότατα, ἀναμέσον τῶν ὁ-
 „ ποίων, μᾶς ἔδειξεν ἕνα τῶ Ἀγίου Γεωργίου τῆ Δαμασκηνῆ ὅπῃ δὲν
 „ εὐρίσκεται ἐκδομένον εἰς τὸ φῶς, καὶ ἐπιγράφεται Παλιολογία:
 „ τὸτο εἶναι ἐν εἶδος ἐπιτομῆς τῶν ἐκείνου συγγραμμάτων: καὶ ἐν
 „ ὑπόμνημα τῶ Πτωχοπροδόμου ἐπὶ τῆς ὕμνου ἡγου τροπά-
 „ ρια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.... Οὗτος μᾶς συνάδουσε νὰ χαι-
 „ ρηθῶμεν ἕνα ἄλλον Μοναχὸν πολὺ γεροντότερον ἐκείνου, ὄντα
 „ Θεῶν τε. Αὐτὸς εἶναι ἕνας σεβάσμιος γέρον σοφώτατος, ὅσιν ἔ-
 „ καμε νὰ τυπῶθῃ ἕνα λεξικὸν τετραγλωσσον, εἰς γλῶσσας Ἑλλη-
 „ νικὴν, καὶ Ἑλληνικὴν νέαν, Λατινικὴν καὶ Ἰταλικὴν: ἔτος ὀνομα-
 „ ζεται Γεράνυμος Βλάχος, Κρής τὴν πατρίδα. ἡ Βιβλιοθήκη του
 „ πλετεὶ χειρογράφων παλαιῶν Θεολογικῶν. Ἐν αὐτῇ εἶναι πλέον
 „ παρὰ εἴκοσι χειρογραφα ὅπῃ δὲν ἐτυπώθησαν πώποτε: καὶ ἀνα-
 „ μέσον τῶν ἄλλων ἐν ὑπόμνημα Ἑλληνικὸν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τῶ
 „ Ἀγίου Γεωργίου, καὶ αἱ ὀμιλίαι τῶ Ἐφραίμ. “

Ἐδῶ ἃς τελειώσῃ ἡ ἀνεύσις ὅπῃ ἐγὼ ἔλαβον περὶ τὸ εὐαγγέλιον
 μὲ κείμενα τὸν Ἀββᾶν. Ἡμεῖς θέλομεν μνημονεύσῃ ἐνὸς Ἑλλ-
 ληνος μεγάλης Ἀνδρὸς ἐν τοῖς ἀπολύτοις κεφαλαίοις, Πέτρος τοῦ
 Ἀρκιδίου, ὅπῃ πρὸς καλλῶπισμα τῶν Προέδρων τὴν Ἑλλάδος ἃς εἶ-
 πεμεν μίον ἐδῶ, ὅτι ἦτον Γερεὺς. Ἀλλὰ πᾶς ἔχω νὰ κάμνω τὸν
 κατάλογον τόσων ἐπισήμων ὀνομάτων Γερεῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι
 ἐσάθησαν ὑπέροχοι εἰς πολλὰς ἐπισήμας, καὶ ἐπλέτισαν τῆς τύπης
 μὲ τόσα συγγραμματα καὶ τῆς τῆς ἐσχάτης αἰῶνας, καὶ οἱ ὅποιοι
 ἐδύνατο νὰ καταλαμβάνωσι τῆς πρώτης τύπης εἰς χώρας τὰς πλέον
 ἀσεείας; Ἡ μνήμη ἐν ἐμοὶ νικᾷ ἡντιναῦν ἄλλην δύναμιν: καὶ θέλω
 κάμνῃ κάλλιον, διὰ νὰ ἐπιτέμνω τόσα πράγματα νὰ ἀφήσω ἐν ἀνα-
 παύσει τῆς ἀποθαμμένως, καὶ νὰ περιορίσω ἑμαυτὸν εἰς τὸ νὰ ὀμι-
 λήσω περὶ τῶν ζώντων (1).

Σῶζονται δύο Γερεῖς Ἑλλήνες ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτοκρατορίᾳ τῶν
 P's-

(1) Ὡς πρὸς τῆς ἀποθαμμένως, παρακαλῶ τὸν Κύριον Ἀββᾶν νὰ
 προσανατεθῇ τῶ κατάλογῳ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων οἱ ὅποιοι ἔ-
 γραψαν μὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως: κατά-
 λογος μακρὸς καὶ διεξοδικὸς, συντεθειμένος παρὰ τῶ Κυρίου Ἀββᾶ
 Μιγγερέλλου, δημοσίᾳ Διδασκάλου τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου ἐν Βηρυ-
 τοῖα.

Ρῶσιων, τῶν ὁποίων ἡ ξένη σοφία, καὶ αἱ ἐπισημαὶ τῶν ὁποίων εἶναι ἔμπειροι, τὰς κατέστησαν περιφήμους διὰ πάσης τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῶν Ρῶσιων, διὰ τῆς Γερμανίας καὶ ἀλλοῦ: εἰς τρόπον ὅπως ἡ Μεγάλη Αἰκατερίνα Β', ἠθέλησε νὰ τὰς προσκαλέσῃ εἰς τὴν ἰδίαν τῆς ἐπιπράτειαν, καὶ νὰ τὰς ἐμπλήσῃ εὐεργεσιῶν ἐλευθεριῶν, καὶ αὐτῆς παρέσσης νὰ κάμῃ νὰ χειροτονηθῶσιν Ἀρχιεπίσκοποι τῶν πόλεων τὰς ὁποίας ἀπέκτησαν τὰ ἄρματα τῆς καὶ τῶν Ταρτάρων. Ὁ ἕνας ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ Εὐγένιος Βέλγαρις, καὶ ὁ ἕτερος ὁ σεβασμῖος Νικηφόρος Θεοτόκης. Τέτου τῷ Εὐγενίῳ, καθότι ἔχε τὴν μητέρα ἐκ μίας χώρας, τὸν πατέρα ἐκ μίας ἄλλης, τὸν πάππον ἀκόμη ἐκ μίας διαφόρου χώρας τῆς Ἑλλάδος, Ὀμίρει δίκην, τὰ ὁποῖα περὶ τῆς γεννήσεως πολλαὶ πόλεις ἐφιλονεύκηνται, τῷ Εὐγενίῳ ἀσάυτως, πολλὰὶ χώραὶ ἀμιλλῶνται περὶ τῆς πρωτίστης ἀρχῆς αὐτῆ καὶ γεννήσεως, διὰ νὰ κοσμηθῆν ἐκάστη μὲ μίαν τιμὴν ἕως ἐπίφθορον καὶ μεγάλην: ὄντων πάντοτε τῶν λαῶν σφερέων εἰς τὴν γνώμην νὰ μὴν εἶναι ποτὲ φειδόμενοι εἰ μὴ τῆς μοναρχίας δόξης, ὄν τρόπον μὲ ᾠδὴν ποιητικὴν ἐπεφασίσθη παρὰ τῶν Ρωμαίων ἕως ἀπὸ τότε.

Τὸ Πατάυιον μᾶς διασώζει ἕνα Γερέα Ἑλληνα τὸ ἐπίκλην Λίτινον τὸν ὁποῖον ἐγὼ γνωρίζω πάμπολυ: ἔμπειρον πλείστων ἐπισημῶν καὶ ἄξιον τῆς συνομιλίας καὶ συνιθείας τῆς πλέον ἐπιμελεῆς καὶ σπαδαίας ἐνὸς Μαθηματικῆς Ἀναλυτικῆς τῶν πλέον λαμπρῶν καὶ περιβοήτων. Οὐδεὶς Ραββίς θέλει δυναθῆν νὰ ἀποσεμνύνηται εἰς τὸ νὰ ἰξεύρῃ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, εἰς καιρὸν ὅπως ἕως δύναται νὰ παυχῆται, συμμα εἰς τὴν Ἑλληνίδα, Λατινίδα, Γαλλικὴν, Ἰταλικὴν, μὲ τὰς ὁποίας εἶναι κεκοσμημένος, νὰ ἰξεύρῃ τὴν Ἑβραϊδα διάλεκτον: καὶ ἤδη ἔδωκε τεκμήρια τῆτος ἐν ἐνὶ ἡδικῷ συγγράμματι παρ' αὐτῷ συντεθειμένῳ καὶ τετυπωμένῳ ἐν Βενετία. (1)

Ἔνας

(1) Ἐτυπώθη τῆτος τὸ Βιβλίον ὄχι εἰς Βενετίαν ἀλλ' εἰς Πατάυιον ἔνθα ἦν Σχολάρχης: νεωστὶ δὲ ἐν Βενετία ἐξεδόθησαν τρία ἄλλα ἐπιγραφόμενα τὸ ἐν "Σύνταγμα Θεολογικόν" (ἐν ᾧ φαίνεται ὁ Συγγραφεὺς πρὸς ταῖς σημειωθεῖσαις διαλέκτοις νὰ εἶναι ἐγκρατής καὶ τῆς χαλδαϊκῆς διαλέκτου), τὸ ἕτερον "Λόγοι ὑψηλῆς Θεολογίας ἀνάπλευ" καὶ τὸ τρίτον "Ἐπιτομὴ τῶ Συγγράμματος Λοκκίου περὶ Ἀνθρωπίνης Διανοίας, μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Ἀγγλικῆς εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν: καὶ τῆτων πιθανώτατον νὰ εἶναι ὁ Συγγραφεὺς ὁ αὐτὸς Λίτινος ἀγκαλὰ διὰ μετριοφροσύνην δὲν ἠθέλησε νὰ σμειωθῆ τὸ ὄνομά τε.

Ἐνας Ἱερεὺς εὐρίσκεται εἰς Τριεσί τοσαύτης ἰκανότητος, ὅπως ἡ Αὐλὴ τῆς Βιέννης τὴ χρεωσθῆ τὴν κτίσιν διὰ τὰ εἰπῶ ἔπξι, μίαν Πόλεως νέας, πλοσσίας ἢ μεγαλοπρεπῆς, ὡς εἶναι τὸ Τριεσί, ἐν περιόδῳ ἔτω βραχεῖα, ὅπως ἡ ἐκπληξις δὲν θέλει ἦθαι κεχωρισμένη ἀπὸ τῆ ὀνόματος τῆ Ἱερέως Δαμασκινῆ, δημιουργῶ χεδὸν τοῦ αὐτῆ Τριεσί: αὐξανομένη πλέον καὶ πλέον καθ' ἡμέραν τοιοῦτου θαυμασμῆ, ὅταν καὶ τὸ αὐτὸ ἀναλογίζηται τις, ὅτι τὸ ἄξιον τέτε τῆ ἀνθρώπι ἐσάθη μέγα ἢ ἐσπεδάθη ὁπὸ μίας Αὐλῆς ἥτις δὲν εἶναι τῆς κοινωρίας τῆς Ἐκκλησίας τε, ἀλλ' ἑτεροδόξος ἢ ἀλλογενής: ὅταν καὶ τὸ αὐτὸ ἀναλογίζηται τις ὅτι ἔτος ἐδεμελίωσεν ἐν αὐτονον ἢ μίαν νέαν πηγὴν πλέτε, διὰ τῆς Ἑλλήνας, Γερμανῆς, Σλάβας ἢ Ἰταλῆς ἢ ἕως ἀκόμι διὰ τῆς Ἑβραϊκῆς. Ἀλλ' ἐγὼ ἀποβαίω χεδὸν πολὺ μακρολόγος. Ὁ Ἀββάς εἶναι ἐγκρατῆς ἀγχινοίας, ἢ διὰ τέτων τῶν ὀλίγων παραδειγμάτων, θέλει κάμη ἐκεῖνος καθ' ἑαυτὸν τὸν κατάλογον τῶν σημερινῶν Γραικῶν Ἱερέων ταύτης τῆς Ἑλλάδος, καθότι τῶν κοιμηθέντων ἐφρόντισεν ὁ Κύριος Ἀββάς, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν ἐν τῇ Σημείωσει, εἰς τῆς ὁποίας ἀπ' ἐδῶ ἢ ἐμπροσθεν θέλει δίδῃ τελάχισον ἐκεῖνο τὸ σέβας ὅπως τῆς δίδασιν οἱ Θρόνοι ἢ αἱ Αὐτοκρατορίαι, αἱ πεπαιδευμένοι Κτζάροι τῆ Βορέε, ἢ αἱ φοβεραὶ αὐλαὶ τῆς Γερμανίας. Ἀς σημεῖωθῆ μόνον, ὅτι μεταξὺ τῶν χωρῶν τῶν φιλονεικισῶν περὶ τῆς γεννήσεως τῆ ρηθέντος Εὐγενίς, μία εἶναι ἡ Πελοπόννησος ἢ ἡ ἴσος Κρήτης, ἢ ἡ ἴσος προσέτι Ζακύνθε ὅπως θέλει ἡμπορῆ νὰ ἐπαριθμῶνται, διὰ τὰ μὲν εὐχαρισημένος ὁ Ἀββάς, ἀναμέσον τῶν ἡσῶν τῆς Αἰγείας θαλάσσης. Ὁ Δίτινος ἐγεννήθη ἀσαύτως ἐν τῇ ἡσῶ Ζακύνθε, καὶ εἶναι πολλοὶ Ἱερεῖς διὰ πολλῶν τόπων παραθαλασίων τῆς αὐτῆς Αἰγείας θαλάσσης οἱ ὁποῖοι, Ρώμαιοι — καθολικοὶ τὸν θρησκείαν ἢ λατρείαν, μ' ὄλον ὅπως ὡς πρὸς τὴν γεωγραφίαν εἶναι Ἑλλήνες, πορεύονται νὰ σπεδάξωσιν εἰς Ρώμην ἐπιταυτῆ, ἐν τοῖς Φροντιστηρίοις ὅπως συγκατῆνται ἢ διασώζονται παρὰ τῶν Ποντίφικων, καὶ ἐπανακάμπτουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, κεκοσμημένοι μὲ παιδείαν ἰκανωτάτην. Τοῖστοι εἶναι οἱ Ἑλλήνες Ἱερεῖς, εἰς τῆς ὁποίας ὁ Ἀββάς δὲν ἔσχε ποτὲ τὴν ἀγαθὴν τύχην νὰ πλοσιάσῃ: ἀλλ' ἀμαθῆς τῶν πραγμάτων προκαλεῖται εἰς ἀγῶνα τὴν ἀλήθειαν καλῶς καθωπλισμένην καὶ τῆ ἀνόπλιε αὐτῆ προσώπε, πρὸς πᾶσαν πλευρὰν ὀλίγον ἐρρωμένη ἢ ὀλίγον ἐμπείρη,

„Ἐκ πολλῆ χρόνῳ ἀνευκλήθη πάλιν ἢ πολλάνικς, ὅτι οἱ Ἑλλήνες,“ λέγει ὁ Ἀββάς, „φυγόντες ἐκ Κωνσταντινέπολεως, περὶ τὸ ἡμισυ τῆ τετρακοσίου αἰῶνος, ἐκόμισαν εἰς τὴν Ἰταλίαν τὸ φῶς τῶν Γραμμάτων. Ὁ μῦθος ἐπεσεν: οἱ Ἑλλήνες δὲν ἤφεραν

„ εἰς Ἰταλίαν εἰ μὴ ἐν ἐμπόδιον θανατηφόρον εἰς ἐκεῖνον τὸν ὄξυν
 „ καὶ ταχὺν δρόμον, ὅπῃ τὰ γράμματα εἶχον λάβῃ μὲν τὴν Πετράρ-
 „ χην: καὶ ἔχω γνώμην,“ ἐπιφέρει ἐκεῖνος, “ ὅτι χωρὶς τῶν Ἑλ-
 „ λήνων, ὁ πεντακοσσιοςὸς αἰὼν ἡμῶν ἤθελε δώσει εἰς τὴν καθ’ ἡ-
 „ μᾶς παιδείαν πλείονα ἀριθμὸν συγγραμμάτων κομψῶν καὶ πεφι-
 „ λοποιημένων. “

Ἐδῶ τὸ ἐπιχειρήμα, ἂν ἐγὼ τὸ ἔλυσιν διὰ μακρᾶς ἀναλύσεως,
 ἤθελον βυθίζωμαι εἰς ἐν μέγα πέλαγος πραγμάτων, καὶ διὰ τὰ ἐκ-
 φύγω τῆτο, θέλω ἀσπασθῆ κατ’ ὅσον δύναμαι τὴν σύνθεσιν.

Ἐνας τῶν περιφήμων συγγραφέων, ὁποῦ τιμᾷ τὴν Ἰταλίαν, ὁ
 Κύριος Ἀββᾶς Βεττινέλλης, ὅσις μάλιστα πάντων ἐνόησε τὸν Πα-
 τράρχην, καὶ ἀκομὴ εἰς πολλὰς τόπας ὁμιλεῖ περὶ αὐτῷ ἐμπαθέατα,
 λέγει ἐν ὑποσημείωσει κεφ. 5. 1. 3, ,, ὅτι ὁ Πετράρχης δύνα-
 „ ται νὰ λέγηται ὁ δημιουργὸς τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας, ὁποῖα
 „ (φιλοσοφία πλατωνικὴ) δι’ ἐκεῖνον, (ἢ τοὶ διὰ μέσῃ τῷ Πετράρχῃ)
 „ ἐκτίσθη νέαν καὶ μόνην ποίησιν ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ τὴν κατέστησεν ὑψιβά-
 „ μωνα καὶ ἀμιμντον πλέον ἀπὸ πάσαν ἄλλην. Καλῶς σὺ ἰξεύρεις
 „ (κάμνει νὰ τῷ λέγηται εἰς ἓνα χωρίον παρὰ τῷ Ἀγ. Λύκωνι)
 „ σὺ καλῶς ἰξεύρεις ταῦτα τὰ πράγματα, διότι αἱ βίβλοι τῷ Πλά-
 „ τῶνος εἶναι εἰς σὲ συνήθειαι: πρὸς τὸ ὅποιον ἀποκρίνεται ὁ Πε-
 „ τράρχης: ὅτι μετὰ μεγίστης ἐπιθυμίας εἶχεν ἐπιχειρήσῃ νὰ ἀ-
 „ ναγινῶσκη ἐκεῖνον τὴν Φιλόσοφον: ἀλλ’ ἡ δύσκολος γλῶσσα, καὶ ἡ
 „ ἀναχώρησις τῷ (Βαρλαάμ) διδασκάλῳ τε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσ-
 „ σαν, τὸν εἶχον ἀποσπάσῃ ἀπ’ ἐκεῖνον τὴν ἀνάγνωσιν. Πρὸς τῶ-
 „ τοις ἐν τῷ βιβλίῳ de ignorantia sui περὶ τῆς ἐαυτοῦ ἀγνοίας, καυ-
 „ χᾶται ὁ Πετράρχης νὰ ἔχη συμμά τε πλέον ἢ δάδεια βίβλος τοῦ
 „ Πλάτωνος: καὶ ὁ Βοκκᾶκιος διαβεβαίεται νὰ ἀνέγνωσε τὸν Πλάτω-
 „ να, εὐεργετηθεὶς παρὰ τῷ Πετράρχῃ: ὑπομνήμ. 5. κεφ. 4. περὶ
 „ τῷ Ἄδῃ τῷ Δάνδειω, ἐνθα πραγματεύεται περὶ τῆς ποιήσεως.“
 Ἀλλ’ ἄς μοι συγχωρηθεῖσιν ὀλίγαι τινὲς σκέψεις.

Πρώτη. Ὅτι ἡ ἐπίδοσις ὅπῃ ὁ Πετράρχης ἔκαμιν εἰς τὴν παι-
 δεῖαν, καὶ τὴν ὁμολογίαν ἐκεῖνος αὐτῷ, χρεωθεῖται ἅπαντα εἰς τὸν
 Πλάτωνα, ὃν τρόπον τὸ φωνάζει ὁ Βεττινέλλης.

Δευτέρα. Ὅτι ἂν ὁ ἐκεῖνος διδάσκαλος (Βαρλαάμ) τὸν εἶχε πλέ-
 ον καὶ πλέον βοήθησιν, ὁ Πετράρχης ἤθελε δώσει εἰς τὴν Ἰταλίαν
 πράγματα ἀκομὴ πλέον ἐντελῆ καὶ πλέον περιβόητα.

Τρίτη. Ὅτι ὁ Πετράρχης συνιστᾷ μάλιστα πάντων, τὸ νὰ πλι-
 σιάζωσιν εἰς τὰς Ἑλληνας οἱ φιλομαθεῖς: διότι οὐδύρεται τὴν ἐγκατά-
 λαψιν τῷ διδασκάλῳ. διότι ὑπερσεμνύεται ὅτι κατέχει πολλὰς Πλα-
 τωρικὰς βίβλους: διότι, τέλος πάντων εὐεργετῆ τὸν Βοκκᾶκιον, δι-

δαντάς τε νὰ ἀναγινώσκη τὸν αὐτὸ Πλάτωνα: ἢ ὁ Βοκκάκιος διαβεβαιῆται νὰ εὐηργετήθῃ παρ' ἐκείνους.

Τὰρα μὲ ὁμοίας ὁμολογίας ὁ Πετράρχης ἢ ὁ Βοκκάκιος δυνατὰ συνισῶσιν ἀμφοτέροι τὸ νὰ πλησιάζεν οἱ φιλομαθεῖς εἰς τὰς Ἑλληνας ἢ νὰ τὰς ἀναγινώσκωσι, παραπλησίως ὥσπερ πολὺ πρότερον εἶχον τὸτο συσῆση οἱ Ῥωμαῖοι, λέγοντες πρὸς ὄντιναὺν ὅπῃ ἐπεθύμει νὰ ἰξεύρη τι, τὸ νὰ ἐνειλή ἡμέρας ἢ νυκτὸς τὰ ἀρχέτυπα τῶν Ἑλλήνων. Exemplaria Graeca nocturna versate manu, versate diurna. Τελευταῖον, ἐγὼ ἐρωτῶ, τί ἔκαμαν οἱ Ἕλληνες ὅπῃ ἔφυγον ἐκ Κωνσταντινουπόλεως; Δὲν εἰδίδασαν πῶς ἔχει τις νὰ ἀφελῆται ἐκ τῶν πρωτογενῶν συγγραμμάτων τῶν προπάππων τες; Δὲν μετέφρασαν τοιαῦτα συγγράμματα ὑπὲρ τῶν Ἰταλῶν; Δὲν ἔκαμαν ἔτοι εἰς ὄλην τὴν Ἰταλίαν πολὺ πλέον ἀπ' ἐκεῖνο ὅπῃ ὁ Βαρλαάμ ἔκαμεν εἰς τὸν Πετράρχην; Ὁθεν ὄλη ἡ ἐπίδοσις τῆ πεντακοσιοστῆ αἰῶνος ἀπονέμεται παρὰ τῆ Πετράρχῃ ἢ Βοκκακίῃ εἰς ἐκείνους τὰς διασύμους Ἄνδρας, ὅπῃ πολὺ πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆ Βυζαντίῃ παρὰ τῶν Τούρκων, κατέφυγον ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν διὰ νὰ τὴν αὐγάσωσι ἢ λαμπρύνωσι, φέροντες εἰς ταύτην παντοίας βίβλους, μεταφράζοντες ταύτας εἰς διάλεκτον εὐσύνητον εἰς ἐκείνους, ἀνεγείροντες λαμπράς ἢ μεγαλοπρεπεῖς ἀκαδημίας (1), ἢ χαρίζοντες τῆς βιβλιοθήκας πλεσιωτάτας, ὅποια ἐσάθη ἐκείνῃ τῆ Βισσαρίανος, συντεθειμένη ἐξ 900 κωδίκων Ἑλληνικῶν ἢ Λατινικῶν, καὶ προσενηνεγμένη ἐν μέρει χάριτος καὶ δωρεᾶς εἰς τὴν πόλιν Βενετίας, τῇ 1468 ἔτει: ἢ ὅποια βιβλιοθήκη ἐτιμήθη 30 χιλιάδων σκεδῶν χρυσῶν, διὰ νὰ ἔχη νὰ φαίνηται εἰς τὰς Ἑλληνας ὅπῃ μετόκησαν εἰς Βενετίαν, ὅτι ἐν αὐτῇ εὕρισκον μίαν ἄλλην Κωνσταντινουπόλιν, ὃν τρόπον ἐκεῖνος αὐτὸς ἀποφαίνεται.

Πῆ ἔφθασιν ἡ ἀπρέπεια ἢ Ἀββατικὴ; ἔτος ἀποτολμᾶ νὰ λέγη, ὅτι οἱ Ἕλληνες, ἢ ἡ διάλεκτος αὐτῶν καὶ αἱ διδασκαλίαι (διότι τὸτο ἢ ἐκ ἄλλο χρεωσῆμεν ἡμεῖς νὰ νοῦμεν μὲ τὴν λέξιν "Ἕλληνες") ὅτι οἱ Ἕλληνες, λέγω, ἐγεννήθησαν ἐν τῇ Ἰταλικῇ παιδείᾳ: ἢ ὅτι χωρὶς τῶν Ἑλλήνων, ὁ πεντακοσιοστός αἰὼν ἠθελε δώσῃ πλείονα ἀριθμὸν συγγραμμάτων γλαφυρῶν ἢ πεφιλοποιημένων. Ἀλλ' ἔτοι οἱ Ἕλληνες, τέλος πάντων ἀπέθανον. Ἡ Ἰταλία δὲν ἐταράχθη πλέον

μίτε

(1) Ἀλλ' ἤδη ἡμεῖς εἴμεθα ἐν τῇ συνδρομῇ πολλῶν Ἀκαδημιῶν γεννωμένων (λέγει Βεττινέλλης ὁ πάνυ): ὅποια εἶναι ἐκείνῃ τῆ Βισσαρίανος ἐν Ῥώμῃ καὶ τὸ 1440, τόπῳ πασῶν, ἢ δόξῃ τῆ αἰῶνος ἢ τῆς σοφίας. „ ἐν τῷ αὐτῷ Συγγράμ.“

μήτε ανεποδίθη παρ' ἐκείνων. Ἡ εὐφυΐα τῶν Ἰταλῶν ἔμεινεν ἔπειτα μονώτατι καὶ εἰς τὴν πλήρη αὐτῆς ἑξέσιαν.

Ἰδὲ σοι τὰ εὐτυχῆ περιστατικά, καὶ τὴν τοῦ Ἀββᾶ γνώμην, διὰ τὰ ὅποια ἐν μέρος τῆ ἑξακοσιοστῆ αἰῶνος, ὅλος ὁ ἑπτακοσιοσὸς καὶ ὁ ὀκτακοσιοσὸς ἔχρῳσαν νὰ ὑπερβαίνωσι τὴ πεντακοσιοστῆ εἰς τὴν ἐπίδοσιν τῶν γραμμάτων, καὶ νὰ ἀφίνωσι κατόπιν τῶν τὸν ἀμίμητον Πετράρχην, καὶ νὰ τρέχωσι τάχις εἰς τὸ τέλος, εἰς τὸ ὅποιον τὴς ἐμπόδισαν νὰ συμμῶνωσιν οἱ Ἕλληνες ἐγκαταμιχθέντες: πάντα τὰ τέτων ἐναντία συμβαίνουσιν. Ἐγκαταλειφθέντες ἔτοι παρὰ τῶν διδασκάλων αὐτῶν, ἔμειναν σχεδὸν ἄμοιροι τῆς γεύσεως ἔτω κατηρτισμένης, ἡ ὅποια καθιστᾷ λαμπρὸν τὸν πεντακοσιοσὸν, καὶ τὸ ἥμισυ τῆ ἀκολούθη αἰῶνος, καὶ διὰ τὸτο ἦταν ἐν τῇ ὁμοίᾳ περιστάσει τῆ Πετράρχη, ἐγκαταλειμμένε διὰ τὴν ἀπεσίαν τῆ Βαρλαάμη διὰ τὸ ὅποιον ἴσως δὲν προήγαγε περαιτέρω τὰ λαμπρὰ τῆ συγγραμματα, ὡς ἦδη εἰσημειώθη. Οἱ Ἰταλοὶ δὲν ὑπερέβησαν ἀκόμη τοῦ Πετράρχη: αἱ πειραι καὶ αἱ σπαδαὶ τῶν μεταγενεσέρων τῆ, ἀκόμη δὲν τὴς ἔκαμαν νὰ τῆ πλησιαζῶσιν: ὅθεν ἑξακολουθεῖ ἔτος νὰ εἶναι πρωτογενής, καὶ, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἀμίμητος.

„ Ἀλλὰ ἂν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐξῆλθον τότε ἄνδρες δεῖνοι περὶ τῆς „ λόγουσ, ” ἑξακολουθεῖ ὁ Κύρ Ἀββᾶς, „ διατὶ θέλομεν ἡμεῖς παρ „ ραμελήσει ἐκείνων τῶν δεινῶν Ρ'αββίνων, οἱ ὅποιοι μὴ τὸν ὄλεθρον „ τῆ γίνεσταν, συνετάξαντο τὸ Ταλμῦδ; “ Ἄς μὴ συγχωρηθῶσιν αἱ ἀκόλουθοι σκέψεις.

Οἱ Ἕλληνες ἐξελθόντες ἐκ Βυζαντίου, ὑπάγουσιν νὰ φωτίζωσιν ἐν γένος ὅπε δὲν εἶναι ἐδικόντες. Οἱ Ρ'αββίνοι τόσο δεινοὶ δὲν κάμνωσιν ἐδεμίαν χρῆσιν τῆ Ταλμῦδ, εἰ μὴ δεισιδαίμονα: καὶ τὸτο διὰ τὸ μονώτατον αὐτῶν γένος. Οἱ Ἕλληνες διδάσκουσιν ἐν Ἰταλίᾳ τὴν ἐν τοῖς λόγοις δεινότητα, τὴν γλῶσσάν τους, τὰς ἐπισήμας τῶν: καὶ οἱ Ἑβραῖοι συντάττονται μίαν βίβλον ἐδῶν καὶ βλασφημιῶν. Οἱ Ἕλληνες παρεσκευάσαν τὴς πεπαιδευμένους, ὅπως ἀναγινώσκωσιν τὸν Ὀμηρον, τὸν Θεκυδίδην, Ἰπποκράτη, καὶ Πλάτωνα: καὶ οἱ Ἑβραῖοι, ἔ μόνον δὲν ἔκαμαν ἐδὲν ὁμοιον, ἀλλ' ἐξεναντίας ἠχολήθησαν περὶ ἀτοπίας θρησκείας γελοιώδεις, καὶ περὶ ἀτιμοτάτας σιλιτεύσεις τῆς ἱεράς, καθαρᾶς, καὶ ὑψηλῆς ἰδέας τοῦ μεγάλου Θεοῦ, ἕως νὰ ἀπογράφωσιν ἐν τῷ Ταλμῦδ, ὅτι ὁ Θεὸς, μεταξύ τῶν ἁρῶν τῆς ἡμέρας, ἔχει σιγμᾶς ἠδονῆς καὶ παιδιᾶς εἰς τὴν θάλασσαν μὲ ἐν ὄφῃριον: εἰς τρόπον ὅπου, ὁ πλέον πεπαιδευμένος τῶν Ἑβραίων, Μωσῆς ὁ Μαϊμανίδης ἐκ Κορδέβης, Ρ'αββίνος τῆ δωδεκάτης αἰῶνος (ὅστις κοσμεῖται παρ' ἐκείνων μὲ τὸ ὄνομα “ Ἀέτος τῶν Διδασκάλων, ” διότι τὸν ὑπολαμβάσιν ὡς τὸν πλέον εὐφυῆ ὅπου ἀνεφάνη με-

ταξὺ αὐτῶν μὲν Μωσῆν τὸν νομοθέτην) ὁ Μαϊμανίδης, σκλητεῦς ἐκείνος τῆτο τὸ γελοῖον σύγγραμμα, συνταξάμενος ἐκείνος ἐπιταυτῆ μίαν ἐπιτομὴν, λεγομένην παρ' ἐκείνα "Γαδαχαρακά," ὅχι μὲ ἄλλον σκοπόν, ὡς ἔτος λέγει, εἰ μὴ διὰ τὴν καθαιρῆ τὸ Ταλμῦδ, τῶν μύθων, τῶν παιδαριωδῶν διαλέξεων, καὶ πασῶν τῶν ἀπρεπειῶν ἀπὸ τῶν ὁποίων εἶναι γεμάτον.

Ἄν λοιπὸν τοῖστο εἶναι τῆτο τὸ βιβλίον, καὶ τοιαῦτα χρεωσῶν νὰ εἶναι τὸ "Μισνά" ἢ "Γεμάρα," ἐκ τῶν ὁποίων συντετέθη παρὰ τῆ ἀνδρὸς τῆ πλέον πεπαιδευμένη τῶν Ἑβραίων, τί θέλει ἐσάθισαν, Θεὸ ὕψιστε! ἐκείνοι οἱ Ρ'αββίνοι οἱ Συγγραφεῖς! Ἦσαν ἔτοι οἱ Γαζεῖς, οἱ Βησαρίωνες, οἱ Λασκάρεις καὶ τ. τῶν Ἑλλήνων; Ὁ νέος Συγκρητισμὸς φαίνεται νὰ πειράται καὶ νὰ διαγωνίζηται ἐντονώτατα, καὶ φαίνεται νὰ ἔφθασεν εἰς τὸ ἔχατον τέρμα τῆς ἀγωνίας τῆ.

"Οἱ ἀληθῶς ἐλλογιμάτατοι ἄνδρες," λέγει ὁ Ἀββᾶς, ἰξεύρων, "ὅτι ὁ πεπαιδευμένος Ρ'ηουελίνος δέσσωσε τὸ Ταλμῦδ ἐκ τῶν φλογῶν." — Καὶ ἐκ τῆτος τί ἀπολυθεῖ; Ὁ Ἰωάννης Ρ'ηουελίνος, ἀναμέσον τῶν γλωσσῶν ὅπῃ εἶχε μάθη, εἶχεν ἀκόμη διατρίψῃ πολλὸν χρόνον, διὰ τὴν νὰ μάθη προσέτι τὴν Ἑβραϊδα, τὴν ὁποία ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διδάσκων, ὄν τρόπον ἐδίδασκε τὴν Ἑλληνίδα ἐν Ἀυριλία καὶ ἐν Πικταύω: καὶ ἦτον ἔτος πλήρης φιλαυτίας, καθότι ἰξευρε μίαν γλωσσῶσαν ἔτω δύσκολον, ἥτις, καὶ κοινὴν γνώμην, ἐφαίνετο νὰ ἦτον ἐν ἐκείνῳ ἕνα τεκμήριον εὐφυίας καὶ διανοίας ὀξείας.

Ἐνας Ἀυτοκράτωρ κάμνει ἕνα δόγμα, ὅτι τὰ Ἑβραϊκὰ βιβλία, εἴτε ἦσαν ἀδιάφορα, εἴτε θεολογικὰ νὰ ἔχεν νὰ καίωνται. ὁ Ρ'ηουελίνος ἔβλεπε νὰ καίηται ὁμῶ μὲ τοιαῦτα βιβλία, ἐκείνο τὸ τεκμήριον εὐφυίας ὅπῃ ἦρσσκε τοσῆτον τῆ ἐκείνης φιλαυτία. Ἰδοῦ σοι ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ρ'ηουελίνος ἔγραψεν ἕ μόνον ὑπὲρ τῆ Ταλμῦδ, ἀλλ' ὑπὲρ πάντων τῶν βιβλίων Ἑβραϊσὶ γεγραμμένων, ἠδενὸς ἐξαιρουμένων: Μᾶλλον δὲ τοσῆτον ὀλίγον φροντίζει τῆ Ταλμῦδ, ὅπῃ σέρχει νὰ ἀφανίζηται παντάπασιν ὁμῶ μὲ πάντων τῶν ἄλλων συγγραμμάτων θρησκείας μὴ θέλωντας νὰ σώζωνται, εἰμὴ τὰ Ἑβραϊκὰ ἀδιάφορα βιβλίδια: ἀνένδοτον, τὸ ὁποῖον, ἀφαιρῶν τῆ Ταλμῦδ τὸν ὑπόλογον, δεκνύει πόσῃν ἀλήθειαν ἔχει ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ρ'ηουελίνος ἐκινήθη νὰ ἀντισταθῆ πρὸς τὰ πῦρ, ὅπῃ ἔμελλε νὰ ἀναλίσκη ταῦτα τὰ Ἰεδαϊκὰ συγγράμματα, σβεννύωντάς το ἐκείνος διὰ τῆ μέλανος. Ἀλλὰ πρὸς Θεῶν, δὲν εἶναι ἔτος ἐξεναντίας ἕνας ἔλεγχος ἰκανώτατος, ὅτι, ὑπὲρ τῶν Ἑβραϊκῶν βιβλίων, δὲν εἶναι λόγος ὅπῃ νὰ ἀναπέδη τὰ γένη νὰ τὰ διαυθεντεύωσι καὶ νὰ τὰ διατηρῶσι: Τίς εἶναι ἐκείνος ὁ τυφλὸς ὅπῃ μυσάττεται ἐν ὄργανον ὁδία νὰ θεωρῆ τὰ θέαμα τῆς κτίσεως; Οἱ Ἀυτοκράτορες κάμνωσε

ἡφίσματα ὅτι ἐκεῖνα τὰ βιβλία νὰ ἔχωσι νὰ ἐμπρῆθωται : καὶ ἀναμέσον τόσον γενῶν Εὐρωπαϊῶν, καὶ τόσων μυριάδων ἀνδρῶπων ἄδεις κινεῖται πρὸς ὑπερασπισμὸν τῶν, εἰ μὴ ἓνας ἄνθρωπος μόνος. Πόσα τεκμήρια εὐτελείας καὶ ταπεινώσεως, εἰς τὰ ὅποια ὁ Ἀββᾶς τὸ φαίνεται νὰ βλέπη τιμᾶς καὶ δόξης!

„ Εἰς τὸν καιρὸν ὅπῃ οἱ Ἄραβες, ” λέγει ὁ Ἀββᾶς, “ ἦνωσαν ἐν „ ἑαυτοῖς τὴν δόξαν τῶν τροπαίων, καὶ ἐκείνων τῶν γραμμάτων, „ βλέπομεν ἑκατοντάδας Ἑβραίων ἐβλογισμάτων νὰ διαίρωσι μετ „ ἐκείνων ταύτην τὴν ἐσχάτην : καὶ νὰ πληρῶσι τὸ ὄνομα αὐτῶν „ τὴν Ἀσίαν, τὴν Ἀφρικὴν, τὴν Λασιτανίαν, καὶ τὰς Ἰσπανίας. “ Παγκάλως ! Ἀλλὰ, ἂν ἡ Ἀραβικὴ παιδεία ἐνομίσθη πάντοτε ἔ- να πρᾶγμα, καὶ ὀγκυρὸν, καὶ ἑ φυσικὸν, καὶ φλυαρώδες, καὶ ἀνάξιον μι- μήσεως ἐπὶ ποιῆ ἀγνοίας καὶ κακῆς γεύσεως, ἔτσι οἱ Ἑβραῖοι δι- ἔδαιραν μὲ τὰς Ἄραβας, εἰ μὴ μίαν δόξαν περὶ τὰ γράμματα, ἀδελφὴ καὶ ἀγενεσάτην. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ βυθίζώμεθα ἀνωφελῶς εἰς ζητήσεις, κείμενα καὶ μαρτυρίας, ὅπῃ περιττῶς ἤθελον δαπανᾶ τὸν χρόνον καὶ τὸ χαρτίον, ἦδη εἶπομεν πόσῃ ὑπελογίσθη ὁ Μαϊμω- νίδης παρὰ τῶν Ἑβραίων. Μετὰ τὸν Μωσῆν ἐκεῖνος εἶναι ὁ πλεον πεπαιδευμένος τῶν. Ἀς ἐξετασθῶσι τῶρα αἱ διάφοροι παιδεῖαι καὶ ἐπιστῆμαι, μὲ τὰς ὁποίας εἶχε κοσμηθῆ ἐκεῖνος, καὶ ἔπειτα, δι- ἔπαγωγῆς, ἄς ὑπάγωμεν διανέμοντες τοιοῦτον εἶδος παιδείαν, πάν- τοτε ἐν προόδῳ μεικρῆν, εἰς πάντας ἐκείνας ὅπῃ πρὸ αὐτῶ καὶ μετ- ἑ αὐτὸν ἀνεφάνησαν ἐν τοῖς Ἄραβι. Ὁ πλεον δεινὸς ἐκείνων διδάσκα- λος ἐσάθη ὁ ἐκ Κορσέβης Ἀυερρόνης, ἰατρὸς ἀγελαῖος : καὶ ἔτος ἐπη- γέλλετο τὴν Ἰατρικὴν, τῆς ὁποίας, εἰς ἐκείνας τὰς αἰῶνας ἔως ἀ- ναιδιότητος ἂν τρόπον βλέπομεν ἀκόμ εἰς τὰς πεφωτισμένους, πολὺ ὀλίγη ἐμπειρία ἐχρειάζετο διὰ νὰ ἔχη ἓνας νὰ νομίζεται ἰατρὸς ἄ- ριστος. Οὗτος ἔγραψεν Ἀραβιστὶ ἐν ὑπόμνημα περὶ τῶ Μισνα τῶν Ἑβραίων, τὸ ὅποιον εἶναι ἓνα μέρος τῆς πηγῆς τῶ Ταλμῦδ : ἔγρα- ψε πρὸς τέτοις τὴν ἀνωειρημένην ἐπιτομὴν τῶ αὐτῶ Ταλμῦδ : ἔγρα- ψεν ἀκόμ μίαν πραγματεῖαν ἐπιγραφομένην “ More Nebocheim, ” δηλαδὴ ὁ Διδάσκαλος τῶν παραφερομένων ἐν τῇ πίσει : ἔγραψε τέ- λος πάντων ἓνα συγγραμμάτιον ἐπιγραφομένον “ Σέφερ Ἀμμισάθ, ” δηλαδὴ ἡ βίβλος τῶν Ἐντολῶν, ἐνθα ἐκεῖνος ἐξηγεῖ τὰς Ἐντολὰς τὰς καταφατικὰς καὶ ἀποφατικὰς τῶ νόμου, πρὸς ταῖς ὀλιγωτάταις ἐ- πισολαῖς ἐκείνας, αἰτινες μᾶς μένουν γεγραμμέναι μὲ τὴν αὐτοτά- τιν γεῦσιν καὶ χαρακτῆρα. Ταῦτα εἶναι τὰ συγγράμματα καὶ ποιη- τικὰ, καὶ φυσικὰ, καὶ ῥητορικὰ, καὶ μεταφυσικὰ, καὶ μαθηματικὰ, καὶ ἀστρονομικὰ καὶ τ, ὅπῃ ἐκεῖνος ἀπέγραψε, καὶ μὲ τὰ ὅποια ἐπλετι- σε καὶ διήυγασε τὸ δεινότερον αὐτῶ γένος. Τῶρα, ἂν αὐτὸς ἦτον τοιῶ-

τος, τί ἐχρεώσθη νὰ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ἄλλοι, ὅπου, εἰάν τις καταβαίη ἐν προόδῳ μειωμένη, θέλει βλέπει νὰ εἶναι πάντοτε κατώτεροι ἐκεῖνς; Ἐγὼ ἐμιλῶ, καὶ ὁμνῶ ὅτι ἐντρέπομαι.

„ Ἄν τῶν Νεωτέρων τὰ γένη, ” λέγει ὁ Ἀββᾶς, εἶχον ἔχη συνήθειαν τὴν γλώσσαν τῶν Ἑβραίων, ὡς ἐκεῖνη τῶν Λατίνων, τίς οἶδε, ποία ἀλλοίωσις ἠδελὸν γεννηθῆ ἐν τῇ ἡμῶν γούσει; “

Πῶς ἕνας ἀμαθὴς ἴσασταυτῆς τῆς γλώσσης (ζητῶ συγχώρησιν) προβάλλει μίαν καινότητα ἕτω ξένην, καὶ ὁ ῥήθεις Ρῖνελίνος, τοιαύτης γλώσσης ἐμπεριότατος, δὲν μᾶς ἐφανέρωσεν ἐδὲν, μῆτε μᾶς ὑπνηξάτο τῆτο παντάπασιν; Πῶς οἱ μαθηταὶ τῆ Ρῖνελίνου δὲν εἶχον ποτὲ βάλῃ εἰς νῦν τῆτο; Πῶς μῆτε ὁ Μερδελσῶν, μῆτε ὁ Σπινῶζας, τῆς ὁποῖας μῆ μικρὸν θέλομεν ἐξετάσῃ, δὲν μᾶς διδουσι τῆ λάχιστον ἕνα μικότατον τεκμήριον καινοτήτων ἕτω ἀξιολόγων; Ἡ τυπογραφία μόλις ἐνεφανίσθη ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπῃ τῷ 1476 ἐτυπώθη ἐν Μαντέᾳ ἡ πρώτη τάξις τῆ Ἑβραϊκῆ βιβλίᾳ “ Ρᾶββενε Ἀσέρ, καὶ ἡ δευτέρα τάξις τοῦ αὐτῆ ἐν Φερρᾶριᾳ: καὶ ὁ Μαρκιῶν Μαρφέης λέγει νὰ εἶδε προσέτι τὴν Πεντάτευχον καὶ ἄλλα Ἑβραϊκὰ βιβλία ἐν μεμβράνῃ τῆ τύπῃ Βαυονίας τῷ ἔτει 1432: πῶς λοιπὸν, τοιαῦτα βιβλία ἐμφανισθέντα δὲν ἐπέστειρον, χάριν τῆς ἰδίας τῶν ἀφελείας, τὴν γούσιν τῶν Ἰταλῶν ἠδὴ γεννωμένην, τὴν φιλομάθειαν τῶν Ἰταλῶν, τὴν ἐνέργειαν τῶν περὶ τὰ γράμματα ἐπιδόσεων τῶν Ἰταλῶν, οἵτινες προθύμως ἐγίνοντο ἐγκρατεῖς παντὸς πράγματος παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἢ παρὰ τῆς Ἑλλάδος ἐρχομένους;

Ἄν οἱ Ρῶμαῖοι πάντοτε κατεφρόνησαν τὰ γράμματα τῶν Ἰουδαίων, ἠδελὸν εἶπῃ τις ὅτι αὐτοὶ ἦσαν ἐσηρημένοι τῆτων: ἀλλ’ οἱ Γερμανικοὶ, ἀλλ’ οἱ Ἰταλοὶ; φαίνεται λοιπὸν, ὅτι δὲν ἐσάθη ἡ γλώσσα ἐκεῖνη ὅπου πάντοτε ἀπεμάκρυνε τὰς βίβλους καὶ τὰς ιδέας τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τῆ ὑπολόγου τῶν λαῶν: ἀλλὰ τῆτο ἐσάθη, διότι δὲν ἐβλεπον ἐν ταύταις ἐδὲν ὄφελος τὸ παράπαν.

„ Τίνα ὀνόματα, ” λέγει ὁ Ἀββᾶς γνωριμώτερα ἢ ἐκεῖνα τῆ Σπινῶζ, τῆ Λιμβῶρχ, τῆ Μερδελσῶν; “

Πρὸ τῆ νὰ ἐμβῶ εἰς ἐξετάσιν τῆτων τῶν ἐλλογιμῶν ἀνθρώπων, ἄς μοι συγχωρηθῆ νὰ ἐπιτηρήσω, ὅτι οἱ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πῶποτε δὲν ἐσάθησαν ἐξόριστοι μῆτε ἐσηρημένοι τῆς πατρίδος, ζῶσιν ἀκόμη σήμερον ὑπ’ ἐκείνας αὐτάς τὰς ἐξέας, ἔνθα ἔζων οἱ παλαιοὶ τῶν: διὰ τῆτο ἐδέποτε ἀπέβησαν, μῆτε καὶ συντυχίας ἀβελήτες, μῆτε καὶ συμβεβηκός. Ὀλλανδοὶ, Γευτῶνοι, Ἀγγλοὶ, Πολωνοὶ, Ἰταλοὶ καὶ τ. ὄν τρόπον ἀπέβησαν τὰ πλανώμενα γένη τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν Ἀγυρτῶν: διὰ τῆτο μῆτε ἐπλησίασαν ἐγγύτατα εἰς τὴν νεωτερικὴν ἀσκήσιν καὶ γυμνασίαν τῆς Εὐρώπης, ὡς ἕτοι οἱ ἔχατο. Τίνα θεσπέ-

σια ἀποτελέσματι ἠθέλον γεννηθῆ, ἂν οἱ Ἕλληνες, δι' ἐνὸς αἰῶνος μόνε, ἐνοικῶσαν εἰς τὰς τόπας τῶν Ἀγγλῶν, τῶν Γάλλων, ἢ καὶ τῶν Τευτῶνων; ἐγὼ καὶ ἀλήθειαν δὲν ἰξεύρω τίς ἠθέλεν ἀποτολμᾶνὰ τὰ διορίζη. Ἀλλ' ὄχι! Ἐγὼ ἠμνησκῶν χειρὸν ὀλοτελαῶς, ὅτι ὁ περιβόντος Ἀλγαράττης, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Ἰταλία θέλει χρεωσῆ πάντοτε ἓνα μέρος τῆς διαυγείας τῆς, ἃς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὅπε μᾶς δίδει μίαν ἰκανωτάτην, ἀσπασθαιόμενος αὐτὸς βεβαίως, ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ κλαδῷ τῆς κινήσεως εἰς τὴν ὁποῖον οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες, πλέον ἢ εἰς κάθε ἄλλον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑαυτὰς ἐκδίδουσι, διατρέφοντες τὸν βίον ἐν τῇ Ἑλλάδι, πάμπλου ὑπερφέρονται πάντων τῶν ἄλλων γενῶν, καὶ ἕως καὶ τῶν Ἀγγλῶν ἐκείνων αὐτῶν. Ἄς μὴν εἶναι βαρὺ τὸ νὰ ἀπογράψω τὰ λόγια ἐκεῖνα αὐτὰ τῆ περιφήμῃ ἀνδρῶς.

„Οἱ Ἕλληνες, ὑπὸ τῷ αἵερος ὅπε αὐτοὶ πνέουσι, καὶ ὑπὸ τῶν ἐδεσμάτων μὲ τὰ ὁποῖα τρέφονται, ἢ ὑπὸ ἄλλης αἰτίας φυσικῆς ἢ σινουστῆν, ἔλαχον ἐκ φύσεως ἴνας ἀπαλαυτάτας, αἰδησιμὴν μεγάλην, καὶ ἀγχινοίαν ὀξυτάτην. Ἀλλ' εἶναι προσέτι ἓνα δῶρον τῆς φύσεως ἢ διάθεσις ἢ φυσικὴ ὅπε αὐτοὶ ἔχουσι, νὰ εὐρίσκουσι τὰ προτερήματα ἐνὸς Ἀγισιλάε, ἐνὸς Δημοθέου, ἐνὸς Εὐριπίδε, ἂν συμμὰ εἰς τέττε ἀνίστατο ἓνας νέος Λυκῆργος, ἢ ἓνας Σόλων, ἂν ἔτοι ἀκόμιν ἀνεζωπυρῆντο ὑπὸ τῆς ἐλευθερίας: ἂν μεταξὺ τῶν ἐνέμοντο ἀκόμιν τὴν σήμερον ἡμέραν ἄλλα εἰς ἐκεῖνον ὅπε προῖχεν εἰς τὰς διατριβὰς τὰς ἐλευθερίας. Καὶ τοιαύτη διάθεσις τραυῶς φαίνεται ἀκόμιν ἐκ τέττε, ὅτι εἰς τὰ πράγματα εἰς τὰ ὁποῖα τῶρα ἐφιστῶσι τὸν διάνοιαν, ὑπερβάλλουσι πάντα τὰ ἄλλα γένη. Δὲν τὰς μένει τῶρα ἄλλο πρᾶγμα πλὴν τῆς ἐμπορίας ἢ γιν τῆςπραγματείας, καὶ μὲ ταύτην φθάνουσι εἰς τόσιν πλετε περισσίαν, καὶ ἔττι ὀγλήγορα, ὅπε, λογισμῶ τῆς μικροτάτης σφαιρας τοῦ συναλλάγματος ἀπὸ τὴν ὁποῖαν εἶναι περιορισμένοι, ἀφίνουσι πολὺ κατόπιν ἑαυτῶν τὰς αὐτὰς Ἀγγλὰς: καὶ ἔττις ἐκεῖνη ἢ λεπτότης τῆς ἀγχινοίας, ἢ ὁποῖα ἄλλαις φοραῖς ἐπλασε τὰς Δημοθέου καὶ τὰς Εὐριπίδα, ὑπάγει νὰ πλάσῃ τὰς Καραϊωάνας, τὰς Γοθῶνας, τὰς Μαρτζίδες.“ (ἐγὼ προδέτω τὰς Μαυροδογέλας, τὰς Σταυρακόγλας, τὰς Σκαβάνες, τὰς Μίτζες, καὶ πολλὰς ἄλλας, τῶν ὁποῖων δὲν ἠθέλεν ἡσθαι βραχὺς ὁ κατάλογος). Κ. Φραγκίσκος Ἀλγαράττης. Δείγμα περὶ τῆς ζητήσεως, πότερον τὰ ποιά τῶν λαῶν γεννῶνται, ἐκ τῆ κλίματος, ἢ ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ. Σελ. 246. Τόμ. 3. τῶν Συγγραμμάτων τε.

Ἄς ἐξετασθῶσι τῶρα μὲ ὑπομοιήν τὰ γινώριμα ἐνόματα, τὰ ὁποῖα, ὡς ὁ Ἀββᾶς λίγει κατακαλλύουσι καὶ κοσμοῦσι τὸ Ἰεδαϊκὸν γένος.

Ὁ Σπινώζας ἀν' προέχε σοφία, ταύτης τῆς ὑπεροχῆς εἶναι αἷτιος ὁ Ἕλλην Ζενοφάνης καὶ ὁ Ἕλλην Ζήνων, καὶ ὅμῃ πάσα ἡ Ἑλεατικὴ σχολή, ὡς ἀναγινώσκωμεν ἐκ τῶν συγγράμμασι τῶν Κυρίων Βρυχώρων, Ἰσορ. Κριτ. Φιλοσοφ. τ. 5. σελ. 180. Οὗτος ὁ Σπινώζας τὸν ὁποῖον ὁ Ἀββάς ἐπαναστρέφει εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν γένος, εἰς καιρὸν ὅπῃ τῆτο τὸν ἐξώρισεν ἐκ τῆς αὐτῆς συνάξεως μετὰ τὸν κεραυνὸν τῆ ἀφορισμῆ, ὡς εἶναι ὁ πληρέστερος καὶ αὐθεντικώτερος ἔλεγχος τῆς ἀδοξίας καὶ διηγετικῆς εὐτελείας τῶν Ἑβραίων. Ἐγὼ δὲν ἐξετάζω ἐδῶ ἕνα ἀνδρῶπον, ἀλλ' ἐξετάζω ἕνα γένος: καὶ αὐτὴ, ἐγὼ νομίζω, εἶναι ἡ πρόσληψις τῶν Κύριων Ἀββᾶ. Ἐἷας ἢ δύο, ἢ τρεῖς ἀνδρῶποι ἡμποροῦσι τέλος πάντων νὰ εἶναι ἰόδοι, ἢ ἐξαίρεσις κανόνος. Ὁ Σπινώζας καταφρονεῖ τὸν Ἰσραϊσμὸν καὶ τὴν Ραββίνικη, μίτε εἰς τοσῶτον δουλεῖται τὴν γνώμην, ὅπῃ νὰ νομίζῃ Ἑβραῖον τὸν ἑαυτὸν του. Οὗτος τραυῶς καὶ διαρρήδην φατερόνει τὰς διαφορήσεις του περὶ τῆς ἐκείνων πίσεως, καὶ ἔπειτα ἀναχωρεῖ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς. Οὗτος ὁ συρφετὸς ὅσις πολὺ ἴξευρε νὰ διακρίνῃ τὰ προτερήματα τῶν Σπινώζα περιρᾶται νὰ φονεύσῃ ἀπανδρώπως τὸν φιλόσοφον ὁπαδὸν τῶν Ἑλλήνων: καὶ ὅταν αὐτὸς ἐξέρχεται ἀπὸ ἕνα θέατρον, ἕνας μαιφόνος Ἑβραῖος τῆ ρίπτει μίαν ἀπηνὴ πληγὴν μαχαίρας, ἣτις καὶ τὴν δὲν εἶναι θανάσιμος. Δὲν φθάνει: τῆς μαχαίρας μὴ ἐξορισάσης τὴν φιλοσοφίαν ἐκ τῆς τῆς πολεμικῆς γένεως, καθὼς αὐτοὶ ἐπεθύμην, ἀφάρισαν τὸν φιλόσοφον, καὶ τελείως τὸν ἀπεμάκρυναν ἀπὸ τῆς ἀμαθεστικῆς αὐτῶν συνάξεως. Οὗτος ὁμολόγησε δημοσίως τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ συχνὰ εὐρίσκετο εἰς τὰς συνάξεις τῶν Ἀρμενιανῶν ἐν Ἀμσελοδάμῳ. Ὁθεν, ἐπειδὴ ἡμεῖς δὲν πραγματευόμεθα περὶ τῶν Σπινώζα, ὅσις εἶναι ἕν πρόσωπον μόνον, ἀλλὰ περὶ ἐνὸς ὁλοκλήρου γένους, τῆτο τὸ γένος δὲν ἔχει πλέον τίτλος διὰ νὰ ἀντιποιοῖται ἐνὸς ἀνδρῶπε τὸν ὁποῖον ἐπειδὴ ἀφάρισεν ἀπετάξατο παντάπασιν τῆ ἐκείνῃ σοφία, τῆ ἐκείνῃ εὐφυΐα, τῶ ἐκείνῃ κόσμῳ, τῆ ἐκείνῃ φήμῃ. Ἐγὼ βλέπω ἐδῶ τὸν Σπινώζαν ὁπαδὸν τῆς Ἑλεατικῆς σχολῆς, ἀλλὰ δὲν βλέπω τὴν Ἑβραϊκῆν. Ἐν τῇ περιστάσει τῇ ἡδὴ μνημονευθείσῃ τῶν Εὐγενικῶν Βελγάρων, παραλειπομένης τῆς ἀρετῆς τῆς τῶ ἀνδρός, βλέπομεν σαφῶς τὴν φύσιν τῶ Ἑλληνικῆς γένεως, τὰ ὁποῖον φιλονεικεῖ καὶ ἀμιλλᾶται πρὸς ἑαυτὸ διὰ νὰ μετακομίζῃ τὰς τιμὰς ἐκείνῃ ἀπὸ μίας χώρας εἰς μίαν ἄλλην: καὶ ἀπολέθως εἶναι φατερόν, ὅτι, εἰς καιρὸν ὅπῃ ὁ Ἑβραῖος μισεῖ τὴν παιδείαν καὶ τὴν εὐφυΐαν, ὁ Ἕλλην ἐξεναντίας τὰς σέβεται καὶ κάμνει πόλεμον διὰ νὰ τὰς ἰδιοποιῖται. Ἀς ἐπαναληφθῆ πάλιν, ὅτι ἐδῶ δὲν πραγματευόμεθα περὶ προσώπων, ἀλλὰ περὶ γενῶν.

Φίλιππος ὁ Διμβόρχ πρὸς τέτοις εἶναι ἀληθινὸν ὅτι εἶναι περι-
βόη.

βόητος, καὶ ὅτι εἶναι γνωριμωτάτος: ἀλλ' ἡ σοφία τῶν Ἀββᾶ, ποῦ εὗρκεν, ὅτι ὁ Λιμβῶρχ ὁ πᾶν, εἶναι Ἐβραῖος; Ἡ ἱστορία τῆς ζωῆς τε, τὰ συγγράμματά τε, αἱ διδασκαλῖαι τε θέλῃσι μαρτυρῆ πάντοτε, ὅτι αὐτὸς εἶναι Ὁλλανδὸς καὶ χριστιανὸς τὴν Θρησκείαν, ἐκ τῆς Αἰρέσεως τῶν λεγομένων Remonstranti, καὶ Θεολόγος ἐπίσημος τῆς αὐτῆς αἰρέσεως: θέλῃσι προσμαρτυρῆ ἀκόμη, ὅτι αὐτὸς εἶχεν ἕνα πρόθετον ἐκ μητρὸς τὸν περίφημον Θεολόγον τὸν διαμαρτυρούμενον, protestante, Ἐπισκόπιον: ὅσις συνέγραψεν ἕνα δρόμον τέλειον Θεολογίας καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς αὐτῆς αἰρέσεως: ὅσις συνέγραψε τῆς ἱστορίας τῆς βασιανῆ, dell' inquisizione, καὶ πάμπολλα συγγράμματα: ἀναμέσον τῶν ἄλλων μίαν πραγματείαν ἐπιγραφομένην Amica collatio de veritate Religionis Christianae cum erudito judaeo. ἤγεν Φίλιππον Ἀντιβολὴν περὶ τῆς Ἀληθείας τῆς χριστιανικῆς Θρησκείας μετ' Ἰουδαίῳ πεπαιδευμένῳ: " εἰς τὴν ὁποίαν διὰ τὰ ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειαν τῆς Θρησκείας τῆς Χριστοῦ, εἰσάγει ἕνα Ἐβραῖον καὶ συνδιαλέγεται, ὁ ὁποῖος φιλοπρεπῶς κάμνει προβολὰς καὶ ὑποφορὰς εἰς ὑποθέσεις Θρησκείας: καὶ ὁ Λιμβῶρχ ἀποκριόμενος τὰς ἀναλύει καὶ τὰς διαλύει. Ἐκ τούτου τί συμβαίνει εἰς τὸν νῦν τὸν χαλκίον τῶν Ἀββᾶ: ἐγὼ ἐξίσταμαι: Ὁ ἐδικὸς τε Λιμβῶρχ θέλει ἦσθαι διάφορος τέτα τε Λιμβῶρχ, ὅσις δὲν θέλει ἔχει μίαν ὑπάρξιν εἰ μὴ μέσα εἰς τὴν σακκέλαν τῶν Ἀββᾶ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἴσως φυλάσσει πράγματα ἀκόμη ἀξιολογώτερα, καὶ μὴ ὑπάρχοντα εἰς ἄλλον τόπον: ἀλλὰ δὲν θέλει ἦσθαι ποτὲ ὁ Φίλιππος; δὲν θέλει ἦσθαι ποτὲ ἕτος; Τίς σπαραγμὸς ἀληθείας! Ὁ δὲν μὲ ἔρχεται ὑπόψια, καὶ Κύριος οἶδεν, ἂν εἶναι ἀληθινή: Κἀνέτας ἀμαθῆς τελέως ἀπαίδευτος τῆς Λατινίδος θέλει ἐκακοδιάβασε τὸ πρόσωπον τῆς βίβλου τῶν Λιμβῶρχ, ἐπιγραφομένης ὡς ἀνωτέρω. Amica Collectio &c. cum erudito Judaeo, ἤγεν " Φίλιππον Ἀντιβολὴν καὶ τ, μετ' Ἰουδαίῳ πεπαιδευμένῳ, " καὶ εὐθύς ἐπίστευσε, ὅτι τὸ βιβλίον εἶναι πόνημα τῶν Λιμβῶρχ Ἰουδαίῳ πεπαιδευμένῳ: ὅθεν ἐκοιμολόγησε τὴν εὐρεσιν μετ' ὁ φίλον τε τὸν Ἀββᾶν. Ἀλλὰ διὰ τὰ μὴν ἀμαρτάνω διχῶς, πισεύωντας καὶ εἶναι πολλοὶ ὑπεύθυνοι ἐνὸς μόνου ἀμαρτήματος, θέλω ἀπαλλάττη ἑμαυτὸν τῶν ἠμίσεος τῆς πλημμελείας: καὶ βεβαίως θέλω πισυῆ, ὅτι ὁ Ἀββᾶς μονώτατος εἶναι ὁ αὐτεργὸς παντὸς πράγματος.

Ὁ δὲ Μωσῆς ὁ Μενδελσῶν, ἂν εἶναι Ἐβραῖος τὸ γένος, μετ' ὅλης τῆς κανόνας οὐκ ἠνωμένως τῆς ζωῆς γονοποιήσεως, ἕτος δὲν ἀπέκτησε τὴν πλέον μεγάλην φήμην, εἰ μὴ καθότι ἠσυχολήσατο περὶ τὸ ἐξαίρειν καὶ ἀνοψῆν μετ' ἔμφασιν καὶ ἀκρίβειαν τὰ περίφημα προτερήματα ἐνὸς Ἑλλήνου, τὰ πρωτογενῆ προτερήματα τῶν Σω-

κράτης. Καὶ ἂν ἡ Εὐρώπη χαρίζῃ φήμην ἕως καὶ εἰς ἓνα Ἐβραῖον ὅταν ὑφοί τὰ προτερήματα ἐνὸς Ἑλλήνου, πόσον καταφρόνησιν, πόσον ὄνειδος θέλει διαχέῃ εἰς τὸ ὄνομα καὶ εἰς τὰς τίτλους ἐκεῖνος, ὅπως, μὴ ὧντας Ἐβραῖος ἐναντιῖται πρὸς τὰς αἰῶνας, πρὸς τὰς ὁμοφώνους κρίσεις τῶν γενῶν: εἰσβάλλει εἰς τὰ δίκαια τῆς ἐπισήμης, τῆς γεύσεως, καὶ τῆς αἰσθήσεως: καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἐπαίρει τὴν βραγυχάδην φωνὴν κατὰ τῶν θαυμασίων δυνάμεων, καὶ κατὰ τῆς πρωτογενῆς εὐφυΐας τῆς Ἑλλάδος; Γράφω, καὶ λέγω πάλιν, ὅτι ἐγὼ ἐντρέπομαι! χαρτίον, κάλαμον, μέλαν! πρὸς τί; διὰ τὰ νὰ ἀποκρίνωμαι πρὸς ὕδρας καὶ φλουαρίας. Ὁ Βολταίριος λέγει ἐντιμὴ χαρίῳ. La plume tombe des mains, quand' on voit comment les hommes en usent avec les hommes! Ὁ κάλαμος πίπτει ἐκ τῶν χειρῶν, ὅταν ἐλέπητις πᾶς οἱ ἄνθρωποι πράττωσι μὲ τὰς ἀνθρώπους!

„ Ἀρχισαί, λέγει ὁ Ἀββᾶς, τὸν κατάλογον τῶν Ἑλλήνων τῶν ἐσχάτων τριῶν αἰῶνων. Προβάλλει ἐν σύγγραμμα, ἄξιον νὰ δεικνύῃ, ὅτι τὸ γένος δὲν ἠμνημόνησεν ἑαυτὸ τελείως. ” Ὁ Ἀββᾶς ὁμιλεῖ σοβαρῶς καὶ μὲ μεγαλαυχίαν ἕως καὶ περὶ τῶν πραγμάτων εἰς τὰ ὅποια εὐδέποτε ἐπλησίασε παντάπασιν: ἀλλ' ὁμῶς τοιαύτη κακία δὲν θέλει ἦσθαι ποτὲ τῶν πλέον μεγάλων μήτε εἰς ὑπερβολὴν μεγαλοπρεπῶν, ἀλλ' ὁμῶς ἔχει δυνάμιν νὰ μὴ κινή τὸν κάλαμον, καὶ ἦδη τὸν κινεῖ. ” Ἀχλὺν δ' αὐτοὶ ἀπ' ὀφθαλμῶν ἔλον ἢ πρὶν εἶπεν, ” λέγει ὁ Ἐρμῆς πρὸς τὸν Χάροντα, ὅτε τὸ ἦλθε γνώμη νὰ ἐγκαταλίπῃ τὰς ζοφώδεις κόσμους καὶ τὰς Στυγίους λίμνας, νὰ ἀφήσῃ τὰ κεντρία εἰς μίαν τελείαν ἐγκατάλειψιν, νὰ ἐφορμήσῃ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων τῆς Θετταλίας, καὶ νὰ γενῇ καὶ αὐτὸς ἱστορικὸς τῶν πραγμάτων τῶν κόσμου μας, καὶ ἐξαιρέτως τῆς Ἑλλάδος.

„ Ἀχλὺν δ' αὐτοὶ ἀπ' ὀφθαλμῶν ἔλον ἢ πρὶν εἶπεν ὄφρα γινώσκεις ἡμῖν θεῶν ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν. χάρισαι, ὦ Χάροντα, τὴν μέλαν καταχθόνιον ὀμίχλην ὅπως εἶναι προσκεκολλημένη εἰς τὰς ὀφθαλμύσσας, διὰ τὰ ἠμπορῆς νὰ γνωρίζῃς ἀπ' ἐδῶ καὶ ἔμπροσθεν καὶ τὰς θεῶν καὶ τὰς ἀνθρώπων. ” Ἐπειτα χάρισθῆις ταύτης τῆς ὑπερμέτρου ὀμίχλης ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Κυρῆς Ἀββᾶ, αὐτὸς θέλει βλέπῃ εἰς τέτρες τὰς ἐσχάτας αἰῶνας, ὅτι, τῆς Ρώμης δολιχόσσης τὰ πέμπτη εἰς τὰς Ρουσίας ἓνα Ληγάτον ἦτοι Πρέσβιν ἄξιον, ὑπὲρ τῶν διαφορῶν ὅπως διαίρῃσι, τὰς δύο Ἐκκλησίας Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν, τὸ Κλήμεντος Η', μὴ βλέποντος ἓνα Ἄνδρα εὐφυῆ, ἐπιτηδεῖον πρὸς τοῖτον ἐγχείρημα, εἰ μὴ μόνον ἓνα Ἑλληνα φυγάδα τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἐκλεχθεὶς ἐσάδει ὁ Πέτρος Ἀρκεδῖος, ὁ ὅποιος ἀναμέσον πολλοτάτων πονημάτων πολὺ γνωρίμων εἰς

τὰς πεπαιδευμένους, συνετάξατο αἰσάτως τὴν περίφημον Πραγμα-
 τείαν: De concordia Ecclesiae Occidentalis & Orientalis in septem Sa-
 cramentorum administratione ἦγον, " Περὶ τῆς ὁμοιοῦσας τῆς Δυτικῆς
 , καὶ Ἀνατολικῆς Εκκλησίας τῆ τῶν ἑπτὰ Μυστηρίων διαχειρίσει. "
 Ἀλλὰ πρὸ τῆ νὰ προποδίσω περαιτέρω, ἀς εἰπῶ, ὅτι, ἂν ἡ Ἀγ-
 γλικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἤδη ἀποβῆ τόσῳ συνήθης εἰς τὴν Εὐρώ-
 πην, καὶ ἂν τὰ συγγράμματα τῆ Βρετανικῆ γένους δὲν ἀνεγινώσ-
 κοντο σήμερον, εἰ μὴ εἰς μόνον τὴν Ἀγγλίαν, ὁ Ἀββῆς ἤθελε
 τῶρα λέγει, ἀς προβληθῆ ἐν φιλοπόνημα ἄξιον τῆ δεικνύειν ὅτι
 τὸ Ἀγγλικὸν γένος δὲν ἠμνημόνησεν ἑαυτῆ, ἀφ' οὗ ἐπαύσατο νὰ
 γράφῃ Λατινισί. Οἱ ἑλλόγιμοι Ἀγγλοὶ, ἤθελε εὐθύς ἀποκρί-
 νωνται: Μάθε πρῶτον τὴν γλῶσάν μας, καὶ θέλεις ἀναγινώσκη εὐ-
 θύς συγγράμματα εἰς τὰ ὅποια λάμπει ἡ Θεσπέσιος εὐφυΐα τοῦ
 Νηυτάνου καὶ τῆ Βάκανος, οἵτινες Λατινισί ἔγραφαν. Ὁμοίως οἱ
 Ἑλληνες θέλει ἀποκρίνωνται: Μάθε, ὦ Ἀββῆ, τὴν νέαν γλῶσ-
 σαν τῆς Ἑλλάδος, ἣτις παραχωρεῖ ὀλίγον καὶ δυνάμειος καὶ χαριεντισ-
 μῆ τῆ παλαιᾶ τῶν πατέρων μας: καὶ θέλεις ἀναγινώσκη ποιήματα
 ὅπῃ θέλουσι φαῖν θαυμάσια. Σὺ θέλεις ἀναγινώσκη ἐν Ἡρωϊκὸν
 ποίημα, λεγόμενον " Ἐρωτόκριτος, " ὅπῃ δὲ παραχωρεῖ τῆ " Ἰε-
 ρουσαλήμ ἐλευθερωθεῖση, " μῆτε τῶ " ἔμμανεὶ Ὀρλάνδῳ, "
 μῆτε τοῖς ἀποκόμμασι τοῖς πλέον ὠραίοις τῆ Βιργιλίου: Σὺ θέ-
 λεις ἀναγινώσκη, ἀναμέσον τῶν Βουκολικῶν ποιημάτων τῆ τῶν
 Ἑλλήνων ποίημα ἐπιγραφόμενον ἢ " Βοσκοπέλα, " τσαύτης θαυ-
 μασίου ἀπαλότητος, καὶ τοιαύτης γούσεως φυσικωτάτης, ὅπῃ ἀφίνει
 κοτόπιν του δὲν λέγω τὰ ἐντεχνότατα Βουκολικὰ τῆ μεγάλου Βιργι-
 λίου, ἀλλ' ὑποφέρει τὴν ἀντιπαραβολὴν πρὸς τὰ ὑψιλὰ ποιήματα
 τῆ αὐτῆ Θεοκρίτου. Σὺ θέλεις ἀναγινώσκη μίαν Γεωγραφίαν τῆς
 Ἑλλάδος λεγομένην " Μελέτιος, " ἐκ τῆ αὐτῆ ὀνόματος τῆ Συγγρα-
 φίας: καὶ ἐκεῖ θέλεις βλέπει μετ' ἐκπλήξεως μίαν ἀκρίβειαν, ἔ-
 να διορισμὸν, μίαν πολυμάθειαν ἕτως εὐμεγέθη, ὅπῃ σὺ, ἂν
 ὑποσοναν ὀλίγον μέλη σοι τῆς παιδεύσεως, καὶ τῶν εἰδήσεων, θέ-
 λει λυπῆσαι νὰ μὴν εἶναι τῆτο τὸ Βιβλίον, διὰ τὴν ἄγνοιαν τῆς
 γλώσσης, γνώριμον εἰ μὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα: σὺ θέλεις βλέπει ἐν
 τῆ τῶν αὐτῆ Θεσπέσιαν εὐφυΐαν τῆ Στράβανος. Σὺ θέλεις ἀ-
 ναγινώσκη τὰς εὐγλώττους διδασκὰς τῆ Δεινοτάτου Μηνιάτι, ἀνωτέ-
 ρας εἰς εὐφυΐαν, παιδευσιν καὶ γλῶσσαν ἐρρωμένην, τῶν διδασκῶν τῆς
 τσααρακοσῆς τῆ ὀνομαστοτάτου Σένιερ, καὶ τῶν περιβοήτων ἱεροκηρύ-
 κων τῶν πέραν τῶν ὀρέων. Σὺ θέλεις ἀναγινώσκη ἄλλα συγγράμ-
 ματα πάλιν καὶ πολλάκις τετυπωμένα ἐν Βιέννῃ, ἐν Ἀμσελοδάμῳ,
 ἐν Βουκορεσίῳ, ἐν Λιψία, ἐν Γιάσῃ, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Βε-
 ρετία:

νετία : συγγράματα τῶν ὁποίων ἤθελεν ἦσθαι μακρὸς ὁ κατάλογος, γεγραμμένα ὅλα μὲ τὸσιν γεῦσιν, τὸσιν εὐφυΐαν, ἢ τὸσιν ἔμφασιν ὅπῃ θέλεις ἐν αὐτοῖς βλέπῃ κατὰ ἀκριβῆ σάφην καὶ συνετέθησαν ταῦτα παρὰ τῶν ἀπογόνων τῶ Θεοκυδίδου καὶ τῶ Πλάτωνος. Ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ τὸν Ἀββαῖν εἶναι τῆτο πολὺ δύσκολον, καὶ ἐγὼ δὲν ὑποφέρω νὰ γίνωμαι μακρολογώτατος, μεταφράζοντας ἀποκόμματα ὑπέροχα ὅπῃ ἐμποιοῦσι τιμὴν εἰς τὸν αἰῶνά μας, θέλει μοι συγχωρηθῆ νὰ ἀνακαλύψω ταῦτα τὰ ἀνέκδοτα ἔτω κεκαλυμμένα, μὲ τὸ νὰ ἀνοίξω μίαν πηγὴν, ἀναμφίβολον, καὶ ἥτις σώζει ἐν ἑαυτῇ τὰ Χαρακτηριστικὰ σημεῖα παντός ἐλέγχου ἀρμοδίως πρὸς τὴν χρείαν.

Οἱ Ἐλληνας τὴν σήμερον γράφοντες εἰς πολλὰς γλώσσας, οἷον : εἰς Ἑλληνικὴν, Ἀπλο—Ἑλληνικὴν, Τερικὴν, Ρωσικὴν, Γαλλικὴν, καὶ τ, αὐτοὶ ὁμιλῶν ἀκόμιν εὐγλώττως, καὶ γράφου προσέτι εὐτότως καὶ μετὰ κομφοῦτος ἐν ταῖς ποικίλαις Ἰταλικαῖς διαλέκτοις : ἐν τῇ γλώσσῃ τῶ Κάσα, τῶ Μπρατόρι, τῶ Βέμβρα, καὶ τῶ Μαχιαβέλλου, καθότι πάντοτε *debitore rotundo musa loqui*. ἤγειν " ἢ Μῆσα εἰς τὰς
 ,, Ἐλληνας νὰ ὁμιλῶσι μὲ σόμα ἔκτροπον."

Σάζονται ἐν τῇ Ἑλλάδι, ὡς ἐγὼ εἶδον, πάμπολλα Ἰταλικά ποινήματα, τὰ ὁποῖα, καὶ τὸ ὕψος καὶ τὸν χαρακτήρα, χρεώσαν νὰ εἶναι πάντοτε ἄξια τῆς παλαιᾶς σοφίας : Ἀλλ', ἀναμέσον τῶτων, εἶδον, Λόγους πανηγυρικῆς, καὶ Διατριβὰς διαφόρας γεγραμμένας ὑφ' ἑνὸς δεινοτάτου, καλὰ μὲν εἰδὸς Ἐλληνοῦ Σπυριδῶνος Θεοτόκου : καὶ ἐκπλήττομαι ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ μετριότητι ἐκείνου τῶ διαπρεπῆς ἀνδρός, ὅσις δὲν ἐξέδωκεν ἀκόμιν πρὸς ὄφελος τῆς περὶ τῆς λόγου δεινότητος τοιαῦτα ὑπέροχα φιλοπονήματα, τὰ ὁποῖα μόλις ὑποφέρουσι σύγκρισιν : καὶ ἐξίσταμαι πολλῶν πλέον ἐπὶ τῷ τοιαύτῳ ἀνδρὶ τῶ ὁποίου ἡ ὑπερβολὴ τῆς μετριοφροσύνης σερεῖ τὸ δημόσιον πραγμάτων τὸσων ἀξίων τῶ φωτός καὶ τῆς δόξης. Ἦθελεν εἰπῆ τις ὅτι ἡ μετριοφροσύνη ἐν τῶτοις εἶναι ἀνθάμιλλος πρὸς τὰ ἐκείνων προτερήματα : καὶ ὅτι κάμνει ἐκείνη συνεχεσάτας πείρας διὰ νὰ μετεωρίζηται εἰς ἐκείνον τὸν βαθμὸν εἰς τὸν ὁποῖον ταῦτα ἔφθασαν : ἀλλὰ νικηθείσης ἡδὴ ταύτης τῆς μετριότητος παράττων, εἶδεν ἡ Ἰταλία ἐν ταύταις ταῖς παρῆσαις ἡμέραις νὰ ἐκδίδονται διάφορα ποινήματα γεγραμμένα μετὰ πάσης ἐνεργείας καὶ δυνάμεως παρὰ τῶν πεπαιδευμένων καλὰ μὲν τῶν δύο Ζελατῶν, πατρός καὶ υἱῶ, Κεφαλλήνων τὴν πατρίδα, ἀναστροφόμενα πάντα περὶ πολλὰς κλάδας τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης, τὰ ὁποῖα θέλουν ἰξεύρη πάντοτε νὰ συνισῶνται εἰς τὰς Ἐπισημονικὰς μετὴν καινότητα καὶ μὲ τὴν ἀλήθειαν. Κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας, ἐγὼ ἔμαθον, ἀλλὰ δὲν εἶδον ἀκόμιν ὅτι ἐκ τῶν πιεσιρίων Βενετίας ἐξῆλθεν ἐν ἐγκώμιον εἰς τὸν μέγαν Ἀγγελον Ἐμον, γεγραμμένον ὡσαύ-

τως παρὰ τῆ ἐρρωμενεστάτη καλέμε ἐνός Ἑλληνοσ τῆ ἐπίκλην Σκορ-
 δύλην, ὅσις κατάγεται ἀπὸ γένους Κριτικῆ, τὸν ὁποῖον γνωρίζω
 μόνον ἐν Φήμης, εἰς τὸ ὁποῖον ἐγκάμιον, καθ' ὅσον μὲ εἶπεν ἕνας
 Ἰταλὸς ἀρχιερεσ, ὅσις μὲ ἐδηλοποίησε τὸ πρᾶγμα, Ἐλέπειτις μίαν
 εὐλωττίαν εὐτονον, μίαν εὐφραδίαν χωρὶς κανένα ἴχνιοσ χαυνό-
 τητοσ μίαν ἐκλογὴν εἰκόνων ἢ διανοημάτων, ὅπῃ ὁ Ἑρῶασ τῶν ἐσ-
 χατιῶν τῶν Ἀδριατικῶν δὲν ἔχει νὰ παραπονηται νὰ μὴν ἐγεννήθη
 συμπολίτησ τῶν Ρένε-Δεγαί-Τρείνων. Ἄς εἰπῶμεν ὡσ ἐν παρό-
 δῳ, ὅτι ἕτοσ ὁ Ἑρῶασ τῶν Θαλασσῶν ἢ τῶν ἀνέμων παρ' ἐνόσ ἄλλῃ
 Συγγραφίῃσ, ὅσις ἐξηρεύνησε ἐκ γενέσεωσ τὰ ἀνέκδοτα τῆσ λαμ-
 προτάτησ φαμιλίῃσ τέτοτο τοῦ μεγάλου ἀνδρὸσ, ἀποδεικνύεται, ὅτι
 πρὸσ αἵματοσ ἢ καὶ πατρίδα εἶναι Ἑλλήν. Οὗτοσ ἄσ εἶναι ἀπόγο-
 τοσ τῆ Κίμωνοσ, ἢ ἢ Ἑλλάσ ἀπ' ἐδῶ ἢ ἐμπροσθεν ἄσ ἀποσράφῃ ἐν-
 ὄδον τῶν κωδίκων τῶν δημολαλήτων Ναυάρχων, ὅτι γεννᾷ ἕνα Ἀπό-
 γοινοσ ἕτασ ὑπέροχοσ: ἢ ἄσ εἶναι εὐγνώμων εἰς τὰ Ἀδριατικὰ τέλ-
 ματα ὅπῃ τὸν εἶχοσ φυλάξῃ. Ἐτυπώθησαν εἰς Βενετίαν πολλὰ ἰ-
 ταλικὰ Ἐπιγράμματα, ἐδῶ ἢ ἐκεῖ συνηγμένα εἰς ἔπαινον τῆ αὐτῆ
 Ναυάρχε: ἢ ἕνα ἀπὸ τῆτα ἐξέρχεται ἐκ τῆ καλέμε ἐνόσ νέεσ Ἑλ-
 ληνοσ, ὅπῃ ἢ αὐτὸν γνωρίζω, ἐκ πολλῶν Βυκολικῶν ποιημάτων,
 τὰ ὁποῖα ἔτυχε καὶ συμβεβηκόσ νὰ ἀναγνώσω, ἢ εἰς τὰ ὁποῖα εἶδον
 νὰ βασιλεύῃ ἢ ἀπλότησ καὶ ἢ εὐγένεια ἢ Θεοκρίτειοσ μὲ πάσῃ τῆσ
 πλέον διαυγῆσ φαντασίῃσ, μὲ χαρακτῆρασ ἀναμφιβόλωσ ἢ τῆσ πλέον
 ἐνεργείσ. Τέτοτο τὸ Ἐπιγράμμα ἄσ εἶναι εἰς τῶν ἐλέγχων ὅπῃ ἐγὼ
 προσέτω: ἢ ἄσ ἀναγνωσθῆ παρὰ τῆσ φαντασίῃσ ἢ παρὰ τῆσ γεύ-
 σεωσ. Οὕτωσ ἀρχεται:

Fidia novel, che ad eternar le gesta &c. ἦγαν " Ὡ Φειδία νέε, ὅ-
 πῃ διὰ νὰ ἀπαθανατίζησ τὰσ πράξεισ, " ἢ τ.

Καὶ ἐπειδὴ ὀμιλεῖμεν περὶ ποιήσεωσ, ἐγὼ ἐνθυμάμαι ἕνα ποιη-
 μάτιον χθὲσ τυπωμένον εἰς Βενετίαν ἐν τῇ τυπογραφίῃ τῆ τζάττα,
 ἢ γεγραμμένον ὑπὸ τῆ ἀπαλωτάτησ ἢ ἄσείσ καλέμε ἐνόσ Ἑλληνοσ
 Κεφαλλῆνοσ, Μαρίνου Πινιατόρε, ἐπιγραφόμενον Scherzi giovanelli
 poetici, ἦγαν " Παιδιῃαὶ μεираκιῶδεισ ποιητικῃα: " ἐνδον τῆ ὁποῖοσ ἢ
 γεῦσισ ἢ πλέον ἀπαλή, ἢ ἢ πλέον τελεία παρατήρησισ τῆσ ἐπαφρο-
 δίτου φύσεωσ κάμνεν νὰ θαυμάσῃ τῆσ φανταζόμενοσ νὰ ζῆ ὁ Ἀ-
 νακρέων, καὶ νὰ κατοικῆ ἐν Ἑλλάδι: καὶ ἢ Σαπφῶ κατὰ μετεμ-
 φύχωσιν νὰ φαίνηται καὶ αὐτῇ νὰ πορεύηται πλανωμένη καὶ ταῦτα
 τὰ συγγενῆ σώματα. Ἰδέ σοι πηγαὶ εὐσύνετοι εἰς τὸν Ἀββᾶν,
 ὅθεν θέλει ἐξαντλῆ καθε ἐλεγχον τῆσ εὐφύιῃσ, καὶ τῆσ γεύσεωσ ὅ-
 ποῦ βασιλεύει εἰς τόσα ἄλλα ποιήματα γεγραμένα εἰς Ἑλληνικὴν
 διάλεκτον, τὰ ὁποῖα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τυπῶνται καθ' ἐκάσῃν, ἢ ὄντων

γεγραμμένων εἰς μίαν γλῶσσαν, ἥτις διὰ τὸν Ἀββᾶν, φαίνεται ἑμοῖα μὲν ἐκείνην τῶν Σιναίων ἔτος δικαίως δὲν ἔχει κἀνέναν χρόνος νὰ τὰ νοῆ, ἀλλ' ἐπίσης δὲν ἔχει δίκαιον τὴ μὴ γνωρίζω ταῦτα ὅταν ἐπιχειρῇ νὰ μᾶς ὁμιλῇ περὶ αὐτῶν, ἢ περὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων οἵτινες τὰ συνδέτεσιν. Ἀλλὰ ἂν ταῦτα τὰ ποιήματα, καθότι γεγραμμένα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων, δὲν γνωρίζονται εἰ μὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν εἶναι ἔτι περὶ ἐκείνων τῶν ἄλλων ὅπου οἱ Ἕλληνες ἔγραψαν καὶ τέτες τὴς ἐχάτης αἰῶνας, ἢ γράψουσι σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν πάτριον αὐτῶν γλῶσσαν: ὃν τρόπον κἀμνεσι τὰ γένη τῆς Ἰταλίας ἢ τῆς Γερμανίας, εἰς τὰς ὁποίας πόλεις πλέον ἢ ἄλλα καὶ γράψουσι, καθὼς ἐγράφετο ἐν Λατίῳ ἢ ἰδίῳ δύο χιλιάδες χρόνος: περὶ αὐτοὺς νὰ μιμῶνται τὴς Κικέρωνας καὶ τοὺς Λιβίους. Περὶ τοιαύτων ποιημάτων γεγραμμένων εἰς τὴν πρωτογενῆ Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἂν ὅχι ὁ Ἀββᾶς, ὅσις ἴσως πολὺ ὀλίγον ἐγκαταμίγνυται εἰς τοῦτο τὸ εἶδος τῶν φλυαριῶν, ἕνας ἄλλος ἐλλόγιμος ἢ πολὺ ἐμβαθυνός εἰς τὴν γλῶσσαν τὴ Ὀμήρου ἢ τὴ Δημοθέους, ἢ ἀναγινώσκη, ἀναμύσον τέτων, ἐκεῖνα ὅπῃ ἐτυπώθησαν εἰς Βυκορέσι τῷ 1716 τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροχορδάτου: ἢ ἀναγινώσκη τὰ συγγράμματα τυπωμένα ἐν Λιφίᾳ τῷ 1722 τοῦ Νικολᾶ Μαυροχορδάτου: ἢ ἀναγινώσκη ἐκεῖνα τοῦ Νεοφύτου Πελοποννησίου τυπωμένα καὶ αὐτὰ ἐν τῇ ρηθείσῃ πόλει Βυκορέσι τῷ 1765: ἢ ἀναγινώσκη προσίτι τὰ ἐπισημονικὰ συγγράμματα, Μαθηματικά, φυσικά, Μεταφυσικά, Διαλεκτικά καὶ τ, τυπωμένα ἐν Λιφίᾳ παρὰ τῶν ἀνωτέρω μνηματευθέντων Νικηφόρου Θεοτόκου καὶ Εὐγενίους Βελγάρως: ἢ ἀναγινώσκη πάμπολλα ἄλλα, τὰ ὁποία, διὰ νὰ μὴν ἐνοχλῶ τὸν ἐπὶ τῶν ἐκείνου ἀπορρήτων, δὲν θέλει τὰ θέσω ἐν καταλόγῳ, καὶ ἢ ἀς διδάξῃ ἢ ἢ ἀς εἴπῃ πρὸς τὸν Ἀββᾶν, τί εἶδος ποιημάτων εἶναι ταῦτα, καὶ πόσα βρίθεις. Ὅμως θέλει μοι συγχαρῆσθαι ὁ ἐπὶ τῶν ἀπορρήτων νὰ εἴπῃ ἐκ περισσῆ, ὅτι εἰς τὰ βαρύτερα συγγράμματα ἐκεῖνε τὴ Νεοφύτου Πελοποννησίᾳ, βλέπει τις μίαν ἀνάγνωσιν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν γλωσσῶν τὴν πλέον ὑψηλὴν καὶ τὴν πλέον ἐμμεγέθη, εἰς τρόπον ὅπῃ ὁ Λόσκος, ἢ ἀκόμη ὁ Κορδύλλανος ἤθελον εὐρίσκη πράγματα ἴσως εὐτονώτερα ἐνείνων ὅπῃ αὐτοὶ εἶπαν περὶ τοιαύτης ὑποθέσεως: ἢ ἤθελον πρὸς τέτοις αὐτοὶ θαυμάσκη τὸν Δεσπότην Ἀνδρα, ὃς τις εἶναι τὸ ἐπάγγελμα Μοναχός, ἐν τῷ ἀγίῳ Ὁρειμονάζων καὶ μὴν ἔχωντας τὴν βοήθειαν τῶν ἄλλων γλωσσῶν, πλὴν τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας διαλέκτε τῆς Ἑλλάδος, ὑπερέβαλλεν εἰς νοερὰς ἀναλυτικὰς δυνάμεις τὸν μεγαλότερον Μεταφυσικὸν τῆς Εὐρώπης. Ἄν ἔτος δὲν εἶχεν ἀποθάνῃ, ὀλίγος καιρὸς εἶναι, ἐγὼ ἤθελον τὸν θέτη εἰς ἐκείνον τὸν κατάλογον τῶν Ἑλλήνων Μοναχῶν καὶ Γερέων νὰ ἔχη

ἔχη τῆτον ὁ Ἀββᾶς ὡς μοναχὸν ἐν Πελοποννήσῃ, εἰς τὰς χρεῖας τῆ.

Χρεωσῶ νὰ μνημονεύσω προσέτι, καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ παραιτῶμαι, τῶν Πινδαρικών ποιήσεων ἔμπλεων φαντασίας τῆ περιφίμου Βυλδάνου, γεγραμμένων εἰς γλῶσσαν Ῥωσσικὴν καὶ Ἑλληνικὴν: καὶ αἵτινες χρεωσῶν νὰ κάμνωσι νὰ κλαίη τις, τὸν θάνατον τὸν ὑπεράγαν ὀριμὸν τέτε τῆ μεγάλε ἀνδρὸς. Καὶ πόσον ὑπόλογον ἐγὼ θέλω χρεωσῆ νὰ ποιῶμαι τῆ περιβοήτε πονήματος ὅπου ἐξῆλθε τὴν πρώτην φοράν ἐκ τῶν πιεσηρίων τῆς Πετρεπόλεως ἔνθα ἀναγινώσκειται μὲ τίνα θαυμασὸν τρόπον ἕνας Καρβούρης, ἕνας Ἕλλην ἐκ τῶν λαμπρῶν νήσων τῆς Ἰωνίε θαλάσσης ἐξέπληξε τὰς Μηχανικὰς τὰς πλέον ἐμβαθυνὰς τῆς Εὐρώπης, νικῶντας μὲ τὴν τέχνην, τὴν ἀνίκητον πίεσιν καὶ τὴν ἀμετρον παράτριψιν ἐκείνῃ τῆ ὑπερμεγέθους λίθου, ὁ ὁποῖος ἔκαμνε νὰ δυσθυμῆ ἡ Μηχανικὴ καὶ ἡ Ἀνάλυσις, μεταφέροντας αὐτὸν εἰς Πετρεπόλιν, ἔνθα ἡ Γλυφὴ ἀνέμενε, ἐκ πολλῶν χρόνων ἐπιθυμῶσα τὰ ἀπαθανάτιση καὶ αὐτὴ μὲ τὰς ἐξωθεν σκιαγραφίας τῆ πλέον μεγάλε Ἡρώος τῶν χιόνων καὶ τῶν κρυάλλων, ὄν τρόπον ἡ εὐγλωττία ἀπεθανάτισε τὰς σκιαγραφίας τῆς ψυχῆς του; Ἀναμείσον τῶν πραγμάτων τῶν ἀδυνάτων, ἕνας Ἕλλην ἐνίοτε ἴξευρε νὰ κάμνη τέρατα καὶ θαυματεργίας ἀνικησῆς: καὶ καλῶς εἶδον οἱ Ῥωμαῖοι, ὅτε ἔβαλαν ἀρμοζόντας: Graeculus... coelum si iusseris, ibit. ἤγειν: "Ὁ Ἕλλην ἂν σὺ προσάξης θέλει ἀναβαίνει εἰς τὸν οὐρανόν." Οὗτος ὁ Καρβέρης ἔχει ἀδελφὰς πεπαιδευμένους, ἕνας ἀπὸ τῆς ἐξελέχθη Ἰατρός τῆς Βασιλείας Γαλλίων, καὶ ἡ Εὐρώπη τὸν γνωρίζει: ὄν τρόπον αὐτὴ γνωρίζει αἰομὶ ἐν ἄλλον Φραντζίον ὀνομαζόμενον Ἰατρὸν ἄριστον ἐν τοῖς βασιλείοις Λεστανίας. Καὶ ἐπειδὴ ὀμιλοῦμεν περὶ τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων τούτων τῶν ἐχάτων χρόνων καὶ ταῦτα τὰ συγγράμματα χρεωσοῦσι νὰ μίζωνται ὡς τεκμήρια τῆς εὐφυίας των, ἠμπορῶν, ἐρωτῶ ἐγὼ, νὰ ἐνώσω ἐν τῷ καταλόγῳ ἐν ἔργον ὅπου δὲν εἶναι βιβλίον, ἀλλ' εἶναι ἰσοσάσιον εἰς πολλὰς βίβλους; ἠμπορῶν νὰ μνημονεύσω ἐγὼ ἐκείνῃ τῆ Ἕλληνος τόσῳ περιφίμου ἐκ τῆς πατρίδος τῆ Καρβέρη καὶ τῆ Φρανζίνου, ἐκείνῃ, λέγω, τῆ ἐπισημοτάτε Ἕλληνος καλεμένῃ Ἰέρακος τόσῳ γνωρίμου εἰς τὴν τῶν Ἰνδῶν Ἰστορίαν, ὅσις διαδύς πρὸς τὰς τόπους ἐκείνους, χωρὶς ἄρματα καὶ χωρὶς δυνάμεις, ἐσάθη, ὑπ' εὐφυίας ἱκανὸς νὰ ἀναπεισῆ ἕνα ἀπ' ἐκείνων τῶν λαῶν τὰ τὸν ἀναγορεύσωσι βασιλέα; Ἄς σημειωθῆ ἔδῳ, ὅτι τοιαύτη θαυμασοτάτη ἱκανότης ἐξ ἠδὴ τεσσάρων αἰώνων ἀφ' ἧ ἡ Εὐρώπη οικειώθη πρὸς τὰς Ἰνδίας, πρὸς τὴν Ἀφρικὴν, καὶ πρὸς τὴν Ἀμερικὴν, δὲν ἐσεάθη ἐκίνη ἐνὸς Ἀγγλῆ, ὅχι ἐνὸς Λεστανῆ, ἐνὸς Ἰσπανῆ, ἐνὸς Ὀλλανδῆ καὶ τ. ἀλλ' ἐκείνη μόνον ἐνὸς Ἕλληνος. Πόση εὐφυία ἀπῆτειτο

διὰ τὰ θαρρήσια περὶ τοιαύτων ἐγχείρημας καὶ πόσα ἔργα παιδείας ὅμῃ
ἠνωμένα ὑπερβάλλει τῆτο;

Τοιαύτης φύσεως εἶναι τὰ ποιήματα καὶ αἱ εὐφυΐαι τὰς ὁποίας
ἠμπορῶν οἱ Ἕλληνας νὰ προβάλλωσιν εἰς τέττες τὰς ἐσχάτας αἰῶνας.

Τί κάμνω ἐγώ; καὶ πῶς ἔχω νὰ προποδίσω, ἠμνημόνησα παντε-
λῶς καὶ τῆς βραχυλογίας καὶ τῆς συντομίας: περὶ με θέλουν ποδηγῆ ταῦ-
τα τὰ ἀνέκδοτα, ἀν' ἐγὼ εὐθὺς δὲν παύσω νὰ ἐνδεικνύω εἰς ταῦτα
ἰλαρὸν πρόσωπον;

„Οἱ Ἕλληνας καὶ τέττες τὰς ἐσχάτας αἰῶνας,“ λέγει ὁ Ἀββᾶς,
„ἐφθεῖραν τὴν πλεόν γλαφυρὰν γλῶσσαν, ὅπερ ἡ εὐφυΐα εἶχε κτί-
„ση: ἔτοι ἐφθασαν νὰ μὴ τὴν νοῶσι παντάπασι.“

Ἰσως! Ἀλλ' ὁ Ἀββᾶς, ὡς φαίνεται ἠμνημόνησε, πρῶτον πάντων,
νὰ μᾶς εἰπῇ, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι φυλάττωσιν εὐσαθῶς ἕως τῆς σήμερον
τὴν πρωτόγονον αὐτῶν γλῶσσαν, δρομαίως ὀμιλῶντες εἰς αὐτὴν καὶ
τώρα: γράφοντες αὐτὴν μὲ τρέχοντα κάλαμον, καὶ σώζοντες αὐτὴν
καθαρὰν καὶ ἀδιάφθορον, ὃν τρόπον τὰ κρέατα σώζονται μέσα εἰς τὴν
ράκιτ, καὶ μέσα εἰς τὸ νερὸν ἐμπυπλισμένον ἀπὸ Κιγκίαν. Ἐνας ὀ-
νειδισμὸς ἔτιος ἀφιλάνθρωπος, ὁποῖος εἶναι ὁ εἰρημῖνος, δὲν θέλει
χρεωσῆ νὰ πίπτῃ ἐπὶ τέττες τὰς ὑἱὰς τῆ Ἰσδα, οἱ ὁποῖοι ἐκμυζῶ-
σιν, ὅμῃ μὲ τὸ γάλα, τὴν γλῶσσαν τῆ Δαυὶδ καὶ τῆ Γακώβ. Ὡμὲ
μέλαν καὶ ζοφοειδὲς καταπέτασμα τὸ ὁποῖον ἡ νύκτα ὕφανεν εἰς ἐρ-
γαλεῖον ἐξ ἐβένου, ὅταν ἐν αὐτῇ ἠύξανεν ἡ πλεόν βαθεῖα σιγὴ καὶ
ἡ φρίκη, διὰ τὰ σέκης σὺ πάντοτε τεθειμένον ἀναμέσον τῆς ὄψεως
παντός αἰδιότη, καὶ ἀναμέσον τῶν περιαλγῶν δυσυχῶν Ἰορδάνου καὶ
Σαμαρείας, καταπέτασμα μέλαν λέγω, ἀνεχισμένον ὑπὸ τῆς ἀλο-
γιστίας τῆ Ἀββᾶ, πόσας φρίκας δὲν μὲ ἀνεκάλυψες! Ὁλος ἐκταμ-
βος ἐγὼ σέκω! Ἡλεῖ, Ἡλεῖ λαμὰ σαφαχθανί,“ ἤγειν: „Θεῖμα,
„Θεῖμα ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;“ Καὶ οἱ παρόντες Ἑβραῖοι, μὴ κα-
ταλαβόντες ἐκεῖ τὸν νεὺν τῶν λογίων μᾶς γλώσσης, τὴν ὁποῖαν δὲν
ἐνέον πλεόν, εἶχον νομίσῃ ὅτι ἔτος ἐκάλει πρὸς βοήθειαν τὸν Ἡ-
λίαν. Σημειῶδω, ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς λέγει, ὅτι τοιαῦτα λόγια ἐ-
προφέρθησαν μεγαλοφῶνως: διὰ τὰ εἶχον καλῶς νὰ νοῶνται. Ἀλλ'
οἱ Ἑβραῖοι, ἀν' δὲν προσφέρωσιν εἰ μὴ μίαν ὄφιν ἔτω φρικῶδη, διὰ
τῆς ὁποίας φαίνονται ἀμαθεῖς παντάπασι ἐκείνης τῆς γλώσσης, εἰς
τὴν ὁποῖαν ἐγράφη ἡ Πεντάτευχος, ἕως ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων: ἀν'
σύμπαν τὸ γένος ἐν ἐκείνοις δὲν σώξῃ σήμερον ταύτης τῆς γλώσσης
τὸ μικρότερον ἴχνος: ἀν' ἕνας Ρ'αββίνος χρεωσῆ νὰ τὴν σπεδάξῃ,
πῶς ἠθελε τὴν μανθάνῃ ἕνας Γλοσελανδὸς χωρὶς ποτὲ νὰ ἐλπί-
ξῃ νὰ γίνεταί ὡπὲρ ἐκεῖνον ἐγκρατὴς τῆς μικροτέρας ὑπεροχῆς: Ἐξ-
ναντίας ὁ Ἕλλην ἔχει τὸ θαρρῶς νὰ λέγῃ εὐτόλμως καὶ νὰ ἀρτι-
ποιῇ.

ποιῆται, ὅτι, ἠαὐρὶς ποτὲ νὰ παραλείπη νὰ νοῆ τὴν γλῶσσαν τῶν Δημοσθενῶν καὶ τῶν Πυθαγορῶν, καὶ ἠαὐρὶς νὰ παύῃ γράφοντας εἰς ταύτην, ὃν τρόπον μίαν ἡμέραν ἐγράφετο παρὰ τῶν Ξενοφάντων καὶ τῶν Ξενοκρατῶν, κατ' ἐκεῖνον τὸν τρόπον ὅπῃ ὁσιστὸν βλέπει ἐκ τῶν φιλοπονημάτων γεγραμμένων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον τὴν πλέον ἠαρίεσαν καὶ τὴν πλέον παλαιάν: ἐκεῖνος, λέγω, ἔχει τὸ θάρρος ἀκόμη νὰ διιχυρίζηται ὅτι ἔκτισε μίαν γλῶσσαν νέαν εἰς γλαφυρότητα, εἰς ἠαριεντισμούς, εἰς ἐνέργειαν, ἠεδὸν ὁμοίαν μὲ τὴν παλαιάν καὶ πρωτογενῆ, ἐκ τῆς ὁποίας αὐτὴν προήγαγεν, ὃν τρόπον οἱ οἰκῆτορες τῆ Ἄρνης καὶ τῆ Τιβέρεως προήγαγον Ἰταλικὴν ἐξ ἐκείνων τῆ παλαιᾶ Λατίς: Ἄν ἡ Λατινικὴ διάλεκτος ἐγέννησε μίαν θυγατέρα ἐπαφρόδιτον εἰς ἠαριότητα, ὁποία εἶναι ἡ γλῶσσα τῆ Βοκκακίς καὶ τῆ Τάσσε: μία μῆτηρ ἠαριότερα ὁποία εἶναι ἡ Ἑλληνίς, δὲν εἶναι θάῤῃμα ἂν ἐγέννησεν (ἐγὼ δὲν προβάλλω ἕνα παράδοξον) μίαν θυγατέρα εὐειδεστέρα ἀκόμη καὶ εὐπροσωποτέρα πολὺ τῶν θυγατέρων τῆς Λατινίδος.

Ὁ Ἄνθρωπος γεννᾷ ἕνα Ἄνθρωπον: ἡ Τίγρις πάντοτε Τίγριν: ὁ Ἀετὸς ἕνα Ἀετὸν καὶ τ. δὲν εἶναι κίνδυνος ἰὰ ἔχασσι νὰ ταράττωνται τὰ γένη.

Ἐγὼ δὲν ἀντιποιοῦμαι ὅτι ἡ νέα γλῶσσα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀνωτέρα τῆς μητρὸς τῆς εἰς γλαφυρότητας, ὃν τρόπον συνέβη καλέγηται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ περὶ τῆς Ἰταλικῆς: ἀλλὰ θέλω ἰχυρῶς δεῖκνῆν, ὅτι αὐτὴ ὑπερβάλλει εἰς δύναμιν, καὶ εἰς γλυκύτητα τὴν ἠαρίεσαν γλῶσσαν τῆς Ἰταλίας.

Δύο εἶναι οἱ τρόποι τῆ ἐφελιύειν μὲ τὸν ἦχον καὶ μὲ τὴν Φωνὴν ἕνα ζῶντα: ἐκεῖνος τῆ διεγείρειν ἐν τῆτῳ τὴν πτόσην καὶ τὸν φόβον: καὶ ἐκεῖνος τῆ ἀναζῶπυρειν ἐν αὐτῳ τὰς γαληνίης αἰθῆσεις τῆς γλυκύτητος καὶ τῆ ἔρωτος. Ἰδὲ σοι οἱ ἄξονες εἰς τοὺς ὁποίους διὰ παντὸς κατατροχάζων μὲ μίαν διηρηκὴ δίνησιν οἱ τρόποι τῆ λέγειν. Ἄς ἐκλεχθῆ λοιπὸν ἐκ τῶν Ἰταλικῶν συγγραμμάτων ἡ εἰκὼν ἡ πλέον φρικαδῆς, καὶ ὁμοίως ἡ εἰκὼν ἡ πλέον γλυκεῖα καὶ ἡ πλέον ἀπαλή, καὶ τὴν κρίσιν τῶν Ἰταλῶν ἐπείνων αὐτῶν: καὶ ἂς μᾶς εἶναι ἡ βραχυλογία πάντοτε παρῆσα. Ἐγὼ δὲν ἰξεύρω ἂν ἀπατῶμαι, ἀλλὰ πισεύω ὅτι ἡ Ἰταλία διὰ νὰ ἐγείρη ἐν βραχεῖ τὴν πτόσην, συνιστάται πλέον ἢ ἀλλαχῆ εἰς ἐκείνης τῆς σίχης τῆ Τάσσε, ἔνθα ἡ ταρτάριος σάλπιγξ καλεῖ τὰς οἰκῆτορας τῶν καταχθονίων σκιῶν, καὶ κάμνει νὰ τρέμη ὅλος ὁ Ἄδης: καθῶς διὰ νὰ ἀνεγείρη τὰς πλέον ἀπαλὰς καὶ τὰς πλέον γλυκεῖας, ἐγὼ νομίζω ὅτι αὐτὴ πλέον ἢ εἰς ἄλλον συνιστάται εἰς τὸ θεῖον ἄσμα τῆ Πετράρχη, ἔνθα αὐτὸς καλεῖ τὰς αὔρας, τὰς ἀπαλωτάτης κλάδης, καὶ τὰ ψυχρὰ καὶ γλυκεῖα ὕδατα, διὰ

να ἔχωσι νὰ ἀκῶσι τὰς ἐχάτας φωνάς τε. Ἄς μεταφράζωνται ἀμ-
τερα ταῦτα τὰ ἀποκόμματα ποιήσεως εἰς γλῶσσαν ἀπλοῦ — Ἐλ-
λινικὴν, εἰς ἐκείνην, δηλαδὴ, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν εἰς τὸ σῶμα οἱ συμ-
πολιταί μας: καὶ ἄς ἀντιπαραβάλλωνται ἔπειτα αἱ ὠραιότητες τῶν
καὶ ἐκείνων, διὰ νὰ ἔχη νὰ ἀποδεικνύται, ἂν καὶ τύχην ἢ πρόσληψιν
μὴ εἶναι φοβερά! Τολμηρέ! ἢ θέλεν εἰπῆ τις, σὺ θέλεις τρέμη;
Ναί: ἐγὼ ἀποκρίνομαι, ἂν δὲν εἶχα τρέχη πολλῶ πρότερον! Ἄς
φθάσωμεν εἰς συμπέρασμα.

Chiama l'abitator dell' ombre eterne
Il rauco suon della tartarea tromba;
Treman le Spaziose atre caverne,
E l' aer cieco a quel rumor rimbomba.
Nè sì stridendo mai dalle superne
Regioni del cielo il folgor piomba:
Nè sì scossa giammai trema la terra
Quando i vapori in sen gravida serra.

Ἄς μοι συγχαρηθῆ νὰ σημειώσω μίαν ἀπλὴν ἀπορίαν ἣτις ἤλ-
θε νὰ καθιδρυθῆ μεταξὺ τῆς φρίκης ὅπως μᾶ ἔμποισιν ἔτοι οἱ σί-
χοι: καὶ εἶναι ἢ ἀκόλαστος. Τέτο, λέγω, δὲν εἶναι ἐν ἐμοί, εἰ μὴ ἀ-
πορία, τὴν ὁποίαν ἐγὼ μῆτε χαϊδεύω, μῆτε καταφρονῶ. Il rauco
suono (ὁ βραγχώδης ἤχος παραβάλλεται ἐκεῖ ὡς μοι φαίνεται, μὲ τὸ
πιomba stridendo (πίπτει μεθ' ὀρμῆς τρίζοντας): καὶ φαίνεται, ὅτι,
μῆτε εἰς ἀκρίβειαν ἰδεῶν, μῆτε εἰς ὁμοιότητα ἤχου βραγχώδους ἔχει
ἐδεμίαν ἀναλογίαν τὸ ἐν πρὸς τὸ ἕτερον: διότι ἢ σάλπιγξ ἢ καὶ, ἢ ὁ
κεραυνὸς πίπτει μεθ' ὀρμῆς: ἢ μία εἶναι βραγχώδης, καὶ ὁ ἕτερος τρί-
ζει. Ὁμοίως ὁ τρόμος τῶν εὐρυχώρων μελάνων ἄντρον ἀντιπαρα-
βάλλεται πρὸς τὸν τρόμον τῆς γῆς, ὅταν ὑπὸ σεισμῶν τινάσσεται.
Ἐν μέλαν καὶ εὐρύχωρον ἄντρον, τὸ ὁποῖον τρέμει, φοβεῖμε πολλῶ
πλέον τῆ σεισμῶ: ἐκεῖ ἐγὼ ἔχω ἕνα αἶρα βαθέως τυφλόν: ἐδῶ,
ἕνα αἶρα τῶ ὁποῖα, διαρῖσθη ἡ ἡμέρα, καὶ τὸ δοκεῖ ἐμοί: ἐκεῖ, ἕ-
να φρικτὸν σεισμὸν, ὅπως ὄχι μόνον μᾶ σέκει ὑπὸ τὰς πόδας, ἀλλὰ
μὲ περικυκλῶνει διὰ τῶν πλευρῶν, καὶ ἐπίκειται εἰς τὴν κεφαλὴν μὴ,
εἰς τρόπον ὅπως δὲν μᾶ ἀφίνει ἐδεμίαν ἵνα τῆς περιφερείας τῆ σώμα-
τός μὴ, ὅπου νὰ μὴ τὴν θέσῃ εἰς σπασμὸν φοβερόν: ὅταν εἰς ἕνα
σεισμὸν τῶν πλέον σφοδρῶν, ἢ κεφαλὴ μὴ καὶ αἱ πλευραὶ μὴ δὲν φο-
βῶνται τόσῳ μηχανικῶς, ὅσα γέμωσι φόβου οἱ πόδες μὴ: ἐδῶ, πάν-
τα τὰ λοιπὰ μέλη μὴ διανοῦνται πῶς ἔχωσι νὰ διασφίξῃ τὰς πόδας
μὴ διευθύνοντα τῆς μετὰ τὸ ὀλόκληρον βάρου τῆς μηχανῆς, ἐνθα

σερωότερον βλέπεν οί ὀφθαλμοί μου: ἐκεῖ ἐγὼ μένω εἰς μίαν πάλιν τελείαν ἀναμέσον μέλως ἢ μέλως, ὅπως ἐγὼ ἐξίσταμαι ἢ ἐκπλήττομαι, ἢ ἔνθα ἢ κεφαλὴ ἢ θελε νὰ διασώξῃ τὰς πόδας μου, εὐθὺς ἀμνημονεῖ τέτων, διὰ νὰ ἐνδυμῆται ἑαυτὴν: καὶ ἔνθα οἱ πόδες τὸ αὐτὸ ἐχρεώσων ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς, ἀμνημονεῖν ἀκόμι ἢ ἔτοι, διὰ νὰ ἐνδυμῶνται ἑαυτὰς. Ἰδᾶ σοι ἡ ἀπηνεσάτη τοποθεσία, ἔνθα μὲ θετεῖ ὁ Τάσος, ὅταν μου λέγῃ, Treman le spaziose atre e caverne, „ Τρέμωσι τὰ εὐρύχωρα μέλανα ἄντρα, “ ἦτις δὲν εἶναι τόσῳ (αἰτῶ συγχαίρησιν παρὰ τῆς ἱεράς σάκτης τῆ μεγάλε Τάσῳ), δὲν εἶναι, λέγω, τόσῳ ἀνάλογος πρὸς ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν κατέστην ὑπὸ τῶν τιναγμῶν τῆς γῆς, ἃς ἦσαν ἔτοι τῶν πλέον δυνατῶν, ὅταν αὐτοὶ περιορίζονται εἰς τὸ νὰ σείωσι τὸ ἔδαφος ὅπως μὲ ἀποσηρῖζει.

Μετάφρασις τῶν Στίχων τῆ Τάσῳ εἰς τὸ ἄπλο --
Ἑλληνικόν.

Βαρεῖα κραυγὴ ἢ τρομερὴ βροντῶντας εἰς τὸν Ἄδην,
Ὅλα τὰ κράτη ἐτρόμαξε τὸ κρατερὸ σκοτάδι.
Ἦτον ἢ βραχυερὰ βοὴ τοῦ ταρταρέου ὄργανου
Τῆ ἐρέβου τῆς οἰκίτορας κράζει: ἐγέρθητ' ἀπάνευθε.
Τρέμωσι οἱ μαῦροι χάντακες τρέχωσι οἱ μαῦροι λάκκοι
Τῆς σκοτινάδας τὰ κορμιά ὅλα ἐτρέξαν παράκει.
Κι ὅλος ὁ αἶρ ὁ βυκτερός μέσα βαθεῖα ἀντηχάει,
Ρῶπῃ ἀσραπὴ ὀκτὸν κρατὸν ποτέτζει δὲν ἀχάει.
Ρέπωντας ρίτα εἰς τὴν γῆν: ἔτε σεισμὸς νὰ τρέμῃ,
Κάνει τὴν γῆν ὅταν οἱ αἰμοὶ ἢ οἱ χαμένοι ἀνέμοι,
Σείων τὰ καταχθόνια συντρίβην καὶ ἐγκρεμίζων,
Βενὰ πετράδι θάλασσαις ἀναποδογυρίζων. (1)

Ἐπειδὴ ἕνας κτύπος καμωμένος εἰς ὃ, τιῶν περιέχον δὲν τελειώνει σβεννύμενος ὡς κτύπος, ἀλλ' ἐξαπολυθεῖ διαχεόμενος εἰς πολλὴν χώραν ἀποβάλλων πάντοτε τόσην ἐπίτασιν ὅσην ἀποκτᾶ ἐξάπλω-

(1) Ἀς ἐπιτηριθῆ ἔδω ὁ βράγχος ἐκφερόμενος ὡς διὰ γραφίδος ἐν ταῖς φωναῖς "κραυ, βρον, ὄργ, ἐρέ, κράτη: πρᾶγμα ὅπως δὲν παρατηρεῖται ἐν τῷ Τάσῳ, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ "tor, ombre, ter, tarta, tromb," ἐκφέρεισι κάθε ἄλλο ἢ βράγχον, ἢ φαίνεται νὰ ἀμνημονεῖ, ἢ νὰ ψεύδεται, τοῦ ἀποτελέσματος μὴ ὄντος ἀναλόγου πρὸς τὴν αἰτίαν.

πλάσιν ἐπὶ ἐνὸς μεγαλιτέρῃς μέρῃς ροῶδῃς ἀκασικῆ, ἕτως ἐγὼ ἐπειρασάμην (καθότι μὲ συγχωρεῖται παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης) γὰρ εἶκωμαι συμμά εἰς τὴν φύσιν, καὶ ἐν τῷ τῷ γὰρ μὴ μιμῶμαι τὸν Τάσσον, ὅστις ἢ δὲν ἠθέλησε γὰρ προσέχει εἰς ἕτω φυσικὸν πρᾶγμα, ἢ ἡ γλώσσά τε δὲν τὸ εἶχε συγχωρήσῃ. Παρατιρεῖται ἐν Ὀμήρῳ, ὅτι ὁπόταν ἐκεῖνος θέλῃ γὰρ μιμῆται μὲ τὴν βροντὴν τῆ Διὸς, ἀπρίξ προσκολλώμενος εἰς τῆτον τὸν κανόνα, λέγει: " Δεινὸν δ' ἐμβρόντησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε: " ἤγην, φρικῶδῶς ἐβρόντησεν ὁ πατὴρ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν θεῶν. Μιμηθεῖς ὁ φοβερὸς Ποιητὴς μὲ τὸ " δεινὸν " τὴν βροντὴν ὅπῃ μεθ' ὀρμῆς φοβεῖ, μὲ τὸ " ἐβρόντησε, " τὸν ἤχον ὅπῃ ἀκολουθεῖ τὸν πρῶτον φόρον, ἐγκαταλείπει ἔπειτα ἐκεῖνο τὸ " τον, " καὶ ἐκεῖνο τὸ " βρον " συλλαβάς μακράς, καὶ ἀνιῖς κατ' ἀκολουθίαν ἕως καὶ τὸν ἤχον τῆ ρ, " ὡς ἐκεῖ βλέπομεν, τελειώνει εἰς φωνὰς καὶ φοφῶδεις ἀλλὰ διαχυτικὰς, οἷον: ἢ ᾶν τε, ᾶν τε, δύο φοραῖς ἀναλαμβάνομένη.

Μνήμων παρατιρήσεως ἕτω περικαλλῆς καὶ ἀναγκαίας, ἀναγίνωσε τὴν μετάφρασιν, " Βαρεῖα κραυγὴ " καὶ τ.

Τῶρα ἂς σημειωθῇ, ὅτι ἐγὼ δὲν ἔδεσα ἐν ἀντιπαραβολῇ τὸ " καλεῖν μὲ ἕνα ἤχον βραγχῶδη, " πρὸς τὸ " πίπτειν μεθ' ὀρμῆς τρίζωντας, " καθὼς ὁ Τάσσος ἐκεῖ λέγει: ἀλλὰ " τὴν ἠχὴν τῆς σάλπιγγος μέσα εἰς τὰς ζοφῶδεις καὶ εὐμεγέθεις χάρας " πρὸς τὴν ἠχὴν " τῆς βροντῆς " τῆς πλείον φοφῶδῃς διὰ τῶν ἀμέτρων χωρῶν τῆ ἀέρος μας: πρᾶγμα ὅπῃ φαίνεται ἐξ ἐκείνου τῆ " ἀντιχάει, " καὶ ἐξ ἐκείνου τῆ " ἀχάει, " μὲ τὰ ὅποια τελειώνει ὁ ἔβδομος καὶ ὁ ὄγδοος σίχος. Ἄς σημειωθῇ πρὸς τῆτοις, ὅτι τὸν τρόμον τῶν ἄλλων ἐγὼ τὸν ἔδεσα ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς μίαν εἰκόνα ἀναλογιωτέραν καὶ φρικῶδεςέραν τῆ ἀπλῆ τινάγμῃ τῆς γῆς, μετακομίσας τὴν φαντασίαν τῶν καμαρῶν καὶ τῶν φοβερῶν ἀντρων τῆς σφαίρας, ἐνθα εἶκην κλεισμένοι οἱ ἀνεμοὶ, καὶ ὅθεν ἐξηλιγμένοι κάμιντσι γὰρ τρέμνν τοιαῦτα καμάραι φρικῶδεις, καὶ τοιαῦτα φοβερά ἀντρα, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἀνατρέπασιν ὄρη πετρώδη, καὶ ἠπέιρες καὶ θαλάσσας. Ἐλπίζω, ὅτι διορθωμένου μὲ ταπεινώσεως ἐνὸς ἐλαττώματος ἕτω μικρῆ τῆ μεγάλου Τάσσου, γὰρ μὴν ἔχη τις ἐν δίκαιον, ἕτως ἀμφισβητήσιμον, ὃν τρόπον θέλῃσι πάντοτε τὸ ἔχη ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐξάνέστησαν πρὸς διορθωσιν τῆ Ὀμήρῃ.

Ἄσμα Πετταρχικόν.

Chiare, fresche, e dolci acque
Ove le belle membra

Pose colei, che sola a me par donna;
 Gentil ramo, ove piacque
 (Con sospir mi rimembra)
 A lei di fare al bel fianco colonna;
 Erba, e fior, che la gonna
 Leggiadra ricoverse
 Con l'angelico seno;
 Aer sacro sereno
 Ov' amor co' begli occhi il cor m'aperse,
 Date udienza insieme
 Alle dolenti mie parole estreme.

S'egli è pur mio destino,
 E'l cielo in ciò s'adopra,
 Ch'amor quest'occhi lagrimando chiuda.
 Qualche grazia il meschino
 Corpo fra voi ricopra,
 E torni l'anima al proprio albergo ignuda.
 La morte sia men cruda
 Se questa speme porto
 A quel dubbioso passo;
 Che lo spirito lasso
 Non porria mai 'n più riposato porto
 Nè 'n più tranquilla fossa
 Fuggir la carne travagliata, e l'ossa.

Tempo verrà ancor forse,
 Ch' all' usato soggiorno
 Torni la fera bella, e mansueta;
 E là ov' ella mi scorse
 Nel benedetto giorno,
 Volga la vista desiosa, e' lieta
 Cercandomi; ed o pietà!
 Già terra infra le pietre
 Vedendo, Amor l'inspira
 In guisa, che sospiri
 Si dolcemente, che mercè m'impetre,
 E faccia forza al cielo
 Asciugandosi gli occhi col bel velo.

Da be' rami scendea
 Dolce nella memoria

Una pioggia di fior sovra 'l suo grembo,
 Ed ella si sedea
 Umil in tanta gloria
 Coperta già de l'amoroso nembo:
 Qual fior cadea sul lembo,
 Qual sulle trecce bionde
 Ch' oro forbito, e perle
 Era quel di a vederle:
 Qual si posava in terra, e qual su l'onde,
 Qual con vago errore
 Girando pareva dir: qui regna amore.

Quante volte dissi' io

Allor pien di spavento,
 Costei per fermo nacque in Paradiso!
 Così carco d' oblio
 Il divin portamento,
 E' l' volto, e le parole, e' l' dolce riso
 M' aveano, e sì diviso
 Da l' immagine vera,
 Ch' i' dicea sospirando,
 Qui come venn' io, o quando?
 Credendo esser in ciel, non là dov' era.
 Da indi in quà mi piace
 Quest' erba sì ch' altrove non ò pace.

Μετάφρασις εἰς τὸ ἄπλο — Ἑλληνικόν.

Καθαρὸν δροσερὸν γλυκύτατον νερὸν,
 Ὅθεν τὰ μέλη τὰ εὐμορφα
 Κατέθεσεν ἐκεῖνη
 Πᾶ μόνην λέω γυναῖκα
 Εὐχρημον κλοναράκι
 Πᾶ ἤρεσέ της αὐτῆ
 (Ἐνδυμῆμαι καὶ σβύνα.)
 Ν' ἀπιδώσῃ σ' ἐκεῖνο
 Τὴν τόσ' ὠραίαν πλευράν της
 Ἄνθη χορτάρια
 Ὅπῃ εἶχαν κρύψῃ ἀνάρια
 Ἡ εὐμορφη ἢ ποδιά
 Κ' ἢ ἀγγελικαῖς ἢ ἀγνάλαις.

Ἀέρα τ' ἔρανῃ, γλυκέ μου αἶρα
 Πᾶ ἐκείνην τὴν ἡμέρα
 Μὲ τόσω εὐμορφα μάτια
 Μ' ὄριξ' ὁ ἔρωσ τὴν καρδίαν κομμάτια
 Συναθροισμένα ὁμάδι
 Ἀκῆσε τὰ κακά μου
 Λόγια μου θλιβερά, λόγια, σερνά μου.
 Ἄν εἶν τῆς μαύρης τύχης μου
 Καὶ ὁ ἔρανός θελήσῃ,
 Τῆτα τὰ μάτια κλαίοντα
 Ὁ ἔρωσ νὰ μὲ σβύσῃ,
 Τὸ δύσυχόν μου τὸ καρμὶ
 Μιὰ χάρις ἐδική σας
 Ἀς τὸ περικαλύψῃ μεταξὺ σας.
 Καὶ ἄς ἐπιστρέψῃ ἡ ψυχὴ
 Σ' τὴν κατοικίᾳ τῆς ζῶρα!
 Λιγώτερον πικρὸς
 Σ' ἐμὲ θέλει φανῆ ὁ θάνατός μου
 Ἄν τέτοια ἐλπίδ' ὀμπρὸς
 Φέρω μαζί μου, ὅταν σωθῇ ἡ ζωὴ μου
 Καὶ ὅταν διαβῶ τ' ἀμφίβολον
 Αἰώνιον μου διάβα.
 Τὴν βαρεμένην μου ψυχὴν
 Τόσον ἢ τόσον θλιβερὴν
 Δὲν ἤθελ' ἀποθόσω
 Καὶ σὲ λιμένα ἔτζ' εὐορμον
 Οὐδ' ἤθελε τῆς δάσω.
 Δάκνον ἔτζι ἔτζ' ἡσυχον
 Ὡσάν μιὰ τέτοια ἐλπίδα
 Γιὰ νὰ ξεχωριθῇ μόνι νὰ μείνῃ
 Μακρὰν ἀπὸ ταῖς σάρκες μου
 Τὰ κόκαλα νὰ φύγῃ
 Καὶ τὰ πολλὰ μου τύραγμα,
 Ποτὲ νὰ μὴν τὰ σμίγῃ.
 Ἴσως σ' τὸν μέλλοντα καιρὸν,
 Τόπον εἰς δροσερὸν
 Θέλει ἐπιστρέψῃ ἡ λέαινα
 Ἡ αἰαία, ἡμερωμένη
 Καὶ ἐκεῖ πᾶ πρῶτα μὲ εἶχε ἰδῆ
 (Εὐτυχισμένη ἡ ὥρα;)

Θέλει γραφή νά θεωρή
 Μὲ πόσον μὲ χαράν της
 Γιὰ νά ξανοίξη νά μ' εὐρή
 Τὸν ἄτυχον μπροσάν της
 Μὰ χάμα βλέποντάς με
 Σ' ταῖς πέτραις ἀναμεταξὺ
 Θέλει βαθεῖα πονέση
 Καὶ ὁ Ἔρωσ νά μπορέση
 Ἐμπνεύσιν νά τῆς δέση,
 Ὡς πᾶ μ' ἀνασεναγμὸν
 Γλυκὰ ν' ἀναζητήση
 Ὁ μέγας ἔρανος νά μ' ἐλεήσει
 Καὶ νά μὲ συγχαρήσῃ:
 Καὶ ὁ ἔρανος θέλει σφιχθῆ
 Θεωρῶντας (νά σημάδι!)
 Νά σεγνώσῃ τὰ δάκρυα
 Μὲ τὸ εὐμορφον μαγνάδι.

Ὅπτα εὐμορφα κλονάρια

(Μνήμη γλυκειά!)
 Ἐπιπτε μιὰ βροχὴ ὡσαν, χαρὰ
 Ἀπ' ἄνθη καμωμένη
 Καὶ ἔρρεεν ἐπάνω της
 Καὶ πρὸς τὰ γόνατά της.
 Καὶ σαν σωρὸς ἐχύνετο
 Ἐπάνω σὴν ποδιάν της
 Ἐσεκε ταπεινὴ
 Αὐτὴ σὲ τόσῃν δόξαν
 Καὶ συγνεφιά πυκνὴ ἐρωτικὴ
 Τὴν ἔκρυβ' ἀπεμπρὸς με:
 Ποῖο ἀπὸ τ' ἄνθη ἐπιπτε
 Σ' ταῖς γύραις τῆς ποδιάς της
 Καὶ ἄλλο ἀπηθάνετο
 Εἰς τὰ ξαυθὰ μαλιά της
 Ξαυθὰ μαλιά πᾶ εἰπάζοντα
 Περίλαμπρον χρυσίον
 Μαργαριτάρια ἐπίσημα
 Θεμένα ὀμὲ πλισίον.
 Ἀλλ' ἄνθος ἐπιπτε σὴν γῆν
 Ἀλλ' ἄνθος μὲς τὴν βρύσιν
 Στολιζώντας τὰ κύματα

Κὶ ἄλλο ἐπεριπλανεῖτο
 Καὶ ἐφαίνετο νὰ ἔλεγε
 Καὶ νὰ ἐδιηγεῖτο
 Πῶς μόνος ἐκεῖ κρίσιν
 Ὁ Ἐρωτας ποιεῖ καὶ τυραννεῖ τὴν φύσιν.

Πόσαις φοραῖς ὁ δύσυχος
 Τότε ζετρομασμένος
 Ἐλεγε ἐξισημένος
 Πῶς τέτη δὲν εἶναι τῆς γῆς
 Δὲν εἶν' αἶρος θρέμμα
 Μὰ μέσ' τ'ς αὐλαῖς ἐπλάσθηκε
 Τῶ παραδείσῳ σέμμα.

Τόσον τὸν νῆν με ἐθάμβωσαν
 Μὲ ἐπιρασι τὴν μνήμην
 Τὸ χῆμά της τὸ θεῖκόν
 Τὸ πρόσωπον, τὰ λόγια
 Καὶ τ' ἀνδολικόν της γέλοισιν
 Πόχασα τὸ νδυμτικόν
 Καὶ ἡ φαντασία με ἐφέσθη,
 Καὶ συχρानασεζῶντας

Ἐλεγα μοναχός μου
 Πῶς καὶ πότε νὰ ὑρέθηκεν
 Τάχατ' ἐδῶ ὁ ἑμαυτός με;
 Πάντοτε φανταζόμενος
 Σ' τὸν ἔρανὸν πῶς ἤμην
 Κὶ ὄχι ποτὲ κει πῆ ἤμην

Καὶ τότες εὐρισκόμεν:
 Ἀπὸ τὰ τότες με ἤρσαν
 Τόσον τῶτα τὰ χόρτα
 Πῶ ὅξ' ἀπ' ἐδῶ δὲν εὗρηκα
 Τῆς ἡρεμίας τὴν πόρτα.

Ἡ Ἔλεγα ἐγὼ κάμην ἐδῶ ὡσαύτως ἐκεῖνο ὅπῃ ἀνωτέρω ἔκαμα περὶ τῶν σίχων τῆς Τάσως, ἀν δὲν ἐφοβέμην νὰ οὐνειδίζωμαι ὅτι εἶμαι μακρολόγος: καὶ ἀν δὲν ἴξουρα πρὸς τῆτοις, ὅτι ἐκεῖ ὅπῃ ὁ Ἀββάς διατρίβει τὸν βίον, ὑπάρχουσι πάντοιοι Ἑλληνας, οἵτινες θέλουσι πληροῖ τὴν περιεργίαν τε, καὶ θέλουσι τῶ γραφῆ τὸ Ἄσμα με Ἰταλικὰ γράμματα, σημειωντές τε ἐν ἐκάσῳ σίχῳ τὰς φωνὰς τὰς ἐμφατικωτέρας, ἀπαλωτέρας, κομφοτέρας καὶ πλεσιωτέρα τὰς ὁποίας, ἔχῃ δι' ἐμὴν ἐπίδεξιότητα, ἀλλὰ δι' ἐπιτηδειότητα τῆς γλώσσης

εἰς τὴν ὁποίαν μεταφράζω, προεχωρησέ μοι νὰ εὕρισκω εἰς καιρὸν ὅπῃ γράφω: καὶ νὰ ποιά ἐξ ἐκείνων τὸν ἀνωτέρω γεγραμμένον ἀρμονικὸν σύνδεσμον, χωρὶς νὰ φροντίζω τῆς ἀκριβῆς θέσεως τῶ μέτρῳ τῶ Ποιητῆ, ἀλλὰ προσκολλώμενος πάντοτε εἰς τὸν γλυκὺν εἰρμόν τῶν ἐκείνου εἰκόνων.

Θέλω παρατηρῆ μόνον, ὅτι ὁ Πετράρχης, θέλωντας νὰ μιμηθῆ μὲ τὸν πρῶτον εἶχον, ἔχῃ ὕδατα τὰ λιμνάζοντα καὶ νεκρά, ἀλλ' ὕδατα ρέοντα καὶ ζῶντα, συνοδεύει τὸ ἰταλικὸν acqua (ὕδατα) μὲ ἐπίθετα εἰς τὰ ὁποῖα βλέπομεν δύο re, re re, re), ὡς εἶναι εἰς τὸ chiaro, fresche κιάρε, φρέσκε: ἢ ἀπλο—Ἑλληνικῇ μετάφρασις λέγει.

„Καθαρὸν, ἄροσερον, γλυκύτερον νερὸν,“ καὶ ἰδὲ τέσσαρα “ρό, ρό, ρό, ρό,” τὰ ὁποῖα ἐκφέρειν σφοδρότερον τῶν δύο “ρε, ρε” ἐκείνο, τὸ ψιδύρισμα ὅπῃ κἀμνην τὰ ὕδατα τῆς πηγῆς ὅταν ρέωσι: καὶ ἕως ἡ μόνῃ λέξις acqua, ἄκωα, ἥτις εἰς τὸ ἰταλικὸν φαίνεται νὰ σημαίνει ὕδωρ ἠρέμιον: εἰς τὸ ἀπλο—Ἑλληνικὸν διεγείρει τὴν εἰκόνα ἐνὸς ὕδατος ἐμβίῃ καὶ ρέοντος μὲ τὴν φωνὴν “ιερόν.” Ἡ φωνὴ pioggia πίογια ὁμοίως, ἡ ὁποῖα ἐγείρει μίαν εἰκόνα ὀλίγω ἐμβιον: εἰς τὸ ἀπλο—Ἑλληνικὸν ἐκφέρεται μὲ τὴν λέξιν “βροχή,” καὶ φαίνεται ὅτι ἐκεῖνο τὸ “βρο” παριστᾷ ὡς διὰ γραφίδος τὴν κατάβασιν τῆς βροχῆς, ἥτις ὑπερβαίνει τὸ ροῶδες τὸ ἀέριον. Οὕτω τὸ cadea μεταφράζεται ἔρρεεν, καὶ ἀκολούθως ζωγραφεῖται μὲ χράματα τὰ πλέον ζῶντα, ἐκεῖνη ἡ πτώσις τῶν ἀνθέων, γλυκεῖα ναί: ἀλλὰ πάντοτε ψιδυρίζεσα. Οὕτω τῶ perle πέρλε, ἀπλο—ἑλληνικὰ μεταφραζόμενον “μαργαριτάρια,” κάδε ἀμαθῆς βλέπει, ὅτι μαγεύει πολλῶ πλέον ἡ φωνὴ “μαργαριτάρια,” ἢ ἡ φωνὴ perle πέρλε.

Τὸ Cielo τζιέλο πρὸς τέτοις, μεταφράζεται “ἕρανος.”

Τὸ bello βέλλο, “εὐμορφον,” καὶ ἀλλὰ καὶ “αἰραῖον.”

Τὸ piacque πιάκκε, “ἠρεσε.”

Τὸ ricopra ρικόπρα, “περικαλύπτει.”

Τὸ torni, τόρνι, “ἐπιστρέφει.”

Τὸ dubbioso, δεβαιοσό, “ἀμφίβολον.”

Τὸ lasso, λάσσο, “βαρεμένον.”

Τὸ riposato, ριποσάτο, “εὐορμον.”

Τὸ mansueta, μανσεέτα, “Ἡμεραμένη.”

Τὸ ispirazion ἰνοπιρατζιόν, “ἐμπνευσις.”

Τὸ rami, ράμοι, “κλονάρια.”

Τὸ amoroso ἀμορόσο, “ἔρωτικόν.”

Τὸ biondo βιόνδο, “ξανθόν.”

Τὸ oro, ὄρο, “χρυσίον.”

Tò forbito, φορβίτο, "περίλαμπρον."

Tò con un vago error girando, κον ἔν βάγο ἔρρόρ γιράνδο,
,, ἐπεριλπανεῖτο.

Tò pien di spavento, πιέν δι σπαβέιτο, "ζετρομασμένος."

Tò volto, βόλτο, "πρόσωπον."

Tò pace, πάκε "Ἠρεμία."

Ἀντὶς λοιπὸν νὰ διόφθειραν, οἱ Ἕλληες ἔκτισαν μίαν νέαν γλωσσάν ἣτις ἔχει τὰς γλαφυρότητας τῆς μητρὸς τῆς πλέον ἡτινοσῶν: ἢ ἣτις μίαν ἡμέραν ἴσως, σοβαρὰ θέλει σεμνύνηται νὰ ἀντιστῆται εἰς κομψότητα τῇ μητρὶ αὐτῆς ἐκείνῃ αὐτῇ.

Ὅπῃ ἂν ἔτοι οἱ ἔλεγχοι τὰς ὁποίας ἐγὼ πρότερον, δὲν ἦσαν ἱκανοὶ, ἀς κληθῶσιν εἰς μαρτυρίαν ἐκείνοι ὅπῃ φιλοσοφοῦσι περὶ τῶν διαφορῶν διαλέκτων, ἐκείνοι ὅπῃ μέχρι τῆς σήμερον ἔγραψαν περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν γλωσσῶν. Ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν αὐτῶν λέξεων, ἢ μόνον συντρέχει ἡ τῶν γενῶν εὐφυΐα, ἀλλὰ μάλις αἱ παραγωγαὶ, ἢ τὰ φαινόμενα τοῦ κλίματος, ἢτοι τὰ παικίλα εἶδη τῶν τετραπόδων ἢ πτηνῶν, ἢ τῶν μορφῶν, αἱ τῶν φωνῶν, τὸ διάφορον τῶν ἄσμων, ἢ ὠραία, ἢ φοβερά ὄψις τῶν θαλασσῶν, τῶν λιμνῶν, τῶν ποταμῶν, ἢ τὰ ἀνθη ποικίλων χρωμάτων, αἱ ὄσμαι, ἢ αἱ γούσεις αἱ δαφιλίεσαι, πλέον ἢ ἦπτον ὀξεῖαι ἢ δριμύειαι, ἢ τερπνὴ διαμόρφωσις τῆς πεδινῆς ἢ ὄρεινῆς γῆς: ἢ ἀγρίοτις, ἢ ἡμερότις παντὸς ζῶντος ὅπῃ κατοικεῖ ἐκεῖ: τὰ φρικῶδη ἢ τὰ συγκερασμαμένα ἀτμοσφαιρικὰ φαινόμενα: οἱ ἀνέμοι πλέον ἢ ἦπτον ἐμμανεῖς ἢ φρικάδεῖς: αἱ διάφοροι ποιότητες ἔτινοσῶν καρπῶν κατόλου: ἢ πᾶσαι ὁμοῦ αἱ ἐπιβολαὶ ὅπῃ ἀναγκάζουσι τὰ ὄργανα ἢ τὰς ζωάδεῖς δυνάμεις νὰ διαρθρῶσι φωνὰς, ἢ νὰ ἔχωσι νὰ τὰς προσαρμόζωσιν εἰς τὰ αἰσθήματα σκληρὰ ἢ γλυκεία, μικρὰ ἢ μεγάλα, ὑδαμινὰ ἢ μεγαλοπρεπῆ φοβερά ἢ ἡμερα, τὰ ὁποία διηγήθησαν ἐπ' ἐκείναι ἐπὶ τῆς ἐπιτηδεϊότητος τῶν αἰσθήσεών μας.

Ἐγὼ ἐρωτῶ τὸν Ἀββᾶν ποῖα ποτὲ εἶναι τὰ προτερήματα ὅπου ἡ παλαιὰ Ἑλλάς εἶχε, ἢ ὅπῃ ἐλλείπῃσι τῇ νέᾳ; Τὰ ὄργανα τῶν τῶν Ἑλλήνων δὲν αἰσθάνονται ἀκόμη τῶν τύπων ὅπῃ οἱ αὐτῶν γονεῖς ἠσθάνοντο ἐξ ἡδὴ χιλίων χρόνων; Τίνες μεταβολαὶ φυσικαὶ συνέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα; Δὲν εἶναι αὐτὴ ἀκόμη κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας ὁ κῆπος ἢ ὁ παράδεισος ὁ πλέον μεγαλοπρεπῆς τῆς οἰκουμένης: Τὸ λαγκαδι τῶν Τεμπῶν ἐμίσεισεν ἴσως ἀπ' αὐτῆν; Τὰ ἀρχέτυπα, ὅθεν ὁ Ἀπελλῆς ἐζαγράφησε τὸν αὐτῶν Ἀφρόδιτην δὲν ἐξακολοῦθον νὰ ὑπάρχωσι καὶ τῶρα ἀκόμη; Ὁ Ρῆσσοδ δὲν λέγει, ὅτι διὰ νὰ σκιαγραφῆ τις ὡς ὁ Ἀπελλῆς, χρειάζεται, εἰ ἐκείνη, ἢ ὄχι ἀλλὰχῶ, νὰ σπεδάξῃ τὰ ἀρχέτυπα, ἢ νὰ ἐρευνᾷ

τὰ σχήματα τῶν γυναικῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἐκτισμένων; Ἡ τερπνὴ τῶν Κυκλάδων ὄψις, καὶ τὰ φυσικὰ θαύματα ὅπως ἐν αὐταῖς εἶναι πολυπληθέςατα, δὲ κάμνῃσι συντροφίαν πάντοτε εἰς τὰς ἡμέρας, εἰς τὰς νύκτας, εἰς τὸν χρόνον; Δὲν λέγῃσιν οἱ Συγγραφεῖς τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας, ὅτι μία πρασινάδα παντοτινὴ ἐπασφαλίζει εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐν ἑαυ ἄπαυσον καὶ διανεκῆς; Καὶ διατὶ δὲν θέλει χρεωσῆ νὰ εἶναι ἀναμέσον τούτων διανεκῆς μία γλῶσσα ἀνάλογος πρὸς τὸ ἐκείνων κλίμα, οἷον ἀποτελέσμα, ἀρμόδιον πάντοτε πρὸς τόσας αἰτίας ὅπως πάντοτε τὸ διαυθεντεύσῃ; Γλῶσσα ὅπως δὲν παραχωρεῖ προτερημάτων ἑδῆμιᾶ ἄλλη, καθὰς δὲν χρεωσῆν ποτὲ νὰ παραχωρῶσιν αἱ αἰτίαι τῶν ὁποίων, ὡς ἐρρέθη, αὐτὴ ἀπαρτᾶται ἀμέσως; Πῶς ἔφθασαν αἱ ἀπειρόκαλοι καὶ ἀναρμοσαὶ ἀναβοήσεις, τὰς ὁποίας ἀποτροπιάζεται ἡ ἐπισῆμη, ἡ ἱστορία, ὁ ἀπλῆς κοινὸς λόγος, καὶ ἕως καὶ ἡ ἀμάθεια, ἀποτολμᾷ νὰ λέγω, καὶ δὲν ἀποδέχεται ταύτας, εἰ μὴ ἡ μόνη ἀλογισία; “ Ἄς κατεβάσωμεν ἕνα κάλυμμα, ” ἢ ὑπάγει ἐπιφέρῃσας ὁ Ἀββᾶς, “ καὶ ἄς ἀφαιρεθῆ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας ὄψις ταπεινοῦσα τοσοῦτον: Αὕτη εἶναι ἡ ἐπιγραφή τῆς αἰσχύνης τῆ ἀνθρωπίνης πνεύματος.”

Κάλυμμα, ἐγὼ λέγω, ὅπως ὁ Ἀββᾶς κατεβάζει διὰ νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ τὴν ὄψιν ὅπως αὐτὸς πλάσῃ, ὃν τρόπον τὸν ἠθελε πλάσῃ ὅστις ἐν δυσυχῆς ἀπαιδευτος: κάλυμμα καθὼς ὑφασμένον, ἐγὼ σε ξισχίζω: τοιαυτοτρόπως ξισχισμένον, πορεύς, καὶ ἀπ’ ἐδῶ καὶ ἔμπροσθεν σκέπαζέ με ἐκείνον ὅπως ἠθελε νὰ σέ κατεβάσῃ: καὶ μάκρυνε ἐαυτὸ, ἀπὸ τῆς ὄψεως τόσον ὑπερφάνης καὶ τόσῳ περικαλλῆς, καὶ ἀπὸ τῆς εἰκόνης τῆς πλέον ὠραίας τῆ ἀνθρωπίνης γένεως.

“ Οἱ ἀλλογενεῖς, ” λέγει ὁ Ἀββᾶς, “ γίνονται εἰς τὰς Ἑλληνικὰς οἱ ἐρμηνεῖς τῶν βιβλίων τῆ Πλάτωνος, καὶ τῆ Ἀριστοφάνους.”

Οἱ ἀλλογενεῖς, ἐγὼ θέλω εἰπῆ, ἠθελον κάμη κάλλιον, ἂν ἡ χάπων μίαν ἡμέραν νὰ ἰξεύρωσιν ὡς πρέπει τὴν ἀκριβῆ καὶ καθαρὰν γλῶσσαν τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος, νὰ ἔρχωνται νὰ ἐνοικῶσιν ἀναμέσον τῶν λαῶν ταύτης τῆς γῆς, καὶ νὰ ὀμιλῶσι καὶ νὰ συνδιατρίβωσι πρῶτον μὲ τέτες, διὰ νὰ μανθάνωσι τὸν ἀληθῆ νῦν ἐκείνων τῶν φωνῶν, τὸν ὁποῖον δὲν ἠθελον δυνηθῆ νὰ μανθάνωσι μὲ τὴν χρῆσιν τὴν πλέον ἐπίμονον τῶν Λεξικῶν, καὶ τῶν παλαιῶν μεταφράσεων.

Πολλὰ εἶναι τὰ παραδείγματα τὰ ὁποῖα οἱ Ἕλληνες κάμνῃσι νὰ παρατηρῆν οἱ περιέργοι, ἀποδεικνύοντες, ὅτι ἡ παλαιὰ τῶν γλῶσσαι, νοεῖται ὀλιγώτατον παρὰ τῶν ἀλλοειδῶν, οἵτινες πολλὰκις τετυφωμένοι ἐπεχείρησαν νὰ ἐξηγῶσι τὰ ποιήματα ἐκείνων τῶν περιβοήτων συγγραφέων, ὅπως ἐν ἐκείνῃ γράφοντες, κατέστησαν ἐπίφθονον τὸν τίτλον τῆ Ἑλληνος, καὶ κατέστησαν ὑπερφανώτατον προσέττον τίτλον τῆ φιλανθρωπίης.

Διὰ τὰ δοθῆ ἓνα δείγμα τῆ ἀλλοκατάτε τρόπῳ μὲ τὸν ὁποῖον οἱ ἄλλοεθνεῖς ἐπέβαλοντο πολλὰν τὸν πολὺ δύσκολον ἀγῶνα τῆ μεταφράσει τὰς Ἑλληνικὰς, καὶ διὰ τὰ φανῆ ἐκ τῆς ἡ μικρᾶ ἐκείνων σύνεσις, οἷτινες ὁμως καὶ τὰ ἄλλα θέλουν ἦσθαι μεγάλοι ὅποσον ἐν τις θέλη, καὶ ἐλόγιμοι ὅποσον ἐπιθυμῆ, καὶ διὰ τὰ ἐμφανιδῆ ἐναργῶς, ὅτι πρὸς τὴν μεταφράσιν τῶν φιλοπονημάτων τῶν Ἑλληνικῶν εὐφυῶν, δὲν εἶναι ἱκανοὶ ἴσως, εἰ μὴ Ἑλληνες, ἐγὼ θέλω ἐξετάσῃ τὰς πρωτίσας σελίδας τῆς περιφήμου μεταφράσεως τοῦ Λογιωτάτου Κυρίου Ἀββᾶ Καισαράτι, τὸν ὁποῖον ὁμως ἐγὼ περὶ πολλῶ ποιῶμαι: καὶ τόσον ὅπε δὲν παραχωρῶ τοῦ ὑπολόγου τῶ πλέον διαπύρῳ φίλῳ αὐτῆ, μῆτε τῶ πλέον μεγάλῳ θαυμαστῆ τὸν ὁποῖον αἱ χώραι τῆς δύσεως τῆ φυλάττεσιν.

Ἀλλὰ πόθεν χρεωσῶ ἐγὼ τὰ ἀρχίσω, καὶ πῶς ἔπειτα τὰ τελειώσω; ἡ βραχυλογία γίνεται εἰς ἐμὲ φορτικῆ: καὶ δὲν ἠμπορῶν τὰ ἀπολύῳ αἰτίας ἐμαυτὸν ἐμπροσθεν ἐκείνης: θέλω εἰπῆ ὁμως πρὸς τὴν βραχυλογίαν: ὅτι ἐκείνη χρεωσῆ ἐνίοτε τὰ παραχωρῆ τῶν αὐτῆς δικαίων εἰς τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὁποῖαν οἱ ἄνθρωποι θέλουσι χρεωσῆ τὰ σέβωνται πάντοτε πλέον ἀπ' ἐκεῖνο ὅπε οἱ Ἑλληνες ἐσέβοντο τὸ εἶμμα καὶ τὸ σπῆπτρον τῆ Ἀπόλλωνος, διὰ τῶν ὁποῖων ὁ Χρῦσης ἐζητεῖ δεόμενος τὴν συγκατάβασιν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Χρῦσης μᾶς παριστάται ὁ πρῶτος εἰς τὴν μνήμην, ὁ Χρῦσης αἰς δώσῃ ἐδῶ ἀρχὴν εἰς τὰς σκέψεις μας.

Ὁ Χρῦσης ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἰλιάδι, φθάνει εἰς τὸ σράτευμα τῶν Ἑλλήνων: καὶ τὸ πρῶτον πρᾶγμα ὅπε αὐτὸς κάμνει ἐνώπιον τῆ λαῶ καὶ τῶν Ἀτρειδῶν, χωρὶς τὰ ἀποφαίνει τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον ἐκεῖ ἦλθε: δέεται τὰ λάχωσιν εὐτυχίαν καὶ ἐπίδοσιν τὸ σράτευμα καὶ οἱ βασιλεῖς ὅπε ἠγέοντο τῆς καὶ τὰς ἐκείνων ἐπιθυμίας. Ἐτοιμάσας τοιαυτοτρόπως τὰς αὐτῶν καρδίας ὑπὲρ ἑαυτῆ, χωρὶς τὰ διλοποιῆ τὸ τέλος διὰ τὸ ὁποῖον ἦλθεν εἰς τὸ σράτευμα, καὶ τὴν ἀρχὴν δείχνωντας σπευδὴν καὶ ἐπιμέλειαν καὶ περὶ ἑαυτῆ, ἀλλὰ περὶ ἐκείνων ὅπε τὸν ἦκεον, πάλιν ἀποφαίνει τὴν ἰδίαν αὐτῆ σπευδὴν, καὶ φανεροῖ εἰς τὰς στρατιώτας, ὅτι ὅσον διὰ τὴν ἑαυτὸντε δὲν ἐζητεῖ εἰ μὴ αὐτοὶ τὰ ἐλευθερώσωσι τῆς αἰχμαλωσίας τὴν θυγατέρα του, προσφέροντας εἰς ἀμοιβὴν πολλὰ δῶρα ὅπε μετ' ἑαυτῆ ἐκόμιζεν.

Ἐδῶ πᾶστις βλέπει, ὅτι ὁ Χρῦσης πληροὶ δύο καθήκοντα: τὸ ἓνα κεχωρισμένον ἀπὸ τῆ ἑτέρας: καὶ τὸ ἓνα μὴ ἐξαρτώμενον τῆ ἑτέρας: τὰ ὁποῖα ἠμπορῶν τὰ μένωσι κεχωρισμένα τελείως, χωρὶς τὰ γεννᾶται ἀταξία παντάπασιν. Αὐτὰ εἶναι καλῶς δεδεμένα ἀλλ' ἐκατ' εὐθείαν: διότι τὸ πρῶτον τῆτων παρασκευάζει τὰς ψυχὰς εἰς τὴν καλὴν ἔκβασιν τῆ δευτέρας: ἀλλ' αὐτῆ ἡ σύζευξις ἕως ὅπε μέ-

ναι καὶ εὐθεῖα καὶ τοῦτον τὸν τρόπον, παρὶς ἅ ὅλον ἐκεῖνο τὸ τεχνεργήμα ὅπῃ ἐκεῖ βλέπεται, ὅτε, ἂν ἦτον εὐθεῖα, ἡ ὠραιότης τῆς τεχνεργήματος ἤθελεν ἀφανισθῆ καὶ χαθῆ παραυτίκα. Ἐδῶ ἡ ζωγραφία καὶ ἡ γλυφὴ, ἂν ἤθελον ποτὲ νὰ ἐκφέρωσιν ἕνα Χρῦσιν τοιοῦτον, ἤθελαν κάμῃ ἐχὶ μίαν, ἀλλὰ δύο διαφορὰς εἰκόνας, ὅχι ἕν ἀλλὰ δύο ἀγάλματα διαφοράτα: τὸ ἕνα μὲ τὴν κεφαλὴν τετραμμένην εἰς τὰς ἑρᾶς, καὶ τὰς χεῖρας ὑψωμένας ὡς δέησιν. καὶ τὸ ἕτερον μὲ τὴν κεφαλὴν ἐξ ἡμισείας ἐπικλινῆ: τὸ ἕνα ἔχον τὰ ἱερά ἐπιπλά, καὶ τὸ ἕτερον ἐκτεταμένον εἰς τὰ κεκομισμένα δῶρα, μὲ τὴν παλάμην καὶ τὰς δακτύλους ὀλίγον τεταμένους, ὡσάν, ὅταν δεικνύεται, εἰς χημά ἰκέσιον ἕνα πράγμα τὸ ὁποῖον ἐπιθυμεῖται νὰ ἔχη νὰ παρατηρηταί. Ὡ πόσον ἀξιόλογοι καὶ χρήσιμοι φαίνονται αὐταὶ αἱ δύο ἔντεχνοι εἰκόνες τῶ μεγάλῃ ζωγράφῃ τῆς ἱστορίας τῆς φύσεως! Ἀς ὁμιλήσῃ ἐκεῖνος αὐτὸς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τε διάλεκτον.

Εἰκὼν πρώτη.

Ἀτρεΐδαί τε καὶ ἄλλοι εὐκνήμιδες Ἀχαιοί
 Ὑμῖν μὲν Θεοὶ δόσαν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
 Ἐκπέρσαι Πριάμοιο πόλιν εὐ δ' οἴκαδ' ἰκέσθαι.

Εἰκὼν δευτέρα.

Παῖδα δέ μοι λύσατε φίλιν τάδ' ἄποινα δέχεσθαι.

Ἐξήγησις τῆς πρώτης.

Υἱοὶ τῶ Ἀτρείος, καὶ ἐσεῖς οἱ λοιποὶ Ἀχαιοί, ἐκεῖνοι οἱ Θεοὶ ὅπῃ κατοικῶν τὸ σερέωμα, ἀς σᾶς δώσῃ τὴν χάριν νὰ ἀνατρέψῃτε τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου, καὶ εὐτυχῶς νὰ ἐπανακάμψῃτε εἰς τὴν πατρίδα.

Τῆς δευτέρας.

Λύσατε τὴν ἀγαπιτήν μοι θυγάτερα: καὶ ἰδὲ λάβετε ταῦτα τὰ δῶρα ὅπῃ ἐγὼ προσφέρω εἰς αὐτῆς λύτρον.

Πόσον ἔντεχνος φαίνεται ἔτος ὁ Λόγος τῶ Χρῦσῃ! Τῶρα ἂν ἕνας ἔρχετο νὰ μᾶς κάμῃ ἕνα διάφορον Χρῦσῃ, ὅσις νὰ ἐφάρμα παραχρημα, χωρὶς νὰ παρασκευάζῃ πρότερον τὰς καρδίας αὐτῆς νὰ μὴ συφῆν τὰς αἰτήσεις του, αὐτὸς ὁμοῦ τὰς συνέχει καὶ ἔλεγε παραυτίκα.

„ Οὕτως οἱ Θεοὶ ὅπῃ κατοικῶν τῆς οἴκας τῶ Ὀλύμπου νὰ σᾶς

„ δά-

„ δάσιν νά ἀνασταύωσιν τὴν πόλιν τῆ Πράμης, καὶ ὑγιεῖς νά στρα-
 „ φῆτε εἰς τὸν οἶκον: Ἀπόδοτέ μοι τὴν ἀγαπητὴν θυγατέρα, καὶ
 „ λάβετε τὰ δῶρά μου,“ δὲν ἤθελε δυνηθῆ δικαίως νά φαίνεται ἕ-
 νας Χρῦσις προπετής, ἕνας Χρῦσις μαυικός, ἕνας Χρῦσις ἐχὶ γέ-
 ρων φρόνιμος καὶ ἡσυχος, ἀλλ' ἕνας Χρῦσις γεμάτος ὀργὴν καὶ ἀνυ-
 πομονίαν, εἰς τρόπον ὅπως νά μὴ ἴξενε νά βλαϋεῖται περὶ ἑαυτῆ,
 καὶ νά εὐρίσκη τὸν τρόπον τὸν γλυκύτερον καὶ δυατάτερον διὰ νά
 προσελκῆ τὰς ἀνδράπεις; Καὶ ὅμως ἕτος εἶναι ὁ Χρῦσις τῆς Ἰ-
 λιάδος καταλογάδην καὶ διὰ εἰχῶν, ὁ ὁποῖος συνετέθη ἐν Παταύῳ.
 Χρῦσις τοιαῦτος τὸν ὁποῖον ἡ γλυφὴ καὶ ἡ ζωγραφία τεταραγμένα δὲν
 εἶδυναντο ποτὲ νά ἐκφέρωσιν ἐν τῇ αὐτῶν διαλέκτῳ.

Σημειῶσθαι πρὸς τούτοις, ὅτι ὁ Χρῦσις ἐν Ὀμήρῳ δὲν ἐνδυμίζει
 εἰς τὰς Ἑλληνας ἐπιρθείας καὶ βλάβας δυατάς τὰς ὁποίας τὰ συμ-
 βάματα ἢ τὸ θέλημα τῶν Θεῶν εἶδυναντο μίαν ἡμέραν νά φέρωσιν
 εἰς αὐτάς: Λέγωντας μόνον, “ εὐδ' οἴκαδ' ἰκέσθαι,“ ἢ νά ἐπανα-
 κάμψιντε εὐτυχῶς εἰς τὴν πατρίδα, ὅταν ἐν Ὀμήρῳ συνεθεμμένα
 εἰς Παταύῳ, ἀναγινώσκηται, ὡς ἀνωτέρω, ὅτι ὁ Χρῦσις ἐνδυμίζει
 εἰς τὰς Ἑλληνας μείσας βλάβας, καὶ παρακαλῶντας τὰς Θεούς
 νά μὴ τὰς φέρωσιν εἰς τὰς Ἑλληνας, μὲ τῆτο φαίνεται νά τὰς ὀνει-
 δίζη ἀπειρίαν τῶν πολεμικῶν καὶ τῆς ναυτικῆς, καὶ τευθευ φαίνε-
 ται ὅτι ὁ Ἰερεὺς προκαλεῖται εἰς ὀργὴν μᾶλλον τὸ ἀγέρωχον εὐρατευ-
 μα, εὐγενῶς πεπεισμένον περὶ τῆς ἰδίας ἰκανότητος καὶ τῆς ἐμπει-
 ρίας τῆς, ἢ νά συνιστᾷ ἑαυτὸν εἰς τὸ ἔλεός τῆς, τῆ ὁποία ἐκεῖνος εἶ-
 χε χρεῖαν. Τὸ νά λέγη, νά σὲ δάσιν τὴν χάριν νά ἀνατρέψης
 τὸ μέγα Ἴλιον, εἶναι πάντοτε εἰς τὰς Ἑλληνας μία τιμὴ, καὶ ἐ-
 χὶ ἐν ἀθύρημα ἐπειδὴ θέλωσι πάντοτε πισεῖν, ὅτι οἱ Θεοὶ θέ-
 λου συνεργῆ μετ' ἐκείνων: τὸ νά λέγη ὅτι ὁ ἔρανος νά τὰς συνο-
 δεύη εὐτυχῶς εἰς τὸν οἶκον, ἀποφαίνει ἄσάυτως ὅτι ὁ ἔρανος δὲν
 ἔχη νά ἀντιπράττη εἰς τὰς εὐμηχάνεις τέχνας τῶν καὶ εἰς τὴν ἀρε-
 τὴν καὶ ἀνδρίαν τῆς, ὅθεν ἐχρεώσιν νά εἶναι πεπεισμένοι, ὅτι τε-
 λευταῖον εἶχον μίαν ἡμέραν νά ἀνακάμψωσιν εἰς τὴν πατρίδα.
 ἀλλ' ἡ χρῆσις τῆς ὀνόματος “ ἀβλαβεῖς” ἢ “ ὑγιεῖς ἐκ τῆς σώματος
 ἑνὸς ἰκέτε ὅπως τὰς ἐξήτει μίαν χάριν, φαίνεται ἔτι εἰς τὰ περι-
 στατικά εἰς τὰ ὁποία αὐτοὶ εὐρίσκοντο, ὁ Χρῦσις περὶ ὀλιγατάτα
 ἐποιεῖτο τὴν ἀνδρίαν τῆς: καὶ ἦτον πεπεισμένος ὅτι ἢ οἱ Τρωαδίται
 ἦσαν εἰς περιστάτικά ὅπως εἶδυναντο νά τὰς βλάπτωσι, καὶ ἐκ τῆτου
 φαίνεται νά ὀνειδίζη ἀπειρίαν, τῶν Ἑλλήνων, ἢ οἱ Θεοὶ, ἐνεδέχε-
 το νά ἐμελλον τὰ τὰς βλάπτωσι, καὶ διὰ τῆτο νά ὀνειδίζη ὁμοίως ὀ-
 λίγην εὐσέβειαν καὶ ἐπιμέλειαν μικροτάτην, ὅπως οἱ Θεοὶ μὴ εἶεν
 παροξυσμένοι καὶ ἐχθροὶ πάντοτε.

Ὁ Χρῦσις ζητεῖ πρὸς τέτοις νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ αὐτὴ θυγάτηρ, τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ ὄχι ἄλλοι δὲν λέγει, ἀπόδοτέ μοι τὴν θυγατέρα, ὡς ἐξηγεῖται ἐν Παταύῳ, ἀλλὰ " Παιῖδα δέ μοι λύσατε φίλην " " λύσατε τὴν ἀγαπητὴν μοι θυγατέρα. Πᾶς ἄνθρωπος ἀγχιῶνς βλέπει ταύτην τὴν λέξιν " λύσατε " πόσον εἶναι σημειωδὲς αὐτῇ. φαίνεται αὐτῇ νὰ ὀμιλῇ πρὸς τὴν φιλανθρωπίαν τῶν Ἑλλήνων, ἐνθυμίζουσα τὴν χαλεπὴν δαλείαν τῆς θυγατρὸς ἐνὸς Γερέως: αὐτῇ φαίνεται νὰ κινῇ εὐγλώττως τὴν Ἑλληνίδα εἰς τὸ χαρίζεσθαι τῷ Χρῦσι, πλεον ἢ ὁ κλαυθμὸς καὶ αἱ δεήσεις, ὅταν ἐν ἀπόδοτέ μοι τὴν θυγατέρα, " ἀντίς νὰ κινῇ, ἀνεγείρη μᾶλλον ἰδέας προπετεῖς καὶ ἀπαρέσβυς, ὅποια εἶναι ἡ ἰδέα τῆς σερίσεως ἀπὸ τῶ μέρους ἐνὸς ἀνδρῆος καὶ μεγάλης στρατεύματος, καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἀποκτήσεως ἐνὸς μόνου προσώπου, καὶ τῆτος ἐξ Ἑλληνικῆς καὶ φίλης, ἀλλ' ὑποκειμένης εἰς ἐπικρατείας πολεμίας. Θέλει αὐξάνη ἀκόμη πλεον τὸ ἐπιχειρήμα, ὅταν τις ἀναλογίζηται τὸ ἐπιχειρήμα, ὅτι τὸ " ἀπόδοτέ μοι " διεγείρει τὴν ἰδέαν τῆς ὑπερβολικῆς ἐπιθυμίας, ὅπως φαίνεται νὰ εἶχεν ὁ Γερέως διὰ νὰ ἀποκτᾷ ἓνα πρᾶγμα πρὸς ἰδίαν χρῆσιν, ὅτε ἓνας γονεὺς ὑποπεθέμενος ὅτι ἡ θυγάτηρ νὰ εἴη καὶ τὸ τοῦ χρησιμεύη ὡς ἓνα σκεῦος τῶ οἴκου, δὲν ἐχρεώσεται ἐκείνας τὰς σιγμὰς νὰ κυριεύεται εἰ μὴ ὑπὸ τῶ φυσικῶ σπασμῶ ἐνὸς γονεῶς, καθότι ἡ αὐτὴ θυγάτηρ ἦτον αἰχμάλωτος, καὶ δὲν ἐχρεώσεται νὰ διανοηται ἄλλο, εἰ μὴ νὰ ζητῇ τὴν ἐλευθέρωσίν της, διότι ἔσης αὐτῆς κόρης, τόσῳ ὀλίγον διέφερεν εἰς τὸν Χρῦσιν νὰ ἀναλαμβάνη, ὅπως ἀφ' ἧ εἶχεν ἐλευθερωθῇ, ἂν ἐκεῖ εὔρισκε νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃ, παρευδύς ἔτος τὴν ἠθέλεν ἀπομακρύνῃ ἀπ' αὐτῆ, καὶ ἐκεῖνο τὸ " ἀπόδοτέ μοι, " ἠθέλεν εὐδύς μένη ὡς πρὸς τὰν πατέρα χρῦσιν, χωρὶς κἀνένα ἐπιωφελέος ἀποτέλεσμα.

Αὕτη ἡ φράσις οὕτως ἐνθερμος ἥτις δὲν εἶναι ἐν χαρακτῆρι ἐνὸς πατρὸς κατεχομένου πολλῶ πλεον ὑπὸ τῆς ἰδέας τῆς αἰχμαλωσίας ἢ ὑπὸ τῆς ἰδέας τῶν συμφερόντων τὰ ὅποια διενοεῖτο νὰ ἔχη ἐκ τῆς καταχέσεως τῆς θυγατρὸς του: αὕτη ἡ φράσις ὅπου δὲν κινεῖ παντάπασιν τὸ ἔλεος καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ διεγείρει μᾶλλον τὴν ἀναγκησίντους, ἠθέλε σέκη, τὸ πλεῖστον γε εἰς τὸ σῶμα ἐνὸς ἀγαπητικῶ ἔρωτομανοῦς, ὅσις δι' ὑπερβολὴν ἐρωτικὴν δὲν εἶχε νὰ βλέπῃ εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἄλλου ἰδέαν ἐπικρατοῦσαν εἰ μὴ ἐκείνην τῶ ἀναλαμβάνειν τὴν κατάχῃσιν τῆς ἀκαπητικῆς, ἢ τῆς ἰδίας του ὕμνης, καὶ νὰ προσάγῃ εἰς ἑαυτὸν τὰς τρυφὰς καὶ ἠδουπαθείας του: ἐκεῖνος, ναί! εὐκόλως εἰδύνατο νὰ ἀμνημονῆ νὰ κινῇ τοὺς ρικητὰς τῶν πόλεων μὲ τὴν λέξιν " καὶ νὰ ἐξέλθῃ μεθ' ὀρμῆς μεταχειριζόμενος τὸ " ἀπόδοτέ μοι: " καὶ ἂν ὁ κοινὸς

λογισμὸς τὸν ἠθελεν ὀνειδίξει, ἢ φύσις πάντοτε τὸ ἠθελε διαυ-
 ρετεύη.

Τὸ δεύτερον μέρος τοῦ λόγου τοῦ Χρύστου, τελειώνει μὲ ἕνα
 εἶχον ὅστις συμπεραίνει τὸν λόγον: καὶ εἶναι ὁ ἀκόλουθος:

„ Ἀζόμενοι Διὸς ἕδν ἐκηβόλον Ἀπόλλωνα .”

Ἐδῶ ὁ Χρῦστος μετὰ ταπεινοφροσύνης ἐνθυμίζει εἰς τοὺς Ἑλληνας
 ὅτι αὐτοὶ ἦσαν θεραπευτικοὶ τῷ ὀνόματος τῷ Ἀπόλλωνος: ὅθεν τόσῳ
 ἐχρεώσαν νὰ αὐξάνωνται ἐν αὐτῷ αἱ ἐλπίδες ὅτι ἔχει νὰ ἐπιτυ-
 χάνῃ ἐκεῖνε ὑπὲρ τῶ ὁποῖα παρεκάλει. Ἀς ἀναλογισθῶμεν τὸ συμ-
 φέρον τὸ ὁποῖον ὅλος οὗτος ὁ λόγος φέρε εἰς τὸν Χρῦστον, καθότι
 αὐτὸς ἐξακολοθεῖ νὰ βασιλεύῃ ἕως εἰς τὸ τέλος τῆς, τὸν κάμ-
 νει νὰ κερδαίνῃ τὸν εὐνοίαν τῶν ἀκρόντων ὄν τρόπον φαίνεται νὰ τὴν
 ἐκέρδησεν. Ἐκεῖνος δὲν ἀμφισβητεῖ περὶ τῶ εἶναι τὰς Ἑλληνας εὐ-
 σεβεστάτας πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα: καὶ ἀφ' ἧ τὰς εἶπε “ δέξασθε
 ταῦτα τὰ δῶρα ὅπῃ ἐγὼ προσφέρω, ” δεικνώντὰς τὰς τὸ σέμμα καὶ
 τὸ σκῆπτρον τῷ Θεῷ τὸ ὁποῖον αὐτὸς ἐκράτει, προσδέτει τὸν ἀνω-
 τέρῳ γεγραμμένον εἶχον. “ Ἐσῶς παρακαλῶ ἐγὼ ὑπὲρ ταύτης τῆς
 χάριτος, οἱ ὁποῖοι σέβεθε τὸν Ἀπόλλωνα ἕδν τῷ Διὸς. ” Οὗτος
 ὁ τρόπος τῶ λαλεῖν κάμνει τιμὴν εἰς τὰς Ἑλληνας δεικνώντὰς αὐ-
 τὰς τῶντι εὐσεβεῖς, χαρὶς νὰ κάμνῃ ἀμφισβητήσιμον τὴν ἐκεί-
 νων θεοσέβειαν, μίτε νὰ ἀντιποιῆται αὐτοὶ νὰ ἐχρεώσαν νὰ εἶναι
 πρὸς βίαν θεραπευτικοὶ τῷ Ἀπόλλωνος: καὶ πολλῶ πλέον προσπε-
 λάζει τὰς καρδίας εἰς τὰς αἰτήσεις τῶ πατρὸς. Ἀλλὰ, ἂν ἕνας ἐ-
 ξεναντίας ἠμφισβητεῖ περὶ τῆς εὐσεβείας τῶν Ἑλλήνων, ἢ ἀνταποκρί-
 νεται πρὸς βίαν ὅτι νὰ εἶχον ἐκεῖνοι νὰ εἶναι ἐξ ἐκείνης τῆς στιγμῆς καὶ
 εὐσεβεῖς καὶ θεραπευτικοὶ ἐνός Θεῷ, ὅστις δὲν εἶχε ποτὲ ἀναγκάσῃ
 ἐκεῖνος αὐτὸς τὰς ἀνθρώπων, διὰ νὰ κάμνωσιν ἐκεῖνο ὅπῃ αὐτὸς ἔρπει,
 ὡς ἐξ ἐκείνου: δὲν παροξύνει, δὲν διακαίει, δὲν παροργίζει μάλλον
 ἢ πείθει; Τοῖούτων εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ἀπικριβωμένως τὸ ὁποῖον
 κάμνει ἐκεῖνο τὸ ripetando “ σεβόμενοι ” μὲ τὸ ὁποῖον ἐξηγεῖται ἐν
 Παταυῖῳ τὸ “ ἀζόμενοι τῷ Ὀμίρῳ ” εὐλαβέμενοι τὸν ἕδν τῷ Διὸς ”
 καὶ τ. τῶτο εἶναι τὸ αὐτὸ ὡσάν νὰ ἀντιποιῆται πρὸς βίαν, ὅτι οἱ
 Ἑλληνας, ἂν πρότερον δὲν τὸν εἶχον εὐλαβηθῆ νὰ εἶχον παρευ-
 θὺς νὰ τὸν σέβωνται: δὲν ἐπαινεῖ τὰς Ἑλληνας, ὄν τρόπον ἐπαι-
 νεῖ αὐτὰς ἢ ἀληθινῆ σημασίᾳ τῶ “ ἀζόμενοι, μάλλον δὲ ἀπικριβδι-
 καίως τὰς καθυβρίζει. Καὶ τίς εἶναι ἕτος ὅπῃ ἀμιλεῖ; ἕτος εἶ-
 ναι, ἀνακυκλῶ τὸ αὐτὸ, ἕνας ἐκείνης ὅπῃ ζητεῖ μίαν χάριν: μίτε
 ἐδύνατο ἕνας νὰ μὲ λέγῃ ὅτι τὸ παρ' Ἰταλοῖς λεγόμενον “ Γερόνδιον ”
 ἠμπορεῖ νὰ σημαίῃ τὰς τρεῖς χρόνας, παρωχημένον, ἐπεσῶτα καὶ
 μέλλοιτα, καὶ μὲ τῶτο νὰ ἰατρεύῃ τὴν πληγὴν! διότι πάντοτε ἔχει

τόποι ἢ ἀσάφεια, ἢ ἡ ἀπόλυτος θάλασσις, ὅτε ἐν τῇ ἐλληνικῇ μετοχῇ ἀζόμενοι, ἢ τις ζέκει ἀντὶ ἀπλῆ ὀνόματος, ὁ χρόνος δὲ εἶναι ἀμφίβολος καὶ κυμαίνων, καὶ εἰς τὴν ἕξασίαν τε γρίφη: ἀλλὰ διατριμμένος καὶ βέβαιος.

Τὸ Χρῦσα, τοικιτοτρόπως συστήσαντος ἑαυτὸν εἰς τὰς Ἐλληνικὰς ἡδη ἀναπεπεισμένους, ἔτοι συγκατατίθενται εἰς τὰ ἐκεῖνα αἰτήματα, πλὴν τὸ Ἀγαμέμνωνος, ὅστις δὲν ἐχρεώσεται νὰ λυπηταί τόσο, διότι εἶχε νὰ σερηταί ἐνὸς εὐειδῆς κορασίης, τὸ ὁποῖον τὰ δίκαια τῆς μαχαίρας καὶ οἱ νόμοι τῆς πολέμου τε ἐχάριζον δικαίως: δὲν ἐχρεώσεται νὰ τινάσχηται τόσο ἐν ἐκεῖνῃ ἢ ἰδίᾳ αὐτῆς εὐγένεια τῆς ψυχῆς, ὅτε ἔβλεπεν ὅτι εἶχε τεθῆ εἰς τίμημα δάρων καὶ ἄλλων πραγμάτων ἢ ἀτίμητος ἰχὺς τῆς πάθης ἐνὸς βασιλέως ὑπερόχου, ὁποῖος ἐκεῖνος ἦτον: ἀλλ' ἔτος ἐχρεώσεται νὰ ἀγανακτῆ βαρέως, βλέπωντας ὅτι ἕνας βασιλεὺς τῶν βασιλέων κρίνεται ἐνώπιον τῆς λαῶ: καὶ ἕνα ὀμίλημα ὅπῃ ὁ Χρῦσης ἐδύνατο κατ' ἰδίαν νὰ κάμνη εἰς αὐτὸν μόνον, ἐκ τῆς προφανῆς τῆς κάμνει δημοσίως, παρακατατιθέμενος εἰς ἐκεῖνον τὸν λαὸν τὴν ἕξασίαν νὰ ἀποφαίνηται καὶ νὰ ἀποφασίζῃ ἐπὶ τῶν πραγμάτων τὰ ὁποῖα προσῆκον τῷ ἐκεῖνῃ Μεγέθει: βλέπωντας ἀκόμι ἐν τῷ Χρῦσῃ ἕνα προπετὴ ψίδυρον, καὶ ἐν τῷ λαῷ, ἕνα κριτὴν διὰ αὐτὸν χαρὶς ἀυθεντίας, ἀπάρεσον καὶ φοβερόν. Διὰ πάσας ταύτας τὰς αἰτίας ὅμῃ, αἰτίνας τοσῶτον τινάσχησι τὰ πάθη ἐνὸς ἀνθρώπου, τὴν εὐγένειαν τῆς καρδίας ἐνὸς δυναστεύ, καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἐνὸς βασιλέως τῶν βασιλέων: πράγματα ὅλα ὅπῃ ὄχι τόσο ἢ ἀβελία τῷ Χρῦσῃ, ὅσον ἢ συντυχία σφάλλασσα πολλὰς διὰ τέχνης, φαίνεται ἐκεῖ νὰ τὰ ἦνασεν, ὁ Ἀγαμέμνων θυμώνεται, καὶ μετ' ἕξασίας προσάσκει τῷ Χρῦσῃ νὰ ἔχη νὰ μισεῖν παραχρήμα. Λέγει λοιπὸν ὁ Ὅμηρος.

„ Ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερόν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλεν: ”

Ἄλλ' ὁ Ἀγαμέμνων ἀπέλυσε κακῶς τὸν μάντιν, καὶ προσέθετο εἰς τὴν ἀπόλυσιν τοιαῦτα ἕξασιασικὰ λόγια. Τίνα εἰσὶ ταῦτα τὰ ἕξασιασικὰ λόγια; Ἰδὲ ταῦτα.

„ Μῆσε, γέρον, κοίλησιν ἐγὼ νηυσὶ κηχεῖα;

„ Ἡ ναῦς διθύνοντα, ἢ ὕσερα αὐτὶς ἰόντα

„ Μὴ νύ τοι εἰ χραίσμη σκῆπτρον καὶ σέμμα θεοῖο.

„ Νὰ μὴ σε ἐγὼ ἀπαντήσω πλέον, ᾧ γέρον, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ δια

„ τῆς σόλας (1), ἢ ἐγχαρονίζοντα τάρρα, ἢ ἄλλην φορὰν ἐπανακάμ-

„ πτον-

(1) Τὸ κεφάλαιον τῆς διατριβῆς τῷ Χρῦσῃ ἀναμέσον τῆς στρατεύματος, τῆς ὁποῖας ὁ Ἀγαμέμνων ἀπτεται, κάμνει νὰ βλέπῃ τις ἐναρ-

„ ποντα; ὅπῃ ἂν τῆτο τύχη! φυλάσσε νὰ μὴν ἔχῃσι νὰ σοῦ εἶ-
„ ναι ἀναφελέστατα ἢ τὸ σκῆπτρον τῆ Θιᾶ, ἢ τὸ τῆτε σέμμα.“

Εἰδῶ τρανῶς βλέπομεν, ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων δὲν διασαφει τὸ εἶ-
δος τῆς τιμωρίας ὅπῃ εἶχε νὰ ἀποπέμῃ εἰς τὸν Χρῦσῆν. Εἰδῶ αἰσαύ-
τως βλέπομεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς, καλῶντας τὸν Χρῦσῆν μὲ τὸ ὄνομα
τῆ γέροντος, δὲν λοιδορεῖ αὐτὸν μῆτε καταφρονεῖ αὐτῆ, ἀλλὰ μάλ-
λον παρεμφαίνει εἰς τῆτον ἐξουσιαστικῶς τὸν τρόπον μὲ τὸν ὑποῖον
ἐκεῖνος εἶχε νὰ ἐκφεύγῃ τὰ ἐπακολοθῆματα τῆ θυμῆς τε, μὲ τὴν φυ-
γὴν καὶ μὲ τὴν ἀπυσίαν. Εἰδῶ βλέπομεν ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων δὲν λοι-
δορεῖ ἕνα ἴσον μὴ τε καταβάλλει ἑαυτὸν εἰς τόσῳ ευτελεῆς ἔργον:
ἀλλὰ σέκωντας ἐν χαρακτῆρι, δίδει ἐξουσιαστικῶς τὸ πρόσαγμα εἰς
ἕνα κατώτερον ἢ καὶ ἀλήθειαν τὸ "κρατερός μῦθος" εἰς τὸ ἑλληνικόν,
„ σημαίνει "λόγον ἐξουσιαστικόν." Ἡ ποιητικὴ μετάφρασις ὅπῃ ἔ-
γινεν ἐν Παταύῳ ἐξηγεῖ τὸ "κρατερόν μῦθον" ἐπιτίμησιν, ἐπίπλη-
ξιν: καὶ τὸ "κακῶς ἀφίει" ἦτοι κακῶς τὸν ἀπέλυσεν, ἐκεῖ μετα-
φράζεται, διεπομπήσατο ἐκεῖνον ἀπανθρώπως.

Καὶ ἐν Ομηρῳ μὴ φαινομένης ἐπιπλήξεως ἐδένος εἶδους, ὁ Ἰτα-
λικὸς ἑρμηνεὺς διὰ νὰ ἀποτελῇ ἕνα Ὀμηρον ὡς τοῦ ἀρέσκει, ἀπο-
λεθεῖ νὰ κάμῃ ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων νὰ ἐπιτιμᾷ ἀληθῶς τῷ Χρῦσῃ,
ἢ νὰ τῆ λέγῃ, τολμῆρῆ, ποιηρῆ, ἀλλ μὴ κάμῃς νὰ " ἢ τ.

Εγὼ βλέπω εἰδῶ ἕνα Ἀγαμέμνονα ὅπῃ ὀμιλεῖ μὲ ἕνα ὄμοιον αὐ-
τῷ τὸν ὁποῖον ἔτος φοβεῖται, μῆτε εἰδυάτο νὰ ξεθυμαίνῃ εἰ μὴ
ὑβρίζωντάς τον, ἢ δὲν ὀμιλεῖ μὲ ἕνα τόσῳ κατώτερον, εἰς τὸν ὁποῖον
εἰδυάτο θαρράλέως νὰ προσάσῃ, ἢ νὰ τὸν κάμῃ νὰ σιωπᾷ παραυ-
τίκα τὸ ἀδικόν τε, ἢ τὸ δίκαιόν τε προσέτι, ἂν αὐτὸς εἶχε δίκαιον
Ἐν τῷ ἑλληνικῷ Ομηρῳ ἐγὼ βλέπω ἕνα βασιλεῖα τῶν βασιλείων,
ἐν τῷ Ἰταλικῷ Ομηρῳ ἕνα σμικροπρεπῆ, ἕνα ἄθλιον, ἕνα ἀδενῆ
παντελῶς, γυμνὸν ἠσινοσῆν ἐξουσίας.

Εγὼ δὲν ἰξεύρω πρὸς τί μέρος νὰ τρέπωμαι: ὅθεν παραλείπω
τὸ μεγαλῆτερον κεφάλαιον τοιῶτων πραγμάτων, καὶ πορεύομαι ἐκεῖ
ἐνθα τῆ Κάλχαντος περιτρέφαντος τὰς χρησμοδίας τε εἰς μανίαν τὸν
βασιλεῖα Ἀγαμέμνονα, ἔτος ὁ βασιλεὺς ἀνίσταται ἐκ τῆ θρόνου, ἢ
ὀμιλεῖ, ἢ ἀπολύει ἑαυτὸν αἰτίας, ἢ πειράται νὰ κάμῃ ἀμφισβη-
τήσι-

ναργῶς, ὅτι ἡ μεγαλῆτέρα αἰτία τῆς ὀργῆς τε ἦτον ἐκεῖνη ὅπῃ ἀνω-
τέρῳ ἐσημειώθη: ἦγεν τὸ δίκαιος τε ἀποφαίνεσθαι ἐν τῇ αὐτῆ δῆ-
κῃ, τὸ ὁποῖον ὁ λαὸς ἰδιοποιεῖτο διὰ ἐπικινδύνε πράξεως τῆ ἱερέως.
ἢ ὁ Ὀμηρος φαίνεται εἰδῶ νὰ ὑπερβάλληται εἰς λεπτότητα πάντας
τὰς ἑρμηνείας ὅπῃ μέχρι τῆ νῦν περὶ αὐτῆ ἐπραγματεύσαντο.

τήσιμον τὴν ἀλήθειαν τῆς μαντείας καὶ τὸ ἄπταισον τῷ Κάλχαντος.

Ἐκεῖ λοιπὸν ὁ Ὀμφρος λέγει πρῶτον: ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων ἀνέστη ἐν τῷ θρόνῳ αὐτῷ.

” ----- τοῖσι δ' ἀνέστη

” Ἡΐρας Ἀτρείδης εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων.

” Ἀγαμέσων τάτων ἀνέστη ἐν τῷ θρόνῳ ὁ ἦρας Ἀγαμέμνων
” ὅσις πλατέως βασιλεύει.

Ἐδῶ πᾶς τις βλέπει, ὅτι ὁποῖος ἀνίσταται εἶναι ἕνας ὅπῃ βασιλεύει, καὶ ἡ φωνὴ “ ἀνίστασθαι ” παρὶς ὡς διὰ γραφίδος τὸ μέγεθος τῶ ὑποκειμένου. Ἀλλὰ ἂν, ἀντὶς καὶ εἶπῃ “ ἀνίσταται ” ἔλεγεν “ οὐλήγορα ἀπεπήδησεν, ” ἐβλέπετο πλέον ἢ σκια μόνη ἐκὸς βασιλείως πλατέως βασιλεύοντος; καὶ ἀντὶ τῆτος δὲν φαίνεται καὶ ἐχρεῶσαι μᾶλλον καὶ βλέπηται ἕνας ἀπαίδευτος ὑπὲρ ἑτέρας, ὅσις ἀκεῖ ἀποπιδᾶ οὐλήγορα διὰ καὶ κορυδύλιση τὸν προφήτην; τοῖστος εἶναι ὁ Ἀγαμέμνων ὅπῃ ἐπίσταθη ἐν Παταύῳ: οὗτος ἀναπιδᾶ οὐλήγορα!

Σηκόνεται ὁ Ἀγαμέμνων γεμάτος ὀργῆς καὶ θυμοῦ, καθότι δὲν ἐδύνατο, ὡσπερ ἦθελε, καὶ ἐκδικῆ πρᾶρευθῆς τὸ ἴδιον ἀξίωμα, τὸ ἀποῖον ἐκακῆτο παρ' ἐνὸς προφήτη ἀπεσηρηγμένῳ ὑπὸ μεγάλης ὑπολήψεως, καὶ ὑπὸ πάσης τῆς δυνάμεως τῆ φοβερῆ Ἀχιλλέως ὅτε ἐπεῖνος χρησιμοδῶντας ἔλεγεν, ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων ἦτον ὁ αἰτιος τῶν θανατηφόρων ἀτυχημάτων τοῦ στρατεύματος, καὶ νενῦθεν ἔδωκε μίαν ἀφορμὴν εἰς τὸν λαὸν, καὶ ἕνα δίκαιον καὶ μυσάτηται ἕνα βασιλέα, ὅσις ἐφαίνετο καὶ θυμῷ ἀνυποσόλας καὶ ἀναιδῶς τὴν σαιτηρίαν τῷ λαῷ του εἰς τὰς ἰδίας τε ἡδονὰς. Ὅθεν ὁ Ὀμφρος διὰ καὶ ζωγραφῆση με χρώματα τὸν θυμὸν καὶ τὴν σοβαρὰν μανίαν ἐνὸς βασιλέως, τὴν ὁποῖαν (ἐγὼ ἀναλαμβάνω) δὲν ἐδύνατο καὶ ξεθυμαίνῃ διὰ τὰς μνημονευθεῖσας αἰτίας, αἰτινες τὴν ἐκράτην, διὰ καὶ εἶπῶ ἔτζι, δεδεμένην εἰς τὴν καρδίαν τε, λέγει, ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων ἀνασᾶς, ἦτον ὡχρὸς τὸ πρόσωπον, ἦτοι “ ἀχνύμενος. ” Αὕτη ἡ φωνὴ “ ἀχνύμενος ” ἢ ἀχνὸς εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει συμμαρ εἰς τὰς Ἑλληνας, ἂν τρόπον τὸ πλείον μέρος τῶν Ὀμφρικῶν φωνῶν: καὶ γίνεται χρῆσις ταύτης ἐν τοῖς αὐτοῖς περιστατικοῖς, ὡς ὁ Ὀμφρος τὴν μετεχειρίσθη. Αὕτη ἡ φωνὴ ζωγραφῆ τὸ πρόσωπον τῷ θυμῶν με μίαν χροῶν διορισμένην, ἦτις παρεμφαίνει τίνος φύσεως εἶναι ὁ θυμὸς, καὶ τίνα χέσιον εἶχεν αὐτὸς πρὸς τὸ ἀξίωμα τῶ ὑποκειμένου ὅπῃ τὸν ἠδάνετο, καὶ πρὸς τὰ ἀνωειρημένα περιστατικά. Τῆτος τὸ “ ἀχνύμενος, ” εἶναι ἕνα χρώμα ζωγράφου μιᾶς δυνάμεως ἐξαιρέτης καὶ μιᾶς φράσεως εὐγλωττοτάτης καὶ ἐντονωτάτης. Αὕτη ἡ φράσις μᾶς φαίνεται καὶ εἶναι ἐξ ἐκείνων, αἰτινες, καὶ τὸν Διδέροτον ἀπόλυνται διὰ τῆς ἀναγνώσεως:

ἀλλὰ πῶς ἀπώλοντο ἀκόμι δι' ἀναγνώσας ἔ τες τυχόντας, διὰ τῆς ἀναγνώσας ἔτιζι μεγάλης ὡς εἶναι ὁ Καισαρότης; Τίς τὸ ἐπίσειεν; ὁ δημοκράτης Καισαρότης ἐν τῇ καταλογαδῆν μεταφράσει ἐξηγεῖ τὸ "ἀχονύμενος" τεταραγμένος, ἀκολυθῶντας τὸν ὄχλον τῶν ἐρμηνεύων; Οὗτος σβεννύει τὴν χροάν αἰδητὴν εἰς τὸν ὄφθαλμόν, καὶ εἰς τὴν φαντασίαν τὴν χροάν τόσῳ πολὺ διανύσαν, καὶ ἀντικαθίστα μίαν ἰδέαν σκέψας, ἣτις ἀφίνει εἰς τὴν θέλησιν τῆ ἀναγινώσκοντος νὰ φαντάζεται τὸν Ἀγαμέμνονα, ἄχι πλέον ὠχλὸν καὶ χλωρὸν, ἀλλὰ κόκκινον, ἀλλὰ κατιφῆ καὶ σύννευ, ἀλλὰ μὲ τῆς πόδας ὅπε καταπατάσι τὸ ἔδαφος, ἢ μὲ τῆς χεῖρας ὅπε ἔδα καὶ ἐκεῖ συγκινῶνται, καὶ μὲ ὅλα ἐκεῖνα τὰ σημεῖα, ὅπε ἄχι οἱ ὄφθαλμοὶ, ἀλλ' ἢ σκέψις δύναται νὰ ἀποδίδῃ εἰς τὸ τεταραγμένον πρόσωπον. Ἐγὼ ὀλίγον φροντίζω τῆς ποιητικῆς μεταφράσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος λέγει, ἔτι τῆ φαίνεται, καὶ ὅπε θέλει ἔλθῃ ἴσως μία ἡμέρα εἰς τὴν ὁποίαν παρά τινος θέλωσι τεθῆ εἰς ἐξέτασιν κριτικὴν καὶ ἀναλυτικὴν, ὡς εἶναι πρέπον αἱ τοιαῦται ἐλευθερίαι: ἀλλ' ἢ καταλογαδῆν μεταφράσις; ἀλλ' ἐκεῖ ἔνθα αὐτὸς δὲν ἔχε σκοπὸν νὰ ἐπιπράξῃ τὸν ποιητὴν τῆς Ἐλλάδος, ἀλλ' ἀκριβῶς καὶ πιστῶς νὰ τὸν ἀναπτύσῃ!

Ὁ Ὀμηρος πρὸς τέτοις, ἀφ' ἔ ἐκεῖ ἐζωγράφησε τὸ πρόσωπον τῆ Ἀγαμέμνονος μὲ χροάν ὠχρὸν καὶ χλωρὸν, ὑπάγει ἐνδυναμόνωντας ταύτην τὴν εἰκόνα: καὶ λέγει, ὅτι ὑπὸ τῆ τονικῆ σπασμῆ τῆς περιφερείας, ἀναχωρῶν τὸ αἷμα καὶ ἢ χολὴ ἐπὶ ἡλθον τὰ μέλι αὐτῆ τὰ ἦτον ἀντιπράττοντα, ἦτοι τὰ νεύριμα μέλι: καὶ ἔπειτα τῆς χολῆς, λέγει ἐκεῖνος, περιδινέσης διὰ τῆ ἐγκεφάλου τε, τὸ αἷμα ὡσαύτως ἔκαμνε νὰ κοκκινίζεν οἱ ὄφθαλμοὶ τε, καὶ νὰ σπινθηρίζωσιν ὡσάν φωτία.

Ἐπειτα ὁ ποιητὴς ἐπρόδωκεν, ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων, ὄντας θυμωμένος, ἔδωκε μίαν κακὴν ματίαν εἰς τὸν Κάλχαντα "καὶ ὀσόμενος." Τέτη ἢ κακὴ ματία βαπτίζεται ἐν Παταύῳ "βλέμμα ἄγριον." Ὅποιος γνωρίζει τὰς αὐλὰς καὶ τῆς βασιλείς, ἄς εἴπῃ, ἂν ἕνας βασιλεὺς διὰ νὰ βλεπῇ κακῶς ἕνα ἄνθρωπον, συνιδῆ νὰ τὸν βλέπῃ ἄγρίως. Ἐκεῖνο ὅπε ἔρχεται ὑστερον, εἶναι ἐξέβαια ξένον: προσοχή! Ἀγρίως βλέπωντας ὁ Ἀγαμέμνων Παταύου ὀμιλεῖ τοιαυτοτρόπως μὲ τὸν Κάλχαντα.

„ Προφῆτα δυσυχημάτων, δὲν ἐσάθῃ ποτὲ καιρὸς ὅπε νὰ μὲ εἴπες ἕνα ἕνα πρᾶγμα ἀρεσόν: πάντοτε εὐρίσκεις ἠδοκίαν εἰς τὸ νὰ προμαντεύησαι ἀτυχίας, ἀλλὰ μῆτε εἰς λόγια, μῆτε εἰς ἔργα ἐξῆλθε ποτὲ ἀπὸ σὲ ἕνα καλόν: καὶ τῶρα ἐν μέσῳ τῶν Ἑλλήνων ἐσύ δημηγορεῖς χρησιμῶντας, ὡσάν νὰ ἐπιχειρῇ ἐκεῖνος ὅπε σαγιτεύει μακρόθεν, νὰ κακοῖ τῆς Ἑλλήνας, καθότι ἐγὼ δὲν ἠθέ-

„ λησα νὰ δεχθῶ τὰ πολυτελῆ δῶρα, προσεινευγμένα ὑπὲρ τῆς
 „ κόρης Χρυσῆίδος: “ ὄχι βέβαια, ” διότι προαιρέμαι νὰ ἔχω ἐκεί-
 „ νην αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον (τὰ) ὅπῃ ἐγὼ τὴν προτιμῶ ἕως καὶ τῆς
 „ Κλυταιμνήστρης, τὴν ὁποίαν ἔλαβον γυναῖκα κόρην (in): καθότι
 „ δὲν παραχαρῆι ἐκείνη ἢ εἰς τὸ σῶμα, ἢ εἰς τὸ πρόσωπον, ἢ εἰς
 „ τὸ πνεῦμα, ἢ εἰς τὰ ἔργα.“

Ἐκεῖ ἐκτίσθησαν προσέτι δύο ὑποσημειώσεις, αἰτινες σαφηνίζουσι
 τὴν ὑπόθεσιν τέττε τῶ χωρίῳ, τὰς ὁποίας ἡμεῖς θέλει θεωρήσωμεν,
 καὶ ἅς μὴν εἶναι βαρὺ νὰ προσεδῶσιν αἱ ταπειναὶ ἡμέτεραι σκέ-
 ψεις.

Ἐποσημείωσις πρώτη (τα), „ Ἡ φράσις τῶ ὑποκειμένου φαίνεται
 „ ἀτελής: αὕτη συγχεῖ τὴν γραφὴν ἢ κατηγορίαν, μὲ τὴν ἀπολογίαν
 „ Ἡ μετάφρασις ἀνεπλήρωσε τὸ ἔλλειπον: ἐχαρίσετὰ δύο νοήμα-
 „ τα, καὶ ἠτοίμασε μίαν διάβασιν (σίχ. 157) “ Ἀς σαματήσωμεν.
 Αὕτη ἡ ὑποσημείωσις εἶναι δικαιοτάτη, ἕως ἔπραγματευόμεθα πε-
 ρὶ τῶ λόγῳ, ὅπῃ ὁ Ἀγαμέμνων ἔκαμεν ἐν Παταύῳ. Ἀς θεωρηθῆ
 τῶρα, ἂν αὕτη ἡ ὑποσημείωσις ἠμπορεῖ νὰ προσάπτηται ἀκόμη
 εἰς τὸν λόγον ὅπῃ ὁ Ἀγαμέμνων κάμνει ἑλληνικὰ ἐν Οἰμῳ. ἅς
 φεύγη ἡ περιαιολογία, καὶ ἅς ἀπογραφῆ τὸ μόνον σῶμα τῆς πλυμ-
 μελείας.

„ Καὶ νῦν ἐν Δαναοῖσι θεοπροπέων ἀγορεύεις
 „ Ὡς δὴ τῶδ' ἐνεκά σφιν Ἐκχιβόλος ἄλγεα τεύχει
 „ Οὐνεκ' ἐγὼ κόρης Χρυσῆίδος ἀγλά' ἄποινα
 „ Οὐκ ἔθελον δέξασθαι: ἐπεὶ πολὺ βέλομαι αὐτὴν
 „ Οἴκοι ἔχεν: καὶ γὰρ ῥὰ Κλυταιμνήστρης προβέβηλα
 „ Κεριδίης ἀλόχε. ἐπεὶ ἔ' ἔθεν ἐς ἡ χερσίων
 „ Οὐδέμας ἐδὲ φωνὴν, ἔτ' ἄρ' φρένας ἔτετε ἔργα.

Ἐξήγησις.

„ Καὶ τῶρα ἀναμέσον τῶν Δαναῶν, ὃ Κάλχαν, χρησμοφθεῖς,
 „ ὅτι εἶναι ὁ Ἀπόλλων δυσμενὴς εἰς αὐτὰς, καθότι ἐγὼ δὲν ἠθέ-
 „ λησα νὰ δεχθῶ τὰ λαμπρὰ δῶρα τῆς κόρης Χρυσῆίδος: καὶ τῆτο
 „ διότι ἔχω σκοπὸν νὰ τὸν κρατῶ πολὺ εἰς τὸν ἴδιον οἶκον. Ναί,
 „ (1) διότι ἐγὼ τὴν κομίζω διὰ Κλυταιμνήστραν ἐκείνην αὐτὴν, νῆαν
 „ γυ-

(1) Ὁ Ἀγαμέμνων μὲ ἐπέειπε “ καὶ τῆτο, διότι ἔχω σκοπὸν νὰ
 τὴν

„ γυναῖκά μου: καθότι ἐκεῖνη δὲν εἶναι κατωτέρα ταύτης, μήτε εἰς
 „ σῶμα, μήτε εἰς ὄφιν, μήτε εἰς πνεῦμα, μήτε εἰς ἐμπειρίαν ἔρ-
 „ γων. “

Ὁ Κάλχας κατηγορεῖ τὴ βασιλέως, καθότι δὲν ἠθέλησε νὰ δεχ-
 θῆ τὰ λύτρα τῆς Χρυσίδος: καὶ διὰ τῆτο ὁ Ἀπόλλων ἀπέβη ἐνδικη-
 τῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ δυσμενῆς εἰς αἰτίας...: Ἐδῶ εἶναι μία αἰτία,
 καὶ ἓν ἀποτέλεσμα: ἡ αἰτία εἶναι ἡ θέλησις τῆ Ἀγαμέμνονος: τὸ ἀ-
 ποτέλεσμα ἡ θέλησις τῆ Ἀπόλλωνος: ἕως ἐδῶ ἡ κατηγορία. Τάρα,
 τῆς κατηγορίας τῆ Κάλχαντος θεωρημένης ὡς ἀποτελέσματος, ἐρω-
 τῶ τίς ἦτον ἡ αἰτία του; Ὁ Ἀγαμέμνων θέλωντας νὰ δείξῃ τὸν
 ἑαυτὸν τε ἀνεύθυνον, τὴν λέγει: ἰδὲ σοι αὕτη: „ διότι ἔχω σκοπὸν
 „ νὰ τὴν κρατῶ πολὺ εἰς τὸν ἴδιον οἶκον. “ Αὕτη ἡ αἰτία καὶ ὄχι
 ἄλλο, βεβαιεῖται ἔπειτα παρὰ τῆ αὐτῆ Ἀγαμέμνονος μὲ ἓνα “ ναι”,
 ἢ μὲ ἓνα “ ναι” καὶ ἂν ἔπειτα θεωρήσωμεν ταύτην τὴν αἰτίαν, ὄχι
 πλέον ὡς αἰτίαν, ἀλλ’ ὡς ἀποτέλεσμα, ἐτι καὶ αὕτη ἐξηγεῖ ἀκόμη
 μίαν ἄλλην αἰτίαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν αὕτη κρέμαται, λέγοντος ἐκεῖ-
 νος, ὅτι ἀγαπᾷ νὰ συνδιᾶγῃ μετ’ αὐτῆ ἡ Χρυσίδης: διότι τῆ φαίνε-
 ται ὁμοία μὲ τὴν γυναῖκά τε: καὶ ἐδῶ τελειοῦναι ἡ ἀπολογία τοῦ καὶ
 μὴν ἐδέχθῃ τὰ ρηθέντα λύτρα, τὸ ὁποῖον ἦτον ἡ μόνη καὶ μονωτάτη
 κατηγορία.

Πῶς εἶναι ἡ χρῆσις καὶ τὸ ἀξιόλογον καὶ ὑποσημειώσεως (κα) τῆς
 ἀνωτέρω ἐντεθειμένης; Αὕτη θέλει χρησιμεύῃ μόνον εἰς τὴν διηγηγο-
 ρίαν ὅπῃ ὁ Ἀγαμέμνων βεβιασμένος κάμνει ἐν Παταυίῳ, ἀλλ’ ὄχι
 εἰς ἐκείνην ὅπῃ αὐτὸς ἔκαμε (τὸ λέγω πάλιν) ἑλληνικά ἐμπρο-
 σθεν Ἰδης καὶ Σκαμάνδρου.

Ἀλλ’ ἐκεῖνο ὅπου μὲ λυπεῖ εἶναι, ὅτι, ἐκεῖνος τῆ (ναι) ἢ (κα)
 ἢ (μᾶλλον δέ) παραμεληθέντος παρὰ τοῦ περιβοήτε Καισαράτου,
 ἐτέ-

τὴν κρατῶ πολὺ εἰς τὸν ἴδιον οἶκον,” παρεμβαίνει τὴν αἰτίαν ἀ-
 πλεσάτην καὶ καθαρὰν, διὰ τὴν ὁποίαν Κάλχας τῆ ἔκαμε τὴν μνη-
 μονευθεῖσαν κατηγορίαν: διότι, Κάλχαν, εἶπες, ὅτι ὁ Ἀπόλλων
 εἶναι δυσμενῆς εἰς τῆς Ἑλλήνας, ὄχι δὲ ἄλλο πάρεξ διότι ἐγὼ θέλω
 νὰ κρατῶ πολὺ μετ’ ἐμῆ τὴν Χρυσίδα. Ναι, ἐγὼ δὲν ἀρνῶμαι, ὅ-
 τι νὰ μὴ θέλω νὰ τὴν κρατῶ: ἐπιφέρωντας ὅτι ὄχι διὰ τῆτο ὁ Θεὸς
 ἔχει δίκαιον νὰ πράτῃ, ὡς σὺ ἀντιποιεῖσαι: διότι ἔχω σκοπὸν νὰ
 προσφέρωμαι πρὸς αὐτὴν ἠδέποτε ὡς πρὸς αἰχμάλωτον, ἀλλ’ ὡς
 πρὸς βασιλίαν. Ἰδὲ ἡ ἀπολογία, καὶ ἱκανώτατα διακεκριμένη ἀπὸ
 τῆς γραφῆς.

ἐτέθη αὐτ' ἐκεῖνα, "ὄχι βέβαια," ἔνθα ἦτον ἔπρεπε: τὸτο τὸ "ὄχι βέβαια," καθὼς ἐκεῖ ἐτέθη, βεβαιοῖ ἓνα πρᾶγμα ἢ δι γνώριμον: διότι βεβαιοῖ, ὅτι ἐκεῖνος δὲν εἶχε δεχθῆ τὰ δῶρα (πρᾶγμα εἰς ὅλους γνώριμον, ὅταν ὁ Ὀμηρος μὲ ἐκεῖνο τὸ "ῥά", ἦτοι ναί, βεβαιοῖ ἓνα πρᾶγμα ὅπῃ πρότερον δὲν ἰξεύρετο, ἀλλ' ἦτον εἰλημένον μέσα εἰς τὰς λογισμὰς τῶ Ἀγαμέμνονος: καὶ τὸτο εἶναι ὅτι ἠθελε νὰ τὴν κρατῆ πολὺ εἰς τὸν ἴδιον οἶκον: πρᾶγμα ὅπῃ, μέχρις ἐκεῖνης τῆς ἡμέρας ἦτον ἀμφίβολον.

Ἀς ἀπεράσωμεν εὐθὺς εἰς τὴν δευτέραν ὑποσημείωσιν, ἢ εἰς τὸ (in) ἰδέ σοι (in). „ Ἀὕτη εἶναι μία ἀναίδεια νέα καὶ ἀηθροῦς. „ Ἐως ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀνδρωπίνης κοινωνίας, ὁ Γάμος ὑπελήφθη πάντοτε ὡς ἱερός: ὁ ἀνδρῶπος ὁ πλέον ἀκόλαστος καὶ ὁ πλέον εὐτελής δὲν ἠθελεν ἀποτολμᾶ νὰ κάμνη μίαν τοιαύτην ἐξομολόγησιν συλλόγου ἀνδρῶν τιμῶν. Καὶ τίς εἶναι ἐκεῖνος ὅπῃ τὴν κάμνει; ὁ κορυφαῖος τῶ στρατεύματος ὅπῃ χρεῶσεται νὰ καθίσῃ ἑαυτὸν ἄξιον τῶ ὑπολόγου τῶν δευτεροχέτων. Καὶ κατὰ τίνα καιρὸν τὴν κάμνει; εἰς ἓνα καιρὸν ὅπῃ πάντες οἱ Ἕλληνες παραβιάζον ἑαυτὰς εἰς θάνατον διὰ νὰ ἐκδικῶσιν ἓνα προπηλατισμὸν καὶ μίαν ὕβριν τῶν γαμυλίων δικαίων τῆς φαρμιλίας τε. Καὶ πῶ τὴν κάμνει; ἐν πολυπληθεῖ συνόδῳ, ἐνώπιον τῶν σοφῶν καὶ τῶ λαῶ. Καὶ περὶ τίτος ὀμιλεῖ ἔτω; περὶ μίας βασιλείας καὶ θυγατρὸς βασιλέως: ἐνώπιον τῶ Μεγέλας ἀδελφοῦ τε, καὶ γυναικαδελφῆ τῆς αὐτῆς. „ Δὲν ἀπογράφω εἰ μὴ μόνον τὸ ἐσιῶδες τῆς ὑποσημείωσης: διότι τὸ κείμενον δὲν καταγίνεται εἰ μὴ περὶ τὸ παριστῆν ἠλίθιον καὶ ἀναίδητον τὸν μέγαν Ποιητὴν Πάππιν. καὶ τ.

Παγκάλως! Ἐρωτῶ ἐγὼ ὡσαύτως: τίς εἶναι ἡ Κλυταιμῆστρα; Μία γυνὴ, ἐπὲρ τῆς ὁποίας, οἱ γαμύλιοι Θεοὶ, οἱ πολιτικοὶ νόμοι, καὶ ἡ δημοσία δόξα διὰ νὰ ζῆ εὐτυχῶς, ἐπαρτυνῶσι πάντοτε καὶ τῶ ἀμαρτωλῶ συζύγῳ, ἀρματωμένοι ἀπὸ δυσυχίας, ἀπὸ νόσους ἀπὸ λύπας ἀπὸ ἀτιμίας: τίς εἶναι ἡ Χρυσῆς; μία γυναῖκα, ἐπὲρ τῆς ὁποίας οἱ Θεοὶ τῶν δυσυχῶν, καὶ αἰχμαλώτων, πολὺ φοβερώτεροι τῶν γαμυλίων Θεῶν, οἱ νόμοι τῆς ζωῆς ἐνὸς ἀρματωμένῳ καὶ παρόντος στρατῶ, φρικადέστεροι ἔτι σὺν ἔξωθεν καὶ διαφόρῳ λόγῳ, ἐπαρτυνῶν ὡσαύτως ἔτοι ἐπιμελῶς τῆ ἀξιοδακρύτῳ ἐκεῖνης τύχῃ, ὄντες καὶ πάντων ἐκείνων ὅπῃ ἠθελον νὰ τὴν κρατῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ, ἀρματωμένοι ἀπὸ λοιμὸν, ἀπὸ θάνατον, ἀπὸ δεσμὰ, ἀπὸ ἀπείθειαν, ἀπὸ ἐπανάστασιν, ἀπὸ βασιλευτονίαν ἀπὸ δυσφημίαν ἀκόμι αἰώνιον, καθὼς αὐτὸς ἐξελέχθη ἀρχισράτῃς συμπασῶν τῶν Ἕλλητικῶν δυνάμεων, μὲ ἐλπίδα ὅτι νὰ κάμνη νὰ ἐπανακάμπτωσιν αὐταὶ ἐπὶ τῆ πατρίδα νικηφόροι καὶ τροπαῖχοι: καὶ νὰ τῶ ἔτυχεν ἔπειτα

ἓνα συμβάν ἕως ἐναντίον τῶν ἐλπίδων καὶ ἕως αἰχρὸν ὅπῃ ὅμοιον δὲν ἠκασθῆ πάποτε. Ἐὰν λοιπὸν ὁ ἕρανος προσατεῦη τῆς Κλυταιμνήστρης, τὸ αὐτὸς ἕρανος προσατεῖ ἀκόμη τῆς Χρυσῆίδας: μετὴν διαφορὰν: ὅπῃ ὁ ἕρανος δι' ἐκείνην ἀνεπτύσεν ἑαυτὸν βλάβην ὑδενός: ὅτε ἢ θέλησις τῆ αὐτῆ ὡς πρὸς τὴν ἠραιάν Χρυσῆίδα ἀνεπτύσεται μετὰ βλάβας φοβερὰς καὶ φρικώδεις. Ὁ Ἀπόλλων ἐξηκολέθει μολύβωντας μετὸν λοιμὸν! Ὁ νόμος, ἢ δημοσία δόξα, ἀν' ἐπροσάτην τῆς Κλυταιμνήστρης, ὁ βῶμος, οἱ νόμοι, ἢ δευσιδαιμονία, ἢ ζωὴ ἐνὸς τόσον εὐμεγέθους στρατῆ προσατεῖσιν ὡσαύτως τῆς Χρυσῆίδος. Ἀν μίᾳ σύζυγος ἔχη τίτλης διὰ νὰ τιμᾶται, ἀγαπᾶται, σέβεται, ὁ ἕρανος καὶ ἢ γῆ φαίνεται νὰ ἔδιδον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν εἰς τὴν Χρυσῆίδα τίτλης ἀνωτέρας τέτων, πολὺ δυνατωτέρους καὶ φοβερωτέρας.

Τῶρα ἐγὼ ἐρωτῶ τὴν διδασκαλίαν, τὴν αἰθρῶν, τὸν ἄνθρωπον, πῶς τὸ ἐπιχειρήμα πλέον ἐπέγει, καὶ πῶς ἐχρεῶσει ὁ Ἀγαμέμνων νὰ δεικνύῃ σπεδὴν; Δὲν ἐχρειάζετο, διὰ νὰ ἐλευθερῆται μετὰ πάσης τῆς εὐφυΐας καὶ πάσης τῆς ευγλωττίας, ἀπὸ ἐνὸς ἐγκλήματος ὅπῃ ὁ μάντις τῆ ἐπέθετε, διὰ νὰ κάμνη καὶ τὸ αὐτὸ νὰ ἀποτρέπηται ἀφ' ἑαυτῆ ὁ θόρυβος τῆ λαῶ καὶ τῶν στρατηγῶν, καὶ νὰ πίπτῃ ἐπὶ τὸν Κάλχαντα, δὲν ἐχρειάζετο, λέγω, νὰ εἶχεν αὐτὸς νὰ φανερώνη ὅτι ὁ Θεὸς τιμῶρει ἓνα σφάτευμα ὑπὲρ μίας γυναίκος, πρὸς τὴν ὁποίαν, τέως, ἠθέλε νὰ προσφέρηται ὡς πρὸς τὴν βασιλίαν ὑμῶν τε, ὃν τρόπον ἐγὼ ἐξηγήσα τὸ "προβέβελα;" ἢ ἴσως πλέον ἀκόμη, ὡς τὸ ἐξηγῆν ἐκείνοι ὅπῃ ἕως τῶρα ἐρόησαν τὴν διάλεκτον τῆ Ὀμήρου μετὰ μείζονος ἐμπειρίας ἢ ἐγὼ; Ἄς ἀναγνωθῆ πρὸς τούτοις τὸ ὑπόλοιπον ταύτης τῆς υποσημειώσεως, ἐνθα ἢ αὐθεντία τῆς αὐτῆς υποσημειώσεως (in) προχωρεῖ λέγεσα: „ Ἀλλὰ ἀν ὁ Ἀγαμέμνων εἶναι ἓνας ἀναιδὴς, δὲν θέλει ἦθαι ὀλίγον φρόνιμος ὁ Ὀμηρος, ὅσις κάμνει „ νὰ ὀμιλῇ εἰς τῶν ἐγκρίτων ἀνδρῶν τῆ ποιήματός τε τοιαυτοτρόπως;“ Αὕτη εἶναι ἢ γοργότης μετὴν ὁποίαν γράφουσιν οἱ εὐδόκιμοι. Ἀλλὰ ἡμεῖς ἀφίνοντες τῶρα τὰς υποσημειώσεις τὰς ὁποίας δὲν ἠλθεν ἴσως ἀκόμη καιρὸς τῆ ἐξετάζειν καθικόντως ἐν τινι φιλοπονήματι πολὺ διεξοδικῶ καὶ προσφόρῳ, ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐξέτασιν τῆ ἀπλῆ καὶ μονωτάτε κειμένη. Ἐκεῖνο τὸ "προβέβελα" ἕως τῶρα ἐξηγήθῃ, "προτιμῶ:" ἄλλὰ μετὰ ἔρχεται μία ἀπορία τὴν ὁποίαν ἐγὼ προσφέρω μετὰ ταπεινώσεως: καὶ εἶναι ἢ ἀκόλαθος: Ὅτι τὸ "προβέβελα" χρεῶσει νὰ νοῦται διηρημένον εἰς δύο μέρη: ἢ εἰς τὸ "βέβελα" ῥῆμα, καὶ εἰς τὴν "πρὸ" πρόθεσιν: καὶ ἕτα νὰ ἐξηγῶμεν "βέβελα Χρυσῆίδα πρὸ Κλυταιμνήστρης" ὑπολαμβάνων τὴν Χρυσῆίδα ὡς τὴν Κλυταιμνήστραν, ἢ ἐν ταύτῃ ἐγὼ ὑπολογίζομαι τὴν Κλυταιμνήστραν γυναϊκά με. Ἡ Ἑλληνικὴ πρόθεσις (πρὸ) συντασσομέ-

νη μὲ γενικῶς φυλάττει ἀπικριμθωμένους τὴν σημασίαν τῆς (ὑπὲρ)
 προθέσεως ὅπως ἐγὼ τῆς δίδω: ἐπειδὴ Ἑλληνικὰ λέγεται " πρὸ παι-
 δὸς ἀποθανεῖν, " ὅταν θέλωμεν νὰ λέγωμεν νὰ ἀποθνήσκη τις ἕως:
 ὃν τρόπον ἀναγιγνώσκωμεν ἐν Εὐριπίδῃ: " Πρὸ παιδῶν, πρὸ γυναι-
 κὸς καὶ τῆ λαῶ προθύμενος, " θυόμενος ὑπὲρ τῶν ἡνῶν, ὑπὲρ τῆς
 γυναικὸς καὶ ὑπὲρ τῆ λαῶ: καὶ ἠνωμένη ἀκόμη μὲ τὸ ῥῆμα, ὡς ἐν τῇ
 αὐτῇ περιστάσει, καὶ προπέτταται τῆς παραυτίκα ἰδοῦνς τὰ τῆς πό-
 λεως πράγματα: " ἔνθα ἡ (πρὸ) ἔχει τὴν γενικὴν (ἰδοῦνς), καὶ ἔχει
 τὴν δύναμιν τῆς (ὑπὲρ), ὡσάν ἐν τῷ " προβέβουλα Κλυταιμνήστρης. "
 Σημαίνει ὡσαύτως (ἀντί), ὡς ἐν Πλάτωνι περὶ πολιτείας, " ἐπαι-
 νεῖν πρὸ δικαιοσύνης ἀδικίαν: " καὶ ἐν Θεκυδίδῃ: " ἢν ἡμεῖς ἀν πολλῶν
 χρημάτων ἐτιμήσατε: " καὶ ἡ πρόθεσις (πρὸς) ἥτις εἶναι συγγενὴς
 τῆς (πρὸ), ὅτε τίθεται μὲ γενικῆς, ἐσινότε σημαίνει τὸ αὐτό: ὡ-
 σάν τὸ " πρὸς Θεοῦ, " δι' ἀγάπην τῆ Θεῶ: πρὸς Διὸς, " δι' ἀγάπην
 τῆ Διός. Πρὸς τέτοις ἰξεύρομεν, ὅτι ἡ γλῶσσα τῆ Ὀμήρου ἀφίενει εἰς
 τὸν ποιητὴν ἐξουσίαν νὰ ἐνώη μὲ τὰ ῥήματα, τὰς προθέσεις τῶν ὀνο-
 μάτων, ὡς ἐν ταύτῃ τῇ περιστάσει καὶ ἄλλαις ἀπέροις: καὶ ἀποσπῶ-
 σα ταύτας ἀπὸ τῶν ῥημάτων νὰ ἐνώη μὲ τὰ ὀνόματα τὰς προθέ-
 σεως τῶν, ὡς ἀνωτέρω: " κρατερόν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλεν: " ἔνθα ἡ
 (ἐπὶ) πρόθεσις, ἀγκαλὰ νὰ σέκη μὲ τὸ ὄνομα (μῦθον) πλὴν αὐ-
 τῇ ἐξαρτάται τῆ ῥήματος (ἔτελλε). Δὲν φθάνει! Ὁ Πλάτων, ὁ
 Εὐριπίδης, ὁ Θεκυδίδης, τὰ μνημονευθέντα παραδείγματα ἄς εἶναι εἰς
 ἓνα μέρος: Τὸ ζήτημα ἄς διαλυθῇ ἀπὸ τὸν αὐτὸν Ὀμηρον: καὶ ἐκεῖνος
 καθ' ἑαυτὸν ἄς ἐξηγῇ τὴν δύναμιν τῆ (προβέβουλα). Ἀφ' ἑ αὐτὸς μᾶς
 εἶπεν, ὅτι ὁ ἥρωας Ἀγαμέμνων ὑπολογίζεται τὴν Κλυταιμνήστραν ἐν
 τῇ Χρυσίδι, ἀκολοθεῖ παραυτίκα νὰ ἐξηγητῆ καθ' ἑαυτὸν, θεμε-
 λιόνωντας τὸν ὑπόλογον τῆ Ἀγαμέμνονος ἐκ ἐπὶ λόγους, ὅπως νὰ ἐμ-
 φαίνων τινὰ προτίμησιν διὰ τὴν Χρυσίδα, ὡς πρὸς τὴν σύζυγον, κα-
 θὼς ἐχρεώσεται νὰ κάμνη, ἂν τὸ (προβέβουλα) εἶχεν ἐκεῖ τὴν δύνα-
 μιν, τῆ (προτιμῶ), ἀλλ' ἐπὶ λόγους οἵτινες δεικνύουσι τελείαν ἰσότη-
 τα ἀναμέσον τῆς μᾶς καὶ τῆς ἑτέρας γυναικὸς: λέγοντος ἐκεῖνος, ὅχι
 καθότι ἡ Χρυσίς εἶναι ἀνωτέρα τῆς Κλυταιμνήστρης εἰς σῶμα, εἰς ὄψιν,
 εἰς προτερήματα καὶ εἰς ἔργα: ἀλλὰ καθότι ἡ Χρυσίς ἔδεν παραχαρεῖ
 τῇ Κλυταιμνήστρῃ, ἢ τῆς εἶναι ἴση καὶ πάντας τὰς τίτλους ὅπως ἀπαρι-
 θμεῖ ἐκεῖνος: τὸ ὁποῖον εἶναι, ὡσάν νὰ ἔλεγεν, ὅτι δὲν εἶναι ἐδεμία
 διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν μίτε κατὰ τῆτο μίτε κατ' ἐκεῖνο, μίτε κατ'
 ἐκεῖνο τὸ ἄλλο: καὶ μὲ αὐτὸ ἔτος σημαίνει μίαν ἐντελῆ ἰσότητα. Ὁ
 Ὀμηρος ἐξηγεῖται καθ' ἑαυτὸν, λέγωντας σαφῶς, " ἐπεὶ ἔ' ἔδεν ἐς ἰ
 χερείων, " ἢ ἐπειδὴ δὲν τῆς εἶναι κατωτέρα, καὶ ἔχι " ἐκεῖνης ἐς ἰ
 καλλίων. " διὰ τῆτο τὸ (προβέβουλα) ἐμοὶ φαίνεται νὰ μὴ σημαίνῃ
 " προτιμῶ. "

Ἰδὲ σοι μία ἰδέα, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Ἀγαμέμνων, εὐμενίζοντας τὰς Θεὰς τῶν αἰχμαλώτων καὶ τῶν ἀθλίων, παύσῃας τὴν ἐπικειμένην ἐπιπάσασιν, ἐκφεύγωντας μίαν δυνατὴν βασιλευκτονίαν, μίαν ἀποτομὴν πάντων τῶν σκοπῶν, διὰ τὰς ὁποίας οἱ συνεζυγμένοι σόλοι ἐμίσησαν ἀπὸ τῶν λιμένων τῆς Ἑλλάδος, πράγματα ὅλα, ὅπῃ ἐπέδιθ' εἶναι ἐπόμεια ἀμεσώτατα μιᾶς σκηνῆς ἀληθῆς καὶ φυσικῆς, χρεωσῶν νὰ εἶναι πάντοτε ἐν ὄφει τῶ ποιητῶ, ὅσις πλάσωντας δὲν ἀρέσκει, ἀν φυσικῶς δὲν πλάσῃ), δὲν παροξύνει πλέον τὰς γαμηλίους Θεὰς, δὲν καταπατεῖ πλέον τὰς νόμους, καὶ τὴν κοινὴν δόξαν: μάλλον δὲ ἐξεναντίας ἐμφαίνει ὅτι, ἐν τῇ αὐτῇ καρδίᾳ, δὲν ὑπάρχει ἐν ἄλλο ὑποκείμενον τιμιώτερον καὶ ποθεινότερον τῆς αὐτῆς συζυγῆς: ἐν τῆτε δεικνύει, ὅτι ὁ Ἀπόλλων δὲν εἶχε παροργισθῆ παντάσασιν, καθὼς ἐκεῖνος εἶχε τιμήσῃ τὴν Χρυσήϊδα, ὅσον εἶχε τιμήσῃ τὸ πρᾶγμα τὸ πλέον κεχαρισμένον, καὶ πλέον τίμιον ὅπῃ ἐκεῖνος εἶχε: καὶ κάμνει νὰ ἀναφαίνηται ἡ σύζυγος καὶ τὰ αὐτῆς δίκαια ἱερά καὶ εὐαγγῆ. Μὲ ὅλα ταῦτα ἐκεῖνος πέμπει ὀπίσω τὴν Χρυσήϊδα πρὸς τὸν πατέρα τῆς: καὶ ἐν τῆτε τόσο ὑπερφουὺς ἀποβαίνει: τόσο θαυμαστῆς δόξης ἡ εὐγενῆς ψυχὴ τε ἐπιτυγχάνει, ὅπῃ μὲ ὄλον τὴν χωρισμὸν τοῦ Ἀχιλλέως, ὁ Ὀμηρος ὅσις ἐβλεπε τὰς αἰτίας καὶ τὰ ἀποτελέσματα κάλλιον ἡμῶν, κάμνει νὰ ἀρκῶνται οἱ Ἕλληνας εἰς τὸ νὰ στρατεύωνται χωρὶς ἐκεῖνε, ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν ἐνὸς βασιλέως ἔτους εὐσεβεῶς, ἔτω πιστῶ καὶ ἔτω φίλῃ τῶν Θεῶν, τῶν νόμων, τῶν καθηκόντων καὶ τῶν ἀνδράπων.

Ὁ δὲν, εἰς τὴν μνημονευθεῖσαν ὑποσημείωσιν (in) ἐγὼ ἐπρόδεται μίαν ἄλλην ὑποσημείωσιν (f. 4), εἰς τὴν ὁποίαν ἠθελα λέγη... Αὕτη εἶναι μία θεσπέσιος φρόνησις καὶ χερδὸν ἀμίμητος. Ἐὼς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς κοινωρίας δὲν ἐθεωρήθη ἄλλο ἐν τῶ γάμῳ, εἰ μὴ ὁ οὐρανός, οἱ νόμοι, καὶ οἱ ὑπόλογοι τῶν ἀνθρώπων ἐν ταῖς πράξεσι ταῖς γινόμεναις καθ' ὁμολογίαν, τὰ ὁποία, ὅπῃ καὶ τύχην εἶναι συνεζυγμένα, χρεωσῶν νὰ κάμνωσι νὰ γεννῶνται πάντοτε τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα. Ὁ ἄνθρωπος ὁ πλέον ἐνάρετος, ὁ πλέον σῶφρων καὶ ὁ πλέον εὐγενῆς δὲν ἐδύνατο νὰ παραιτῆται νὰ κάμνη μίαν ἐξομολόγησιν τοιαύτην, ἃς ἦτον ἐν μέσῳ ἐνὸς πλήθους ἀπαιδευτῶν καὶ κακῶς διατεθειμένων πρὸς νοεράς συζεύξεις. Τίς εἶναι ἔτος ὅπου τὴν κάμνει; ὁ κορυφαῖος τῶ στρατεύματος, ὅσις χρεωσῆ νὰ δεικνύηται νὰ μὴ εἶναι ἀμαρτωλὸς εἰς τὸν ἕρανόν, ὡς ἐκατηγορεῖτο, μάλλον δὲ ἐνάρετος καὶ πισότατος, διὰ νὰ μεταβάλληται ὁ κοινὸς θυμὸς εἰς μίαν εὖνοιαν πληρεσάτην. Κατὰ τίνα καιρὸν τὴν κάμνει; εἰς ἕνα καιρὸν ὅπῃ πάντες οἱ Ἕλληνας ἐπίστανον νὰ ἀποθνήσκωσιν ὑπὸ τῶ λοιμῆ: τῶ ἕρανῶ σπαδάζοντος εἰς τὰ τῆς Χρυσήϊδος, ἐνθα ἐφαίνετο, νὰ ἡ-

θέλον ἔτοι, πλαγίως, νὰ ἀντιπράτῃσιν εἰς τὰ γαμήλια δίκαια κα-
θόλου, ὅτε ἡ Ἑλλάς ἠτοιμάζετο νὰ τὰ διαυθευθῇ. Καὶ πᾶ τὴν κά-
μει; ἔνθα ἦτον περαιοτέρα χρεῖα ὑπὲρ τῆ μεγαλωτάτῃ ἀποτελέ-
σματος, ἦτοι ἐνώπιον τῶν σοφῶν καὶ τῆ λαῶ τῆς ὁποίας ἐκεῖνος ἐ-
χρεώσῃ νὰ ἀναπέσῃ. Καὶ περὶ τίνος ὁμιλεῖ ἔτω; Περὶ μιᾶς βασι-
λείας ἡ ὁποία ἐκολύμβα μέσα εἰς τὰς τρυφὰς καὶ ἀναπαύσεις τοῦ
βασιλείου τῆς, ὡς ὅλοι ἔξευρον, καὶ περὶ μιᾶς αἰχμαλωτῆς, τῆς ὁποίας
εὐδαίμων ἔξευρε τίς ἐχρεώσῃ νὰ εἶναι ἡ τύχη. καὶ ἂν, καθότι ἐκεῖνη ἦ-
τον περίλυπος, ὁ Θεὸς ἦτον παρωργισμένος. Καὶ πάντα ἔμπροσθεν
τῆ Μενελάου, ὁ ὁποῖος ἐβλεπεν ἐν τῷ τοιαύτῳ λόγῳ πᾶσαν τὴν ἀσ-
φάλειαν, ὅτι αἱ ἀπειλαὶ τῆς ἀποτομῆς τῶν σκοπῶν τε, ἦτον δυνα-
τὸν, νὰ εἶχον νὰ ἀφανίζωνται: καὶ πᾶσαν τὴν βεβαιότητα τῆ ἀποκα-
θιστῆναι τὰ γαμήλια αὐτῆ δίκαια.

„Μὲ ὅλα ταῦτα, ἐγὼ θέλω“ (ἐξακολουθεῖ νὰ λέγῃ ὁ Ἀγαμέμνων,
χέμων ταραχῆς) “ἐγὼ θέλω νὰ πέμψω ὀπίσω τὴν Χρυσίδα,
καὶ νὰ σερπιδῶ αὐτῆς, ἂν ἡ βελὴ αὐτῆ θέλῃ ἡσθαὶ ἢ καλλιωτέ-
ρα:” καὶ ἐξακολουθῶντας μὲ τὴν αὐτὴν ἀγαπάνησιν, προδέτει μίαν
σκέψιν, μὲ τὴν ὁποίαν ὅση δύναμις, συσιᾶ ἑαυτὸν εἰς τὴν ἔνοιαν καὶ
σπεδὸν τῆ λαῶ τε, πλέον ἀπ’ ἐκεῖνο ὅπῃ εἶχεν ἑαυτοῦ συσίση μὲ
τὴν μνημονοθεῖσαν ἀπόφασιν τοῦ ἀναπέμπειν τὴν Χρυσίδα. Τίς
εἶναι ἡ σκέψις τοσῶτον ἔντονος; ἰδὲ σοι. „Ἐγὼ εἶμαι στρατηγός,
„ ἀνιθορευμένος ὑπὸ τέτῃ τῆ λαῶ: εἰς τῶτον τὸν λαὸν εἰὼ θέλω χρε-
„ ωσῇ μίαν ἐκδίησιν τῶν δικαίων τῆ αἵματός μου, τὰ ὁποία ἐβλά-
„ φθισαν: διὰ τοιαῦτον τέλος, ἐγὼ ἐξακολουθῶ νὰ πράττω μὲ τῶτον
„ τὸν λαόν: Ἡδὴ εἶμεθα πλοσιον τῆς Τρωάδος καὶ ἐνώπιον τῶν ἐχ-
„ θρῶν: τί πρᾶγμα θέλει ἡσθαὶ ἐν ἐμοὶ πλέον περιπόθητον καὶ
„ πλέον σύμφωνον μὲ τὰ ἰδιά μου συμφέροντα; Ἡ ζωὴ τέτῃ τοῦ
„ λαῶ, ἢ ὁ θάνατός τε, ὡς μὲ κατηγορεῖ ὁ Κάλχας;“ Αὕτη ἡ ἀ-
καλυπτὴ σκέψις, αὕτη ἡ διεξοδικὴ καὶ ἐπιτεταμένη διάλεκτος, ἥτις σέ-
κει κάλλιστα εἰς τὸ σῶμα ἐκεῖνος ὅπῃ σέκεται καὶ ἀναλογίζεται χωρὶς
πάθος καὶ χωρὶς ταραχῆν; δὲν ἔσεκε κάλλιστα εἰς τὸ σῶμα ἐνὸς βασι-
λέως γέμοντος θυμῆ, ὅσις σέκωντας πάντοτε ἐν τῷ χαρακτήρι τῆ
θυμῆ, χρεώσῃ νὰ ἐξαγορεύῃ τῆς λογισμῆς τε πάντοτε ἐν συνθέσει
τῆ πλέον σερῆ καὶ τῆ πλέον βραχείᾳ, εἰς τρόπον ὅπῃ, ἐνὸς διεξοδι-
κῆ λόγου, μὴ λέγωντας ἐκεῖνος εἰ μὴ μέρος, ὅμως νὰ λέγῃ ἡδὴ πάν-
τα εἰς τὴν σκέψιν τῆ ἀκρατῆ, καὶ νὰ τὸν ἐτοιμάζῃ νὰ ἀναγινώσκῃ,
καὶ τὴν αὐτὴν σιγὴν, ἔνδον τῶν ἰνῶν τῆ ἰδίας του ἐγκεφάλου πάντα
τὰ ἄλλα μέρη τῆ αὐτῆ λόγου, τὰ ὁποία ἡ ἐμφατικὴ συνθετικὴ διάλε-
κτος τῆ πάθος δὲν ἐξηγεῖ, μέτε σαφηνίζει.

Καὶ κατ’ ἀλήθειαν, ὁ Ὀμηρος, σέκωντας πάντοτε, ὡς εἶπομεν, ἐν
χα-

χαρακτήρι, κάμνει ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων νὰ ποιῇ εἰς τὸν λαὸν πάσας τὰς ρηθείσας σκέψεις μὲ ἕνα μόνον εἶχον, μὲ τὸν ὁποῖον, ἐρωτῶντας, λέγει: "Βέλομι ἐγὼ λαὸν σῶον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι;" ἐπιθυμῶ ἐγὼ τὴν ζῆν τῶ λαῷ, ἢ τὴν ἀπώλειάν τε; καὶ ἂν ἐν τοῖς χειρογράφοις τοῖς σωζομένοις, λείπη ἐν τῷ τῷ εἶχῳ ἢ ἐρωτηματικὴ σιγῇ, τὸ νόημα ὅμως τὴν ἀπαιτεῖ: ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἀρχινᾷ ὁ εἶχος, ὅπως εἶναι τὸ ῥῆμα "βέλομαι" τὸ ἐπιζητεῖ: ἢ ἰδέα ἢ ἐπικρατούσα, ἢ γιν ἢ κατηγορία τῶ Κάλχαντος, ἢ τις εἶναι τὸ "ἀπολέσθαι," τεθειμένη ἐν τῷ τέλει τῶ αὐτῶ εἶχου, διὰ νὰ εἶναι σημειωδετέρα, ὡσάν ὅπως εἶναι γελοία: ἢ σφοδρότης τοῦ εἶχου καὶ τ. πάντα ὅμως ἀποφαίνουσιν ὅτι ὁ εἶχος εἶναι ἕνας τρόπος ἐκ τῶ εἶδους τῶν ἐρωτήσεων.

„Βέλομι ἐγὼ λαὸν σῶον ἔμμεναι, ἢ ἀπολέσθαι;“

Ἐπιθυμῶ ἐγὼ ἴσως νὰ εἶναι ὑγιῆς καὶ ἀβλαβῆς ὁ λαός, ἢ νὰ ἀπόλλυται;

Τίς οἶδεν ἂν κατ' ἐκείνης τῆς χρόνης τῶ Ομήρου καθίσαντο οἱ τότε τῆς προπικῆς φράσεως, ἢ ἂν ὑπεροῶντο; Τίς οἶδεν ἂν οἱ ῥαφδοῖ, ὅπως διὰ μνήμης ἐφύλαττον τὰ συγγράμματα τῶ Μεγάλου ποιητῆ, ἢσαν προσεχεῖς καὶ ἀκριβεῖς καὶ πάντα, ὡς ἐχρεώσαν; Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ἡ εὐφυΐα ὅπως βασιλεύει ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἐνὸς ἀνδρὸς ἔτω θεσπεσίη, ὑπερφέρει ὅ,τις εἶδος ἐπιστάσεως. Τίς οἶδεν ἂν καὶ τῆς χρόνης τῶ Λοκέρου οἱ ὑπογραφεῖς ἐκείνων τῶν συνηγμένων ἀρχετύπων, δὲν ἐπραξαν τὸ βαρὺ πλημμέλημα νὰ παραλείψωσι μίαν ὑποδιαστολὴν ὑπὸ τὴν σιγῇ ἢ ὁποῖα κλείει καὶ τελειώνει τὸν εἶχον; Ἐγὼ δὲν ἰξεύρω τί ἐκ τούτων περιστατικῶν συνεβάλετο πρὸς τὸ σφάλμα τούτων αἰώνων, καὶ συνεβάλετο τόσον, ὅπως ἕως οἱ Ἕλληνες ὁμογενεῖς μοι, πολὺ ἐνεπλέχθησαν εἰς τρόπον ὅπως, ἐξηγῶντες αὐτοὶ τὸν εἶχον, εἶδότε ὡς χῆμα ἐρωτηματικὸν ἕως τώρα ἀνεγίνωσκον, ἀλλ' ὡς ἀπλὴν διήγησιν. „Βέλομι ἐγὼ λαὸν σῶον ἔμμεναι μᾶλλον ἢ ἀπολέσθαι.“ προτιμῶ ἐγὼ τὸ νὰ εἶναι ἀβλαβῆς ὁ λαός, μὴ ἢ τὸ νὰ ἀπόλλυται.

Τὸ εὐμορφον εἶναι, ὅτι διὰ νὰ ἔχη νὰ προχωρῇ ἢ τοιαύτη ἀνατροπὴ τῶ νῆ τῶ Ομήρου: ὃν τρόπον ἐγὼ ὑπεθέμην μίαν μονωτάτην ὑποδιαστολὴν. διὰ νὰ εὐρίσκη τις τὴν ἀληθῆ καὶ δικαίαν σημασίαν, ὑπέθετο καὶ αὐτοὶ μίαν ὀλοκληροτάτην λέξιν, ἢ γιν ἕνα "μᾶλλον" ἢ "κάλλιον," ἢ "πλέον:" καὶ ἐβιάσαντο τὴν σημασίαν τῶ διασκευτικῆς ἢ ἀπλευσάτην, διὰ νὰ ἀποβαίη δυσχερῶς "παρά."

Ἐντεῦθεν συνέβη, ὅτι ἕνας γραμματικὸς, ὡς ὁ Καισαρότης λέγει, ὅστις ἦτον μόνον μέτριος γραμματικὸς, εὐρίσκει μέσα εἰς τῶτον τὸν εἶχον ἕνα νόημα ἀνθρώπου φρενοβλαβῆς: ὅθεν ἠθέλησε νὰ εὐεργετήσῃ.

τήση τὸν Ὅμηρον, ἀποκλείωντας τῶν ἐκείνου ποιημάτων ἕνα σίχον ἕτως ἀνόητον, εἰς καιρὸν ὅπῃ ἐκεῖνος ὅσις ἦτον μιμητὴς τῆ Ὀμήρου θεῖα ἀκρόασις, εἰς καιρὸν ὅπῃ ἐκεῖνος ὅσις ἦτον ἀνδραγαθὸς αὐτὴ τῆ Μεγάλου ποιητῆ, λέγω δὴ, ὁ μέγας βιργίλιος, ὁ ὁποῖος ἐποίησε τὸν Ὅμηρον ἕως ὡς γραμματικὸς, ἀλλ' ὡς ποιητὴς εἶχεν ἀποφασίσῃ, ὅτι διὰ τὰ ἀποσπασθητὴς ἕνα σίχον ἀπ' ἐκείνων τῶν συγγραμμάτων ἕτως ἱερῶν, αὐτὸ ἦτον τόσῳ μέγα ἐγχείρημα, ὅσον τὸ νὰ ἀποσπᾷ ἕνα καρφίον ἀπὸ τῆ μεγάλης ροπαλῆ τῆ Ἡρακλείας: τὸ καρφίον ἀπεσπασθῆ ἀπὸ τῆ ροπαλῆ διὰ τῆς ἐμπειρίας τῆ Γραμματικῆ, ἢ ὁ Ὅμηρος διωρθώθῃ! Ἀλλ' ἕως πότε οἱ Γραμματικοὶ θέλουν χρεώσῃ νὰ δίδουν τὸν νόμον εἰς τὰς φράσεις ἢ εἰς τὴν τυπικὴν παράστασιν τῶν λογισμῶν; Ἔως πῶς θέλει φθάνῃ ἡ κατάχρησις τέτων; ἢ πῶς δὲν ἀνεφάνῃ ἀκόμῃ ἕνα πόνημα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ φαίνωνται οἱ διάφοροι τρόποι τῆς τυπικῆς φράσεως τῶν ἕξωθεν ἢ τῶν ἱερῶν σοφῶν ἢ εἰς τὸ ὁποῖον νὰ γίνωνται διαμαρτυρίαι μεγάλαι εἰς τὰς γραμματικὰς ὅσον ἔτοι ἐκ τῶν ἰδίῳν εἰσέβαλον, νὰ σικώσῃ, ἢ νὰ μὴ ἐμμιγνύονται πλέον εἰς πράγματα ὅπῃ δὲν εἶναι τῆ καθήκοντός των; Ἀλλὰ πρὸ τῆ νὰ ἔχη τῆτο νὰ συμβαίῃ, τὸ πλῆθος τῶν γραμματικῶν, ἢ, διὰ τὴν κακὴν τύχην, ἐκεῖνο προσέτι τῶν φιλολόγων, πεπεισμένοι ἐκ τῆς γλώσσης ἐνός τῆς γενεᾶς των, χωρὶς περαιτέρως ἐξετάσεις ἐσάδισαν ἀκόλῃδοι τῆ σφάλματος ἐκείνου τῆ ἀνδραγαθῆ, καὶ ὁ Γραμματικὸς καὶ τῆτο, ἐνύβρισεν εἰς τὸν ζωγράφον τῆς φύσεως.

Ὁ Κύρ Καισαρότης ἀκόμῃ μὲ κάμνει νὰ ἐκπλήτωμαι, βλέπωντας νὰ εἶναι ἢ αὐτὸς ἐκ τῆς αὐτῆς αἰρέσεως (ἀλλὰ δικαίως,) ἢ νομίζωντας ἕτος προσέτι ὅτι ὁ Ὅμηρος δὲν ὑπερέβαλε εἰς ἀγχινοῖαν τὴν ὀξύτητα παντὸς γραμματικῆ, ἀποβάς μεγαλόφυχος καὶ γενναῖος ὑπὲρ ὄντινα ἄλλον, ἠθέλησεν ἀπὸ μέρους τῆ νὰ εἶναι ἢ ἐκεῖνος εὐεργέτης τῆ Ὀμήρου καὶ ἐν νόημα διάφορον πάντων ἐκείνων μὲ τὰ ὁποῖα μέχρι τῆδε εὐπρηγῆθῃ ἡ κορυφαῖος τῶν ποιητῶν: ἢ εἶναι τὸ ἀκόλῃδον. „ὄχι: ἀς μὴν εἰπῆ τις. (ἀληθῶς ἢ ψευδῶς) ὅτι δι' ἐδικόν μὲ ἐγκλημα ὁ λαὸς μὲ ἀπόλλυται.“

Τῆτο τὸ διαυγὲς νόημα ἠθέλεν ἢμπορῆ νὰ σύρῃ κατόπιον τῆ τὴν ἀπισίαν, τὸ πλάσμα, ἢ τὴν ὀλίγην εἰλικρίνειαν, ὅθεν νὰ εἶχε νὰ φαίνονται μία φράσις βεβιασμένη καὶ γεγεννημένη ὑπὸ τῆ φόβῃ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν στρατηγὸν ἐνέβαλλε τῆ λαῶν ἢ συνέλευσις.

Ἀλλὰ τῆς φράσεως τῆς Ὀμηρικῆς, ἀφιείσης εἰς τὰ παρόντα περιστατικά τῆς λόγῃς τῶν νοημάτων τῆ στρατηγῆ, ἔτοι ἢδὴ εὐθύς ἦσαν κατ' ἑαυτὰς σαφεῖς ἢ φανεροὶ εἰς τρόπον, ὅπῃ εἰδὲς εἶχε νὰ ἀμφισβητῆ περὶ τῆς εὐνοίας τῆ Ἀτρείδῃ πρὸς τὸν λαόν, ὡς δεδεδεμένον σφιχτὰ μὲ τὰ ἴδια ἐκείνου συμφέροντα: ἢ τόσῳ πλέον ἐκ τῆτε αὐτὸς ἀποβαί-

νει αξιόπιστος, ἢ ἀκόμι πλέον τίμιος, ἢ πλέον ἐχρεώσῃ ὁ λαὸς νὰ τὸν σέβηται, ἢ νὰ συμπαθῇ τὸν θυμὸν τε, ὁ ὁποῖός εἰς τὸ φαινόμενον ἦτον δι' αἰτίαν μιᾶς γυναίκος, ἀλλὰ τρώντι αὐτὴ ἦτον ἡ μικροτάτη ὡς πρὸς τόσας ἄλλας αἰτίας πολλῶν πλέον εὐτονωτέρας.

Τώρα τὸ νὰ ἦσαν ἐν χρήσει κατ' ἐκείνας τὰς πρωτίτας χρόνας οἱ τόνοι τῆς τυπικῆς φράσεως, καθὼς δὲν ἦσαν ἐν χρήσει μίτε οἱ τόνοι πασῶν τῶν Ἑλληνικῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐσυνειδέσθησαν εἰ μὴ καὶ τὰς χρόνας τὰς ἐγγυτάτω, τῆτο δὲν κάμνει ἐν ἐμπόδιον εἰς τὸ ζήτημα: ἀλλ' ὅτι δὲν ἦσαν ἐν χρήσει, ἢ ἐνοεῖτο τοῖσιν οἱ τόνοι ἐκ τῆς ἀπλῆς θέσεως τῶν ὀνομάτων, μᾶς πορίζουσι διαφορὰς ἐλέγχου οἱ λίθοι ὅπῃ ἐσκορπισμένοι ἐδῶ ἢ ἐκεῖ παρατυγχάνουσιν εἰς τὰς περιέργους. Ἐγὼ εἶδα ἓνα γεγραμμένον διὰ σίχων: πρᾶγμα παλαιότατον, ἐνθα ἀναγιγνώσκεται ὁ πρῶτος σίχος εἰς τρόπον ἐρωτηματικόν. Οὗτος χρεωσῆ νὰ εἶναι παλαιότατος: διότι τὰ Α εἶναι γεγραμμένα ὡς τὰ "δέλτα" ἰδέ σοι τὸ χῆμα Δ. χῆμα τοῖσιν τὸ ὁποῖον ἀναμέσον τῶν διαφορῶν χημάτων τῶν Ἀ Ἑλληνικῶν, ὅπῃ πᾶ σοφῶς εὐρηκέν ὁ Κύριος Βερνάρδος Μοντφauκὼν, ἡμεῖς δὲν βλέπομεν εἰ μὴ δι' ἐγγύτητος.

Οὗτος ὁ πολυτιμότερος λίθος, διὰ τὰ εὐμορφότατα νοήματα ὅπῃ ἐν τῆτω ἀναγιγνώσκονται, θέλει ἀπογραφῆ ὅλος, καθ' ὅσον ἡμπορεῖ νὰ ἀναγιγνώσκηται, διὰ νὰ χρησιμεύῃ εἰς πολλὰ τέλη: εἶναι ἐν τῆτω σίχοι ἀνηλωμένοι παντελῶς παρὰ τῶν ὀξείων τῶν λιθοφάγων: καθότι αὐτὸς ἀνωρύχθη ἐκ τῆς γῆς ἀπὸ βάθους πολλῶν βημάτων, ὅτε ἐν τῇ χώρᾳ τῆς ἀρχαίας πόλεως Κερκύρας, κατεσκάπτετο ἓνα πηγάδι. Ἐκεῖ τὰ λόγια, ὡς ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις λίθοις, εἶναι ἠνωμένα: ἰδοὺ τὴν ἢ ὁποῖα χρεωσῆ νὰ ὑπογράφηται, φέρει ἔμπροσθεν τὸ Ι, ὡς ἐσυνηθᾶτο ἐν τοῖς λίθοις: καὶ τὰ Α, ὡς ἤδη εἶπον, εἶναι χῆματι Δ.

Ἐγὼ θέλω χαρίσῃ τὰ λόγια, θέλω γράψῃ τὰ Α καὶ τὸν συνήθη τρόπον: ἢ θέλω ἐπιθέσῃ τὰς ἀρμοδίους τόνους εἰς τὰς λέξεις συνέσεως χάριν.

Οὔδιτα βαιὸν τὰμὰ τίς ταθεῖς παρὰ
Μάθοισκεν ἀτρεκεῖ. Ἀνιαθίδως πατρός
Ἀθηνίων ὅς ἐν ταφίσι κληῖζεται
Καὶ μνασεῖαν ἀυδασον ἐνομαφθίτε
Καὶ γνῶθι μύθους οἷς σοφῶς ἐτέρπετο
Δειμαν τὰ κόσμη σεμνά. — — —

„ Ἐδῶ λείπεσι σίχοι “

Καὶ

— — — — — Καὶ γεωμόρον τέχνην
 Γαμμαῖσιν ἰχνευτεῖράν εὐαδεῖν δε
 Κατεῖδ' Ὀμήρη δέλτον, αἷς ἐνὶ πτυχαῖς
 Ὀπιπλανάτας ἐς Ἰλαρτίε γόνος
 Καὶ μῆνις Ἀκαρνεατῶν ἐπ' ἀτρεκές
 Δάδετα πάντων, ἐδλὸν ἄρατο κλέος
 Νέναεν ἀκμᾷ κῆρον, ᾧ πόρεν τέχνην
 Οἰηνέων. — — — — —

„ Εἰδὼ ὡσαύτως τὸ μάρμαρον εἶναι κατεξυσμένον.“
 Ὑπαλίω πλείονας εἰσιδὼν φάος
 Ποσειδὸς ἀσοῖς τάνδ' ὑπήλυθε χθόνα.

Αὕτη ἡ Ἐπιτάφιος, μόλις εὑρεθεῖσα, εὐτυχῶς ἀνεγνώσθη, καὶ μετεφράσθη ἀκριβῶς εἰς τὴν Ἰταλικὴν διάλεκτον παρὰ τῆς Ἑλλογισματᾶτε καὶ εὐγενεστάτη Ἰερέως Πέτρης Βελγάρεως. Οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ὅσις χρεώσεται νὰ ἀπαριθμηταὶ ἀναμέσον τῶν πεφωτισμένων Ἰερέως τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος ἀπετόλμησε νὰ διακρίνη μετ' εὐφύας ἐν ταύτῃ τῇ Ἐπιτάφιῳ τὴν δύναμιν τῶν γραμμάτων, τῶν ὁποῖων ὁ συχηματισμὸς δὲν ἐδυνήθη νὰ εὑρεθῇ μήτε ἐν τῷ Μουφουκῶνι: πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔκαμε τόσον νὰ ἀδυμήσωσιν οἱ Ἰταλοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀλλοεθνεῖς, ὅπῃ ἀναμέσον ἐκείνων πρὸς τὰς ὁποίας ἐπέμφθη αὕτη ἡ Ἐπιτάφιος δὲν ἵξυρον νὰ ἀναγινώσκωσι μήτε μίαν λέξιν. Οὗτος μόνος ἐδυνήθη ἐκεῖ νὰ διακρίνη τὰς λέξεις αἰτινες πολὺ δυσκόλως ἐχωρίζοντο ἢ μία ἀπὸ τῆς ἄλλης: καὶ τόσον, ὅσω πλέον αὐταὶ εἰσι συντεθειμέναι καὶ ἀνεύρετοι εἰς τὰ Ἑλληνικὰ λεξικά: ἕως ἀναγκαίας ἀναλύσεως τῆς πλέον ἀκριβοῦς καὶ τελείας ὄν τρόπον θέλωσι καταλάβῃ οἱ πεπαιδευμένοι.

Ἰδέ σοι ἡ μετάφρασις ὅπῃ ἔγινε καὶ ὅπῃ ἐκροτήθη παρὰ πάντων τῶν ἑλλογίμων, καὶ ἐγγράφως ἐπηνέθη παρὰ τῆς Νόρθ Ἀγγλῆ ὁδοπέρου ἐμπεροτάτη τῆς Ἑλληνίδος, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Ἑρμηνεύς ἐπέμψε τὴν ἐξήγησίν του, ὅτε ἐκεῖνος, δαπάνῃ πολλῇ, ὠδοιπόρει, διὰ νὰ παρατηρῇ τὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος: περιεργία τὴν ὁποίαν πολὺ συμφέρουσαν ἔκριναν τὰ Ἑθνη τὰ πλέον πεπαιδευμένα καὶ τὰ πλέον περιβόητα.

Μετάφρασις.

„ Ὀδοιπόρε! τίς θέλει ἦθαι κατατεθειμένος ἐν σεβασῶ τάφῳ;
 „ τὸ θέλεις μάθῃ ἐξηκριβαμένος. Ἐκ τῶν ἡῶν τῆ πατρός Ἀνιδί-
 „ δος, ὁ Ἀθηνίων εἶναι ἕτος: ὅσις τέλος πάντων, ἕως ἐν μέσῳ
 „ τάφῳ

„ τάφων κείται με φήμην ἢ με τιμάς. Διάχει σὺ πανταχῶς τὴν μνή-
 „ μνην ἐκείνη ὅσιν, εἰς ὄνομα, ἀπέβη ἀθάνατος: καὶ ἰξεύρεις τὰς
 „ σπυδάς εἰς τὰς ὁποίας ἐπισημόνως ἐφίδετο, πράττωντας ὁ, τισὶν
 „ ὁ κόσμος κρίνει ἐνάρετον καὶ τ.

„ Ὡσαύτως πολὺ καλῶς ἰξευρε τὴν ἐπισήμην τὴν Γεωμετρι-
 „ κὴν, ἢ ὁποία διὰ γραμμῶν ἐρευνᾷ τὰ ὅρια τῶν καταχέσεων:
 „ ἐντελῶς εἶχε παιδευθῆ πρὸς τὸ σύγγραμμα τῆ Ὀμήρου, εἰς τῆ
 „ ὁποία τὰς ἐνεκλημένας σελίδας ζωγραφεῖται πλανώμενος ὁ υἱὸς τῆ
 „ Λαέρτη: ἢ τέλος μὲν πάσης εὐσαθείας ἀπέκτησεν ὑψηλὴν δόξαν
 „ καὶ τῶν βαθέων καὶ ἀπηνῶν θυμῶν τῶν ἐθνῶν τῆς Ἀκαρνανίας.
 „ Ἦδη ἦτον ἐν ἡλικίᾳ ἀρίστη, ὅτε ἐγενήθη ἕνας υἱὸς εἰς τὸν ὁποῖον
 „ ἐνεχείρισε τὴν τέχνην τῆ εἶναι ἀφέλιμος.

„ Ἰδὼν διὰ πολλῶν ἐτῶν τὸ φῶς ὑπὸ τὸν ἥλιον, καταθύμιος
 „ πάντοτε εἰς τὰς συμπολίτας, κατέβη τώρα ὑποκάτω εἰς ταύτην
 „ τὴν γῆν.“

Τὸ μέγεθος καὶ ὁ ἀπαρτισμὸς ἔτις ἀραιῶν νοσημάτων, εἶναι ὕλη
 κάθε ἀγχίνε ἀνθρώπου, καὶ ἐγὼ ἐμαυτὸν παραιτοῦμαι τῆ ἐνδια-
 τρίβειν.

Θέλω μόνον προσθέσθαι τὴν περικοπὴν ἀπεσπασμένην ἀπὸ τῆς ἐ-
 πιστολῆς τῆ Νόρθ εὐγενεστάτη καὶ Λογίε Ἀγγλῆ, διὰ νὰ εἶναι καὶ
 αὕτη πρὸς μνημεῖον ἀναμέσον τῶσαν καὶ τῶσαν ἄλλαν, εἰς ἐλάχιστον
 τῆ πόσον τιμῶνται οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες παρὰ τῶν ἐθνῶν τῶν πε-
 παιδευμένων: καὶ μάλιστα οἱ Ἕλληνες ἱερεῖς, τὲς ὁποίας ἐν ἔτῳ μι-
 κρῶ ὑπολόγῳ τίθενται οἱ Ἰταλοὶ Ἀββάδες.

Κυρίε μου Αἰδεσιμώτατε.

Ἦδη εἶναι μία ἑβδομάς ὅπῃ ἐγὼ ἔλαβον τὴν τιμιωτάτην ἐπι-
 στολὴν τῆς Αἰδεσιμότητός σε, περιέχεσαν τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπι-
 ταφίς νεωσὶ εὐρεθείσης ἐν Κερκύρα μετὶ τὴν ἀγχινεστάτην σε καὶ δι-
 καίαν μετάφρασιν. καὶ εὐχαριστῶ σοὶ εὐληκρινῶς καὶ τ. “ Παραλει-
 φθέντων”

Ἐν Ἰθάκῃ 5 Αὐγῆς 8 Ἐ. Π. 1791.

ταπεινότατος καὶ προσφιλέστατος δούλος σε
 Φιδερίκος Νόρθ.

Οὗτος ὁ Πρεσβύτερος προσέτι, ἐπειδὴ ζῆ, ἃς τεθῆ ὡσαύτως ἐν ἐκείνῳ τῷ καταλόγῳ τῶν Ἑλλήνων Ἱερέων ὅπῃ ἀνωτέρω ἀπιριθμήσαμεν: καὶ αὐτὸς ἃς χρησιμεύῃ τῷ Ἀββᾶ εἰς, ὅ, τι τὸ φαίνεται ἀρμόδιον, διὰ τὰ πληροὶ τὴν ἐπιθυμίαι τε.

Ἀλλὰ ἃς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν. Ἰδὲ ἓνας λίθος εἰς τὸν ὁποῖον βλέπομεν ἓνα τρόπον ἐρωτηματικὸν ἐν τῷ πρώτῳ σίχῳ, χωρὶς σημεῖον ἐρωτήσεως.

Ὅθεν ἢμπορεῖ τις μὴ πολλῆς πιθανότητος νὰ ἀμφισβητῆ, ὅτι τὰ σημεῖα τὰ ἐρωτῶν δὲν ἦταν ἐν πολλῇ χρήσει κατ' ἐκείνας τοὺς χρόνους: καὶ ἐνδέχεται νὰ μὴ χρεωσῶν νὰ ονειδίζονται εἰς τῆτο μήτε οἱ ῥαψωδοὶ μήτε οἱ ὑπογραφεῖς. Τελειόνα προδέτωντας ἀκόμι τὴν ἀκόλουθον σκέψιν. Ἀν ἓνας ἀνεγίνωσκεν ἐν Ὀμήρῳ: Τίς τ' ἄρ σφᾶε Θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι, " τίς τῶν Θεῶν συνέταξεν αὐτὰς πρὸς μάχην; καὶ ἐκεῖ δὲν ἔβλεπε τὰ κατ' ὁμολογίαν σημεῖα τῆς ἐρωτήσεως, ἢθελε ποτὲ ἀποτολμᾶ νὰ μὴν ἀναγινώσκη ἐρωτηματικῶς; Ἀλλὰ τῆτο διὰ τί; διὰ τὴν τῶν φωνῶν ἐρωτηματικὴν φύσιν: ἢ θεοὶς λοιπὸν τῶν φωνῶν ἐδύνατο κάλλιστα συμμα εἰς τὰς παλαιότητας Ἑλλήνας νὰ χρησιμεύῃ κατ' αὐτὴν μονωτάτην, χωρὶς τὴν ὑπεργίαν τὰ τότε, τὰ θαυμασμῶ, τῆς ἐπαπορήσεως καὶ τ. καὶ διὰ τῆτο οἱ συγγραφεῖς νομίζοντες ταῦτα ὡς περιττὰ ἐδύνατο νὰ μὴ τὰ μεταχειρίζονται.

Τάρτα μὲ τὸν αὐτὸν θυμὸν ὁ Ἀγαμέμνων ἐξακολουθεῖ νὰ λέγη πρὸς τὰς Στατιγῆς: „ Φθάει! ἐτοιμάσατέ μοι εὐθύς τὴν ἐμὴν μερίδα τὰ βραβεῖα, διὰ νὰ μὴ μένω ἀναμέσον τῶν Ἀχαιῶν ἐγὼ μόνος χωρὶς βραβεῖον. Σύμπαντες βλέπετε ὅτι τῆτό με τὸ βραβεῖον ὑπάγει ἀλλοχῆ.“

Τῆτο τὸ εἶδος τὸ ἐκφέρειν τὰς ἰδίαις λογισμῶς, εἶναι ὅλον θερμότης καὶ πῦρ, ἐξ ἐκείνου τὸ αὐτοῦ πυρός, μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Ἀγαμέμνων ἀρχισε τὴν δημηγορίαν: ἰδὲ σοι αὐτὴ Ἑλληνιστὴ καὶ ἀναλυτικῶς μεταπεφρασμένη.

Αὐτὰρ
αὐτίχ' ἐτοιμάσατ' ἐμοὶ γέρας
ὄφρα μὴ οἶος Ἀργείων ἀγέρας
ἔω:

ἐπεὶ εἰδὲ ἔοικε.

Φθάει!
ἐτοιμάσατέ μοι εὐθύς τὴν ἐμὴν
μερίδα τὰ βραβεῖα,
διὰ νὰ μὴ μένω μόνος ἐγὼ ἀνα-
μέσον τῶν Ἀχαιῶν χωρὶς βρα-
βεῖον:
ἐπειδὴ δὲν φαίνεται (ὅτι οὕτω
χρεωσεῖ νὰ συμβαίη) ἢ, δὲν
φαίνεται πιθανόν.

Πάντες γὰρ λεύσετε τόγε γέ-
ρας μοι .
ὃ ἔρχεται ἄλλη .

διότι πάντες βλέπετε ὅτι τοῦ-
το τὸ βραβεῖόν μου ὑπάγει ἄλ-
λαχοῦ .

Βλέπομεν λοιπὸν ἐναργῶς ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων ἀπολύει ἑαυτὸν αἰ-
τίας, κατηγορεῖ τὴν Κάλχαντος τὴν διαβολὴν, συνιστᾷ ἑαυτὸν εἰς τὴν
εὐνοίαν τῆς λαῶ, προσάσκει τελευταῖον τῆς Ἑλληνικῆς μεγαλοπρεπῶς
νὰ ἀμείψωνται αὐτὸν τῆς τοσαύτης θυσίας ὅπως ποιεῖ αὐτὸς ὑπὲρ ἐκεί-
νων : ἀλλὰ κάμνει πάντα μὲ τὴν διάλεκτον τῆς θυμῶδης σφοδρότητος,
συγκεκρασμένης πάντοτε μὲ τὸν χαρακτῆρα τῆς ὑπερόχης κράτους τὸ ὁ-
ποῖον ἦτον ἐνδεδυμένος . Μὲ ἐκεῖνο τὸ " ἐπεὶ ἐδὲ ἔοικε , διότι δὲν
φαίνεται πιθανόν , ἢ , διότι δὲν φαίνεται νὰ χρεωσῆ νὰ συμβαίῃ
ἔτις , αὐτὸς ἀπειλεῖ : καὶ ἠθέλην εἰπῆ τις , ὅτι τοιαύτη ἀπειλὴ ἠθε-
λην ἠμπορῆ νὰ παροξύνῃ τῆς στρατηγῆς καὶ τὸν λαόν . Ἀλλὰ ἄς ἀνα-
σκοπήσωμεν τῆς λόγους , ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ στρατηγὸς Θεμελιοῖ τοιαύ-
την ἀπειλὴν , οἱ ὁποῖοι μετ' εὐφουῆς ἐπιστροφείας λαμβάνοντες αὐτὴν
ἐκ μέσε , ὁ ἓνας κεῖται ἔμπροσθεν , καὶ ὁ ἕτερος ὀπίσθεν : καὶ ἔπειτα ἄς
θαυμάσωμεν πόσον αὐτὴ ἡ ἀπειλὴ γλυκαίνεται : ὃν τρόπον συμ-
βαίνει νὰ γλυκαίνεται τὸ καυσικὸν τῆς φωτὸς , διαπερῶντος καὶ δια-
βαίνοντος διὰ τῶν ὑαλίνων καὶ κρυσταλλίνων ῥοσῶν τῆς ὀφθαλμοῦ ,
ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν . Αὐτὴ ἡ ἀπειλὴ γλυκαίνεται εἰς τοσῶτον ὅπως
πλέον δὲν παροξύνει εἰ μὴ μόνον τὸν πλέον ἀκρόχολον τῶν Ἑλλήνων ,
ἐκεῖνον , ἐπὶ τὸν ὁποῖον ἐφαίνοντο νὰ πίπτει αἱ ὑποψίαι τῶν ἀπει-
λῶν τῆς Ἀγαμέμνονος , ὡσάν ἐκεῖνος , ὅστις διαυθεντεύωντας τὸν Κάλ-
χαντα , εἶχε μὲ αὐτὸν συνεργήσῃ εἰς τὴν κατηγορίαν καὶ τῆς βασι-
λέας : γλυκαίνεται , λέγω , εἰς τοσῶτον , ὅπως δὲν παροξύνει τὴν Ἀ-
χιλλεῖα . Τίνες εἶναι ἔτι οἱ λόγοι ὅπως γλυκαίνουσι τὴν ἀπειλὴν ; ἰ-
δέ σοι ἔτοι : ἐνθυμίζει εἰς τῆς Ἑλληνικῆς ὅτι ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ,
πραττόντων ἐκείνων εἰς ἄλλον τρόπον , θέλει ἦδαι ὁ μόνος , ὅπου
θέλει μείνῃ χωρὶς βραβεῖον : καὶ ὁ ἕτερος τῆς ἐμφαίνει ὅτι τὸ βραβεῖόν
τῆ δὲν εἶναι ἐδικόν τῆ : ἀλλὰ θύοντος τέττα αὐτὸ ὑπὲρ ἐκείνων ἐπο-
ρεύετο ἀλλαχῆ : λόγοι , οἱ ὁποῖοι ἀμφότεροι λαμβάνοντες ἐκ μέ-
σε τὴν ἀπειλὴν τῆ " ἐπεὶ ἐδὲ ἔοικε " τὴν ἀμβλύουσι εἰς τρόπον ὁ-
πως δὲν σώζει πλέον ὀξύτητα διὰ νὰ κεντῆ , ἢ νὰ ἐρεθίσῃ .

Αὐτὴ ἡ ἀπειλὴ , μεταχειρισμένη μὲ τὴν καλλιτεχνίαν , ἥτις ἐρε-
θίσασα , δὲν ἀνεγείρει θυμὸν , ἀλλὰ , πλαγίως , κάμνει μᾶλλον νὰ
ἀποβαίῃ ὁ ἐρεθισμὸς ἐκείνης σημειώδης καὶ ἀξιόλογος , καὶ τὸν συμ-
μιγνύει προσέτι μὲ ἔχθραν πρὸς τὸν προφήτην , ὁ ὁποῖος ἠνάγκαζε
τὸν μονάρχην νὰ σερίται χεδὸν ἀνωφελῶς ἐνὸς πράγματος ὅπως τοῦ
ἦτον ἀρεσὸν καὶ τόσον τῆ ἐχρεωθεῖτο : αὐτὴ ἡ ἀπειλὴ , λέγω , τί ὑ-

πάγει νὰ γίνεται συμμὰ εἰς τὸν ὄχλον τῶν ἑρμηνέων, καὶ μάλιστα συμμὰ εἰς τὸν περιβόητον Καισαρότην; Γίνεται μία παραίρεσις ψυχροτάτη, ἢ μία συμβεβηῖ ἀσθενεσάτη. Ἰδὲ σοι αὕτη. „ Διὰ νὰ μὴ „ μένω ἐγὼ μόνος ἀναμέσον τῶν Ἑλλήνων χωρὶς βραβεῖον, „ ὅτῃ τῷ „ το εἶναι ἀπρεπὲς, „ διότι ἐσεῖς ὅλοι βλέπετε τί εἶναι τὸ βρα- „ βεῖον ὅτῃ ἐγὼ ἔρχομαι νὰ χάνω. “ Πᾶ εἶναι ἐδῶ ὁ Ἀγαμέμνων μὲ τὸ ὄμμα τὸ σπινθηρίζον; Πᾶ εἶναι ὁ Ἀγαμέμνων πλήρης θυμοῦ ἐν- δον τῶν πραπίδων; Πᾶ εἶναι ὁ Ἀγαμέμνων ἀχρὸς ἢ χλωρὸς τὴν ὄ- φιν ἢ ἀχρῦμειος; Τοιαῦτα χαρακτηριστικά, ὅταν ἐκεῖνος λέγῃ ἐν Παταύῳ, ὅτῃ τῷ εἶναι ἀπρεπὲς, „ ἀλοτελῶς ἀφανίζονται. Ἡ ζωγραφία διὰ νὰ κάμῃ ὅτι ἔτος ὁ Ἀγαμέμνων νὰ λέγῃ ἐν τῇ ἐ- κείνῃ διαλέκτῳ τὸ „ τῷ εἶναι ἀπρεπὲς, „ ἔπρεπε νὰ σβύνη τὴν κοκκινάδα καὶ τὰς σπινθηράς ἀπὸ τὰς ὀφθαλμύτας; δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι πλεόν ἀχρίασις ἐν τῷ προσώπῳ, πλεόν χιμα δεικνύον μέ- λανα ἐπίφρενα, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ εἶναι ὅλος ἀνάπαυσις, ἢ ἡσυχία, ὅλος ἀταραξία ἢ γαληνότης: λευκότης ἐν τῷ ὀφθαλμῷ: χρώματα φυσικά ἐν τῷ προσώπῳ ἢ ἐχὶ ἀχρίασεις, ἢ τ. Ἀλλὰ ἄς ἐξαπο- λεθῶμεν.

Τῷτο τὸ εἶδος ἀπειλῆς, τεθεμελιωμένης ἐπὶ τὰς ρηθέντας λόγους ὅτῃ τὴν γλοκαίνειαι, δὲν εἶναι ἐμπρακτικὴ ἢ κεντίζουσα εἰ μὴ διὰ τὰς στρατηγὰς, σίτινες εἶχον διαίρεσιν τὰ ἄλλα βραβεῖα, ἢ ἀναμέσου τέτων, διὰ ἕδρα ἄλλον, εἰ μὴ διὰ τὸν Ἀχιλλεῖα, τὸν μόνον, ὡς ἐγὼ εἶπον, συνεργὸν τῆς μοχθηρίας τῷ Κάλχαντος εἰς τρὸς- πον ὅτῃ τὸ ψεῦδος ὅτῃ ὁ βασιλεὺς Ἀτρείδης ἐνεκάλεσε τῷ Κάλ- χαντι, ἐφαίνετο νὰ ἀπέβλεπεν ἀκόμη πρὸς τὸν Ἀχιλλεῖα, ὅσις ἀ- νεδέξατο νὰ ἔχῃ νὰ τὸν διαυθεντεῖ μὲ τὴν αὐθεντίαν αὐτῷ καὶ ὑ- πόληψιν. ὅθεν ὁ Ἀχιλλεὺς παραξυσμένος ὑπὸ τῷ ψεύδῃ, τοῦ ὀ- ποῖε ἢ αὐτὸς μετεῖχε πλαγίως, ἢ ὑπὸ τῆς ρηθείσης ἀπειλῆς ἀ- ποκρίνεται πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, ὅταν σιωπᾷ κάθε ἄλλος, καὶ λέγει „ Ἐνδοξὲ Ἀτρείδη, σὺ ὅτῃ μάλιστα πάντων τῶν ἄλλων „ ἀγαπᾷς τὰ χρήματα καὶ τὸν πλῆτον, πῶς οἱ μεγαλόψυχοι ἔλ- „ ληνες ἠθέλον δυνεῖν νὰ σὲ δάσων ἕνα βραβεῖον; Ἡμεῖς δὲν ἰξεύ- „ ρομεν πᾶ νὰ ὑπάρχη μέγα τι κεφάλαιον ἢ διηρημένον ἢ κοινόν (1).

„ Κα-

(1) “ Ἀγαθὰ κοινά: ” αὕτη εἶναι ἡ εὐγενὴς ὕβρις, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Ἀχιλλεὺς ἐνδεικῆ τὴν ἀλαζονείαν τῷ Ἀτρείδῃ, ἐνθυμίζωντάς τε, ὅ- τι πᾶς στρατηγὸς κατεῖχε πράγματα ἴδια, ἢ ἐχὶ κοινά: ἢ μὲ τὸ “ ἢ μέγα κεφάλαιον, ” ἢ “ μικρὸν κεφάλαιον, ” ἀκείνῃ νὰ ὀμιλῇ ὁ Ἀ-
χιλ-

„ Κάθε λάφυρον ἀφρημίον ἀπὸ ποικῶν πόλεων, ἦδη ὅλον διεμοι-
 „ ράσθη ἐδῶ καὶ ἐκεῖ: μῆτε φαίνεται (1) δυνατόν νὰ ἡμπορῇ τῆτο
 „ νὰ ἀνακαλῆται ὀπίσω παρὰ τῶν λαῶν ὅπῃ τὸ ἐμοίρασαν. Ὅμως
 „ σήμερον σὺ πέμψαι τὴν πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ ἔπειτα οἱ Ἀχαιοὶ
 „ θέλων σὲ ἀνταποδώσῃ τὸ τρίπλεον, καὶ ἕως καὶ τὸ τετραπλεον, εἰάν
 „ ποτε ὁ Ζεὺς μίαν φοράν μᾶς δώσῃ νὰ κατασκάψωμεν τὴν καλῶς
 „ περιτετειχισμένῃν πόλιν τῆς Τρωάδος.

Οὗτος ὁ λόγος τῶ Ἀτρείδῃ ἔχει τι τεχνικόν, ὀνειδιστικόν καὶ γλυ-
 κύτιος, ἐφελκυστικόν, καὶ εὐσεβές.

Τώρα ἄς ἀπογραφθῇ ὁ λόγος τῶ Ἀχιλλέως ἐν Παταύῳ. Ἰδοὺ
 σοι αὐτός.

„ Ὡ Ἀτρείδη ἀλαζονικότατε, καὶ μάλις πάντων ὑπεράγαν ἐπι-
 „ θυμητικῆ πλέτε: πῶς ἡμποροῦν οἱ μεγαλόψυχοι Ἀχαιοὶ νὰ σὲ
 „ δώσεν ἕνα βραβεῖον; Ἡμεῖς δὲν ἰξεύρομεν, νὰ εἶναι εἰς τινα τό-
 „ πον ἀγαθὰ μὴ διηρημένα, ἀλλὰ τὰ λάφυρα τῶν πόλεων ἦδη διε-
 „ μοιράσθησαν εἰς ὅλους: μῆτε εἶναι πρόπον νὰ τὰ συναγάσωιν οἱ λα-
 „ οὶ καὶ νὰ τὰ κατασφραύσωσι. Τώρα ἐσὺ παραχάρησαι τὴν εἰς τὸν
 „ Θεόν, καὶ ἔπειτα ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες θέλομεν σὲ ἀνταποδώσῃ τὸ
 „ τρίπλεον καὶ τὸ τετραπλεον; ἂν μίαν φοράν ὁ Ζεὺς μᾶς δώσῃ νὰ
 „ εὐπορθῶσωμεν τὴν καλῶς περιτετειχισμένῃν πόλιν τῆς Τρωάδος.“

Τὸ προτέρημα τῆς συγκρίσεως εἶναι κοινὸν εἰς κάθε αἰσθητικόν,
 καὶ τὸν Ἑλβέτιον: ὅθεν καθ' ἕνα ἀντιπαραθέσει τὰς δύο δημη-
 γορίας, διὰ νὰ εἰδῇ πόσον αὐταὶ εἰσὶν ὅμοιαι ἢ διάφοροι.

Καὶ πρῶτον τὸ “ἀλαζονικότατε” εἶναι μία ἰδέα ὑβριστικῆ, ἣ-
 τις δὲν φαίνεται εἰς τὸ Ἑλληνικόν: τῆ “κύδιζε” σημαίνοντος “ἐνδοξε”
 ἐπὶ ἀγαθῷ, καὶ εὐδέποτε “ἀλαζονικότατε” ἀλληγορικῶς “ὑπεράγαν ἐ-
 πιθυμητικῆ πλέτε”: αὕτη προσέτι εἶναι μία ἰδέα δραсуτάτη, τῆς
 ὁποίας

χιλλεύς ἕως πρὸς τὸ τίμιον καὶ ἐπιεικὲς τῶ Ἀτρείδῃ, ἐνθυμίζοντάς
 τε, ὅτι κάθε πρᾶγμα διάφορον, ὅπῃ οἱ στρατηγοὶ κατεῖχον, τέλος
 πάντων ἔφθανεν εἰς πρᾶγμα μικρόν: τῆτο ἀπὸ μέγερς τε γλυκαίνει τὴν
 ρηθεῖσαν ὑβριν: διότι κάμνει νὰ βλέπῃ τις, ὅτι ἂν οἱ στρατηγοὶ δὲν
 εἶχον πράγματα κοινὰ, ἀλλ' ἴδια, ἐπειδὴ ἰξευρον νὰ τὰ διαυθεν-
 τεύωσιν, αὐτὰ δὲν ἔφθανον εἰς πολὺ.

(1) “οὐκ ἐπέοικε”. Ἐδῶ ὡσαύτως αὕτη ἡ φωνὴ δὲν σημαίνει
 ἄλλο, εἰ μὴ “ἀδυνατότητα,” ὡς ἐν τῇ ἀνωτέρῳ περιστάσει, καὶ εὐδέ-
 ποτε “ἀπρέπειαν,” ὡς ἐξηγεῖται ἐν Παταύῳ, πράγματα ὅπῃ παν-
 τελῶς εἶναι διάφορα τὸ ἕνα τῶ ἄλλῃ.

ὅποιος εἰς τὸ Ἑλληνικὸν δὲν φαίνεται ἐν ἰωτά: τὸ "φιλοκτεανότατε" σημαίνοντος ἀπλῶς "φίλε ὑπαρχόντων, εὐσίας, καὶ εὐδέποτε" ἐπιθυμητικῆ.

, Μῆτε εἶναι πρόπον νὰ τὰ συναγάσιν οἱ λαοί: " αὕτη εἶναι μία παραίνεσις ὅπως τὴν κάμνει ὁ διδάσκαλος πρὸς τὸν μαθητὴν, καὶ ἐχὶ ὁ βασιλεὺς στρατιώτης πρὸς τὸν βασιλέα τὸν εὐρυκρείοντα, δηλαδὴ, τὸν ἐπὶ πολὺ διατείνοντα τὴν αὐτὴ βασιλείαν. Ὁ Ὀμηρος λέγει "ἐκ ἐπίσκεπεν," ἢ "δὲν φαίνεται δυνατόν," καὶ τεικτοτρόπως ὁ εὐλαβὴς ὀμιλεῖ, ὅσιν δὲν ἀποφασίζει ἀσφαλῶς καὶ βεβαίως, ἀλλ' ὑποβάλλει τὴν ἰδίαν τὴ γνώμην ὑπὸ τὰς σκέψεις ἐκείνης ὅπως τὸ ἀκῆει: εἰς τρόπον ὅπως ἡ φράσις "δὲν φαίνεται" θέλει εἶναι δι' ἐκείνον ὅπως ὀμιλεῖ, χωρὶς νὰ ἀντιποιῆται νὰ χρεωσῆ νὰ εἶναι ἀκόμι δι' ἐκείνον ὅπως τὸ ἀκῆει, ὅταν, τὸ "δὲν εἶναι πρόπον," φαίνεται νὰ θέλῃ νὰ κυριεύῃ ἕως καὶ τὴν γνώμην ἐκείνης ὅπως ἀκῆει, καὶ νὰ ἀποφασίξῃ περὶ τῆς τοιαύτης ἀπρεπείας ἐμόνον δι' ἐκείνον ὅπως τὸ προφέρει, ἀλλὰ διὰ τὸν ἀκρατὴν προσέτι. Τὸ νὰ λέγητις πρὸς ἕνα "ἀλαζονικώτατε καὶ ὑπεράγαν ἐπιθυμητικῆ," δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ αἰσᾶν νὰ τὸν προπηλακίξῃ καὶ βαρέως νὰ τὸν προκαλῆται;

Καθ' ἕνα εἰς τὴν εἴρη, ὅτι πρὸς ἕνα βαρεῖς προπηλακίσεις ὁ Ἀγαμέμνων, ὡς πρόσωπον πλέον ἀξιοματικὸν τῶ Ἀχιλλέως, εὐθὺς ἐχρεώσεται νὰ πρᾶρχῃται εἰς ὕβρεις ὑπερμέτρους, καὶ βαρέως νὰ ἀποκρίνηται τῷ Ἀχιλλεῖ, καὶ μὲ ἐπιπλήξεις μεγάλας νὰ τὸν φορτῶναι: ἐκείνος ἀποκρίνεται καὶ τὰ ἐναντία, καὶ ἡσύχως προδέτει εἰς τὸν Ἀχιλλεῖα τὴν προσονομασίαν ἀνδρὸς λαμπρᾶς καρδίας καὶ θεοειδοῦς. Τὰρα μὲ τίνα τρόπον μετ' εὐταξίας ἠθέλον διευθετηθῆ αἱ προπηλακίσεις τῶ "ἀλαζονικώτατε," τῶ "ὑπεράγαν ἐπιθυμητικῆ," μὲ τὰς ἀντισημαστικὰς φράσεις τῶ "ἀνδρὸς θεοειδοῦς καὶ καρδίας λαμπρᾶς;" Τοιοῦτος ξένος τρόπος τῶ νὰ δένητις τὰς ἰδέας, ὁμολογᾷ ὅτι διὰ τῶς Ἑλλήνας εἶναι ἀγνωστος, καὶ ἐδῶ αὐτοὶ χρεωσῶσαι νὰ παραχωρῶσιν εἰς ἄλλους πλέον ἐμπείρους. Ἀλλ' ἐπιφέρει πρὸς τῶτοις ὁ ἡμέτερος Ἀγαμέμνων, "Μὴ κρύπτε πλέον, ὦ Ἀχιλλεῦ τῶς λογισμῶσσι" (κλέπτε νόμ), καθότι τῶτε δὲν θέλεις ἐπιτυχάνῃ, μήτε θέλεις μὲ ἐλέγχῃ "ἐπεὶ ἐ παρελεύσεαι εὐδέ με πείσης." Ἐπιφῶντας προσέτι: πῶς! θέλεις εἰσὶ ἴσως νὰ μένης ἐν καταχίσει ἐνὸς βραβεῖος, καὶ ἐγὼ νὰ εἶμαι ἐσερημένος, καὶ προσάσεις νὰ ἀποκαταστήσω ἐκείνην; Ἀλλὰ ἂν ἕνα βραβεῖον μὲ δώσκῃ οἱ μεγάλουχοι Ἀχαιοὶ, ὡς μοι ἀρέσκει, διὰ νὰ εἶναι ἀνάλογον, δὲν θέλεις συμβαίῃ ταραχαὶ (ἀποσιώπησις): ὅπως ἂν δὲν ἠθέλον νὰ μοῦ τὸ δώσκῃ, αὐτὸς ἐγὼ θέλω τὸ πάρῃ, ἢ τὸ ἐδικόν σε, ἢ τὸ τῶ Ἄϊαντος, ἢ τὸ τῶ Ὀδυσσεῶς: τὸ βραβεῖον ἐγὼ τὸ θέλω σπικῶσῃ, καὶ θέλει ἢ

σθαι ἐδικόν με, καὶ κατ' ἀλήθειαν εἰς ὃν τιναῶν ἐγὼ περιτύχω, θέλει θυμωθῆ καὶ ὀργισθῆ.

Οἱ Ἀγαμέμνων ἐν Παταύῳ δὲν ἐπιφέρει τὰ αὐτὰ πράγματα, ἀλλ' ἕτερα ἀνόμοια καὶ διάφορα παντάπασιν... Ἀς τ' ἀκέσαμεν!...
 „ Μὴ νομίσης νὰ μὲ ἀπατήσης, διότι δὲν θέλεις θυμωθῆ νὰ μ' ἐμ-
 „ παίξης, ἢ νὰ μὲ πείσης. Καὶ τί; Θέλεις ἐσὺ ἴσως, νὰ καθί-
 „ ζω ἐγὼ ἀμέτοχος βραβεῖς, εἰς καιρὸν ὅπῃ σὺ ἀπολαύεις τὸ ἐδι-
 „ κῆσθαι; Καὶ μὲ προσάσεις νὰ ἀποκαταστήσω ἐκεῖνον; Ναι, ἂν οἱ
 „ μεγαλόφυχοι Ἀχαιοὶ μὲ δώσῃν ἓνα βραβεῖον καταθύμιον καὶ ἰσό-
 „ τιμον. Καὶ ἂν δὲν τὸ δώσῃν, ἐγὼ ὁ ἴδιος θέλω ἔλθῃ νὰ πάρω
 „ ἢ τὸ βραβεῖον τὸ ἐδικόν σε, ἢ ἐκεῖνο τὸ Λίαντος, ἢ τὸ Οὐδυσείως:
 „ καὶ ὅταν τὸ πάρω, θέλω τὸ φέρῃ μαζί μου: καὶ ἐκεῖνος πρὸς τὸν ὁ-
 „ ποῖον ἐγὼ θέλω ὑπάγῃ, θέλει λυπηθῆ.“ Τώρα τί ἔχει νὰ κά-
 „ μῃ τὸ “δὲν θέλεις θυμωθῆ νὰ μ' ἐμπαίξης”, μὲ τὸ “δὲν θέλεις
 „ φθάσῃ νὰ ἐπιτύχῃς τέτα”, ἢ “ἐπεὶ εἰ παρελεύσεαι;” Τί ἔχει νὰ
 „ κάμῃ μία ἀπαλωτάτη ἀποσιώπησις, ὅπῃ ὁ ποιητὴς κάμνει, ὡς εἴ-
 „ ναι ἢ ἀκόλῃθος, “ἀλλὰ, ἂν ἓνα βραβεῖον μὲ “δῶσῃν οἱ μεγαλόφυ-
 „ χοὶ Ἀχαιοὶ καταθύμιόν μοι, διὰ νὰ εἶναι ἀνάλογον πρὸς ἐκεῖ-
 „ νο τὸ ὅποιον σερῆμαι “... ἀποσιώπησις... Τί, λέγω, ἔχει
 „ νὰ κάμῃ τέτοιο τὸ ὁμίλημα ἀποσιωπήσεως θαυμαστὸν μὲ ἐκεῖνο...
 „ Ναι, ἂν οἱ μεγαλόφυχοὶ Ἀχαιοὶ μὲ δώσῃν ἓνα βραβεῖον κατα-
 „ θύμιον καὶ ἰσότημον;” Ἐκεῖνο τὸ “ναὶ” ὅπῃ δὲν φαίνεται ἐν Ὀ-
 „ μῆρῳ, τί νόημα ἀποπάτατον παριστᾷ, καὶ ὅπως ἐναντίον πάντων τῶν
 „ περιστατικῶν; Οἱ Ἀγαμέμνων δὲν εἶχεν ἀποφασίσῃ νὰ πέμψῃ ὀπί-
 „ σσω τὴν Χρυσίδα. Τώρα ἐκεῖνο τὸ “ναὶ ἂν” δὲν φαίνεται νὰ ἀντι-
 „ πράττῃ εἰς τὴν ἀπόφασιν ὅπῃ ἐκεῖνος ἤδη εἶχε κάμῃ, καὶ νὰ θέλῃ ὁ
 „ Ἀγαμέμνων νὰ δεικνύῃ τὸν ἑαυτὸν τε ψεύσῃν, καὶ νὰ θέλῃ νὰ ἀντι-
 „ ποιῆται, ὅτι διὰ νὰ πληροῖ τὴν ἀπόφασίν τε, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τὴν
 „ Ἀχιλλείως, ζητεῖ πρῶτον μίαν ἀποκατάστασιν; Ἀποκατάστασις, ἣτις
 „ ἂν δὲν συνέβαινε, δὲν ἀκολυθεῖ τί ποτε ὀλιγώτερον τῆ νὰ μὴν ἀπο-
 „ καθιστᾷ τὴν Χρυσίδα, εἰς καιρὸν ὅπῃ ὁ Ἀγαμέμνων πρῶτον σιω-
 „ πῶντας, ἔπειτα ὁμιλῶντας περὶ τοιούτων ἀκολυθεῖων, κάμνει νὰ σέ-
 „ κωσιν αὐταὶ εἰς ἐκεῖνο ὅπῃ ἀκολυθεῖ παραυτίκα, ἢ γιν. „ Καὶ ἂν
 „ οἱ Ἕλληνες δὲν ἤθελον νὰ μὲ δώσῃν ἓνα βραβεῖον, θέλω τὸ πά-
 „ ρῃ ἐγὼ ὁ ἴδιος, ἢ τὸ ἐδικόν σε, ἢ τὸ Λίαντος, ἢ τὸ Οὐδυσείως.“
 „ Ἰδὲ σοὶ ἡ περίστασις εἰς τὴν ὁποίαν ἀρχινᾷ ὁ Ἀγαμέμνων νὰ δίδῃ
 „ μίαν αἰτίαν εἰς τὸν Ἀχιλλεῖα νὰ μαινέται καὶ νὰ ἐρίξῃ, μὴ μετα-
 „ χειριζόμενος πλέον μίαν γλῶσσαν ἀμφιδόξον περισκεμμένην καὶ πε-
 „ φυλμένην, ἀλλὰ σαφῆ καὶ εὐτολμοτάτην.

Ἐγὼ δὲν εὕρισκω τὸν νῦν ἐκεῖνα τῆ “ναὶ ἂν,” μήτε τὴν σοφίαν

τε ὑπεργίαν. Ὁ Ἀγαμέμνων ἐζήτησε νὰ ἀποκαθιστᾶται: καὶ διὰ τὸ το εἶπεν, ὅτι ἂν οἱ Ἀχαιοὶ δὲν τὸν ἀμείψονται τοῖς ἴσους, θέλει ἰξεύρῃ ἐκοῖνος ὁ ἴδιος νὰ ἀμείψῃται ἑαυτὸν. Τώρα ἤθελε φαίνεται πρὸς τὰς στρατηγὰς, ἐκεῖνος νὰ εἶχε νὰ φθάσῃ εἰς πράξεις παραλλαγμένας καὶ δυνατάς ὑπὲρ μιᾶς αἰτίας καὶ ἀσθενῆς. Δοιπὸν μὲν πάσης τῆς εὐφυΐας, διὰ νὰ μὴν ἔχῃ αὐτὴ ἡ ἰδέα ἕνα τόπον εἰς τὸν τοῦν τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξεναντίας νὰ ἔχασιν ἐκεῖνοι νὰ συμπαθῶν ἕνα ἄνθρωπον, ὅσις εἶχε κάθε δίκαιον νὰ θυμόνεται καὶ νὰ μαίνεται προσέτι, προσδέτει εἰς τὰ ἀνωτέρω ρηθέντα πράγματα „ὁ δέκεν κεχολώσεται κεν ἴκωμαι“ καὶ κατ' ἀλήθειαν εἰς ὅτιναῦν ἐγὼ περιτύχω, θέλει ὀργίζεται καὶ μαίνεται. Αὕτη ἡ συνθετικὴ φράσις καὶ ἐμφαντικωτάτη, αὕτη ἡ φράσις ἥτις ἐν τῇ γλώσῃ τῆς πράξεως, ὅπῃ εἶναι ἐκείνη τῆ Ὀμήρου, χρεώσῃ νὰ προφέρῃται μὲ ἕνα μειδιάμα ἐίρωνικόν (μειδιάμα ὅπῃ συνιάεται ἐξ ἐκείνων τῶν "κεν κεν" ἐπαινημένων), ἰσοδυναμεῖ τῇ ἀπολύτῃ ἀναλύσει. "Στρατηγοί, θέλετε συμπαθῆ τὸν θυμόν μου: ἡ αἰτία τῆς τῶσος μου ὀργῆς καὶ τῆς τοιαύτης μου ἀποφάσεως δὲν εἶναι ὅσον ἀσύμμετρος πρὸς τὸ ὀποτέλεσμα. Ἐσεῖς οἱ ἴδιοι ἀκόμη, ἂν ἐγὼ σᾶς ἀπεσέρην τῶν βραβείων σας, ἐσεῖς, λέγω, ἢ ὑπ' ἔρωτος, ἢ ὑπὸ φιλοτιμίας ἢ ὑπ' ἀμφοτέρων ὁμῶ, παραπλησίως ἤθελε κατέχκοδε ὑπ' ὀργῆς καὶ ματίας.

Δὲν εἶναι αὕτη ἡ ὑψηλὴ σημασία τῆ "πρὸς ὅτιναῦν ἐγὼ" ἔλθω θέλει θυμωθῆ καὶ ὀργισθῆ." Μὲ τέτην τὴν φράσιν ὁ Ἀγαμέμνων συνιστᾷ ἑαυτὸν εἰς τὸ ἔλεος τῶν στρατηγῶν, εἰς τὴν σκέψιν τῶν στρατηγῶν, εἰς τὴν τέτων φιλίαν, καὶ σβύρει ἐν τέτοις ἐκείνο τὸ μικρὸν παράπονον ὅπῃ εἶχε προβάλλῃ ἢ προτέρα ἀπειλὴ, ἢ γεν τῆ νὰ θέλῃ ἐκεῖνος τὰ σερῆ τῶν ἰδίων τῶν βραβείων, ἢ τὸν Ἀχιλλεῖα, ἢ τὸν Αἴαντα, ἢ τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ τ. ἐνθυμίζοντάς τας ὅτι αἱ αὐταὶ αἰτίαι ἐν αἰτιῶν ἄλλω ἀνθρώπῳ, ἤθελον κάμη ἴσον ἀποτέλεσμα.

Μ' ὅλον τῆτο ἐν Παταύῳ λέγεται Τ. Α σελ. 59 σιμ. 92, ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων μὲ ἐκείνην τὴν ἀπειλὴν παροξύνει τὰς στρατηγὰς, καὶ καθιστᾶται κίνδυνος νὰ κάμνωσιν ἔτοι ἀγῶνα κοινὸν μὲ τὸν Ἀχιλλεῖα: καὶ ἐκεῖ δὲν γίνεται προσοχὴ εἰς τὸ ἀποτέλεσμα ὅπῃ ὁ Ἀτρείδης πειράται νὰ κάμνη ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν συμπαρισταμένων στρατηγῶν, καὶ μάλιστα τῆ Πηλεΐδης: μὴ γίνεται σκέψις περὰ τῆ χαρακτῆρος τοῦ ἐντεχνοτάτου λόγου, ὁ ὁποῖος χρεώσῃ νὰ εἶναι περισπασμένος εἰς τρόπον, ὅπου νὰ τιτράσκη κατ' τὸ αὐτὸ καὶ νὰ μὴ τιτράσκη, πῶς ὁ Πηλεΐδης ὡσαύτως προσέειρε μὲ τὴν προσοσίαν ὅπῃ τῆ εἶχε χαριθῆ, καὶ προσκράντας διὰ σώματος τῆ Μάντεως ἐφαίνετο, προσωπικῶς, νὰ μὴ κάμνη τῆτο. Καὶ γίνεται ἀκίμη χειρότερα ἐν ἐκείνῳ τῷ

τῷ Παταυίῳ: τὸ χειρότερον εἶναι, ὅτι ἡ ἰχὺς ἐκείνη τῷ "ὁ δὲ κεν κεχολώσεται ἔκην ἰκῶμαι," ἐπειδὴ δὲν εἶναι ὑπὸ ἰκάνη σκέψιν, ὡν- τὶς νὰ ἔχη νὰ σημαίη ὅσον ἐγὼ εἶπα, τὸ θεωρηθὲν, δηλαδὴ, ἀ- ποτέλεσμα, ἢ τὴν ἀπολογίαν τῷ Ἀτρείδῃ συμμὰ εἰς τοὺς στρατη- γὺς, δυσθύμως διὰ τὴν ῥηθεῖσαν ἀπειλήν, ἐξεναντίας σημαίνει μίαν χεδὸν αὐξήσει ἢ μίαν χεδὸν ἐπίτασιν τῆς ἀπειλῆς: ἰδέ σοι αὐτὴ, ἢ „ἐκείνος πρὸς τὸν ὁποῖον ἐγὼ θέλω ἔλθῃ, θέλει ἦσθαι περίλυπος," σελ. 58. Τῶρα τούτῃ τῷ "θέλει ἦσθαι περίλυπος," ἢ τέτῃ τοῦ πόνου τῶν στρατηγῶν δυναμένη νὰ νοηταί, ἔχῃ ὡς ἐξαρτωμένη τῶν ἐθελουσίῳν ἐλευθέρων γνωμῶν τῶν στρατηγῶν, ὃν τρόπον ἐξαρτᾶται τῷ "θέλει θυμωθῆῖ καὶ ὀργισθῆῖ", τὸ ὁποῖον λέγει ὁ Ἕλληνας ποιη- τῆς, ἀλλὰ τῶν ἐξωθεν περιστατικῶν μόνον, τὰ ὁποῖα ἠνάγκαζον πρὸς βίαν τέτῃς τῆς στρατηγῆς νὰ λυπῶνται, ἰούτων ἡμῶν διὰ τοιαῦτα περιστατικά τὰς πράξεις τῷ Ἀγαμέμνονος μετὰ πολλῆς αὐθεντίας γενο- μένας, ἢ οὐκ ἄλλο: δὲν ἔλεγεν ἕνας, ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων θέλει μάλ- λον νὰ ἐκτείη ἐδῶ τὴν ιδέαν τῆς τιμωρίας ὅτῃς ὑπέκλισε καὶ τῶν στρατηγῶν, ὅτῃς ἐκείνος ἐξεναντίας, ὀμιλῶντας πρὸς τὸ λογιστικὸν αὐτῶν, κάμνει ὅτι αἱ ἀπειλαὶ αὐτῆς νὰ εἶναι μᾶλλον συμπαθημέ- ναι, ὡσὰν ὅπου θεμελιούνται ἐπὶ τοὺς πλέον δυνατῆς ἢ τῆς πλέον εὐτόλμης λόγους;

Ἄλλὰ τί; ἕως πῶς ἐγὼ προβαίω χωρὶς νὰ βάλλωμαι εἰς νῦν ὀ- λοτελῶς τέτο; ἢ ὑπόθεσις ἐπὶ ἐγὼ ἐξετάζω, φαίνεται μοι ἕνας ὀ- κειανός, ὅστις δὲν παραχωρεῖ εἰς τὰς Ἀνταρκτικὰς θαλάσσας: ἐγὼ τε- λειόνω! Ἄλλ' ἰδὲ ὅτῃς καὶ συμβεβηκὸς ἐνειλῶντας πλέον ἔμπροσθεν δύο σελίδας, ἐντυχάνα εἰς ἕνα πρᾶγμα τόσῳ σημειῶδες, ὅτῃς εἶ- ναι ἄξιον ἔ μόνον τῶν πεπαιδευμένων, ἀλλ' ἔτι ἢ τῶν πλέον ἀπαι- δεύτων. Τέτο ἐμφαίνει ὅτι πολλοὶ ἄλλοθενεῖς, ἔ μόνον εἶναι ἀμα- θεῖς τῆς σημασίας, τῆς ἰχὺς, ἢ τῶν ἀπαλῶν διαφορῶν τῶν Ἑλ- ληνικῶν λέξεων, ἢ τῶν Ἑλληνικῶν τρόπων τῷ ζωγραφεῖν τὰ νοήμα- τα, ἀλλ' εἶναι προσέτι ἀμαθέστατοι τῆς γραμματικῆς συντάξεως τῆς Ἑλληνίδος διαλέκτου.

Ὁ Νέστωρ κάμνει μίαν διηγησίαν φρονιματώτην: ἀλλὰ μίαν διη- μηγορίαν οἰκείαν ἀνδρὸς βαθυγῆρω: ἢ ὁ Ὀμηρος, ζωγράφος τῶν διαφορῶν χαρακτήρων, τὸν κάμνει νὰ ὀμιλῇ ὡς ἀπαιτεῖ ἡ φύσις, ἢ τὸν κάμνει νὰ ποιῇ τὴν πλέον ἀραιὰν ἢ τὴν πλέον γλυκεῖαν τῶν διη- μηγορίῳν, φυσικῶν εἰς ἕνα γέροντα: γινώσκοντος κάλλιστα τῷ Ὀμή- ρῳ ἔ μόνον τὸ γενικὸν ἀραιόν, ἀλλὰ τὸ πεπηγὸς ἀραιόν, ἢ τὸ ἀραιὸν τὸ διαποικίλλον τῆς ἡλικίας, τῷ χρόνῳ, τῷ χαρακτήρῳ, τῶν περι- στατικῶν, καὶ τῶν ποικίλων καθόλου.

Ἄφ' ἔ λοιπὸν ὁ γέρον Νέστωρ κάμνει μίαν διεξοδικὴν ἐκθεσίαν τῶν αὐτῆ

αὐτὰ τίτλων, τόσω συχνῶν εἰς τὸ σῶμα τῆς πολιότητος, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν φαίνεται ὠραίος ὁ κόσμος, εἰ μὴ καθ' ὅσον ἔχει αναφορὰν πρὸς τὰ παλαιὰ πράγματα ὅπερ αὐτὴ ἐγνώρισε, ἐρέφεται πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα ἢ πρὸς τὸν Ἀχιλλεῖα τὰς ἐρίζοντας, ἢ ἀμοιβαίως παρακαλεῖ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον νὰ τελειώσωσι τὰς δεινοπαθείας ἢ νὰ διαλλαγῶσι συναλλήλως τῶν: καὶ τελειώνει τὸν λόγον τε, λέγωντας πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα: „ καὶ σὺ ὦ γῆ τῆ Ἀτρείως, παῦσαι τῆς ὀργῆς καὶ τῆ θυροῦβα: τέλος πάντων τὸ γῆράς μου εἶναι τῆτο: εἶναι ἔγω ὅπου σὲ ὀρκίζω νὰ παραλίπῃς τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν κατὰ τοῦ Ἀχιλλεῖως, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐν τῷ πολέμῳ τὸ πλέον δυνατὸν φέριον τῶν Ἀχαιοῶν.“

Διὰ νὰ ἐκφύγαμεν πᾶσαν ὑποψίαν, ἃς γενῆ προσέτι ἡ ἐξήγησις συγκριτικὴ ἐκ τῆ Ἑλληνικῆ εἰς τὸ Ἰταλικόν. (1)

„	Σὺ δὲ Ἀτρείδη	“	Καὶ σὺ, ὦ Ἀτρείδη
„	παῦε τέον μένος	“	πράυνε τὸν θυμὸν σε
„	αὐτὰρ	“	τέλος πάντων
„	ἔγωγε	“	τὸ γῆράς μου ἔγω
„	λίσομαι	“	σὲ παρακαλῶ
„	μεθέμιν χόλον	“	νὰ ἐγκαταλίπῃς τὸν θυμὸν
„	Ἀχιλλῆϊ,	“	καὶ τῆ Ἀχιλλεῖως,
„	ὃς πέλεται μέγα	“	ὅσις εἶναι ἐν ὀχύρωμα
„	ἔρκος	“	δυνατάτατον
„	πολέμοιο κακοῖο	“	τοῦ φρικτῆ πολέμου
„	πᾶσιν Ἀχαιοῖσιν.	“	διὰ πάντας τοὺς Ἀχαιοῦς.

Τώρα ἃς εἰδῶμεν ἂν ὁ Νέστωρ ἐκ Παταύης λέγῃ τὸ αὐτὸ ὡς ὁ Νέστωρ τῆ Οἰμῆς.

„ Καὶ σὺ, ὦ Ἀτρείδη, πράυνε τὸν θυμὸν σε, ὅτι ἐγὼ θέλω παρακαλέσῃ τὸν Ἀχιλλεῖα νὰ ἀποθέσῃ τὴν ὀργὴν τε, τὸν Ἀχιλλεῖα, ὅσις εἶναι ὁ μέγας πρόβολος τῆ δεινῆ πολέμου. “ Τίς σύγχυσις εἶναι αὕτη: καὶ πῶς τέλος πάντων προχωρεῖ ὁ ἡρωϊσμός τῶν καθ' ἡμᾶς πεπαιδευμένων; Βέβαια εἶναι ἀληθέστατον, ὅτι εἶναι ἴδιον τῆ ἥρωος νὰ ρίπτῃ τὸν ἑαυτὸν τε εἰς κινδύνους: ἀλλ' εἰς αὐτὰς νὰ τὸν ρίπτῃ διὰ νὰ τὰς νικᾷ καὶ ἐχθρὸν διὰ νὰ νικᾶται.

Βέβαια νὰ μεταφράζῃ τις τὸ Ἑλληνικὸν τοιαυτοτρόπως, δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ ὡσὰν νὰ μεταφράζῃται ἕτος ἀπὸ τὸ Ἑλληνικόν, ἢ νὰ

(1) τίθεται ἡ ἐξήγησις τῆ Ἰταλικῆ ἐν διαλέκτῳ ἀπλοελληνικῇ.

νά αναγκάζεται παρά τῆ αὐτῆ νά παραδίδῃ γραφῆ εἰς τὰ Ἑλλη-
νικά νοήματα, ἀλλὰ τὰ ἴδιά τῆ νοήματα;

Ἐκ τῆ τοιαύτης τρόπῃ τοῦ προσφέρεσθαι πόσαι ἀταξίαι συνέβη-
σαν; Πρῶτον, τὸ ῥῆμα "λίσομαι" γεγραμμένον μὲ δύο "σ," εἶ-
ναι χρόνος ἐνεσῶς, ἢ καὶ τὴν νέαν ὀνοματοθεσίαν τῆ Κονδιδάκῃ,
ἕτος εἶναι χρόνος παρακαλῶ, καὶ εἰς χρόνος θέλω παρακαλῆ: Ὁ
Νέσωρ τάρᾳ ὅπου δὲν ἐτελείωσεν νά ὀμιλῆ, πρὸς τίνα ἔσραψε τὸν
λόγον; Πρὸς τὸν Ἀτρείδην, ἢ πρὸς τὸν Πηλεΐδην; Πρὸς τὸν Ἀτρεί-
δην: τὸ ῥῆμα τὸ αὐτὸ "λίσομαι," ὅτε δὲν ἦτον ἀπολελυμένον, ἀ-
παιτεῖ μίαν αιτιατικὴν, καὶ εἰς μίαν δοτικὴν, ὅποια εἶναι ἡ πτώ-
σις "Ἀχιλλῆϊ," μὲ τὴν ὅποیان συντάσσεται τὸ μόνον "μεθέμεν χό-
λον": καὶ τῆτο ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν σύνταξιν: ὡς δὲ πρὸς τὸν
μεταφυσικὸν λόγον, εἰς τί χρησιμῆναι ἐν Παταύῳ ἐκεῖνο τὸ "πέ-
λεται μέγα ἔρκος πολέμοιο κακοῖο" πᾶσιν Ἀχαιοῖσιν, ἢ, ὁ ὅποιος
εἶναι ἕνας πρόβλος δυνατώτατος ἐν τῇ δεινῇ μάχῃ διὰ τῆς Ἀχαιῆς;
Τῆτο εἶναι ἐν ἐπιχείρημα, μὲ τὸ ὅποιον ὁ Ἀγαμέμνων νά ἀναπέι-
θῆται νά μὴ σερηθῆ τῆ ἥρωος τῆ πλέον μεγάλης ὅπῃ αὐτὸς εἶχεν:
ὅπῃ ἂν δὲν ἦτον τῆτο, διατί νά ὀνομάσῃ τὸν Ἀχιλλῆα πρόβλον
τῶν Ἀχαιῶν καὶ νά μὴ ὀνομάσῃ μὲ ἕνα τίτλον ἀνάλογον πρὸς τὸ
καλὸν ἀποτέλεσμα τῆς μελέσεως δημιουργίας: καὶ νά εἰπῆ ἔπειτα,
"ἐγὼ θέλω παρακαλέσῃ τὸν Ἀχιλλῆα νά ἀποθέσῃ τὴν ὀργὴν τῆ,
" τὸν Ἀχιλλῆα, ὅσις καὶ ἐν μέσῳ τῆ ὀλέθρου καὶ τῆς σφαγῆς: δὲν
" ἀμνημονεῖ τῆ πρέποντος, τῆ χρέους, καὶ τῶν καθηκόντων τῆ."
Ἄλλ' εἶναι καιρὸς ἀναμέσον τῶσων καὶ τῶσων πραγμάτων ὅπῃ ἀνα-
καλύπτονται διὰ τὴν μετάφρασιν τῆ Ὀμήρου ἐν Παταύῳ γενομέ-
νην, τὰ ὅποια ἀναγκάζουσι τὴν πλέον σαθερὰν ὑπομονὴν καὶ τὴν
πλέον παγίαν νά τινάσσηται, μᾶλλον δὲ νά χρίζηται, εἶναι, λέ-
γω, καιρὸς νά ἐνθυμηθῶ τὸ χρέος με πρὸς τὴν βραχυλογίαν: καὶ
νά παύσω νά προχωρῶ περαιτέρω, ἀφίνωντας εἰς τὸν Ἀββᾶν, ἢ
εἰς ὄντιαν τῶν αὐτῆ φίλων, ὅσις κατὰ συμβεβηκὸς ἀνεγίνωσκε
ταύτας σκέψεις, νά κάμῃ τὸν ἀλγεβραϊκὸν λογισμὸν, μὲ τὸν
συγκριτικὸν κανόνα ἐκεῖνος τῆ κεφαλαίᾳ τῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια
οἱ ἑρμηνεῖς τῆ Ὀμήρου κακῶς νοῶσι, καὶ καθόλου οἱ ἑρμηνεῖς καὶ
οἱ ὑπομνηματισαὶ πάντων τῶν Συγγραφέων τῆς Ἑλλάδος.

Κύρ Ἀββᾶ προσφιλέςατε, ἐγὼ σῆ ἔγινα ὀχληρὸς καὶ φορτικὸς
διὰ τόσα διάφορα πράγματα, ὅπῃ ἠναγκάσθην νά σῆ εἰπῶ, συνε-
ρατισμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐκ τῶν διαφορῶν συγγραφέων ὅπῃ ἤδη τὰ εἶ-
πον, ἀλλ' ὅπῃ δὲν σῆ ἦσαν πολὺ γνώριμα: εἶσαι ἐσύ ὁ αἴτιος,
καὶ εἰς ἐγὼ: διότι πρὸ τῆ νά σῆ ἀναγκάσω, δὲν ὑπῆλθεν εἰς ἐμέ
ποτέ ἔννοια νά ἐνοχλῶ εἰδένᾳ μὲ τῆτο τὸ εἶδος τῶν πραγμάτων,

τὰ ὅποια ἐνόμιζον νὰ εἶναι πολὺ δημόσια ἢ γνώριμα εἰς ἕλας. ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν . . . Συγγνώμην ἐγὼ αἰτῶ, συγχώρησιν παρὰ τῆς φι-
λίας σε: καὶ συγκαταβαίνοντός σου νὰ μοῦ γράψῃς, παρὰ τῶν σῶν
συγγραμμάτων σε προσέτι.

Μ. Γ. Σὺ θέλεις ὑποφέρει ἀκόμη τὸ τοῦ μὲν—τὰ γραφέντα, καὶ
ἐγὼ ἐνόησα τὰς δεήσεις μου! Τίς εἶναι ἡ πρόσληψίς σε, ἢ ἡ πρότα-
σις ἢ προτεθεῖσα παρὰ σε; Ἡ ὁμοίότης ἀναμέσον Ἑβραίων καὶ
Ἑλλήνων à la bonne heure (1)! Ἀλλὰ ἀν' ἰστοιαύτη ὁμοίότης ἐσά-
θη ὁ σκοπός, ἐσάθη ἡ αἰτία ἡ κινῆσα, ἣτις ἐν σοὶ ἐκίνησε τὸν κά-
λαμον, ἀνεζωπύρησε τὴν εὐφύϊαν, καὶ διήγειρε τὴν δεινότητα, πῶς
σὺ ὁμολογεῖς διαρρήδην, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἦσαν διάφοροι παντός λαοῦ,
σελ. 14: τῆς Ἐπιστολῆς σε, ἔνθα σὺ λέγεις. "διάφοροι ὀλοτελῶς
,, παντός λαοῦ εἰς τὰ ἔθνη, εἰς τὴν γλῶσσαν, καὶ εἰς τὰς ἐλπίδας, δὲν
,, ἐδύνατο νὰ συνεταιρῶνται με' ἄλληνα;" Καὶ προδέτετε πρὸς τέ-
τοις: "τώρα χωρὶς κοινωνίαν πῶς νὰ μὴ μένωσιν ἀγνοούμενοι;" Ὡς
,, πρὸς τὸ τοῦ "ἀγνοούμενοι:" ἀφ' ἧς σὺ ὁμολογεῖς τὸ τοῦ κα-
λαῶς, ἀντιποιοῖσαι ἔπειτα ἀλλάχῃ, ὅτι τὰ μνημεῖα τῆ περιβοήτου
ὀνόματος τέτων τῶν ἀγνοούμενων, ὑπῆρχον ἀναμέσον τῶν ἔθνῶν τῶν
ἀπολωλότων ὅπῃ τὰς περιεκύκλῃν. Σὺ ἔχεις μίαν δύναμιν τῆ ἀν-
τιτιθέσθαι ἢ παραβάλλειν τὰ ἀνόμοια καὶ ἀσύμφυλα καὶ ἀκατάλληλα
πράγματα, ὅπῃ φαίνεται βέβαια θαυμασοτάτη. Τὰ γένη, σὺ λε-
γεις, ἀγνοοῦσι τὰς Ἑβραίας: καὶ τὰ γένη φυλάττεσι τὰ μνημεῖα τοῦ
περιφήμου ὀνόματος τῶν Ἑβραίων: γράφοντες ἐσὺ σελ. 15. καὶ 16.
,, τῆς αὐτῆς Ἐπιστολῆς: Διὰ τίνας ἀποδείξεις ἀρνείταιίτις νὰ εἶναι
,, περιβόητοι οἱ Ἑβραῖοι; Λι' ἐποχαί τὰς ὁποίας διεξήλθομεν εἶναι
,, πρὸ τῶν χρόνων καὶ τὰς ὁποίας οἱ Ἕλληνας, εἶχον συγγραφείας,
,, καὶ αἱ κοινωνίαι τὰς ὁποίας εἶχον οἱ Ἑβραῖοι, ἦσαν πρὸς τὰς λαοὺς
,, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Τώρα τῆτοι οἱ λαοὶ σύγχρονοι με'
,, τὰς Ἑβραίας ἀπώλοντο: ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἕδεμίαν ἰδέαν μίτε
,, τῶν βιβλίων τῆς, μίτε τῆς γλώσσης τῶν. Ἡ' θελεν ἦθαι χρεῖα,
,, ἐπιφέρεις ἐσὺ, τέτων τῶν βοηθειῶν, διὰ νὰ βεβαιώμεθα περὶ
,, τῆς ὑποθέσεως περὶ τῆς ὁποίας ὀμιλεμεν. Καθότι μᾶς λείπουσιν
,, αἱδείξεις τῆ ὀνόματος ἐνὸς γένους, θέλομεν ἡμεῖς χρεωσθῆναι νὰ συμ-
,, περαίνωμεν, ὅτι τὸ τοῦ γένους δὲν ἐσάθη περιβόητον;" Ὡς πρὸς
τὸ συλλογίζεσθαι, ἕδεις δύναται νὰ ἀρνηθῆ ὅτι σὺ ποιεῖς τέρατα!
Σὺ εὕρισκες καὶ τὸ αὐτὸ ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἠγνοοῦντο παρὰ τῶν γενῶν
τῶν

(1) ὁ Συγγραφεὺς τελειώνει τὴν περίοδον γαλιλαί: καὶ σημαίνει "εἰς
καλὸν" ἢ "ἐπ' ἀγαθαῖς κληδόσιν."

τῶν μεθοριῶν, καὶ ὅτι ταῦτα τὰ γένη ἐγνώριζον κάλλιστα τὰς Ἑβραίους, ὄντων τέτων ἀναγκαίων διὰ τὰ βεβαιώμεθα ὅτι ὁ Ἑβραϊκὸς λαὸς ἦτον περιβόητος.

Ἄλλ' ἐπαυελθόντι μοι ἀκόμι εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς ὁμοιότητος παρὰ σὲ προτεθειμένης θέλεις μοι συγχωρήσῃ νὰ σὲ ἐνθυμίσω πρὸς τέτοις, ὅτι σὺ καθ' ἑαυτὸν μᾶς παραινεῖς, ὅτι, ὡς πρὸς τὰς Ἑβραίους, οἱ Ἕλληνες εἶχον καὶ ἕκαμον πράγματα ὅπως ἐναντία. "Οἱ Ἕλληνες," σὺ λέγεις, "καὶ τὰ ἐναντία τῶν Ἑβραίων δὲ ἔσχον μίτε ἐκ τῆς θρησκείας, μίτε ἐκ τῶν πολιτικῶν καταστάσεων αὐτῶν, μίτε κανένα ἐμπόδιον διὰ τὰ ἀπλόναται ἕξωθεν, ὃν τρόπον δὲν ἔχον ἐνδοθεν διὰ τὰ ἀναπτύσσωσι τὴν εὐφυΐαν τῆς παντοῖω τρόπῳ. Μᾶλλον δὲ, ἂν παρατηρηθῇ καὶ ἡ γεωγραφικῶν τοποθεσία, τὸ ποῖον τῆς συστάσεως τῶν, φαίνεται ὅτι ἡ φύσις καὶ ἡ γειτνίασις τῆς ἐκάλων εἰς τὰς ἀσχολίας τῶν πραγμάτων καὶ εἰς τὸ συμβόλαιον, περὶ τὰ ὁποῖα ἐχρέωσαν νὰ μεριμῶσι τόσῳ πλέον, ὅσον ἔτοι ἦσαν καὶ πολὺ διηρημένοι καὶ τὸ πολίτευμα, καὶ πολὺ ἄσατοι ὡς πρὸς τὴν ὑποταγὴν, ὄντες γοργοὶ καὶ εὐμετάβολοι τὴν φύσιν."

Τί πλέον εἶδυται νὰ λέγῃ ἕνας ἀνταγωνισθῆς σε διὰ τὰ ἀποβάλλῃ καὶ νὰ ἀνασρέφῃ παντάπασι τὴν ἄτοπον ὁμοιότητα παρὰ σὲ μόνη προτεθειμένη; Οἱ Ἕλληνες ἕκαμον πολιτικὰς καταστάσεις διαφόρας τῶν καταστάσεων τῶν Ἑβραίων. Οἱ Ἕλληνες ἕκαμον θρησκώδεις καταστάσεις διαφόρας τῶν καταστάσεων τῶν Ἑβραίων. Οἱ Ἕλληνες ἀπλόναται ἕξωθεν, καὶ οἱ Ἑβραῖοι εἰδέποτε, καθότι περιτυγχάνωσι εἰς ἐμπόδια, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν περιτυγχάνωσι οἱ Ἕλληνες. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἔχον κανένα ἐμπόδιον διὰ τὰ ἀναπτύσσωσι τὴν εὐφυΐαν τῆς, εἰς καιρὸν ὅπῃ οἱ Ἑβραῖοι δὲν τὴν ἀναπτύσσωσι καθότι περιτυγχάνωσι εἰς ἐμπόδια. Οἱ Ἕλληνες διὰ τὴν γεωγραφικὴν τοποθεσίαν τῆς, καὶ διὰ τὴν φύσιν τῆς συστάσεως τῶν, καλενται παρὰ τῆς φύσεως καὶ παρὰ τῆς γειτνίασεως εἰς τὴν γοργότητα, εἰς τὴν ἀσχολίαν, εἰς τὸ συμβόλαιον: καὶ εἰς τὰς Ἑβραίους συμβαίνοσι πάντα τὰ ἐναντία τέτων. Οἱ Ἕλληνες εἶναι πολὺ διηρημένοι εἰς τὸ πολίτευμα, μᾶλλον δὲ καὶ ἀβέβαιοι ὡς πρὸς τὴν ὑποταγὴν, γοργοὶ καὶ εὐμετάβολοι τὴν φύσιν: καὶ διὰ τῆτο παντελῶς διάφοροι τῶν Ἑβραίων οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι τοῖστοι.

Ὁμολογηθεῖσις παρὰ σὲ μιᾶς διαφορᾶς καὶ μιᾶς διαφωνίας τοιαύτης ἀναμέσον τέτων καὶ ἐκείνων; πᾶς σὺ ἔλαβες τὴν ἐνόχλησιν τόσῳ χαλεπὴν νὰ προθέσῃς τὸ ἐναντίον; Ἄν τοῖστοι θέλῃ ἦσθαι οἱ ἔλεγχοι τῆς προτάσεώς σε, ἐγὼ τὸν αὐτὸν πρόπον θέλω δεῖξῃ παραυτίκα ὅτι ἡ λίμνη τῆς Ἀράλδ' εἶναι ὁμοία μὲ τὸν Ὠκεανὸν: καὶ ὅτι ἡ Σελήνη εἶναι ὁμοία μὲ τὸν Ἥλιον.

Οἱ λόγοι, παρὰ τῶν ὁποίων δύο καινότητες ἔτα ξένοι ἤθελον ἀποδεικνύονται, εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

Ὁμοία εἶναι ἡ λίμνη τῆ Ἀράλδ μετὸν Ὠκεανόν. Ἀλλ' ἡ λίμνη συσέλκεται ὀλιγώτατον: κεῖται ἐν μέσῳ τόπων ὑψηλῶν καὶ ἀμέτρων, ὅπῃ τῆς θύρας ἐν ἐμπόδιον ἀνυπέρβλητον διὰ τὰ διαχέεται εἰς μίαν εὐρείαν χώραν: ἐξεναντίας ὁ Ὠκεανὸς δὲν σενταί ἐπίσης, μήτε κλείεται εἰς ἓνα χέρινον ὡς ὁ Ἀράλδ, ἐν μέσῳ μιᾶς ἡπείρας ἀπερατώτα: Ἀλλὰ βρέχει μετὰ τὰ ἀκοίμητα αὐτῆ ὕδατα κύλωθεν τὴν Ἀμερικὴν, τὴν Ἀφρικὴν, τὴν Εὐρώπην, καὶ τόσας ἀναρίθμητας νήσους χωρὶς κανένα ἐμπόδιον: ἔχει αὐτὸς ἓνα βάθος ἀσύγκριτον: δεχεται ἐν αὐτῷ κάθε ποταμὸν, καὶ παραρρέσσει ἐν αὐτῷ αἱ χιόνες τῶν δύο πόλων. Ἄν ὁ Ἀράλδ δὲν ἔχη κητὴ, τοῦτο συμβαίνει, διότι ταῦτα δὲν ἤθελον δυνῆθαι νὰ εὐρίσκωσι μίαν ὁδὸν διὰ τὰ παρεισδύνωσι; μήτε ἐκεῖ ἤθελον ἦσθαι ἴσως ἐν ἰσχυρὸν βάθος, διὰ τὸ ὁποῖον ταῦτα νὰ εἶχον νὰ εὐδῶνται.

Ἡ δὲ Σελήνη εἶναι ὁμοία μετὸν Ἡλίον. Ὁ Ἡλιος φωτίζει: φωτίζει ἀκόμη ἡ Σελήνη: κυκλοτερὴς εἶναι ἐκεῖνος: εἶναι καὶ αὐτὴ κυκλοτερὴς: κυκλοειδὴς μᾶς φαίνεται ἡ τροχία ὅπῃ ὁ Ἡλιος περιγράφει: κυκλοειδὴς φαίνεται ἀκόμη ἡ τροχία τῆς Σελήνης. ἀλλ' ἂν ὁ Ἡλιος ξηραίνει, ἂν ὁ Ἡλιος θερμαίνει, ἂν ὁ Ἡλιος σηκώνει ὑψηλά, τὰ ὕδατα τῆς Σφαιράς, ἂν ὁ Ἡλιος καίη: τῆτο συμβαίνει διότι ὁ Ἡλιος καὶ τὰ ἐναντία τῆς Σελήνης, ἥτις ἔχει ἓνα φῶς δεδανεισμένον, ἐκεῖνος κατέχει ἐν αὐτῷ τὴν πηγὴν ἐνός πυρός ἀμέτρου: ἐνεργεῖ αὐτὴ καὶ ἀσβέσει.

Ἰδέσσοι, καὶ τὸν σὸν τρόπον τῆ διαλογίζεσθαι, ὅπῃ ὁ Ὠκεανὸς δὲν εἶναι πλέον ἐν ἀσφαλεῖ ἐκ τῶν ἀντιποιώσεων οὕτω δικαίων ὡς λίμνης: καὶ ὁ Ἡλιος ἐκ τῶν ἀντιποιώσεων ἐκεῖνα τῆ ταπεινοῦ πλανήτης τῆς νυκτός.

Ἐγὼ τελειῶνα τῆτο τὸ μετ' ἐκεῖνα, σημειῶνωντάς σε, ὅτι ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ὁ περιβόητος. ὅσις ἔξευρε νὰ σπευδάσῃ περὶ τὴν ἰστορίαν τῶν Ἰσθαίων μετὰ περισσοτέραν ἴσως ἀκρίβειαν τῶν Μιχαήλων τῶν Εὐξφορτίων, καὶ ἡμῶν προσέτι, μᾶς παραίνει, ὡς ἔρρέθη ἐν τῷ προσώπῳ τῆς βίβλου, ὅτι, "εἰς τὰς Ἰσθαίους, δὲν θέλω
 » μὲν εὐρίσκη ἄλλοτι, ἢ ἓνα λαὸν ἀμαθῆ καὶ βάρβαρον, ὅσις ἐκ
 » πολλοτάτη καιρῷ ἐνόησι τὴν πλέον ῥυπαρὰν φιλαργυρίαν μετὰ τὴν
 » πλέον μουσαχθῆ δεισιδαιμονίαν, καὶ μετὰ τὴν πλέον ἀσπονδον ἔχ
 » θραν πρὸς πάντας τὰς λαὸς ὅπῃ τὸν ὑποφέρει καὶ τὸν πλουτῆ
 » ζῶσι. Πλὴν," ἐκεῖνος ἐπιφέρει, "δὲν πρέπει νὰ τὸν καταπρή
 » σῆτις."

VENEZIA Li 26. Agosto 1802.

L'IMPERIAL REGIO
GOVERNO GENERALE

VEdute le Fed di Revisione, e di Censura, Concede Licenza allo Stampator: *Demetrio Teodosio di Venezia* di stampare, e pubblicare il Libro *Greco Manoscritto* intitolato. *Epistola Apologetica Marcionis Trancisù Albergati*, osservando gli Ordini veglianti in materia di Stampe, e consegnando le prescritte tre Copie per l'Imperial Regia Corte, e per le Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

*Grimani.**De Ceresa Regio Segretario.*

48: 25
15:
 63: 25
227: 25
 291: 19

227: 25
54: 23
 2462: 28
608: 4
 2000: 4

GOV. NO. GENERAL

41. *Los hijos* 75
 56 37
 74 28

80
 81
 54
 191
00
 105

237
35
 202
63
 265

75
 43: 30: 128
 17:
 7: 20:
 10: 10:
 3: 30:
 3: 30: 4
 : 25:

161: 25:
 43: 20:
205: 05:

83
 1

2-95-48-24-129

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000030963